

శ్రీః పీఠిక

అపరీక్షితముగా ముచ్చాదశతపురాణములలో నొకటి. దీని యాంధ్రీకర్త బ్రహ్మశ్రీ ముద్దిగొండ నాగభీరవయ్య శాస్త్రి గారు. అన్నట్లు కీమహాగ్రంథము తెలుగులోఁ గనుపొందెను. ఇది అపరీక్షితముగానున్నది. అప్పట్ల మేలననగా నొకగ్రంథము ముద్రణించెడినదిగాని యిది పుస్తకవిశేషము. ఆకాశిపోకాళికవి కావ్యమును బాడుచేసి ననుగుణము ముద్రణమునకుఁగూడ కొంకుపట్లు చేయును. మొదటనీకవియొక్క నుహాప్రతిభావిశేషము, వైదుష్యము, నివహానీని నేర్పు, అనంతమార్గముల విహరించగలయీయనవిద్యరచన, పూర్వకపులయొందిలివారి మాదరము, విమర్శనీయములు, వీనిలోఁ గొన్నిటిని స్థలీపులాకన్యాయముగ నెత్తి చూపి తరువాత పురాణమును గుఱించి ముచ్చటించెదను. ఒకగ్రంథ మొకకవివ్రాయుటకధికారము కావలయును. ఆ యధికార మీయనయొద్ద నెంతవఱ కున్నది? అందులోనియ్యదిమహాగ్రంథము. అనంత మైన శక్తికలవాఁడు గాని యిట్టి గ్రంథము వ్రాయుటకుఁ దలపెట్టఁడు. పుట కిటువదియెనిమిది పంక్తుల చొప్పున నిది యేడువందల యెనుబది పుటల గ్రంథము. నుమా రాలు వేల పద్యములు.

అపకవి సత్కవియొక్క లక్షణము చెప్పటలోఁ బూర్వకవీత్వరవాక్పయోగ దక్షతగూడ నొక్కటిగాఁజెప్పెను. ఈకవికి శ్రీనాథుఁడు, పోతన్న, తిక్కన్న, చేమకూర వేంకటకవి ప్రభాసముగా సభిమానపాత్రములు. వీరిలోఁ బోతన్నగారియం దీకవికిఁగల భక్తికల బరిమితి లేదు. ఎన్నిచోట్లనైనఁబోతన్నగారి పద్యములు పుణికి పుచ్చుకొనునదిని కచ్చముగాఁ బోతన్నగారి యందలి భక్తియే కారణము కాక పోవచ్చును. విష్ణుపారమ్యమును బోధించు పురాణము భాగవతము. ఈపురాణము శివపారమ్యమును బోధించునది. భాగవతములో సర్వదా విష్ణుదేవునకుఁ బరమాత్మప్రేమ చెప్పఁబడును. ఇచట శివునకుఁ జెప్పఁబడును. రెండును భక్తిమతములే రెండును మఱల వైదికమతములే. ఈగ్రంథములకు సామ్యము మిక్కిలి యున్నది. అందుచేత నీకవి భాగవతమువలెఁ జాలజోట్ల రచన చేయుట వస్తుమర్యాదను బాటించుట యేమో! భక్తిని బోతన్నగా రిల్లు చెప్పిరి.

మ. తనుహృన్భాషల సఖ్యమున్, శ్రీవణమున్. దాసత్వమున్, వందనార్చనముల్, సేవయు, నాత్మలోనెఱుకయున్, సంకీర్తనల్, చింతన

బును, నీతోమ్మిది భక్తిమార్గముల సర్వాత్ముక్ హరి న్నమ్మి స
జ్జనుడై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతుక్ సత్యంబు దైత్యోత్తిమా!
(భాగవతము)

గీ. శ్రీవణమును గీర్తనంబును స్మరణసేసి, నములునున్ దాస్యమును సర్చి నయును వంది
నమును, సఖ్యంబు. సాత్త్వికార్పణమును న నెడు, ననవిధాంగములుండితనర్పుభక్తి.
[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తంబు | భవునమర్చన చేయు పాణిపాణి.
... ..

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని | యిక్కఁగా దది పాపదోషిగాని
... .. (శి. పు. 214, 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రక్షిణీదేవి
వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నన్ | గొంచక యుండవెడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డెంబా!
పంచాననధనము నిలన్ | వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందున్.
(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయతమూర్తి! యోపురుషసింహమ! సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు కోరినట్లు మదమత్తుఁడు చైద్యుఁడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు పరి | పోషణములు దృఢవికాసభోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి | తోషణములు మధికి నీన్ముదులభాషణముల్.
(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పుభోఁడు లున్నట్టిచో
తెలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మసయినన్ హేలావి శేషంబునన్
కలఁతంబుచ్చి యలంఁట గిత్తవలె లోగంజేతు రివ్వారియ
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము నిర్దాక్షిణ్యలీనాతుకత్. (శి. పు. 226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిత్తులు మాట లుజ్జలసుధాధారిల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతున్ మువ్వల్ యన్నునిక్ వలతురే విశ్వాసమున్ లేదు క్రూ

రలు తోడుకొ బతి నైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం డ్రెక్కడ ! వారి వేడబము లా వేదాంతసూక్తంబులా !

(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సామ్యము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

సీ. పరుగిడు నేనీటి పడచురవిభుజాడ ! కృష్ణ వేణి సరోజకిసలపాణి (శి.పు. 529 పే.)

సీ. ప్రవహించు నేనీటిపల్లివు ప్రాకార ! మొరసి గంగమ్మనాగరముకొమ్మ (కా.ఖం.)

క. కిగ్గాడి దైత్యుడీం ! డెగ్గనకయె..... (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్న గారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁబోదురే గురుఁడు నభ్యధునీతనుజుండు చిన్మూ

నలిగిన యీ రిసోర్వంగల యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుడుకొ

బలియుండు ద్రోణజుండు పరిపంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా

రల గెలుపొందువారలె పురిద్విషుసాయములేక పొండవుల్ ! (శి.పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోగలఁడు. ప్రౌఢమార్గమున సంచరింపఁగలఁడు అని కొన్ని తక్కువ రచనలవంక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషల యందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁ దగ డెవరు కొంత కాలం బిటు లా

గంగావలె తేలెనడ, గంగా శిక్షించునాజ్ఞ గడచినవారికొ. [శి.పు. 164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువలే మార్తిబడకొ

లేమామరు నేలఁగ నా, లేమాకులజొంపములఁ గలియఁ గన్గొనుమా !

(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడ, గంగా పొనరింపు మమ్మ ! కారుణ్యమెసం

గంగా నీసరిధునికలు, గంగా విన మెందునిజము కంజాతముఖ !

(శి. పు. 674 పే.)

మఱి శ్లేష :—

గీ. చక్రదుఃఖావహుం డైన సత్సమగ్గ, వసువును హరింపునను గురువనితఁ జెంద
ననుగఁ వలయొడిరివెరియించెనుగలాదు, కాముకులుగాంతు రేయెందుఁగల్గవచ్చు

(శి. పు. 344 పే)

ఈ చూపించిన యుదాహరణలనలనయాకవి యెంతమందికవుల ననుకరించినను నీయన యభిచానము పోతన్న గారియందే యెక్కువ చివరకు దిన సంశ్లేష్ణము చేయుచు,

సీ. ఎవ్వనిశుభరామ శుభ్రాద్ధు నుడివిన. ఎవలకు పాపసంగయముతోలును.

(శి. పు. 9 పే.)

ఈరీతిగా నెన్ని యేదియుఁ జూపించనచ్చును. ఇది పూర్వకవుల వాక్యముగా గదత్తె. ఈనుహపురాణమునందున్న గుణము లన్నియు చిట్టగా వ్రాసియున్నది. గాని యెక్కుక్కగుణమున కొకటిలేని యుదాహరణములుగా చూపించును.

శబ్దప్రయోగచిత్తము :

సీ. ఎంత యేనియు శుశూష హెచ్చుచుండె. చెప్పమిప్పుడు కృపతోడ శివునితత్త్వము

... .. (శి. పు. 9 పే)

ఇందు శుశూషాశబ్దము వ్యుత్పత్తిర్థములో నెంత యందముగా నున్నది !

సీ. చారుకస్తూరికాగరుచందరాను, లేపనసుగంధబంధురాటోపమెరుగు

వాడురుచితరామూల్యనస్త్రయుగ్మకలితుండగువాడుశంఘండుకాంచబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యాచిత్యము కథలా నున్నది. మేనక తన కూతును బార్వతిని శివున కీయ నన్నది ; అతడు పిచ్చిబికారి యని. చివరకు విష్ణువు పోయి శివుని బ్రార్థించి ప్రసన్నుని జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డాపెచ్చే జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము స్వంగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుట చేత నాయన కొక స్వతస్సిద్ధమైన గచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచేఁ బూర్వకవుల ననుస రించుటేగాని, కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథిమందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకు బ్రవాహముగా తాము చేయు గచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యత శివసర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్ని విశేషములు పర్వతమునందు

శ్రృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.
శా. ఐనక బుత్త్రక! శైవతత్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం

జేనుక నిక్క మెఱుంగఁ జాల మింక నెట్లె సర్కునికదీపమ
ప్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను విన్నీ! నాడు వై దుష్యవి
జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతనఱి కొజ్జంజేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిగోనుండి వుట్టినది. “ఒజ్జం జేసి రంజించునో” యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు కాంభితము కోమలి! నే నొడగూర్తు నంచుద
వ్వారయ కేను నిల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దూర మాలోచింపక యనుటకు దవ్వారయ కనుటలో గొంత ప్రౌఢి కలదు.
శా. ఆవజ్రాంగుండు పర్యజ్ఞ గని మహాహర్షంబునక మ్రొక్కి నా
నావేదోక్తుల సన్నుతుల సలిపి వాఙ్మథా! మదీయాంగనా
భావారూఢుని బుత్తు నిమ్ము..... [శి. పు. 174 పే.]

‘ మదీయాంగనాభావారూఢుని బుత్తుని ’ మృదులలో భావగాంభీర్యమును చూపుదు!

లయగ్రాహి||

కొంద అలు కొంది ధృతి. జెంది సురబ్ధులదముల
నుం దురమునం దెదిరి మృందిరి కడంక [శి. పు. 30 పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత ముకుమారముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక న్మృదువైన పాక మేర్పడినవాడుగాని వ్రాయలేదు.

చికురముల వర్ణన: —

గీ. సమ్మకము లైన నీలరత్నములలోఁను

సమ్మలో తుమ్మెదలొ చికురమ్ము లొక్కొ!

రత్నములు సమ్మక మైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె సపూర్వ మైనశక్తి యొక్కింది పద్యములయందు గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి ఘండగములు దేవతలు బ్రహ్మతో జెప్పుకొనుచుండిరి,

ఉ. పొద్దు కడుక్ నడికబుడమి బోర్ల గిలుక్ బురము ల్లనంబుడక్
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుడు దాగుచు దిస్సమంచు లే
సుద్దియు లేక బిక్కినడి చూచుచు నుండు జముండు మేటి చూ
పద్దశఁ గడ్చుచుంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్ .

చ. ఎపుడో దివంబు పైబడి సుశేషులతో నినుముం బొనర్తు ర
ష్టప్రళను జేటి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బి నేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిక నేమి యొనర్తు మిత్తిరిక్
దెపదెపలాడు మామదుల ! దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునక్!!

(శి.పు.402వే)

ఈపద్యములలోని వర్ణన యేపూర్వకమును జేసినది కాదు. బూస్వర్గమంతయు
బూజిన చేయుదుము, దిబ్బి జేయుదుము అనుట ఈ నున్న యకాచిత్యము దప్పరా
కుండ నున్నది. ఈమాటలచుండు దామాదులయొక్క మాత్సర్యము పరమరమ్య
మైన వ్యంగ్యభూత మైనది. ఇందు రసము చిప్పిలు చున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి
చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన సహకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు
చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వతంత్రవావదూకత్వము .

లోకోక్తిసంగ్రహము : —

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహము
నందే కాదు, లోకసంగ్రహమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి. కుబేరునిచరిత్రలో
గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు
గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూ
పుల గుట్టమువలె నతఁ డేపు మెయిక్ బెరుగుచుండె' నట! ఈ పురాణమున ఈ
చూపుల గుట్టమువంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్ని కావలసిననన్నియున్నవి.
ఇంక లోకసంగ్రహముం జూడుఁడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోటలో, బెరిగిన
కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మనిశివుఁడు ప్రమథగణములతో నందీశ్వరునిబంపించెను
వారు నచ్చుచుండఁగాఁ గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతో, బెప్పికొనిరి. కొడు కైన
కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా
నున్నది. అనఁగా, లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరస్వప్తి, శివవిరాయకులయద్దము, శివునకుఁ బార్వతియందలి

ప్రేమ, మజలః దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెట్టి మొట్టిరచన కాదు.

ఆంధ్రభాషాపాటవము : —

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాఁడు. ఏయే కవులొచ్చెచ్చుటెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడును. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూప మున్నది. తిక్కన్నగారు వాడిరి. ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : —

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు గూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రంథసము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రంథము చేయుట యొక ప్రతిభా లక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీందుఁడు మన్మథాస్త్రీసం

పన్నవనమ్ముతో నృపతివర్జున కిట్లనె .. (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి “మన్మథాస్త్రీసంపన్నవనమ్ము” అన్న సమాసము ఇందాకటి “మదీయాంగనాభావారూఢుని” అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణ మైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁగవికిఁ బ్రతిభ కావలయును.

తెలుఁగులు : —

క. గెల పండిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నెమ్మా
వులఁ బండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్కలదండు

[శి. పు. 73 పే]

నీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు...

(శి. పు. 90 పే)

నీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టితలు...

[శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చ తెలుఁగుతనమునే వెలయించు కొనుచుండును.

ఉ.భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెతురు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యెవఁడును విషయమును జెప్పఁదలఁచితని, తాఁకుని చేత చెప్పలు తొలఁగుమారస్వామి మూర్ఖు పోయెను.

శ్రీ. స్కందఁడద్రావ మూర్ఖులై తుణములోన

ఋషిగణస్త్రాయమానుఁడై యెఱక నింది [శి. పు. పం. 1 వే]

మూర్ఖుపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కొనె ననుట శివుని త్విస్సూక్తి మద్వాక్యము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమితమని చెప్పటకు ఏలు లేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడుసూపునో యది శిల్ప మని చెప్పవచ్చును. కథను జెప్పటలోఁ గ్రోత్త రకముగాఁ జెప్పట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్నిచోట్ల కథను జెప్పటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి నంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రియిట్లనియె, అదితియిట్లనియె, ఆ వెంటజాహ్నువియిట్లనియె, నిట్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలామొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్నమాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే వ్యంగ్యభూతిములై కథా ఘటము పరమ సౌందర్య మనిపించుకొన్నది. వారల్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్నమాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోతన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని వస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై వినియోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన వీర్య మేమైనదని, నెడకుటలో జూపించెను. శ్వేతాద్రి వాయుస్వర్ణదీపసుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పుదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది.

ధ్వనులు : —

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవిరచనలో రస మెప్పుడును న్యజ్ఞమాన మృగచునే యుండును. కాని యల్పార్థవులు, ఎస్తుకృతపస్వాదులు, శబ్దగతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొండఱు పండితులు వానినే చూచి యదియే

ధ్వనిమద్రచనాకావ్య మనుకొందురు . శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా నాకసంబు నందు తెక్కలు లేని నాడెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను సరసి పోచునుగాత చంద్రార్థమాళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తు ధ్వని. రూపకాలంకారముచేత జేపుడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించుపరమేశ్వరుడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కంద ర్పారికిఁ గన్నియ, నుందానము జేయఁ బూనను జుడి! ఋషిసం

క్రిందనులు మీర లెఱుంగని చందము లే దరసి చెపుడు చదురెదియేనిక.

(శి. పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూతు నీయ నన్న హిమవంతుఁడు చెప్పిన మాట లివి. ' పిల్లను నే నీయను' ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములోయతిస్థానమందుంచుటచేతఁ బ్రధమనుకారముమీది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్టము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వోగుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!

(శి. పు. 697 పే)

వామదేవుఁడు కుమారస్వామినిఁ బ్రణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహా! ఎంత చక్కని ప్రశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. 'బాగుగ బాగుగ' నన్న వీప్ర చేత నీయానందము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక : —

మ. హిమశైలేందుఁడు మేనకక జనకరాజేందుఁడు ధన్య వణి.

స్సమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చులో మీఱఁ బెండ్లాడ మీ కుమముకీ, సీతయు, రాధయుక గ్రమముగా నుత్పన్నలై శర్వు, న ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహి.

సాకము : —

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత

సురదసమానమంజుకరపుంజములక వెలయించి యూర్గని

స్వరదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం

తరననినాళిఁ గూడఁ బ్రమదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగఁ.

ఆధునికత : —

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్ఛంద్రయంత్రింబునుండి దార్చిన పెరిపిండి యనఁగ
ఇది వెన్నెలవర్ణన.పిండిమరతోఁ బోలిక. ఇట్టిది చాల గలవు. నాగా. డచ్చీలు
వోకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యధేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, అనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యధేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. సన్నయ్యగారు “అనుకూలవతి” అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన అనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నట! అనుకూల్యవతి యన్నశబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో సనుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్ర పాణిసీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రకవుల సమాసములతోఁ బాణిసీయము ప్రకారము విగ్రహము కుదురదు. ఈసంప్రదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాలఁతప్పులుగాఁ గనించును.

తల్తురు, నెల్వు ఈశబ్దములను యజ్ఞోపముగూడఁ జాలమందిచేసిన దే.

నే నింతవఱ కచ్చముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నాననుకొందు రేమో! అందందుఁబారపాట్లను గలవు. “ప్రమాదో ధీమతా మపి.” ఇంత గ్రంథము వ్రాసి, యిన్ని పొకడలు పోయి, యిన్నిశబ్దముల సుష్టుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రంథములో స్థానిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రమాదపతితములనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందెనియు భ్రాంతి హేతుకముగా నేదే దొసం గుండు టా

ప్రం దద్దేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోవు సర్వంకమా

స్పందప్రొద్దతభారతీయచిక్కుంభద్గంభసంరంభములో

స్పందప్రొద్దతభారతీయచిక్కుంభద్గంభసంరంభములో

అని వ్రాసెను. అట్టి భాంతిమూలకములు నాకుఁ దోచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భాంతియనుకొన్నవానిదే భాంతికావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్టుత్రి — గ్రామణీ + ఈత్ — ఈరెండును శ్రేష్ఠతాచకములే.

2 సఖురాండు) — ఈరూపము చేయనచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుడ నేన చాలు వ్రేల్మిడిఁ గనుగొంచుచుండుడు — బాలుడ నేన చాలుదుక — అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈత్పితీయావిభక్తిప్రత్యయముకు సూక్ష్మము రాదు.

5 నాడు గుణములందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది — తద్ధితమీఁదఁ దద్ధితఁ చేయఁ గూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపమువలననే యివి ప్రమాదపతితములని తెలియ గలవు. ఇంత గ్రంథము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షున కెనను బొర

*1. గోత్రగ్రామణీట్టుత్రి — ఇట్టివి -- గిరివరేశ్వరతనూజరణవిరోదంబు సలిపె నిర్దయు వొగడ- ఇత్యాదులు పెక్కులును హాకవి ప్రయోగములు సులభములు.

2. సఖురాండు) — అహోబలపండితీయము “ఇలాంజ సః కిశ్య -- : (శబ్దానుశాసనము) ఈ దంతత్కివిధానార్థ మిదం నూత్రం - ... సఖుండు సంబంధి శిష్యుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత భీష్మపర్వ వచనే సఖియు ఇత్యేవపాత స్సాధుః -- అసమానే -- అకారాంతత్వాభావాత్ - సమానే మత్సఖుండు ఇత్యేవం రూపం (పాణినీయనూ) రాజాహస్సుభిర్భృష్ -- ఇతి సమాసాంత విధానాత్ ” అని వ్రాసిన ఆంధ్రవ్యాకరణ భాష్యకారుఁ డహోబలపండితుఁ డామెంటనే - సమాభేద వర్తత ఇతి సఖః -- ఇతి వ్యుత్పత్త్యావా అకారాంతత్వాన్నిర్వాహః -- యిది వ్యుత్పత్తిభేదముచే అకారాంతసఖ శబ్దమునిరూపించినాడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమానకు - దాకారేత ఉదహరః - అను శబ్దానుశాసననూత్రమునఁగాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములలోని 37 వాక్యముచే గాని నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండు రూపములు నిర్దింతును.

3. బాలుడ నేన చాలు - చాలుదుక - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలొక దెనుఁగున శక్తుఁడను, చాలుదును అని యనవలెను. ఇది నట్టిభావముకాదు. ఇత అలమిత్యవ్యయార్థ వివక్షయందు - నేనె చాలు నీవేటికి యని చెప్పట దోషగు కాదేమో !

తక్కినవి రెండును బ్రామాదికములే. సవరణలు.

4. నీకు వాదాయను.

5. ప్రాముఖ్యముక జెంది.

పాటులు పడకతప్పవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభములో' ఎట్లు పోనోవును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కత్రోవమ, హాకపు లొకత్రోవ కోశమఖిల మొకత్రో

వై కన్నట్టెడునీభా, సాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలది.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. (లి. వెం. కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దబ్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మాకును శ్రీగిడుగు రామమూర్తిపంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంపిధకవి తారచనాబహుగుణపతిష్ఠుడైన యీకవి యీ శివపురాణము వ్రాయుట కెంతయు దగినవాడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున సప్తానశవర్ణనల కలిపి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవికావు. కుజేరుని కథయున్నది. ఈ కుజేరుని జన్మ పద్మ కల్పమున జరిగెను. అతడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞ దత్తియయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము - వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నిందుడు దూతీ గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యకశిపువధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్లే కథలలో ననేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సంయోగము చేతనేమో యిట్లు సంధిగ్గములగుట.

ఇది పురాణ మైనను మహాకావ్యము. దీనియందు బ్రతిపాద్యమైన వస్తువేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షడ్భింగతాత్పర్యములచేత శివపారమ్యమే యీపురాణమునందు బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తద్వస్త్యభ్యాసముదీనియందున్నటు మఱియేపురాణమునందు గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథా తాదనము లేకును. ఈపురాణమునందు శివవిరహిత మైన ఘట్టమేలేదు. శివకథా

స్పృష్టి తక్కునయైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యొక్కడు కన్పించ లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తి కథను, సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచరిత్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగ వతములలో, గూడ నీరామకథ పెంచబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయుపుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండ ము. తక్కినమూడును జీవర మూడు ఖండములు — కైలాసఖండము, వాయవీయ ఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగవైభవఖండ మంతయు సర్వభారత దేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభిం చదనుటకు నెవ్వడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తరదేశము నందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూత మైనది. ఈగ్రంథము కైలాసపారమ్యబోధకము. సదాశివుడు పరమేశ్వరేశ్వరుడు, మూలవస్తువు. సర్వ మాయననుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాడు లేడు. ఆయనలో సహస్రాం శమున మహేశ్వరుడు దుదయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుడు దుదయించెను. రుద్రునిలో సహస్రాంశమున విష్ణుడు దుదయించెను. విష్ణునిలో సహస్రాం శమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయూదకపృథివీతత్వములకధి పతులు. సమష్టిరూప మొకసదాశివుడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వ రులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దవకాశము లేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమద్భావంబుచెప్పు ఁ ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వ పుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణ ము ప్రతిపాదించఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాఁగలదు. ఒకవిధ ముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమకైవలమతమునకు భేదము లేదు. 'శివశక్తి సంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృహాణత్వము, బృహత్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయిండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో నెలయు చున్నవి'. ఈవాక్యములనూత్కర్థసంయోజనముచేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగాఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యీశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ జెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణపరమరహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁ గూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము — కాలపమాణము — సృష్టిలయముల స్వరూపము కలను. చివరవిద్యే శ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాప్రాశస్త్యము, కొన్ని కైవలిధులు బిల్వభస్మరుద్రాక్షమాహాత్యైములు మాత్రమే చెప్పచున్నది. ఇవి కైవుల కన్యపేయములు, పాత్యములు.

ఇక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్రగలదు. సునము గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతులర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడమును. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణవతనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభాంతిముగో సరణ్యవర్ణములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతలనడుచు చౌత్తిము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. “అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రിയంబుసేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిపాలికింబోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి” యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెట్లు తెలియును? ఈ శివపురాణము చదువువఱకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుఁడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుకుఁడను భిల్లుఁడును. అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుఁడు సంప్రీతుఁడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టెదరు. నేను మీకు హంసనై చౌత్తము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షాత్పురమేశ్వరుఁడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణమీ రీతిగా బహుసంశయైవృత్తిహేతు వైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుఁడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుఁడధికుఁడు. జాణాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హావంశోత్తరహదివంశభాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వరమోడిపోవును ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణు

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుడు. అట్లు సర్వవ్యాపకుడు. బాగుని వాకిలి కావలికాదు శివుడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను ఇచట కృష్ణుడు శివుని బ్రతి మూలుకొనెను. కృష్ణుడు శివభక్తుడు.

ఈ పురాణమున నంశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదాయనియే చెప్పబడక, ఆయారాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాములైనట్లు రచయింపబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమార్థస్వప్నము చెప్పబడినను మాటిమాటికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లు చెప్పబడుచున్నది.

గీ. వెన్న నొల్లకనన్గొల్చుచున్నవాడు, నన్నలగివెన్ననిగొల్చుచున్నవాడు
వీర లిర్వురు జనువీట వేగుచుందు, గంబుజహితుండుచంద్రుండున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననగా మూర్ఖులందఱు లున్నంతవఱకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావత్పర్యంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాల చోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపబడుచుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుడు. 'నన్ను బూజించు భక్తులు అర్తుడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గువిధంబులుగ నున్నట్లుండు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱి యందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతిరుండు. అతండు నారూపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞాన గమ్యుండనుగాని, తదితరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతము. సాల్వక్య, సామీప్య, సారూప్యములను దాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము ఈపురాణ మంగీకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్మములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులున్ [శి.పు. 179 పే.]

తారకాసురునివలనఁగలిగిన బాధలు కేవలము బ్రహ్మతోఁ జెప్పికొనుట జన్మములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుడు తన్ను పాసింపుఁ జని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మపు రుదుఁ లందెప్పు, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ !
ఘనపర్వతములందుఁ గన కాదిఁ వగయ న, క్షత్రమండలిలోనఁజందురుఁడవు
ఇత్వాది, (శి.పు. 356 పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమువంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.
గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల, రక్షణము సేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నే నిట్లు చెన్నలరుట...

క. మీ కెప్పుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డపు డే
మీకష్టంబులు దీర్చెద... [శి.పు. 356 పే]

శ్లో|| పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
శ్లో|| సర్వధర్మా స్మరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ
ఇత్వాదిగీతావాక్యస్ఫోరకములుగా పై పద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమై
వీరశై వపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువ లాడి తిట్టవలె... [శి. పు. 222 పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క ప్రతిభాది
నిరూపణము చేసితిని. పురాణపరమార్థమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని.
అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పనే లేదు. దానినిగుఱించి చెప్పక పీఠికపూర్తి
చేయరాదు. ఇదివఱకు కాలిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రభాగ్రహించె ననుకొను
చుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథంతయు నీపురాణము
నుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన యనౌచిత్య
ముగా మమ్ముటభట్టు చెప్పెను. అది కాలిదాసునిది కాదు. శివపురాణము లోని
దేమా! *కాలిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి
కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన కిళాళిదాసుకవియే విశేషించి రచించినాఁడు. శివపురాణములో
నెక్కడు లేదు.

“పురుషోత్తముండు నీ కొప్పిదమైన భర్త యసితోత్పలమూర్తి, మనోజవివ్యలం
గొప్పసమర్థుడు” అనియు, “కాముకకీ”డలఁ గౌశలుం డాహరి” యనియుఁ జెప్పుదురు.
ఈలాటి పన్నియుఁ గాళిదాసు తొలగించెను. అసలు కాళిదాసుని గ్రంథమునోఁ
బాహ్యజీతపరిక్షైకై శివుఁడు సప్తర్షులనే పంపడు.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని బోల్చినే రాదు,
జౌచిత్యము కావ్యవృత్తి. పురాణములో నానావిధములైన మనుష్యసృష్టిని నిరూపించ
వచ్చును. కావ్యమున కున్నన్ని యిల్లుదులు పురాణమునకు లేవు. నే నీసీతకాది
యందుఁ జూపించిన కవిప్రతిభాలక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో
యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రతిభాప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర
అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నిర్ధార్య
మాణవిషయము సులభగోచర మగునట్లు రచించుటయే పురాణ శైలి. అందందె
చ్చుతెచ్చుటనో తొలగించినచోఁ దక్కిన యీసర్వగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే వ్రాయు
బడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న శ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే
చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడు వ్రాసెను. ఇద్దఱి
రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁగల భేదము సుస్పష్టముగఁ
దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురా
ణములోననే యట్లుండెనో? ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో? ఈపోలికలుచూడుడు

గీ. ఎడపడడపఁ దనూభవుం డెచట నుండుఁ, గానరాడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్త కతివమొలుగు

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనేసంధ్య యగ్ని, హోత్రమొనరించెనే యింతి పుత్రుఁడనిన
స్నానమాడెనువార్చెనుసంధ్యయగ్ని, హోత్రమొనరించెనుచునునువిద మొలుగు.

(కాశీ.ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడడేమి పుత్రకుఁడు కన్నుల కిప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కును బలుమాటు లానిగమపుంజములకొ మఱి శబ్దశాస్త్రనూ
త్రనిచయముకొ గడుకొజదివి తత్సహపాకులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయ మేగఁగఁ బోయె నంచనుక.

ఉ. స్నానముచేసినే విధిగ సంధ్యనువార్చెనె భస్మపుండ్రముల్
మానకతా లెసే సుతుఁడు మధునుగట్టి భుజించెనే శివ

భ్యానము చేసినే గురుని యంతికమొంది త్రియం బరించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునున్ నెఱవేర్చెకొ డ్కనున్.

(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్య దృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు “అతివమొఱగు”, “ఉవిదమొఱగు” అని యంతమై రెండుపద్యముల భావములయం దున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు నన్నయ్యగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కరలేదు. వదలిపెట్టెను

సీ. సచ్చోత్రియులు ననూచానులు సోమపీఠులునైన కులముపెద్దలఁదలంచి
మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు నీశివపురాణములో “కీముధనైర్విద్యానపద్యాయది”
మొదలైన సంస్కృతలోకోక్తులు చొనిపిన పద్య మున్నది. రెండుపద్యములు చదివి
నచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తర
మెందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టికరించుచు నొక్క
యుదాహరణము చూపి మానివేసెదను.

శీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ, దీయమా నుంగరము రత్నదీపితమును
పర్వమం దిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.

(శి. పు. 57 పే.)

శా. అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా

పాంగప్రాంతములం దిగుర్చు నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా

యంగుశ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాయుంగరం బిప్పుడే

శృంగారింపని చేతఁబావకునకున్ జేయన్ హవిర్దానమున్. (కా.ఖం. 182 పే.)

ఈ భావమును జెప్పటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త
గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము,
ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తాల్చుకుండ
నేసీపూట హోమము చేయను, అన్న భావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాద
నము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కుర లేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దాని కున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్లీపురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు. పురాణోపాసక కావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ ప్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో ప్రతిపాదించఁ బడిన విషయములే యథాతథముగానో, కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పను. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మ బోధకములు-విషయ బోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యకాచిత్యము, నాటకుడు, తద్గుణవర్ణనము మొదలైన కావ్యగుణస్పృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కువగుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁబ్రవర్తింపజేసి మోక్షపర్యవసాయి ఫలదాత లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్యాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకత్వ వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు. వేదమూలములు. రసమున కాచిత్యవిచారము పట్టినంత పురాణోపాసకములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునందున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నాచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములో నున్న పాత్రకు లోకములోనున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణముం దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహర్షియైననుసరే, వారియందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నిత్రోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మ మోక్షోపాసక. సాగరికమేళనకుల శుంగారవరస. కామోపబోగవరస చేసినచో

వారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు. శివుడు పార్వతిని జూచి విక్రీలి మన్మథాస్త్ర తాడిండు డయ్యెను. అతడు పార్వతీ వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏనుపర్వము లున్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ జేసినతరువాత “భవనంబునకేగ విధించి యాత్మితాగలువతిజెందినందులకు గాట ముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరక్” అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడనితెయ్యనం జనితి కోమలిపై నటు లానజేసితిన్
కూడె నిటుల్ తిలంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడి సెడంగ వర్ణనలఁ బాడితి నోడితి ధగ్మమార్గపున్
బాడను వీడితిన్ జడునిచందమునన్ దుట్టిగాన నక్కటా ! (శి.పు.183 పే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుడైన ఋషివలె నుండెను. పరమేశ్వరునివలె లేమ. కాళిదాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము నూటిగా నొక కథయే చెప్పెను. పురాణము దారిలో లక్షకథలు చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం,బురవై లోకములఁ గాల్చి నుంకించఁగ ని
ర్జరు లప్థు వెఱచి ధాతన్, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కడువడిన్.

గీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్ముతోడఁ, గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చినలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజని, గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజాడు
(శి.పు.193 పే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబాసలమైన కథ. దీనితోఁ గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁబార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వదులు వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని బెండ్లి యాడుట కొప్పుకొమ్మందురు. శివుఁడు స్త్రీసంగము ము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధకమనును. చివర కంఠీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు సప్తర్షులను బంపించును. వారికే పార్వతి శివమహిమ చెప్పెను, శివుఁడుభిక్షుకుఁడై మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును. ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో వచ్చి మేనకకుఁ బుట్రిపులు పెట్టును. సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివున కిమ్మని బాధ చేయుదురు. వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విరచును. వశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, లేవ్వుకుండ నీయవలయు ననిచెప్పెను. ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పును. చివరకు హిమవంతుడొప్పుకొనును. తీరా శివుడు పెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చి వేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును. ఇ మ్మని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న వార్షతిని నిందించును. బ్రహ్మాది దేవతలు, హిమవంతుడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షప్రయత్నములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? వట్టి లోకము. లోకము లో బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని జెడఁగొట్టెడివారు, పొసఁగఁ ద్రోచెడివారు, కొంతసే పా నని, కొంతసేపు కాదని. ఈ పార్వతీవివాహములము శివపురాణములోఁ గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడుమ నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా వట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ, పురాణమునకుఁగథ యెంత ప్రధానమో దేవతా విషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పట యంత ప్రధానము. తారక కుమారులయద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుడును, దారకాసురుడును యద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుడు వీరభద్రుని మూర్ఛ నొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్రై త్యు హీనచరితు

నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున

వచ్చి యిట్లని వాక్రిచ్చె వరద! యుడుగు

మీపు పుష్కలవధ్యుఁ డీయింద్రీవైరి.

[శి.పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుడు వానిని జంపఁగలిగియు వదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు? ఇది పరమ రహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇది సూక్ష్మదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికో రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారము గానుండును.

ఇందులో వల్లి కథ యొకటి కొత్తది. దీనికి ద్రావిడ దేశమునం దున్నంత ప్రచారము తెలుగు దేశములో లేదు. ద్రావిడ దేశమున శివభక్తి కంఠపుష్కలభక్తి యెక్కువ. వల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను కుమారస్వామి పెండ్లి యాడును. ఈ కథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగా వ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికి! వలపుల చిలుకల, కొలికి! వలరాచవాని గొనబా లేఁబూ
ములికి! చలమూనక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్ధదళాక్షి!

(శి.పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యనుకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రేమకులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱు నోడించెను. శివుఁడు విష్ణ్వదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు, వీరభద్రుఁడును విఘ్నేశ్వరుఁడు తమసోదరుఁ డని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడు. కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్మునివైపు. తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోకమేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలదికీఠుఁ, డోడె నని లోకు లాడెదరొక్కవరుస

నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?..... (శి.పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేడందు రని యీ యుద్ధముచేయుట. పైగా భార్య నన్నింత యెదిరించునా? యన్నపట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁడు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగి బాలుశిరసుజూచి, వగచెనెంతయుదుకిజై కవశ్యుడగుచు

ఇంతియేకాక వీరభద్రుఁడు, గుహుఁడు, యుద్ధమునకు సహాయమువచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అపుడూ నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని యెక్కిలుపులు పెట్టెను. ఆవిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ, కాలి, కరాలి, బగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱును బాధించెను. ఇదియేమి? భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో ఏదేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విలుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. 4వరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతలకాయ యంటించిరి అతడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుగొడు కేమి యని దుఃఖించ లేదు. కుటుంబకలహ మెట్లయొక్కట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణము లలోని యెవరిశిర స్సింతకంటె మంచిది ?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పట కెన్న యేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము సూక్ష్మధర్మములనుగూడ నుపదేశించునగదా! ఆసూక్ష్మ ధర్మము లీకథలలో నిమిడియేయుండును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహార్థ మిమిడియుండును. తత్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా సూక్ష్మధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినాయకుడు బ్రతికినతరువాత శివుడు గణపతివ్రతము చెప్పెను. ప్రతోద్ధ్యావనవిధానము చెప్పెను. “తత్రత్య దేవమునివరులెల్లరు ప్రత్యయమొప్పార నమ్రహప్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరిపి” ఇందులోని సూక్ష్మార్థము “ప్రత్యయ మొప్పార” ననుటలో నున్నది. కనులయెదుట జరిగినకథ. చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము, తత్క్షణమే యండలు సంగీకరించిరి. ఎందుకుఁబనికిరానివాని కొక గొప్పయద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొండు. ఆమరు నిముసమునుండి వానికి సర్వమర్యాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపర మేశ్వరులను నిరుపదయొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్టిదైనను తల్లిదండ్రు లగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరుపదొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణ ఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మీకథారూపమునఁ జెప్పబడినది. పురాణకథల కిది యింకొకప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేవాసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములఁగాఁగన్పించును. తారకాసురునిసంగతి చూచినచో నతడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను బాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని గుమారస్వామి యెందుకు జంపవలయును ? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన స్వామిమే. ఒక

రాచటికమువారున్నారు. వారు కొందఱ ఊర్వోగస్థుల నియమించిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచటికమును నాగనీయురు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్థులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన ననగా నధికారమున కెదురుతిగిన రాక్షసులను శివకేశవులు మ్రుండించుట “వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి”. దీని కార్య దావిడసంఘర్షణార్థము కొండలు చెప్పుచున్నారు. ఈ దేవానురులకు బురాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేక భేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈపురాణములో చమత్కారమైన భేదము కలదు.

గీ. పొలిచివట్టి నిశాటుల బొదిచివట్టి. యశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్రయుక్తి మరల
బ్రతుకఁ జేయుచునుండె గీష్పతియుచ్చులను, రలను బ్రతికించె నోషధీకలనమునను .
(శి.పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవానురు లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగర కతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత, దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లవంతములు. ఖగోళకథ లవంతములు. ఫీనిక్స్ నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలామందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయెక్క యల్పతాధికతలను జెప్పెడి విషయమనుకొందును. ఇట్లే బహువిషయములు వానివెనకనున్న మాతృ మైనతత్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి విష్ణుపు జలంధరుని భార్య యైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించినట్లు కథలు. ఈవిష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార వేమి? ఆబృందయుఁడులసియునోషధులు తులసి విష్ణుప్రియ మైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చువచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులలో బ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు. విష్ణుపు సత్త్వగుణప్రధానుఁడు. శివుఁడు తమోగుణ ప్రధానుఁడు. ఈ మూడుగుణములు మూససికములై సత్త్వరజస్తమోగుణములుగా ముంఠగా శారీరకములై వాతపితృశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కేకడసంబంధమో! భార్యమెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యివియన్నియు నిశ్చేతార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱ కీకథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్హితములై నేటి కివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోచుచున్నవి. అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యామహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారించవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ ద్రోసినను బాళ్ళాత్ముల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తర మైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారదపంచాడసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది. ధర్మముయొక్క చతుర్వ్యగములయందలిస్వరూపమిచ్చటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లోకదానినిజెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వల మయి తగు

కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు

కామినులఁ జూచినంత వక్రి మగుచుండు

పగఱఁ గనగ నార క్తమై పరగు నక్షి ||

(శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్రశాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయఁ బదిదినముల

కల్ల క్షత్రకులుఁడు ద్వాదశాహములకు

పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క

నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగొనెదరు భవిని ||

(శి.పు. 427 పే)

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవషడశీతియు నిట్లే చెప్పుచున్నది. అభినవషడశీతి నేఁ డమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీర రాని కొరత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యమువ్రాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ, అనిరథం బెక్కియాన్యపుండరుగుచుండఁ, దోడనేగంగయునుసముత్తంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, సకచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయ
వలసినదిగా మద్దురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైన దని
నాల్గునెలలక్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జా గోర్చిన యీయనయోర్మికి నాసమశ్చతములు,
ఒక యొత్తిడితో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు.
ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్మ మైన పుణ్యమును నేను
బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి భవి
ష్యజన్మలతోఁగూడఁ గృతజ్ఞుడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యమ్.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,

ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

మృత్యు కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

ఉపోద్ఘాతము

ఉత్తమకవితానన్ని వేదమాలచేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగితచేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనముచేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమ సానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయ ముందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమే కాక కొన్ని యెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుడై తత్ప్రవితాచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించు నట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణవతనమున నుద్భృధితుడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన ధ్వనివైఖరినే శివపురాణ మవలంబించినది. పురాణలక్షణములగు సర్గప్రతిసర్గాది వర్ణనములతోఁబాటు ధర్మసందేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నను విశేషభాగములు రసవంతములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచే గావ్యమును స్మరింపఁజేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్సతీప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు సార్వతిమాహాత్మ్యము శ్లేష్ఠపుత్రుడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచే గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్మృతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుటచే విపులమగు శైవ వాఙ్మయ మిందిమిడియ న్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నిర్వృత్తకర్షులై శేషించిన కాలమును సద్వినియోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారిఁట. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణనిరతియందు ధ్యానము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వాహారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వాహారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల మహాదేయ మైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొఙ్ఠబంతి. వారి యనుభవములు సందేహనివర్తకములు. వారి చిత్తస్థైర్యము తాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్నతాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్పద్మశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు సీతాకంఠము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్వము సూత్రవాఙ్మయము పర్యాక్షరముగ నసంధిగ్ధముగఁ గ్రమవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులవర్ణనములతో, ఆకర్షణీయములగు నర్థవాదములతో, బ్రహ్మోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జిత్రింపఁబడినది. ఆర్షవిజ్ఞానము వేదములయందంకురించి, సూత్రములమందఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమానవులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసందేహనివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రహేళికార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్పించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రపక్తలచేతను, సామాన్యమానవులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలినది. దీనికి దగిన కారణము లేకపోలేదు. సుమారొకశతాబ్దము నుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱిగువడినవి. క్రమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రంథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుట లేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొక జాతి జీవికొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రంథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలుదేరినది.

పురాణములలో నర్వాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొక కారణము, వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతినవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్చించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున కుపసారకములగు

మరికొన్ని యర్హతగ్రాహకాలు వానిలోఁ బ్రతీష్ఠములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. ప్రబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోచుచున్నది. నీతులతోఁబాటు బూతులను బురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణము లందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము వరించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆకాలమున యుట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రాపదీవివాహ ముండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదించుదురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్య మైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నాయాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ భాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్నినియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁబఠించువారలకు వానిలోవివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను వివరించువాక్యరత్నములుదొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకరమయ్యునుదిగంబరుడై భిక్షాటనమొనర్చుచు, అర్థాంగమునసంభిక్షనుదాల్చియు జితేంద్రియుడై, యోగముననుష్ఠించుచు, అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుడై తరుణవయస్సునొంది నిటలాత్ముఁ డయ్యును శాంతుడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కెట్టి నీతిని బోధింపదు? గణాగణములు తమ సహజస్వరమును బరిత్యజించి పరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్కురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁడొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధదైవతముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి! మంత్రోచ్ఛ్వాసమున దేవతలు సంతోషు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశముందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యముగ నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుటయేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల సద్ధిపించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్పఁజేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించేడి యాస్తికులకు ఉపాస్యమైన రూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శన కాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలవానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కాన్యమును పతాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచే. బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహాపనో దకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధ దేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్థనాఠీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామ రూపాత్మకముగ విభాగము జెందును. కాన నీయాదిమిధునమునుండి ప్రపంచమంతయు సభివృత్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిధునము కలసియున్నదని. ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ. మీశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము సద్ధిపించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించిన వానికివ్యామోహము కలుగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మన్మథుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మైకత యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగా ప్రవాహము. పంచభూతములును బంశవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

మన స్మృతినిచే జక్కినది. జాగ్రదాదిచతురవస్థలచతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత
నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని
దంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు నట్లానర్కు' డని భక్తుల కుపదేశించుచు
నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని
బ్రకటించును. అతఁడు స్థాణువే గాడు. సర్వజ్ఞఁడును.

శక్తిని దేశాంతమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తి శక్తిమంతుల
కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండములోని శక్తి విశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించు
టకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములనుగ్రహింతురు. సృజాపముగావారు
పరోక్షప్రియులు. వివేకవృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసా
క్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైములేడందురు.
శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్ష మైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు
కృష్ణునివలెఅతినిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిబ్రహ్మదునకువలె
సర్వగతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

గోళాంతరములకేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభావ నభ్యసించుట
క్షుత్తిపానముల జయించుట అంతరానము నొందుట హస్తీబలమును పొందుట
కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరప్రవణా
దుల నొందుట అప్రైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్య
దృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగ సూత్రాదుల
యందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్ర సిద్ధములగు సత్యములను
సంప్రదాయమూలమున నాచరించినచేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టి విశేషములున్నచో మీరేల వెలువ
రింపరని ఆంగ్లవిద్యా విశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని
పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై
యొకప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమలు రాక్షసవీడ ననుభ
వించిన మహద్వలీ యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేష
ముభవములు సర్వ సామాన్యముగ లోకమున కందింపవలయునన్న నది యొ
మానవునకు సులభ సాధ్యముకాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసము
కొడిగట్టిచిరకాలము ప్రయత్నించినచేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలమనూయద్వైత్తోఁగాక న్యాయద్వైత్తోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకుకారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరములగుటవలననే సన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నెన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు సశింపలేదు. పురాణ వేత్తత్వము వలుపురాంధ కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేడు వివిధశాస్త్రములతోఁబాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ నొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహుకరణాదుల నేల నిర్దింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగరహస్యములు నోషధి మాహాత్మ్యములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట అవశ్యకము. ఇట్టి విధిని నిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపఁబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగఁగ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధానయోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున సన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ జెంచుట, నీరసములను దుర్మించుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రకటమగుటలేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్నట్టు కాలజ్ఞానము, మృత్యుంజయయోగములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా, ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణముతో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. ఇనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు ప్రాయ సీపంక్తులలో నామఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రీకరితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తిచేయువఱకు నెచ్చటను విసుగుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కనిశైలియు, భారాశుద్ధియు నీకవివర్యనకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివతైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీకరింపఁబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు నదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాఁడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్యమున తన జన్మము కృతార్థమైనదని యుపోగుచున్నాఁడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే బితృణాము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవహించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వానుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైలూషి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రయత్నముగ రచింపఁబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసౌకుమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హష్ట నా
నేడకొ బారు పుల్లు లొకయేవపు వారువముల్ స్వరూపమే
బాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు తోడుకుందు రే
తే డబలల్ బలంబులు సరే యిక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

(శి.పు. 184 పే. 99 వ)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొడ్డాలుతోఁ దనహృదయములోని యుత్క్రోశమును బట్టలేక ముఖాముఖి పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న పనుచుం

గొప్పగ నగ లున్న పనుచు గొప్ప పనుచు నీ

వెప్పుడు త్రుళ్ళకు బంగరు

కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుగులు గూతుల్.

దుడ్డుగలుగ నేమి గొడ్డుదానపు నీవు

తినుట కెవ్వ రేని దిక్కు లేరు

బిడ్డ లున్నదానఁ బేర్చి నా కెన యాద

తల్లక్రిందు లగుచుఁ దవను గొనినః (శి.పు. 569 పే. 234, 235 వ)

సీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్ని యెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రసీలముఢాలు సీసడింపఁగఁజాలు, సీలంపు మైనిగనిగల వాని
వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁగెల్వఁగఁజాలు, విరికైన కనుదోయి వెలయువాని
చెనటుల సమయింపఁజేవగల్గినసాధ, నములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
అమ్మతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి, గురిపించు నెమ్మొము కొమరువాని
పలురకములైన రతనాల. వెలసి ధగధ, గలుదనర్చు కిరీటంబు గ్రాలువాని
కొస్తుభంబను మణి యెడఁ గలుగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.

(శి.పు.23 పే. 189 ప)

చాపసాశాంకుశచటులసాశారవిం, దము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
బాలేందురేఖావిభాసితం బగుచు నం, దంబుఁజెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయ పరిధవించిన మనో, జ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు తీవి మానుగుల్కెడు దయా, స్పదములైతగు కటాక్షములతోడ

భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ

ముంగురులు మూగు కన్తూరిబొట్టుతోడ

భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ

శంకరాధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శీ.పు.పే140 ప72)

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీ
వియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు
గృహస్థశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన నగ్రిమం బగు చోటు, బొంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁబడఁదోయు చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయ నైంద్రజాలికవిద్య, సమ్మియేలినచోటి నాగుఁబాము
సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలఁతి, పాయంగనీయని పరిమధనము
ఓనరఁగాఁగట్టుత్రాడులందుక్కుగొలుసు, క్షణికసంతోషమెసగుకొక్కారుతీగ
స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మానిష్ఠులకేందేని బద్ధనయన
అఖలతాపంబుల హరియించు నొపధం, బారికంధిని ధాటునట్టి నొక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గొత్త బరగు పుష్కనివిందు, కొఘరారుకొలమున కమరతరువు
అన్నపానంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిధిజనంబుల నరయుతలి

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్గొంచు జోడు
ఆత్మగతి యగుఁగావున నందఱకును, బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదెవేర్ని యలర.
(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తివలె గ్రంథకర్తశివభక్తి వెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని గన్నతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు, కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకానికి నొంచు తినువు తనువు
పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి, శ్రీశనాయకసమమృక్కుశిరముశిరము
శంకరుని భక్తిబడసిన చదువుచదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుఁడు నరుఁడు
పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని, యిక్క గా దది పాపభాగ్య గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయన్నట్టి య, న్నరుఁడు గా దాతండు వజ్రంబుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలగి మ్రొక్కుఁగ లేని, శిరము గా దది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగ లేని, కేలు గా దది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ బెండఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గా దది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి, కలిమి గా దది పేరడ్పు బలిమి గాని
[శి. పు. 215 పే. 116ప]

సంపర్శనుగుణముగ తోకోత్తు లీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుణమువలె నత దేవుమెయిం బెరుగుచుండ (శి. పు. 53 పే. 410 ప)

ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి. పు. 82 పే. 141]

పరులకోసరముగ బావి దూకుట మేల (శి. పు. 98 పే. 257 ప)

కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరంతె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచేసామా
జుకుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును
గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచేఁ బాఠకుల నాకర్షించును. నూత్రప్రా
యముగ సీగ్రంథములాని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము. నాయకుఁడు
శివుఁడు. ఆంధ్రీకర్త శైవుఁడు. విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము.
పాఠకుల కింక శివములకుఁ గొరఁత యేమి?

గ్రంథరాజమా! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును,
దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తము
లందును సరసముగ నాచంద్రార్కము వరిలుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తాములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి,

థియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యా నమః

మున్ను డి

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్యవతీసుతః

కామికాద్భాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః

స్తాందపురాణ సూత్రసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుఁ డగు పరమేశ్వరుని యుద్బోధంబునజగత్కల్యాణము కొఱకై చెలికారపు నడుల వ్యాసభట్టారకుండు గచించిన పదునెనిమిదిపురాణములలో మేలిమిమీఱు శ్రీ శివమహాపురాణమును బ్రాచీనాంధ్రకవివర్ములు మొదలు కొని సేటివఱ కలరు కవివర్ము లెవరును బద్ధరూపముగఁ దెనిగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగముచదివి యానందించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్వంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే పొత్తంబునారంభమునొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండాక భాగంబుఁ దెలిగించి విజ్ఞులగువారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమంబున కూఁతి యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁబూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్నిఋషంబులు మాత్రమే రచించి ముగించుద మనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగాలము విరామం బొనర్చియు, మహామహులగు కొందఱి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొనర్చెదను. ఇక శివపురాణంబును గుఱించియు, నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీదేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్

అనాపలింగకూస్మాని.....

య నెడు శ్లోకోక్తి సనుసరించిన, యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పబడినందునఁ గొందఁ టిద్దాని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమేకాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లాప్సకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యతో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్యం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం ! ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్భ్రహ్మకైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహ మాతస్య కౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిపత్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం దశసహస్రాణి । పాద్యం పంచోనషష్ఠి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టే శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్యం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి - బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాతస్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యతో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకాంకముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము “వచతుష్టయం”బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యాయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పబడియె. ఆషాఢపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహుశ్చిప్రామాణ్యప్రాబల్యంబునను, వైయాసికశ్రీలీపరిజ్ఞానపరిపాటివిశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే విజులారయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇక నీయది సంహితాభేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁబలుకడల ముదింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీకాశీపట్టణముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబైపట్టణముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబై ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడలేదు. ఇక నాపరివర్తనమందు

“కం. మక్కికి మక్కియొసర్పుట, చక్కనిమార్గంబు గానిఁచందమగుట నా చక్క విడనాడి నా యీ, ఫక్కిక్ బొనరింతు లలితఃపద్ధతిమెఱయె”

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివిపట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిగింపక శ్రీభారతకవులు. శ్రీనాథకవిండుగ్రాదు మున్నగువారి పదంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నొకనొకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్తాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాబాబుపనిపత్తు, కాలాగ్నిరుద్రోపనిపత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిటికై గైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలం బనునట్లునుసరించియును గొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిగించితిని.

ఇకను మూలగ్రంథములో సంహితలు గాను వానిలోఁ బ్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహితలను పేరుదొలగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరిచితిని. మఱియు శివలీల నెఱింగించు శతరద్ర సంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగ చరిత్రంబులఁదెల్పు కోటిరద్ర సంహితకు లింగవైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందు నున్నవిద్యేశ్వర సంహిత యను దానిని సందర్భము ను బట్టి చివరయందద్దిరాణించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండముగాఁ జేర్చితిని. ఇక నిందుఁ బార్వతీఖండ కుమార ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలమునకన్నఁ పెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాసుదేయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమున కన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబు నుమాఖండంబును, గొంచెము గుంచించియు, సృష్టిసతీయద్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇక మూలమందొకమాఱు చెప్పిన యుషాఖ్యానంబులను జెప్పిన శివలీలను వక్రశ్రోతృవిభేదంబుచేఁ, బలుమాఱులు

మరల మరల, జెప్పబడియుండుట నవ్యానినట్లు చెప్పిన బునరుక్తి కాకు న్నను
భారతలకు వినుపు కల్గించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాటులు చెప్పిన యుపమన్య చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మా
అద్దానికి మాటుగాఁ బద్ధపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబును
వ్రాసితిని. మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలా
ఖండములో నొకమాటును లింగవైభవ ఖండమందొక మారు నించుక భేదంబుతో
జెప్పబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్త్రశ్రోతృభేదంబున మూలాను సారంబుగఁ దెని
గింపక తప్పినదికాదు. ఇక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేరురీతిగఁ
బొనరించియు ననెడునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవిఫలంబుగ నొచితి
చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్మశంతించి కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరిపాలిమేరను
మీఱక యెట్లు పనులమేపుకొనుచుఁ గాంచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథ
మునకు దవ్వుగ నడువక మూలంబు నరనఁ బరికించుచునే పరివర్తనంబొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు వ్రాక్కిన మార్గంబొట, గుణగ్రహణపాఠము లగు
పాఠకమహాశయు లిద్దాని నేరంబుగ యోజించరిని భావించెదను.

ఇకను భార్యతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస
మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్ప
ట్టను గావున నాకల్పన లాకావ్యమునుండి యెత్తివ్రాసినట్లు చదువరులకుఁ దోచును
గాని యాకల్పన లన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనున వే. శ్రీ కాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని
యందలి గౌంపబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాస్వాదలాలస
చేతనో యవ్వారి కల్పనలను శీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణముల
నుండియుఁ బడసి తఱుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్ర
మున వారి కేమియపకర్ష గలుగలేదు. ఇక నేనిందు మూలములోని శ్లోకములను
దెనిగించినందుననే గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని
హెచ్చరించెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు.
శివపురాణపార్వతీఖండపథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్మత్తరస్కాం దిశివై । గిరీశో హిమవాక్ మహాక
వర్వతో హి మునిశ్రీష్ఠ । మహాతేజా న్నన్ముద్ధిభాక

పూర్వాపకా తోయనిధీ! సువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రిమ్యో । మానదండ ఇవ తీ జేః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్యైత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపకా వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రవతోఽష్వదేః! తస్మిన్ తృప్తిం జగామ స
అపత్యే పార్వతీత్యాభ్యే । సర్వసాభాగ్యసంయుతే ॥
మథో రసంతపుష్పశ్చ । చూతే హి భ్రమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి! స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవత్సేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహత్యా శిఖయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమూర్తయేవ సన్మూర్త । స్తద్వ ద్గిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతోఽవిదృష్టిః । స్తస్మిన్నపత్యేనజగామత్తృప్తిమ్
అనంతపుష్పస్య మథోర్హి చూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ।
ప్రభామహత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమూర్తయేవ త్రిదివస్యమూర్తః
సంస్కారవత్సేవ గిరా మనీషీ! తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో! వదేశసమయే మునే
పపాతవిద్యా సుసీర్షిత్యా । యత్తచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రసేదితే
వాంసాళి స్వర్నదీం సక్త । మాత్మభాసో మహాపథిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ ప్రథమసర్గమునా,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శృంగదీపగంగాం । మహామథిం సక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాలే । ప్రపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండఊడ శాఢ్యాయమున,

శ్లో॥ తే సక్రూరా ఉపాయాన । స్సర్వే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవం త్యోషణాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంతిత మథా తస్యకంఠే పుష్ప మివార్చితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నపాయా స్సర్వేనః । క్రూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । ప్రతిఘాతోత్థితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్యకంఠే నిష్కమి వార్చితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండఊడ శాఢ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోనై వవధాయోగ్యోయతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్యపుయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు

శ్లో॥ ఇత స్సదై త్యఃప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య! స్వయంచేత్తుమసాంప్రతమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండవిం శాఢ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతితేదాసః । తపోభిః క్షేతవతే
క్షేతోస్మితవసాందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే ॥

కాళిదాస-కుమారసంభవప్రపంచమసర్గమునా

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః ।
క్షేతస్త్వపోభిరితివాదినిచంద్రమా శే ॥

ఇత్యాదుఃఖ్యాఃబుః. పెక్కలేల కమారసంభవకావ్యం బంతయు శివ
పురాణాన్తభావసంకలితమే - ఈయదియే కాదు - శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశ
కావ్యమునందును, కావంలెలాదినాటకనాందిఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివ
మహాపురాణభావములనేకైకొన్నికై సేసినారు. కనుఁడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ ఓధానదానం దేవానాం । మానందస్యేష్పితంశుభమ్

దేహసాదాదసంపూర్ణ । భూషణలోధ్రసంముఖా

స్వల్పభేన్దుక్షయేకాసా । విచేయర్హవిభావరీ

తదాననంమృత్సురభి । నాయంత్రప్రోగిరీశ్వరః

మునే రహస్యుపాఘ్రాయ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్యతలోధ్రసాండునా

తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా । ప్రభాతకల్పాశశి నేవ శర్వరీ ॥

తదాననం మృత్సురభిక్షీతీశ్వరోరహస్యుపాఘ్రాయనతృప్తిమాయయా॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్పద్విసారినులేజసా

నిశీధదీపావిహత । త్విషతనన్నరంమునే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా । సుజన్మనస్తస్య నిశేన లేజసా

నిశీధదీపాస్సహసాహతద్విషా । బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ॥

శివపురాణయృద్ధఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

పూర్వోరస్కృత వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

పూర్వోరస్కృత వృషస్కంధః

శివపురాణవాచనీ మహాపితాతాత్రయోమిశాఢ్యాయమంతుః బార్వతీదేవినిఁ
గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాత్ | అహ మర్థాన్మృతం పరం
వాగరమయ మేవే తత్ | జగత్ స్థావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశేప్రథమసర్గములోఁ బ్రకృతిశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావినసంపృక్తౌ | వాగర్థ ప్రతిపత్తియే ||

శివపురాణవాచనీయసంహితో త్రిభాగచతుర్థాఢ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ | తేత్రిజ్ఞార్జునిశాచరాః

అధిష్ఠితావాహేశస్య | శిర్వాద్యైరప్తమూర్తిభిః ||

కాళిదాస శాకుంతలనాటక నాందీశ్లోకము నువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి
శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు
కావ్యంబులందుఁ గీల్కొల్పుట పాఠకుల కెఱుకఁగాకయుండదు.

ఇకను బార్వతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండాక రసాభాసాస్పదంబుగ
నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి
యగు పార్వతీదేవినలె నెగ్గలేక శివపరీక్షయం దోటమిఁజెందిన మేనకచెయిదమును
జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందు
లకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్య
లింగములు తెలుగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్వాని
స్వరూపంబు లారసి యందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి
చేసికొనియెదను.

ఇక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు
చాలగ మార్పైయుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక
వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటించరని
తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు :—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో శైవా
చార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని “అలికమునక గృశానుదృశః | నందవి
శంకరుఁ” డను నెడ దృక్పద్ధమునకు టాప్ ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకవుల

గ్రంథంబులందు సులభపాప్తముగాదు. ఇక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభా గురిమతిరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతిము) చేసికొని యద్దాని తిత్సమముగా యోజించగోరుతాను.

కౌశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడబడి నది. సూ- అర్మతిభిర్భౌచ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాటులుచ్చరింపబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవ తములో వ్యాసభట్టారికునిచే వాడబడినది.

శ్రీ భాగవతేష్టాదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనుభిః పదైస్తన.

లింగనైభవ ఖండంబులోని కృత్తివానేశశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంక్షా వాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇక నాంధ్రనియతీయందుఁ గవిత్రియేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రియో గంబుల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్నట్లు నితరభాషాపదములను గొండాక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సౌరభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః ప్రమాణం.

ఇకను మో గుగులును గింకనీంద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంతములును నగు శ్రీ కవిచక్రివర్తులు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావ ధానులు పుత్తోవా శిష్యువా యనువచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్స ల్యము చే నా యీ కృతినఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్పదైవమగు శ్రీపరదేవతను గూర్చి.

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు ముప్పున గారింపబడి రాజకీయవైద్యాగారమం దుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రిలవారాశీర్వాదింపుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి. ఆమీఁద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిధతున క † పారకృపారస మూర్తియైన శం కరుఁ డొగి నాగవీరయకు † గాదిలి శిష్యునకాయువుక నిరం

మ, జననీ? శై ఎపు రాణమొక్కరుడును * చ్చాత్రుండు దెల్పించెదా
నిని నేనిష్ట బరిష్కరింపవలయున్ * నీదొకటాతూవలో
కనమున్ లేక ఘటించుటెట్లు లిదిను * త్కానంబు శాసించి మా
టనుదక్కింపుమలెండు యోగ్యుడుగిరి * డభక్తుండు కామేశ్వరీ!,

అని స్తుతించి గంధము నంతయు సనుగ్రహించి బ్రత్యక్షర శోధనముగా
సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్వహించు నొనరించి నందు
లకు వారి యడుగుఁ దమ్ములక నేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొను
చున్నాడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాకును శ్రీ మా శాస్త్రులవారికిఁ గూడ మఱుగై,
కొన్ని దొసగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును, గుణదోష
గ్రహణ పారీణులు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణయందు దిద్దు
కొనియెదను.

ఇతను బ్రావులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళ
వ్యత్యయంబులును, నరసున్నల తబ్బిబ్బులును, రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును,
విసంధులు, స్వేనుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవానిని
అంటనివత్తులు, సున్నలేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ థ డ థ
మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికొలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. అ
శ్వానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదొసగులను దహృష్టులవట్టి
కలోఁ జూపుచున్నాడ సవాని నబ్బులు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు పౌఖ్యముక సెరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశివంబునకు * భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతన్.

వెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి,

క్షీరసాగరము బిల్డింగ్స్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

శతావధాని.

29—3—44.

ఇక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పోతమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి సంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యదారచరిత్రలు, విద్వత్కవివలంబులు శ్రీరాజా రంగాప్ప రాయకళాశాలా ప్రధానాంధోపాధ్యాయులును, కవిసమాట్టలు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁ దామెక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్సంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి ధియసాఫికల్ కళాశాలా ప్రధానాంధోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిలవారికిని శాశ్వతము త్రికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నావీలుకొలదిగ నోపికతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షరశాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని సభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణము నకై విస్తారధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధికశ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరనిఁ బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి,

శికింద్రాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యా నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును † జక్కగ ముద్రిణమున్ బొనర్చగా
 శ్రీవిలసిల్లు దాత్తకుల † శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
 రీవిమలాత్ములన్ దయను † నెప్పుడు సాకునుగాత నామహా
 దేవుడు శంకరుండు గణుతింపగజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచున్.

మహారాజపోషకులు

రూ మ॥రా॥శ్రీ

221 మిరియాల రామలింగయ్య,
 సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్.

201 రావునా హీబు-బూర్గు మహాదేవు
 శికిందాబాద్.

201 ప్రొద్దుటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న

201 కైలాస శరభయ్య

201 బెలిదె జగదీశ్వరయ్య

201 బచ్చు వీరన్న

201 గుండా ఆగయ్య

రా జ పో ష కు లు

మ॥రా॥శ్రీ

101 అమ్మనబోలు రాజయ్య

101 బుద్దోలు వీరన్నగారి రంగయ్య

101 సుక్ దేవ్ శ్రీకృష్ణన్

101 మరిపల్లి శంకరయ్య

101 వనమాల వెంకయ్య

101 మోహన్ లాల్ మాలానీ

101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి
 వెంకటేశం, కాశయ్య

101 తేలుకుంట నారాయణ

101 శేచింతల మల్లయ్య, బొలారం

100 ముస్తాఫా శంకరయ్య, వెంకయ్య

100 ముస్తాఫా హనుమంతరావు,

మానయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

100 రావ్ నా హెబుచిదుర దుర్వాసులు

100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య
 శేకులమ్మ

ప్ర ధా న పో ష కు లు

మ॥రా॥శ్రీ

75 కొణతాల సర్పిములు,

రాజేశ్వరయ్య

75 అమరము రాజయ్య

50 బెజుగంపీరన్నగారిరాజేశ్వరరావు

50 ఇందూరి యాశ్వరయ్య

50 దండు పెంటయ్య

50 లింగ వీరన్న

50 లోకుల కుసుమయ్య అండ్ బ్రదర్స్

51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రదర్స్

50 చీకోటి యల్లయ్య అండ్ బ్రదర్స్

పో ష కు లు

25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం

మ॥రా॥శ్రీ

25 పుప్పలంచి బాబయ్య

25 నానికె కాశయ్య

25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్స్

25 నాశ్వ హనుమయ్య

25 గంగాభిషన్ మోహన్ లాల్

బట్టలదుకాణం

25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 మొలుగు వెంకటయ్య

25 గంధే నరసింహులు

25 మిరియాల తిరుమలయ్య

25 తేరాల రాజేశ్వరరావు

25 చీలా నారాయణ

25 తడిక బాలరాజయ్య

25 నీల నర్సయ్య

25 మొలుగు రాజయ్య

25 గంగ సాంబయ్య

25 హరినాథుల బాలయ్య

25 పబ్బా శంకరయ్య

25 ముచ్చర్ల భూమయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం

25 తాడిసెట్టి రాజయ్య

25 సి. ఈశ్వరయ్య, గుం. వెంకయ్య,

మోటూరి బ్రహ్మయ్య

25 నార్ల సోమయ్య

25 బచ్చు రాఘవయ్య

25 లింగ సుందరయ్యగారి కనకయ్య

25 దండు ఆగయ్య

చం దా దా రు లు

20 సాధు బాగయ్య

15 పడకంటి శంకరయ్య

15 వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

— ౧౬౩౨ —

సృష్టి ఖండము	పేజీ
ప్రదేవతాస్తుతి	1
విస్తుతి	2
వాచారా దినత్కృతి	3
శానుశ్రీమణిక	4
సమర్పణము	5
గ్రంథారంభము	6
నకాదిమునులు నూతుని శివ	
గ్రాణమును వినుచుమనియడుగుట	8
నూతుడు హరించి ప్రారంభము	
సేయుట	9
నకాదిమునులు నూతుని శివ	
తత్త్వంబుతీ రెఱింగింపు మనుట	9
ప్రారంభము - నారదముని	
తపస్సనరించుట	10
నారదముని తపస్సిద్ధియైన దనుకొని	
త్రిమూర్తులకడ కేగుట	11
నారదుఁ డహంకరించుట	12
నారదుఁడు శ్రీమతిని జూచిమో	
హించుట	13
విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి	
వైకుంఠమునకుఁ దోడ్పానిపోవుట	15
నారదు డు విష్ణువునుశేపించుట	16
నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తఁడగుట	"
విష్ణువు నారదునకు హితోపదే	
శంబు చేయుట	17
నారదుఁడు తీర్థయాత్రనల్పుట	19
నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేగి, శివ	
తత్త్వంబుఁ జెప్పమనుట	19
బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు శివ	
తత్త్వంబుతీ రెఱింగించుట	20

	పేజీ
శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట	21
సగుణశక్తి యేర్పడుట	21
విష్ణుమూర్తి జననము	23
విష్ణుమూర్తి తపస్సు చేయుట	24
బ్రహ్మదేవుని జననము	25
బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సనరించుట	25
బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి	
యగుపడుట	26
బ్రహ్మ విష్ణుల వివాదము	26
లింగోత్పత్తి	27
బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబుల	
జూడఁబోవుట	28
శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి	28
అక్షరమూర్తి ప్రకటనము	30
శక్తి విశిష్టేశ్వరసాక్షాత్కారము	31
శివుఁడు బ్రహ్మముఖమున రుద్రు	
డనై పుట్టెద నని చెప్పుట	32
శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్య	
భేదంబు నిరూపించుట	33
బ్రహ్మవిష్ణాదుల కాయుర్నిరూ	
పణము	34
శివపూజావిధానము	36
బ్రహ్మకు విష్ణువుశివలింగపూజ	
సర్వార్థకారి యనుట	39
హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగముల	
ధరించి పూజించుట	40
ప్రత్యేకపుష్పప్రత్యర్చనాఫలని	
రూపణము	45
ధాన్యపూజాఫలనిరూపణము	46
అభిషేకఫలనిరూపణము	47

శ్రీరుద్రోత్పత్తి	పేజీ 49
దేవాదిసృష్టి	50
కుబేరుని పూర్వజన్మచరిత్రము	53
గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుడై	
పుట్టట	60
గుణనిధి కుబేరుడై శివునకు	
జెలికాడగుట	61

సతీఖండము

నారదుడు బ్రహ్మను సతీదేవి	
చరిత్రంబుఁ జెప్పమనుట	65
సంధ్యను జూచి బ్రహ్మయొ	
దత్తుత్రులను మోహించుట	66
బ్రహ్మ మున్నగువారిల కగ్నిష్వా	
త్రాదలు పుట్టట	67
బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠుని	
బంపుట	69
వశిష్ఠుడు సంధ్యకు మంత్రోప	
దేశంబు చేయుట	71
శివుడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట	71
శివుడు సంధ్యకు వరంబు లిచ్చుట	72
సంధ్య రెండవజన్మము-అరుంధతి	
యని నామకరణము	74
అరుంధతినశిష్ఠుల వివాహము	74
శివునకు మోహంబుఁ గూర్పుమని	
బ్రహ్మ మన్నఘను బంపుట	75
మన్నఘుడు శివునకు మోహంబుఁ	
బుట్టింపలే ననుట	77
బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దకే శివు	
నకు గామోపాయం బడుగుట	78
విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవ	
తారంబున కైయత్నింపుమనుట	78

దత్తుడు మహేశ్వరినిగూర్చి తప	పేజీ
స్నానరించుట	79
శ్రీవరదేవత దత్తునకుఁ బ్రత్యక్ష	
మగుట	79
శ్రీవరదేవత దత్తునకు వరంబిచ్చుట	80
దత్తుడు వీరిణిని బెండ్లాడి మిథున	
సృష్టి యొనర్చుట	81
దాత్యాయణీ జననము	83
సతీదేవి నందావతంబు సేయుట	84
సతీదేవికి శివుడు ప్రత్యక్షమగుట	85
శివుడు సతీదేవికి వరం బిచ్చుట	86
సతీశివవివాహము	88
సతీశివవివాహములు	89
ప్రావృట్కాలవర్ణనము	90
శివుడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు	
నుపదేశించుట	93
ప్రయాగలో దేవమునులుయజ్ఞం	
బొనర్చుట	96
దత్తుడు శివుని శపించుట	97
నందికేశ్వరుడు దత్తునకుఁ బ్రతి	
శాపం బిచ్చుట	97
దత్తుడు నందికేశ్వరుడుమున్నగు	
వారిని శపించుట	97
నందికేశుడు భృగ్వాదిమునులకు	
శాపం బిచ్చుట	98
దక్షయజ్ఞము	98
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు	
శివుని సెల వడుగుట	100
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట	101
సతీదేవి విష్ణ్వాది దేవతల నుపాలం	
భించుట	102
సతీదేవి దత్తుని బెగడుట	104

	పేజీ
సతీ దేవి దేవతలను శపించుట	106
సతీ దేవి యోగాన్ని చేరగనగుట	107
అకాశవాణి దక్షుని శపించుట	107
శ్రీశీరధద్రావణము	108
శివుని సెలవుచే వీరభద్రుడు	109
యజ్ఞమున కరుగుట	109
ఉత్పాతంబులకు వీరిని మున్నగు	110
వారు భయపడుట	110
ఇంద్రాదులు క్షరభద్రునితో	111
యుద్ధము చేయుట	111
విష్ణువు వీరభద్రునితో యుద్ధము	112
సేయవచ్చుట	112
విష్ణువీరభద్రులయుద్ధము	113
వీరభద్రుడు యజ్ఞశిరశ్చేద	114
నంబు సేయుట	114
భృగ్వాదిమునులశిక్ష-వీర	115
భద్రుడు దక్షునిజంపుట	115
విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ	116
జూపుట	116
కైలాసగిరివర్ణనము	117
విష్ణ్వాదులు శివుని దర్శించి	118
ధ్యానం బొనర్చుట	118
విష్ణువుశివునితో దక్షునిబ్రతికించి	120
యజ్ఞమును బూర్తి చేయింపు	120
మనుట	120
శివుఁ డనుగ్రహించుట	121
దక్షుఁడు జీవించుట	121
దక్షుఁడు శివుని పన్నుతిచ్చుట	121
శివుఁడు దక్షునకుహితంబునెవ్వల	122
తుపదధీచులఁ బూజ్యత్వాంతము	124
మహామృత్యుంజయమంత్రము	125
శివుఁడు దధీచిమునివరముచ్చుట	126

	పేజీ
విష్ణు ప్రదక్షిణా శాసనములు	127
విష్ణు ప్రదక్షిణా యుగము	127
యుక్త ప్రదక్షిణా విధి యుగము	
నుడుపుట	129
పార్వతీభావము - ప్రసూనావ్రాము	
నూతుని శౌచకామము పార్వతీ	
జన్మదర్శనము దేవునిచుట	130
హిమవర్ణనము	131
మేరకాహిమవర్ణనము	133
మేరకమున్నగు నానికిరకకామము	
శాపము.	134
ననత్కూమారుడు మేరకాదుల	
ననుగ్రహించుట	136
విష్ణుది దేవతలు హిమవంతుని	
యొద్దకు వచ్చుట	137
విష్ణుదులు మేరకాహిమవంతులను	
దపంబు సేయుచునుట	138
విష్ణుదులు పరదేవతనుగూర్చి	
భావము సేయుట	138
విష్ణుదులకుఁ బరదేవత	
సాక్షాత్కరించుట	139
విష్ణుదులు పరదేవతను మఱి	
జన్మంబుకొంది శివుని బెండ్లి	
యాదు మఱుట	140
పరదేవత దేవతలకు వరము	
లిచ్చుట	141
మేరకాహిమవత్తభావర్ణనము	143
మేరకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్ష	
మఱుట	144
పరదేవత మేరకకుఁ గోరిన వరము	
లిచ్చుట	145

	పేజీ
మేరకకు నూర్గురు కొడుకులు	
పుట్టుట	14
పరదేవతా తేజము మేరకా	
గర్భంబునఁ జేరుట	14
విష్ణుదులు మేరకగర్భస్థయగు	
పరదేవతను స్తుతించుట	14
శ్రీమదేవతాన శారఘట్టము	14
విష్ణుది దేవతలు పరదేవతను	
దరిసి స్తుతించుట	14
హిమవంతుడు పుత్రీజననోత్ప	
వఘు సేయుట	14
నామకరణము	14
శ్రీపార్వతిబాల్యక్రీడాభివర్ణనము	14
నారదాగమనము	14
నారదుడు పార్వతికి దిగంబర	
జటిలుడు మగఁ డగు ననుట	
గిరిరాజుతో నారదుడుపార్వతి	
శివపత్ని యగు ననుట	
హిమవంతునితో మేరక పార్వతి	
కి బెండ్లి సేయు మనుట	
పార్వతీస్వప్నవృత్తాంతము	
హిమవంతునిస్వప్నవృత్తాంతము	
శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి	
కుజుడు పుట్టుట	
శివుడు హిమవద్రిక్తవచ్చితపంబు	
సేయుట	
హిమవంతుడు శివునిసందర్శించుట	
హిమవంతుడు పార్వతీపరిచర్యల	
గొనుచుండు ఘని శివు సర్పించుట	
శివుడు పార్వతీ దేవినిజూచుట	
పార్వతీపరమేశ్వరుని శాంతి	
నేదాంశుని నానము	

శివుడు ఫాలనే త్రాగి చే మన్మథుని దహించుట	188
రతీవిలాసము	189
దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివుని బ్రాహ్మించుట	190
శివుడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతికింతునని వరమిచ్చుట	192
శివుడు గణములతోఁగై లాసమున కేగుట	192
పార్వతిభీతిల్లి చెలలతో నిలుఁ జేరుట	193
శివునిగూర్చి పార్వతి విరహ దుఃఖంబు నొందుట	194
నారదుడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట	194
నారదుడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుచునుట	194
పంచాక్షరీ మంత్రవై భవము	195
పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట	196
తృతీయాశ్వాసము	
పార్వతీ తపోవర్ణనము	198
పార్వతి శివునిచే నపర్ణయనిభ్యాతి నొందుట	199
మేనకా హిమవంతులు వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట	202
విష్ణుదులు శివనన్నిధి కరుగుట	203
విష్ణుదిదేవతలు శివునిస్తు తించుట	204
విష్ణుదులు శివుని బార్వతిని బెండ్లాడుమనుట	205

శివుడు విష్ణుదులకుఁ గావని రసనంబుఁ జెప్పుట	206
శివుడు ప్రీతంగమును బ్రహ్మజ్ఞాన బాధకమనుట	208
శివుడు పార్వతిని బెండ్లాడుట కొడంబడుట	209
శివుడు సప్తర్షులనుదలచిన నవ్వారు నచ్చుట.	209
శివుడు సప్తర్షులను పార్వతీతపః పరీక్షకై యనువుట	210
సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకేగి శివుని నిరసించుట	210
పార్వతి సప్తర్షులకు శివమహిమంబుఁ జెప్పుట	213
పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబు జెప్పుట	215
శివుడు పార్వతిని పరీక్షించుటకై యతియై చేరుట	216
జయ యతికిఁ బార్వతీతపఃకారణంబుఁ జెప్పుట	218
యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట	219
పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు చెప్పుట	221
శివుడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట	223
పార్వతి శివునితోఁ దలదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడుమనుట	224
శివుండంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట.	226
పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లి కండ్రుల యొద్దకుఁ బోవుట.	

	పేజీ
శివుడు బిత్తుక వేషముతో మేనా సన్నిధిని సర్వము నేయట 227	
మేనకతో గృతకనటుడు దనకు బార్వతి నిమ్మనట 228	
మేనకాహిమవంతులు నటుని శిక్షింపబూనట 230	

చతుర్థాశ్వాసము

శివుడు వైష్ణవవేషముతో మేనా హిమవంతులకడకు వచ్చుట 232	
వైష్ణవబోధచే మేనక శివునకు బార్వతి నీయనట 234	
శివుడు సప్తర్షుల నొవధిప్రస్థమున కనుపుట 234	
ఓషధిప్రసవరవర్ణనము 237	
సప్తర్షుల పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట 238	
వైష్ణవబోధచే హిమవంతుడు శివునకు గన్య నీయనట 239	
వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితముఁ జెప్పట 240	
అనరణ్యచరిత్రము 241	
పద్మను బిప్పిలాదుం డను వృద్ధ ముషి మోహించుట 242	
పిప్పిలాదుడు పద్మగోచ్చి పెండ్లి నేయు మని యనరణ్యునడుగుట 243	
అనరణ్యుడు పిప్పిలాదమునికి గూతు నిచ్చి పెండ్లిసేయట 243	
ధర్మకుడు పద్మాదేవిని బరిషించుట 244	
పద్మాదేవి కోపించి ధర్మనకు లిశాపం బిచ్చుట 245	

	పేజీ
ధర్మకుడు పద్మాదేవి యనుగ్ర హంబుఁ గోరుట 246	
ధర్మకుడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట 247	
హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెద సనుట 248	
ముషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబు చేసి శివునికడ కేగుట 249	
హిమవంతుడు శివునకుఁ గల్యాణ పత్రికఁ బంపుట 250	
హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామా గ్రినిఁ గూర్చుట 251	
సువాసినలు పార్వతిని పెండ్లి కూతును జేయుట 252	
హిమవంతునిచుట్టములు పెండ్లికి వచ్చుట 252	
కల్యాణమంటపనిర్మాణము 253	
పారు లోషధిప్రస్థంబును సింగా రించుట 255	
శివుడు నారదముని దలంప నతఁడు వచ్చుట 256	
శివుడు నారదమునిచే దివ్యజనంబుల నల్లఁ బిలిపించుట 256	
దేవపురంధ్రులు శివుని పెండ్లి కొడుకున జేయుట 257	
శివుడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహంబున కరుగుట 258	
శివుడు నారదుని హిమగిరికనుపుట 261	
నారదుడు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట 261	
నారదుడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట 262	

	పేజీ
హిమవంతుడు శివు నెదర్చొనుట	265
హిమవంతుడు శివుని బ్రార్థించుట ,,	
శివుని జూడగోరి మేనక నారదుని	
బిలిపించుకొనుట	266
శివుడు బలంబుల వేటువేటుగా	
నగరుకుం బంపుట	,,
చంద్రశాలయందు మేనకకు నార	
దుండు దివ్యుల నెల్ల నెఱింగించుట	267
నారదుడు మేనకకు శివుని	
జూపుట	269
మేనక శివునిజూచి భయపడి	
యూర్రోశించుట	270
మేనక నారదుని నిందించుట	,,
మేనక పార్వతిని నిందించుట	271
బ్రహ్మాదాది దేవతలు మేనకకు	
సమాధానము నెప్పుట	272
హిమవంతుడు మేనకకు సమాధా	
నముఁ జెప్పుట	273
పార్వతి మేనకకు సమాధానముఁ	
జెప్పుట	,,
సనకాదులు మేనకకు సమాధా	
నము నెప్పుట	275
విష్ణుయూర్తి మేనకకు మరల	
శివుని జూడుచునుట	,,
మేనక మరల శివుని జూచుట	
కొప్పుకొనుట	276

పంచమాశ్వాసము

విష్ణుప్రార్థనచే శివుడు దివ్యస్మగదర	
రూపంబు నొందుట	277
మేనక శివునిజూచి యూహం	,,
చించుట	278

	పేజీ
మేనక తనయపచారంబును నైపు	
మని శివుని బ్రార్థించుట	279
నాగరి స్త్రీలు శివుని జూచుట	,,
నాగరి స్త్రీలు శివుని బలంబించుట	281
హిమవంతుడు సుపూజచేసి పెండ్లి	
వానిని విడిచివోయి బవేశపెట్టుట	282
పార్వతి కులాంబాపూజార్చన	
నెడలగుట	283
దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ	
బ్రార్థింప నలంకరించుట	284
శివుడు కిల్కాణమంటపమునకు	
నచ్చుట	285
నారదుడు హిమవంతునకు శివుని	
యనాది స్త్రీలంబుఁ జెప్పుట	286
శ్రీపార్వతీమతే స్వర్గ కళ్యాణము	287
శివుడు పార్వతితో స్థాలీపాక	
హోమంబు నేయుట	289
వరనరభోజనములు	293
దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు	295
రతీదేవి మగని బ్రతికొప్పుయని	
శంకరుని వేడుకొనుట	297
శివుడు మన్మథుని బ్రతికించుట	298
లోకరక్షామై శివుడు పార్వతీ	
దేవిని గూడుట	299
ప్రభాత వర్ణనము	,,
శివుడు దేవతలకు దరి సెనందిచ్చుట	300
సాయంకాలవర్ణనము	301
విష్ణుమహానిని పార్వతికి బ్రతిప్రణా	
ధర్మంబులు చెప్పుట	303
శివుడు పార్వతీదేవికి దోడ్కొని	
కైలాసంబున కేగుట	309

శివుడు దేవతలందరికీ గట్నము 310
 లిచ్చి పంపుట ,,
 ఫలశ్రుతి
 శివుడు మణిభవనంబునందు 312
 భార్గవత్యో సాఖ్యమొందుట
 దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణు
 మూర్తికి దనుకవంబుల 313
 జెప్పకొనుట
 విష్ణుదులు కైలాసంబున మణి
 భవనద్వారమందుండి మొఱ
 పెట్టుకొనుట 315
 శివుడు దేవతలమొఱవిని యోగ
 ముచే వీర్యము జూర్చుట ,,
 పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట 316
 అగ్ని దేవుని ఖోభంబరసి శివు
 డుపాయమునెప్పుట 317
 అగ్ని సప్తరుల భార్యల జూచి 318
 మోహించుట
 స్వాహాదేవి యార్గురు మునిభార్యల
 రూపంబున సగ్ని దేవునితో 319
 గ్రీడించుట 320
 శ్రీ కుమారస్వామిజననము
 పక్షకృత్తికలు కుమారునియొద్ద 321
 జేరి స్తన్యంబులిచ్చుట 322
 క్రాంచగిరిభద్రము
 కుమారస్వామి మహేంద్రునిజయించి 323
 పాదానంబు చేయుట
 శివుడు దేవతలను కుమారుజాడ 324
 లడుగుట
 అగ్ని ప్రముఖులు శివునకు గుమారు
 జాడలు చెప్పుట ,,

శివుడు కుమారుని దోడ్డేర నంది
 కేశ్వరుని బదరీవనంబునకంపుట 328
 నందికేశ్వరుడు కుమారుని కైలా
 సంబునకు దెచ్చుట 329
 కుమారుడు కైలాసముజేరి,
 తల్లిదండ్రులను సేవించుట 330
 విష్ణుదులు కుమారున కుపాయ
 నంబు లిచ్చుట 331
 ఇంద్రుడు దేవసేనను గుమారున
 కిచ్చి పెండ్లి సేయుట 332
 శివుడు తారకవధార్థమై కుమారుని
 దేవతలతో బంపుట 334
 దేవతలు కుమారస్వామికి
 బ్రహ్మాండాధి పత్నీంబుగట్టుట ,,

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్రీకుమారస్వామి వీరబాహుని
 దారకునియొద్దకు సంధికై 333
 బంపుట 338
 తారకుడు సంధిని నిరసించుట
 కుమారస్వామితో దేవతలు
 తారకాసురునివీడికి యుద్ధంబు 339
 నకు వెడలుట
 తారకుడసుర సైన్యముతో ,,
 యుద్ధమునకు వచ్చుట 341
 దేవాసురయుద్ధము
 వీరభద్రుడు తారకాసురునితో 342
 యుద్ధము చేయుట 343
 తారకవిష్ణుదేవుల యుద్ధము
 తారకవిష్ణు లొకరిచేనొకరు
 మూర్ఛితులగుట 344

	పేజీ
బ్రహ్మదేవుడు తారకసంహా	
రథమై కుమారస్వామిని	
బ్రాహ్మించుట	345
రెండవనాటి యుద్ధము	,,
తారకుడు విష్ణోదూల నుపాలం	
భించుట	346
విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి	
మూర్ఖిలుట	347
వీరభద్రుని వారించి కుమారుడు	
యుద్ధంబునకుఁ బూనుట	,,
తారకుడు కుమారుని యుద్ధంబును	
మానుమనుట	348
కుమారతారకుల యుద్ధము	,,
కుమారతారకుల శక్తియుద్ధమును	
వైమానికులు చూచుట	349
తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి	
మూర్ఖిలుట	350
కుమారస్వామి తారకాసురుని	
జంపుట	351
బాణాసురప్రలంబాసురసంహారము	352
కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము	
సేయుట	353
దేవతలు కుమారస్వామిని	
స్తుతించుట	354
కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గల	
సంబున కేగుట	,,
దేవతలు శివుని స్తుతించుట	355
దేవతలకు శివుడు వరంబులిచ్చుట	,,
నారదుడు కుమారస్వామికి వల్ల	
సాందర్యంబుఁ జెప్పట	356
నారదుడు భిల్లపురంబున కేగుట	358

	పేజీ
నారదుడు వల్లికిఁ గుమారస్వామి	
భర్తయగునని చెప్పుట	359
కుమారస్వామి భిల్లయువకరూప	
ముతో వల్లిజేరవచ్చుట	,,
భిల్లుడు వల్లిని గృహంబునకుఁ	
గొనిపోవుట	360
కుమారస్వామి విరహము	361
సాందర్యవల్లీవిరహము	,,
చెలిమికత్తె వల్లిగొనిపోయి	
కొనురుసామి కప్పగించుట	362
కుమారస్వామి వల్లీ దేవితో	
గ్రీడించుట	363
భిల్లులు వల్లీకుమారులఁ జూచి	
కుమారునితో యుద్ధముసేయుట	,,
కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులఁ	
జేయుట	364
భిల్లులు జ్ఞానముఁ జెంది వల్లి	
కుమారునికిచ్చి పెండ్లిచేసి	
యనువుట	,,
పార్వతీశ్వరులు దేవసేవయు వల్లిన్	
జూచి యానందించుట	,,
శౌనకాదిమునులు సూతునిగణపతి	
చరిత్రంబును జెప్పమనుట	,,
తృతీయాశ్వాసము	
పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి	
ద్వారమునందుంచుట	366
గణపతి ద్వారమందు	
శివునడ్డగించుట	367
శివుడు ప్రేమధులను గణపతిపైకిఁ	
బంపుట	368

శివుడు చండిశ్వరాదేవుని యుద్ధము	పేజీ
సకుంబంపుట	369
ద్వారమండలి యలుకుడును విజయ	370
పార్వతీదేవికి జెప్పట	
పార్వతీదేవియుద్ధమున కంగీక	
రించుట	372
ప్రమథ గణపతులయుద్ధము	
కుమారస్వామి గణపతిని దార	373
సించి సంభాషించుట	
గణపతి ప్రమథ పై స్వంబులను	
వధించుట	
విష్ణుది దేవతలు శివసహాయార్థమై	374
యుద్ధమునకు వచ్చుట,	
గణపతికి బార్వతీదేవి యయు	
ధంబులను శక్తి ద్వయినంపుట	
శివుడు విష్ణుదులతో యుద్ధమునకు	375
వచ్చుట	
శివుడు గణపతితో ఢీకొనుట	376
శివుడు త్రిశూలముచే గణపతిని	
నలుకుట	
నారదుడు పార్వతికి గణపతి	377
మరణంబు జెప్పట	
విష్ణుదులు మునులను బార్వతీ	378
దేవియొద్ద కనుపుట	
మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపు	379
మని నుతించుట	
పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపజేసిన	
శాంతిగావించుననుట	
శివుడు గణపతిని జీవింపజేయుట	
పార్వతీదేవి శక్తుల మరల్పుట	380
శివుడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో	
నుపనయనము సేయించుట	

శివుడు గణపతి కగ్రపూజ్యత	పేజీ
నొనంగుట	381
శివుడు గణపతివ్రతంబు జెప్పట	
గణపతివ్రత ద్వాపనవిధానము	382
శివుడు గణాధ్యక్షుడమునకు భూ	
ప్రదక్షిణంబు ఫణంబుగా	384
నేర్పించుట	
పార్వతీపర మేశ్వరులు గజాననునకు	385
గణేశపట్టంబు గట్టుట	
విశ్వరూపుడు తనకూతుల నిర్వు	
రను గణపతికిచ్చి పెండ్లి సేయుట	386
గణపతి కిద్దఱుభార్యలం దిద్దఱు	
పుత్రులు జన్మించుట	
ఫలశ్రుతి	
బ్రహ్మదేవుడు శుంభనిశుంభవధకై	387
శివునియొద్దకు వచ్చుట	
శివుడు పార్వతీదేవిని గాళి యనిన	
నామెగిసి నిష్కరోక్షుల డుట	
శివుడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట	388
పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై	
శివుని సెలనడుగుట	389
పార్వతీదేవి తపస్సుజేయుట	390
వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు	
వచ్చియుండుట	
బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీదేవియొద్దకు	
వచ్చియుక శక్తినిబుట్టింపుమనుట	391
పార్వతీదేవి కాలదినపున గౌళికి	
బుట్టించి తాను గౌరి యగుట	392
పార్వతీదేవి నీను సేవించుచున్న	
వ్యాఘ్రమును గరుణింతు	393
ననుట	

	పేజీ
బ్రహ్మ దేవుడు బాహ్యత దేవిని బ్రహ్మసింహులు	394
కౌశికి శుంభనిశుంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియందుండుట	394
పార్వతీ దేవియొద్దకు వచ్చి శివుడు కోపావశమనంబు చేయుట	395
పార్వతీ దేవి యలుకఁ దొలగి శివునకు గౌశిక్షివృత్తాంతంబు జెప్పట	396
పార్వతీ దేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దొవారిసనిగఁ జేయుచుండుట	396
వ్యాఘ్రము ఖడ్గ వేత్తనగుండగు పురుషుండగుట	397
జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీపరమేశ్వ రులు మహిభవనంబున నిత్య సుఖంబు లొందు చుండుట	397
యుద్ధ భండము	
ప్రథమాశ్వాసము	
త్రిపురాసుర చరితము	
త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబులడుగుట	400
త్రిపురాసురులబాధ తెలుపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాదీ కేగుట	402
శివుడుత్రిపురాసులు భక్తులైనందున సంధిపననుట	403
విష్ణుమూర్తి అరిహన్మునిని బుట్టించుట	
అరిహన్ముడు మాయాశాస్త్రంబుల విందుట	404
అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్ష నిచ్చి స్వధర్మముల జెప్పట	405

	పేజీ
ధర్మమృత్యులైన త్రిపురాసురులఁ జంపునుని సురలు శివుని బ్రాహ్మింనుట	408
శివుడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట	409
శివుని దేవతలు స్తుతించుట	410
జలంధాసురచరిత్రము	„
ఫాలనేత్రాన్ని చే నిండ్రునిఁగాల్పవల దని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట	411
గురుని పార్థనచే శివుడు ఫాల నేత్రాన్నిని సముద్రమందు వేయుట	412
జలంధరుని జననము	„
జలంధరుని వివాహము	413
శుభ్రుఁడు జలంధరునకు రామవును గుఱించి చెప్పట	414
జలంధరుఁ డిందుగ్రినియొద్దకు ఘస్మ రుండను దూశిను బంపుట	415
ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్త రంబుఁ బంపుట	415
దేవాసురయుద్ధము	416
దేవతలు పరాజయంబు నొంది పాటిపోవుట	417
విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట	418
విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరు నింటనుండుట	
జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట	420
శివుడు సుదర్శనంబున జలంధరా సురున్ జంపుట	421

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి జలంధరునితనపుఁజెంది	422
బృందతో సుఖించుట	423
విష్ణుమూర్తిని బృందా దేవి శపించుట	422
శంఖచూడచరిత్రము	424
శంఖచూడుని జననము	424
శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు	424
లిచ్చుట	
శంఖచూడు డు బ్రహ్మశాసనంబున	425
దులసిన్ జేరుట	426
శంఖశూడునితోఁ దులసి సంభా	426
మించుట	
తులసీ శంఖచూడులు గంధర్వ	423
విధిలోఁ గలియుట	429
శంఖ చూడుడు రాజ్యము సేయుట	429
శంఖచూడుమహేంద్రుల యుద్ధము	430
శివుడు శంఖచూడునికడకు దూతను	432
బంపుట	
శివుడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు	434
వెడలుట	
శంఖచూడుడు శివుని దర్శించుట	436
ప్రమథ బాణాసుర సంకులసమరము	437
శివుడు శంఖచూడుని వధించుట	438
విష్ణుమూర్తి శంఖచూడురూపంబున	438
దులసితోఁ గ్రీడించుట	438
తులసి విష్ణుని సేపించుట	439
తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ	439
జెందుట	
బాణాసుర చరిత్రము	439
ఉపాపరిణయము	440
శివుడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి	440
శోణపురికి వచ్చి యుండుట	441
ఉప పార్వతిరూపంబు నొందుట	441

	పేజీ
పార్వతీదేవి ఉపారూపంబుఁజూచి	442
మెచ్చి వరం బిచ్చుట	442
బాణాసురుడు మదముచే శివుని	442
యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట	443
ఉప యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున	443
భోగ మొందుట	444
చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి	444
చూపుట	
చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁ	445
బోయి యనిరుద్ధుని దెచ్చుట	446
అనిరుద్ధుడు ఉపత్యోగ గ్రీడించుట	448
బాణాసురుడనిరుద్ధుని నాగ పాశంబుల	448
బంధించుట	
శ్రీకృష్ణుడు బాణాసురుని మీదికి	449
యుద్ధమునకు వచ్చుట	450
వైవర్జ్యముచే వైష్ణవజ్వరమోడి	451
శివునిచే నభయమొందుట	451
శ్రీకృష్ణుడు శివునిచే నోటువడి	452
నుతించుట	
శ్రీకృష్ణుడు బాణునిజయించు	454
టకై శివుని సెల వడుగుట	454
శ్రీకృష్ణుడు బాణుని జంపఁదలవడ	455
శివుడు వారించుట	
బాణాసురుడు శివుని నుతించి	
స్మృత్యంబుచేయుట	
శివుడు బాణాసురునకు వరంబు	
లిచ్చుట	
విదలోత్పలదానవసంహారము	455
లీలాఖండము - ఆ గ	
శివలీలావతారపరిగణన	457
నందికేశ్వరావతారలీల	491

	పేజీ
నందికేశ్వరజననము	462
శివుడు నందికేశునకు బ్రత్యక్షమగుట	464
నందికేశ్వర పట్టాభిషేక వివాహములు	465
(శ్రీ) భైరవలీల	467
(శ్రీ) భైరవ ప్రాదుర్భావము	469
భైరవుడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట	470
భైరవుడు వైకుంఠమున కేగుట	421
విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట	473
(శ్రీ) శరభావతారలీల	473
దేవతలు శివునిజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁ గూర్చుమని ప్రార్థించుట	465
శివుడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పట	476
వీరభద్రుడు నృసింహుని సామోక్షుల శాంతింపుమనుట	477
నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గినిసి సంభాషించుట	''
వీరభద్రుడు నృసింహునిపైఁ గొప్పించి భాషించుట	478
శరభావిర్భావము	480
నృసింహావతారశాంతి	482
ఫలశ్రుతి	484
యక్షేశ్వరలీల	''
దేవతలు గడ్డిపరకను గడ్డల్పలేక పోవుట	485
దేవతలు యక్షుని శివునిగ నెఱింగి వినుతించుట	

	పేజీ
దుర్వాసామన్యవతారలీల	486
దుర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట	488
హనుమదవతారలీల	489
పిష్పలాదమున్యవతారలీల	''
పిష్పలాదుఁడు ప్రాణమూర్తిని తనుట	
దేవతల కిచ్చుట	490
సువర్చ దేవతల శపించుట	491
పిష్పలాదజననము	''
యతినాథలీల - ఆహుకభిల్ల చరిత్రము	429
భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట	493
భిల్లసతికి శివుడు ప్రసన్నుండై వరంబు లిచ్చుట	495
సురేశ్వరలీల ఉపనున్యచరిత్రము	496
ఉపనున్యఁడు తపస్సుకై తల్లిని సెలవడుగుట	498
ఉపనున్యనకుఁ దల్లి శివవైభవంబు జెప్పట	''
ఉపనున్యనకుఁ దల్లి శివుని మాయా రూపంబులను జెప్పట	499
ఉపనున్యఁడు హిమాద్రిజేరి శివుని గూర్చి తపంబొనరించుట	501
శివుడు దేవేంద్రుడై వచ్చి యుపనున్యనకు వరమిచ్చెద ననుట	502
ఉపనున్యఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట	''
కృతకేంద్రున కుపనున్యఁడు శివుని గుఱించి చెప్పట	504
ఉపనున్యని మెచ్చి శివుఁడు బ్రత్యక్ష మగుట	506

	పేజీ
ఉపమన్యుడు శివుని స్తుతించుట	508
శివుడు ఉపమన్యునకు వరంబు	510
లిచ్చుట	5 1
కిరాతేశ్వరలీల	5 1
శ్రీకృష్ణుడు పాండవులయొద్దకు	
వచ్చుట	"
వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు	512
వచ్చుట	
అర్జునుడు తపస్సుకైయింద్రకీలాదికిఁ	514
బోవుట	
ఇంద్రుడు బ్రహ్మచారి రూపంబున	
వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట	515
ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబు	
జూపుట	"
మూకాసురుడు నూకరాకారముతో	
నర్జునునకు గీడుసేయ వచ్చుట	5.6
కృతకకిరాతార్జును లిరువురు	
మాయానూకరముపై బాణంబు	5 8
లేసి చంపుట	
మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము	520
అర్జునుడు మాయాకిరాతుని	
శివునిగాఁ దెలిసికొని	
స్తుతించుట	521
శివుఁ డర్జునునకు బాసుపతా(త్ర)	
మిచ్చుట	522
లింగవై భవభండము - ఆ ౧	
సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు	
లెఱింగించుట	525
సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోప	
లింగంబులను దెల్పుట	526

	పేజీ
ప్రాచీన దివ్యలింగములు	527
దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు	528
పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు	534
లింగవై భవభండము ఆ. ౨	
సౌరాష్ట్రము-సోమనాథలింగము	537
దక్షిణుడు చంద్రుని శపించుట	538
చంద్రుడు శివుని యనుగ్రహంబున	
క్షయరుజను బాంతుట	539
శ్రీకైలము-మల్లికార్జునలింగము	540
ఉజ్జయిని మహాకాళలింగము	540
చంద్రసేనమహారాజచరిత్రము	542
గోపబాలకచరిత్రము	543
హనుమంతుడు ప్రత్యక్షుఁడై	
గోపబాలుని బుజ్జగించుట	544
ఓంకారక్షేత్రము - పారమేశ్వర	
లింగము	546
హిమగిరి - కేదారలింగము	547
ధాకిని - భీమశంకరలింగము	548
భీమాసురుడు శివభక్తుఁ డగు నుదక్షి	
ణునిఁదత్సరినిఁ జెరయందుంచుట	550
పారివలింగమునుండి శివుడు వెలువడి	
భీమాసురునిఁ జంపుట	551
శ్రీకాళి - విశ్వేశ్వరలింగము	552
శివుడు కాళివంశకోశమును	
సృష్టించుట	552
విష్ణుమూర్తి చక్రింబునఁబుష్కరిణిఁ	
ద్రవ్యుట	553
చక్రిపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట	553
గౌతమీతటము-త్రింబకలింగము	555
గౌతమాశ్రమమునకు మునులు	
వచ్చుట	556

పేజీ	పేజీ
మునుల నిర్బంధముచేగణపతి మాయా	సముచితార్చనచే శివలింగంబు
ధేనువై గౌతమునిచేజచ్చుట 558	శాంతి జెందుట 578
గౌతమఋషి యాశ్రమమును విడచి	లింగోద్భవచరితము 579
దవ్యేగుట 559	బ్రహ్మవిష్ణులకలహము 580
గౌతమఁడు పార్థివలింగార్చనంబొన	తేజోలింగోద్భవము 582
ర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట 560	కేతికీ సమూహేశము 583
శివుఁడు గౌతమనికై గంగను భువి	లింగశిరంబుఁ జూచితినిని బ్రహ్మ
కవతిరింపఁ జేయుట 561	బొంకుట 584
గౌతమశిష్యులు మునులశిపించుట 562	యజ్ఞాంతంబున దక్షబ్రహ్మ
శ్రీవైద్యనాథలింగము 563	కపూజ్యత విధించుట ,,
దారుకవనము-నాగేశ్వరలింగము 564	శివుఁడు కేతికిని శపించుట 585
పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపు నని	శివభక్తానుక్రిమణిక 586
శివుని వేడుట 566	అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము 588
శ్రీరామేశ్వరలింగము 567	సుదర్శనునిచరిత్రము 589
శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై	శివుఁడు సుదర్శనుని శపించుట ,,
వరంబు లిచ్చుట 467	పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు
దేవగిరిశివాలయము - ఘృశ్మేశ్వర	నొనర్చుట 590
లింగము 569	అతీశలింగము 591
ఘృశ్మేశ్వర బుత్రుఁడు జన్మించుట 571	అత్రిముని తనస్సమాధి నొందుట 592
సుదేశా ఘృశ్మేశ్వరమరునిఁ జంపుట 571	గంగాశంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ
ఘృశ్మేశ్వరమరుఁడు జీవితండు	దీర్ఘదలఁచుట ,,
నచ్చుట 572	గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో
లింగస్వరూపకథనము 573	ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట 593
దారుకావనమునిచరిత్రము 574	అత్రిముని యదకముల గోలుట ,,
మునులపరీక్షికై శివుఁడు దారుకా	అనసూయ గంగ నెల్లప్పు డట
వనంబునకు నచ్చుట ,,	వసింపుమనుట 594
మునిభార్యలు శివునిజూచిమోహించి	నందికేశలింగము 595
వెంటఁబడుట 575	ధేనువు సాహసకృత్యము 596
మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁ	ఋషికాచరిత్రము 599
బూనుట 576	శివుఁడురక్కనుని జంపిఋషీకకు
శివలింగము మునులను బాధించుట 577	వరంబులిచ్చుట 600
	పారీశ్వరలింగము 601

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు	
నేత్రకమలంబు నర్పించుట	602
శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి నుదర్శనము	
నిచ్చుట	„
మహాబలేశ్వరలింగము	
(గోకర్ణము)	603
సోమనీచరిత్రము	604
సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట	605
సోమిని అంధచండాల్మయైపుట్టుట	606
అంధచండాల్మి గోకర్ణక్షేత్రము	
నకుబోవుట	607
అంధచండాల్మి శివగోకమునకేగుట	608
మిత్రసహూపాఖ్యానము	„
వసిష్ఠముని మిత్రసహుని శపించుట	609
మిత్రసహుఁడుకల్మాషపాదుండగుట	„
బ్రహ్మరాక్షసుడైన కల్మాషపా	
దుఁడు మునిపుత్రునిజంపుట	610
మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబు	
దెల్పుట	„
శివవ్రతములు	611
శ్రీశివరాత్రివ్రతవిధానము	612
వ్యాధేశ్వరలింగము	617
వ్యాధునకు శివలింగార్చన	
పొసగుట	618
మృగీమృగములు వ్యాధునితో	
శపథములుచేసిపోవుట	„
మృగీద్వయితో మృగమునుదచ్చి	
శువులును వ్యాధునికేరుట	623
వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై	
వరములిచ్చుట	„
భక్తిప్రబల్య ప్రతిపాదనము	624

	పేజీ
ఉమాఖండము-ఆ ౧	
జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని	
శివునిగూర్చితపింపుమనుట	626
శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి	
వచ్చుట	627
హిమాద్రిలో శివునిగుఱించి తపించి	
సిద్ధులొందినవారలు	628
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు	
తైవదీక్ష నిచ్చుట	630
కృష్ణునితపంబుమెచ్చి పార్వతీశ్వ	
రులు సాక్షాత్కరించుట	„
శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని స్తుతించుట	632
శ్రీకృష్ణునకు శివుఁడు వరంబు	
లిచ్చుట	633
శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి వరంబు	
లిచ్చుట	„
శివమాయామోహితులు	634
పాపభేదములు	635
పంచమహాపాపులు	636
బ్రహ్మఘ్ననమానులు	638
నరకములు	639
పాపహరదానధర్మములు	„
భూమిసప్తద్వీపములు	641
భగోళము	646
పాతాళములు	647
పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదు	
నకుజెప్పట	648
కాలజ్ఞానము	650
ఛాయాపురుషదర్శనఫలభేదములు	651
మృత్యుంజయయోగములు	652

	పేజీ
ప్రతిసర్గము మన్వంతరంబులు	
వంశములు తదనుచరితములు	657
సావర్ణి మనుజునము	662
అశ్వనీ దేవతలజననము	664
వైవస్వతమనువంశము	665
పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము	666
సగరచక్రవర్తి చరిత్రము	670
సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే	
బూదియగుట	672
భగీరథుడు పుడమికి గంగను	
దెచ్చుట	673
గంగావతరణము	674
శ్రీరామచరిత్రము	675
చంద్రవంశము	677
వ్యాసజన్మము	677
సురభుడు సుమేధబుష్టాశ్రమంబు	
జేరుట	682
సుమేధుడు సురభునకు మహా	
మాయావైభవంబు జెప్పుట	683
మధుకైటభసంహారము	684
మహిషాసురచరితము	685
దుర్గావతారము	685
దుర్గాదేవికి దివ్యలాయుధాదుల	
నిచ్చుట	686
మహిషాసురుడు దుర్గాదేవికడకు	
యుద్ధమునకు వచ్చుట	688
మహిషాసురసంహారము	689
దుర్గాసురభంజనము	690
శతాక్షీప్రాదుర్భావము	691
శతాక్షీదుర్గాసురుల యుద్ధము	691
దుర్గాసురసంహారము	
దేవిస్తుతి	

శతాక్షిదివ్యుల చనుగ్రహించుట	692
దేవీపూజనము	693
సవరాత్రీపూజ	693

కైలాసఖండము - ఆంధ్ర

వామదేవముని కుమారాద్రి జేరి	
కుమారుని సేవించుట	695
వామదేవుడు కుమారస్వామిని	
బ్రహ్మార్థము జెప్పమనుట	697
వామదేవునకు గుమారస్వామి	
ప్రణవార్థము జెప్పుట	697
మంత్రముయమూర్తి	700
ప్రణవస్వరూపము	700
కుమారుడు వామదేవునకు జగ	
త్తారకుని గుఱించి చెప్పుట	706
వామదేవునకు గుమారుడు శక్తి	
విశిష్టశివాద్వైతము జెప్పుట	708
కుమారుడు వామదేవుని శివతత్త్వ	
ప్రచారకుడ వాడువనుట	710

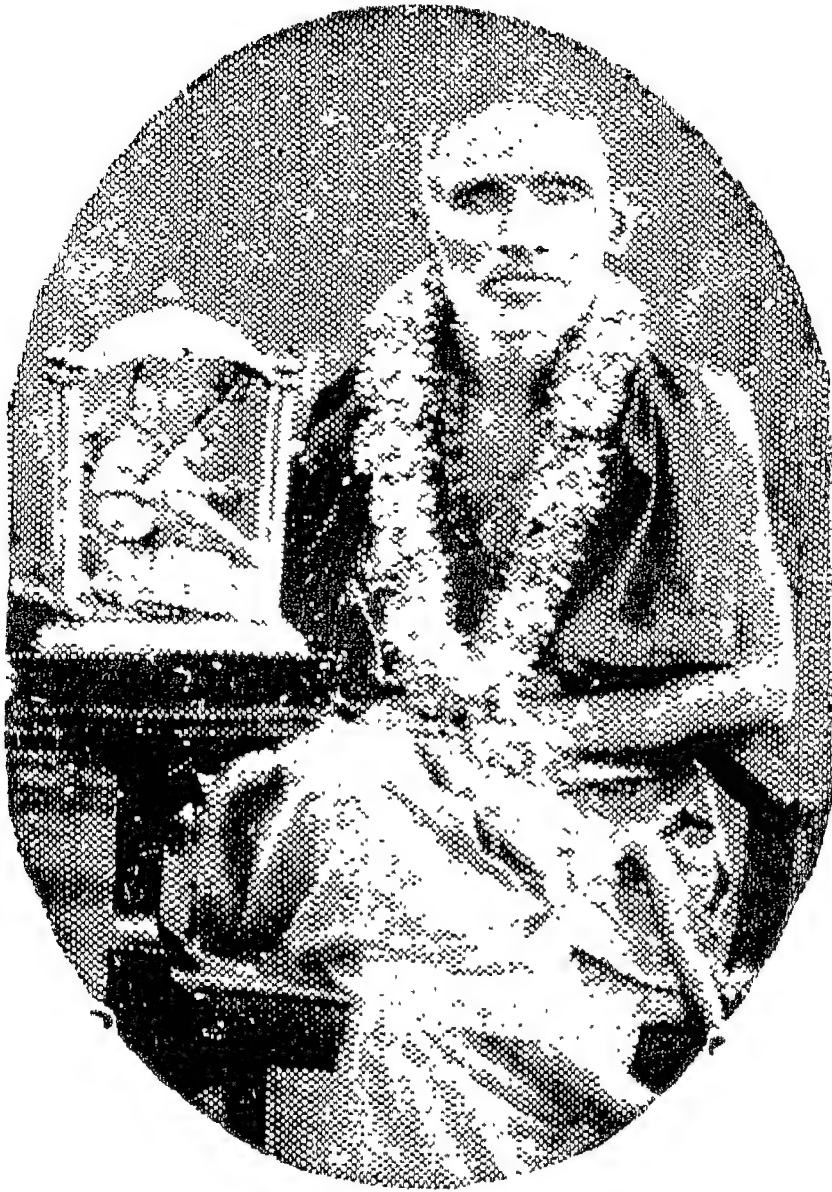
వాయువీయఖండము - ఆంధ్ర

మునులు బ్రహ్మజ్ఞానులై చతు	
ర్ముఖునియొద్దకు బోవుట	713
మునులు బ్రహ్మను నుతించుట	714
బ్రహ్మదేవుడు మునులకు	
బరతత్త్వంబు జెప్పుట	714
సేమిపతనంబున వసంబు నైమి	
శారణ్యసంజ్ఞ దాల్చుట	718
బ్రహ్మజ్ఞచే మునులయొద్దకు	
వాయుదేవుడు వచ్చుట	

మునివాయు దేవసంభాషణ	పేజీ 719
వాయుదేవుడు మునులకు బశుపతి	
పతిస్వరూపంబు జెప్పట	720
వాయుదేవుడు మునులకు మాయా	
స్వరూపంబు జెప్పట	721
వాయుదేవుడు మునులకు గలాది	
పంచకంబు నెఱింగించుట	922
వాయుదేవుడు మునులకు గణత్రయ	
స్వరూపంబు జెప్పట	723
వాయుదేవుడు మునుల కాత్మ	
స్వరూపంబు జెప్పట	724
వాయుదేవుడు మునుల కీశ్వర	
విషయంబు జెప్పట	725
మునులు వాయుదేవుని గాలస్వరూ	
పంబు జెప్ప మని యడుగుట	727
కాలప్రమాణములు	728
వాయుదేవుడు మునులకు స్పృష్టి	
ప్రకారంబు జెప్పట	730
వాయుదేవుడు మునులకు లయంబు	
తీ రెఱింగించుట	731
మార్కండేయచరిత్రము	731
మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారం	
బున నవమానపడుట	733
మరుద్వతి మునుల భార్యలచే	
నవమానపడుట	734
మృకండుముని తప స్సొనరించుట	725
పార్వతీపర మేశులు మునిదంపతులకు	
సాక్షాత్కరించుట	735
శివుడు మృకండునకు పరమిచ్చుట	736
మృకండువుతో దయము	737
మార్కండేయని బాల్యవర్తనము	738

తలిదండ్రులకు మార్కండేయుడు	పేజీ
ధైర్యము జెప్పట	739
మార్కండేయుడు తలిదండ్రుల	
సెల వొంది తపంబున కేగుట	740
యముడు మార్కండేయని యొద్దకు	
దూతల బంపుట	741
యముడు మార్కండేయని	
ధర్మించుట	742
మార్కండేయుడు యముని	
నిరసించి పలుకుట	743
మార్కండేయకృతశివస్తోత్రము	743
నారదుడు మార్కండేయని రక్షింపు	
మని పార్వతీపర మేశ్వరుల	
నర్థించుట	745
శివుడు త్రిశూలధారచే యముని	
గూల్చి మార్కండేయన	
కథయ మిచ్చుట	746
శివుడు మార్కండేయప్రార్థనచే	
యముని జీవింపజేయుట	746
పార్వతీపర మేశ్వరులు మార్కండేయు	
నకు బ్రహ్మయువు నిచ్చుట	747
ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకు	
దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము	748
శివుడు దేవతలకు సూర్యాత్మక	
నిజతనువు జూపుట	749
తిరోహిత శాస్త్రప్రతిష్ఠ	,
ఉపమన్యుడు కృష్ణునకు జగత్తార	
కునిగూర్చి చెప్పట	750
ఉపమన్యుడు కృష్ణునకు ముఖ్యాం	
శంబుల జెప్పట	751
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు శివ	
పూజాక్రమంబును జెప్పట	752

	పేజీ		పేజీ
నారదుఁడు తుంబురునితో		లింగ భేదములు	760
సామ్యంబు బడయుట	754	పార్థివలింగపూజోత్కలప్రత	761
బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁ డొంటెయై		శివనిర్ద్యాల్యము శైవదీక్షితులకు	
శాపమోక్ష మొందిన తెఱఁగుఁ		గ్రాహ్యము	765
జెప్పుట	755	బిల్వసూహిత్యము	767
నైమిశమునులు స్కందసరోవరముఁ		భస్మవిషయము	„
జేరుట	756	రుద్రాక్షధారణము -	
నంది కేశుఁడు సనత్కుమారునితో		తస్మాహత్యము	770
మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము		మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము	
లింగధారణము	757	తత్ఫలము	772
విద్యేశ్వరఖండము		శివనామపుణ్యము	774
హస్తపీఠంబులందు లింగమును		పురాణఫలశ్రుతి	775
బూజించినఫలములు	759		

కవి గురులు:

బ॥౧౪౧॥ చైతన్యవిత్త వేంకటేశాస్తులవారు
శతావధానులు.

విద్యదభిప్రాయములు.

శ్రీ కింకరపీఠాధిపతి పంచాననేశ్వరస్వామిగారు విరుదాంబితులును గవిచక్రవర్తులును గలాప్రభుత్వమునకు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటేశాస్త్రిలవారు. శతావధానులు—

శ్రీమత్పర బ్రహ్మయోగము

శివపురాణము.

దీనిని శ్రీమదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు తెలిగించిరి. వీరితెలుగు మక్కిమక్కిగాఁగ కన్వితైతరచనకున్న భారాశుద్ధిగలిగి నిట్లు ముద్రపాడఁగఁగాము గలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధములయం దసాధారణమైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలముతోనున్న విషయములతోన్ని నేటికాలమునకు రుచింపవనితోచి, సంగ్రహించి యనువదించుట గమనంపదగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలిశివభక్తుడు కాక ప్రవర్తనచేతఁగూడ ససిధారావతమగు శివభక్తిగల నిషధయోగ్యుడు. నాకీయన శిష్యులతోటిలోనివాడగుటచే నింతకన్న సధికమువాఁడని యుపాస్యండుగు నదాశీర్వాదీయనకు నిరామయానురాభ్యాదులొసంగి కాశాదుఁగాకయని యాశీర్వదించుచు నింతటితో ముగించుచున్నాఁడను—

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటేశాస్త్రి - శతావధాని

శ్రీరసాగరముబిల్దింగు.

గవర్నరుపేట - బెజనాడు.

బ్రహ్మశ్రీ కాకేకష్టాచార్యులుగారు. అవధాని శిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహనుగ్రీవోపనిషత్.

శ్రీరస్తు చి! ముదిగొండ నాగవీరయ్య మహాకవి నాశీర్వదించి వ్రాయునభిప్రాయము. ఆశీర్వాదముగలది.

సహజవిజ్ఞానంకృతా! విశిష్టపురాణము నాకందిన మొదటిదినముననే గ్రంథమును పఠించితిని. అప్రయత్నముగ శివపుటలో నట్లుగుననున్న కంఠము 'జద్దుపెరుగూర గాయలు' అను పద్యము నాకంటఁబడి "యంతిపెద్దపుస్తకమును బ్రత్యక్షర పరిశీలనాపద్ధతితో ద్విరగాఁ జూడఁగల శక్తిలేనివృద్ధుడనైతిగదా!"

అనినాడునంబునకు విచారమునుగల్గించెను. మీగ్రంథమునందలి పీఠికోపోద్ఘాటములను మున్నుడివి సాంగోపాంగములచదివి గ్రంథమునందుగూడఁగొంతవఱకు నామాభాగములఁజదివి పరమానందమునునొందితిని. సహజకవితాప్రియుఁడనగుటచే నట్టికైతిదొరికినప్పుడు దాని నామాలాగ్రనుభవవింపకపోతినిని విచారమేగాని అభిప్రాయమొనంగుటకు నాయీఅనుభవముచాలు. మీపుట్టుకైతిను మీజన్మపెరుగువద్యము చూచినతోడనేవడ్డించుచున్నది. కావునమీ నీ పెట్టుకైతి కాదు. అవకాశమున్నచో చూచుకొలఁది మీగ్రంథములో నాల్గవపాలంతనదిభిప్రాయమియనచ్చును. సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాథసత్యనారాయణశాస్త్రి తామూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి చుహోదయులువ్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాటములనే నేనుగూడ నాదిలో నీగ్రంథమును జూచియున్నయెడల వ్రాసియుండును. కావున వారు వ్రాసినవిషయములన్నియు మీశివపురాణమునందుగలవని నాకుదోచినది. అందుచే నారెంటిని నేను యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నాసాంశముగగూడ రెండువద్యముల నీదిగువవ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెరపోతరాడచిత * భాగవతమ్మె ఖవత్తురాణర
త్నమ్మనకీమజోడనిమ * నమ్మన నమ్మచ విష్ణుశంభుశ
బ్దమ్మలఁ దీయ నీదుక్తుతి * భాగవ తమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గ్రామచండకు న * నారత మీధరనంచునంచెడగ.

ఉ॥ తిమ్మదనంబునందుగవి * తిక్కనఁజిక్కదనంబునందు న
న్నయ్యకవీందుగమ్మదన * మందల యెఱ్ఱననూరి గోరెదో
యయ్య! త్రిమూర్తులీహాకడ * వైతివహో! ముదిగొండనాగవీ
రయ్య! మహాకవీ! శివపు * రాణమహాకృతసిద్ధవాగ్ధతి.

నేనువయోస్పద్ధుఁడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.
ఇతిశం—

కాశీకృష్ణాచార్యః

గుంటూరు.

27-3-47

శ్రీకైవమహావీతాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహావా
ఘ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిలవారు—

గీ॥ అనఘ! నీకృతిరత్నంబు * నాంధ్రశివమ, హాపురాణంబుగనుగొంటి! వాదరమున
కూర్చునేర్చున నలకొన్న! శోమలతను, నామదికిఁకూర్చెనీద్ది యానందగరిమ గ

- గీ॥ గ్రంథబహుత సమేయార్థశౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు * నిప్పురాణ
జలధిలంఘింప నలఁతులకలవియెయిది, భవవసధితోడదాఁటితి* భవునికృపను.
- ఉ॥ శైవుడ వాత్మవంశపర * జాతుఁడవు విబుధాంధభారతీ
గోవిడమాభివిగవివి * గోవతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తియై దగు భ * వత్కృతి యీగతి నస్మదీయమో
దావహ మాట వింతయెటు * లన్యులనే తనియించుచుండగక.
- క॥ అగజావతిమహిమోన్నతి. నగణితఘనసుగుణమణిగ * వాభరణంబై
నెగడుచునుండిన నీకృతి, దగుగతిబొగడంగ నవ్వి * భారత నశమీ
నీ॥ మనుజభానము విప్ర * జచువునరాజ్యలై. నద్ది శైవాన్వవా * యజత నెగడ
శైవవంశ్యతయును * సాహితీచే నొప్పె, సాహితీ కవితచే * సఫలమయ్యె
కవితయు నన్నుతి, గాంచె నశ్వోత్తర, మానాంధ్రశివపురా * గాఖ్యకృతిని
నారాసద్గుణరాజ * యన్యోన్యభూషణ, భూష్యతనొక్కడ * బాసఁగఁగలవె
గీ॥ నీలగరుకృప నీయంద * నిలిచెగాక, నిట్టిశుభగుణవంత్రికి * హేతువైన
పూర్వపుణ్యంబునీయది* పొగడదరమె. యీశ్వగుణపూర్తి! నాగవీరేశశాస్త్రి!
- క॥ భవవిలయకారి హరవై, భవనితయంబై నమస్త * భవికాలయశో
భ వజలుచుండిననీకృతి, భువిమెయ్యుగాతమెల్ల * పుడు గాశివరె.
- గీ॥ సనుతదారుడవగునీకు, శంకరుండు, సంపద చిరాయపు సుఖంబా * సంగుగాత
ధరణినీకృతియాచంద్ర * తారకముగ, విర్మలభవద్యశంబుతో * నిలుచుగాక! 2
- గీ॥ జనచయంబుభవత్కృతి * జదువుచుండి, సమధికంబై తనరెచ్చు * శంభునికృప
నాయురాశోగ్యయక్తమై* యనవరతమునున్న తానందమునుబొందు* చుండుగాత
గీ॥ అనుచుముదిగొండనాగలిం * గావ్వాయుండు, రసికజనతాతిహృద్యమై* యెనఁగు
నాంధ్రశివపురాణంబుగూర్చి* శేషమైన, తనదునామోదముండెల్పె* దద్జ్ఞలలర

మొదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి

4-8-1947

తెనాలి.

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు - బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది నూర్యనారాయణ
శాస్త్రిలవాగు - ధవళేశ్వరము-

బ్రహ్మశ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు సాదరముగా నాకంపిన నిజవిరచిత
శివపురాణమును మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయుసంతోషిం
చితిని. వ్యాసమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును వీరనువదించిరన్నమాటయే

కాని యిది స్వతంత్రరచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యమునై యీకవివై దుష్కరవిత్వ
వై దగ్ధ్యమును వెల్లడించుచున్నది. వీరియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హారవిలాసాదు
లాంఛితకరించిన కవిసార్వభౌమాఁడు శ్రీనాథుని యధోచ్ఛానువాదము మార్గదర్శక
మునుట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖగడములు ప్రబంధశైలిని
జడచినదిని పాఠకులు భావింపకపోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున శైవగ్రంథసంతతి
యెంతేసికలదు. అందలి ప్రథానాంశములన్నియు నిందు కనవచ్చుట జేసి శివభక్తులకు
శ్రీసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషులకు త్రమప్రబంధమునై యాచంద్రాదర్శక
మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాసించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహా
కావ్యము నిర్మించి తాము తరి చి భక్తులను తరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము.
ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొక మణిహారము—

18-3-47

మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాం
ధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రణులునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిలవారు.

ఆర్య! మీచే రచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు హాయిహాయిగాఁజదివి
యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను జరికాలముదాచియుంచుకొని పరిల్లి పి. పరిమ
కొని యీగ్రంథమునురచియించితిరి. శ్రీగురపాదులు వెంకట శాస్త్రిగారును, మిత్రులు
గుణగ్రహణఫరాయణులు సత్యనారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్న యీగ్రంథమును
శాఖాటివాఁడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. తదాపీదనుస్తు. యీగ్రంథము మహాగ్రం
థము. మీరుమహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు.
మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్తినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర
ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవుగీ శివపురాణ
మును జాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. యీగ్రంథ మేతత్పు
రాణ ప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధులకు సమకూర్చి గలిగియున్నది.
శుద్ధిషుము, గుణజహుళమునగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిరచనపుబోలికలు
గలదై నాకు వేడ్కగొల్పినది. తీరికలేమిచేయగ్యావ్యముగా జదువుటను బరిత్యజి
తీరసవిమర్శముగాఁబ్రశంసించుటకును జాలకన్నాను. కుమంపుడు.

మిత్రుఁడు

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

1-3-47

తిరుపతి

శతావధానులు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి శివరామకృష్ణులవారు-
అయ్యో! తాము నయస్సుచేగిరిష్టేయ్య గుణములచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురా
ణము రచించి గురికొన బ్రతీకరించుచున్నాను, గురిపుత్రులను భాత్వమంతులుగను
జేసికొందఁకు వివృద్ధిపొందించుచున్నాను. అదియటుండె. శుత్రుల పిదప బుర్రాణ
ములు జ్ఞానభాండారములు - తాము వాని తలుపొకటి చక్కఁగా తెరచితిరి.
చిత్తగింపవలయును.

వేలూరి శివరామకృష్ణ

18-8-47

నూరవరము - అత్కూరుటపా

కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభగవద్గీతాసత్యవత్ససాభ్యానాది మహాకావ్య సర్వతలు బ్రహ్మశ్రీ
ముల్లంపల్లి మల్లికార్జునకృష్ణులవారు-

శివాయ నమః శ్రేష్ఠే !

అ శ్రీ ము

అర్చ్య|| ముడిగొండనాగపీఠే | శ్వరకవ్యశివపురాణకావ్యమిదం
జీయాదారివిచందం | విజన పరితోషలాలనానాందం.

మ|| విజితాచార్యుడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమునుంగాంచి; పైఁ
గవి సమాప్త సునర్ణ పీఠమును సిగారించు, మో మాతృభ
క్తి విశేషమృదదారిల్లు పొడవై దీపించు నీకావ్య మాం
దకధూటీశుభకర్ణి వాశేసుమసాందర్యములం దిద్దుతన్.

క|| శైవుండై జనయించినందుకు నీ జన్మము సార్థముగా
కవుండిచ్చు కవిత్రైక్తి. జననీ దివ్యాంఘ్రి సంసేవన
దాపుల్లార్చి నెలార్చితీ శివపురాణముం గవులైచ్చు. మే
ధావి గామణి! నాగవీరయకవీ! ధన్యుండ వీవెంతయున్.

మ|| విజయంతీన్ విజయించుచుటచున్ విన్నాడ నేడెంతయున్
గనుగొంటి భవదీయ సత్త్వశిని శ్లాఘ్యమయ్యె నీపూనిక, స
జ్జనతామాన్యము భక్తి బంధురము నీ సౌజన్యభావప్రకా
శివమో కావ్యము, సత్కీర్తిద్రుమసంస్కృతీషపోషమృగున్.

ఉ॥ తీరక వాలకున్న విద జే గామునక రతిలేకయున్న నీ
 వోరిమిసోది సంతటి మహిమన్నది కాయము చేయ జేసె. గా
 దీ కమలుగు దా దన చరిత్ర ప్రసిద్ధిరహిమ పొందు నా
 గాగుడితో త్రిముని తోగనుగావున నిమి కరాములన్నరు ॥ ౫

మల్లంపల్లి మర్రికొడునశాస్త్రి.
 చిట్టికూమారు.

23—2—47

ఈ శ్రీమల్లి రాజ్యన వాస్తునిగాని శృంగేరుపురం బస, శ్రీకాంచీనూరు తాత్త్వి
 గ్రంథరచయితును, ఉత్తరభాషాప్రసిద్ధులునును ప్రతి శ్రీ॥ మల్లంపల్లి పరీక్షకు
 శాస్త్రిగారు.

అ బి న ద న ము .

శా॥ మామాతామహాసంత్యజే యసిసేరమ్మానమ్యై, నారాధ్యభూ
 నామాధ్య మ్మనిగొన నున్నది తాంబూలంబుల మునుక
 బ్రేరుమ్మక విడనాడి యొక్కలి నెనక విష్ణుంవంగా, నాంధ్రభా
 షానుండరహనుకొనియగు మక నుతోషము ల్గార్చెడిక. ౧

ము॥ కలండాశైవులయందు నేకును మహాకావ్యక్తియదయ. కో
 మలభవ్యప్రతిభాభిరాముడని వేళూరుక విచారంప నీ
 విలసద్భావగభీర, మీరసగుణాన్వితమ్ము, నానాజనుః
 ఫల మీకబ్బయు దెల్పె నీప్రమధభావమ్ముక గవిగ్రామణి! ౨

ఉ॥ కవులముగమ్మదీర్చి కొనంగల్గిన, నిన్నొక పాటివానిగఁ
 గవియనరాదుగాక, శివకావ్యక థాకధనాధురీణునిక
 గవియనఁజెల్లదే! బిరుదు కై కొన నొల్లని నీవనీతికిం
 దవునిది నాగవిరయబుధప్రవరా! మువీ! మహాకవి ! ౩

23-2-47

మల్లంపల్లి విరక్తరశాస్త్రి

Pandit N. S. College

Parnasala P. O.

Kistna (Dt)

(Via) Masulipatam.

కర్వణశ్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యుడు బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు - బెడవాడ.

అయ్యా! నాయశివాయమస్తు శబ్దరంజితమున దెలుపుకొనుచున్నాను.

|| తేనె లొల్పెడి నిల్కులతీపిఁ బల్కు

వెలదికుల్కులరీళ్ళు వెలయుఁ బూర్వ

సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాటిసటి

శివపురాణము సీసాంబశివుడుమెచ్చె.

తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రి

బెడవాడ

25-2-47

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సాందరసంఘాదికావ్యనిర్మాతలు
బ్ర|| శ్రీ|| పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. యె. గారు-

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి సమస్కారములు. మీకు
దయతోఁపంపిన శివపురాణమందినది. చాలగృతజ్ఞుడ. ద్విగ్రంథము నాచుమాత్ర
మున పురాణమేకాని రచనలో కావ్యమువలెనున్నది. అనగా పురాణోచితమైన
ప్రసన్నధారాశతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియుకలవన్నమాట. గ్రంథముచదివి
నేను చాల ఆనందించితినిని వ్రాయుట వునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.

26-2-47

నాల్గవ.

హైదరాబాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ మరుగంటి సీతా
రామయ్యగారు. ఎం. ఏ.

కవిరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థాల్ పురాకన్యా
ముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వకపుట కెంతమాత్రమును తీసి
పోని తమనంటి విద్యత్కవుల కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట
మిక్కిలి ముదావహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహికగా ప్రవహించు
తైలిలో శివపురాణమును రచించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై
యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాక పోయిన శివపురాణహృదయమును
మరియొక వ్యక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్య దీర్ఘకాలవాద్యమును విట్టి యే ప్రాశస్త్యకావ్యమున నిర్మింపబడినామ
వేలికి నూతనాలంకారమును నమరూర్పితము పోల్పించుట “వర్ణితచిహ్నమురామ
భద్రుండట” యన్నట్లు నిమిత్త నా పరిశ్రమను పల్కించినాడన లోక వాక్య యాశ్చ
ర్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకియున్న సిద్ధి యద్రుంధలచనము సుసాధ్య
మగునా?

గ్రంథమునందలి గుణజాలమును వీరికారచయిత లుగ్గడించెరి గాన నేనా పనికి
జూనుట చర్చితచర్చణ మగుటయేగాక గ్రంథవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ద
శ్రూర్వార్థమున వెలువడిన య త్రమ గ్రంథములలో తమ శివపురాణమొకటియని
చెప్పటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజేవులు.

విధేయుడు

కురుగంటి సీతారామయ్య.

14—3—47.

89. బి. నాంపల్లి.

హైదరాబాదు—డక్కన్.

విద్యతక్రవిరాజ, కవిజలశేఖర, ప్రాచ్యసాహిత్యోగ్యాప్రవీణ బ్ర॥ శ్రీ
శంకెల్లవిశ్వనాథశాస్త్రిగారు. ఎ. ఏ. ప్రొఫెసర్ నిజాంకళాశాల. హైదరాబాద్-ద.
అభినవపాఠన శ్రీముదిగాండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివసారస్వము భక్తినుతకలిక లక్ష్మణంబుగానిండఁగాఁ

గవితానాహిని కావ్యశల్పకముగాఁ గల్యాణనిత్యోత్సవ

మృగలీలక్ హృదినింప పోతన మహోద్యానప్రసూనములన్

శివభావ మృతిమాధురీయచుల వాసింగన్నసత్కావ్యమి.

గీ॥ శివపురాణ ముదారము నవ మతులము, నాగవీరేశ్వరకృతిఁగనంగ నుర్వి

గుణసమంచితము హితమ్మ గురుతరమ్మ, పోతనార్పణ నాగేశుర దీపఁడరయః.

ఉ॥ భక్తి విరిక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదీక్షవాక్యోత్తమములన్

శక్తి రసైకదక్షిణయు సారవిశాలనవార్ద్రభావముల్

యుక్తియు నచ్చశిల్పము మహోదయమైతిగు మీదుకావ్యమా

ముక్తి భుక్తికొదగిన మూర్తి రచించివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసున బెద్దలయ్య కృతివల్లభతక నవయావనుండుగా
నియమము ధార శిల్పమును నిగ్గుగుశబ్దము శావనమ్మ లో
నయమును బింకమున సరసనర్మక ధారవిధానకల్పమున
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులుమేల రతనంబులు మీదుకై తరుక

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీంద్రులకావ్యగర్భమం
జేకడనెట్టికత్తి గని యేవువహించిననీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చరాచరమోహనపూర్ణమూర్తిగా
మీశవిశావధూటి దగుమేలరుచులక దలఁతుగవీశ్వరా!

3-3-47

“అ న ం డ”

సరిపెల్ల విశ్వనాథకావ్య
58 శరా శిలించాబాదు.

హైద్రాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధోపాధ్యాయులు
చ॥ శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.

శ్రీ నాగవీరేశ్వరకావ్యప్రియారిక సమస్కృతులు—

శ॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర , కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కాశలమున శివకథనా , వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవీ!

శ॥ శివ మనగ మంగళము ల , చ్చివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
సవసంతానశ్రీయో ! వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవీ!

శ॥ తొడిమలలోమొగ్గలవలె ! నుడువులు కుదురై నయెడల నూర్జానగనం
బుడు శివునికంతసరమటు , బెడగారుచునీదుక విత వీరేశకవీ!

31-3-47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

కతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ నల్లచక్రవర్తి శ్రీనివాస పెంకటాచార్యులుగారు—
బ్రహ్మశ్రీ ముడిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిలవారి సన్నిధికి —

తామనుగ్రహించిన శివపురాణమును స్థానీపురాణాచార్యులునుబడించిరి. కవిత్వా
కల్పశాఖకి కుక్కమూరిపిండలు వేయుచున్న యీ కామయోగమున వతిభావ్యుత్పత్తి
భ్యాసనానుశ్రీ సముల్లసితముగ పురాణగ్రంథవిబంధన మొనర్చిగలదు. ఈ పురుగులరవి
యమందానందమునందితిని. ఎడ నెడ నన్నయతిక్కన శ్రీనాథపాతలను పాతాళురించే
జేసితిరి. రసస్కందజనకమగు శ్రీ హస్తవీరమేశ్వరసాహిత్యము వారాధించి యీ
వార్ధకమును సార్ధకముగావించుకొంటిరి. నేటిసాహిత్యమున మూలవన విశిష్టమైన
మలంకరింపదగినదిని నాయభిప్రాయము. చిత్తగోచరమైనది.

పెంకటాచార్యులు

20-3-47

శికింద్రాబాదు.

శికింద్రాబాదు మహాబాబుకాలేజీ ప్రధానాధ్యపంశిరులు శిరోమణి బ్ర॥ శ్రీ
సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

బ్రహ్మశ్రీ ముడిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి గారు వించిన శివపురాణమును వాడర
ముతో జదివెతిని. దీనికివీరికను విరచించిన శ్రీవిశ్వనాథ స్మృతినారాయణ గారి
వీరికవిత్వమునగల విశిష్టతనంబియును సముద్రమునుండి వీయూహను నువలె విడిచి
తీసి యాస్వాదింపఁజాలకులకొనంగిరి. మరియు బ్రహ్మశ్రీ తూముఖుని శివకావ్య
కృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలాగ్రముగా శోధించి వీరిపరిభాషితము
ములను లెక్కఁజూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి వీరికలచే సర్వమును గళార్థ
మగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్చితచర్చాములే యగుచున్నవి.
కావున నేనువారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుచున్నాననిమాత్రము
తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారుకవిత్వమున సిద్ధహస్తులు. పెక్కుగ్రంథములను విరచించిరి. వర
మేశ్వరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే నితోధకమగుపారస్వతవేషము
జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

25-3-47

44 జీరాకంపాండు

శికింద్రాబాదు.

శ్రీజటపాళిసంస్థానవిద్యత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ) వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడుగారు. వి. యే. స్నేహలతాకవితాసంఘము-కొల్లూపురము.

శ్రీ మ త్స ర దే వ తా యై న మ :

అ భి నం ద న ము .

ఉ॥ శశ్వదనంతరికరసాధనమా ముడిగొండనాగవి

రేశ్వరశాస్త్రిగాతురదియించిన యీశివకావ్యమెన్నగగ
విశ్వమునందు వ్యాప్యమయి పేరును బెంపును దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనతక్కుతి రసపుతమై తనరారుచుండుటక

ఉ॥ రాజునిమచ్చునట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు వి
భ్రాజితరీల నీశివపురాణమువ్రాసి తెల్లంగుహమిక్కి
దేజముదెచ్చినట్టి కవిధీరుడితంతు బహూప్తు లేటికే
యోజిబరించినక జయబహున్నతి గల్లును భారకాళిక

గీ॥ కండ్లకగువదుదేవులెక్కాలమంచు , గన్గితల్లిదండ్రులకిదికాన్కాయంచు
విషయమిగురొత్త గానమర్పించునట్టి , నాగవిరేశ్వరుండ సుగంధాడన్న

గీ॥ శివునిపేరెంచుమాత్రాససిద్ధికలద , బన్నశివపురాణంబెల్ల మిన్నగాగ ,
వ్రాయవారికిగల్గునపారసుఖము , చదువువారికి గలుగుసంపదల వెల్ల.

ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబని పల్కుగ నేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గుతెలుకళలక దనరారుప్రయోక్తులుండ నే
వీరమునైనలాట గనుపింపదు చూత మటన్నగానగై
కైలాసనివానుఁ డీకవి కలంకృతిగాఁ జిరకీర్తి నిచ్చుతక.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు

కొల్లూపురము

వి. యే.

ద్రవ్యదాతలు

మ॥ రా॥ శ్రీ

- ౯౧ రుమాశ్శకొండయ్య
- ౯౦ వంగపల్లివీరయ్య
- ౨౩ ఉప్పలంచుబాలరాజయ్య
- ౨౩ నోములపానయ్య
- ౨౩ మనసానిలమ్మయ్య
- ౨౩ బిజ్జాలలమ్మయ్య పద్మా రామయ్య
- ౨౩ తడుకశంకరయ్య జక్కాచంద్రయ్య
- ౨౩ సాల్వేరు రామయ్య
- ౨౩ తేలుకంట వెంకయ్య
- ౩౬ వారణాసిమల్లయ్య
- ౩౬ సంఖూరినాగభూషణంకృష్ణమూర్తి
- ౩౬ మాలి రామలింగము రాములు

రు- మ॥ రా॥ శ్రీ

- 15 కోటగిరి తేజోలింగము
- 15 కోటిపల్లి గంగయ్య
- 15 ముచ్చెర్ర ఈశ్వరయ్య
- 15 పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
- 15 బచ్చు లింగయ్య
- 15 వంకమామిడిలింగయ్య బూచశంకరయ్య
- 15 కైలాస శంకరయ్య
- 15 పెద్ది రాజలింగయ్య
- 15 ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య
- 15 వంగపల్లి లింగన్నగారి లమ్మయ్య

త ప్పొ వ్వు లు

— క ర కా —

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	నూత్తు	నూత్తు
25	9	పంచూడ	పంచచూడ

— మున్నుడిలో —

౨	5	అర్కాదిభ్యోన్మండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చోన్మండి-
---	---	-------------------	-------------------------

— గంధములో —

16	18	హాస్యమిద్ధరక	హాస్యతథరక
38	18	భూసురులతోడ	భూసురులచేత
166	28	నరుదొప్పగా	జనవొప్పగా
217	1	ఎవ్వనికూతు	ఎవ్వనిపుత్రి
482	20	మదాంధకారము	మహాంధకారము
౯24	10	హిమరుక్మిణ్ణార్థకారంబు	హిమరుక్మిణీకాభిరామంబు
729	17	నాల్గువంద లేండ్లుసంధ్యం	నన్నిదివంద లేండ్లుసంధ్యాం

దీప్యదాతలు

రూ॥

మ॥ రా॥ శ్రీ

50

తోట అప్పయ్య

35

అన్నంరత్నయ్య ఆండ్ సన్స్ గార్లు

20

ఆమెటి పాపయ్య

15

మా సెట్టి రంగనాయకమ్మ

15

చందా రాజన్న

15

గోవి సెట్టి శంకరయ్య

15

శ్యాస చంద్రయ్య

15

బెజుగం చన్నయ్య వెంకయ్య గార్లు

15

బి, నరిసిములు కంట్రాక్టరు

15

కొమిరి సెట్టి శంకరయ్య

శ్రీ భగవంతుని పాదాభ్యుదయము విరచించుచును, ఆంధ్రభారతకవులు
జగదాధిపతి కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు — కవిసార్వభౌములు —

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! విజయచంద్రుని గ్రంథములందును, పాదపాదాల నైతిని, అక్కడక్కడ
గొంచెములందును బదిలీయించి కవిత్వము దిక్కిలి చక్కగా నున్న దని మనవి
చేయుచున్నాను. మీరు పాదపాదములను గొప్ప శుశ్రూష చేసియున్నారు.
తత్ఫలితముగా నిట్లు సుకవిత్వ ములవడిన దని పండితులు కలంచుచున్నారు.

1-3-47

చిత్తగించనలెను,

రాజమహేంద్రవరము

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి

ప్రజ్ఞాపత్రాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ
పురాణాలలోనిదగు నీయద్గ్రంథము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహా
కవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమార, యుద్ధ,
లీలా, లింగవైభవ, ఉమా, కైలాస, వాయవీయ, విద్యేశ్వరములను ఏకాదశఖండ
ములచే నొప్పిన యీయద్గ్రంథమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండిత
కవులు. శివభక్తి పారమ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్ర
సరస్వతీహస్త భూషణమైన దని చెప్పవచ్చును, ఆరు వేలపద్యముల యీగ్రంథము
ఎచట చూచినను మంటుపోని రచనావటిష్ఠతచేత, కదళీపాకముచే, కండగల పలుకు
బడిచే నొప్పరి రసము చిప్పిలుచున్నది. శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవినమ్రాట్టు
రచించిన విపులమైనవీటికి ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

కృతికర్త
శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి

కృతి పతులు

బి|| శ్రీ|| ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు
వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

శ్రీ శివాభ్యానము:

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

సృష్టి ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుఁ డాత్మనేత్రసర * సీమహాపూజనోనర్పి యేమహః
దేవుని మప్రసాదనియఁతిన్ గొనె సర్వసువర్వచక్ర
తావహమైనచక్రము సుధాంశుఁడొకెవ్వనిఁజెంది దక్షిణ
పావధినొందె నట్టి సదశియాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్పెదన్

చ॥ పెనిమిటిపెందొడన్ జనవు * పెంపునఁజక్కఁగ నెక్కి యక్కునన్
దనయుగణేశు నెత్తికొని * తావలచేతఁగుమారు నమ్మొగం
బును దయమీఱఁబుట్టుచున * మోసమయంచు వచించుమాధవా
ద్యనిమిషనాథ శేఖరులనాదలఁబోచునుమన్ భజించెదన్.

2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁదొల్తవూజఁబడసి ప్రమథనా
యకుండై కడు మాతాపిత, లకు మురుపిడుదంతిముఖుఁగొలచెదన్ మదిలోన్ 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రరోషమయ * రూపముఁజేకొని దక్షుమూర్ధమున్
రాద్రతరారఫటిన్ దునిమి * రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁజేసి భక్తులను * నిత్యముసాకెడుభద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడుశు * భంబిడుఁగావుత మాననిచ్చలున్.

4

సీ॥ మధుర సారధచారు * మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల * సొంపుచిలుక
లలితరాగాయతాలాపశోభితహేమ, పల్లకి యొకచేత * వన్నెదొలుక
రసవస్త్రలంకార * రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ * బొంక మొలుక
భర్తృపావననామ * పరమజహోజ్వల, మాణిమాల యొకచేత * మానుగులుక

గీ॥ సురభిసౌపర్ణవృష్కరాంతరమనోజ్ఞ, కర్ణికానీనధాతృముఖిమువనమరు
వాణి నిర్జితకుకపికంపాణి నాణి, గరిమనోగంగ భజింతుఁ జొక్కమగుభక్తి.

నీ. మట్కాలశివలింగంసమయగుమర్చి, రాము శ్రీవేమనాథాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవశిష్టాతుఁతావన, భావుని ఏరమశీలావధాని
శబ్దవిద్యాపాఠశత్రుఁ జిత్తాపూరి, సుశుప్తి నీతారామంసండితేందు
శతవధానమనీషి శివచంద్రులఁగిజ్జువి, గజకేసరిల శత్రుగ్రంథకవుల

గీ. ముటియు నేమానిరాజయన్ శివుఁడత్రాస్త్ర, వక్త్రమున్న గుహచార్యవరుల నాడు
చిత్తమున మేలిధక్తినిర్జించి యుంచి, తొక్తులనొకంబునృతిసేయ శివమాహచేసి.

ఉ. శైవపురాణమిందును బ్రశస్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభ, వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము శివశోభికి బూరుషార్థ ల
క్షీవిలసన్నివాసమని శివచిత్తమునందిగురొత్తువేడ్కతోన్,

7

చ. తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సుధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలితశికాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగఁగఁగా వికసల్లలితారవిందనం
జనితనితాంతసారభలశివస్మధురోక్తుల రత్నలేర్పడన్.

8

—* కవి స్తుతి *

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాసశాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి శివాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్వణ మల్లాచారి, సంస్కృతకవీంద్రపదసారశివముల కెఱిగి.

ప॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁగొల్తు విబుధావళి కున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజనశాక్షరచారుపదప్రదాతతా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశిఖండకిరీటులఁబోటిసేయుచున్
మించినసన్నయాదికవిశేతల భారతధాతలన్ మదిన్.

10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని శివనూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యుని, బ్రేమమ్మనఁగొలుతు వారిఁపెంపుఁబొగడుచున్. 11

కా॥ ఎందఁడేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా శివదేవదాసంగుడుటా
ప్రపంచదోష్టేంద్రులకేని యంతనయెటులశివోనోపు సర్వంకపా
శ్చంద్రప్రకాశభారతీరుచిరశుభధదుంధసంరంధముల్
మందుల్ దీనినెఱుంగఁజాల రదితేమింపాను మాకెంతయున్.

12

చ. తిరుపతి వేంకటేశకవిధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి * సౌంధ్యలునింపిరి నేనునట్లే యా
దరమెసంగంగ వానినువిధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరంగరచింతు దీనిపరిపాకము లోకమెఱుంగుఁగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమూర్కంబుగానిచందముగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఘక్కిన్ బొనరింతులలితపద్ధతిమెఱయున్. 14

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుండు * శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు * సక్రాంతమ్మాన్. 15

—* వైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్యలు నూర్పులు నాఁ, బన్నిద్యలు రేవణాది * పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే సకటుంఠభక్తిన్ 16

వ॥ లందును

క॥ శ్రీకంఠడనంగను వి, ద్వాకంఠుండు నీలకంఠుఁ * డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్య, శ్లోకుండగు భావ్యకార * సోమునిఁగొలుతున్. 17

ఉ॥ కొండలు వ్యాసనూత్రములశున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ * బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం డనువంగ నూత్రగత * నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జం దనరించినట్టి గురుఁ కేఱురుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

నీ॥ హరువాప్పఁగాంచి నేకామృతమరమున, నెవఁడబ్రముగ జనియించి మించె
శ్రీనీలకంఠ దేశికపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు * వాసెఁజెందె
పద్దర్శనంబుల * సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు * లెసఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ * విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దానెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁడాభ్యాససర్వ, దేశరాజస్యగోష్ఠీని వేశణి
దాతెతయగేయసుయశోమశోమహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతన్యాసన్నుతులను

* 16 పన్నిద్యలు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —
సిద్ధత్రయము : 1 రేవణసిద్ధుండు 2 మరులసిద్ధుండు 3 ఏకోరామసిద్ధుండు.
ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటారాధ్యుండు 2 నేమారాధ్యుండు 3 విశ్వారాధ్యుండు
పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుండు 2 శ్రీపతిపండితుండు 3 మంచనపండితుండు
ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠశాచార్యుండు 2 హరదత్తాచార్యుండు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుండు
పీఠలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుండు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యుని
వఱకు దద్దంత్య లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై కేర్పొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్ గృశానుశృతశీనందనిశంకరుఁడాఱుమోములన్
 వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు పృవిత్రతపంబును గోలుపోనిక్తా
 శలుఁడలగాధినందనుఁడు శాంభవభావ్యవిరాజి నాదుజో
 తలఁగొను శైవపండితవిధాత్మఁడు శ్రీపతిపండితుండిటన్. 20

గీ॥ ఘనభవకరాశపంకలంఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యావ్రజోధనప్రౌఢుఁబావ
 సమతిఁగల్గూణపూర్వునాశీనందయతిని, వేమఱునుతెనునాదుహృద్యేశ్వరుండు.

క॥ ఆయుర్యేదకశానిధి, మై యనురాగమున నన్ను శివావిద్యను బ్ర
 జ్ఞాయుతుఁడేసిన సవరా, శ్రేయు ములుగురామలింగఁ దేశికుఁగొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవశీతలరశ్మి శిరీషపుష్పశే
 లవహృదయుం డలంకృతికలాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
 శివునిఁభజింపఁడత్పదముఁజెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
 భ్యవిబుధవర్యు నెంచెద మఁదాత్మమునందుఁడదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ॥ మఱియు నామామధైర్యరమామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాఠోఢిశీతభానుఁ
 డాధ్యుఁడుశివార్చనాపరమాంతరంగుఁడట్టిదుర్గావ్వాయునిమదిశీయందుఁగొలుతు.

గీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిసత్కాన్యసవిత, మల్లనుపలికుల విహిమకరమూర్తి
 మల్లికార్జునశాస్త్రి మామకకవిత్వ, మండనావహుఁడాత్మనశివమధ్యుఁడెపుడు. 25

వ॥ మఱియును

గీ॥ తూములూర్యన్వయనుధాల్చిసోముఁడిభ్య, సభ్యచరితుండుశాబ్దికచంద్రుఁడనృ
 దీయకృతిరత్నమున్ సానఁదీర్చ నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశాస్త్రి నుతింతు.

క. ఇఁక నెందఱోమనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావిరాజితు లీమా
 మకకృతికి వన్నఁగూర్చిరి, యకలంకమతిన్ దలంతు శివస్వారిసిరిన్. 27

వ॥ పాచీనాచారంబుకలన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

— వంశానుక్రమణిక * —

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ యలరు నొకండం
 దిరమగు మావంశము భా, సురభారబ్వాజగోత్ర శోభితమగుచున్. 29

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగ శివాన్వత్తరపూ
 జాజాగరూకమై కడు, రాజులు ననవరతమూర్య రాజిస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ వైయాసిక సూత్రములు శ్రీకర
 భావ్యంబును పేరితో సవిశేష శివాద్వైతభావ్యంబును రచించె.

వ. అందు

శా. శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకరుణా † శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకఖ్యాతమహాతపోనియతదీప్తదృవ్యతేజుండు వీ
తొకాశల్యనిరస్తకల్యధికపజ్జస్తాముఁ డొప్పొండఁ జం
దాకల్పోవముఁ డుద్భటార్యగురుమాఁర్రాండుం డిలామండలిన్. 31

సీ. ఏ గురుండుండె ఖంజేందుమాల్మిప్తవి, వాసమా ముదిగొండ † పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుండొండ † హిమసిరిజాభయా, సౌభాగ్యసుండరీ † సాధ్వీపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి † యిచ్చె భోజానిరా, జాధిరాజుల కిల † నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముండు వాపె † నీకళాపంబు భూ, తంబులై యున్న గంధర్వతతికి

గీ. అట్టి నిరపాయగేయ విశిఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద † నికరసార
కీర్తిపూర్తినిరాజితాఙ్గిలదిగంత, రాశమండలుఁ డారాధ్య † రాజమాళి. 32

సీ. భంజించె బొద్ధాది పాపండమతములఁ, బ్రతివాదు లెల్లనఁబ్రంబుఁజెంద
రంజించె పార్వతీ † రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసంబరముఁజెంద
విరచించె హరలీల † వెలయసలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ † జతురులలర
నాజించె నిష్టలింఁగార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణకీర్త్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తు లుప్పొంగఁ గరతలఁభ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను † సంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరగౌరీశ్వఁరాధివాస, భాసురంబగు కైలాస † పడముఁజెందె. 33

గీ. అట్టియారాధ్యమకుటునిఁయన్వయమునఁ, బుట్టిచెలువొందిరనఘులుఁభూరియగులు
చంద్రశేఖర దేశిక † చంద్రముఖ్యు. లవనిఁబలుపురు కలిదోష † హరణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ
యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనంబరంగిరి. 35

క. మును రామలింగనత్కవి, జనమాన్యం డుద్భటార్య † చరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నెట్టిదో యెఱుంగఁజేసె † నందఱు మెచ్చుక. 36

వ. పడఁపడి వీరిపంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిఁజెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి
పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁజాసి పెక్కుతెగలవారైరి.
అవ్వానిలో నున్నవనిధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్ గాంచినవారలందుఁ
గొండఱ నిందుఁ బేర్కొందు. 37

సీ. చిన్మయదీప్తాది † శివమతగ్రంథక, ల్పకళాఖ శ్రీవీరభద్రగురుండు
షడ్దర్శనాగమ † శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ † పుంగవుండు

నందిగామాగ్రజః స్నేయండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభద్రదాసథాని
శౌండవీడున నున్న * కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీంభాః సంతభాణ

గీ. పాణినీయగామాంత విభాసితోరు, బాదగాయూసు సకలాభానుమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశైలివప్రబంధ, రంగదుకుటీర్తి శ్రీకాగళింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వనిశుభనామ * మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁబాపన * చమము దొంగు
ఎవ్వనిచారిత్ర * మే వైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై * యెనకమెనఁగు
ఎవ్వనిదాతృత్వ * మెల్ల దేశములుదు, విఖ్యాతిఁగాంచి కావించెదనవి
ఎవ్వనిసద్బోధ * లెంతకాలంబేసి, వినుగుఁగొంబకయె శానియు భక్తి

గీ. ఎవఁడు చేసిన మట్కూలి * కేవ్వులింగ, పూజఁగావించె బలులకుఁబులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁడార్యబోధ్యుఁ, డనువమానయశస్కుఁడై * యవనివెలసె

వ. ఇంక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం
బున్న మాతెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీశాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాతఁమంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభినిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి సశ్వప్రతుండు
లమలగుణాడ్యులై * యలరినయాట్టి శ్రీ, శరభమ్మవాగనుల్ * సవతితలు
లకలంకచారిత్ర * హరితకోతోద్భవ, యెనలక్ష్మణ మూఁడు * కీనజనని

గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు * శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మవాగని * యనుజలిర్వు
రక్కలై నాకు వెలసిరి * యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని * నాదుపేరు. 41

చ. సిరులగహించు సైన్యపురఃసేను వసించెద సదీజానుపే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత విభాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత * భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాఁకుండన్
గురుజః పూజనోత్సుకుండఁ * గుత్పితలోకపరాజ్ఞుఖాత్ముండన్. 42

గీ. తగరచించితి మును సుభద్రాసహహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథఁడేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ * బద్మశతక, మును సువర్వోక్తి శివతత్త్వబోధియును.

ఉ. బమ్మెగపోతనాఖ్యకవి * భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ * గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముఁబడయఁ * దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకాతుకభారమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. 44

మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగా రిప్పటికి 70 సంవత్సరములక్రితము నివాసస్థలిని వదిలి
శివ్యల యాహ్వానముచేత ఈ శికింబ్రాదుకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. వింగళిసూరనార్థకవి † విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల † రమ్యతరోక్తులదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెడండ్రీకి సుధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుచారిత్రకవి † రాజకీరీటుడలంప నింపగున్.

45

వ. కావున నల్లె

—* కృతి సమర్పణము —

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న నితరముపరము, లేదనివలెను కాన్త్రునిరావనరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబంధంబొనంగి, ధన్యముగాంక్ష నెల్లవిధములనేను.

46

ఉ. నాజనకుండు చాలగవసంబునఁ బ్రేమముజెంది కావ్యమొ
డోజ గ్రహింప నెంచియును † యోగమునేక గతింబొప్పడా
యోజడలంచి తల్లికిని † నొప్పుగ నాదగుతండ్రీ కీకృతిన్
భ్రాజతభక్తి నిచ్చెదను † భర్తుడు దీని ననుగ్రహించుతన్.

47

క. ఒకయాశ్వాసముడల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుడండ్రీ † కొనగెడ నాయీ
సుకృతకృతి నెద్దిపారల, కకలంకయశంబు నొనఁగు † నాకల్పమున్.

48

క. కృతిపతులట తల్లిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ † గీతంబట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుడనగుట కొందు † కృషిగావలెనే.

49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుడట, సద్భావముతోడ నిద్రి † నల్పుటయట యీ
వద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతి బూర్తినొంది † యలరుటయరుదే.

50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు † మోదముతో ననుగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు † మేకొని నన్నలయింపఁ జంతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి † పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కగఁజేసి పెండ్లమును † సంతతినినను సాతుతల్లికిన్.

51

గీ. నన్నుగని పదమూడేండ్లు † నాకునిందు, నాక నాకిప్తవస్తుప్రదానమున ము
డంబుఁగూర్చుచు విద్దెల † యదార్పణఁడగి, యంతఁదాశివుఁడేరినయట్టిపితకు, 62

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు,

—* గ్రంథ రంభము *—

ఉ. ఎల్లజగంబులకా నలువ * నాచి విరిచివిఁగాంచి ప్రజ్ఞతో
భిల్లఁగఁజేయు వేదములఁ * వేర్వీకొనఁగినవారి దీప్తిను
భిల్లసను స్తదేహులను * భీష్మురఁబుఁ బొనఁకువాని నా
యుల్లమునందుఁగొల్తు నుచి నొప్పినదాకొడవా నాదబన్. 53

క. క్రీలైలరన్నికృప్తను, జేళోజ్వలశివపురాభ్య * దివ్యపురభవా !
ఈ శార్చనాభిరతికో, టిళారాధ్యేంద్రవరము * హరి! లక్ష్మ్యంబా ! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోక, శ్రేణూర్థము శౌనకాద్యభిరహానులు చే
తోమోడమొదవ సూతుని, తోమసు గాలాపవముచతురతరఫశెతిన్. 55

ఉ. సావనమూర్తి! నీవలన * బల్కులు విటిమి విస్ఫురత్పురా
జావగతప్రమోదధరితాద్యుత దివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము * పర్యేషునెవను తృప్తిగా డజే!
మో ! విన వేడ్కయేపొడము * నుక్కులక్తుల శక్తియెట్టిదో! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యధుర్య * నిపుణత మతియున్
నీవలె నవరసరుచిర వ, చోవిలపితధార లెవఁడు * చూడఁగొనుధరన్. 57

గీ. సారమేశ్వరవిజ్ఞాన * భరితమూర్తి, వఖలకల్యాణజనక నానాగమార్థ
వేదివి వరాశరాత్మజు * విమలచిత్త, మునకునచ్చిన శిష్యుడ * వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు * నెఱిగినట్టి, దిట్టయైనను బరులకుఁ * దెలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ * బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీయని కతినుఁజూలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార * వైభవముగడున్
వ్యాద్యగతి మెఱయు నీకడఁ జోద్యముగాదొక్కొ! యిన్ని! సాపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శిష్యురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు * హెచ్చగుసంతసమావహిల్లి వే
తేది వినంగ వేడ్కజని * యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
వేదివినక లభించుఁ * బరమేశ్వరుఁ దేదివినక బ్రసాదమా
సాదన సేయునట్టిది కృపన్ సెలవిమ్ము మహాత్మా! మాకిశన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగధీశ్వర బోధకమా చరిత్రమే
దెందమునందుఁ గుండడపి * శీవిగమోక్షవధూటిసంగమం

బందిక నీయఁగాఁదగెడు ♦ నన్యమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందునవేందుభృచ్చురిత ♦ మే విన నింపగుసాంపగుజుమీ! 62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగఁ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము నూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీవైదుషి దీప్తులెంతో ♦ నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత నూతుం డాహ్లాదంబుతో

ః సూతుఁడు వాల్మీకి ప్రసంగము నునుట

ఉ. ధన్యుడనైతి వంగడము ♦ తథ్యమబాధ్యయశంబునొందె సా
జన్యవిధానులుక బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతోవిని మెచ్చి క్రమ్ముటన్
మాన్యతతో వినన్ గడగి ♦ మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్ 64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నలఁయింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సరఃవిన్ ననుగోరుట కింతయంతయం
చుందల పెట్టరానిసిరి ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలో 65

సీ. శివపురాణముభువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, బ్రహ్మహత్యాదిసా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణముభువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, కలిమహోత్పాతము ♦ ల్పాలుచుచుండు
శివపురాణముభువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, కాలకింకరులసం ♦ కటములొదపు
శివపురాణముభువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, శాస్త్రంబులు వివాద, సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువి ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుఁగఁగాఁ బడదువుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువి ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయుఁ ♦ దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివినన, జదివినను దత్ఫలంబునేఁ ♦ జాటఁగలనె?
పద్యమేనర్థపద్యమే ♦ బరనసేయ, వినిన సర్వానువితతులు విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేటొక్కండు లేదిక సత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తీరెఱింగింపుమనుట *—

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూషఁ హెచ్చుచుండె, జెప్పమిప్పుడు కృపతోడఁ శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగమగుఁడై నఁయీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁ జెందెనో, గోవిందేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ * బురశాసనుఁ డెట్టులనుండునింకనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి * జక్కఁగఁగ్రీడ యొనర్చుదానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ * దానసియించుఁ గృపాళు! సెప్పమా
భర్తుఁడు లోకశంకరుఁడు * పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్. 70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల * కర్మలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
విత్తదయాకరుండుగడు * వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము * నారయునంచును భక్తకోటులక
వెతవడసీయఁడం చెవుడు * విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథన్ 71

గీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు! పరమశివుని, యంశజలటంచు నందుఁబూ! ధాన్యంశుడల్లు
రుద్రుడని వినుచుందుమా! రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను వినిపింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని * రూపింపు విప
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వంద్వమణా! నీదుకీర్తి * వర్ణిలుభువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుండీటనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులుమీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మ * లాంతరికరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యాదృశ మైన ప్రమథ * నాథకథనాగిన్ 74

గీ. శివకథానైష్ఠికమనీష * చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నవీ * సలిలమట్లు
పూతలనొనర్చు నాండ్రను * బూరుషులను, బృచ్ఛకుని! విను వారిని! వినుచువాని

క. భవరోగాపథ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీస్పి * తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమా, నిహరేణ్యుఁడుఁ దండ్రినడుగ * నీరజభవుఁడున్ 76

గీ. సంతసంబలరఁగ నాత్మ * జన్మనకువ, చించె నట్టుల మదికిరు * చించునట్టుల
తపసులార! భవత్సన్నిధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు * సల్పువాడ 77

.... కథా ప్రారంభము

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ సమర్పణమును న
ప్రార్థించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందనూక్తి * కాశల్యమునన్. 78

ఉ. నారదమావివస్మయఁ దొక * నాఁడు మహేశ్వరభక్తియోగ దీ
క్షాకతుడై తుహారశిరి * కందరరాజమునొంది స్వర్ణదీ

చారుతరంగశీకరర * సప్రసరప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు * లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్.

79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చియటఁ * గాపురమొంది వియన్నదిన్ గడున్
మించిన వేడ్కఁ గ్రుంకులిడి * మేలుగ లొన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడఁచెన్ జరమాపయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతముఁ * జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్.

80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వసఁబుఁజేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై * కొనియెనిటు
లేకయుండిన నిట్టు ల * లోకదీప్తి, బెద్దకాలంబొనర్చునే * బిట్టుతపసు.

81

క. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి * మహితాత్మకుఁడీ
మానీంద్రు నొందు నిందను, మానములేదెంతయేని * మదిఁ బరికింపన్.

82

ఉ. కాపున నిష్టై తాపసుని * గర్వమణంగఁగ నత్తపంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున * బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్యావజు నాత్మలో దలఁప * బంచశీలిముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమి సెల్వనుడు * దేవవిభుండ నె నివ్వధంబుగాన్

83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు * మూర్ఖత, నాకథరాధి పత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ * మంచుమలన్ దపించుచుండె నీ
యనుచరరాజుఁ దోడ్కొనిర * యమ్మున నమ్ముని జేరికామవే
దనకు పశుబొసర్చి బలి * తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్చుమా!

84

మ. అని పంపన్ మరుఁడంతమాధవుఁ డియా * మాధీశు గంధానిలున్
దనవెంటన్ గొనిపోయి మానివరుచి * త్తంబు తలంబొందిత్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ * సర్వేశ్వరాను గ్రహం
బున నహ్లాని రవంతయేనిఁ జలనం * బున్ జెందకందుండుటన్

85

చ. కని మదనుండు భీతిఁగొని * క్రన్నననింద్రునిఁజేరి తద్విధం
బును నవభోధచేసిచ నేఁ * బొల్పుగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చె దేవపతి * మాని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నానని మ * దిక్ గరువంబువహించి మించుచున్

86

—* నారదముని, తపస్విద్ధి యైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

క. కాముని జయించితిని యిక్కఁ, గామాదినిఁ బోటిసేయఁ * గంటినిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిఁజెంద నిఁ, కేమని యత్తవసుమాని * పాచ్చగుకలిమిన్.

87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతపో ♦ గంభీరభాగ్యంబు న
 రాల్పంకారనితోడఁ జెప్పటకునై ♦ యచ్చోటికింబోయి య
 న్నిలగ్రీవునిఁజేరి మ్రొక్కి మిగులన్ ♦ నీటాప్ప నాత్మోన్నతిన్
 వాలాయంబుగఁ దెల్పెశంకరుఁడు “వాఃహ్య”యంచు హర్షించగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును ♦ జత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
 బ్రవిమలమైనభక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడకమ్ముని
 ప్రవరునితోడ నిట్లనెఁ జిరంబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
 భవమునుజెందితీపు మునివర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని ♦ మఱవకుమెపుడున్
 మానీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ తోరపుసిద్ధిన్. 90

క. అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
 న్ముని యొద్దకేగి యట్టలె, తనకామజయంబుఁదెలువఁ ♦ దద్జ్ఞఁ డతండున్. 91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయకజయంబు ♦ వాటిలెమునికా
 పొంకమెఱుంగకయితఁడిటు, మంకుతన మ్మొందె వదరు ♦ మా న్నెద నిట్టుల్. 92

క. అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వరానుగ్రహ మ
 ట్లనుపుగ మన్మథ జయమున్, బొనరించిన దందుఁగులుకఁ ♦ బోకుమెడందన్. 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
 డన్నిటలాత్ము గెల్వజని ♦ యంతముఁజెందెఁ దదీయ దేవియా
 పన్నగభూషణుగొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
 పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతిజయించితి వీవు కామునిన్. 94

క. చను మదిరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హితవువరయక య
 వ్వనజాత్ముని చెంగటకే, గిన నాతండరసివేడ్కఁ ♦ గీల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
 బ్రేమముమీఱఁజేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మంచుఁగొండల
 నేమముమీఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
 టీమహివచ్చునే పెఱుము ♦ పీంద్రులలో నొకఁడనిఁ జూడఁగన్. 96

• నారదుఁ డహంకరించుట

శా. అని బహుకరింప ♦ నమ్ముని పొగరునఁ, దనదుతపసుపెంపుఁ ♦ దమ్మివిల్లు
 గెలుపు హెచ్చుమీఱఁ ♦ గేరుచుఁజెప్పెను, హరియు వినియె మందఃహాసమలర.

వ. అంతః బుండరీకాక్షసుండు,

క. విని యెందఱయ్యుమైన నీ, ప్రని మాయానరణిఁదవని * పొలుపొనియ్యిల్
మనసిజుని నిల్వరించితి, వనిహారకోశలనుఁగోయు నట్లతఁబలిమిన్.

గ్రీ. అనిమనంబునఁదలఁచినోవ్యభూషియుల్ల, మలరె అనఁబోయ్యె ముగ్ధులును మహానాపిరి" అని
కంపనయనునాత్మోన స తి గాముఁడేమి. పేరును గలది మోక్షము! నీ సేవము.

క. అని గర్వపడి ముసీంద్రుడని, చనియిని నిమిరుచ్చి పరిమార్చి పోయి పడి
మృగైచి గుని తివేచ్చి, నవనూరు మృగైచి పడి చనియిని గుని తివేచ్చి. 100

మ. హరినిశీ ఘోసి యునితప్రవ. ఘోషి నవపూ. శివస్వరూపవందనానామో-
 బురమొక్కండగుపత్తెం గల్పురమయం ♦ బ్రోత్తుంగహరత్రింబు సుం
 దరనారీపరసిద్ధ సేవితము నా ♦ నానస్తుపిస్తారబం
 ధుర నానృచ్చిత్తవై భవంబుమనియు ♦ బూతాభిలాషాత్మకై.

—* సారమును ప్రేమతినిజ్ఞుని మోహించుట *—

మ. నగరున్ జొచ్చి సరేంద్రమందిరము నొం • దన్ బోవఁగానందు భ
వ్యగుణుం హప్పరి నేలు శీలనిధియన్ • బ్రహ్మతపూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా • బాలన్ స్వకీ యాత్మజన్
దగురాజన్యున కీయఁగోరి పురమ • త్యంతంబు గై సేసియున్

102

ఆ. రాజవరుల నెల్లఁ నోజమైఁ బిలిపించి, తగస్వయంవరముఁ బొ సగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని కేయుమనియె. 103

ఉ. అత్తటిమానియున్ జెదరి • నట్టిమనంబున నందు జేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మనికి • నొప్పుగ బాధ్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
ముత్తైపుగద్దె యెక్కనిడి • పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మానిరాట్
సత్తము పాదపద్మములః • జక్కఁగ మ్రొక్కఁగ జేయ నాతఁడున్

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ • గాంచి మునీంద్రుఁడు మస్కాశ్రమం
పన్న మనంబుతో నృపతి • పర్యునిట్లనె బార్థివేంద్ర! యీ
సన్నతగాత్రి దివ్యతను • జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతో చెవుమ • చెచ్చెర ముచ్చటమీఱనాకికన్

వ. అనిన నజ్జననాథుం డిట్టనియె.

చ. మునివర! నాదుకూతురు స * ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
 స్థనువుగ భర్తగూర్చుగ స్వయంవరమున్ బొసగించినాడ నా
 తనుజకుఁగల్గభాగ్యమును * దద్దెలు మిఠాఁతఁగియుండునా!
 మనమలరన్ వచింపుఁడు సమస్కృతులన్ బొసరింతు మీఁకన్. 106

అ. అనుడు మానియనియెనధిప! నీకూతురు, కలిమిచెలువవోలె * వెలయుసిరుల
 విభుఁడు మరునిఁగన్న * వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమిఠాఁతహరుసమునను.

క. అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు * సన్నిధికివెనన్
 జని యాయనఘనకారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁదగఁజెప్పివెనన్, 108

మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక * న్యారత్న మెట్లోననున్
 జరితార్ధున్ బొసరించు మేల్సాబగు సం * ధానింపు మాలోకనుం
 దరియా నగ్గరితన్ బరిగ్రహము సే * యంజాలనేనిన్బొరిం
 బొరిఁబుప్పేషు శరార్చిఁగాల్పఁబడుదున్ * బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ య * మెల్లలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకై న * తోయజాక్షి
 అరమరయెనర్పకరుతయం * దలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపు * నీయునాకు, 110

గీ. అనుచుఁ గడు వేడుటయుహరి * యల్లననగి,
 యనియె మోమోటమరయనే * యకట నీదు?
 మాటనేఁ ద్రోసివేతునే * మానితిలక!
 చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ * దనపురూపు 111

క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపనుతా స్వ * యంవరశాలన్
 బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె * నెంతయుఁ బేర్కిన్ 112

క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు * నటుతవఱకుపై
 హరిశిరసున్ గూరిచెనిది, యరయక మునిగూరుచుండె * నచటమురియుచున్ 113

ఉ. అచ్చటివారలందఱును * నమ్ముని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
 బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ * బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
 డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి * నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
 మెచ్చి వరించునే? యకట * మీనవిలోచన యెట్టులేనియన్ 114

క. క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ * డీతండ్డెనన్
 గోతిమొకము మునియితఁ డి, ట్లాతుర పడుచుండె * గన్నె * నాసించిడున్ 115

గీ. అనుచు నచ్చటివా రను † కొనుచునుండి,
రా జగన్మోహిని యనంగ † నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ † రమణవరుల,
నొక్కొకరిఁ జూచుచుం బాయు † చుండెనందు.

116

శ. నారదమునినిన్ గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన † రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యటుతసాచి † చక్కఁగనుఁగొనన్.

విష్ణుచూర్తి శ్రీమతిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

శ. అత్తఱిఁగమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది † పేరిమినొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోఁడిసూచి † హఠమువేసెన్. 118

ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు పి † యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతస మొప్పఁగాఁదనదు † సద్గముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ † స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు † హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి † బాలిక నెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయటుతఁ † గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర † యంబుననంచు ముసింద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమఱికి మునిఁగాంచుచు నిర్వృతఁబ్బుటన్. 120

చ. నగుచు నిటుల్ వచించి రలఁనాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నినుకవరించునొకొ † మర్కటవక్త్రుఁడ! చాటుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోతవొడ † మున్గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులుమ † నంబున నెంచితొ! కొంచకింతయున్. 121

శ. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ † రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియటు, తంగై సేసెను గ్రహించె † దన్విసతండున్. 122

ఆ. ఇటులవారు చెప్ప † నీరసతోముని, వారిఁజూచిగినిసి † మీరలిట్లుఁ
నన్నువెక్కిరించి † నారుగావున భువి, దనుజయోనిబుట్టుఁడనిశపించె. 123

శ. వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారౌట మదిని † గుండకయెళివే
వ్చార్పితనడచునని య, న్నారదునిక దూఱరైరి † నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడౌత్సముఖి ధి మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁ జెంది చక్రధరుఁ ధి డిట్టులొనర్చిన వాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జింతిలిభగ్గుభగ్గుమను (శ్రీఘ్నుడుమాగ్ని భరంబుతోనిఠాఁ
టాంపుకుఁ జేరినిచ్చికడు ధి నాతతకాద్రమయోక్తి నిట్లనెక. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి న ధి మోఘవచస్కుఁడవంచు నెంచినే
నాననుజెంది యట్లునిను ధి యాచనచేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాకచేసితివి ధి తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్యవి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ధి సల్పిన నెరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడుపున్ నిను నీయఘమెంచిచూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కుఁమారినిఁ జేకొవి పల్కురందు నా
కి నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ధి హెచ్చుగనీవిటు స్త్రీకతంబునన్
బూనెడుగాక పెన్వగను ధి బూనెడుగాకపహస్య మిద్ధరక. 127

క. మఱియున్ వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ధి చందమునకు వా
నరులే శరణంబొదురు, నరుడవు నీవగుచువగఁద ధి సరుదువుభువిలో. 128

గీ. ఇట్లుమునిశాపమిచ్చినశిశ్వరేచ్ఛ, యనుడుఁబురుషోత్తముం డెద్దియనక కినుక
లేకయానందముననుం డెవీకమెఱయ, శంకరునిమాయయంతఃజ్ఞటిలుఁబాయ.

—* నారదుఁడు వచ్చొత్తప్రదగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ధి భోగేంద్రతల్పున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదినిశీ! యంచు భీతాత్ముఁడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిన్ ధి బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్యామరపంద్య శ్రీవిభుని నే ధి నిందించి కందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లుమహాత్మా! నిన్ను శపియించినదోసము నాకుఁబాయ నీ
వెల్లుభరించియొండగల ధి వీచెడుతాపసి యేవమైనయీ
తిల్లు సహింశరానివికఁ ధి దీంద్రపుటల్కును ముక్కముక్కయీ
నట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ధి నండజకేతన! చక్రధారచేక. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ♦ దిక్కుగనకబల్
మువ్వనముటిగెదనిక, నాతిప్పలుపాయునటులే వి ♦ ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితఁ ♦ డల్ల ననవ్విముసీంద్రుతోడని
ట్లనెమునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్చనునడుచున్ మఱొక్కరి వ ♦ శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరునె ♦ దన్ దలపోయుము పాయునుజ్జితన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపుమింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
ష్టేనును బ్రహ్మదేవుఁడుమ ♦ హేంద్రుఁడుమోహము నొందుచున్వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమఱెవ్వరుదాటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిగి యక్కట వెక్కనపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయుట * —

ఉ. నీదగుహంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చెనీకునున్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగనాకును శాపసూక్తి నా
పాదనచేసెఁ దాన గరుఁడంబు భయంబును మాను చిత్త మా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నన్వహమున్ భజనంబొనర్చుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరిత్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నానాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ మ్రగ్గు శుభైకమూర్తివయి యీ ♦ లోకంబులన్ మింతు వీ
నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యం
డును ధన్యుఁడును వై దిక్కు, దును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగడున్ బేర్చిమెయిన్.

క. శివనామం బనియెడుఘన, ధవపేఱికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీకధి దాటవలె నుపాయమున మునీ. 138

- క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు పుండెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ప్తివలనఁ దెఱపిగొనికాంత్రుఁ ॥ సేమంబు భువిన్. 140
- క. పలుజన్మంబులఁదపసుకొ, నలిపిన నేగాని భక్తి ॥ శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేసి స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ ॥ గనునట్లమరున్. 141
- గీ. లాఁతివేల్పులసరిగ బాఁలశశిధరుని, యెడఁబ్రపత్తియొనర్చినయేని మనసు
నందుఁజాపల్యవైఖరిఁనొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగుఁ నెఱుఁగుమార్గ!
- క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము ॥ గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొనఁగు ॥ వేడ్కలుమించన్.
- క. నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలునాల్కలో విఁరూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాడఁడు, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు ॥ విజ్ఞవతంసా. 144
- క. బాపలసామ్మలఁదోఁచియు, బాఁపలఁగొట్టియును వేఱు ॥ పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయ శివుని ॥ భక్తిఁబడసినన్. 145
- క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు ॥ డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు ॥ సేయుము మానీ! 146
- క. శివకథలఁజెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు ॥ శివభక్తులనుకొ
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము ॥ సేమంబొనరున్. 147
- ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్రయాణమొనర్చుము దేవమాని! ము
న్ముందుగ శంకరుండచటఁ ॥ బొంగుచు భూధర రాజకన్యతో
నందనరాజితో నమరనాయకముఖ్యులతోడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ ॥ పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148
- ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభవాయతథామయు లీక్షచేసి సాం
పెచ్చుగ నత్యలోకమున ॥ కేగి భవద్గురు సారసాద్భవున్
హెచ్చుగఁబూజసేసి పరమేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజనసత్తముఁ డర్చమెసంగఁజెప్పెడున్. 149
- క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది ॥ మధువైరికి వం
దనముఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ ॥ గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుడు తీర్థయాత్ర సబ్బుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభిషేకమొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి * విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భరవుఁబూజించి జలజనయను, మాధవునిభజించిసంతోబరముమెలయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భామని సంతోసేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్తుతిఁ బూజచేసి నటనాధీశున్ దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁగొల్చి పాండ్యవిభు * దారాయక్తునర్పించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిన్ బ్రయముమై * నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నాగేశుఁడ్ర్యంబు, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయినీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకరనాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ దన్నులినదృశల. 153

—* నారదుడు బ్రహ్మయోధ్ధకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁజేరఁజనిజో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ దాఁదెలిపివెనన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁదెలియఁగోరి భూరికాతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్త్వం బెఱుఁగఁగోరి * చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమాతత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండైన యీశ్వరుండు, గుణతనెట్టులఁజెందెనోకోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుస్మరశాసనుఁడెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి * జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునందెటుల్ మరలఁ * దావసియించు గృహాళి! చెప్పమా
భర్గుడు లోకశంకరుడు * పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల * కర్మలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు * వేగిరమందె ప్రసన్నుడొనటం
చతులితమా ననుగ్రహము * నారయనంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడంచెపుడు * విందుము విందుగఁదెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుడురుద్రుఁడానిత్యమూర్తి, యంశజలటంచునందు బూర్ణాంశుఁడిందు
మాళియనివినుచుందుమామహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను వినిపింపుమనఘ.

వ. మఱియు నానీలశోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణి జన్మోద్ధంతంబును,
సౌకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతోషుండై విరిచునుం
డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ * జక్కఁగలోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము నమేయమెఱుంగఁగఁగోరినాడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని * భాస్వరవృత్తము విన్న నెట్టి పా
పాలను లేనిఁదత్కలుష * మంటకగెంటి సుఖంతురాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్తుక! శైవతత్త్వమును వి * శ్యాద్యుండుఁ పద్యేక్షణం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె * క్లేనర్కునిన్ దీపమ
శ్రేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి * స్మి!నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకొ * జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ * వేశఁజరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పడఱి * లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహధ * రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి * యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న * ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జఱా * నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకటి * పెరిమయమర, నుండెనద్వస్తువొక్కండు!నిండుమీఱ.

క. అదిమాటగు పోలికయ, ట్లాదవిన నది నదనదాఖ్య * నొందును యోగుల్
నదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన * నీక్షింతెవుడున్. 164

ఉ. వాకులుడెందమాయెడను * వైదుషిచాలక వెస్కకేగుఁబే
రేకనరాదు రూపునొక * రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కుటల్
చీకుటలేవు పెద్దదియుఁ * జిన్నదియాటయు లేదు పొద్దునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ * గానక యేదొకవర్ణవై ఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తోలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి * భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు * సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి * దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్సక్తిపద్రవ మల * రె నొకమహామటన్. 167

గీ. అప్రమేయ మనారంభ * మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాసమగుచు నిర్వి
కల్పమునునిత్యం బాత్మ * కారణంబు, సగుచునిర్దాయమైయల * రాదునొకడు.

—* శివుడు సగుణుడై యేర్పడుట *—

- గీ. విగ్రహములేక యారీతి * వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె * కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై * చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించు నేరిమి * మేలుమీఱు.
- వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.
- క. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి * సర్వగమగుచున్
సర్వమునున్ బరికింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వపంధ్య * సర్వదయగుడున్. 170
- గీ. సర్వమును బొనరించుచు * శాంతశుద్ధ, రూప మైశ్వర మిభిఞ్గి * యేవు
మిగుల, సంతనంతర్థి నొండెఁజి * దాత్తమైన, యస్పరబ్రహ్మసెల్లెడ * నమరునది.
- క. ప్రాచీనంబయి రూపంబేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ * మిటుగొనరూప.
ర్వాచీనులైనవారు ప, రాచీనులు శివునిగాన్మ * రణచేసిరొగిన్. 172
- వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

- తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్చ * నెనఁగునీశ్వ
రుండుదనమూర్తినుండి యొ * కొండుశక్తి
తనువుసృష్టించెనయ్యది * తననుబాయ
కుండునట్టిది నీడ య * ట్లాంది కగను. 173
- క. దాని నెవ్రకృతినిగాఁగఁబ్ర, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ * దజ్జలనుదుర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత * గా నెఱుఁగుమునీ!
- క. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును * నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకార * ణాఖ్య కుమారా!
- వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176
- నీ. శంఖచక్రగదాసి * శరకార్ముకాభయ, వరదాప్తహస్తముల్ * వాసిమీఱు
ఇందుసహస్రభూ * యిష్టవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్చటల్ * మురివమెనఁగ
పుల్లారవిందవి * స్ఫూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ * క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములొ * నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతో మేల్మీసం * తసమునీన

గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ * మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతునై * హరువుమీఱి
నొక తెయైయుండి వెక్కురై * యొప్పుపెంపు,
గలిగి యమ్మాయపొదలుమేల్ * చెలువమమర.

177

గీ. పరమపూరుషుడై నయభర్తృఁడవుడు, ఫాలచంద్రుఁ డుముక్తంటి * పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్వార్ధవళుడై శి, రమునగంగను జేతఁగూలమునుదాల్చె.

క. అట్టిశిల్పిండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్నినొక్క * వీడమరిచియం
దిట్టలమగుప్రేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు * కాపురమనఘా! 179

క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగె * జేవమెయిలయం
బవుట నెఱుంగమిచేభువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వా * యంబును గొనియన్.

క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార * వసతలమైగా,
ధానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ * నవనికావెలసెన్. 181

క. అచ్చోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుడపసునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవనింపుచునొకప్పు * మేలుగమదిలోన్. 182

శా. లావుకజేవయు నోర్పునేర్పు బలము * ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్పొవైదుష్యము చెల్లికల్మిగల * నీతాపుత్రుఁబుట్టించిమా
యీవైరాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం * బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కావిశాంతియు యోగలీలలనపా * యంబై ముదంబీయుతన్. 183

గీ. అట్లులైనఁ దలఁపులను * నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ * మనెడువిద్రు
మలతయును దామనములొమొ * నలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం * గోచపఱచి. 184

ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము * నందిస్తజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతృతతి * నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెప్పుడె
ష్టాతఁడె యెల్లలోకముల * కంతము గూర్పఁగలండు నిక్కమ
ట్టితటి నట్టివాని నొక * యాద్యునిబుట్టగఁజేయుటొప్పుగుక. 185

క. అవ్యాపి సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱి * నింపగుక్రీడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వఁతునదనమచు ఘనత * రేచ్ఛావశేతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత † నా పరమశివుం
డాలోకనుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ † యాయత దృష్టిక్ 187
న. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద † మింపగువానిక్
మాడు జగంబులనేతెడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ † బోలినవానిక్ 188

సీ. ఇంద్ర నీలముడాలు † నీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ † ని గలవాని
వేయిరేకులతమ్మి † విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన కనుదోయి † వెలయువాని
చెనఁటుల సమయింపఁ † జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ † స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీయఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము † కొమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల † వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు † గ్రాలువాని
కొస్తుభంబను మణియెద † గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన † బాలునొకని

ఉ. కాంచినతోడ బాలకుడు † గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను † మేకొని యొకరుణాలవాల! కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ † జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్న ఁబ్రే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె † మెచ్చుచు సారసుధామయోత్తులన్ 190

సీ. జగముల నెల్లనిం † డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా † వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు † కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుఁడను పేరుఁ † గాంతువీవు
రాకాసిమాకలఁ † బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ † దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ † పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుడను † ఖ్యాతిగండు

గీ. వంతమొందక చెందెద † వచ్చుతాఖ్య, జక్కని కురుల్లుగుటఁగే † శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల † నెల్లరం జ, నము నొనర్చుట హరినామ † మమరునీళ్లు

క. పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుఁడవై యొప్పుకతనఁ † బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిజేకొని, ధరశ్రీధరుఁడ నెడుపేరు † దాల్తువువత్సా

వ. మఱియు నెల్లనివాడ వొటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ
జతుర్భాసుండవనియును విశ్వంబునెల్ల భరించువాడ వొటంజేసి విశ్వంభరుఁ
డవనియును బరఁగుచు నిఁకనుబలుపేరులనుసార్థకంబులుగానొనర్చిధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తవస్సుచేయుట *—

చ. ఇకను దపింపుమాపయిని * నెల్ల నొనర్తువుగాకయంచుఁ బా
యకతనయందునున్ననిగ * మావళినిశ్వసితంబొనర్చివు,
త్రుకునకొసంగి యంబికయుఁ * దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణాతు * లల్లనఁజేసి తపించె ధీరుఁడై. 194

ఆ. పదియరెండువేల * వత్సరంబులుదపం, బహుదుగానొనర్చి * యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని * హరునిగన్గలేక, పొగులుచుండునొక్కఁడైనానాళిచె.

చ. “మరలఁదపింపుమోపికను * మానకు చాలదు నీతపంబు వే
గిరపడఁబోకు శంకరుఁ డ * కిల్చిషుఁడిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ * వశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధిలన్
హరి!”యననాలకించి యతఁ * డానుడియంబరవాణిగా నెదన్. 196

చ. తలఁచికడున్ బ్రపత్తిమెయిఁ * ధద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము * నల్పుడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁడద * యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ * వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197

గీ. చిరతపంబునఁ గడునల * సినతనువున
నుండి జలధారలెంతయు * దండిగాను
వెలువడుచు నుండనాతఁడా * సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె * బహుయుగములు. 198

క. నీరమునఁ దడవుకాలము, చేరివసించుటను జేసి * చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరజాక్షుండు కడిది * నీటొప్పభువిన్ 199

క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగుతత్త్వములు ప్రణవ * నాయకునిచ్చన్
మేలగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు * చెప్పెద మానీ! 200

సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తుఁపరిధవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాశ్వాసగునహంకృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత * నైదుతన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచేఁ * బంచభూత
ములువానిచేతను * బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం * పాదకములు,
సాత్వికా హంకార * జనితమై మనమది, పొలిచెవీనినిజెంది * పుండరీక

గీ. నయనుఁడా బ్రహ్మరూపమా * నారమందుఁ

బెద్దకాలంబు వవళించి * నిద్దురొండె

నంత శంకరు నిచ్చుచే * నబ్జమొకఁడు

పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ * బొంకముగను

వ. మఱియు నారాజీవంబు

ఉ. అంతములేని యోజనము * లోనిడి వట్టులెమిటు నవ్వెడ,
ల్పంతములేని నాళముల * హర్షగనొంది దినేంద్రకోటి భా
స్వంతము కర్ణికారసుమ * భాసురమున్ సుభగంబునై కడున్
వితగఁ దత్త్వయుక్తమయి * విశ్వజనీనమాగాఁదనర్చుడున్.

202

—* బ్రహ్మదేవుని జననము *—

ఉ. అందు శివుండు దక్షిణి * జాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగానొనర్చి నను * జక్కఁగ వెల్వడఁజేసె నంతనే
బొందుగనాల్గు మోముల వి * భూతిదలిర్పఁగ శోణమూర్తికై
యెందును దల్లిదండ్రులమ * తెవ్వరిసిన్ గనకాత్మగుందుచున్.

203

ఉ. ఎవ్వడనేను? పద్మతల * మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ష్టివ్వనజంబుఁబోవిడిచి * యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లునాకు?ద
లైవ్వతయో? గురుండెవఁడో * యిష్టులులేరొకొ యంచు నెంచుచున్
నెవ్వగఁజెంది కుందితి ము * నీ! శివమాయ నెఱుంగకెద్దియున్.

204

ఆ. అంతఁగొంతకాల * మాలోచనయొనర్చి తనకు, వాసమైన * తమ్మిపూవుఁ
దేజీచూచియపుడు * దీనియాధారమే, నాకుఁగర్తయనుచు * నమ్మకమున.

చ. బిరబిరపద్మమున్ విడిచి * బిట్టగుపూన్నిని నాళనాళమున్
వరుసగఁ జేరి పోవనొక * వర్ష శతంబుగతించె నంతకున్
సరసిజమున్నచోటుఁ గనఁ * జాలక వేసరియంత వెన్నకున్
మరలిరయంబునన్ నళిన * మార్గముఁజేకొని ప్రాకితిన్బయిన్.

206

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట *—

ఉ. ప్రాకుచునుంటిఁగాని శత * వత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
శీకపుగడ్డె గన్గొనఁగ * లేకభ్రమించుచు డిల్లపోయితిన్

జోకగనపు శంకరుని * చోదనతోఁదప' యంచునొక్కడె
వాకువినన్ బడెన్ బిదప * వాసిగనట్లు తపించితిన్ గడున్.

207

గీ. తండ్రినిన్ గనుకూరిమి * దవిలియేను
బదియరెండేడ్లు సేయన * ప్పరమ తపము
కన్నడియెనొక్క పురుషుండు * గడిదిపేర్చి
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు * బలియుఁ డవుడు.

208

—* బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి యగుపడుట *—

ఉ. బంగరుపట్టుపుట్టముల * బాగుగఁగట్టినవాఁడు చేతులన్
హంగుగ శంఖచక్రగద * లబ్ధమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కోటిమన్మథుల * నందఱునన్నిరసించువాఁడునా
కుంగల సందియంబులను * గుందును దీర్పగఁ జాలువాఁడటన్.

209

వ. అంత.

చ. కనుఁగొని యేనునీశ్వరుని * గాటపుమాయఁగలంగి గర్వినై
వనరుహనేత్రునిన్ గని యె * వండపు సెప్పమటంచు నొక్కడె
బృను నురమందుఁ గొట్టుటయు * బల్లిదుఁడాతఁడు వేగనంత ని
ద్రను విడి కూరుచుండి నను * దాఁగని యిట్లనె సంతసంబునన్.

210

—* బ్రహ్మవిష్ణుల వినాదము *—

ఉ. మంచిగవచ్చినాడవు కు * మార! శుభంబె? భయంబువీడు ప్రే
మించి యొసంగువాఁడ నిక * మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులన్
గొంచక యడ్డుమన్నవిని * గొప్పగురాజనబుద్ధితోడఁబ
ల్పించిన యల్కఁజెంది యద * లించి హసించి యిటుల్యచించితిన్.

211

ఉ. ఓయికుమార! యంచునను * నుల్కకపల్కుచునుంటి విల్లునా
నాయన వోలెనీకుఁడగు * నా యగునా పరువబ్బ సంభవున్
ఢాయఁగరమ్ముచూడెద ది * టంబదియెంతో? సరోజనేత్ర! నే
నీయలవున్ జలంబునిట * నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్.

212

చ. అనవనజాతనేత్రుఁడు ప్రి * యంబున, నిట్లనెనీవునాదునం
దనుడవు నాదునాభినళి * వంబున నిన్ గనినాఁడ నికనున్.

వినయపు వృత్తముగఁగఱపి * వేదములన్ దయనీయవచ్చితిన్
ననుగుఱితింపకిట్లు వృజి * నంబులువల్కుట నాయమానాకో. 213

క. అనవుడు వేదంబులనా * కనుగ్రహముసేయనిట్లు * లరుదెంచితివా
ననుసజస్వయంభువును గ, ర్తను జగములకెల్లననుచుఁ దామాడుశ్రుతుల్. 214

క. నేనే ప్రకృతిని యంతను, నేనే సర్వప్రపంచ * నిర్మాత నిఁకన్
నేనే విశ్వాత్ముండను, నేనే త్ముండవిన్ను * నీరజనేతా. 215

క. అనుడు విని యాతఁడుఁనుగిను, కనుగొని నామాయనిట్లుగానకఁకాఱుల్
ననువదరెదవది యిపుడే కనబడు, వినుమైనమరలఁ * గడపటినుడువుల్. 216

మ. పరతత్త్వంబగువాఁడ విష్ణుఁడఁబరబ్ర * హ్మంబ సర్వేశుఁడన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుఁడ న * ర్వవ్యాపిచిద్రూపుఁడన్.
బురుషుండన్ బరమాత్మనవ్యయుఁడ వి * స్ఫూర్జిత్రప్రధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజించినాఁడ త్రిగుణా * హంకార తన్మాత్రులన్. 217

ఆ. వానినుండిభూత * పంచకంబును నింది, యములఁబొడచుజేసి * నాఁడనిట్టి
నన్నెఱుంగకిట్లు * నర్థవాక్యంబుల, నాడెదేలపలుమ * ఱబ్జగర్భ! 218

క. ఇపుడేని శరణమొందుము, విపరీతోక్తులనుమాని * వేగనిఁ కనునే
నెవుడును రక్షించెద నిన్, గృహమెయి దుఃఖములనుండి * గిడ్వడనియటుల్. 219

గీ. అనినఁ గడునల్లియేనల్లు * హరినిగవిసి, యుద్ధమొనరించితినిగడు * నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కిండ్లవఱకట్టు * సంగరంబు, హరికినాకును బ్రశయనీ * రాకరమున.

— * లింగోత్పత్తి * —

గీ. అంతఁజానొక శివలింగ * మనుపమంబు,
అదిమధ్యాంతరహితమ * వ్యక్తమూర్తి
పెరుఁగుటయుఁదఱుఁగుటలేని * పేర్నినమరి,
పోరుచున్నట్టి మామధ్యఁ * బొలిచెఁబెలుచ. 221

ప. మఱియు నాలింగంబు,

క. కానానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర * చటులంబైమా
యాలమును మమ్ముఁ దెగఁడెడు, లీలగఁగన్నడుడు మదిఁ దెలిసికొనిమేముఁ.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ. ఇరువురమిట్లు సంగరము † నెంతయుఁ బూన్కినొనర్చుచుండ ని
త్తటిఁబాడనూపెనింకనొక † దారుణవస్తువునీవు దీనిచా
శిరమునుగాంచిరమ్మ పరి † శీలనఁజేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట † చక్కనియోజ పయోజనంభవా 223

ఉ. నాపుడువాయువేగము గళిందగుదెల్ల నివర్ణమున్ గడు
జవగలట్టి టెక్కలును † జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే వినువీధి కేగితిని † నిందితలింగ శిరంబుఁగాంచఁగా

— * బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబులఁ జూడబోవుట * —

శ్రీవిలసిల్లనాహరియుఁ † జెచ్చరలింగపదంబులారయన్. 224

క. శతయోజనాయుతంబుర † జతవర్ణము మేరుశైల † సమవిస్త్రుతమున్
సితతీక్షణదశనమునునై, యతిశయనదమొప్పఁగ్రోడ † మై వేగమునన్. 225

ఆ. పుడమిఁద్రవ్యకొనుచుఁ † బోయెనధోభాగ, మునకు శేషకమత † ములనుదాటి
పెద్దకాలమరిగి † తద్దయునలసిపా, దములఁగనకమరల † ధాత్రిఁజేరె. 226

వ. అట్లునారాయణుండు శ్వేతవరాహ రూపంబుఁ జెందిన యనేహంబు మొదలు
చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహ కల్పంబనంబడియెనంత.

క. నేనును జరకాలము విను,పై నెగురుచుఁ బోయిపోయి † బడలియడలియ
డేనియు నెగయఁగలేకధ, రానిలయముఁ జేరితినిశిరంబుఁగనకయే. 227

గీ. అంతనిరువురమన్యోన్య † మరసికొనియ, శక్యమగుటయుశంభు తే † జంబుఁగాఁగ
నెఱిగిధ్యానమొనర్చిమ † హేళుఁ,దనదు,రూపమునుజూపఁగోరితి † మోపిభక్తి.

— * శబ్దబ్రహ్మాత్పత్తి * —

ము. ఒకనాదంబు వినంగనయ్యెనపుడో † మోమంచునుచ్చైస్వనం
బుకడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల్ † పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
బికనాపై నను కారమాపయిని నొ † ప్పింపొమకారంబునున్
బ్రకటంబౌ తుదినామమోమనుచు వి † భ్రాజన్గతిన్ మీలుచున్. 229

గీ. ఆద్యవర్ణంబికారమా * నర్కబింబ, నిభము దక్కినమున, నగ్ని * నిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ * కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య * నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల * మీడ్యప్రభమున్
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుదు * వెలసెనటుపయిన్. 231

వ. వెఱగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాత్ముండు శబ్దబ్రహ్మత
నుండునుం బరబ్రహ్మాంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిఁగాఁ గుఱితిం చె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క. బీజముయోనియు బీజగ, రాజ్యలైడు నాత్రివర్ణ * రాజములందున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజులునలయోని హరి యు * వర్ణముమాన్. 233

క. వెలసెడు బీజ మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర * లిటుక్రమముమెయిన్
విలసిలుదు రఖిలస్థం, బలరగమోహముననుగ్ర * హంబుసలుపుచున్. 234

వ. ఈ మువ్వరకు పైనఁ ప్రధాన పురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యలరారునతండే యీతివిధంబులగు బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యీలింగంబు. 235

గీ. అమృతహలింగమున బీజ * మగునకార
మాయకారాత్మమగు * యోనియందుఁజేర్పఁ
బడిపోదలి కాంచనాండమై * కరముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు * నీటుమొటి 236

గీ. వేయియేఁడుల కద్దాని * విశ్వభర్త
నీటినుండి వెలువఱచి * సూటినొక్క
ఘాతమున రెండుసేయనొ * కండుపైక,
పాలమగుడు మఱొండయ్యె * వసుమతిగను

క. ఆయండమున విరించనుఁ, డాయతభుజుఁ డుద్భవితై * నతఁడె జగములన్,
జేయును సర్వేశుండయి, యాయదె యోమ నెడినాద * మెఱుఁగుండు మదులన్

గీ. ఆ యజుర్వేద మిటుసెప్ప * నల్ల నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు * లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుండగుమహా * దేవు గుఱించి
యేముధ్యానము నొనరింప * నీశ్వరుండు

*— ఉత్తరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప శివపుడు జెంది

నగుచుమాయెట్టయెదురుగా శివగువడునుము

దమ్మినుమడింప మేముని శివద్రుమఁగాంచి

నార మాయూర్తి నెందుఁగా శివగఁదరంబె

241

సీ. అంబికారము మూర్ధ శివకారము బలాలు గుహలు గుడియెక్క శివలక్ష్మి శక్తులు

విలసిల్లు కుడియెక్క శివినై ఉద్వయా, విరుద్వయామే కల శివసృజనము

వలపల చాపల శివనరునాసాపుటం, బులు బుద్వయంబులు శివసృజిత

ఏకాక్షరమూర్త్యు శివైకారమధర్మోష్ఠ, యో, యో, లు రచరాజి శివసృజిత

గీ. ఆయునుస్వారము విసర్గ మల్లతాలు, యుగళి ద్విణకామహోదయంబు కదర్గ

మునుకదర్గంబులెపాదములు శివదర్గ, మునుకదర్గంబుగాఁగదసముద్రునియె.

గీ. ఉదరము పవర్ణమైప్రక్క శివొప్పె కుడియు,

నెడమలు ఫవర్ణము బవర్ణ శివమింపుమీఱ

స్కంధమలరొందెను భవర్ణ శివకలితమై మ

వర్ణమయ్యెను హృదయంబు శివసాయమర.

243

క. యరలవశేషసా, లేడును, వరుసదనర సప్తభాతం శివదర్గంబయ్యెన్

వలె హకారము నాభిగ, నరుదగు స్రూణము క్షకార శివమయ్యెన్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మహేశతనువు

నేను హరియును గవివేడ్క శివనివృత్తి

దిరుగ సంతకుఁబయిఁ జూచి శివమి వరేణ్య

మంత్రమయమైనయీశ్వరు శివహితమూర్తి.

245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారం

బును, అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును,

గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతు

ష్కశమును, బంచశతమును, గలాప్తకసమన్వితంబును, సత్యంతాభిచారికంబును

ద్రింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్ష

రంబును, కలాప్తక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రియో

దశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, సుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికవష్టిపరిమితాక్షరంబును, నపు మంత్రం బులంబరికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, జింతామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వనుసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్తట్టడుభగవానుండగు నారాయణుం డేనునుజపించితిమంతసీశానుండునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, నభరహృదయుండును, సుంహరుండును, అలితపాదుండును, విశ్వతోష్టికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్గస్థితప్రళయతారముండును, పరచుండు నిశ్వసుండు నగు మహాదేవునిం గాంచి యిట్టవచనంబులతో నున్నారెల్ల బొనర్చితినిం. 246

—* శక్తివిశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కరము *

క. శివుడంత శక్తియుతుడై, త్రివిజులనుడై విభూతిః దీనగన్ముఖుడై
వివిధాభరణతనుడై, యవిరళకృప దరిసెనంబు * నపుడొక్కఁగె పడినె. 247

గీ. అంత మేమెంతో సంతసం * బపుడుచెంది, సురల నద్దేవదేవునిఁ * గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంత నెఱుఁతులకరుణఁ, ప్రాణమైతగు నిగమనశిర్వస్వ మిడియె,

గీ. దానవిజ్ఞానగరిమ నెంతయునుజెంది, నార మచ్యుతుడవుడా యుధార మూర్తి
గాంచి కేల్లఁజొడించి * సంచితనుపు, మించి వేడుకపట్టులధిరించి యడిగె. 249

ఉ. సీమదికెట్లు సంతసము * నెక్కొనఁజేయఁగఁ జాలువారమో
యేమిట నీవు మెచ్చెదామ * హేశ్వర! నీదగు నర్చ యెట్టిదో
మేమునరింపఁగాదగిన * మేలిమికృత్యమదేమో! యిత్తఱి
ప్రేముడిమీఁలఁ దెప్పి మము * బ్రీతులఁజేసియనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగన్ మహేశ్వరుడు * హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁ గొని మీరలిప్పగిదిఁ * దేకువతో నులిసల్పినందుకే
నును బరితోషమొందితి ను * రోత్తములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను * మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుడుప్రహ్లాదిష్టులకు లింగమునుబూజించుడని చెప్పుట *

క. లింగంబిది పూజింపుడు, లింగంబేనాదుమూర్తిఁ * లీలమెయినిటన్
రింగునెడి జగములన్నియు, భంగంబునుజెందుకతనఁ * ఁదమది యొదవెన్ 252

క. కూఱిమి నాలింగంబును, మీఱినయనురాగ మొప్ప * మీరలుగొలుపుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుతు సందియములేదు * దిన్య పజ్జల్. 253

- క. మీకెప్పుడేడుములఁ బెన్వగ, సేకూరినమామకీన * శివలింగమున
స్తోకమతి సర్పసేయుఁడు, వీరకఱినశియించు సర్ప * విధములగు వెతల్. 254
- క. పార్థివలింగము సల్పిను, ఖార్థులగుచుఁ బూజసేయ * నభిమతముగ స
ర్వార్థముల నొసఁగువాఁడఁ గృ, తార్థులగుదు రెందుజనము * లరయుండట్టుల్
- చ. తివిరివినుండు మీరలు మ * దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను * నబ్జజు దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిన్
భువనములన్ రచించు విధి * పుష్కరలోచన! వానిఁ బ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయిన * నారయుచుండెద మిమ్మనిచ్చులున్ 257
- క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత * మురిసితిమేమున్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెన్నిట్లు * ఘనమగు వేడ్కన్ 258
- ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడమ * దిన్ గృహఁబూనితివేని మేమునున్
బావనమైన నీకృపకుఁ * బాత్రులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి * యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ * నించి యొసర్పమ సాయ మన్నిటన్
- వ. అని యర్పించిన మహాదేవుండిట్లనియె.
- ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు * హెచ్చుగమికు సురేశులార! పై
పెచ్చిఁక మికు నూతగ భు * విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను * నేనరచింతును బెంతుఁ ద్రు-తునే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల * నప్పుడుఁ జెందనివాఁడఁ జూడుఁడి 259
- గీ. సచ్చిదానందరూపుఁడ * సత్యమూర్తి, సగు వరబ్రహ్మమేనుమా * డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరాఖ్యులఁ * బరఁగి సృష్టి, రక్షణాంతము లొనరింతు * అట్లులేక.
- ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినమ * హూజ్వలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చక్కఁగనంబడున్ భిదయ * సత్యము బంగరు మోక్కఁడయ్యునున్
బెక్కులు సొమ్ములై తనరి * భేదములేక యెసంగు మృత్తుడా
నొక్కటి పెక్కురూపముల * నొందియుఁ జెందదు వస్తు భేదమున్. 261

—*శివఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పుట*—

- క. మీయిప్పితంబు నిత్తఱి, ద్రోయంగఁజాలనికను * దోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ జేయుమునామకరణంబుఁ * జెలగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుడనుపేరుచేకొని, భద్రాత్మకమూర్తినగుచుఁ * బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతని ల సద్రూపంబునకు లేద!జా! భేదమెటన్. 263

గీ. మారలిరువు రటుల్ నాయ * మేయ తేజ,
మైననున్ మాయకగ్గమై * యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిఁగ కక * యలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై * పొలుచుకతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ * గల్పనసేయకుఁ డెందు భేదపుక
భావము లాతనికొ గొలిచి * భద్రములొందుడతండు నేన నే
నావృషకేతుఁ డౌజలము * లగ్నులచేరికదాఁకరానివౌ
నావిధిసేనునున్ గుణన * మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *—

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ * నింపఁగఁజేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను * భారతియై భజించు నెప్పు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ * సేవధివై భవనంబులేలునికొ
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ * జెందను మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇకను రుద్రుఁడు తామ, సం * బెనసినర్వ,
లోకముల సంతమొందించు * వీఁకమెఱసి,
ఆతనిజేరు నాశక్తి * యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్చిఁ బ్ర * ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్త్వఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయువెలికి * నీవును నటలే,
సంతస్తమస్కుడవగుచు, వింతగ సత్త్వ గుణుడవయి!వెలసెదు వెలికిన్ 268

గీ. లజఁడు బహిరంతరంగము * లందు రజము, నే ధరించునుగానిన * న్నిష్కఁగోరి
తొలిభవంబునఁదపసాంది * కొలిచినట్టి, కతనఁదత్ఫలమునఁబుట్టుఁగాంతననఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీఁకికను * సర్వవిదార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నఁగొల్వఁడు శు * భంబగు సంబుజనేత్ర! నీకునా
కేయెడ భేదభావమది * యెప్పుడుగల్గదు నేనునీవ నీ
వేయయిగానుపింతునిఁ క * నేనునురుద్రుడనై జగంబునన్, 270

- చ. నలువకు మించినట్టి యల * నాక విరోధుల గీటడంపుని
 చ్చలు వివిధావతారములఁ * జక్కఁగ నొంది జగంబులేలునీ
 యలవికి మించినట్టి దను * జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
 దలఁపుము సంకటంబులని * తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తి నై 271
- క. నీకునునాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడేన్ జ * లింపకమదిహా
 లేకియయి భేదమెంచిన, చీకటిసరకంబు హతఁ * జేడ్చడెడుహరి! 272
- ఆ. నన్నుఁబూజచేసి * నిన్నునిందించిన, నిన్నుఁబూజచేసి * నన్నుదూఱ
 సందియంబులేక * శమనునిశిక్షకుఁ, బాత్రమగుదురంతు * పంతులేక 173
- క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱ్ఱకై నను జెడుతలంపుఁబూనినయెడ వాఁ
 డరమర లేక యెచెడున, చెప్పురువిందుల లేదెఱుంగుఁశ్రీహరి! యెపుడున్

—, బ్రహ్మవిష్ణ్వసుల కాయుర్నిరూపణము, —

- గీ. ఇంకను మీకును నిర్జర ప్రకరమునకు,
 మనుజులకు నాయువునుదెల్పె * దను వినుండు
 కృతయుగముత్రేత ద్వాపరాం * కితముగ
 లియు, గంబునానొప్పు నాల్గయు * గంబులిలను 175
- గీ. ఆచతుర్వ్యగ సాహస్ర * మైన నజన, క్రిగునహంబట్లైరాతిరి * యగును ముప్ప
 దిట్టి దినములకొక నెల * యెసఁగునివియుఁ, బదియరెండైననొకయేడు * పరిధవిల్లు
- క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగనాయువగు విధికి * విధియేఁడొకఁడొ
 నెట్టననీకొకవాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద * మాయువునీకా, 277
- ఆ. జలజనయన! నీదు * సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున * హంబొకండు
 అట్టివాసరముల * హాయనశతమైన, రుద్రుడపుడునరుని * రూపుదాల్చు.
- వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజులది దేహు
 లకుఁ బ్రతిదినం బుచ్చాస్వన నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱు
 నూఱులు ప్రవతిండుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు
 సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నొక నుచ్చాస్వ నిశ్వాసంబు
 లాతైననొక్క పలంబగు నెట్టివి యటువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా
 షష్టియైన నొకపవలును శాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్చాస్వ

నిశ్వాసంబుల తెఱంగెటింగి లెక్కపెట్టుట గడుమర్లభంబు. యోగు ల గు
వారలకయ్యది సులభంబిక మీరడిగినవెల్లఁ దెలిపిమీయభీష్టవరంబులనిచ్చితి
సీవిదవఁ జెచ్చెరబ్రహ్మ లలాటంబున నీలకృపిత రుద్రుఁడనై పొడనూపుదు
మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల
రచించుచుండుఁడని మహేశ్వరుం డంతర్థానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి
భక్తితో లింగంబు సర్పించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ
జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుఁడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు నంత
సూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున * లికనయనుఁడు, జలజనేత్రునకును విరించున కలరి
చెప్పెనంచాడితిరదియే*చందమో?యె, టుంగఁజాలముచెప్పమ*నంగనతఁడు.

క. మురిసి యటులే వచించెద, వరమతులిక వినుఁడుశివుఁడు * వైకుంఠనకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగు*నిజాత్మజాలకజుఁడుదెలిపెముదమునన్, 282

ఆ. ఆసనత్కుమారు * డస్మద్గురునకువ, మన్యునకునుజెప్పె * మాన్యమూర్తి
నాసతీర్థులకును * నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె*వ్యాసమాని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁడల్లెకృష్ణు, నకువచించెను లింగార్చ*నాక్రమంబు
మీకు నటులేనుదెల్పెద*మీరలెఱిగి, చేయుఁడుమహేశలింగార్చ*సిద్ధులొనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, స్మరజగర్భుండుచెప్పె*నేరిమిమీఱ
గూరిమిఁగుమార! శివపూ, జారీతివచింపఁ దరమె*శతసమలకునన్. 284

వ. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్చరణోద్భవు లొండు మగలు * శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి * ధర్మానుస్మతిన్ 285

శా. ఆయుష్కంతులు వంశకర్తలును నీ * డ్యప్రజ్ఞలౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి * జ్ఞానాఘోర విద్యనా
త్మాయ త్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ * యాయుస్సు నారోగ్యమున్
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ * సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజ నెపుడు * సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములొన * సర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి * డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము*కొడుక! వినుమ

— శివ పూజా విధానము —

క. ప్రొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని * నిజదేశికునిన్,
హృద్యేశంబునఁ బేర్కొని, యద్దివిషత్తీర్థరాజ * నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మహాత్మర్జనంబొ, నరిచియైదు తడవలు భూసురుఁడు మృత్యుఁ
బడసి పాయువుఁగడుగఁగా * వలయుగుహ్య, మొక్కపరిశుద్ధిసేయఁగ * నొప్పనిలను

గీ. క్షత్రియుఁడు నాల్గమాఱురు * జాతుఁడును ద్రి
వారము జఘన్యజుఁడును ద్రి * వారమాడు
వారు శూద్రునివలె మట్టి * బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య * మునునొకపరి

290

క. ఎడమచేయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు * కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ * గడుగవలయు నొక్కమాఱు * కల్పషమవియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగాదంతకాష్ఠంబుఁ
గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. క్షత్రియ విట్టూర్చులు క్రమంబుగ నంత
నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్గొని దంతధావ
నంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపక్షపీనవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులం
దును శ్రార్థదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయగిట్టదు. అట్టి
యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతోగంతూ
షంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంతకంబుగ స్నానమాడ
వలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల
ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు
సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికం
బులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదశపద్మము రచించి * యందుముందు
భద్రకరిపత్నిఁ గొలిచి డా * వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం * తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ * మూర్తి నునిచి.

293

సీ. ఆచమనముచేసి * హస్తంబులన్ గడ్డి, కొనియుఁబ్రాణాయామమును నొనర్చి
ప్రంచన క్షుని దశ * బాహు శుద్ధస్పటి, కాకారు శంకరు * నాత్మఁగొలిచి

శంభుసారూప్యంబునస్మరియించి యగుమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁగనరఁజేసి
మూలమంత్రమున * నోలిఁగరన్యాస, ముల్లె యంగన్యాస * మమరసన్ని

గీ. పాద్యమునకర్ఘ్యమునకును బరగనాచ, మనమునకుఁ బాత్రనవకంబునొనరనిల్పి
వానిపై దర్భలనుజేర్చి * నరుస వారి, తోడనభ్యక్షణముచేసి * తోయముంచి. 295

గీ. పట్వాది- ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ * బాద్యపాత్ర
యందుశీరంబుఁ జందనం * బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర * జాతచూర్ణ
ములను వటమూలజతమాల * భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁబా * త్రలఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య * మమరఁజేసి.

296

క. శ్రీ సీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి * లోలుపమతి ను
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ * నముఁ జేయవలెక

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, సూర్య్వంబున,
బ్రాహ్మిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరుదుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధిః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ
పావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు
చేసి వానుదేవ మంత్రంబున సింహాసనోప వేశనంబును, దత్పురుష మంత్రం
బున సాన్నిధ్యంబును నఖోర మంత్రంబున నిరోధానంబును, నీశాన మం
త్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁగావించవలయును. ప్రత్యుప
చారంబునందుఁ బ్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని
సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ
ప్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్చింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షత్రంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుళాపామార్గ పాటల్

కర్పూరంబులను, జాడి, సంపదగి, తెల్లగ న్నెరు, ముల్లై పూవులను, మమ్మి పూవుల, జమ్మిపూవుల గలవలఁగొత్త కొత్త గలఁబఱచి సుందర మంగంధ పుష్పంబులను, గోమల బిల్వదళంబుల నర్చించవలయును, మఱియు సభిషేకం బందు జలధార సముత్తకంబుగ నే యర్చించవలయును. ఆ మంత్రంబులను గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రగింబును, సీలపద్రంగింబును జమతంబును, శ్రీనూక్తంబును, రాత్రినూక్తంబును, హోతారంబు, అధర్వతరంబు, అధర్వశిఖియు, ఛాంతియు, నమఁబును, సామంబును, పుష్పనాగంబును, బురుష నూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి. వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరతథాపలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. విమ్మట ప్రణవోచ్చారణంబున ముఖ వాసన లొసంగి భూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యాన మంత్రవ్రతసంబుతో మంత్రప్రప్సంబిడి సమస్కరించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్టు శంకరునిఁ బార్థించవలయును.

క. ఎఱిగియొ యెఱుంగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడభాస్వరకృప సి
వరసి సఫలం బొనర్పము, కరుణాకర! భక్తలోక * కల్పవలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి * యీశు మౌళి, విరుల నర్పణచేసి భూ * సురులతోడ
స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁజదువఁజేసి, మార్జనముచేసి శివుని నమస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు సానిగ నేజని నేన్
శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము * చేమోడ్పులివే. 300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁబ్రార్థించి యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబు * బట్టి మ్రొక్కి
హరునిపరిచారగణముల * కెఱిగియర్చననుసమాప్తియొనర్పఁదగునుఁబదమున

గీ. ఇట్లుశివభక్తుడై యెవఁడిశ్వరాచ్చ, నముఁబొనర్చునొయ వ్యాపికమరునఖిల
సిద్ధులును సకలాభీష్ట * సిద్ధులును న, తండు వక్తలలోన నుత్తమతఁదనరు. 302

క. రోగంబును వగవును హృ, ద్వేగంబును గలుషములను * విసమును బుణమున్
బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁగల్గెణమిచ్చి * పాలించునిలక. 303

* ఈ పదసంబంధు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంది చేయలేదు.

—* బ్రహ్మదేవిని శివపూజకుగొట్టిన యుగము తెప్పుమంట *—

ఆ. ఇట్లు చెప్పినాడ * నీశ్వరార్చనవిధ, మింక నేదివినఁగ * నెంచినాడ
వడుగుమన్ననాతఁ * డలరియిట్ల నెదేన? మఱియు జెప్పశివసమర్పగుఱిచి.

వ. అనినవనజోద్భవుఁడెట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు * వేడుకతో సురలన్ ముసీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతను * ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు * కాముకులెవ్వరో వార నెల్ల నన్
వెనుకొనిరండనాన్ గదలి * వేగిరమట్టుల వచ్చిరందఱున్. 306

ఉ. అంత నె వారలేను గల * శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందుదై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన * జాతుని డాసి జోహారుచేయ న
ల్లంత నెయ్యమ్మహాత్ముఁడు ర * యంబునఁగన్గొని మీరలందఱున్.
వింతగఁజేరినా రిటకు * వేగవచింపుఁడు కారణంబనన్. 307

శ్లో. ఏమువచించినారము ర * మేశ్వర! మాకెఱుంగంగఁ జెప్పమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ * బెంపఱి దుఃఖము లెల్ల డుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లయె * నక్కట యంబుజగర్భ? యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ వినమె * యింతకుమున్ను వచింతునైననున్. 308

—* బ్రహ్మకు సప్తమూర్తి శివలింగపూజ - సూర్యకారియంట *—

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖిలకారణకారణ నిధమూర్తిబా
వన కరుణాధురంధరుని * భర్తుని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని * గంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కురు వెందులేదదియె * పోకడచున్ ద్రుటి సర్వళోకముల్. 309

వ. ఇకకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ భనము * దార్ధ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము * స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ * గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్లు లె
వ్వారలు సేయకున్న నిక * వానినిఁ గానఁగ లేరు రూఢిగన్. 310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్పు పూజ ' చేసెడువారల్
శివునినే డలంచువారలు, భవదుఃఖింబులను నొలఁ ' బాయుదురెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లుసెప్ప ' విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ ' పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ ' శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడిఁగి ' లిప్పమెఱయ. 312

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి ! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొనరిచి, సురలందఱ కీయుమనిన ' నులువుగనతఁడున్. 313

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగమఁజేసె ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్హత నెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యవరుల కీయుడు నాదరంబున
నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి
పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రసీలమయంబు మ ' హేశలింగ, మర్దిధరియించిపూజించె ' నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబునన్ధిఁదాల్చి, పూజఁగావించెనలరి న ' రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ ' బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండాఁరెడు ' కుతుక మొదవ
బ్రహ్మాణియును రత్న ' భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్పించె వి ' స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ ' భవలింగమును గొని, పూజ గావించెన ' ముచినిహంత
దండధరుండు ని ' తాంతపీతమణీర, చితలింగ మొంది య ' ర్పించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్పించె ' నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది ' వాకరుండు
కైరవామోదకరుండు ము ' క్తామణిమయ, లింగమునుజెందినై ప్తిక ' లీలగొలిచె

క. పసువులువిశ్వేదేవులు, కుసిమెయిరావ్యమయ మార ' కూటమయములౌ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చనచేసిరొంది ' లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రమకృతలింగ ' రాజము నాది
త్యవరులు దస్రలింకన్బా, ర్థివలింగముఁజెంది కొల్చి ' రి మునిలలామా. 317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్యు ' లందఱికిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను ' దేకువెసఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది ' సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి ' మందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమపునందుఁ ' బూతఫలమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ ' నడువఁగవలయున్. 320

క. జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ * నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను, మానములేదించుకేని * మానిప్రవరా! 321

గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబుకన్న దాప, సప్రతం బది మేలగు * సరణి మించుఁ
దాపసప్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞము త్తమంబగు నది జ్ఞానమొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మా ధర్మంబులు గాన్పట్టవు. ఇతను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మ యజ్ఞబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు— ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్ల జగంబీశ్వర మయంబై కన్నట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁజెదరిపోని * చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ * పటలిఁజొరఁడిలన్.

వ. ఇతనికిఁ జ్ఞానసిద్ధివలనఁ గర్మలనొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజను మాత్ర మొనర్పఁదగును.

క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెలువుల, భువి బావులఁబెక్కురట్లు * పాలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె నదసదాత్మక, మపుసర్వజగంబెఱుంగు * నాత్మమున మునీ! 324

వ. ఇట్లు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతి మాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదించఁ బడియె.

గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును * జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూత యెట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై * నియత విగ్రహార్చనం బవలంబనంబై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహి కీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్వి దవులఁబాయకున్న జ్ఞాన సిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు, 326

క. మలినపటము లంగద్దిన, మలినెలఁ బోయెడునుగాక * వెలయునె చెలువై.
మలినతఁగడిగిన మైరంగలరెను ననులమతి జ్ఞానమలరునటు సుతా. 327

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల * సంతరించుఁ
జలన మొందని భక్తి తద్విలసనమున
కారయఁగ నద్గురుఁడు మూల * మట్టి గురున
కగును మూలంబు నత్సంగ * మననిలోన. 328

గీ. సాధుసాంగత్యమున నెచ్చి నద్గురుఁడు, నలనిచే మంత్ర మధ్వానశిష్యుడు భక్తి
దాన జ్ఞానంబునిచ్చింపి న్జ్ఞానమనము, గూర్చు విజ్ఞాన మది భిదఁ గూలఁజేయు.

క. భేదము నుపగిన విభిన్న, బేద యుపఁడే మహేశుఁ * డెల్లవిధముల
దేవ్యశుఁ డిప్రహుఁడగు, నేదేని తేనివాని * నెన్నుదురు భువి 329

గీ. మృచ్ఛిలామయదేవులమెయి నది, మయఁ రౌ తీర్థములు జ్ఞానశిష్యులును, బోల
వచ్చి తడవుగ శుద్ధిసేయంగనిపు, దరిసెనమున నె సాధులంతయు గుఱింగ్రు.

వ. కావున నట్లు జానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ. అఖిలగోక్తైశ్చమూలమహా * హరుని గొలున,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన * సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప * శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే * మట్లుచెడదు. 333

వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుండు సురలకందటి కెల్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యది నక్కాణింపునున్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విషుమూర్తి దేవతలఁ జెప్పి శివలింగపూజా విధానము *—

క. అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుండు నిదురలేచి * తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁజేరిచి, పరమేశ్వరు నితైఱఁగునఁ * బ్రార్థించవలెన్. 335

క. శివ! ధర్మంబే నెఱిగియు, బ్రవృత్తిగొనకుంటి నందుఁ * బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిగియు, నివృత్తిగననైతి నెట్లా * నేరుపు! హితవున్. 336

వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబుల దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బానర్సవలెను. 337

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సంక్రాంతులందు,
శ్రార్థదినమందును నుపవాస దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా శ్రేయశ్రీ
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో శుభ్రుడనందు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్లే వారంబులు సూచియొనర్పఁ దగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెప్పుడును నోసంబులేదు, అందునావ నూనెతోఁ దలంబుతోనువారల కొక్క గ్రహణంబున, చక్రః కర్మిన సమ యంబులందు నిశ్చేదంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవబుధి విరృతస్వరూపంబున రించి ధౌత్యవస్త్రంబు గట్టి శుచినిరదేశంబున, శిశ్యులచర్యంబునఁగాని దర్భాన నాదులందుఁ గాని గూర్చుండి భక్త్యుక్తిపుండ్రంబుల భరించి సువాత్స ధారణం బొనర్చి నిత్య కర్మలను జపతపోవాసంబులను సల్పి పూజానైవేద్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సకల, పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాథునిఁ శ్రీ బూజచేసి, కొమరుసామిని చాచా రిశికులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందన కుసుమధూప, దీపనై వేద్యముల, నమస్కరించికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానవర్త్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, బార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నానకుంతనంబుల నొనర్చి.

340

నీ. కప్పరంబునకన్నఁ శ్రీ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన శ్రీ నెగడువాని
జడలచొల్లెము నెంతోచక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుడురున వెలయువాని
నేన్దుచర్మంబు చిత్పెలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ శ్రీ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ శ్రీ బేర్చినొందినవాని, నందిపెక్కెమున మిన్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురంబుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొన్నట్టివాని
నజగవంబును పెద్దవిల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడునుల్లాసంబున మనుచు వాని * లలితకృపాశ్రీ

భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయ*వలయును మానీ! ౪43

వ. ఆసన పాద్యార్యైచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల మడంగములతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి వస్త్రంబుల నర్చింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు, మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబులు త్తమోత్తమంబులు. వీని యర్చణంబున సర్వసిద్ధులు సేవూరు ననంతరము సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు నొసంగి యిట్లర్చించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరీయమగుభోగ మిందుకిరీటా
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి సర్వ మిదిగొను గొలుతుకా.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నై వేద్యంబు చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్ష మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి వ్రదక్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజృప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాతినంతనె, భువియే యవలంబన మయి * పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేడిక్కుగాదె * శిశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యిరవునకేగుము మహేశ! * యిత్తటిఁ గృపతో
మరల సమర్చన వేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ * దళనప్రపణా

వ. ఇట్లర్పించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును వినర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్ఛంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలెను

వెటింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పవత్రార్చనంబునందు శివుండేయేపుష్ప
పత్రంబులనే యేఫలంబు లొసంగునో యెటింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప
జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* ప్రత్యేక పుష్పవత్రార్చనాఫల నిరూపణము *

- గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత * పత్ర శంఖ, సుమములొకలక్ష చేతఁబ * శుపతిలింగ
మర్చనము సేయఁబాపంబు * ల స్తమించు, భౌగ్యములుపట్టునందియం * పడగఁజనదు
- క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి * బైల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థము వేయియైన * నరయు ముసీంద్రా. ౩51
- వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కవలమగు నీ
పరిమాణంబెటింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది
చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి
విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ
బ్రాధాన్యకామి తదర్థంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే
రోగగ్రస్తుండు తదర్థంబునను గన్యాకాముకుండు తదీయార్థంబునను విద్యా
కాముండద్దానిలో నర్థంబునను బూజించిన నిష్ఠంబులఁ బడయుదురు.
- సీ. కుశలచేఁ గొలిచినఁగూరుచునాయువు, నున్మత్తనుమపూజయొసఁగు సుతుల
కరమొందు యశమున * గ స్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చన శౌర్యంబొసంగు
కలువలపూజ విక్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గడపు జ * పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ * గడఁగి రిపులనేచు, బంధూకపూజ రా * బట్టునగల
- గీ. జాతిపుష్పార్చనాహన * సంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రా * మయగునతిని
మొల్లపూవులయర్చన * భోగమిచ్చు, నవిసేపూపూజ శంభున * ఖ్యంబుఁగూర్చు.
వ. మఱియును.
- గీ. రాజకాకుసుమార్చ య * రాతిహరము, కడఁగివావిలివిరిపూజ * కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ * కోకలొసఁగు, దిరిసెనపుఁబూలపూజ సం * బరము సేయు.
- గీ. నువ్వుపువ్వులయర్చన * జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో * త్తమునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ * యందమొసఁగు, నలకురంటక కుసుమార్చ * గలిమిఁగూర్చు
- క. సంపెగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమాళి * మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి య, ర్పింపఁగఁజెందెద రమేయ * విపుల ఫలంబుల్. ౩55

వ. వెండియు.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మహాహేమరథున, కెరడునయున యవ్వసానికప్పలంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తి నంత్యముననిచ్చు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షముసేయు.

—* ధాన్యధాన్యాలనిరూపణము *

వ. ఇట్లు పుష్ప వత్సార్చనా ఫలంబును వేటువేటుగ నీ కెఱింగించితి నిక
ధాన్యార్చనంబుతో కెఱింగించెదను నినుము. తండులారోసణచేత లక్ష్మీ వృద్ధి
యగును తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబుల పైరెండుపలంబులైన నొకలక్ష
ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొందు లింగంబుపై
నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వనిపై
యొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్ప భూపదీపనై వేద్యంబులొసంగి నన్నిద్రు
బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాశ్వికులకు శక్తి
కాపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష
తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక
లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటినలఁ బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన
దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులుసమసి పోగలవు.
లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్నిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు
యవలైన నొక లక్షయగు నవ్వానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు
లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీయవలయును. గోధూమార్చనంబుసంతాన
వృద్ధికరము అర్థద్రోణంబు గోదూమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్హణ
నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ
గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును, పూర్వోక్త
విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ
లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థం
బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలఁబూజించి పండ్రెండుగురు బాఁపలకు
సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్వపార్చన శత్రుహింసిని.
ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ
ణుల కన్నధానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ
లింగంబు నర్పించినఁ బరిపంధిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య
ఫలంబిచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబికఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు
నొక్కప్రస్థంబైన లక్షయగు, రాజకాకుసుమంబు లర్థప్రస్థంబైన లక్షయగు
నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కు
వైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నిక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు
విరులైన లక్షయగు వావీలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిశిష
కుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొకడు లక్షయగు.
పీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *—

ఇకనభిషేకజలధారాఫలంబులవిశదీకరించెదమిను. జ్వరప్రళాపశాంతికై పడ
కొండు మాటులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో
పడంగ న్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ యత్రీణపములతో శివలిం
గంబును సభస్మజలధారల సభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల సభిషేకము, సుతవృద్ధిని గోరిసేయ * శుభ్రాంశుధరుం
డతులకరుణాభుజై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల * శుభగుణయుతులన్.

ప. ఇంకను.

సీ. దుగ్ధాభిషేకంబు * దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్చ విస్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
తైలసేకంబు నిర్మూలించుఁ బగతుర, నత్తరువర్పింప * నమరు భోగ
మావనూనియసేకమరిమర్దనముచేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప * నీనుఁగల్గి
ఇక్షురసప్రసేకమెసఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మోక్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబుగా నిట్టునభవలింగ, మర్థిమై రుద్రపాతపాఠాయణంబు
లమర సభిషేకమొనరించియట్లురుద్ర, సంఖ్యతోఁబాఁపలకుజగ్గిసల్పవలయు.

ప. ఇట్లునందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగశివుని విధిప్రకారంబునమంత్రకంబుగఁ
బూజించిన సఖిల భోగంబులుచెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది
యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా ! సంతసం
బయ్యె నిక సృష్టిగూరిచి యటుపై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి
యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు సృష్టిగూర్చి చెప్పుట *

చ. తరుణ శశాంకశేఖరుడు * దానటు లంతరమొంద నేను న
ప్రమళివాజ్ఞ లోకముల * బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

- కరుని మనంబునన్ గొలువఁ * గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల * నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్, 361
- గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి * యంతనంది, యంబునేఁజెందిదారుణంబై నతపముఁ
బదియురెండేడ్లు గావింపఁబద్ధనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదుదేహంబునిమిరి.
- క. వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక * యబ్జభవా!న
త్వరమీకయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు * నభవుని కరుణన్. 362
- గీ. అనిననేనట్లెళివుడునన్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ!మొక్కెదవీకమెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగుండమీపుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై * యడరెన్లు
- క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు * ముజ్జ్వలతేజా!
దానక సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు * నేస్తంబునకున్. 363
- క. అని సన్నుతింప విష్ణుం, డనంతరూపంబుఁజెంది * యండమునొందెన్
ఘనతర సహస్రశీర్షము,లును సాహస్రాక్షిపదములును జెలువొందన్. 364
- శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా * యండంబు ప్రసీతమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో * నింపొందె వైకుంఠమన్
వితో పట్టణ మెల్లలోకములపై * విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే * దా వీటి కేపాటునున్. 365
- ఉ. నేనును సత్యమౌబదము * నెక్కిని యక్కఱకంఠనానతిక
బూనిజగంబులన్ సలువఁ * బూన్కినిజెందుడుఁ బాపస్పృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి * యేర్పడెనంత నె స్థావరాహ్వాయం
బూనినవానిసల్పి యవి * బోధములేనివటంచు నెంతయున్. 366
- మ. హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగ నె తిశ్శిర్యోన్నితమౌసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుబక్షి ముఖ్యగణమై * యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతటి నూర్ఖ్వనౌతమా సృష్టి వి
స్తరిలన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ * ధన్యుల్ సుఖాపాదకుల్. 367
- మ. అదియున్జూచి యసాధకంబె యని నే * నాత్మన్ విచారింప న
ప్పదనందే మఱియొండు సర్గమది యార్ఖ్యోన్నితమారాజసా
స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరాపై భూతసర్గంబొకొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్టులెడమరె శాశ్వదారసంపత్తిచే. 368

మ. మొదటన్ బుట్టె మహత్తు దాన నదియొప్పున్ సృష్టులందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ * పేరొందు తన్నాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యింక నా * విఖ్యాతవై కారికం
బుడగెన్ మూడవసృష్టి ప్రాకృతములై * పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ. అంతమొదట మనమందు * ననఘులైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ * సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించినే * నాచరించు, సృష్టియెడఁజేర్చ నవ్వార * లిష్టపడక. 372

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు * మారులు నన్నున్
గురిగొనకపీడి యెండే, బరుగెత్తిరి జ్ఞానధీవి * భాసితులగుచున్. 373

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిక నిట్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ. వీని యవాంతరంబులగు * భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్యానిని లెక్కనేయఁగల * వాడెవఁ డిందుమునీంద్ర! యప్పునే
సూనుల యప్పరాజ్మఖతఁ * జూచి కడున్ గడుఁ గ్రోధమూర్తినై
దీనతఁజెంది యేడ్వఁగను దెవ్వనరా * లిన వశ్రుబిందువుల్. 374

క. జలజల కన్నీ రట్టుల, నొలుకంఘాఁ బుడమినుండి * యుగ్రవిషములొ
చిలువలు వెలసినవెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి * బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *

ఉ. వానినిజూచి రోసి కడు * వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానముసేయుచుండుడు * ఘృణాకరుడై శివుఁడాత్మ నానపై
మానెనఁగన్ బొమల్ నడుమ * మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేకువంబాలిచె * దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 376

మ. కనినేనాశివు నీలలోహితు జగత్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీ విభాసిత దిశా * కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మ్రొక్కి పరమా * మ్నాయంబులకొ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్చున్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం * చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నేభవన * వంద్య! జనుర్రురణామయార్తులకొ
గూరఁపీరి సల్పితివి * కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల * నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి * ధీ! యటలేను స్వజింప విన్నికన్. 378

- గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నతా * జనుల నెల్ల, నుద్ధరించెద గురుడనై * సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజయింపు దుఃఖంబు * నెక్కొనెడు ప్ర, జలను నే నొల్ల నీసృష్టి * జలజగర్భ!
- క. నాయానతిచేనిన్నీ, మాయతఱుచుచుట్టఁబోదు * మంచిగ సృష్టికొ
జేయుచునుండుము నేనిక, బోయెద నాయుచ్చననుచు * బొందుగ సంతన్.
- క. అంతర్థిఁజెందివేగిర, మెంతోవై కుంతనగరి * కెక్కుడుపై నన్
వితగఁబొలిచెడు ప్రోలున, సంతశ్రీలెసఁగనల్పి * యందువసించెన్. 381
- ఉ. నేనును బంచభూతముల * నేర్పుమెయిన్ సృజించి యంతనా
నానగసింధుపల్లల వ * నప్రముఖంబులనుగ గళాఘటి
దైననికాయ మొప్పయుగ * తండములన్ రచించి యంతతో
నేనియుఁడన్విఁ జెందక మ * హేశ్వరుఁడ్యాసముచేసి వాసిగన్. 382

—* దేవాదిసృష్టి *

- సీ. కనులందు నమ్మరీ * చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న * త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దొడ * లందునిన్ జాయయం, దాకర్దమునిఁబ్రాణ * మందు దక్షు
వ్యాసంబునన్ బుల * హముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా * నమున నవ్వ
శిష్టుసంకల్పము * చేతధర్మనినుదాన, మునఁ బులస్య మ * నమున రుచిని
- గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ * జించివృద్ధిఁ గోరి శంకరుఁడలఁప న * గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు * నర్థిజూపె, నేను నట్టలేయగురూప * మెలమినొంది. 383
- క. సగముతనువు యోషగఁబెఱ, సగముతనువు బురుషుఁడుగను * సారోష్ఠవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాడఁ * గౌశల్యమునన్,
- గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను * మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన * పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క * యన్నుమిన్న
జనన మొందిరి డెందము * త్సవముఁ జెంద, 385
- క. వారలు పరస్పరముదమి, గూరవివాహంబు నొంది * కూడి నిజకులో
ద్ధారుల నిర్వరుకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి * జక్కఁగముగురన్. 386
- గీ. అగ్రియుండు ప్రియవ్రతం * డన యపీ యుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన * నమరిరిఁకను

నొప్పిరాకూతియన దేవ * హూతియనఁ బ్ర
సూతి యననాహ్వయము లొంది * సుతలు తపసి

387

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్దమో * రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి * ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని * ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁడనునా * మనువుప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయండు నారుచికి య * జ్ఞాఖ్యుండునుకొ దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరావురుషు స్వా * యంభూతుఁడో తాత పు
త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణవివా * హంబాడె నవ్వాని సు
శ్రీకుల్ పన్నిరువురుగుతుల్ వొడమిర * ర్చిష్కంతు లవ్వాకిన్.

389

క. ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁబొడమిరి పుత్రులు కపి * లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు * సుందరమూర్తుల్. 390
వ. అందు.

సీ. ధర్మఁడుగొ నెత్రయో * దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిగింతు * బేర్పివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతి * శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి * క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునావె * లయువారలవ్వారి, చెలియండు పదియొక్క * రనఘమతులు
ఖ్యాతియు సతియుసం * భూతియు స్మృతియుఁ బ్రీతియునుక్షమయునన్న * తియనురూప
గీ. ఊర్జస్వాహాస్వధలుఖ్యాతి * నొందెభృగుఁడు, సతిని బెండ్లాడెనబ్బాల * చంద్రధరుఁడు
చేకొ నె మరీచిసంభూతి * స్మృతిని నంగి, రనుఁడు ప్రీతిఁబులన్మృండు * రహిఁబడసిరి.

క. క్రతువు పులహుండునత్రిమ, హితతేజుండో వసిష్ఠ * ఋషి యగ్నియునుకొ
వితలును దక్కిన యార్దుర, గుతుకమునకొ బెండ్లియాడి * కొనిరి వరుసగన్.

క. మతియును వీరల వలనన్ * విరివిగ భవనత్రయంబు * విస్తరిలె జరా
చరమటు గర్భవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేని * యట్లు గుమారా. 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూతులు
జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మనకును, నిరువదియేడ్గురను జందురునకును,
బడమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్లరను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశా
శ్వులకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె, నవ్వారిచే జరాచరస్మృప్తి
యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నిలింపులు, మును,లసురులు. మానిసులు, వృక్షంబులుం
బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును
కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునదిలేక నిండ్రియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సత్యునుపే, రిరవొప్పన్ దక్షసుతగ * నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తిద్ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె * భర్గుండాపెన్.

మ. సత్యున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడఁస్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్గొని యధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్కృతువందే తన మేనుగాల్చికొని యాత్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గ్రమ్మరవేడ నద్రీసుతయై * విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు సప్తరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్రకాళి భద్ర, జయ మృడాని భగవతి విజయ జయంతి
కామచాముండ సర్వమంగళ పరాంబ, దుర్గ కామద యని పిలుతురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టివిరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును * శ్రీవతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము * రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణశ్రీబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహియించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
నువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ, భవుఁడును పరమాత్మయరయుఁప్రేడమతినుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమాశిశిరకిరణ, ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాసమద్దియాయ, జాండమెల్లను బొలిసిన * నవియదెపుడు.

వ. శివుం డా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు పరబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాశీకసంభవున
కీర్తనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె * నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగెఁ గుబేరున * కీశమైతి
ఏమియొనరించె శివుఁడందు * నెఱుంగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సంవినన్మయాత్మ !

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరని హర్వజన్మ చరిత్రము *—

- క. కాంపిల్వం బనఁబడు నొక, సంపన్నిలయమగు నగఁగి * శాఖాసీమన్
సాంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁదొకఁడు విద్యలన్ బలీయుఁడు మిగులన్.
- గీ. సోమపీఠ్యన్వయ సుధాబ్ధిసోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుఁ డుత్తమశ్వాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వాయం డఖిలాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త త్కృతివిభునిహితఁడు.
- క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి * చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁబెరుఁగుచుండెను సం, గాతులతో నాడుకొనుచుఁ * గలయఁదిరుగుచున్.
- క. గర్భాప్తకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యప్త నిష్ఠామతి నా
త్మార్భకున కుపనయన మా, విరూపతప్రీతిసల్పె * విత్తములలరన్. 405
- చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవకంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుఁగును నేయి కూరలును * వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁబెట్టి దుస్తులను * బేర్చి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జటుతయు ధూర్తబాలురనుష్ఠి * జేరి చరించుచునుండె నెల్లడన్. 406
- చ. మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు * మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుజూ
దరులగువారిఁ గూడికొని * తద్దయుబంగర పుంగరంబులక
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి * భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్మతౌ చెలిమి * కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బొరిన్. 407
- క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ * తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁబాపండ నట శ * తావళితోడక. 408
- ఉ. స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ * జక్కఁగసీళ్ళొసగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూది మడిఁ * గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను * మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల * నెల్లఁదవులొకని యుండెనింపుమై. 409
- క. చూపులగుట్టమువలెనతఁ, డేపుమెయిన్ బెరుఁగుచుండ * సీతని తండ్రిన్
శ్రీవతినిభుండని యెఱిగిమ * హాపరితోషమున మేటియగ్రజఁదొకఁడున్.
- క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్త * విబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హరణములనిచ్చి * గౌరవమెసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్యులను * దండ్రుడైయెటుంగడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు * సచ్చరితంబులు జెచ్చి నెట్లు నం
దను చదువుగొనించి నడతన గడుగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మధుచుండును బడికబడిగా నతఁ డా రచిత్తుడై

చ. కనవడఁడేమి పుత్రకుడు * కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమపుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి * తత్సహపాతులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని * యాలయమేగఁగఁబోయె నంచనున్. 413

ఉ. స్నానముచేసెనే? విధిగ * సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాల్చెనే? సుతుడు * మడ్డునుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని * యంతికమొంది త్రయిన్ బరించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునున్ నెఱవేర్చె గొడ్డునున్. 414

సీ. గంగలోనికీజనికాని స్నానంబు నే, యండెన్నఁడేని కొడ్కొంచుజెప్పుఁ
గాలంబు దప్పకేకాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుండని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ * యొనరింపకే గురు, నొద్దన్ జదువుడనయుడనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁదాఁగొలుచుటమానఁడు, శివలింగమునుచున * చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి * నెలఁత విభుని
తోడఁబలుకుచు * గొమరుని దుడుకునేత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు * నాత్మఁ గుండు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై * నున్న కరుణ. 415

క. సతి పల్కినపల్కులు నూ, నృతములుగానమ్మి కోవి * దేంద్రుఁడుప్రీతిక
నతమలరుచుండె గృహకృత, తృతీయ దీరికయొకింత * యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు.

గీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా * పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు * నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు * తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిక * నేని యిపుడు.

క. ఇంతదనుకదాఁ చితినే, సుంతయెఱిఁగెనేనిఁదండ్రుడి * చూడు! నిను ననుక
గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ * గుమారా!

గీ. బ్రాహ్మణులకెల్ల సద్విద్యఁపరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్లివానిఁగూర్పు
ధనమునిచ్చును * గీర్తినిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింపదీహితోక్తి.

సీ. వినవాకో “కిముధనైర్విద్యానవద్యాయది,” యటంచుఁజెప్పసు * ధీజనోక్తి
లరయవా?సివు “విద్యావిహీనఃపశు”వనివల్కునట్టియా * ర్యజననూక్తి
తెలియవైతివాకో! మఁదికొబూని, “వాగ్భూషణంభూషణ”మను గుణజ్ఞులనుడి
ఎఱుంగవైతోయెపు * డేని “విద్యాఖ్యమం, తర్థనం”బనునట్టి * తద్విజ్ఞవచన.

గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ * మకట!పాసి, సాధుజనసహవాసంబు * సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడునే*వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ * బాయకన్న!

క. వినుము సుతా! సహోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమయాజులు నీవం
శనిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన * గౌరవము మదిన్. 421

గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ * యాత్మజనకుఁ
డెట్టిడో? ప్రతిదినయన * న్నెంతయేని
నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు * నిర్మలాత్ముఁ
డాయనఘునేని భావింపు * మాత్మయందు. 422

ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజఁడు మహామహులందు మహామహుండు న
త్పూతచరిత్రుఁ డాద్యుఁడు విభూషితవైధనవంశుఁ డున్నతుం
డై తగునట్టిఁడన్నిటను * నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్విధము * నీవు చరింపఁగ మేలొకో! సుతా! 423

ఉ. ఎప్పుడో గుట్టు బైటఁపడు * నెన్నిదిసంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరొ! నీదు తిప్పలిక * నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు*నైనను నక్కలకైననుండువా
ముప్పడలంచి భీతిలేద * ముందరనున్నది పండు వాత్మజా! 424

క. అరసి సుతా! “పుత్రశ్శత్రురపండిత”యనెడు వరబుధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱిగనుమా, యరియాడెడు నాదుమదికి * నూరటనిడుమా!

క. పదు నెనిమిదేండ్లుదాఁపెన్?గద! నీకీ పడుచుగడు నకల్మష యిదియుం
బదియాఁజేండ్లుదిలేదే, కొదవ యింకన్ దండ్రు ధక్తి * గొలుపుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

గీ. మామ సద్గుణశీల ర ' మామనోజ్ఞ.

డ తసౌజన్యనిధి వారి * యాత్మజులును

నమల విధ్యాధురీణులై * యాతీతేటి

రతులులికనీదు మాతులు * లన్నియెడల.

427

గీ. నేనునుంబతి పదపద్మ * నిరతమతిని

శంకరుడుసాక్షి యిట ఋతు * స్నానమాడి

చూడలే దెటువంటి దు * వ్వుని మొగంబు

పొడమితి వదెట్టు లిభ్యంగి * గొడుక!దుడుక!

428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున * కాయమబుద్ధులు చెప్పుచుండినన్

వినిమదిఁ జేర్చకాతఁడు వి * వేకవిహీనతఁ జేసితింటి తె

ర్వునఁజనుచుండె వేటయును * రోచెలి జూదము చౌర్యమాసవం

బును బిశునత్వమున్ బడరి * బొంకుటసేకుటఁ దొల్ల వెన్నఁడున్.

429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున * నీక్షణగోచర మానోవేగఁ దా

నదియది సంగ్రహించుకొని * యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం

పొదవ నొకప్పు కుండనపు * టుంగరమొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే

లిది యెటా దొంగిలించికొని * యిచ్చె దురోదరమూర్తికొడ్డుగాన్.

430

వ. అంతనొక్కనాటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షి
తుండు రాజవీధియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన * సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్

మీఁదుగ జూచిచూచితన * మేలిమి యుంగరమకాటెఱింగి కో

పోదయమూర్తియైతివ! * యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం

కేదియలేక తెల్పు మల * యించెదభూపతియొద్ద గొనిచోన్

431

మ. అన నవ్యాడును దీక్షితుంగని మహాత్మా! జూదమందాడి నీ

తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది తథ్యం బీయదేకాదికన్

వినుఁడతండు సువర్ణభూషణములన్ * విత్తంబులన్ దెచ్చి మా

కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై * యాటోపమున్ జూపుచున్.

432

అ. రౌప్య కాంస్య తామ్రరచితభాజనముల, నారకూటకృత ఘటాళి మేలి

సేలుపులను మంచి * చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్మచుండు * నెత్తములకు.

క. నాకొక్కనికేకాదా, పోకిరి యోటువడి సభిక * ముఖ్యులచేతక
జీకొట్లు కట్టువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబుఁ * గోల్పడుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాం, తినిగొని లజ్జయునుఁ గినుక * దీజని వగయున్
బెనఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి * తాపముగదురన్.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె * తేగదే! మ
దీయమా నుంగరము రత్న * దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁ * బ్రభుఁడు నాకు
నీవు చేకొంటి వెద్దాని * నెయ్యమునను, 436

చ. అన విని యాపె వేగమె మహాత్మ! మడిన్ ధరియింపుడన్న కాం
క్షనుగొని పెక్కురథులదె * సావిడిసిండి పరుండియున్నవా
రనఘలు మేదిసీవిబుధులంగుళిభూషణ మేను బెట్టె
ననువగు దంతపుం బరణియందుఁ దిరంబుగనుంచి దాచితిన్. 437

క. సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెలుచి యిత్తు * నధిప! యనుడు నౌ
నే? పరమసత్యభాషిణి, యా పాతినత్యకుశల * యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయె సీతనయుఁ * డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్ముతోడ నిక * నక్కఱ యొక్కఁడులేదు సేలువుల్
రొక్కములున్ నగల్ రజత * రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాచితో యిటకు * నివ్వడు దెమ్మిక రమ్మి చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును భ్రష్టుఁజేసితివి * కూయుచునుంటివి దబ్బజల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమా యశము * గంగనుగల్పితి వర్థమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ * దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదటన్
గుడువుము సీదు కర్మమని * కోపము తాపముమీఱ యజ్ఞయున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ * సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు * లాచరించి
యతిథి లండఱితోఁగూడ * నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాఁటి * యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడౌ ద్విజక, న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత * నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థర్మోత్సుకుడై చెలువొందుచుండె * జూపఱుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తం బఖలంబు నిర్మలమందున్ * దానపుయోజించిన్ *
మునుజేరికొడనమానినవ్వెనెడను నా * మునుజేరికొడన * బోయి యం
చును నన్నందును గానకొనియెడు * తానెడనున్న యెదున్ నిశ్చయమన్
కనతల్లికొన్ స్మరియింపుచున్ తొనరుచున్ * మానాతి చేయునన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగుకాండ నిక * వేమియొగర్చును హంతవిష్టయేన్
మచ్చకునేర్వనైతిని న * మస్తముపథము ధారవోసితిన్
హెచ్చుగ ద్యూతశాలకిపు * డేమి శిరిణ్యము? నంశమందు నే
మచ్చగఁదోచితిన్ దెచ్చ * మాల్పితి నెప్పటిమాట యెల్లఁబో! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును * తొర్యమునేయఁగలేడు చాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేడిక న * మీరసఖుండును గాల్పలేడునే
మదమున నట్టివిద్యకు న * మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట * నాకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియన్నదె యిందు ని * త్యం బువన్ను
లందునేయియుఁ బెరుగును * నన్నమును బ్ర
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు * నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల * నొల్లనైతి. 446

క. అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి * యరయుచునుండన్
ఘనుడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి * యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని * తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం * దభవలింగ
మర్చనమునేయుచుండె భ * క్త్యతిశయమున
నాడు శివరాత్రి యగుట న * నశనుడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గదెసల * నెంతయుఁ బ్రాఁగన్. 449
బాంపండాఁగి దటిసి ప, సాపడఁగా నెంచె నాప్ర * సాదమును దమిన్. 449

గీ. శివుని బూజించి విరు విశిధముండు, గునుకుదురు శివనై వేద్య * మనువుమీఱ
శత్రుడు గొనిపోయి యద్దాని * నవల నార, గింతునని యెంతయేనియు * సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికి గట్టెదురుగా వసించి వెలపలన్
శివపూజ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ జింతాచ్యుతుడై,
గీ. సముచితార్చన మిచ్చుచునతేసి యాచు, పాలలను నాగను స్వస్తిసాతములను
జక్కనొసరించి చాతిరిగగముదాటె తనము ననుమరాసికునికిఁ బనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బాహ్యముండెనయెనియుఁ నాత్తుడై శివకుందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియఁ మాటుచుండుటఁగాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తి రశియంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రపాదభాండముఁ జక్కజేకొని పొంగుచున్. 453

గీ. సారభములాని యానలంజని యభేద్య, నాగించుదునని బాపజాననొంది
జాటుచుండఁగ. గాలివేల్దొకెనొకని, కాతడంత నెతెలివొందియదరుగదిరి,

క. ముచ్చదెఁముచ్చదెయనుచును, హెచ్చగనతడజుచుండఁ నెల్లరు గనులన్
విచ్చితెలివొందిరంతనె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్రఁ నరులుగడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిబక్వాన్న పాత్రంబుఁ బట్టువిడక
ప్రాణభీతిని బరుగెత్తుఁ నగ్రకులుని
గదిసి బాణంబువేసి యఁ క్కనునఁజంపి
రకట! దినకుండెనుంతయే నన్నచుతఁడు. 456

ఉ. కాలుని దూతలెంతయునుఁ గౌతుకమొప్పఁగ దన్నినీషులై
శూలము లుగ్రపాశములుఁ సొంపుదలిర్పఁగ జేరిరంతనే
కాలహరారు జీవులునుఁ గ్రమ్మన నెక్కొని వారిదవ్యులన్
దోలఁగ వారలక్కజముఁ దోవఁగ నిట్లనియడ్లి రింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసివీడెపు డనఁ ద్రోష్టింబవ ర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రిని గుళ్ళజేసె మడియన్ సన్నానంబుసంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వుండగఁజేర్చురిష్టై శివనిఁ ర్మాల్యంబిటన్ ముచ్చిలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవిసీతిభుజంప నెంచుఁ నతఁడును మఱియన్
శివనిర్మాల్యము దాటెడు, నవివేక్తియు ముట్టదగని యఘులండుబుధుల్.

గీ. చెప్పఁడెంతేని యింక వీఁడు * చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమేమైనయున్న
వినియెదము సర్వధర్మైకవిదురులీర, లున్నతాత్మకులిందేమియుడుకుమాకు.

క. అనినంతనె శివకింకరు, లనిరిట్టుల స్థూలమతులకందునొకో శ
ర్వుని ధర్మనూత్కములు తగ, వినిచెద మింక వాని నందు * వినుఁడి మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్య మిగులన్ * జిన్నెఁచుఁ గన్నట్ట న
ష్టపలోకించి పటంబుఁ జించి వడి వత్తాకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్లఁగఁజేసెఁ జూచెను మహాదేవార్చఁ బస్తుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమంత్రంబుల్ జడుండై ననున్ . 462

అ. కలదె యింతకన్న * ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! * కదలుఁడింక
నిపుడె వీనిజేర్తు, మేణాంకధరు కొల్వొ, సందియంబులేదు * సత్వరమున.

గీ. కొంతకాలంబు శివుఁడెంత * సంతసమున, నుండి కాళింగనృపతియైయుద్భవించు
నంతదిరుగ మహాభక్తి * నంది శివునిఁ గొలిచి శంకరు నెయ్యంబుగూర్కెఁజెందా.

క. అని వారలు వేగమె వా,నిని శివలోకంబుఁ జేర్చి * నీలగళునిచెం
తనునిచి రాతండందు శి,వను శివునిన్ గొలుచుచుండి * పడసె సుఖంబుల్.

వ. యామృకింకరులును రయంబున సంయమిసీపురంబుఁ జెంది సమవర్తి జేరి
యవ్విధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులే
యవి యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ. భసిత్రప్రండముల్ * ఘాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి * చేనకాండ్రు
రుద్రాక్షపూస లఁజుతఁదాల్చి నిష్టమై, బరగుచునున్నట్టి * భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జపపరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భాస్వచ్ఛరితు
లభవమూర్తినిఁబరమాహ్లాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్నప్రణాగ్రగణ్య

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా * తేని జీవ,నార్థమై కాని మఱియొక * యన్యమైన
హేతువునఁగానిమిషతోడ * నేనిశివునిఁగొలుచువారెల్ల, బూజ్యులు * దెలియుఁడిరు

గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుడై పుట్టుట :-

వ. అట్టివారినిఁజూచి దవ్వలనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందే
మఱుకుండుడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనింక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞ
దత్తియు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముడను రాజవర్చ్య

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యవాస
నావశంబున బాల్గొంటునుండియే శివభక్తిఁజేంది శివధర్మంబు లొనర్చుచున్
గ్రమంబునఁ బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద,
469

• గ్రామాధికారులనునా, భూమిశుఁడు పిల్వనంపి * పురహరువిలస
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టజేయ * నియమించెనొగిన్.

5. మఱియును.

మ. ఎవరేనిన్ బరమేశు కోవెలయంఁదింపొప్ప దీపంపు టు
తనవమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ * జండాసి ఖండింతు బం
ధువులేన్ మఱి నెయ్యురేయను నిండున్ జూడ నప్పటి నా
దు విధానం విదియంచుఁ జాటుఁడిక మఁదూభాగమందెల్లెడన్.
470

క. అని యేర్పచియుఁ దానును, ఘనముగ శివు నెదుర దీపఁకాండంబుల లె
క్కినరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచుఁచుండెనునిచ్చల్.

గీ. ఇట్లు శివు దేవశములలో * నెన్నియేని
దీపముల నుత్సవంబుగఁదీర్పఁజేసి
బహువిధములగు భోగముల్వడసి కొంత
కాలమున కల్గి పార్థివ * కాయమువిడి.
472

క. అలకాపురికిళ్వరుండై, యల కాలహరునకు మిత్రుండై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁడలకాలగళాల యాశ్రయపు సుకృతమునన్.
473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెలికొండగుట * —

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ. పద్మకల్పంబునందు మఁతాస్వంతజాతుఁ
డో పులస్త్యుని కాత్మజుండయ్యె విశ్ర
వస్సు, తత్పుత్రుండై పుణ్యవైభవుండు
వై శ్రవణుండేలె లంకయన్ * బట్టణమును.
474

చ. అతఁడును మేఘవాహన స * మాహ్వాయకల్పమునందుఁ గాళికన్
హితమతిఁ జిత్తుకాళికను * నింపునఁజేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చితవిభవంబునన్ సలిపి * శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కిసం
తతమలరంగఁ గూరిచిని * తాంతతవంబొనరించె మించుగన్.

475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్నిశిఖము వి * వేకదీప
మధికతరభక్తి సున్నేహ * మనిల రోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ * నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ * గాంచకలరె.

476

క. ఎమ్మలు చర్మమృవశి, ప్రమ్మగునట్లాడలుగడుఁగ్య * శతఁగొనబహు వ
ర్నమ్మలు సలిపెఁడపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య * లలరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ * జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుదుఁ దపస్విఁజూచుతమిఁ * బేరిమి విశ్వవిభండు శౌరితో
విరవిరఁ జేరి కోర్కొను మ * భీష్మములిచ్చెద సన్ననాతఁడున్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి * శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరుక్.

478

చ. కనుఁగొనఁజాల కా ర్తివడి * క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణానిధాన! ననుఁ * గావఁగవచ్చినరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు * గోరను గోరెద నీవదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనన్ వెరవుఁ * దార్కొనఁజేయుము వేగమ్రొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దానతాపసగ్రామణీం
ద్రునక ప్రియనిమేషదృష్టి యిడ సంతోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిజగతీ * కళ్యాణసంధాయనిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యోగశ్రీధురిణాకృతిన్.

480

చ. శివుని బుజంబుసోకఁ గడుఁ * జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్వపు సిరినొప్పియున్న జగదంబికనున్ గని యీపె యెవ్వఁడో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి * శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసాంది యొందెనొకొ! * యబ్బసుగంధికరం బిటుల్ సిరిన్.

481

శ్లో. ఔం యిందింపు బసం, దౌరా! శివీలసనాయతాభ్యుదయంబుల్
దౌరా! వేమాతియం, దౌరా! సౌభాగ్యగరిమ! లరయన్ దరమే,

482

క. నా తపసుకన్న నురవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు * నెటుచేసెనొ
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుడని యనూయ * పొదలఁగఁగినుడున.

క. చెడుమది నిటు నూచిన య,ప్పుడ తత్పరిపాకరూపమున నాతనిదొ
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను, గుడువక నుడియునొకొ యెందుఁగూడనిచెయ్యుల్.

వ. అంత.

ఉ. ఆరసి యవ్యధంబు నఖిలాంబుజజాండకరండశిల్పయా
నా రమణీమతల్లి తన * యాత్మవిభున్గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁగొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమినారయన్ వలయు * నెట్టననన్న మహేశుఁడాదట్టన్. 486

ఉ. సైరణసేయుదేవి! నుతు * చావలభావము వీఁడుపుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడ్కులన * యంబు ప్రయేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె * నిచ్చలు సాఁతుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద * యన్గని ప్రోవుము మేటిప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని * కనికరముగడున్
దనుకఁగమహేశుఁడితైఱఁ, గున వరముల నొసఁగె దనదు * గొప్పదలిర్పన్

నీ. గుహ్యకులకునుజ * క్కులకునుగిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే * లికపుగమ్ము
అక్షయతనదన * రారుచుండెడు నవ, నిధులకునతతంబు * నేతవగుము
నీవీటియెలతోట * నిచ్చలు నేనుండు, నెడవకనాచెల్చి * నెట్లబడయు
మరసిధనంబుల * నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత * హెచ్చుమిగులు

గీ. మనివరంబుల నొసఁగి యా * ర్యాపదంబు
లందుబడు మీపెసీతల్లి * యాదరించు
నని యటుల నల్పిజేసి తా * నపుడుప్రియకుఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుమకుమార! నీకుఁగడు * విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
చ్చినవరముల్ఫలించు నికఁ * జెడ్డతనంబున నీవునాదు చె
ల్వునుగని యారసంపడుటఁ * బూన్కి కుజేరుడనన్ సమాహ్వానం
బును ధరియింతువెట్లు శుభ * ములైనపొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన సంత ఖండేందుమాళి దేవితో నంతర్ధానంబు నొందె సంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁ డఖండ ప్రమథదేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్యోతలంబునఁ బ్రవేశించె ననంతరంబున నఖిలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించునులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వరుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిధ్యంబొసంగి యలరె, మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱు నభీష్టవరదానంబుల సంతృప్తులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబేరుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రుండయ్యె నిక నందు భర్గుండు బ్రహ్మచారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాతౌయణిగ జనించుటఁజేసి యద్దేవికా బెండ్లాడి యాపెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతానందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌనకాదులు దాతౌయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహితచరిత్రా * నిత్యధర్మానుయాత్రా
సుగుణమణి నిధానా * సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తి * యచ్ఛ పుణ్యాభ్యమూర్తి!
విగణిత భవచర్యా * వీరభద్రేశ భార్యా!

491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివపురాణము

—* సతీఖండము *

విశ్వేశ్వర లింగా
రాచ విలసిత సుప్రసాద * జాతోద్భవం
శ్యా! ఏరభద్రదేశిక
పావనసుయశోభిరామ * భవ్యచరిత్రా

ప. అపధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—* సరదుడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబుఁ జెప్పుమన్నట—

- ఉ. నారదుఁ డప్పు సంతసము * నాఁటినచేతము తోడ భారతీ
దారునితో నిటుల్ పలికె * దక్షున కెట్లుజనించె శక్తియ
న్నీరజలోచనన్ దమిని * నెక్కొని రుద్రుఁడెటుల్వరించె న
ద్ధిరునితోఁ బగన్ గొనివి * ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్
- గీ. అంబయేటికి మరల దే * హంతరంబు, నొంద వలసెనొ యది యర * విందగర్భ
సర్వమును నాకెఱింగింపు * సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు * నేనెఱుంగ
- క. అని యడుగుడు రాజీవజాఁ, డనురాగముదోప నిట్టు * లనియెను మానీం
ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరంగఁ బరమశివుని * మహితచరిత్రన్
- ఉ. మున్నుమరీచి ముఖ్యులగు * పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయనంత సం
పన్నమనోజ్ఞరేఖయగు * బాలిక సాయపునంధ్యనాఁగడున్
జెన్నగుకన్నె యొక్కతెవ * శీకృతతాపసచిత్త వొల్పెనా
యన్నులమిన్నఁగాంచి మదఁ * మందఁగ, జాలని వారలుందురే?
- ఉ. అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయొ * యారిని నాకమునందు మర్త్యశా
కమ్మన నాగలోకమున * గాని గనుంగొన రెవ్వరెట్లు చా
క్కమ్మగు మేల్మిబంగరపు * కాంతులఁ బంతము మీఱ మీఱు చె
ల్లమ్మగుమేనిసారు మురి * పంపువిలాసరసప్రసారముల్

—* సంధ్యనుచూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పుత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నానుతులుఁ * దప్పక తెప్పలువాల్చు కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతటిఁ * బుష్పశరుండట దోచి మమ్మునెం
తేనియు మోహవాగురలఁ * దీరిచిత్రోయుడుఁ దెర్వుమాలి య
మ్మినవిలోచనన్ గవయ * మేము దలంచుచు నుంటి మా ర్తిమై 7

చ. అదియును మన్మథార్తిగాని * యక్కట! యందట మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదల్పిర్పఁగాఁ గడిఁది * మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు * పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁగాను పింపఁగఁబ * యోరుహనేత్ర యటన్ మెలంగుడున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమును * జూడక ధర్మపుఁ జూటఁబుచ్చి నేఁ
గుతుకముమీఱ సక్కలికిఁ గూడఁగఁడాయుచు నున్నఁజూచి స
న్నతమతి ధర్మఁడన్ నిజ * తనూజఁడొకండు వశాత్మకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును * ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ నలించె నాత్మజున్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమునఁ దఱిసి ననున్ ధర్మఁడప్పు * తనుజాతుల
సందటనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియె * నేవముదోపన్ 10

ఉ. అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచప * లాత్ముఁడవై కనుఁ గానకెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయు * బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమన * కాత్మసహోదరిఁ గూడనెంచినా
రెదైననేని యిట్టికత * లెఱ్ఱవినంబడనే! జగంబునన్ 11

క. తల్లి కూతు రన్న పెండ్రము, చెలియలు సప్పయును నెఱ్ఱ * డేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాళొనుచుండు రెండుఁ * గృతమతు లరచె

ఉ. ఎక్కడ కగె వెదములఁ * కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
సక్కువకూతుఁ గూడుటది * మంచిదె? కాంచువిరించి యన్న వే
వక్కఁగ మల్లి సిగ్గుఁగొని * చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
దుక్కకుఁ జెప్పట ల్పొడమ * నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్ 13

* బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్మాదులు పుట్టుట *—

- వ. అందగ్నిష్వాత్మాదులగువా రటువదినాల్గువేలును, నెనుబదియాఱువేలు బర్హి
షదులనువారును విశ్వగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును
- క. కాటుక రేక చితమున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ + నీరజనేత్రుల్
మేటి.మరుల్ సంసరణము, దాటినవా రధికపుణ్య + తనులు మహాత్ముల్. 14
- గీ. మత్తుతుండైన దక్షునుఁగర్మసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి + చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు + కలికిమిన్న
కుండనపు బొమ్మయన నొక్క + కొమ్మ పొడమె. 15
- వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ
- క. పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారి మొగమునఁ జెలఁగు + చిఱునగవున మేల్
బెన్నలలఁ గ్రుమ్మరింపుచు, నన్నతయై యున్నరతిగ + సాటిరి యమరుల్. 16
- వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరిచిప్రముఖులగు నాత్మరుదక్కఁడక్కినవార
లకు రేతఃపాతంబగుచు నద్దానఁ గ్రతునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీచ
లును బులస్త్యున కాజ్యపులును నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి.
ఇప్పుడు ముంద అగ్నిష్వాత్మాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై
యండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య హేతువగుట నది పితృమాతయనఁబరఁ
గ సనంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱును మన్నించి ధర్ముని ననుగ్ర
హించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నేనును లజ్జాకాంతుంకనై యట్టి మోహ
జనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17
- గీ. ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్లనుచితమైన మోహనహ్నిఁబడకఁగోచి! మొక్కలమున
నుడక చేసితి వమ్మహేశ్వరుఁడు హసించె. నీవు సురిగెద వాశిపు! నేత్ర వహ్ని. 18
- క. అని శపియించిన మదనుఁడు, విని యుల్లునఁ జెదరి బెదరి + వేగముగ విరి
చినిఁ గని యేమిది జేవర!, నను సెపియించితి వకారణమ్ముగ నిట్టుల్. 19
- మ. సనుఁబుట్టించినయత్తు మజ్జనకుఁడె + నారాయణుం డీవునున్
ననుఁద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను నుం + ధానింపుమంచున్ బురా
తనులొమువ్వురుమూర్తు లీరలు మొదల్ + తధ్యంబుసర్వామరుల్
మునులుక దైత్యులు మర్త్యులున్ ఫణులు సమోహహర్షు లు చాడలే. 20

క. అదియెఱిగి నేను నిత్రటి, నొదవించితి మీకు వికృతి * నున్నతమరింద
ప్పిదమేమిట నాయది నను, నదమదమొనరింపనిట్లు * శాపంబిడఁగాన్.

క. అని యడిగిన దృహిణుం డి, ట్లనియెను నుతయందు నాకు * ననుజనయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్పఁగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి విచారము వలచే.

చ. గొనకొని యాంధ్రకుఁ మగలకున్ దమి గూరువఁగా నినున్ నియో
జన మొనరించి నామని యసాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
ననువాకొ! యైననున్ గినుక * యంతరమొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున * నెప్పుడో యట్లనరించు నిన్నిఁకన్. 23

ఉ. అట్టులె చెల్లియున్ మరల * నాభవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచే
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు * పొమ్మిఁక వందురఁకుఁ జెప్పినే
జట్టన సంతరంబెనయఁ * జక్కఁగ దఱుఁడు తత్పుత్రన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు * నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్. 24

వ. అంత మన్నభుండును రతిన్ గొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును
రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

నీ. కొమ్మకన్బొమ్మల * కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది * విఱిచెఁ బెదవి
నుందరిక్రీఁగంటి * చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లెక్కగొనకుండ
నిండుచందురు మించు * నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మి * నలువఁదడసె
తమ్మి మొగ్గల మీఱు * తరుణి చన్దవఁగాంచి, తమ్ములపై ననాదరమునూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఱియున్న నభామ చన్నుఁ, గవపయిని వేలుముత్యాలకంఠహార
మరసి తననారి నిస్సారమనుచురోసె, భువనమోహనుడై నయాపుష్పశరుఁడు

వ. రతియును

ఉ. చక్కనివారలందుఁ గడుఁ * జక్కనివాడగు కమ్మవిల్వార
జక్కఁగఁ బెండియాడి కడు * సంతసమొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడువేడ్కఁ గన్గొన్నచు * నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్చుచుండెఁగ * మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్వమై. 27

క. సాదామిసీ వలాహకు, లాదివిషత్పదవి నెట్టు * లలరుదురో యం
దాదక్షజామడను లా, మోదంబున వెలసి రెంతో * పొగడఁగ జగముల్.

గీ. ఏమెను మదార్మజులును మహేశ్వరుండు
నచ్చొట్టును విడిచినంత * నదియెల

నరసి సాయంపుసంధ్యయి * ట్లని మనమునఁ
జింతయొనరించె నెంతయుఁ * జిన్నవోయి.

29

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ * నంతరకాలమునందె యెక్కుడౌ
చక్కఁదనంపు నాయొడలి * చందముఁగన్గొని తండ్రి యన్నలుకొ
మిక్కుటమైన మోహమున * మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్దనయఁ * జేరఁగ నెంచితి పాపకర్ములై .

30

ఉ. నేనును గామవిధనయి * నిందితబుద్ధిఁ బధంబుఁ దప్పి యొ
ప్పొనిజహవభావలలి * తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు మారలన * మాగమకేళికి నీయకొంటి నెం
జేనియు * ట్టిచెడ్డతల * పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేయిన్ .

31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర * హిన్ గరఁగించిన యిచ్చువింటిజో
దెంతయు దోసకారి యతఁ * జే పఱశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి సావశీలనయి * యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునిఁకక మహాతపము * విచ్చించనంగ * మహాఘృణంబముల్ .

32

చ. చెడుగునుగాడె యిమ్మెయినిఁ * జెడఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పుఁ దీనిఁ దగ * వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత * మూడినురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁగామమద్ది యిఁక * బాలురకొందని యట్లనర్చెదన్ .

33

క. అనివేగఁ జంద్రభాగా, భునియొప్పెడు చంద్రభాగ * దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొంది కడున్, ఘనతపమొనరింప నియతిఁ గాంచఁగనుండెన్ .

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంద్యయొద్దకు వశిష్ఠనిబంపుట *

ఉ. కూతురు తాపసవ్రతముఁ * గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
చ్చేత యెఱింగి యేనును వ * శిష్యుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతటి చంద్ర భాగగిరి * నేవునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రి * యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మిఁకన్ .

35

చ, ఎఱుంగదు చిన్న బాల మన * మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది * గాంచి జగుప్పగ నేంచి యిట్టులన్
దిరమగువూన్కితోఁ దపసు * దీర్చుగఁబూనెను గాననీవు న
త్వరమటఁజేరి యాయమకు * భర్గునిమంత్రముఁ జెప్పు సిద్ధిగాన్.

36

క. నీనీవేసముతోడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాటి * పోవలెనదియి
ట్టివరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి*పఱచు దవులకున్.37

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ * శైలాగ్రము నం
దొనరిన లోహిత తీర్థము, ముని ముంగలఁ దపసానర్పఁ * బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచేఁ * దేజరిలై
లోహితహ్రద మంభోజ*నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ * గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ * బొదలినట్లు.

39

గీ. గొడకొనుచుఁ జంద్రభాగ య*కొండ యపర
భాగమును భేదమొనరించి * వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ * దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాసలి దనరు ధరను.

40

చ, కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె * కంజదశేషణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవనమొంది యుంటి విటఁ * జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండా చెప్పు మిఁకఁ * జందురుఁ గుండఁగజేయునీ మొగ
బున నెదియోవిచారము ద*వుల్కొని యున్నటు గానుపించెడున్.

41

గీ. అనిన నమ్మవివరుని మ*హాత్మునిన్ జ్వ
లించునజ్జాతవేదుని * లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన * బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పువాని న*ప్పడఁతిఁ గాంచి.

42

ఉ. ఆదట మ్రొక్కి యిట్లనె మ*హాత్మ! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁక
నాదు మనోరథంబును ఘ*నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ*రాగ్రముఁజేరితి సంధ్యయండు న
న్నాదిమమ్మా ర్తియా నలువ * కాత్మతనూజను జత్తగింపుమా!

43

క. ఎఱుంగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుంగను తాపన విధానమెఱుంగ నొకింతే
మఱుంగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు + ముపదేశమింకన్.

—* వశిష్ఠుడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠం, డౌనరంగ నవ్వనితకప్పు + డువదేశంబి
ట్లనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి + వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్పతేజము, పరమంబగు గొప్పతపము + పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెడనుండునట్లుదిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబునర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలుపుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని “ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం”
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మానమునఁ దీర్థమాదుము + మానమున నె
చేయుము శివార్చనను నెప్పు + చిగురుఁ బోడి
వర్ణజలభక్షణమునఁ ద + పంబునిట్లు
నల్పిన నభీష్ట సిద్ధియా + సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలు నుదిలొమహేశు నిల్పి
కొలుపు సందియమొందక + ఫలములొందు
ననివసిష్ఠమహర్షి సం + ధ్యాలతాంగి
కెఱుకవడఁ జెప్పియంతర్ధి + నెలమి నొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు + కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపెనంతతపమున్. 50

* శివుడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండువేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియింపనంత + ముగ్ధేందు ధరుం
డెడఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పృహఁడై పొడనూప నంత + సంధ్య రయమునన్.

ఆ. ప్రభుఁబ్రసన్నవదనుభర్తనుఁగనుఁగొని, భయము భక్తిగదురఁబ్రിയముతో ను
తింపవలను గనక + దీనయై కనులను మొగిచి నిలువఁజూచి + సగళయనుఁడు

- క. దివ్యజ్ఞానంబును నిక, దివ్యవిలోచనములీయఁ * దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నొట్టుల, దివ్యవరున్ హరునిఁ గడు నుతించెఁబ్రణతయై. 53
- క. సూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక * నెఱుంగుటకుఁ గడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నేలభియింపఁబడువాని * నే నేవింతున్. 54
- క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య * మవికారమృన్
ధ్యాంతపథేతరలలిత మ, సంతం బాత్మప్రకాశమగు శివుఁ గొలుతున్. 55
- క. ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వనుమతి నలల మగ్గి * యిప్పవమానుం
డవై వస్వతుఁ డాదిత, లవ్వెశ్వకారుఁ గొలుతు * నహరహము రహిన్. 56
- ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషు * లెవ్వనిపనికి నై, బయలు వెడలి రెంతో * ప్రాధిదనర
నట్టి శంకరునకు * నవ్యక్తమూర్తికి, పందనమునొనర్తు * వాసిమీఱ. 57
- క. కమలజరూపంబున న, ర్గము హరిరూపమునఁ బెంపు * ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గ * రము భక్తి మెయిన్. 58
- క. నీవే పరమాత్మపు శివ, నీవే చిద్విద్యవెందు * నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మపుడేవా, నీవేనద్వస్తువపుడ * నిందితవిభవా! 59
- క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయఁ గాన్పింపవెందుఁ * జెలఁగుజగములీ
యవియెవనివలన వెలుపడ, నవాజ్ఞననగమ్య నామ * హత్తుఁ గొలిచెదన్.
- క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక * కళ్యాణకరుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయ్యున్ బూతపూతు * నన్నుతుఁ గొలుతున్.
- ఆ. నిర్గుణుండవై న * నీగుణవై భవ, మాడుదాన నేమి * యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు * పెంద్రుఁడే నెవ్వని, రూపమారయుటకు * నోపరెపుడు. 62
- క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవండ్ల! * మ్రొక్కెదశంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయా! యిక, దిక్కైనను బ్రోవుమయ్య * దీనశరణ్యా.
- గీ. ఇట్లునుతి చేసినట్టియా * యిందునదన, పలుకులాలించి భక్తవ * త్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెడరినతమ్మిపూ * రీతినలరు, పొలఁతి నెమ్మొముఁగన్గొని * పలికెనిట్లు. 64

—* శివుడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసినమ్మ నీదుతప * ముగ్ధగని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తవంబునకు * నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మహేశ్వము నీదగుకోర్కు తెవ్వయో
వరుసగఁదెల్పు మన్నియును * వైశమొసంగెడఁ జెడలీ యిఁకన్, 65
వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతృప్తయై యచ్చేడియజగ
త్ప్రభునకుఁ జానపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె,
చ. వరమునుజెందఁగాఁదగిన * వానికి నేఁదగి యున్నఁ బూర్వపుక్
దురితముఁబాసి శుద్ధనయి * తోఁచిననాతపమీపు మెచ్చినన్
వరఁ! యొసంగు మిప్పుడమిఁ * బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు * దొల్తవరంబిది దేవపూజతా !
వ. మఱియును 67

ఉ. ఎవ్వని నేను నాథునిగ * నెంచి వరించెదన్ త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియ * హర్నిశలున్ రహియించుఁగాకతా
నవ్విభుఁడున్ ననున్గడుఁ బ్రి * యమ్మనఁ జేకొనియందుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి * నీక్షయొనర్చినఁ గ్లిబుఁడౌధరకా
వ. ఇమ్మాఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు 68
నిల్లనియె.

గీ. కొమ్మ! యిఁక నేమి మదిని సం * కోచపడకు,
పాపమంతయునున్ “బటా * పంచల”య్యె
గడిఁదితపసిట్లుచేయుట * గల్గుటన్త
దీయమానసరుష యది * దీక్షిపోయె
వ. ఇఁకను 69

గీ. పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ * బాసఁగుచుండు
బాల్యకౌమార యశావన * వార్ధకములు
నాల్పదశ లందుయావన * ప్రభవమందు
బాడముకామంబు దృఢమిది * పూవుఁబోడి.
వ. లాకోత్తరసత్తివై కడు, వీఁకన్ దనరెడపు నీదు * విభుఁడును సుతప 70

క. శ్రీకుండును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి * నిరుపముఁడొనరుకా. 71
గీ. వేటాకఁడు నిన్నుఁగామెచ్చ * వీక్షచేసె
నేని యప్పుడె పేడియై * యేవమొందు 72

కోరినట్టి వరంబులఁ గొఱఁతలక

యిచ్చితిని మోచుమీఱఁ బూర్ణేందువదన!

73

వ. మఱియు నిక నీ లలంపెవలయుండుటఁ జేసియిల్లు చెప్పచున్నాడ నీ విం
తపమున్నీ దేహంబుగ్నియందు నాతంబు నేయ నెంచితివి గావున నందుల కీ
గిరి ప్రాతంబునఁ బ్రద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిమనులతోఁ
గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ
వచ్చుటకేగి నాయనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యు త్తరిజన్మంబుననుకుం
బతిగాదగునాని మనమందువలంచి యగ్ని ప్రవేశంబునెయి యుండువాఁడనా
ప్రసాదంబున నమేధాతిథికిఁ గూతురై జన్మించి యుండే తనము చేసియభిష్ట
పరలాభంబు నొందెదనని పరమేశ్వరుం డులొర్పి తుండయ్యో నయ్యునిదయు
న్నట్లు వేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు నుత్తరోపదేశంబొసర్పి పట్టాని యిచ్చ
మునిని నాథునిఁగాఁదలంచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికి బాహుప్రకమేధాతిథి
యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినని వేగిరంబు నస్త్రజహ్నుండునుఁ డుర్రోహాశ
మయంబగు నాయంబుజగంధి శిరసును పూయించి నూర్వమండలం గఁ జెర్ప
రవియును నక్షత్రంబును విభజించి మూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు
నుషస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బిత్తప్రీతికరంబగు నాయంబంధ్యగాను వెల
యించె నిక్కఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రణామంబు దివ్య హంబు
నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు,

—* సుధ్య రెండవ జన్మము — నిమంధతి యని ప్రకటించుట —

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి పొడనూపిన నాతలకు మురిసి
యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి యరుంధతి యని
నామకరణంబుఁజేసి సంలసంబునఁ బెంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవయేడు
వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతి వశిష్టుల విహహము *

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మనఁజటులతపముఁ జేయుచుండుడు శివకృపఁజేడెనపుడు
బ్రహ్మనుతుడై తపంబులఁ నాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశిష్టునకు నొసఁగి.

త. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుం డుఁపేంద్రుండును న
వ్యాణిశుండు మున్నగు గీ, ర్వాణులుపరిణయమునన్ గఁరంబు మురియఁగన్,

గీ. ఆ త్రిమూర్తుల కరధార సపుడువెడలె, శీవమున్నగు నదులేడు శివజలములు
సతుల తలమానికం బడుంధలి నశివ్యు, తోడ నెంతయు నలరె సం తోసమునను.

క. నా రిడువుర కదయించిరి, భూతికపోనిధులు శక్తి మున్నగువుత్రుల్
వీరల సచ్చరితమునె, గ్ధారలు చదివినను వినిన శబదయుదురు సిరుల్ 78

—|| శివుడు మోహంబుగదాపుమని బ్రహ్మ నేత్రపు బంపుట ||—

చ. నలువ యొకానొకపు రస శంకనులుదటి జూచిపల్లెన
య్యలికవి చనుండభవుఁ దక్కుట నుద్యమ జూచి యేను మీ
రలు వలపొందియు తలపు రావును గాంచుట కేనడించి వి
ట్టలఁతితనంబొనర్చినగె నాశ్చర్య గలదెడల బద్ధిపుత్రకుళ 79

ఉ. ఎట్టులనైన గాచుమని యేర్పడు జేయనలరె నిరాశి
పట్టుల నాశయన వికృతి నంది యలందుకేనేని యట్లును
క్లృప్తును బాయ నంతదను శిన్నను బాయదు గొందలంబికన్
గుట్టుగనట్లు గూరుపుట కున్జతవంబు నొనర్చుగాదగున్ 80

చ. కని జయించిము తొరుమాలులకు నా త్యాగస్థతాఁ జెప్పియం
త నెనాశికశరకున్ దలంప నరండున్ దారాశయంబుగా
దనుఁజేరన్గని భాతయపతనితో భానుష్కమూర్తవల్ల నీ
కెన యాధన్వి యొకండునున్ గలఁజొక్కొ మూలేడునొంబుల్లన్ 81

ఉ. నీవటుసంధ్యకై నుదులు నెక్కొనఁ కయుటనెను నానుత్రుల్
భావము నందుఁ నానివయః గాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
జేవముఁజెంది యందఱని నీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వెనే
నావిధి బన్న మొందియెటు లాత్మభరింతు నహింతు నై చ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదువుష్పశ, రమ్ములఁ గారింపఁజేసి శరణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసి తొ, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమడికి నందిపుత్రమిన్

క. అందనుకఁగందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందుమనము గోవిందసుతా!
యిందెట్లులైనను నీవును, దిందేమనఁజేసి నెతను దీర్పుముమాకున్. 84

గీ. ఇకను సోదర! “పితృసమో శ్రేష్ఠ” యనుచు
నిబుధులాడెడు పల్కును విందువెపుడు

నాదుపనుపును బొనరించి * నన్నుఁ దేఱు

తెంతయును నీకువిధియగు * నింతయెల.

85

క. అనుడు హరిసండునుడు విని, తనమనమునఁ గొంకియును వి * ధాతృనకపుడి
ట్లనె యొనరించెద నీపను, పునునైన యొకండువిను విభూ! పేర్చిమెయిన్. 86

క. నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్లుల శివునిమదికి * నెసఁగింతుఁడమిన్
జోక గుహలఁతుక జూపుము, వీరకన్ జనిచేతువిశ్వ * విభునకుఁబాల్చిన్. 87

గీ. అనిననళినజుఁడవు చిం * తాకులాత్ముఁ

డై కటా!యెవ్వతెనుఁ బంపి * యభవుఁగరఁగఁ

జేయనగునంచు మదినియో * జంచుచుండ

నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రు * డవుడు పొడమె.

88

క. ఆతఁడు సంధ్యార్కనిభుం, డాతతపీనాంసుఁడంబు * జాక్షుఁడు కాను

ప్రీతికరుఁడు మోహనుడై, చేతస్సంతోషమొదవఁ * జేయుడునంతన్. 89

క. కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొ నెన్ ప్రాకులెల్లఁ * గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మనికు రహినిఁ గూర్పఁగ, బమ్మయు, బరికించి యనియెఁ * బంచశరునితో

ఉ. అగ్గిఁగాడ్పువోలెవిను * మంబుజబాణ! వసంతుఁడీతఁడున్

నిగ్గు మిత్రుడై తనరి * నీకు సహాయమునేయు నింకఁ దా

నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల * దన్నువ తెమ్మెర మాటలేటికిన్

సెగ్గుదు విప్లువేచనుము * నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్

91

వ. ఇంకను

గీ. నిన్ను వెన్నాడి యారతి * నెగడుచుండుఁ

గాన మీదంపతుల రహిఁ * గాంచి శివుని

మనసు చెదరిన నొకనాతి * మరఁగఁదలఁచు

నప్పుడేను స్పృశింతు న * ర్హయగుసతిని

92

వ. అని యనుప వల్లేయని యరవిందబాణుండాతని సెలవొంది రతితోవసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 93

గీ. పూవుటంపరజోదు శం * భునికెగట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ * గురువకముల
సంపెగలనింపుగదురఁబుష్పింపఁజేసి, జమ్ముజమ్మును తేల్లగా * నమ్ముఁగూర్చె

- క. క్రొమ్మావుల నిమ్మలఁజె, ల్వమ్మగఁ జిగిరింపఁజేసి*లలితదళగ్రా
సమ్మనఁగోయెలగమి నొ, క్కుమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁగూరిచె రహిమై 95
- క. గెలపండినయనఁటుల జొ, బ్బిలుపానకములఁ దనర్చు*విరివగు నెలమా
వుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁజేసె రామ*చిల్లలపిండున్. 96
- గీ. పారిజాతపువ్వులఁ గ*ల్పలవనంబు, లోనఁబొగడలపైఁ దావు*లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుదెంచు*పిల్లగాడ్చు, గముల శశిభూషణునియంతి*కమున కనిపె.
- క. తానును రతియు సత్తుల కే, భీరుపమహావభావ * లీలానుతులై
పూనికమై శివు గెలువక, నానావిధ విభ్రమము లొ*నర్చుచునుండెన్. 98
- గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి * యఖిలజంతు, జాలమది మారుక్రొవ్వాడి * కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుపోయిజో*డులను వెదక్కి, కూడె నెంతయుఁగూర్చులు*గొనలుసాఁగ
- క. హరుఁడించు కేనియును మదిఁ, గరఁగక సిరచి త్తమున నె * గరువముదనరన్
హరువుగనుండుటఁగని వెఱ, మరుఁడాత్మ బలములతోడ * మరలిదయితతోన్

—* మన్మథుఁడె. కిచ్చనకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేననుట *—

- గీ. సత్వరముగా విరించను * సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్ల నె * నాగిరీశు
గరఁగఁజేయుట దేవ! నా*తరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదెనా*చెయిద మందు
- ఉ. నీవును నాదుతండ్రియును * నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్లున
దేవులయట్ల కాఁదలఁచి * దీనఁ గడంగితి వమ్మఁ జెందెనా
యేవపుపాట్లు భర్తునెడ * నెట్టులొ గండము దాటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను * బున్నెము సర్వజగత్పితామహ! 102
- క. నావలలకగ్గమగు నొకొ!, దేవాధీశానుఁడాది * దేవుండభవుం
డోవనజోద్భవ! గడ్డిది, నీవిప్పని నెగ్గలేవు * నిక్కమరయుమా! 103
- క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వడి బిక్కమొగము*నన్ నుడువుమరున్
దండిగఁగని యరవిందభ, వుండుస్ఫురని మదిఁగడిది * పొగలుచు వేగన్ 104
- గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి*కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి * విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల*కెఱఁగినిలువ, నలువయాక్యతిఁగని మదిఁగలఁగిహరియు

—* నిష్ఠురమున నున్నానని నీవు నీవు నీవు పోవడం నీవు నీవు

ఉ. నీ తలపాటు ముచ్చటలు నూర్చుచు వచ్చితి నేమి భావే నీ
 త్రవ యెను లోకావవే నేర్పడె జెప్పమటన్న నాతఁడుక
 ద తటమొప్పునల్లె నొక నాడల గుంపును బుత్రులె నక
 స్మాతుగఁ జూచి మోహమున నీ తప్పులు దాని హసించి నగరయున్ 106

ఉ. అప్పటినుండి నాహృదయ న మోరని క్రిట్టులె యొక్క నెల్లప్పు
 దెప్పురమైన మోహమును న దేగలువాఁడగఁ జేయఁజెల్లునం
 చివ్వువువింటి జోడును ర నీ యమ్మన ను బంచిననాఁడఁ గెంతయున్
 గొన్నగ యిత్తుముక నలపె నీ గంతుచునచ్చెను లభిశేషి 107

ఉ. నాసుఖహయ్య కుద్రుండలు నీ నన్నవమానమునోయ జెల్లునే?
 వానియడంగె నేల్లు లల నీ భర్తఁడు నాసరియెనఁ గొంచెము
 ఛాన్దసము చెందవచ్చును నీ భవమునోన నీ యింట నెట్టి
 గానితోలంగు గుఱుగతుం నీ నాముమి నీవు నీచుత్తర చెన్ననే 108

—* నిష్ఠురమున నున్నానని నీవు నీవు నీవు పోవడం నీవు నీవు

చ. అన నల దిక్కిపాణి నలునాని యనివేకసధాబుఁజెందితీ
 ననఘని లోకనాథుని మహాత్ముని నాత్మజుఁగాఁగ నెంచి యి
 ట్లనిశము గుఱుచుంటివిఁక నామదిఁబాయుచు నీదు వ్రాథనక
 దనయుడుగా జనించెను సదాశివమూర్తి జగద్ధిలంబుగాన్. 109

ఉ. ఎన్నిని నారయంగ మన నీ మిర్వరమునో బనిఁబూని పెక్కునా
 ల్పిన్వసుధనో వియతలము నెంతయు మీఱునుఁ బోవుచునే దుదినో
 గ్రొవ్వట నవ్వు బాల్లు కెదఁ నీ గొంకక నది సుసుక్కురించి మా
 యివ్వెడఁగం బనుల్ మది నీశింపు మహేశ! యటంచు మ్రొక్కుమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని నీ మానసమం దసమానవై భవున్
 హరుని ననాదిపూరుషుని నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
 బరమమునీంద్రీవందితుని నీ భక్తజనాననబద్ధకంకణున్
 గరువము సెంది యిట్లురక నీ కాటులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధి! 111

ఉ. ఎంతటివాడవీవు వారుఁ డెట్టి మహాత్ముడు నల్వ! నన్ను ని
 న్నింతటివాడఁగ్గా నలిపె నీ నిద్రఁజినిన్ సృజియించి యాశ్వరుఁ

దెంతయు నీత్ర గూలికత : నెద్ది యెఱంగక మోజకుంకనై
పంతము నొంది యిట్లు : పలుకలులఁ దెందితి వేమి నెప్పుడున్. 112

ఉ. మానుము మానుమితెఱఁగఁ : మంచిదికాఁదిక లోకనాథునిన్
బూనినతీసహాయునిగ : బొందుగఁజూడఁ దలంచితేని యె
తేని దపంబు సేయునును : మీశ్వరశక్తినిఁగొరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయి పు : మారికయై జనియించు వానికిన్ 113

ఉ. అయమ యోగనిద్ర వర : మాత్మవిఁడిని శంభుశక్తితా
నాయభవున్ మహేశ్వరుని : నర్థమెయిన్ దపమొంది మెచ్చుగాఁ
జేయును శంభుచిత్తమును : తెమ్మగిలుగ నొనర్చు నెఱుంగున్
వేయినుడులొప నేమి . యింక : పుష్పవిభవన్ నదియించు పూధిగన్ 114

చ. దనుమిఁద సత్య శకునఁ : దక్కనశంకుని బుంధికి
చనునను జోలచేసి చని : నద్దముకెరి పరాంబుకా శివన్
మనమునఁ గొల్చియంతనె పు : మారుని దక్షుఁ బిల్చి యిట్లునెన్
ఘనతపమొంది శాంకరిని : గాళినిఁ భక్తి భజంపుమిఁదికన్ 115

గీ. భక్తజత్సల పరమాత్మశక్తివేగ, నిన్నుఁగరుణించి కూఁతురై : నీకుఁ బొడము
నాప శంకరుఁ బెండ్లాడి : యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును : రాణమీటి. 116

—* దక్షుడు మహేశ్వఁనిగొల్చి తనస్సొందఁ జేసె :—

క. అని యిట్లుపదేశించి న, శివ గర్భుండును పట్టు : లిన్నఁ గొనదు
ర్లను నఖిలాజాతేశ్వఁనిఁ పనువుగఁ గొల్చుచుఁ దపించె : నాతఁడు నిష్ఠన్ 117

గీ. పవనదగ్ధియై మూఁడువే : ల్వత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరింపు డు : దగ్గకరుణ
మొఱయ సాక్షాత్కరించె శం : కరపురంధ్ర
దక్షుండునుఁ గడుముదమునన్ : దనిసిమాచె. 118

—* శ్రీపరదేవత దక్షిణకుఁ బ్రత్యక్షమగుట :—

సీ. సింగంబు నెక్కి వాఁసిన్బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగాఁత్రంబుదాని
నందమా నగుమోము : నలరాదుదాని ర, క్రాక్తలోచనయుగం : బమరుదాని
వరదాభయాబ్ధాసి : ధరకరంబులదాని, నిడివైనమేల్గప్పు : నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు : లొప్పుఁగుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బమర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా * హ్రాంగమెఱిగి
మొక్కి భయభక్తు లమరు మే * ల్పక్కిదనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె * నెంతయేని
సముదై దోయిలిని వద * నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి! జగదీశ్వరి! సత్కృపావిశాలా! నా కి
ముగ్ధుగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగణాజోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి, కరుణింపుము భక్తవరద! * కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ, కరుణింపుమ నాదిమూర్తి! * కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షునకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప * నీశ్వరియుఁ డ
దీయమా నీప్సితంబును * దెలిసియు నిట్లు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం * బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి * యెద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె,

చ. వరమున కేను నర్హుమగు * వాడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుట్టెడయి * వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపనవ్రతముఁ * దీర్చుచునుండెను; నీవదేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక * భర్గుఁడు లాఁతినతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టుము నాదుపుత్రివయి * భూరితపోమయి! తాపమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని * బాగుగ నందఱకున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిష్ఠరుల * బాధ లడంగి సురుంగఁ బాపులన్
నెట్టమపూర్వలీలలను * నేరిమిఁ గూరుపుమంబో! యిఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లననగి మనమందు శశిక * లాలంకారున్
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత * యమృతము చిందన్ 125

మ. అవునట్లే శివుఁడెఘ్నలాఁతిమగు, వన్ * హర్షించి తానొందఁడా
రవికోటివ్రభు జన్మ జన్మమున నే * రంజించి నేవించెదన్
ధవుఁడతండ్రిక దాసిని దయతనై * దైవాఱుదుర్ బద్ధుసం
జవము తా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై * ప్రాదుర్భవించున్ జమీ. 126

౧. మాయను దోలవారవలెన్, మాయ జనశాసనలయి * మెలకువతోడన్
బాధనలనుద్రవించునట్లు, శివుని మాయై కలకట్టలోనిరాగ్రంబున్. 136

౨. దత్తవంశుని గొప్పనాత్మకుని * తనదానెట్లు
గలహాభోదను బోధవోక్తబలము ముక్తి
జేయదూరని పెక్కును * జేయకులె
సేరలగ్నమున * జూపింపు * దేవునినాది. 137

౩. మాయ బాల్యము నానుకరణ * సోక్తవృత్తాదుని కట్టెను * నా
నేరని * కలవతికి * నేర్పితివార! యశుచ న కర్మన
* స్వగలు జ. స్థలైయకట! పాసికనన్నిశా జూసలాత్మనిశ
పిలుచినోత నివృడుభు * పనిదిరుగాదాదు గాక నివారు. 138

౪. అణగిమరు గియుండి * కాలవేగముతోన్, చుట్టుపక్కను నెను * సారిదిలేక
గ్రోయని బాధన * గ్రుని నిలనిల * కు నొందగి నీకర్మకాట్టులంటు. 139

౫. ఇందులకులె * దాన్వ బుట్టి, లెకలయినది * నివృత్తినిన
సట్టిక నెవ్వనినెక * నీ నొంద * లాత్మకమనునొనబా ర్చిజెందు 140

౬. ఎట్టులున్న నకు * నేమిర! పిలిచియె, కల నియె నుగనిన్ను * గలహకారి
కొడుకులేనినిన్ను * గోరిరా! యెలుకత్తై, యునుము శేటిలోని * చూచివార్త

గీ. అనుచు పడుముని శపియించి * యంతనాదు
తనయు: డాండను నుష్టింపఁ * దలచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణిదేవి * గర్భమందుఁ
బుట్టఁగా: జేసి కశ్యప * ముఖులకిచ్చి. 142

వ. అవంతరము

చ. మును శివ, కూతురై తనకుఁ * బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగె గా
పునఁ జతురాన నాత్మజుఁడు * పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్ప నాపెయు సమగ్రకశల్పనరంగ దక్షు నె
క్కునమునఁ జేరె నాతఁడును * మానిని వీరిణి: జేర్చెఁ దేజమున్ 43

డి. వీరిణియున్ బరాంబిక యభీష్టతరోజముఁ దాల్చి రాజితెన్
శ్రీరమణాది నిర్దరులు * చిన్నయి దక్షవధూదరంబునన్

క. అల్లారుముద్దుగా, పను, పొల్లనముమోఱు బోడమొయుద్యత్కాంతుల
బలెడు నందీ పరభృచ్చి, పల్లెయు. క. ప్రియమను. గాచి. తనసిరిమి. పల్లె. కి

ఈ సితపక్షశతకల్యాణం, సంతోషమును, విజయమును, సమృద్ధిని సాధింపజేయు
సతి యోగవిద్యలొకటి, ఈ సంతోషమునోద్భవము, సంతోషమును సాధింపజేయు.

ప. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ. కుంచయు రంగులున్ బలుకఁ శూరిమి నొందిను హేళ్య భావ నిన్
మంచిగ దిద్దివాసి యసమానముదంబెనలారఁబూజగా
వించి శివానుకంప కెదఁపిక్షణసేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమసున్నరం బమరఁబాడెవినంచిత మీటుచున్లలిన్.

155

* నవీదేవీ చరిత్ర ప్రతాపము పేరుమీదు *—

వ. అంతనయ్యించిక బాల్యంబు బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా
వ్రతంబు నేయంగడంగి యాత్మజనకానునుతిచో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు
సభవుని సలవణంబులగు గుఱోదనంబులఁ బూజించి కార్తిక చతుర్దశియందు
శివునిఁబాయ సాపూవంబులనచ్చించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందు మారునిసతి
లయవోదనంబుల నర్చించి పౌషశుద్ధ సప్తమియందు మషన్సున * కృషరాన్నం
బున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఖపూర్ణిమయందు నదీ
తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చె, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి
నాలుగుజాముల శైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చె, చైత్రశుద్ధ
చతుర్దశియందు రే బగలుశివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించి నైశాఖశుద్ధ
తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్చించె, జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి
యందు త్రరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ
చతుర్దశియందు త్రరేణి విరులచేఁ గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించి
శ్రావణ శుద్ధాష్టమి చతుర్దశిలందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో
భర్గునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే
శంకరునిఁబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్స
రంబిట్లు నందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యూషాంబుగ నొనర్చుచుండును.

* **టిప్పణి :** కృష్ణరాస్మము - పులిగము,

ఉ. తామరసాక్షుడప్పుగిది దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమశలాధరున్ దనమ * నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దానందమొప్పు నారసి పొ * చమ్ముగశంకరుపాలికేగి యా
సోమనిభాన్య దగ్గఁనుత * చొప్పులుంబు వచించెఁ బ్రేముడిన్. 157

తా. నీకై జన్మియంగల్పె నంట! నురహ * జ్ఞోతు లాచివ్వనా
శీకాక్షికాసతిఁ బోటికై యెదురఁగా * లేరాట! నందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా * సవ్యాజభావంబునక
లోకుల మెచ్చ నొనర్చు చుండుట * యా * చొలాక్షి నీక్షింపుమా! 158

క. బాలసుమీ! పీఠాకలిశు, ఘోరగుణ! దయాగర్భ * పరమార్థత్వా
పాలసుమీ! రచితజగ. న్నాల్పసామి! నియ. తప. మణిమాలరుమీ! 159

చ. చనుమింక దక్షతన్యకని * శాంభము జేరి వర-బాళుంగిన్
గనె కరపీడనలబ మరఁ * గాగ్రఊయింపు మహాత్మ! భక్తరం
జనమనె యెల్ల ప్రొద్దులను * నల్లుటకే యిరురూపు నొందినా
వనభువరిత్ర! యాపెభవ * బచ్చనయో దభియుక్త భక్తయా 160

గీ. అని పారివలొప విని శివుం * కాదిరమన
నప్పటికి మున్నెనతివ్రతం * బాత్తునెఱిగి
యున్నకతమన పాలినప్పి * యుచుతకరన
ణాఘ్యుడై నకి యున్ననా * వృత్తుక కరగె 161

క. సతియును నిట్టలన చా, వ్రతము ననుష్ఠించి శివుని * పదలక పూజో
న్నతి నప్టమిఁ బస్తుంగొని, యతిశిష్యన్ నవమియందు * నర్చనచేసెన్ 162

సతీదేవికి శిష్యుడు వ్రాసినపదముగలది *—

క. పూజావసానమున నే, యాజగదీశ్వరుడు మంగ * శాకారుండై
యా జై వ్రతముఖకపు, పోడన దరిసెనము నొసఁగె * మార్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందములెతనర్చు నిఖి * లానయనమ్ములవానిఁ బందురున్
గిందురు మారుఁ గీరు నొక * క్రేవకుమితెడు సౌరువాని నొ
ప్పందగు సుందరీమణుల * పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని * నాయరవిందజపాత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినునుసిగ్గునన్ జరణ * కండములకో నుదురుంచి మ్రొక్కివే
గనె భయభక్తు లెంతయును * గ్రమ్మకొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుడు * చల్కిరా! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమిచ్చ నీకుదికి * దోచినయల్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియన * ట్టుల విభవండు
తనదుపల్కు వినన్ గోరి * తన్నునడుగ
మురిసి సిగ్గున మాన్పడి * తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది * సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుభరుండు సతినిఁ * దశయకయడుగన్
గరిరాజయాన సిగ్గును, మరలించియ నె దేవ! యిచ్చు * మరలనివరమున్. 167

చ. అనియడుగన్ శివుండు మది * నారసియిట్లనె నాకుభార్యవై
యొనరుము సుందరి! యనుడుఁ * నుక్తినిఁ నావిని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ * మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వననిజహావభావముల * వాసిదనర్పఁగఁ జేయ నెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై * తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన * భ్రంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ * దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చు మదికి నా * యందు బాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తియౌ * శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి * శివదలిర్ప
నిండుచందురు వెనుకొని * నీటుమీటి
యున్న ఘన లేఖవోలెనం * దొప్పియుండె 170

—* శివుడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట *—

అ. అంత దక్షపుత్రి * యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! * జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద * నర్పఁజేకొనుమన, నింపుమీఱవరదుఁడియకొనియె 171

వ. మఱియ

క. అనియె నొకబాసచేసెద, వినుసతి! నావచనమంద * విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్రఱు బావనోపు * మానకయదియన్ 172

క. ఇటులాడి కాలుసాగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి * యేగెను శివుండం
తట దాటాయణి పితలను, జటులగతిన్ దఱిసిచెప్పె * శంకరువరమున్ 173

వ. అనంతరంబున శివుండుసగస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలపుడునతం
దట్లు విచ్చేయ సత్ప్రవతంబుతెఱుగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు
దెలిపిఁ తద్వివాహార్థంబు దఱునుదోబ్బింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమే
తుండగు దఱునిన్జేరి యిట్లనియె. 174

చ. కొమిరెనొసంగు రుద్రునకుఁ * గోమలిచేసిన సద్రవతంబున
ర్చయు సమకూరమెచ్చియె వ * రంబాసగెనీ సతిఁగాఁగఁజేకొనన్
గరము మునంబుగూరెదృటి * కాలము జాగొనరింప కీపు వే
గిరముగ సర్వయత్నములు * గీల్కొనఁజేసి యొనర్చు పెండిలిన్. 175

క. అనియవ దేశించిన వతఁ, డనునోమనివల్కె ద్రుహిణుఁడును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొనితేరన్మరలఁ గదలె * గోధ్వజకడకున్. 176

గీ. చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి * సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై * తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దఱుండ * నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ * వెడలు మటకు.

క. అనిచెప్పట కభవుఁడుముద, మునుజేకొని నారదు మునిముఖుఁడలఁపవే
గ నెనతఁడు సేరవచ్చినఁ, జననలఁబెండ్లాడ దఱు * సదనంబునకున్. 177

ఉ. నీపు మరీచి మున్నగుము * నిప్రవరోత్తములన్ సదారులన్
శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల * సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి * నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిఁ
రావతెనన్న నాతఁడు గ * రంబు ప్రమోదముఁజెంది యట్టులన్. 179

౪. ప్రభునినుడుగుకన్న * పై పెచ్చుగానెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల * వారువచ్చి
పెండ్లి పనుల నెల్లఁ * బేర్కొమైనొనరించి, పయనమెఱుకసేయ * భర్తఁడవుడు. 180
అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతిఁ గూరుచుండి * లక్షల్కోట్ల
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దఱునిపురంబుఁ * జేరరయమునన్.

... * సతీ శివ పురాణము * ...

ఉ. దక్షుడుచేరివచ్చి ప్రమ * దంబునసందటు గౌరవించి వి
శ్వాక్షున శమ్యహేశ్వరున * కర్ణమెయిన్ నరపూజ జేసి తా
నక్షయభాగ్యము క్తమగు * నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁ
దాక్షి. వి నాత్మస్మృతికను * నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁ 183

గీ. గ్రహబలాన్విత శుభలగ్న * కాలవారసి
విధివిధానముగా విశ్వ * విభుఁడొనగె
పారునమును జెంపెబాలేందు * ధరుణు డెడ
పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది * ముగిసెమంగళం 183

గీ. అట్లు పరిణయమాడిన * యాదిశంప
తులను గని వేల్పులెల్లరు * నలరి యుగం
వృష్టిఁ గూర్చి యచ్చర * వెలదు లాగి
పాడిరి నువాన్యములు మ్రోసె * బాంధవంబులు 184

వ. అంత శివనుమతితో విరిచు శివశివశివ నూత్నవింసతులగొని చని
యగ్నిప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిదక్షాదు ముఖంబు నెఱవేర్చి ప్రతిష్ఠి
ణంబు నొనర్పఁజేయుచున్నంత * ననుశివసంబంధమే బాంధవ్యమున కెట్లు
నిరీక్షించి పంచశరపీడితుండై మాడ్కి మరల్ప లేకున్నంతవత్తత్యులెల్లరి క్షి-
పడఁగాంచి మించుటల్కుతోడంచాన్యుండు విరించనుఁబొడువజాతలను నెల్లరు
నా, నా, కారలములుచేసి యబ్జసంభవు నునాపరాధంబును మన్నింపుమని
శివునిఁ బ్రసన్నున్ బొనర్చిరపుడు ద్రుహింబునదు రేణిపాతంబై యందుఁ
బుష్కలాలవర్తకద్రోణసంవర్తకము లనెడువేళుంబు లుత్పన్నంబులై శివా
జ్ఞతో వినువిధిఁజేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాం
ఘ్రులన్బడి తమనువేడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత
సలినజుం డవశేషంబును దీర్చుడునంత సతీశివులేకానసంబునఁ గూరుచుండి
రవుడు, విష్ణాది సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లప్యాకిం బ్రణ
మిల్లి యానందించిరంత నమ్మటునాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిగించి మహా
శ్వరుండు సతితో దేవగణంబులుగొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు
సముచిత గౌరవంబులొనర్చి యాహూతులసందఱ వారియాలయంబుల కనిసి

నందీశ్వరుని హజారంబు వాకిటనుంచి సతీదేవితో నభ్యంతర గృహంబుఁ
బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన
నవ్వారి కైహికాప్మిక ఫలంబులొదవునని నూతుండు శౌనకాదులకుఁ
జెప్పినయంత నవ్వారవ్యలికథ నెఱిగింపుచునుటయు నూతుండిట్లనియె. 185

—* స తీ శి వ చి హా ర ము లు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత * మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరిశీలననేయరాని * పగిదిగనమరక. 186

మ. వనపుష్పంబుల సారముల్ నిజవిధూ * వడుంబునన్ వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు బే * ర్మిన్ డాసితానున్ విలా
కనసేయున్ రవలొప్పు కన్నులను వే * గన్ దీయువేవేయునే
మినుడిన్ జెప్పిననుక జెవిన్ దరిసియె * మేలొండఁజెప్పున్ రహిన్. 187

గీ. సతి యితర వస్తువులఁ జూచు * చందమరసి
వెనుదెసనుడాసి యాశ్లేష * మును బొనర్చు
చకితయై వ్యాకులమున వె * నుకకుఁజూడ
నలఁతినపునగి ముద్దాడు * నామమోము. 188

కీ. పసిడి తామర మొగ్గల * పగిదిమెఱయు
భామచనుదోయిఁ గన్తూరి * పంక మలఁది
తేటివ్రాలిన చెలువపు * తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీయని * చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలదండఁ * జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని. యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు * సంత నెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంపులనఁకేలు * కడియములను
మేల్మొములనూలు విడదీసి * మెచ్చుగులుకఁ
దానెయనురించుఁ బలుమాఱు * తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చొ * శ్శేము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిది జెల్వతోఁ గూడి * యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ * రంజితఁడయి
ఇంతి నెడఁ బాయకెంతయు * సంతసమున
నున్నఁగాముఁడు గొలుచుచు * నుండెవారి. 192

వ. కొన్నివందల వత్సరంబులకూడ.

క. హూదాడంత శీతశైలము, స్మరించు బిరానకటకు సతితోడ జనియె
దురదైవ శిఖరతటమున, నిరవోష్పగ నుండెనంత యేని. బ్రయమునన్.

క. అందలిమూకులు తీవ్వియ, అంబముగ జగిర్చిపూచె * అన్విల్లులున్
బొండామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ పుండెన్వజేసె * మమ్మని రాజున్. 194

క. గండపు మాకులపై నరి, విందచ్చులపముని గండ * బృందచ్చులపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మంచినకొరములు శివుల * ముందులరెక్కన్. 195

సీ. సంజకేంజాయలఁ * జానగుచందురుఁ, బురణించుపాలాశ * పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల * నందగునాగకే, సరమహిజాతప్ర * సవవితతులు
అలవపమానున * కామోదమిడిమేల్మి, భాసిలుచున్న ల * పంగలతిక
లమ్మరుబలముల * కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలమాపు * అందమైన.

గీ. కొలకులందలి యుదకముల్ * గలకలేక, వికచకమహోత్కరంబుల * వెలసిజోతు
లనువెలుంగ గజేయుచు * మునులచునము, లనుదలంపగఁ కేయుచుం * డెనువిరివిగ

క. చందురుడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి * సంబర మొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుండద్దయు నొడికమగు చెలువుసూపెసిరిన్. 197

ఉ. అట్టినుభాద్యమైన నమ * యమ్మైన శంకరు డాత్మదారనా
గట్టుపయిన్ * కుంజముల * గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీతి భోగముల * నెక్కిని యక్కుననొందుచుండె దా
నెట్టలమైన బాళి విభుఁ * డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయున్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన * సమృద్ధమున, రమణియాననసౌరభ * గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్చికే * లలితశీల, మునకు శివమదగరి గట్టు * బొందెనతము,

క. పలుకులఁ జావుల మేల్చె, య్యల హాస్యలాపములను * నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాతాయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు * కేళీరతుడై. 200

—* ప్రావృట్కాల వర్ణనము *

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహారంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె.

శా. ప్రాణేశా! కనుగొంటిదే యడరునీ * ప్రాన్యద్యతిక్ మేఘుని
త్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రంగత్తుంగత్పంగాళి బ్ర
త్వాణాటోపముతో జెలంగెను మహావర్షాబుధారల్ జగ
త్ప్రాణంబుల్ చెలరేగె, బిట్టెనంగె నిర్భాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుసట్టడయ్యె చిన * రాజ విభావరులందు యామినీ
ధవు డగుపట్టడయ్యెనిక * దారలుగీరలు లెక్కజేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి * పాసిలుచున్నది గర్జదభముతో
రవములతోడ మీఁదఁబడు * లాఁగుచరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ * ఊంబు లెగిరి
స్వత్రమొనరించుచున్నట్లు * నెగజెఁ జడల
భీరువుల చిత్తములకుఁ బల్ * భీతిసేయు
చున్నవిట్టులనరయు సం * పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపత్రులును శిఖుల్ * జలదములకు
నెదురువోవుచు నున్న న * య్యెడదునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ * గానుపట్ట
సట్లు సల్పెడు నవ్వలా * హకములేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి * యెంతయేని
పూన్కిఁగొకములు జకోర * ములును నీడ
ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ * ముగ వసించె
నీవు దలఁపవదేలాకో * నిలువ గీము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ * విశ్వేశ్వర! యీ
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడుతె క్కలు గలట్టి యుదధియనంగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము * గ్రచ్చట యిమ్మలఁ బాసి యొందుచో
తేవిధివైనఁ జేరుదము * హెచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనక
దావిని లోకనాయకుఁడు * దద్దహించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
తా! వెఱపొంద నేటికి హి * తంబగు వాసమొనర్తుఁజక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు * మేఖలఁదాటక క్రిందనుండు నశ్రా
ఘము లింకరావ్యగిరి * యంఘ్రులయందె వసించు నానుప

ర్వాఘనివాసమైన కనకాద్రిని వట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట శివ మండలియంబొ వచింపు మింపుగన్.

209

వ. అందీ హిమగిరి నారయము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగశీమంతినులు నెల్లు, నదలక నీకు సేవలుపాసర్తు
రద్రరాజపురంధ్ర శివ మేనవయ నును, బ్రేమించి పూజగావించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ శివ హాసిలుమానన, సునిమిదికలమాట్లు సంబరంబు
పులులెలుంగులు సింగ శివ ములు పోమనామల, కొడుగుచుపందంబనోసల్లు
గీ. వినిజగంగావధూటిబల్ శివ కంఠంబు, దీగుతీరులన్యత్తమూదీగ్ధుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములింపెచ్చజేయు, బాయ నెండు వెకాంతప్రాశిలేయధరము

చ. ఎడవక యెల్లకాలమొక శివ విధిః బూచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును, శివ ప్రదబ్ధువాలజాలమున్
బొడమంగజేయు దీర్ఘ కలు, శివ మోహనమంజులగా మూఢురి
దడయక కూర్చుండు నతి శివ మూర్తి బిశప్రముఖమ్మ లిమ్ముగన్.

211

చ. ఇకను హిరణ్యైలమన శివ నింపుయెయికో మఘనా దిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ శివ మార్వ కరోత్తమరాజధానులన్
రకముగనల్పి యందులది శివ రంబుగఁ గాపురమున్న రలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పదయి శివ! యటకేగునమా? ప్రియంబుగన్.

21

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను శివ నాదటఁ గాంచిప్రియంబునేయుంబ
వ్విందులు సేతులెంతయును శివ వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగసేనఁ జేయదుర శివ పూర్వవిరోధములన్ బాసర్చు
రిందుముఖి! వచింపుమిక శివ నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్.

21

వ. అట్లుకాదేని.

అ. మనదువెండికొండ శివ కనఘాత్ర! చేరఁగ. దలఁచెదేని జెప్పు శివరులు సా
పులును గాంగకూలములును జెల్వగు నెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్రసందశించ

క. అనుడుదేవదేవి శివ యభి! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందునుందమను
వేగముగశివుండు! వెలదినిదోడ్కొని, యన్నతంపుశిఖర మొందెనపుడు.

క. అందువనంబులు గొలతులు, మందసమీరములు సిద్ధ శివ మహిళామణులున్
గందువఁగూర్చి. మనముల, నిందుకలాధరునకును మహేశ్వరి కెలమిన్.

2

గీ. కేరి విద్యాధరికోటికిన్నరీత, తియును నప్పరశ్శేణి యెంతేనిమీఱి
వేణు వీణామ్మదంగ నిశ్వాణగతుల, నృత్యముల నల్పుచుండిరిచి తనుఖము.

గీ. ఇట్లు నీహరిగిరి బరమేశ్వరుండు, రమణితోబది వేల్పుత్సరంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానందమునఁజెలంగె, రాతిరియుఁబవల నెడు నేర్పాటులేక

ఉ. ఒక్కొక్కనాఁడు పద్మముఖ * నొద్దికఁ జేసొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁజేరి యందు మణి * సానువులన్ విహరించివచ్చు వే
టొక్కప్రడీ యిలాతలమహాన్నతదివ్యవసీతలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును * మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్, 219

ప. ఇట్లు దాతాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ
దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేనిఁ దనిసి గంతుష్టయై యొక్క
నాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిల్లాగ్ని ప్రహ్వ
భూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

—* శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

ప. పరమకృపాశు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరలె * నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖ ని
స్తరణమునెందు జీవులెఱు * సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమా
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృ * పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతఱిన్. 221

క. అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి * విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను దాతాయణీ! ప్రి * యంబుగవినుమా!

మ. పరతత్త్వంబిది జేనినారసినచో * బంధంబులన్ బాసిమో
క్షరమౌజెందును జంతు వెప్పడది * విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్
బరుఁడు నేనన కారయన్ దగునున * ర్వంబిద్దిబ్రహ్మాంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 222

క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱింగినవాఁడు చూడ * నరుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు * భాసిలెడు నిలన్. 223

మ. పాలుపుగ భక్తిముక్తిఫల * భోగములొందఁగఁజేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ * బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము * చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయి వారనిచో గనలేరు జ్ఞానమున్.

225

గీ. భక్త్యధీనుడనై యెను * బరమనీచ, జనుల కేనియుఁ బాపిష * జనుల కేనిఁ
గై వసంబయి పరియ * గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును * మేరమీటి.

ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి
యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి,
యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల
యాజువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదం
బులతో మఱియు సనేక విధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు
దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను
బుధులు లెక్కపెట్టి రవానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱుతు వినుమని
యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును * స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ * నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప * ణమును స నెడు
నవవిధాంగము లొంది త * సర్వుభక్తి.

228

వ. ఇకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదుఁ నారయుము.

సీ. నాదులీలాకథ * లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ * ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా * హృద్యలీలలను దా,ర్శినిపాడుటద్దీకీ * ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయునిగా * నమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే * స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ * నహమురేయియు వేడ్క, చెన్నొండఁగొలుచుటే * సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది * యునికి పాఱు
బ్రయముఁ జెందుటే దాస్యమన్ * బేరుఁగాంచు
రహియమర ఖండశోపచా * రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ * నంబు వినుము

230

త మనువును జపించుచునుమది, ననువుగఢ్యానము సలుపుచు * సప్తాంగములు
ర్హినిఁజేర్చి మ్రొక్కుటే వం, దనమని చెప్పదురు పరమ * తత్వజ్ఞమునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె + క్కఁగొనకెప్పు
నమ్మికొలుచుటె సఖ్యమ + నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నెంతయుఁ బేర్చిమై + దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుటె యాత్పార్ప + ణంబు చెలువ!

281

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి
ప్రియంబులై యలరారుచుండు నింకను బిల్వశ్రయాది కంబులగు నుపాంగం
బులును బెక్కులుగల వవ్వాని సీవయారయఁ గలవిట్లుసాంగోపాంగమగుభక్తి
తెఱంగునీ కెఱిగించితి.

గీ. ఇద్ది వై రాగ్యమాత్మకయిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలాత్పత్తి + దాయని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ + నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కేల + నలినవదన!

282

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ + బరఁగుత్రిపుటి
యందు జ్ఞానవై రాగ్యము + లమరుటరిది
భక్తినొందుట సులువగు + భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు వ + శ్యతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

తా. పాపాత్ముండగు పక్షి కంతునకు బల్ + భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేపఁగఁజూచి దండధరునిన్ + బ్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుక బొనరించితిన్ గరళమున్ + జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాటన్నియు భక్తినిన్ వలచియే + యింద్వర్థ బింబాలికా!

283

తా. కావున దేవి! నే మిగులఁ + గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను + జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియన్
భావమునందు భక్తియే ఘనంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్థము లనేకములఁగినఁ జెప్పె నీశుఁడున్.

284

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినియై యస్తుపేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర
సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మము

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వై జ్యోతిహాసక్రమంబుల నడ్డి సమి త్తరంబు లొంది యానంద మొందుచుండె ననుడు సూతునకు కౌనకాదు లవ్వలి శభ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

శు. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్రయాగనుజేరి మహామఖంబాకం
డతను విభూతిసల్పుచు మహామహులందఱు గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁగూడిరి సర్వసుపర్వులున్ బుష్పల్
క్రతువది పెద్దకాలము విరాజితె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 238

గీ. అందు బ్రాహ్మిసమేతుడై యబ్జభవుఁడు
భృగువు భగుఁడును బూషముఁన్నగు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చియుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె యిదర్పమెసఁగ. 239

త. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడిమది, మెచ్చనటుల్ మొక్కి కొలువఁమేలుగ నతఁడున్.

అ. వారిగారవించివారిజసంభవుఁ, జేరిమొక్కి గద్దెఁ యిదేరికూరు
చుండి శివునిఁగనియ తండు దనను జేరి. మ్రొక్కలేదటంచు యిమ్ముమిగిలి.

క. మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని, యనియె భవుండితఁడుమామకాత్మజఁగొనినా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు యింతిన్.

అ. అశుచి లుప్తకర్ముఁ యిదతిభిన్న సేతువు, మాని, యీతఁడిట్టి యానికేన
నర్హుడైనవాని యిహమాయవిద్యను, బలెనొసంగినాడఁ బట్టి నట్లు. 240

సీ. ఘోరంబులగుప్రేత యివారంబులనుగూడి, సంఛరించుచునుండు యింతసమున
నిలువాకిలియునని యెంచకనిచ్చలు, కాపురంబుండును యింతియందు
ఉన్నతునిన్ బోలి యొడలెఱుంగక యెల్లు, నన్నుదై హసియించునానఁదక్కి
తామసజనులకుఁ యిదవిభుండై కడు, కూరిమితోనేలు యింతిను వారి

గీ. పేరెశివుడని యశివు యిట్టి వెలయు నిట్టి
నష్టశౌచనకెఱుంగక యింతిసనూతి

చోదనన్ జేసి యెద్దియుఁ + జూడకట్టు
సాధ్యముగు కూతునొనఁగితిఁ + జదురుదప్పి.

244

—* దక్షుడు శివుని శపించుట *—

క. అనియిట్లువలికి వేగమె, కనుఁగవయందగ్గు లొదవఁ + గనుఁగొనియభవుఁ
బెనుకినుక తోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించెనిట్లు + భూతేశ్వరునిక

క. ఇతఁడిఁకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబులక + వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితనికేటి + కాహవ్యంబుల్

గీ. ధాత మున్నగువారు వల్లనుచు నుడువుచున్న నిట్టులఁ గొంకకాయుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున * తలిగి నంది, కేసుఁడిట్లని ప్రతిశాపమిచ్చెవేగ. 247

—* నందికేశ్వరుడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట *—

ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! విను*మోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె? + దుర్మతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుప్రేల నేమియగుఁగావురుమాగ్రణి! బస్తమాళివై
తీరెడుగాక వేగ నిఁకఁ + దీఁపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్.

248

చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సక*లేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినక జనులకెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెవనిన్ భజింతు గమ*లాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిచేవుని వృ*ధా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుఁగా

క. అని తన్ను శపించిన నం,దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ + దీండ్రపుటలుకన్
గొనియిట్టుల మరల నెపిం, చెను ముందుకెవెనుకఁ గనక + చేనదలిర్పన్

—* దక్షుడు నందికేశ్వరుడు మున్నగువారిని నెపించుట *—

ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి + మీటియిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిక వేదబాహ్యులయి + యెల్లరు వేదవధంబు వైదికా
చారము దవ్వఁజేసి భసి + తాననులై చరియింతుగాక బృం
చారకులున్ మునుల్ దగువ*థమ్మునఁ జేరకయుండ్రు గావుతన్.

251

వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంచిచ్చె.

252

—* నందికేశుడు భృగ్వేదమునులకు శాపం విచ్చుట *—

గీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై * యేవమనక
యిట్టి తుచ్ఛోక్తులకు ముదం * బెనయువారో
యట్టివారలు వేదత * త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె * వ్పట్లనేని

253

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి * ధర్మచ్యుతులై
పెరివక యభివ్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాచకులగు * దురునగజగముల
వ. అని శాపం విచ్చినంత శివుండుడిసి దక్ష శాపంబున కావంత యలుగక నందికే
శున కిట్లనియె.

256

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల * దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాపమీయనాకుఁ
బరులతోసరముగ * బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియన నెడివాఁడ * తెలియ లేడు.
వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వ
రుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను వోడ్పాసి
కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయమఖం బొనరించి
యట్లులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయ నెంచి సకలామరులను బరమమునుల
నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుడు—

—* దక్ష యజ్ఞము *

ఆ. కదలివచ్చె నటకు * గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది * దిక్పతులును
వారిగోనులును * వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబు * లలరి వేగ.
వ. మఱియు నిఁకను విశ్వేదేవతలును మరుతులును బిత్తగణంబు లప్పరో
జనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును
గళ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద వరాశర గర్గ, భార్గ
వాది పరమముసింధ్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁ డర్హ సత్కారంబు
లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన
వారందఱుండు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీ
కాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు ద్రవ్యావిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పా
లులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడి
రింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞ శాలకా జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్గ్రహణంబునకు సిద్ధంబైయుండె నిల్లెనుబది యెనిమిదివేలు
 ఋత్విగ్గణంబులును, నఱువది నాలుగువేలుధాతృగణంబులును నల్ల యధ్వర్య
 హూతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత
 కాతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలక జేరియుండె నందతాత్మ
 కార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గవాలి యనర్హుడనియు నాతనిఁ
 జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్షు
 దక్షిణ నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగు
 వారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ నిచ్చేయుటఁజేసి సభయెంతయు
 నందడి మిగిలియుండుట నందు శైవ్యాగగణ్యుండగు దధిచి, మహేశ్వరీమహే
 శ్వరుల పొలకునఁ గాంచక యలికివడి దక్షునక్కిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁజేరి నారినటి * కయ్యలు నమ్ములు రాకయుండిరా
 యుందుకలాధరుండు శివ * యేలొకొ పిల్వంగ లేదొవారి నిం
 దిందఱుచేరియున్న సభ * యెంతయు దేవుడు లేని జాతర
 ట్లుండగియుండె నీకిదియు * లోపముగాఁ గనుపట్టదే ! మదిన్ 260

ఆ. ఎవనిచేత శుభము * లేప్రాద్దుఃఖాయక, భక్తజనుల నొందుఁ పరమశివుండ
 తండుచేరకుండె * దగుకతంబెద్దియో, నవము నెగ్గఁగలదె! * శివుడులేక

అ. వినుమమంగళములు! విఘ్నముల్ రాకాను, లెవనిఁదవులఁజూచి! యవియువేగ,
 నట్టి పరమశివుని * నభవుని వెడచేసి, తేల!దక్ష!యెఱిగి * యెఱిగియిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. పనుపు విధాత నేనియును * బద్మదళాక్షునినేని వేగఁగూఁ
 తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ * దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష! యట్టులై
 సనుభవదీయ యజ్ఞము జ * నస్తుతమై సిరిఁబొల్చు సిద్ధినిన్
 గొనునికనీవుశైవ్యమును * గొందువు సర్వసుపర్వులందునున్ 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! శపాలిగడు * భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
 లెనఁగొని యసిసంచయము * పేరిమిఁజేకొని కాడులందునె
 ప్లను దిరుగాడుచుండు నికఁ * బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
 మనమున వీరనర్హులని * మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు * నడ్డము సెప్పక యున్న జూచియు
మునికులచంద్రుఁ డేవమును * బొందిమఖంబిది బన్న మొందు నిం
దువఁడగు వారలెల్లరును * దుఃఖముఁ జెందుదు రివ్వభుండునున్
ఘనమగు నావదన్ బొరయుఁ * గాక! యటంచు శపించి వ్రేల్చిడిన్ 265

గీ. తనదు శిష్యులతోఁగూడఁ * దరలె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు * వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత * ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయిరెంతయుఁ * గినుకఁగదిరి 266

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు * సంతసమున్ గొని దక్షుఁడిట్లు వ
ల్కెను ముదమయ్యె నీరిటుల * లేచి ప్రయాణముసేయు టిందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శత * బుద్ధు లనిద్దులు చేరరాదికన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! * పూర్తి యొనర్చుఁడు నాదుజన్మమున్ 267

ప. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజం
డును బ్రహ్మాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబులును
మిన్నకుండి జన్మంబున కారంభముచేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రి
యందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహే
శ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁ
గాంచి సఖయగు విజయంబుచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం
దిట్లాందోశనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని నెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్మమును * సల్పెడునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడునేని నన్బిలువ * రక్కట! యక్కతమేమొ యెట్టులై
వను నటకేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
భుని కెఱిగించి నెల్వుఁగొని * తొందరగా నట కేగఁగావలెన్. 268

క. అనికొని యిట్లు శివుండుండిన యాస్థానమును జేరి * నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, ననె నేటికివచ్చి తిందు * నరవిందముఖి!

చ. హరుఁడిటు లడ్డగా సతియు * సంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక * జన్మము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్జరులు మనుల్ బువ్వుల్ నిలుల * చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి
న్నగు లరుదెంచినార లల! * నామది యాలెడు నందు బోవగా. 271

౮. పిలువఁదాయ నేమి తలఁచెనో? నాతండ్రి, మఱచెనొక్కో! మనల మానసమున
నగునె? మఱచుటెందు? నల్లనెఁగూఁతును, గతమదే మొవిత? గాడె! యిదియు.

సీ. రహి "ననాహూతోధ్వారంగ వ్య" యనునూరి, సూక్తికి మదిలోన జోటానంగి
అఱువ దేడులుదాట * నస్తాభి స్తనుచోప్ప, ముదిమి దక్షుని తెఱంగి గెదమరల్వి
పాయక నినుఁగొల్పు * పడఁతిని భక్తనా, నాకూర్చిఁగిదిన్న మనంబుఁబూని
ఆడది పుట్టింటికానఁజెందుననాఁ బ, ఇలు నల్కునుడిమదిఁజాలఁడడవి

గీ. పయన మొనరింపు దేవే! * రయము బొఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ * నంబుతోడ
రాఁదలఁచవేని ననుఁబంపు * మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద * ములకు మ్రొక్కి 272

క. చని యందుల కేటికి మనలను బిల్వంగ మానెనో త * లంపెఱిగెద జే
గనె మఱలిపచ్చెదను నా, కనుజ్జయిడిపంపు చూతు * నాయుత్సవమున్ 273

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా డక్షనవన * పృత్రంబెల్ల
మనమందెఱింగి యనెనీ, జనకుఁడు నన్ జన్నసేయ * జన్నము బూనెన్ 275

ఉ. కూళయతండు నాపయినఁ * శ్రోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక * పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సల్పెడుక
హాళిగ నందుఁబోవ మృతి * కన్నను నెక్కుడు దుఃఖమాఁ జూచి
యాళిరొ! మానుమీ పయన * మాత్మహితంబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, పటయై యున్నట్టి తనదు! పణఁతిన్ గని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, పలుమతి నెఱిగియును నటకుఁ * బంపఁగనిచ్చన్ 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

గీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది * వేల గణము
గొలువ దేవేరి! యటకేగు * గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కై సేసి * వడిగ నెద్దు
నెక్కి జామరములు ఛత్ర * మేయఁజెలులు 278

శ. ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికొందుకంబు * నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి * నొంది చనిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు హరిగ్ గొంతుచు సతీదేవి యతి
త్వరితంబునఁ గనఖిలక్షేత్రంబుఁజెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాకారంబుగవను
ముందఁగ వృషంబుడిగి బలంబులనెల్ల నందయునిచి కఠివయ పరివారంబుతో
యజ్ఞశాలం దఱియుడు సంత వీరిణి యాత్మబాతన్లని యాదరంబున నెదుర్కొని
పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెండ్రును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ
దండ్రయగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండు
టయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత
హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు
హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ
దాఁకక మహాదేవి రుప్తయై క్రోధాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి
యిట్లనియె.

280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీచందంబు జన్మంబొన
ర్పను బూనిక్ దొరఁకొంటి వీజగము లేశభద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ * జూడన్ వివేకంబె య
ఘ్నుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యాగంబిద్ది నేఁజెప్పితిన్.

281

శ. యజ్ఞవిదగ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞతనుఁడు * యజ్ఞకపిఁడును
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న * యజ్ఞంబగునే ?

282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని * నీ పురుషూతుని నీ మునిగ్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల * భూతపతిన్ విడనాడితీవు నీ
రా హరుచేతనే పదపులంది * యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
పూహనెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్రశేముషీ !

283

సతీదేవి విష్ణుదిదేవతల నుపాలంబించుట

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ ! * శక్ర ! హుతాశనముఖ్యులార ! స
న్మనికులవర్షులార ! శశిభూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా

వసుఁ డతులుండు రానియెడ * వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ * గొంతును జంతును మాని యాత్మలన్. 284

ఉ. ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు * లుద్భవమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన * మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు స*శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగ లేదె? విస్మృతినిఁ * జెందఁగ మందఱునీష! యొప్పునే. 285

చ. నలినజ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ*నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొడ*వింపఁగఁ జేసెడు స్వప్తిచాతురికా
బలమునొసంగి సర్వసుర*వందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁజెల్లదే యిటుల * దర్పము సర్పమువోలె జెందెదే? 286

గీ. చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ * జదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన * మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే * మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కి * బాటఁదొలఁగి 287

ఆ. అమరనాథ! యేల * యతిగర్వితుండవై నిక్కె దడిచిపడకు * నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ * నుండించు తెఱుఁగవే, మరలఁగుడుతు వార్తి * విరవిరనిట

క. అనియెడు కూతును గని పెను, కినుకకొని యిట్టులనె నొ*గికోదత్తుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి * చనునే? యిటు పిలుపులేని * సవనముఁజేరక 288

ఉ. మోక్షక సూరకుండు మటుఁ * బోవకయుండిన, నీదు నాథు జ
న్నమ్మునకేను బిల్వ సుగు * ణమొక్కఁజేనియు లేడు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స * తమ్మునరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గశ్యపుఁడు * దైవతగోష్ఠికిఁ బాఁపితికొ జుమి!

గీ. అరయ కిదియెల్ల నా విరూ * పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి * నేర్పుమాలి
అరసి యింక యల్కవిడుము దా * యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ * ణీ! రయమున. 291

----- సతీదేవి ఉత్సాహ దేగదుట -----

న. అనిన విని మాహేశ్వరి దురాత్ముడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపముల కత్యంతం
బు గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిందలచి యు దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు
ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుడు దనకుజేసిన సమయం
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁ జెంది మనంబునం దిట్లాందోశనం బొనర్చె

జి. ఎట్టులఁ బోవుదాననిక * నే విభునొద్దకుఁ జన్మించెచ్చ న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ * దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమడ్డనే
నెట్టులనీ దురాత్ములెఱు * శేర్పడఁ * జెప్పదు ముప్పమూఁడెని
క్కెట్టునఁ గూలితిన్ విభుడు * గాదన మానఁగ లేక పోయితిన్ 293

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక ! శంకరు నిందచే * నీన యఘంబుఁ
గుడుతువీక సందియములేదు * గొప్ప దుఃఖ
ముందుదువు పరమందును * నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాగ్ని సం * కోపపడక 294

గీ. అఖిల దేహులకెపుడు ప్రి * యాత్ముఁడైన
యభవునకు నధికులును బ్రి * యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ * దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వారు * నేరరిట్లు 295

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు * పల్కుచునుండ్రు దొసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి * పాటియెనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లింకెచ్చ దోషములఁ * బ్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరనున నీ వనార్యమతి * భర్తనియం దఘమెంచినా విటుల్ 296

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున * నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్మవా * దులు జగమున
నుత్తముల నీనుమైదూఱు * చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన * రారుఁగాక 297

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించునుక్కిదలఁచువారి*యఘ పుంజములన్
శివునిఁ బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుడ వీవుదెగడఁ * జత్రంబగుఁగా! 298

అ. ఎవని పాదపద్మ మేవేళ బ్రహ్మర, సాసవాధు లర్థి * దాసి హృన్మి
ళిందముల నికామ మొందుదురో తృప్తి యట్టి విశ్వబంధు * నలిగితివు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు * వేలుపులెల్లరు నొల్కిమిట్టలోఁ
బునకలు బూచినిగొనియు * భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసు లేశమును * బూని ధరింతురు మాఘులందు నీ
కనినయటుల్ దలంప రశి * వాత్సునిఁగాఁగళివున్ శివేతరా! 300

ఆ. వినుప్రవృత్తమని నివృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱు * వేఱుగా వి
భాగ మొందియుండె * రాగవై రాగ్యుల
క్షణములొప్పుమీఱఁ * గ్రమముమెఱయ. 301

అ. ఒక్క కర్తయందు * యగపదాచరణంబు
కర్మయుగమునకు నికామవైర
మెట్టికర్మయేని * యెసఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు * నివ్వధంబు. 302

ఉ. యణిమాదులౌ పదపు * లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్దేయము లస్మదీయములు * కిల్బిషి! నీకొనగూడవెట్లు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ * దద్విహితోదన తృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్తులగుఁవారలు మెచ్చు పదంబు లారయన్. 303

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు * నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గ్రొవ్వెవనున్ సమానముగఁ * గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జివున శర్వుదూషకుని * జహ్వఁదెగేయఁగఁ జెల్లుఁజాలఁడేన్
నెవ్వఁగఁ జావఁజెల్లునటు * నీల్లనిచోవెడఁ బాయఁగాదగున్.

ఉ. కావుననే త్వదీయమును * గశ్మలమై తగు నాదుజేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ * బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవపు చెడ్డచుట్టటిక * మింకునుగావుత బ్రాహ్మణబ్రహ్మ!
తావకమూర్తిజాతను * దాహముఁజేతు సుఖింతు నాపయిన్. 305

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ * నము నొచ్చునిఁక
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, వ్రను గుణవమునట్లుఁబాసిపొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు ముసులీరు వినుఁడిఁగ, యరయకయనుచితప్రళయగర్భమామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖిమందుదురు వెనన్. 307

అ. ఇట్లు వల్కినిసియీశ్వరియు త్తరా, భిముఖ మొప్పునట్లు పృథ్వీగూరు
చుండి మానమొందియుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసి శివునిఁదలఁచి

క. దేవాదిదేవుఁడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ * దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షునివగ, కీవిధిఁ బాయంగ నెంచి * యెంతయుఁ బూన్కిన్.

గీ. ప్రాణము నపానమును నొక * పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం * దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు * త్రోవబొమల
మధ్యమునఁ జేర్చియంత శాం * భవి రయమున.

308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్వీతి * హోత్రధార
ణముఁ దనరఁజేసి శివపదా * బ్రములు దక్క
నన్యమెద్దియుఁ గనకుండె * నపుడుయోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాలెన * య్యెడలు వడిగ.

310

క. అకసమునఁ బుడమిపయన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది * చూచికడుకాహా
హాకారంబులు నెలఁగఁగ, శ్లోకంబునుజెంది దక్షుఁ * జూచి యని రిగిల్. 311

సీ. తివిరియొక్క కలకె * తెల్ల వాటు నెదకు!, మురియఁబోకుమనికొందలు నొడివిరి
ఇల్ల ల్కినంతట * నేపండుగానొకో, కనఁబోదువని కొంద * అనిరి మీటి
ముందట నున్నది * ముదునశ్శపండుగ, అయ్యతోనందట * కనిరికొంద
టిది కట్టికుడుపు నీ * వెందేగఁదప్పదు, కూతుగోడనియును * గొందటనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర న * క్షత్రరాసు
జెంతవట కిద్దకాంతుల * నేపుమీటు
నంతవటకీపు పుత్రికా * హంతకుండ
వనుచు దుష్కి ర్నినొందెద * వనిరి వనరి.

313

క. ఆ శివురాణిఁ వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి * యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచుమఃఖమంది * రయమునన్.

ఉ. పరశు శూల ఖడ్గ * ధరుతాచు బిరబిర, దక్షుఁ జదువవచ్చు * తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మార*ణార్థమై దక్షిణా,గ్నిని భృగుండు హవన*మును బొనర్చె.
వ. దానఁ జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడవి యుల్కుకములఁ*బట్టి యురగ*కే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పఱువఁ జేసిరంతఁ * బొంకముమోఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁడెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను * ముగ్రునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాటడి యాగమున్ గడఁగి*తాత్మజనంతముఁజేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను ద*ధీచి హితోక్తి ననాదరించితొ
రార! యఘంబువై నఘము * నార్జనఁ జేసితి*విట్లు దుర్మతీ! 317

సీ. ఏ సతీదేవి బా*లేందుశేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ*యంబులేలు
ఏ సతీదేవి బ్ర*హ్మాండచంద్రాంధ్ర ప్ర,ముఖ నిర్దర్శకేణి * వూజలొందు
ఏ సతీదేవి యో*గింద్ర మనోరాజి. బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ * బరిధవిల్లు
ఏ సతీదేవి భ*క్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబులఁ * బూన్కి నొసఁగు
గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంత*మోక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ * జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య క*ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁజేసి * తొర ద్రోహి.
గీ. దీని ఫలమంత యిపుడె సం*దియములేక, కుడుతు విశ నీ సభాస్థార*కోటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగివడు*నేలమోద, సవనమిది భంగమున్ జెందు*సత్సరముగ.
వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్ములకు శాస్త్రీయగు * మెండుగ వె
స్కను ముందుఁగనక వీ రీ, యనువున విందులను మెక్కి*రరుసంబుమెయిన్.

వ. అని యిట్లు నచించి యూరకుండుండు

జీ. అంత సురలో మునులో మనము లందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందట మఃహాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
సంతయు నిశ్చయించి పనఃజేతులు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలె దోఁచెడు దయామతిఁ బ్రోవఁగడంగు మిందటన్. ౩౨౧

క. అని యర్చించిరి దక్షుం, మను జక్రాయుధున కెఱిగి శివునిజేసి యనెన్
పనఁజూ! నీదు సాయము, ననె జన్మము సేయఁగడఁగినాడ మనువుమీ.

ప. అని యభ్యర్థించె సంతమీఁద.

మత్తకోకిల. పాటినట్టి గణంబులెల్లఁ గ శివునిజేరఁగఁబోయి య
ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె శివోవిదోత్తముడైన య
న్నారదర్శియు శర్వుఁజేరి ప్రణామముల్ పొనరించి యా
తీరుసంతయుఁ బూసఁగ్రుచ్చిన శిరుఁదెల్పెను రోజుచున్. ౩౨౨

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని శివశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ జక్కఁ దెగల్గొని పర్వతాగ్రమే
దినిపయిఁ గొట్టినంతనె యుదీర్ణతరప్రలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగధగచ్ఛవులు శివార్కొని వెల్లొనరింప నెల్లడన్. ౩౨౩

మ. ప్రలయార్కదుర్బలియెల్ల విశ్వముపయిన్ శివాపింప దివ్యాయుధో
జ్వలముల్ హస్తసహస్రముల్ వెలయ దీప్తవ్యద్విక్రమాంచత్కళా
లలితాకాదుఁడు వీరభద్రుఁడు మహాబాల్లసంబుసన్ బుట్టె న
కైలసన్ బొల్పెను భద్రకాళి యటులే శీర్తింప వైమానికుల్. ౩౨౪

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి శివునిజేతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువులతో రాజల్లుచును దోడుతోడ రయమునన్.

అ. పొడమి యిట్లు వీరమూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాగిమొక్కి శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు శివజేరింపు మిఁక నాకు, సకలభువన నికర చక్రవర్తి!

నీ. ఇంకఁగఁజేతునా! యీ సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు శివధితుణ!
పిండియొనర్తునా! శివేర్పి నీ కులపర్వతముల మొత్తమ్ములధర్మనిరత!
ముక్కులుచేతునా! దిక్కరీంద్రంబుల, యక్కుంభతలముల ననఘచరిత!
కనవొనరింతునా! కమలజాండములెల్ల, గదిసి చేపట్టి గంగా జటాల!

గీ. చిదిమివైతున? భాస్కర * శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరాక్షస నిలింప
సిద్ధమునిచారణోరగ * శ్రేణిబట్టి, హింస యొనరింతునా? బల్లిఃఘాంసమెఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన * లోకశూరు,
డెందులేడిది కుక్కువం * బిందుభూష!
ఎద్దిసెప్పిన నొనరింతు * నివుడ వేగ
సెలవొనఁగి పంపుమా దృతిఁ * జేసి జనక!

329

ప. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. సవనముతో దక్షుఁ జదువు, మవినీతుని నీవు మామఁకాంశప్రభవుం
డవు నీచేఁ దెగుదురికన్, దివిజలు మునిజలునునేని * దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలిఁముక్తి సెలవుఁగొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతతితోడఁ * గదలె రయమునన్. 331

—* శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

ప. అంత నవ్వీరుం డయుతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహ
శార్దూల గజ తురంగబలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూడుకోట్లు
రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరినాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహర్షుల్లరీ
కాపాశమృదంగఘంటావేణువీణాడమరుఘటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషడ
బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి, ఇత గణపాలురగు శంకుకర్ణుం
డును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాగూడుండును, సుమంతకుండును,
కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుపింగుండును,
పూర్ణభద్రుండును, జతుర్వక్తుండును, విరూపాక్షుండును, సంనర్తకుండును,
లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుం
డును, గపాలీశుండును, సందారకుండును, కుండవిప్లవభకులును, సన్నాదుండు,
పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుఁడు, మహావేశుఁడును, కాలకాలకమహాకాలు
రును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుఁడును, ఆదిత్యమూర్ధుఁడును, వికృతుఁడును,
విశాఖుఁడును, సర్వాంకకుఁడును, జ్వాలావేశుఁడును, బర్వతకుండును, త్రేత
పాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు వందీశుఁడును, సర్వసేనాని
యగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటి
ప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగ మించిరి. ఇత భద్రకాలియు, విభుని

పిఱుండ సింగంబెక్కి సాయుధయై సాయుధులగు మహాకాలీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండవర్ధినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహానామక వనదుర్గ లతో శాకినీ, ధాకినీ, శుక్లాంధీ, పర్వతీ, చటికాజ్వర, బలంబులతో జరుష్వమి యోగినీ చక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతో ననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబండలి దక్షాధ్వరశాల యందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ. భానుమండలముపైఁ * బరీవేషములు చుట్టి, తారాగణంబులెం * తయునుడులై కడఁగి వెన్వెంటను * ల్కొన్నప్తిచెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె * చొటనుమీఱె గొప్ప సర్పంబులు * గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ * విస్తరిల్లె ఖరవాతములైండు * గా నేచివీచె ధ, వశవృశ్చికంబులు * నొలిచెఁబడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వామ * పక్షములును బెక్కుతడవలదిరె మఱి * యుక్కు మిగిలి గృధ్రములు దక్షులెల ముట్టి * కెరలుచుండె శలభములు నిండె సద్వర * శాలనెందు.

కెకికి

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరవ * ధమ్మననుండి యఖండభంగి నిం గిని బుడమిక్ నిరంతరము * గీల్కొని జీకటిఁ బర్వజేయుచున్ వినఁబడె వీరహంకృతు ల * విస్ఫుటభైరవరావధోరణుల్ మునులు సదస్యులున్ విని గు * ముల్లొని కంపితచిత్తులై రటన్.

కెకి4

-* ఉత్పాతంబులకు చీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిని మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమతో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూతును గోలుబోయె * పయిఁగూలఁగ వచ్చెవిపత్తు మోఱకుం డీతఁడు కాలకాలుని మహిమేశ్వరుఁజల్కనఁజేసి జన్నమున్ నీతిదొరంగి యిట్లు లతి * నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కుడౌ పాతకమిద్ది మిన్నకయ * పాయనె డాయను గాకదోడుతోన్.

కెకి6

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత * నేగుదెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు * లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఁక * పృథులవీర, భూతవర్షులు దళములు * ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మనులు * పాంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్లకల్లనుచు * వాయిడి కూయుచు, దత్తరిలుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును * నచ్చుచు, జచ్చితిమంచు నొచ్చుచున్
పడుచును లేచుచున్ మిగుల * బాలిశులై విలపించి రెంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

గీ. దర్శమంతయుఁ గోల్పోయి * దఱుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును * దోయజాతుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు * కీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భావించి మదిని.

339

ఉ. తానును జంకునొంది యల * దఱునితో ననె యాజ! నీవుఁ దు
ర్గానముఁ జెంది యుగ్రు నసమాను మహామహు నిందఁజేసి యీ
కానని జన్నమొందితివి * కల్మషమున్ వడిగట్టికొంటి వి
ష్ణు గడంగినన్ విడువ * దీవినిపాతము సర్వభంగులన్.

340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ * నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది యశ్లేయకా నికన్ దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దటిసెన్ * మాద్యద్భుతశ్రేణితోఁ
దానై దుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ * దప్పితు నీభంగముల్.

341

—* ఇంద్రుడులు వీరభద్రునితో యుద్ధ మ చేయుట *

గీ. అంతలోననె యజ్ఞశాలాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీరజనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై * రృతుఁడు వరుణ
గంధవాహు తెదుర్కొని * కడఁగిరాజి.

342

క. చండిశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుఁడు గోకిలుఁడు నమో
ఘండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాడి * దర్శనెనఁగన్. 343

క. వారువముల సరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి * చటులాయధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయలఁ * జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియున్ బైబడి చంపఁగాఁ దలంచి యశ్శూరహేష్వరగ్రామముల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ నద్దంభోభిభ్రన్ముఖ్యులం
దఱు భీతిన్ గొని పాఠిరత్న మునులున్ శి దామోదరున్ జేర న
క్కఱివే ల్పానావమెండఁగాఁ దలంచి చిక్కిన్ నిల్వఁ జక్రంబుతోన్. 345

—* నిష్ఠుమూర్తి పీఠప్రసాదాన్ ముద్ధమ సేయవచ్చుట *—

ఉ. శంభునుతుండు చూచి మధుశాసన! యద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుబోల్పఁదగు శోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరిం దనంఘముల శి స్రుక్కఁగఁజేయవె పెక్కుమూర్తిలన్. 346

ఉ. ఎక్కడనుండి దక్రము రశమేశ్వర! చెందితి వింత నిస్త్వయా
బెక్కడనుండి దాపరిలె శి నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగనిల్వ నీదయన శి శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
బెక్కులు వాకునేల యింక శి వీరఁదొడంగు మణంగు బింకముల్. 347

గీ. కనవె! దాక్షిణ్యణిపాత శి మనఘమూర్తి!
విసవె! మునివర్మణుడగు దధి శి చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా శి గమును జెంద
గిట్టజే! నీకు శివునకే శి క్రేవనేని 348

మ. అనినన్ దానవవైరి యుత విని దా శి నాటోపమున్ జెంద శి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా శి యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుడనె నేర్పున్దక్కి యిట్టి మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటె యథుముగాఁ శి బోల్చెన్ విధిప్రేరణన్. 349

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుడయి శి హెచ్చుగ వేడుటఁ జేసి యీనవం
శి తెఱఁగొందియుంటిని మశిహేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
తని కిట్లు బాసట వ శి హింపక యుండిన నాడికొందుడు
జీతము తీరుఁ దెల్పితిని శి చేయుము జేవయెసంగఁగా ననిన్ 350

గీ. అవలఁగానున్నదగు విజ శి యంబునీక, యగును సందియమేమిలే!దయిననన్నుఁ
గడచి దక్షునిజేరునిక్కచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు శి దారసిలునె

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ. అనుటయు వీరభద్రుడు ప్రి * యంబెడఁజెందియు నల్లె యశాను...
కని దనుజాంతకున్ గదసి * యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుకైదువుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతనకిదం బొనరించె రయంబుమీఱి న
వ్వనజవిలొచనుండు శర * వర్షము వీరునిపైఁ దనర్చుచున్ 352

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన * పాతినట్టి, చాసవుడు మున్నుఁగాఁగల * చారు మరలి
వీరబలములతోఁబోర * వెడలి రంత, వీరభద్రుడు చండ్రి * భైరవులును 353

గీ. వీరవద్యుల గణపాల * ధీరపరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి * శేఁగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి మర్దించు * తెఱిగి యురగ
శయనుఁ డబ్బావై సుద * ర్భనము నేసె. 354

చ. అది గని యొక్కవీరుడు ర * యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
ప్పదనునఁ దోయజేక్షుణుడు * పర్వనవచ్చి గణేందు * క్రిమున్
వదలిచి చక్రమున్ గొని జ * వంబున నాత్మరథంబుఁజేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును * నాసల బాసిరి సంగరమ్ముపై. 355

ఉ. అంత ఘహాత్ముడైన హరి * యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మ * హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వంతగ సంతరింపఁ గని * వీరుడు రుద్రమయంబు నస్త్ర * మున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల * భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్. 356

క. ఆ తరువాయి నె వెన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ * జేవఁబొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిక్, భూతలమునఁ బడియె సురలు * మునులున్
[బాగలన్. 357*

విష్ణురాజే సతీ ఖండే సప్తతింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ ఆభ విష్ణుర్మహాశేఖః । చక్రమద్యుప్య
హ్నిశ్చ...యుయుధే భగవాన్స్తేవ । వీరభద్రో మధవః ॥ తయోస్సమభవద్భుధం ।
సుఖూరం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోన్ము । నానాస్త్ర ధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్లోగ
బలాత్రిస్య । దేహదేవసూదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జఙ్గిరే ॥
తేచాపియుయుధస్తేన । వీరభద్రేణభావతా । విష్ణవద్బలవంత్రోహి । నానాయుధ ధరా
గణాః ॥ తాన్ సర్వాంపి వీరోహా । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార కూలేన జ్ఞాత్వా
స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తత్రోర్వరసికం విష్ణుం । లీలయై వరణాజరే । జహూన వీరభద్రోహి ।

అ. కొంతవడికి లేచి క్రోధరక్తేక్షణుఁడగుచు గూఢపాచ్చి యానుఁడార్చి
వీరభద్రుడైన * విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మీక్ష సేయఁగని మహేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును * శ్రీపుభుజంబును స్తంభమొందున
ట్లవిహతతేజః డా భుజగ * హార కుమారుఁడ * సర్వసప్త కే
శపుఁడును మంత్రవేదులగు * సన్మనీషరుల మంత్రశక్తి జా
హువును గదలెచ్చె జక్రము సముద్భవఁ జెందకయుండె స్తంభమై. 359

వ. అంత నద్దానిన్ గాంచి యచ్యుతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్దూలంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుడై వేయ నాతండు * వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దు త్రినియలు చేసె * దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ * దఱిసి యనియె. 360

క. కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లభి * యెసఁగడు వీరల్
గానని తెఱఁగున ఏండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ * బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతీ రనుష్ఠింప నెంచి సమరావనిన్ దొలంగి
సూక్ష్మరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందె బద్మజం డట్టులె యొనర్చె
నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతితో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుండు యజ్ఞ శిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ * గాకృతిక వ
హించి యాకసమునఁ బరు * గెల్తు టరసి

త్రహారే మహాబలీ || తే హారే సహసా | విహతః పురుషోత్తమః | పసాత చక్రదాభూమాః
విసంఖ్యో భూష్మనే హరిః || క్రోధరక్తేక్షణ శ్రీహరిః || తత ఉత్తామ సప్తభుః || ప్రహర్తం
చక్రమద్యమ్య | అతిప్రత్ పురుషర్షభః || తస్యచక్రం మహారాదం | కాలాదిత్య సమప్రభం ||
వ్యష్టం భయ దదీనాత్మా | వీరభద్ర శ్రీహరిః || మునే శంభోః ప్రభావాత్తు | మాయే
శస్య మహాప్రభో | సచచాల హరేశ్చక్రం | కరస్థం స్తంభితం ద్రువం || అథ విష్ణు ర్గణేశన |
వీరభద్రే భావతా | అతిప్రత్ స్తంభితస్తేన | శృంగవా వివనిశ్చలః || తతో విష్ణు స్తంభి
తోహి | వీరభద్రే నారద | యజ్ఞోప మంత్రణ వశాత్ | స్తంభ నిర్మ క్తిమాయయా ||
శార్దం జగ్రాహసత్తుధః | స్వధనుస్సశరం మునే | త్రిభిశ్చ ధర్మితో బాణైః | తేనశార్దం ధను
ర్వరైః || వీరభద్రే తలైవ | త్రిధాభూత్ తత్క్షణాత్మునే | అథ విష్ణు ర్మహావాణ్యా |
బోధితస్తం మహాగణం || అసహ్యవర్చసంజ్ఞాత్వా | అంతర్ధాతుం మనోదధే | విష్ణుమయగతే
చైవ | దేవాశ్చ మనిభిస్సహ | వివిధై గజైస్సర్వ | ఏతే యజ్ఞోప జీవనః ||

వాఁడి నారసమున శిరః * సాతమొనరఁ

జేసె శ్రీవీరభద్రుండు * వాసిమొటయ

తిరిగి

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృతా, శ్వుని భక్తు నశిష్టనేమి * నువిదితుడత్తుం
ఘనుఁడగు కశ్యపుని బడం, బున శిరములు మెట్టి కడిమిపాలుపెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొండఁబ మునులను * మట్టగించి
రింకను స్వాహాదులౌ వేల్పు * టిగురుఁబొండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొండ * తెగించి నగిరి
పఱచు నురలను గొండఁబ * పట్టుకొనిరి,

తిరిగి

క. కొండఁబ ప్రాగ్వంశంబును, గొండఁబ వత్సీభవనముఁ * గొడగొనికడిమిన్
గొండఁబ సదస్యశాలను, గొండఁబ నాన్నీధశాలఁ * గూల్చిరి వేగన్, తిరిగి

ఉ. కొండఁబ కుండమేఖలలఁ * గూల్చిరికొండఁబ యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱ వందఱొనటులు * చేసిరికొండఁబ వహ్నులార్పిరిం
కం దురుసైన కొండఁబ ప * గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పొందుచుఁ జేసి రిట్టు లెదు * రొక్కఁడులేకయె మించుపూన్కిమై. తిరిగి

ప. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యజ్ఞ
మాన భృగు భగవూపలన్ బట్టికొని తిగించి పదంబులచేఁ గంతంబులనుమెట్టి.

—* భృగ్వచిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుండు దక్షునిఁ జంపుట *—

సీ. భృగునిమీసల నూడఁబెఱకె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభకమీసఁలెత్తి తృప్త్యై
భగని కన్దన నందిపట్టి కోసె శపించు, దక్షునెవ్వఁడు కంటఁ * దానలరెచ్చె
పూషుపండ్లనుడుల్చె * బూన్కి చండీశ్వరుఁ, డెవఁ డీశుఁ దిట్టుటకెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసిధార వీరప్రభుం, డంతమొందించియు * సంత దాని

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక విస్మయముఁ బొంది
సంజ్ఞపన యోగబలిమి మస్తమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి దగ్ధంబొనరెచ్చె
ప్రమథవీరులు సాధువాదములొనర్చు.

తిరిగి

ఆ. పుష్పవృష్టిఁ గురిసెఁ * బురహరు తనయపై, వీరవితతిపైన * వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్రశస్త మిమిఱుగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి * శర్కుఁజేర

జ. సులభసంప్రాప్త విజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁజేరి మ్రొక్కి
విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁజేసి నీరభద్రున్ గారవించి
గణాధ్యక్షు నొనర్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై చిన్నభిన్నాంగులైన
ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కుటివారందఁ జూనిఁదోడ్కొని నైకుంత
పురంబునకరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్విధంబెల్లఁ దెలిపి
యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్చునుని నేడుడు బుండవీకలోచనం
డిట్టనియె. 371

క. తేజీయసుఁడగు పురుషుని, పైజనుఁ డపరాధియగుచు శి బ్రదుకు నయెందున్
యోజింపఁదగదె యిట్టుల, నే జడుఁడేనియును గడిది శి యింగిలమెసఁగన్.

ను. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుఁ * మాన్యున్ వెడంజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూజగొంటిమి హవి * స్తోమంబు లిష్టైన నా
ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ * త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున సంఘుల్గొని “క్షమ్యతా” మనికడున్ * బొల్పొప్పఁవేడన్ దగున్. 372

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ * జేరిక్షమింపన్
స్తవములొనరించి తద్దయ, సవనము రక్షింపనలయు * సముచితమిదియా.

ఉ. ఈమును లీసురల్ నలువ * యీవును నేనునుఁ బాకశాసనం
డేమహనీయు వీర్యబల * మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు సుం
తేమి యెఱుంగఁజాలము మ * హేశ్వరుఁడట్టిఁడు వేఱుత్రోవతో
నేమియిమెచ్చు నవ్వెరవు * నెవ్వఁడు నేయు న్నవతంత్రుపై నటుల్. 373

* విష్ణోద్దినుభు కై లాసచునకుఁ బోవుట *

గీ. అనియిటులు చెప్పి వైకుంఠం * డఖిల సురల
మునులఁగొని నల్వతోవేగఁ * బురహరేషు
వాసమె పోల్చునట్టి కై * లాస శైల
రాజమున కేగి భయభక్తు * లోజమెఱయ.

376

గీ. జన్మయోగతపోమంత్ర * సమ్మగోష
ధులను సిద్ధులగున్ వారి * కలవియై ప
రులకుఁబోరాక దివ్యాప్న * గోజనముల
సకల గంధర్వ వితతుల * సంగతమయి.

377

కైలాసగిరి వర్ణనము *—

క. నానాభాతు విచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘ్ననంబయి యింజా
నానామృగతతియుత్తమై, నానాపాదప లతాభి | నందిత మగుచున్. 378

సీ. ఇష్టఫలములీయ | నెందుద్విజలః బిల్బు, గల్పదుగ్రములు శా * భాకరముల
సిద్ధసుందరులెల్లు * చరి ప్రియులతోడ, రమియింతు మణికండరముల నెందు
నందడించెడు సతీ * స్నానపుణ్యతరోద, యై నంద యెచ్చోట * సమృతగతి
గవ్రంబులనగుల * కంచెలతో నెందు, నశిషిపుళినము లానందమొరగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గేకల నిఘడ్పు
మూర్ఛనలొనర్చు మత్రాళిపుంజమెందు
దనరు సెలయేటు లెచట వాదముల మించు
నేన్గు లెచ్చోట గిరియాన * మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమాపులును నిమ్మలీత చిట్టితలు, పారిజాతములు మందారతరులు
పొన్నలునున్ సురపొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల * గాంచనములు
రేగులునున్ గంగరేగులునున్ గొండ, గోగులుఁ బనసలు * గొడిసెగములు
దబ్బలునున్ నారదబ్బలునున్ నారి. కడముల్కజారముల్కముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరికలు * వేవతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మా * రేడుగములు
తాటిప్రమామలు చీకటి * తరులు మట్టి
ప్రమామలును రావిప్రమానులు * జోకమెఱయ. 380

గీ. తియ్యమామిడి రసదాడి * తేనెయరటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ * తెగలు మఱి తు
రంజి నారింజగములు హేరాశ్మమైన
వెదురుకోనలును బలాశ * వృక్షరాజి. 381

గీ. పుష్పితాశోకములు మల్లపాదలు జాది
తోపులును బండిగురివింద * తోపు లేపు
మీఱు బంగారు తామరల్మేల్మిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు * గల సరసులు. 382

క. వలకిత్తీగెలు తాంబూ, లీలతలు అనంగలతలు * శోభోకలునున్
మేలిమిజాతులు పలు త్రక్కోలకముల వరుసలెంతో * తోసంబిడెడున్. 383

క. పలురకముల ద్రాక్షల వండిలు లెంతయు వింతగొలుపు * తీయనగదగు వం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రా, చిలుకలు నిందొంది పాడ * శివమంత్రమున్.

సీ. ఇభములు సింహశరభముల పులుల గడు, పులు నొక్కయెడనొక్కదానినెంచు
అడవియెన్గుల యొరికిపడినొప్పు హరిచంద. నముల గాన్వలలందు * పగురులమడి
రక్తకంఠ ఖగన్వారముల మేళముఁజెందు, చుట్టదమందిలి * న్నగరసరములు
కలహంస కులపతుల * పడఁగెచ్చను శిల, రుద్రీయ హతముల * పుచ్చబుగను

గీ. పచ్చలే మెట్లుగదనచ్చు * పగ్గనరను
లింగపుమెయిఁ బుగ్గకాంతల * కీచ్చ ముదము
పొంకనుగు వెండి బంగరు * పుష్పములు
మేలి రతనాల గద్దెల * మేలుమీఱు. 385

క. క్రోతులు కొండముచ్చులును * క్రోడములున్ బులులున్ సింహమున్
పాతమృగంబు లెల్లఱను * బస్తములాలను నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సిగముల్ శరభముల్ గురుబోతులు పాడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులు * బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెడున్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పాదోనముగను
విరివి దైవాట శాఖల * వెలసి కొండ
నెల్లఁ దలుగని నీడ శోభిల్లఁదగి ము
ముక్షు శరణం బయినవట * భూజమందు. 387

సీ. అలుకనుబాసిన * యంతకుఁ బోలి ను, ఖాసీనుఁడై యున్న * యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు * ననకాది సిద్ధుల, చే నేవలనుఁ జెంది * చెలఁగువాని
జక్కులకును నల * రక్కసులకు దొర, యా కుబేరుని పూజలందువాని
విద్యాతపోయోగ * విభుఁడై తదీయాధ్వ, మొంది విరాజిల్లుచున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్ఠమగు జటాదండ భన్త, చర్మముల నెలరేకను * సాంధ్యగగన
రుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దాళిచినవాని, విశ్వమంగళములను నర్పించువాని.

—* విష్ణ్వదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *

సీ. దర్శమయంబయి * తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుఁడై సిరి * నున్నవాని
నజ్జనుల్గినఁగ శాశ్వతపు బ్రహ్మంబు నా, రదునకుఁ జెప్పుచుఁ * బొదలువాని

కుడితోడకాజేరిచి * యెడమకాలిని నెక్కు, మోకాలిపయిఁ జెయిన్ బూనువాని
రాజేంపఁ దర్కముఁ ప్రసూఁజెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల * నొందువాని

గీ. బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున * బరంగువాని
యోగపట్టును గట్టి చెన్నొందువాని
మునులకెల్లర కాద్యుడై * పొలుచువానిఁ
బరమశివు నచ్యుతాదులా * నురలు గదిరి.

౩౯౭

గీ. నంది సెలయించి డగ్గటి * వందనము లా
నర్చి శిరసుల సంజలుల్ * చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డెరవందనయనున * కజనకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నాన * నములంత.

౩౯౮

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుంగుదుము నిన్ను విశ్వేశు * నీ జగతికి
యోని బీజములై యెప్పు * చున్న శక్తి
శివులకునుఁ గారణంబయి * చెన్నుమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మంబ * వయ్యనీవు.

౩౯౯

గీ. నరవి స్వాంశమలగు శివ * శక్తులందు
నూర్ణ పద మట్లు గ్రీడింపు * చుండి జగము
బొడమఁగాఁజేసి పోషించి * యడఁతు వీవు
నిర్వికార చిదానంద * నిత్యరూప!

౪౦౦

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము * నెట్టనఁజేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి * బల్లిదమై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ * సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు వానినై స్థికమ * తిన్ బొనరింత్రు వ్రతంబు నొందుచున్.

౪౦౧

క. మంగళ! మంగళ కర్ముల, మం గావించెదవు స్వర్గ * కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడెదవు పెఱల క, మంగళులకు నరక మెందు * మాఱదదియెఁజేన్.

వ. అయినను

- విష్ణుమూర్తి శివునితో దత్తునిబ్రతికించి యజ్ఞమునుబూర్తిచేయింపుమనుట
ను, బ్రతుకనే జేయుము దత్తునిప్పు భగనే * త్రంబులో బ్రసాదింపుమా
దృతి మీసంబులనీయుమీ భృగునకున్ * దెప్పింపుదంతంబులు
న్నతకారుణ్యమయ్యాత్మ! పూష కీకజ * న్నంబందు నీచేత శి
క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను * శ్రీలొండఁబాలింపుమా. 393
- క. సమయించితి నలయజ్ఞశి, రము మరలసముద్ధరింపు * క్రతువెవ్వనిచే
సమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుమఱులు భాగంబునీక * కూలిరియట్టుల్. 394
- క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! * యిది నీయదియా
ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సననఃపూర్తి మఖేశా!
వ. అంత విరించి యిట్లనియె.
- చ. చెడు మదినొంది భేదగతిఁ * జేడ్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
నుడివడువారు లాఁతుల యశ్రోధనముల్లని కుందువారు నా
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁజేయఁగఁ గూయుదు రన్యలన్ వడిన్
వడినిఁకఁ జంపరట్టివిధి * వంచితులన్ మిముబోటి సత్తముల్. 398
- వ. ఇంద్రుండిట్లనియె.
- క. వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యనకు మహీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న,మందకృపాయతనునకు * మహితాత్మునకున్, 399
- క. ధాతలకెల్లర కీవే వి,ధాతవు త్రిగుణాత్ముడవు సుధాకరమకుటా!
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను * నీదు జనములన్. 400
- వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.
- సీ. ఉచితరూపునకు సహోద్యోజాతమూర్తికి, గదికి తూలికి ధన్వి * కిదియె ప్రణుతి
వామదేవునకును * వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే * వందనంబు
ఘోరఘోరునకు సహోరమూర్తికిఁ బరే, శునకు వికటునకు * జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁదత్పురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చేమోడ్పునేత
- గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి * నీశ్వరునకు
బ్రహ్మరూపునకును బర * బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁ ద్రయీతనునకు సుం * దరతనునకు
భక్తిఁగావించు మిదె యభి * వాదనంబు.

వ. అంత నిలిచిపోగాంచి కాల్చేడుకేళిడుం దిబ్బయె,

—* దక్షిణం గ్రహించుట *—

ఉ. మోహము జెడినట్టి యల * ముద్దులదోగమునే వలంనఁ జా
పోహనుజెంది తృప్తి న దుఃఖమునమాదులఁ శిక్షఁజేసితిన్

మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు * పూనిన జన్మము జన్మ మొందె ని

ప్రొహరి! యో విరించి! వినుఁ * జొప్పగ నర్పము నిర్వహిల్లఁగన్

402

గీ. అధ్వరికి బస్తమస్తకం * జమరు మిత్ర

చక్షువునఁ జూచు భగండు పూజయజమాన

దంతములచేత నమలుచుఁ * దానుఁ చిష

భుక్కుగు భృగుం డజశ్రుశువులనుజెందు.

403

—* దక్షిణం గ్రహించుట *—

వ. నుజీయు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబుల

చేతను బాహుహస్తంబులఁ బడసి జీవితం రక్షానర్హుండన్న న య్యాదిమదేవుని

నుడుల కళిలర్చి జనంబు లలరి సాధునాదంబుల ధన్యవాదంబులకొనర్చి మొక్కి

రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరనుశివుని నవసంబునకు భక్తిమెయి

నామంత్రణంబు నేయడు, మహాదేవుఁడు నాక్షింబి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ

జని యట్లొనరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హనుసంబుఁజొద దక్షుండు నిద్ర

మేల్కొనినట్లు లేచి కూర్చుండి ప్రబోధంబుఁజెంది ముందఁజనున్న శివుకొ

జూచినయంత నె శరత్కాలంబు నందలి ప్రాదంబుఁబోలి యకల్మషచిత్తుండై

పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతిఁజెందిన కూతుఁ

దలఁచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుండై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న

నెట్లా హృదయంబు బిగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

—* దక్షిణం గ్రహించుట *—

గీ. పెక్కులు తిట్టినట్టి నను * చిట్టుగ దండము చేసికొని దా

నెక్కు డనుగ్రహంబు గనె * యేర్పడె నాయెడ వెన్నఁదీపు పెం

పెక్కఁగ బ్రహ్మబంధువుల * నేనియు నన్ను వసేయఁబూన రా

చక్కి మహేశ! యెట్లు వ్రత * చర్యలఁ బాయుదు వీపు పేర్చిమై.

405

ఉ. వేదము రక్ష సేయుటకు * వెన్న నె యెఱ్ఱ తపోవ్రతేద్ద వి
 ద్యాదులఁ దెన్నునింజు భుజి * దాన్యమునన్ సృజించి విప్రులన్
 గాదిప్రేమ నావులను * గజ్జనుఁ జేకొని కాచు గొల్లఁ డ
 ట్టేదురునులను వెల్లపుడు * నెంతయుఁ బాములఁ బాపి యాశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయఁ * నే నటు లెగులు పల్కినన్ మనం
 బున నవి లెక్క సేయకయె * పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
 బునఁ బెనుగోలి గూలు నను * ధూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
 నినుఁ గొనియాడఁ జాలుదు నె * నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. పరదునకు విశ్వపతి కార్త * బాంధవునకు
 జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు న * నాతనునకు
 సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర * శాంతమణికి
 సర్వకారిణునకు నను * స్కార మిదియె. 408

* శిష్యుడు దక్షుడు నితంబుఁ బెప్పట *

గీ. అనియిటుల వేడ్డిమొక్కి * యట్టిదక్షుఁ
 గని యనుగ్రహ మొంది యి * ట్లనియె డక్ష!
 వినుప్రసన్నుడ నైతి నే * వేళనేని
 భక్తులకు లోఁగువాడ నేన్ * బ్రభుడనైన. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసువర్థా రియుజ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు
 విధంబులుగ నన్నర్చితు, రుత్తరోత్తరు లుత్తములందఱియందు జ్ఞాని నాకు
 ప్రియతరుం డతఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని
 తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 410

గీ. వేదములచేత నీక్రతు * వితతిచేత
 దానములచేతఁ దపసుచే * డక్ష! నన్నుఁ
 బడయఁజాలరు కర్మత * త్పరులు పుడమి
 భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు * పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవుభక్తిజ్ఞానంబులఁబాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి
 విశేషమిఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేటొండు రహస్యంబు
 గల దది యెఱిగింతువినుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుండు, పూనిబగంబులకు హేతు + భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుండును నాక్షిని, నేను స్వయంభారకుండను + నిత్యుండ వినుమా. 413

సీ. అత్త మా యనుగుణమయి + నందిబగముఁ
బొడమఁ జేయుచుఁ సాక్షుడు + బాలియఁజేయు
చును గ్రియోచిత నామంబు + లొనరఁదాల్చు
చుందు నిఁక నిందు నందియం + బొడవ దెచ్చడు.

414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నామయం బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతకోటినిఁ + బిచ్చబాండు
జెలఁగి వేటుగఁజూతురు + శరసు మొకము
మున్నయినవాని వేటుగ + నెన్నఁడెవఁడు.

415

క. సకలాత్ములమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను + నొండు తెఱఁగు నెం
చక నేమించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి + నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇక నట్లుగాక,

గీ. వెన్నునొల్లక నన్ గొల్చు + చున్నవాడు
నన్నలిగి వెన్నునిన్ గొల్చుచున్నవాడు
వీరలిద్దరు జమువీట + వేఁగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుఁ దుఁగిన్నంతదనుక,

417

వ. మఱియును.

క. కమలజు భక్తిదొరంగిన, గమలాపతి భక్తి యెపుడు + గలుగదు వినుమా
కమలేశుభక్తి లేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి + యబ్జజతనయా! 418

వ. కావున నీవిక భేదబుద్ధి బాసి జ్ఞానివై యుపాసింపు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి
యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు సఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా
నర్పించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి
పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం
బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును సఖిల
సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు
నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్
దలఁచి పలుమాట సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిగించుచుఁ బరమాత్మ

యందున్నది బ్రాహ్మణికి కంటి వశినయింనును నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి
యగునామోహనో యిట్లు పూర్వక లేనిరంబు బాసి బేష స్థానితయై దేవకార్యంబు
కొఱకు ముఖం హిమవద్దికింబ్రవత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది
మహేశ్వరులై జేసెట్లు ని సు బా త్రంబు నెవ్వరే జదివిన విదిన నక్కారు
సకల సంపదలన్ బొడలుడు పున మాచునకు శౌచ శామలు మరతాత్మ బక్ష
యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు పరమక నచ్చి యనుమతిన్ జేండుట
కేమికతం బెఱుంగ జెప్పు మనుడు సూత్రం దిట్లయె.

—* తువ దధీమల కలిహ వృత్తాంతము *—

- గీ. చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ * సంభవుడు ద
ధీచియనుఋషి శపియింప * నా చతుర్భు
జుడు పరాకొంది యట్లు ద * తుని మఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందె * జేవమాలి. 420
- శ. అననేటికి శపియింపెను, ముని పురుషోత్తముని సకల * భూతశరణ్యున్
మునివర! యెఱిగింపు నా, ననఘుడు నుడువంగదొడఁగెనవ్వానికిటుల్
- శ. తువుండను వైష్ణవుండగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి * నేస్తంబురు
విపులేకుండొకపరి మా, నివతినెగని యిట్లుతా సనియె మత్తమతిన్ 422
- చ. ఎనిమిదిదిక్కులోలిమెయి * నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినివయిబొల్పు భూవతి మదిన్ దలపోయఁ ద్రివర్ణవక్త్రీలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె * గౌరవభాజనుడన్న నంత న
మ్ముని విని వేదపుంబధము * బూనని యన్నుడికల్గి యిట్లనెన్. 423
- శ. జనవినుత “బ్రాహ్మణో గురు”, రను వచనముఁదలఁపు మదినినఖిలమునకు బా
వనుడే గరియుడును బూజనభాజనుఁ డిద్ది వేదశిష్యుత మనుడున్. 4 4
- చ. నరవరుడాలకించి యటు * నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె * భూవిభుడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబికను * నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిక నగ్రపూజ్యుడగు * దావన! నీకటు లేను పూజ్యుడన్. 425

గీ. అనిన విని మునిక్రద్ధుడై యాత్మగౌర
వం బరసి నెడ్యపిడికిట * తనుమతీశు
నెత్తిపై మొత్తై నతఁడు గొనెత్తి వజ్ర
మేలి మునివరుఁ జేల్చెను * దోసమనక.

426

త. మునివజ్రహతఁడైనాను, ద్విసం బడి కులపతిని శుక్ర * వినయమున వే
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవిని తలకే మునిచే నంతఁ గృపన. 427

ప. వాత్సల్యంబుతోడ దళిచికి మృతసంజీవిని విద్య నుపదేశించి, భూనారా !
మృత్యుంజయుడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
నుపాసింపుము. దీని నీకు మృత్యుభయంబు వొలంగి. శ్రేయంబు చేకూరునని
యిట్లమృత్రం బుపదేశించె.

428

— * మహా మృత్యుంజయ మంత్రము * —

ధ్యానం -

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగన్త కంభయుగలాదుద్భృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోమ్యుగేన దధతం । స్వాంకే సకుంభా కకా
అక్షుశ్రద్భృగహస్త మంబుజగతం । మూర్ధన్య చంద్రస్రవ
త్ప్రియాపార్ద్ర తనుం భజే సగరిజం । తస్మాక్షం చ మృత్యుంజయం.

మనుః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైవిద్యి తరం ప్రభుం । త్రిమండల సృషి తరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రిహేషోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః ।
త్రిదివస్య త్రిబాహూశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవం ।
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతో యథా ।
ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్త్వై స్సుగంధివత్సర ।
సుగంధి మమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మా । త్పురుషద్వైద్విజోత్తమః ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పశ్చాపి సుప్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాం చ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్ధనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపిచా । స్వాధ్యాయేన చ
యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాయా । నృత్య

పాశాద్యవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మిద ప్రిభుః ।
మృతసంజీవినియంత్రో) । మమ సర్వోత్తమ స్సత్పుత్రః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవిని మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజిం
పుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హేళా
మంబునను నిమ్మాడింటఁగూడ భలంబొసంగు శివసన్నిధిఁజేరి యాయంత్రంబు
జపించినవానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇతఁ యంత్రంబునను న్యాసాదుల నొన
ర్చి జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు
సక్రమం బుపదేశించి శుక్రండు స్వస్థానంబునకరిగి నంతదధీచి శివుని సంస్మ
రించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు
నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్ఠతో బ్రక్కుదినంబులు జపించి
నంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుఁడు మునికదారసించి వరంబడుగు మిచ్చెద
ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె.

429

—* శివుఁడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట *

గీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థి శి దివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన * మఱియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని * సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా * సంబుఁజేరె.

430

చ. మునియు వరంబుఁజెంది యుప * భూభుజుఁజేరి వదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును * భూరితరాగ్రహమొంది వజ్రమున్
ముని యరమందు వేయ నది * మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడఁతేడు సూచిమది * గాటపునక్కజ మొందియంతనే,

431

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీవతినిఁ * గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలున్
బూనికతోడ నెంచి తపఃమున్ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి చనుమానముతోడ నభీష్టమద్దఁగా
నాన్మృత డర్శముంది కమలీలాక్షున కర్పిలిమొక్కి యిట్లనెన్.

432

గీ. బాఁపడొక్కఁడు ననుఁ దలఁ * బగులదన్నె
వజ్రమేసిలి వితయయ్యె * వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి హృదితఁ * సిద్ధులొందె

వానిపేరు దధీచి * యిహ్వాని గనుము.

483

వ. మఱియుఁ దనరును దధీచికి జరిగిన నాదంబు తెలుగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురు
షోత్తముఁ జవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచిలంబు లేకున్నచు యువునికై
తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియను, దధీచిచేఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయు
నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రొసివేయఁజాలక దధీచితోఁ బోక నెంచి
యువున కిట్లనియె.

484

శీ. బ్రాహ్మణు లబయ్య లందును * బాశుపతులు

కడిది మగలట్టివాఁతోఁ * గడఁగ నగునె

యేమిసేయుదు నినుఁగూర్చి * యెట్లుగాని

పోరునేతు దధీచితో * భూమిజాని!

485

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ దోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునీం, దుగ్గిని డగ్గతి బచరమడుగఁ దోయజనేతుఁగ
గని ముని యనియెను కేశవ! నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్యనిష్ఠాతునిగాన.

శీ. ఐన వినుము మహేశ్వరాఁర్చానిరతుల

కెందు నలఁదురు టబ్బమి * యెంచువాఁడ

అట్లుగా కది యొదవుచో * నరసిపల్కు

కలను చేసెద నీతోడఁ * గంజనయన!

487

—* విష్ణు దధీమల యుద్ధము *—

క. లేదలకుట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు * లేనేనే నో

శ్రీదయిత! యనుడు గుపితుం.డై దాననహంత చక్రమారసి కనఁగా. 488

శీ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన * నమ్మునీందుఁగి

డరసి నగి యిట్టులనె హరి! * యైశ మీసు

దర్శనము ననుఁ దెగటార్పఁ * దఱియ దన్య

సాధనములనుగొని వేయు * చలముమీఱి.

489

క. అని యుల్లసమాడిన యమ్మృపయి. నందకము గదను * భూర్యస్త్రములన్
వనజాక్షుఁడేసె సంకల్పి, దనముఖులును దఱిసి మునిని * నానాస్త్రములన్.

సీ. పాదవ ముని యల్లి యొకకుక * ముష్టిఁదెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ * జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు శ్రీశూలమై వారి * కఠినసాధ
నముల నస్త్రంబులను వేగ * నమయఁజేసి. 441

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటన్ గాంచి,
సీ. అతుల మాయాన్వితుండగు * నచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్రగ * దాధరులను
నయతమూర్తుల వెడలింప * నడరి వారు
తావసునిపైకి దుముకఁగఁ * దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలమునన్, జూరున్ బొనరించి యార్వఁజూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా, కారుండై విశ్వరూపగరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోషధులతోడ * నగములతోడన్
బాదలెను భగవత్తనువును నది గని ముని శివునిఁ దలఁచియచ్చెరు వొప్పన్.

సీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి * యచ్చెరియము
కనుము నే జూపెదనటంచు * గరిమమెఱయ
చ్యావనియుఁ దనయందు బ్రహ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి * సురలు హరియు. 445

క. అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహించుచున్న * ఋషిఁగని హరిబ
ల్పంతముతోఁ దలవడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁజేరి రయమునన్ 446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన * వత్సల! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీఱఁడలి * కాశునిభక్తుఁడు ప్రోడయెంతయున్
గలుషము లేదు వీనియెడఁ * గర్కశభావముఁ డింపు తేనికిన్
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ * జెల్లదు వేఱువిధంబు రూఢిగాన్. 447

వ. అనిచెప్పట యాలకించి శుభ్రుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుండాఱడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధిచి యం
ఘులందుఁ బడి యిట్లు పార్థించె 448

సతీభండే అద్వైతాధ్యాయే—శ్లో! దదానా విష్ణుం । దేవేశం దధిచి త్యైవసత్తమః ॥

—* దేవుడు: దధిచిగర్థించి యుద్ధంబునుడుపుట *—

శా. మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయుభుములన్ * మాసీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెగుచున్ * మాహేశ్వర గ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా * మ్నాయైక విష్వస్మణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! వేగనను న * స్మన్మిత చింతామణీ!

449

వ. అసయిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థిచుచున్న ట్టుపునకభయంబిచ్చి తన
మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నిరరజేవతలన్ గాంచి యాగ్ర
హంబుతో.

450

గీ. తివిరి మధువైరి! నీవును * దివిజులై
రుద్రాకోపాగ్నిఁ బొగలుదు * రుద్రతమండ
యని శపించి ట్టుపునిఁ జూచి * యధిప! స. పుండు
పూజ్యుడేయైన బ్రాహ్మణుల్ * పూజ్యతములు.

451

వ. అనిచెప్పి ముసీంద్రుం డాత్మాశ్రమమునకేగె చుత విష్ణుండు చలంబు మాని
సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. ట్టుపూడుచు మనకెకాలుమ్యంబును బాసి నిజ
గృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబను నెడ
జరుగుటన్జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె జను లియ్యది సేవించిన
శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన నిష్టాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వ
రంబునకేగి యట్లు భంగంబొందె రీక్షిపదనీచి నాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ
మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల కవమ్మత్తుపీడా పరిహారంబగు
రణంబునందెవ్వరేని దీనిఁ జదివిన మత్త్యభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతు
రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు.

452

౧. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాత్మంత కుల * మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యాహవిముఖ! * ధార్మిక సముఖా!

గద్య - ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము
ప్రథమాశ్వాసము

మదుమా శంకరపద
తామరసామోదభక్త * తల్లజ సుకథా !
ప్రేమమతీ ! లక్ష్మ్యంబా !
మామకజననీ ! మనీషి * మాన్యచరిత్రా !

వ. అవధరింపుము, శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *

మ. మును దత్తాధ్వరమందు మేన్విడిన యంభోజాక్షి దాతాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్చుల యద * భ్రపార్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమాళికిని భా * స్వచ్ఛలమేనాబ్జలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్రస్తావించి తీవెంతయున్.

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగదంబ ననుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రది దం * పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించితాఁ * గామహరుని
రాణియయ్యె వచింపు పురాణసూరి !

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు సారమన హామోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బ్రతాద్యతిఁజెప్పె నమ్మని నితాంత స్నేహభావంబునన్
కుసుడో వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె నశ్శార్దూల్యువారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీశీవుడు నే * నద్దాని బోధించెదన్.

చ. గురునకు వందనంబిడుదు * గోపతివాహను శీతశైలజన్
దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు * దివ్యతపోనిధులార ! మీరికన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని * భావమునక గుడుచొప్పనిల్చి భా
సురతర భారుణన్ గనుఁ డశోభనిభావక భానుభాంజులుల్.

—* తథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలువొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యత్తర పర్వతేంద్రము మహామణి రత్ననిధాన మెల్ల సఁ
పత్తులకెల్ల ప్రాగవరవాధులఁ దాఁకుచుఁ బృథ్విగొల్చు లో
కోత్తర మాసదండమన * నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్.

నీ. అభ్రగంగా తరంగాళి నుయ్యెలలూఁగు, రాజహంసవతంసరాజ యెందు
హేమతామరసమాలామండనము సేయుఁ, గమనీయగంధర్వ * గణము లెందు
బహుమహాసవనయాపస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర * క్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న * గజకంభముల ముత్రియము లేరు భీలచాయంబులెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన * చంద్రమాళి
యదుగు దృఢభక్తి * వైభవంబమరఁ గొల్చి
యష్టసిద్ధులఁ గొని సుప * ర్వాళి మురియు
నెందు నట్టి శుభాధ్యంబు * హిమనగంబు.

క. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనలై లేందంబనంగ * నవనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ, జను పలిగుబ్బలి లనద్వి * కదవిద్యుతులన్.

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ * బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరాధారుణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁగాని య * రయఁ బిపిలి
కాహ్మతముగాదు హిమవన్న * గము జగమున.

మ. కడుభావశ్యము నొప్పు మూర్తిరమచే * గంగాధునీధారలన్
వెడలన్ జమ్మగిరమ్మచే మునిజనా * భీష్మాశ్రయత్వమ్ముచే
నడగన్ బోని యశస్యసంచిత మహా * మైశ్వర్య సంపత్తిచే
బుడమిక్ శంకరమాన్త్రి బోలు హిమ * వభూభృద్వరం బారయన్. 10

శా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ * నానాఫలోద్వీజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గంధర్వామర స్కంధముల్
మాసిందాశ్రమముల్ సరిత్తతులు భిల్లస్త్రీకనద్యేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నుమీఱు గిరికాంతారంబులం దెల్లడన్. 11

గీ. అమరఁ కేదారదేవుని * యండఁజేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురుషత భంకించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల * గిరినిఁజేరి
నరులు పూరుషులై యలఁగిరి యయారె! 12

ప. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల * పంటచేను
మేటి యోషధులకు నెల్ల * మేల్మి పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి * యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పుణ్యములకండ. 13

క. కేదారము మోక్షోపధి, కేదారము బదరవన మొగిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గై వనముగఁగొని, శ్రీఁదనరుచు జగములందుఁ * జెలువుఁడనర్చెన్

క. ఒకచో గంగానది యింక, నొకచో యమునాధునియు మఱొకచోనా గం
డకినిర్పరిణియునున్ వేఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్ర * యుదయించె నటన్.

గీ. అలకనందాసప్రసంతి కాశీభర్తృమందు
నలరు రుద్రాక్ష తరువనంబుల నఖండ
బిల్వమూలాశ్రయంబుఁ గావించి తపము
సిద్ధిఁగాంతురు మునులందఱిరమునంద. 16

క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి * కెనఁగును తెంటన్.
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర * దేహుండలరున్. 17

గీ. ధర్మనీయుఁడు పుణ్యతత్త్వరుఁడు నుంచి
వారలకు నెల్లఁ బ్రీయమైఁ * వాఁడు కేశ
వాంఛుఁ డుద్దామతేజస్వి * యవిక్రతుఁడు
రాణఁ దనలొందుఁ బర్వత * రాజరాజు.

18

ఉ. ఆ నగరాజవర్మఁడు కులభుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతావిత్పహితేచ్ఛయు నెంచి వివాహమాహ గాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రులు * పొందుగ నాత్మకాతవ్యమోజనా
ధీనమనన్ములాచుఁ బితృదేవుల పాలికే జేరి కూమిన్.

19

ఉ. మీకును నాక పాసులకు * మేదినిఁ తకు పౌఢ్యంపదల
చేకురఁ జేయఁగాఁగడఁగి * చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితన్ భవత్సుతను * మేనకకన్యను శైలరాజ ను
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి * చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తతీన్.

20

గీ. దాన నకలంబు ఫలియించుఁ * గాన మీరు
సంతయింపకుఁ డిబ్బంగి * సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్పుఁడు సురలకుఁ * బ్రీయమునేయు
వారలేనియు భూరి విశాఖులార!

21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలువిని, తమకూతులకు సంభ * వించినశాపం
బును దెలిసియు సురకర్మల, యనుశాసన మారసియుఁ దీధాస్తరి తగన్.

—* మేకా హిమద్వివాహము *

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నా * హ్యించి దేవప్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె * న్నేభంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు గ * న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబనఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ * మన్నించి దీవించగన్.

23

క. హరియును బరమేశ్వయునున్, నారిహాయుడును లోనుగల్గు * నమదులుమన్ శం
కరుమదిలోఁ దలంచుచున, పురిణయమునఁ జెందిరపుడు * పరమ ప్రీతిన్.

24

గీ. దేవతలు మానులును బిత్త * దేవతలను
బాలఁగొనియాడి గిరిరాజు * చనవుమెచ్చి

చనిరి తమ సేములకు కౌమూ * చలుడు సంత
సమున నిలుజేరె మేనకా * సతినిగూడి.

26

క. అనివలికిన నూతునిగను, గొని మేనకజన్మకథను * గొనకొని యమ్మా
నిని తోలుట్టుల చరితం, బును శాసవిధానమును జెప్పుచనిరి మానుల్.

26

— * మేనక మున్నగువారికి ననకొదులకావము * —

శా. నూతుండిట్ల నె బద్ధజాత్యజుడు ద * త్తుండన్ ముసేంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూతులఱ్ఱదుగు ర * క్కంజాస్యలన్ గశ్యపా
ఖ్యాతుండాదిగ నొప్పవారి కిడి క * ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధక్
జేతోమోదము తోడనందుఁ వితరుల్ * చేపట్టి రప్పట్టునన్.

27

గీ. వారలకు నాస్వధనుబుట్టి * వన్నెఁగాంచి
రాత్మజాతలు మూఁగురా * యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ * చాన ధన్య
చివరకాన్పు కలాపతి * చిగురుబోణి.

28

క. ఈమువ్వర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు * చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న * కరములు ధరణి.

గీ. అట్టిమువ్వరు కన్యక * లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో * గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం * ప్రీతి నెల్ల
లోకముల సంచరితురు * వీకమెఱయ.

30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పడి ముగురు ల * క్షీనాథు దర్శింపఁగాఁ
ప్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తు నకుఁ బే * ర్మిన్ మొక్కి మేల్ ఫక్కులన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగువా * సిన్ బొల్చు వీరంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో * జాతాక్షుకస్సన్నలన్.

31

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు * బ్రహ్మవేత్త
లఖలలోకార్చితులు సన * కాది ఋషులు
నలుపు రపు డటకేతెంచి * నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సా * ఘ్నాంగపడిరి.

32

క. వారిన్ గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దెయలను * నడలినిలిచి కై
వారకులుచేసి మ్రొక్కిరి, పారెరు భయభయ చాల్చు " క. వాళింపన్. 33

క. హరియును మునెత్తజులను బరమామోక్షమునఁ గాంచి * బహుమణిగణ భా
స్వరక్షితము లెక్కండన, నరుదుగ నాసినలైది * యశస్వానినగున్. 34

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ * న్యయుఁ గలావ
తియును దైవవిమోహిత * లయి ఋషులను
గాంచి గద్దెయలందుండి * కడలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్పి * యహరదెవుడు. 35

క. ఎదురుకొనక లేవక లేను, పడముల కెఱుగక యొకింతః * బలుకక తగు న
మృదవతులఁగాంచి సంయము, లెడఁ గినుకనే గొనిరి జ్ఞానులే యైనఁ గడున్. 36

ప. అంత వారలలోన ననత్కుమారుం డా చందలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంచిచ్చె. 37

చ. గరువముఁజెంది మీరు పితృశీకన్యకలై నను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పుఁ గాంచి యిటు * పల్కుక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి నురాంగనోచితము * గాదిక నాశముఁబాసి మీరుమా
గురు భరకేసి మానిసులకున్ నతులొదురుగాత యుగ్మలల్! 38

గీ. ఎప్పు రజ్ఞానమోహిత * హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతులొ * యట్టివారు
గుడుతు రక్కార్యఫలములఁ * బుడమిలోనఁ
దప్ప దెప్పు డేలాఁటి * తద్జ్ఞులకును. 39

చ. అని శశియింపఁగా విని భక్తియమ్మున నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచు * దురభిమానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి వినతిల బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మామయిన * పాపముఁబాసి యనుగ్రహింపరే! 40

క. “దాసులతవ్వలు దండము, తో” సరి” యని యరసి యవులఁద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడి యచింత్యప్రజ్ఞల్! 41

క. ఇదియుఁ బ్రమాదపశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని * యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జుల్కనచేసిన, యదిగా దిక నరసి ప్రోవుఁడిడచ్చ చరితుల్! 42

గీ. అని యిటులు చెక్కుభంగుల * సంజలుల్ ఘ
టించి పార్థిండు నబలల * గాంచి యంచి
తాదరమున తమించి నయంబుగాఁ బి
యంబుగ సనత్కుమారుఁ డిట్లనియె మరల.

43

—* నవత్కుమారుడు మేకకొడుల కమ్మగ్రహించుట *

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము * చక్కవడెన్ పితృకన్యలార * మీ
రెంతయు దైన్యమొంది యిటు * లెంతో ప్రియంబుగ మమ్ము వేడుటన్
జింతఁదొలంగు డింక ధృతిఁజెందుఁడు పొందుఁడు శ్రేయ మెవ్వరెన్
వంత పొసంగినట్లు కద * వందురి నుండటి బాగెఱుంగుటల్.

44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యెరుంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెద
వినుండు మీ మువ్వరిలో.

45

మ. సీమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరాజేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్కుమనుండొ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ నీతయు రాధయున్ గ్రమముగా * నుత్పన్నలై శర్య న
ర్యమవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివాహంబాడు వారిమ్మహిన్,

46

వ. కృత శ్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగుతును
గూఁతులవలన మిగుల గీర్తిన్జెంది శారి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ
గోలోకంబులకుఁ జనుచారెంక మీకు లగ్గయ్యెడునని దీవించి కేశవుని
యనుజ్ఞన్గొని యమ్మును లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి
విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తను నెలవులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శౌనకాదు
లిట్లనిరి.

47

గీ. మేనకాజన్మచరిత మ * మైలఁతపెండ్లి
యును దెలిసికొంటిమిది * రా * జోత్తమునకు
యఖిల జగదంబకూతురై * యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు * టయును జెప్పుమ.

48

ఉ. నావుడు సూతుఁడిట్లనె మ * నశ్రియమొప్పు నగాధిరాజు మే
రావనితన్ గ్రహించి నద * నంబునకీగి మనోజభోగసా

భ్యావలిః దేలుచుక గడిది * హాయనముల్ గడపెన్ నభస్సప్రపం
తీవిప్రులార్చి శీతలను * దేశపశాలవనీతలంబులక.

49

— * చిష్టాది దేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. అంతఃగొన్ని దినంబుల * కమ్యత ప్ర
ముఖనిఖలలేఖు లేకమై * భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁగా గాంచి * కడిదిభక్తి
వందనము చేసి వీరముల్ * వరుసనొసఁగి.

50

గీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద * నాడుతాబ్బ
ములను బూజించి కన్నక * ఫలములిచ్చి
మృదుమృగ వాఙ్విలాసంబు * మెఱయ వినయ
వినకుడై యిట్లు పల్కె బృ * ధీధరుండు.

51

ఈ నేడు ఫలంబులె దె జని * నేడుఫలంబును జెందె వర్చయున్
నేడు ఫలంబులె దె జని * నేడుఫలంబును జెందె జ్ఞానమున్
నేడు ఫలంబులె దె జని * నీషంబు మెచ్చుచితాళు గుంపుగా
గూడి గుఱుత్తునీకలిట * కున్ జనుదెంచుచేత వ్రాఁతిగన్.

52

క. ధన్యుడనె తిని రాష్ట్రము ధన్యంబయ్యెను గొలంబు * ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁజెందె గుటుంబము, ధన్యతఁజెందెను గ్రీయావిధానంబెల్లన్.

53

క. తమసేవకుడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిష్పఃకేవనియేన్ జ
త్తమునందుఁ డలతురేనియు, బ్రమోదమిగురొత్తఁ జెప్పుడుఁపావనచరణుల్.

క. అని పల్కిన హిమవంతుని, గని వనజాతొడు లాత్మ * కార్యమునకు నీ
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టులని రాతనితోన్.

55

గీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ * వేశ్మమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన * కారణమును
దెలియఁజెప్పెద మది నీకు * దివిజరాజ
కళల లోకంబులకుఁ గుశలీలానహంబు.

56

— ఇది నీవు నాకు చెప్పినట్లుగా నాకు చెప్పినట్లుగా నాకు చెప్పినట్లుగా నాకు చెప్పినట్లుగా —

ఉ. అవిచిత్ర స్త్రీ సుదృఢానామయః సున్నల పుష్పానామయై
యాచిమహేష్వరే శీత్రవంశం లబ్ధుం యాచిమహేష్వరే
దాదరజుద్ధి మాసి దాదరజుద్ధి విన్నవమునున్నపు
వేదనఁ జెంది జెహమును నీ విమల నుటతెలింగు బాణయే.

57

ఉ. ఆ జగదంబ యానమధి * శాలతనల్కరుఁడగులంబ యా
నా జగదీశుఁబాసి యటు * లాత్కవదంబును జెంది నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ * మొంటిగఁ గుమ్మరి విన్నురత్తప్
యోజన సేయుచుండె నిపు * డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్.

58

శీ. అమ్మహా దేవి గ్రమ్మట * నవతరించి
యాచుహా దేవుఁ బెద్దాడి * నపుడు మరల
నందటికి లెస్సలయ్యెడు * నంతదనుక
నుఖము సమకూర దెందు విశుద్ధకీర్తి!

59

ఉ. కావున నీవు నీ సతియు * గాటపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర * దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణావల్లభ యాజగదంబ కూర్తురై
నీవనితోదరంబున జనించును పెంచును మేటి శ్రేయముల్.

60

శ. ఇది విధివిహితం బిత్తటి, నదనెఱిగి భవద్భవమున * కరుడెంచితి మ
భృదయ విధానముఁ దెల్పఁగ, నిదియదియని యనకసేయుఁడిఁకమావనువున్

ప. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లె యనినంత సువర్వగ్రా
మము లాలనికిఁ దత్సతియగు మేనకకున్ దవశ్చర్యా ప్రకారం బుప సేశించి
వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి మూర్ఖభృంబున నొక్క
పుణ్యారణ్యప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు భ్యానం
బొనర్చి.

నిష్ఠాదులు సరదేవతనుగూర్చి భ్యానము సేయుట *.

మ. జగదంబా! యమ! శంభులోక నిలయా! * శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్ముగ నీయడ్లల మొక్కి కొలెదము వి * నూరతతాపాయతా!

ప్రేమచేత నెవ్వరినైనను ప్రేమించుటకు ప్రేమిస్తే యాద్యత్తమనా
ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు

63

గీ. ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు
ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు
ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు
ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు
ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు ప్రేమించుటకు

గీ. యమము మున్నగు సర్వయోగములను

నమనఁజాల వలంతియై * యమమునాది

విద్యుత్తులవలనవలంతియై * యమమునాది

జరమ శివురాణిగొల్తుమ * పారథక్తి.

64

ఉ. నీవె సమస్త వేదగత * నిశ్చితతత్త్వమ పంబునో యికన

నీవె సమస్త దేవగణ * నిత్యనియామక నమ్మిరో యికన

నీవె సమస్త లోకముల * నేయుగ నాకెడు బాణవంబికా!

నీవె సమస్త దుర్గతుల * నెట్టనగొట్టెడు దిట్ట వీశ్వరీ!

65

క. పుష్టివినివే నురలకు, మష్టివినివే ముసింద * ధూర్వహులకుఁజే

తేష్టరమ వీవె పుణ్యుల, కష్టమశని వీవె దుష్ట * నావలికెల్లెన్.

66

గీ. వేదములకెల్లఁ దల్లియై * విశ్వమెల్ల

వెలయు గాయత్రి వీవె నా * విత్రి వీవె

ఆ సరస్వతి వీవె సర్వగమార్థ

సారవస్తున నగు దీవె * సత్య మీవె.

67

—* విష్ణ్వదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *

గీ. అని యిటుల వినుతిఁపుచు * సంబోధించు గ, సంగ వాంఛించు దేవాధి*నాథవరుల

కట్టెడున నగ్గలంబైన * కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్ర*త్యక్షమయ్యె.

క. రత్నమయంబగు రథమున, సూత్నపు మృదులాస్తరణ మ*నోజ్జ్వల శ్రీ

రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న*ఫలమై యొప్పెన్.

గీ. కోటిసూర్యాధికంబైన * గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁగరముదృష్టి

దుర్గమంబయి రంజిల్లు * దుర్గ ననువ, మాన దీవ్యనృహామాయఁ * గాన లోక

4. చక్షుషాది నిర్వికారములను అన్వేషించి వేదాది వివక్షతై నుతీతతంబు లర్పించి దర్శనం
బు చేర్చింపదలండు.

శ్రీ. చాననానామతం చతుల చాతారవింశములొప్పు నాల్గు హస్తములతోడ
 నాలేందురేఖా విభాసితంబగు నం,దంబు. జేందిన కిరిటంబుతోడ
 పద్మరాగచ్ఛాయం బరిధమించిన మనోజ్ఞమైన మాల్యాంబరములతోడ
 మండహానపురీవిహాసుగుక్రమంబు దయాస్వరములై తగు నహాక్షములతోడ

సీ. భవ్యకాశ్యేగంధలేపములతోడ
మంగురులమూగు కస్తూరి * బొట్టుతోడ
భువనములల్ల భ్రమనేయు * మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్షిప్త సా*తౌత్సరించె.

ప. అంత నిలింపు లశ్యంతకతో పితస్వాంతుడై సాష్టాంగ వందనంబు లాచరించి
యంబిక నిట్లు విన్నవించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! శుభ! యాశ్వరి! జగ! శ్రేష్ఠా! పదుస్తాత్రిన్యా
ద్వ్యంసాయ! విశవాయ! బావననం! పత్రి! భవచ్ఛక్తిసం
ప్రపమనో జేయగః దక్షి! హరియేనో! శక్యంబుగాదంచు మిం
చుపెలనోగాంచు పవించు: దత్తి! యశమా! సూక్తులయతోక్తంబే! 74

త. ఐనను నీభక్తులకే మేనిభయించితలేర * యెట్లా భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయ "పెత్తువమ్మ! పరమప్రీతిన్. 75

—*జ్ఞానమును పుట్టితల్లి నుండి జన్మించునది ఇట్లును బలమైనదనుట*

ఉ. దక్షుని కూతురై మును సుధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కడ మహేశ్వరున్ దెగడు * కళ్ళలు దక్షుని రోసి యాత్మ జే
మా డయమున్ బొనర్చి యిటు * లాత్మవనంబును జెందితీవు ఛా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున * నార్చిపించి కృశించె నెంతయున్.

శ్రీ తల్లి! లోకగతి యవతార క దశను దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక కడపితివు
మునులు వేల్పులు మేమెల్ల క వనటఁగుంది
శరణుఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను.

జీ. మరల ధరన్ జనింపు శశిమండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్పు పదఁకంజములన్ భజియించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున * సౌఖ్యములొందఁగఁజేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జగంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 76

గీ. అనుడు జగదేశమాత్మక * యాలకించి
హేతుమెంచి మదిన్ హృదఁదేవు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దెవ్వరవుఁ గరుణ
నచ్యుతాదులఁ గాంచి యిట్లనుచుఁ బలికె. 77

—* పరదేవత దేవతలకు పరమపితృత్వ *—

జీ. ఓ హరి! యో చతుర్ముఖుడ! * యో పురుషాత్! వినుండు యుష్మదీ
యేహ నెఱింగితిన్ పరము * నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులకే
మోహము నేనచేసితిని * మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సుం
దేహములేక యిబ్బువి జనించెద మించెద శంభు రాజీనై. 80

గీ. కలపు హేతువులితఁ గొన్ని * కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల * శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన * పరమసాధ్వీ
నన్ను నేవించి రధిక ప్రపన్నులగుచు. 81

జీ. ఇప్పుడుగూడ వార * లెంతో భక్తినిఁజెంది
నన్ను సుతనుగా మనసునఁ గోరి
తపసుఁ బూనిరింక * దధ్యంబుగా వారి
గర్భమందుఁ బుట్టు * గాంచుదాన. 82

వ. మఱియును,

జీ. అక్కట! నా మనోదయితుఁ * డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కినమైన దుఃఖమున * చేమఁబూ బొక్కుచు స్మృక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబుండయి యశేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరున్ జలఁప * నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్. 84

గీ. ధరియించు నాతండు * తాపంబణఁప ఘోర, దర్శింకరముఁబుష్పఁదామ మనుచు
దరియించు నాతండు * సంతసంబొప్ప శ్మ, తానపాటుల వనశీలములనుచు

గొలుపుండు నానా... శుభ్రంబుతోడఁ గుం భరకూటముల సౌభాగ్యములనుఁడు
నలఁడు నానాదుఁ గొలుపుంబుగానల్ల కాటిభస్మంబు శ్రీ * గంధమనుచు
గీ. ఏమనుచుఁ జెప్పుదాక నా వియోవియోగ, దుఃఖభరమునఁ బొగలును ద్రునిచరిత్ర
మక్కటా! మక్కటంబును నక్కటికి ము, నేను కయేరి కేని యోజింపుఁడిరు, రితి

ఉ. నామకవంబు మూ పున శుభనవ్యధమోయుచుఁ గొన్ని నాశ్శటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి * రుద్రునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పు జక్రమున * నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేడుట మాన్పు లేదె సర విన్ సుర లెల్లరు సంతసింపఁగన్ . 85

చ. "అరయక తండ్రి నాకలు లానాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి * ప్రాణముఁ బాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెనఁగు * భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు డు
ర్భరమగు దుఃఖముంచు నిలుఁ * బాసె గణంబులఁ బాసె భర్త దాన్ . 86

గీ. ధీరుడయ్యను మాయకు * దూరుడయ్య
నే వికారంబు లేని మహేశుడయ్యఁ
బూర్ణుడై యొప్పనయ్యాది పురుషుడయ్యఁ,
గాముకునిఁ బోలి పొగలె జ * గంబునందు . 87

శ. కాకున్న ట్టిమోహపుఁ, జీకాకునడంగ నట్టి * శివునక దేలా!
తాకికుఁడు వోలేదిరిగె న, తాకికుఁడై ప్రకృతికెపు డ * లక్ష్మ్యంబై నన్ . 88

గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా * నా విధోప
భోగములతో నుడిగెఁ గామ * భోగమతఁడు
నేన యవతార మెత్తినఁ * గానిమరలఁ
బెండ్లి యాడఁడు వేటొక్క * వెలఁది నెందు . 89

ఉ. కాపుననిక సత్వరము * గా నవతారమొనర్తు శైలప
త్నీ విమలోదరంబున జ * నింతు నఘాపహులై న తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న * పారతపం బొనరించి యమృహా
దేవునిరాణి నొదుఁగడుఁ * దేకువసాకుదు నాకవాసులన్ . 90

ఉ. పొండిక మీగృహంబులకు * భూతపతిన్ శివుఁగొల్పుఁడాదయా
మండనుఁ డెల్ల దుఃఖముల * మాన్పి సుఖంబిడు నాసు మేరుగో

బంధుని వచ్చి నోటఁగద * తద్దయభస్మతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు పండ్వసయి * యుండఁగాచుట దేవనాయకుల! 91

గీ. అవియిరులఁబల్కి జగదంబ * చూచితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁ గ * నత్తటిల్ల
తనలె నిజధామ మొండఁ ద్రి * దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయిండ్ల * కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు నూతునితో నిట్లు * లని దేవ
దేవి నిజధామ మొండఁగా * దివ్యవరులు
తమ గృహంబులకేగ భూ * ధరుడు మేన
యెల్లు తపసానరించిరో * యెఱుంగఁజెపుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

శ. అనవుడు నూతుండిట్లనె, మునులార! వినుండు దేవ!ముఖ్యులటులు బో
ధనమొనరించి చనన్ శీ,తనగేంద్రుఁడు మేనయును నితాంతప్రేమన్. 94

శ. పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన!వద్యమహాద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవిభూషితభక్తినియుక్తులై మహా
శ్వరసహితంబుగా నుమనుజైత్రసితప్రతిపత్తు దొల్తగా
నిరువదియేడువారము లహీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సంబరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన * నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా * గారి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు * నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డప్టమిని నితాంత ప్రపత్తి
తోడఁ బ్రస్తుండి యమ్మఱునాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి * యవనిసురల
సావడఁగఁజేసి దానముల్ * చాలఁజేయు. 97

శ. కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య * కనుమరసంబున్
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలిఁ * గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట *—

గీ. సప్తవింశతి వారముల్ * జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే * ల్కరుణయెసఁగ
సంతసంబున మేనకాకాంత యెదుర
నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁ గోఁక్కులను దీర్చు. 99

క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్ఛరితతపోవ్రతంబు * వరమడుగు మీఁకన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక * హిమశైలసతీ! 100

గీ. అంబ వాల్మభ్యమలర నిట్లనుడుమేన, యంబఁగని మొక్కి విజ్ఞానమలమిశోనఁగ
నంజలిఁబొనర్చిమధురోక్తులమరనిట్లు, ధ్యానమొనరించెదత్పదాధీనయగుచు

గీ. ఏమహామాయ తనయందు * నీ జగంబు
బాడమఁజేసి ధరించు విశ్వాస్థుర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండికాంబ నిష్ఠ
డెందమున గొల్పి యొనరింతు * వందనములు. 101

సీ. ఎల్లలోకములకు * హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయసంగనొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ * బాఁటదోలెడుదాని, మంచిదానుల మురిపించుదాని
తల్లులకెల్లను * దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు * డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై * నీటుమితామదాని, దమ్మిపూదండలఁదాల్చుదాని

గీ. సర్వకార్యార్థములను నొసంగుదాని, బ్రాణులకు నెల్ల బుద్ధియైవరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయైయనురుదాని, సిద్ధమగుదాని గొలుతుఁడ్రీతుద్ధిగాను

చ. అనలునియందు నుగ్రకల * వై హరిదస్వనియందు దానూర్పు
దనకలవై శశాంకునెడఁ * గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజ నిహంతయందు విత * తంబగు మాయపునై సుధాంశుమం
డనునెడఁ జన్మయాశ్రుతిఁ గ * నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడునొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై * యలరె దీపు
జగమునందలి సంసారిజనమునకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు * కూర్మిమీఱ

క. కష్టంబేమియుఁగాంచక, సృష్టిసితి నాశములను * జేకూర్చుటకై
ప్రప్తను హరిహరులను మహి, తేష్వమతికా గూర్చినట్టి * యేలిక వీవే. 106

గీ. తల్లి! నాబొటులేడ యుద్ధామృతమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వర్ణించుటేడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మహేశవత్ని!

శ. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గల్గెలికసానిఁ గాంచి * కాళీసతి దా
నిట్లట్లనఁ జెల్లనిదయ, యల్లేర్పడఁ గొంగిలించి * యావటఁ బలికెన్. 108

ఉ. కొండలతేనిరాణి! యనుగుండెలి వమ్మరొ! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమ్మెనఁగ * నీదగుకోర్కుల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక * తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు * నుండదు ముజ్జగమందు నెందునున్, 109

గీ. అమృతభారలఁజిందు దుర్గ్ధాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి * సార్వభౌమ
వత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిదిఁబలికె, దల్లి! నే వర మొండఁగఁగోరినయెడల

మ. శతపుత్రుల్ నుతిపాత్రుల్ లిష్ట తొలుతన్ * జైత్రుల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నికన్ * మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపఁగావలె సురస్తామంబుకార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్చున్వలె వామదేవనతివై * తీర్చువలెన్ లీలలన్.

— * పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట * —

గీ. అనుడు మేనావరంబుల * నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బాళేందుమాళి
కాళి యిట్లనె మేనకాకాంత! నీవు, గనెడు నూర్గురుకొడుకులఁగరిమమెఱయ.

ఉ. అందును నుత్తమోత్తముఁ డహర్పతితేజఁ డొకండు ముఖ్యుడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును నశిమోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బందెడ నీదు గర్భమున * నాత్మజనై యనిమేషకార్య ము
ర్ధిందగఁజేతు నీశ్వరు వారీతు నికం జను కంజలోచనా! 110

మ. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమ్మహాదేవి యంతర్ధానంబుఁజెంద నమ్మేనక
యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ములొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమ్మునగా
దవఃక్షేపమ్ముఁబోఁజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కువ్వుడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుగా
జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరిశ్వరుండును సంతృప్తుడై యగ్గోమలాంగిన్
బెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్జేర్చి గారవించె. 111

* మేనక . నూన్గురు కొడుకులు పుట్టుట * —

గీ. అంత గిరిరాజుడ యతఁ బనివరతుల, సౌఖ్యమొందంగ మేనకానాధ్వీ చూలుఁ
దాల్చి మెత్తెనవేళొకఁ బుణ్యముగనియె, ఘనుని మైనాకనాము నగణ్యబలుని.

త. పదపడి పరమహిమి యెఁగి నుదయించిరి నుతులువారి * కుదితొర్కనిభుల్
ముదమునఁ బ్రసరించిన మా, యదనున నొనరించె భూధరా ధీశ్వరుడుచే.

త. గిరివరుడొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పడొడ్ల కును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరచరణకమల * భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగద * ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయను * దా నిడినట్టి వరంబు నట్లు న
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి * దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంతతో హిమధ * రాధరుచిత్తము నొందె బొందుగన్. 118

—* పరదేవతాతేజులు మేనకాగర్భంబునఁ జేరుట *—

త. ఆగట్టులతేఁ డత్తజిఁ దా గౌరీతేజ మెలమిఁ * దాల్చి మెఱయుచున్
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె * భార్యతనువునన్. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి * తన్నుఁజేరి
నట్టి జగదంబతేజంబు * నంది మేన
గర్భమున్దాల్చి నిర్భర * కాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గరంబు మెఱసె. 120

గీ. ఆరగింపున నరుచి మెండుడయ్యె నలఁత
నిద్దురయుఁ గడుఁ బొదలె మై * నెగడునగలు
సగము మూలకుఁబడియె నె * మ్మొగము లోద్ర
కుసుమసమ మయ్యె గట్టురాకొమ్మ కవుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జమ్మున * మృగువమోము
కమ్మనలఁ బాలఁ గొనుచు నే * కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్న ను * దారహర్ష
భరముఁజెందె మహీధర * ప్రవరుఁ డత్రుడు 122

క. దోహదముఁదీర్చు వలకొని, యా హిమవంతుండు మేనకాత్మస్మృహ నెం
తోహదమొప్ప నెఱిగి మహాహర్ష మెసంగఁ గూర్చి * నపు జిద్దానిన్, 123
గీ. గోదవలచాలి తల్పలతికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి * యమరు సతిని
రత్నఖనిగల్పియైన యుర్వరనుబోలె, గాంచిముకిసెగిరిశ్వరా * గ్రణియునంత,
గీ. అభితుబగు నాకసముట్లు ప్రసవ, నమయమొందిన సతికి రక్షకులనున్ జ
కిత్సపల సేర్పఱచి గర్భ * గేహమందు, నునిచి యంబనుదలఁచుచు * నుండెనతఁడు.

—* విష్ణోధులువచ్చి మేనగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతింపట *—

ఉ. మేనకకడుపులోనఁ దమ * మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబిక * మిగులఁ * బొంగఁగఁజేయ సుపర్వనాయకుల్
నకానులు దారసిల్లి యసమానవచస్స్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని * దానవిధానపథానురోధులై. 124

ఆ. జయము జయము దుర్గ! * జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! * జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! * జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! * జయము శక్తి! 125

శా. తల్లీ! నీవలనకదా జగము లాతంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెసఁగు నీ * వొక్కింత దవ్వొందినన్
ముల్లోకంబులు దెల్విడపి చెడు మేమున్ మేటి నీసత్కృపా
వేల్లద్యాగ్యమునన్ సురక్షితులమై * పేర్గొంటి మంబా! యిటుల్. 126

క. పుడమి జనియించి యిశమా, యిదుములఁగడ తేర్పుమమ్మ! * యెంతయుఁబేర్చెన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని న్నొడవకఁ బూజించువారి * యెడఁగల కరుణన్,
గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బేర్చిన్ దనర్పు, నఖిల లోకాంబునిఁ గొని * యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల * కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలు దొ * మ్మిదియునపుడు,
వ. వదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 127

—* శ్రీ పరదేవతావతార పుట్టము *—

సీ. అకసంబు ప్రసన్న * మయ్యెను గాంతన, క్షత్రమాలాగ్రహ * కలితముగుచ్చు
గాడ్పు సుఖస్పృశ * గలిగివీ చెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను * గగిముగొనుచు

సలిలంబు దనరెఁగా సారసరోధునీ, వితలిన్ బ్రభుల్లారవిందమగుచు
వసుధయొప్పెను జనశీవదపట్టణారణ్యముల నెన్నఁదగు పండుగలనుగనుచు
గీ. అగ్నిహవ్యంబునొందె నశివార్చియగుచుఁ, జందురుఁడుపండువెన్నెలఁజల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె విఁస్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయుఁ మురిసిరెలమి.

క. వాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీముఖావస్సరస లాగి
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ శి బాపచరిత్రుల్. 135

గీ. వరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ నవమి నిశీధ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్రమందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిరఁచాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీకాళిపాడమె.

క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ శి జెలఁగుచు భేరి
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘఁరాజ యనువుగాన్.

ఆ. పుష్పవృష్టి యలరెఁబాలుపుగాఁగమ్మనల్, గుప్పెగాడ్పు శీతశుభర నగరి
నుండు వారికెల్లఁనూడె నుమ్మలికమ్ము, సాటిలేని సంతసం బెసంగ 136

—* విష్ణోదీదేవతలు పరదేవతను దఱిసి స్తుతించుట *

క. అనిమిషులు గడిఁదిహర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిలభువనాంబును గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ శి ఘనతరఫణితిన్. 137

ఉ. అంబరో! దేవకార్యమును శి నర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను శి నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిట్లు పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరిఁరాణ్నిధునోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపు వేగ మిఁక శి దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138

ఆ. విష్ణు ముఖ్య దేవశివిభులిట్లు జగదంబి, కను నుతించి మ్రొక్కికడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁదరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయఁబొగడుచునాదరమున.

క. నీలోత్పల దళకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ శి బొంగిపొరలు న
క్కాళికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు శి సంతసమెసఁగన్. 140

చ. ఓపరమేశ్వరీ! త్రిభువ శి నోన్నత పూతచరిత్ర! సత్కృపా
దీప్తవతీ! సతీ! సకల శి దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీవగిదిన్ గృపన్సలుపు శి సంతయు సంతసమమ్మ! మైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ శి రూపము మొకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి * నిద్రప్రేమన్
గుటిలత యొకింత లేకయె, యిటు వల్లె సుధారసంపుటిమిడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్నునీతవను * మెచ్చివరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు * దట్టుటకై యిటునా స్వరూపమునీ
బూనితి నిప్పు దీనివిడి * పుత్రకయాక్ష్మతిః జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగ * తల్ల జమాలియఁ బుణ్య వీపునున్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మింకఁ * దీర్చుదానఁ
బరఁగఁదరుఁడేందుధరుఁ జెట్ట * వట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడుగంటఁ * దనుచుదానఁ
బెనుచుదాన శుభంబులఁ * బేర్చిమీకు. 144

క. నాయందు దుహితృభావము, సేయుడు ననుజెంచి పెండ్లి * సేయుడు ప్రేమన్
రాయఁడు పాపచయంబుల, వేయుడు నిర్వాణసౌఖ్యవిజయస్వజమునే. 145

ప. ఇట్లుజెప్పి యప్పురదేవత తక్షణంబున నాత్మమాయా విశేషంబున బాలికా
కృతిక జనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగ తాలీజనంబులును ననన్య
సామాన్యంబగు నచ్చాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడునల్లడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు విఁస్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతనుప్రభాపటలి నర్థ
రాత్రమున వెల్లు దీపముల్ * రహినిఁ దక్కి
చిత్రగత దీపములఁబోలి * చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమవంతుడు పుత్రీ జననోత్పవము వేయుట *

క. పుత్రీ జననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి * నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత, చ్ఛత్రము వెలిగానొసఁగె నచలుఁడఖిలంబున్.

గీ. హితులగు మహీసురులఁ బురోహితులఁగూడి
వైలవతి పుఱుటింటికిఁ * జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ * గప్పుదాని
నల్లకలువల డాలు వెన్నాడుదాని.

చ. కని ఘనమైన సంతనము న గ్రమ్ముకొనింగ వగేందుఁ డాత్మజా
జనన మహాహృన్మనఃసంగ * నల్ప సనల్పములైన పాద్యల
స్వనములు పొరసుందరుల * చామర మితెడు నాటపాటలకు
గొనబుడసర్ప బ్రాహ్మణులశివున దిగు దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నా మ క ర ణ ము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొనరించి * శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త * మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా * నాధనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక * ప్రతతి కపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! * కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! * బాల! యనుచుఁ
జేరులను బెట్టి యెంతయుఁ బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా బాలికను నింపు * పెంపుగదుర. 152

శ. పర్వతపతియా హిమవ, త్వర్వతమున కెలమి నిడు న * పత్యంబగుటన్
బార్వతి యనుపేరునునీ, యర్విన్ గై సేసె నాపె * యుచితవిధముగాఁ. 153

*గీ. అఖిల జగదంబయై సము * దారకగుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ * జక్క నుమయ
టంచుఁ జేరును దాల్చి యీ * యవనియందుఁ
బరఁగునెల్లర మదులకు * మురుపు నిడుచు. 154

శ. నానావిధ గానంబుల, నూనగతిన్ గాయకాగ్ర * ణులు సల్పిరి ను
శ్రీనిధి గిరివతి వారికిఁ, గానకకానక చయంబుఁ * గానుకలొనఁగెన్ 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు * సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్బంగి * సంతరించి
కూఁతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచుఁ * జతిమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు * పుత్రుఁడైన, 156

శ. పలిమల కూతురెంతయును * పార్వతీకళాలమునాఁటి గంగ యు
ట్టల శరదించుచుండెడియట్టుల్ కనునీడుతరాంగియై దినం
బుల వసుధకే గడున్ బాడలె * బొండుగ బంధునంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁగాంచి యచ్చెరువుఁజెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

శ. పలువురు నందనులొప్పుగఁ, గలవారై నను గుమారి * కనుగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పత్నియు ని,మ్ములఁ దృప్తిన్జెందరైరి * మురియుచు నెవుడున్.

శ. కలిమిగ మ్రాకులెల్ల ననకారునెడక జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను దశవుల్కొనుఁ జూతనుమంబునందుఁ జేఁ
టులు కులశైలవల్లభుఁడట్టుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు * సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమా * చక్కనివాక్కునఁ, జేపంబునొందిన * ధీరుపోల్కి
మహానీయతరకాంతి * మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీపంబు పగిది
విమలొడకంబున * వెలయు గంగార్పురిఁ, గమనీయమైన యాకసముమాడ్కి
సరసకవీంద్ర విఃస్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రాజన్యఁ డట్లు

శీ. అఖల జగముల కంఠికయైన యార్య
చేత నిక సర్వపర్వతశేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి * పొలుపుమీఱి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి విఃస్ఫుర్తిఁబడసె.

160

—* శ్రీ పార్వతీ చాల్యక్రీడాభివర్ణనము *—

శీ. వ్రజలసింహంబులను గొంతుఁ * బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ * దిరుగుఁగాలి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి * కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియంబెనక మెనఁగ.

61

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబుల. దవిలితొడివడుచులఁ
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి

సీ. జననినే నికనాదు * సంతాన మీరని, పండ్లొగిరంబులు * పంచిపెట్టు
జగములేతడు దొరకొనినే నీరలు, ప్రజలంచు బరువొప్పు * బనులుసెన్స

శామధేనువు నేనుగడమసురభులీర, టంచుఁ గోదక్కులను యోజించి తీర్చు
కల్పవల్లినినేను * స్వల్పలతలు మీర, లని నిజొన్నత్యంబు * నమరఁజూపు

గీ. గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండగోళములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మభువు లనుచును
బరితులాడును రవిహిమ * భానులనుచు
శైలరాజకుమారి శై శివముగూరి.

164

ఉ. శారద వేళ వాంసములు * జాహ్నువిజేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారముచుల్ మహాషధులఁ * జక్కఁగఁజెందెడుఘాడ్కి నద్రీజన్
జేరెఁ దమంతఃబూర్వజనిసిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల * పొంతఁ బఠింపుచునుండ వింతగాన్.

165

సీ. శివయని పిలువఁగాఁజెలువ పల్కునుగాని, యన్యోహ్యాయంబులకలఁతీసేయు
ఇందుశేఖరము బిట్టలెమిఁదాల్చునుగాని, తలఁదాల్చుదెన్నండు * తక్కునగల
గజరిపుఋషభతల్ల జముల నెక్కును, గాని యెక్కుదులఁతీకరుల హరుల
భర్తారవిందనం * భవవరాగవిభూతు, లలఁదు గాని యలంద * దన్యలేప

గీ. ములను నిచ్చలుసామగీ * తులనగాయ
నమునలుపుఁగాని యితరగీ * తములఁ గనదు
శరధను శ్శూలములనె హ * స్తములఁ దాల్చుఁ
గాని యల్పాయుధములఁదా * కందలఁపదు.

166

వ. మఱియును.

సీ. బాల వివంచికావాదనంబొనరించు, బరమేష్ఠిరాణిసంబరముఁజెంద
కాళి గాత్రమున రాగముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబుఁడిందువడఁగ
లలిత నర్తనకౌశలంబుఁజూపించున, వ్యిద్యాధరాంగనలో నెఱఁగుఁజెంద
శివచిత్రము, లిఖించుఁజెలువుగా నలరాజు, రాణిధైర్యంబు గళరంబు నడల

గీ. అనువమానమనోజ్ఞ కా * వ్యంబు లల్లు
నల్లగురుకావ్యదేవులు * డిల్ల వడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరె * శ్వరకుమారి
లీలలేమని లెక్కింపఁ * బోలుఁ బుడమి

168

—* కావ్య ప్రాసము —

ఉ. నారద ముని మోక్షమును నమోదించుకొంటే నీ భక్తి
భూతములు నీకు నామోదము చేస్తారు నీకు నామోదము
నామోదము నీకు నామోదము నీకు నామోదము నీకు నామోదము
నీకు నామోదము నీకు నామోదము నీకు నామోదము నీకు నామోదము 10

గీ. లావు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు 10

గీ. నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు 11

గీ. ఇట్లు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు 12

ఉ. నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు
నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు నీవు 13

—* కావ్య ప్రాసము —

గీ. అద్రిరాజునగ్గి నీకూతురీ నీకు నీకు నీకు నీకు
నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు
నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు నీకు 14

అశివపేదధరుం జోడెడి డెక్కలు న

నీడు కుంజరును బెండ్లాడు ఏ ముల చనుచు.

176

వ. అనిసంత

మత్తకోకిల. కాళి నారదమాని పల్కుల డెక్కలు పొవచుకొని య

క్కాలకాలుడె యాల్చినాథుడు డెక్కలండు మొంచి లో

జాల సంతసమొంది చిత్తియు డెక్కరాంఘ్రుల జేర్చి తా

నాలకింపుచునుండె వారి ప్రియాతరురొత్తుల నెంతయున్.

177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది డెక్కభూరుడును మే

నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణగొని యెట్టులనిరి డెక్కచనవున మునితోక. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మహాత్మా! భవద్వచనం బమోఘ మీ

యలజడి కెట్టులోర్తు మకటా! పలునోములు నోచి కన్న యీ

లలితకుమారికి బతి విలక్షణుడేర్పడ మాదు జీవితం

బులు చెడు దీని మార్పగల డెక్కపాంశము గల్గినఁ దెల్పుడీ దయన్.

179

—* గిరిరాజుతో నారదుడు పార్వతి శివపత్ని యగుచున్నట్లు *—

టి. నావుడు నారదుండ నే మహాప్రియమొప్పు నగాధిరాజ! మీ

రీతికి కించనొందఁదగు డెక్కనే? విధి చెయ్యము దిద్దఁబోలునే?

భావమునందు నేనొక యుపాయము నారసి చెప్పెదన్ వినం

డీ వగవెల్లఁబాసి సుఖమే సమకూరెడుభంగిగా నికన్

శీ. వినుడు శివునందు నేనన్నవిధము లెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కీచేడె నిచ్చి

పెండ్లిగావింపుఁ డటైనఁ డెక్కబేర్చియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట డెక్కనింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత డెక్కవంతునిడదు

లాఁతియం దనియే దుఃఖమేతువగును

స్వర్ణదీపావకార్కుల డెక్కచంద మిందు

సరయు మెచ్చోటనేని యహార్యతిక!

182

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి డెక్కయింపుగ పెండ్లి

గావింపుము కులమలరంగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు డెక్కనెగడుసుఖంబుల్

చ. శివుఁ డఖిలేశ్వరే యును శివభవనానందభవంకలుఁ
డవికృతుఁ డప్రసాదముఁ బ్రసాదమునకుఁ జిత్రసాధనకృతుఁ డు
ద్భవనిధనంబులకుఁ గనఁగ నట్లెఁ దిక్షభవాధవాగ్యమై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నితఁడు బర్వతరాజవశేష్యః యారయన్. 184

చ. ఇవ్విధంబునఁజెప్పి యడుమున్విప్రపరుండు నెండియు నందుపేడుకన్ గొండల
దారతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

చ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు * కూతురు చూడఁ రాజమాళినే
వలచి వివాహమాడు నియ * వాస్తవమంతయు సీరబొండ్లారుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునః * బాయని తీయని శిల్పిశిల్పిసా
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల * నెఱ్ఱరహింతురు గాంచురెన్నికన్. 186

చ. మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్వియు నిలిం * పగ్రామణీభామిని
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁజేయుచుఁ దవ * శ్చర్యక హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీప్రథఁ జెందుఁ గారుణికచే * తన్నూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁజేయు సురలా * శాసించి రాసించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁజేపట్టి * దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే * నర్చులొంది
లఖలభవనంబులకుఁదాన * యధికయగుచుఁ, బరఁగుసేపుత్రి నీహారకపర్యతేంద్ర!

గీ. పరమవై రాగ్యభావవిస్ఫారహృదయుఁ, జై నరుద్రునిఁజెందియు! నార్య తనదు
మేలిగొనములకలిమి న * మేయతపము, బలిమిశంకర దేహార్థభాగమొందు. 188

క. ఈ కన్నెనుదక్క శివుం, జేకాంతను బెండ్లియాడఁ * డిది నిక్కం బి
ప్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీ తో నగరాజతిలక! * నిలుపు మిది మదిన్. 189

క. కావున నీ కన్నయ నీ, వే వేశనుగాని యొడ్ల * కీయఁగ మదిన్
భావించకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తునుచు మిగులఁ * డెలియు మగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన * హిమనగేందుఁ
డిట్లనియె విన్ను మాని వ * రేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నే * వినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొనియెద నిపుడు,

సీ. బాటాయనీసతి * తమవనశాసనహాట, నుండి బిర్రాగియై * యుండెననియు
నంగఁబునిడిసి రాజ్యంబునోడెను * గాని, ఘనవనహాసనియ * గల గౌరవనియు
నక్షుణ్ణంబై శిశువుల పరిరక్షించె * ననలుకొన్నకామంబున * కాన్దలను ననియు
నిర్వికారంబుగనుక * మౌనమున * నీ నగరమున నిలవ * నున్నదనియు

గీ. మున్నునదియె * నితొన * నున్నవలె * కాని * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
నానలుకొనెననియు * నొన * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు

త. అట్టిలివును మునిష్టల * విశ * కూతొన * పరి * నీ రాజ్యమున ని
వృత్తున * పలుకుతున్న * నున్నవలె * కూతున్న * గల * నున్నదనియు

చ. గొర్రెల * బట్టి * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
నున్న * పరమా * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
వనయని * నున్న * గొర్రెల * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
నున్నదనియు * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు

గీ. తన మహానిక * పుర * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
మును * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
ధామముల * కట్టెదట * విని * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
యందు * నెల్లను * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు

గీ. కాళి తన పూర్వజన్మంబు * కథనమును * ది
లంబు * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
దు * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
సన్నితాగ్రయ * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు

చ. కని తననీరమా * మును * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
మును * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
బాస * నున్న * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
మును * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు

ఉ. పర్వతరాస! నీతనయ * పన్ను * గొప్పది నాలయ * నీ
పర్వత బృందకల్పిత * పాపంబుల నొందుచు * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
సర్వజగత్పరిభుండు * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు
యర్విదలంప * రాసి * నీ * నున్న * నీవలె * నిలవ * నున్నదనియు

గీ. అని ప్రియంబుగ వారలాయంతరంగములను సంతోషభరమునఁ బొంగఁజేసి
అమరమాని యథేచ్ఛగఁ నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులోఁ పలికిఁజనిరి.

గీ. కొంత కాలంబుచనినంతఁ గుఱరవరుని, రాణిమేనక తనమనోరమణు సన్ని
ధానమునకేగి వేగఁబాదములకెఱఁగి, యిట్టులడిగెఁ బ్రియోత్తలఁ నింపుగదర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికేఁ బెండ్లి సేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీయెదుర * నాఁడు నచించిన జాడయేమొ? నే
నారయలేకయుంటిని యథార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్రి పిప్ప డనుకూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున * సల్పుఁడు మల్లుఁడు నాథ! నావృథన్.

క. ధనమును బ్రాయము చక్కఁ, డనమును దావ్యివివేక * దాత్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్లిన నరునకుఁ గన్నె నిడవఁతెన్ సుత యలరన్. 203

ఉ. సుందరరూపమున్నను వఁచోగరిమంబది నున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బడు ఘనంబది గల్లిన నీదుజోడునున్
బొందికఁ గాంచ వచ్చియును * బొల్పెనలారి నఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కయెడ * నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్.

204

వ. ఐనను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁచ * వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్య గుణంబులఁ, బాలిక నరయంగవలదె * పురుషవరేణ్య!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలి * తాంగిక దాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడఁ * దేహము గండెడుఁ గుండకోరకం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలుల * పోటికినై చిదుపంగఁ గల్గి వ్రే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తు రిల * లోఁగని నామొకొయిట్టి కన్నెలన్.

206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగనఁగాధిరాజ, రమణి నాథునిపదములఁ బ్రాలియున్న
నన్నగోత్రముఁడతన్నిఁ నాదరమునఁ, గొగిటనే జేర్చియిట్లు నెఁగారవమున. 207

చ. వినుమిఁకదేవి! దేవముని * విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? * వద్దిక వేఱతలంపు లింపుమై

దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు * చారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరిచి పంపు నియ * తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 208

క. అగుణము బన్నియు శివు నెడ, సుగములై పరఁగువినుము * సుందరియిఁకనా
యగణిత తపోనిధాను, ఉగజను బొడ్లాడుఁ దపమునర్పిలిసేయన్. 209

వ. అనుమిలని యాసీపంఠిసీలరామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూఱున్ దవ
శ్చగణంబునకై శిక్షన్ బొనర్చు పొంటె నాచెనమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సాకుమార్యధుర్యతన్ గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁగాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జనసీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరఁడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము *—

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁగంటిఁ జెప్పెదను విన్నా! నేటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమృం చొక్కతపస్వి విభ్రుఁ డనుకంపక శంకరానుగ్రహ
ర్థమై నన్నుఁ దపంబుఁజేయుమని హార్షంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమ్ముకజెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృత్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కువముగా శివమంత్రముఁజెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు * కన్నులు మున్నగు వాని తెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గదు * నక్కజమా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
నలిమలరాణి బిట్టలరి * వల్లభ నల్లనఁబిల్చి పేర్చిమై. 212

గీ. తనయఁగాంచిన కలఁ గల * తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁదెల్పు నాతండు * గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరు * దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస * మినుమడింప. 213

హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యబుషి నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున * కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గరిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్చఁగా
వీఁకఁగడంగ నే సుతను * వేగొని యా ఘనుపాలికిగిరిన్. 214

గీ. పోయి కనుగొని నేనల్ల * పురుషుని
నారదోక్తవరునిగాఁగ * నమ్మి మ్రొక్కి
నేనల్ల యుంతు నాకూతు * పెలవొందు
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిశేధించె నతఁడు.

215

గీ. అంత నాకూతునకు వారి * కపుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల * జరిగె వాద
మప్పు డాస్వామి నెనరొంది * యాజ్ఞానోనల
నుంచితిని వారికడఁ గూతు * మించుబోడి.

216

ఉ. కూతురు యోగివర్చునకుఁ * గూరిమి కేరిమి నేనఁజేయుచున్
జేతము సంతసంబలరఁ * జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్లవాఱుతఱి * రాణిరొ! కంటిని తత్ఫలంబికన్
జాతము కొద్దికాల మిది * శోభనసూచనమంచుఁ దోచెడున్.

217

క. అని యిట్లు కైలవలపతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి * తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను. మనసున శివచింతనంబు * మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని * చోద్యమంది ముసీక్యరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ * జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత * భూధరంబున నిచ్చు తాఁ
జేతము దిరవొంది యెయ్యది * సేయుచుండెనొ చెప్పఁడి.

219

క. అని మునులన సూతుండిట్లనె వినుఁ డనమాత్మలార! * యథవుడు దాఁబ
త్నినిఁబాసిన యదిమొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ * గ్రాఁగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రినెల్లెడ న * దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ * జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల * యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాదిన జేరెమది * ధీరతఁజేకొని యెట్టకేలకున్.

221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి విక్ర * తిక్ గొననట్టి నిజస్వరూపమి
ముగఁ గనుచున్ జరం బిటుల * భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుడై కడు వి * రాజితె సన్నుని రాజులెల్లఁజ

క. క్కుఁగ నిఁకయోగమర్మములఁ * గర్మమై తనయొద్ద నేర్వఁగన్.

222

—* శివుని ఆరాధనార్థమై నామమందిరి కుజుడుపుట్టుట *—

జ, అట్లు చాలకాల * మరిగినపెంబడి, బ్రత మొక్కచాడు * శివునినొసటి
ఘర్మవారికణము * గ్రక్కున బుడమిపై, జంద బాలుడగుచు * జెలుపుమిగి

నీ, అజానులంబబా * హాచతుష్కమువాని, బద్ధరాగారుణ * ప్రభలవాని
నందంబుఁజెందు మేలగుమోముగలవాని, రాణించు వెడఁదయ * రంబువాని,
గమనీయమైన * యాకారంబు గలవాని, బరులకసాధ్యుడై * పరంగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ * దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ * గాంచువాని

గీ. జననమునుజెందియున్నత * స్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని న * త్యాదరమున
నత్తికొనివచ్చియట్లుమ * హేతు నెదుట, నిలిచియుండెను దాధర * ణీవధూటి. 225

గీ. సుతుని గనితెచ్చి నిలిచిన * సుందరీ ల, లాను క్షమఁబడించి కై * లానభర
మందహాసంబుచింద నా * నందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న * వ్యసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడు * ధన్యవు నాడు శ్రమాంబుజన్ముడై
యరుదుగ నీయెడన్ బాడమి * నట్టి తనూజుని వీని, బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుడు త్రి * తాపవిహీనుడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మ * దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్చకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని * పుత్రుని దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భౌముడటంచు బేరుగొని * బాలుడు వృద్ధినిజెంది కాశికా
ధామముజేరి యందు హిమ * ధామశిరోమణిగూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁజేసి మహి * తంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదము * కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమితాడు మండలమున * రాజయ్యెదగన్. 228

—* శివుడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట * కైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి * పుట్టుటయును
నెనిమిదేడ్లవయస్సున * హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియా * హ్లాద మొందె.

చ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

తా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశ్మం * గవ్రాతశీతాచలా

త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ * దుర్ఘంతభంగిన్ దపం

బుం బాటిఁకాగడం ధ్వనితిలుబుక * మున్నా గజేంద్రాతిలో
దం గాబారకచూర్తిని * నివాళిచ్చింబు వాహ్లాన్నతి.

230

అ. బుక్కపుకను నుండి * నడుచునానైదుగ * యువతరిఁచెఁగడంగి యెచట
నటనసించి పొకను * చూడభయమెనరిఁచె * నానులలర జున్న * మహాభయపును.

మ. నిరహంబులు నిర్వికారమునన్ * నిర్మలమై మాత్రయాం

తరతూన్యంబు జోటియాపలయా యాత్మైంబునై సంపదా

కరమై కర్వజగన్మయబాహుయా పాల్వన బుద్ధాన్యైంబునం

దు రహిన్ భాంగులెందులు * నానాభావంబు జుట్టుండుగన్. 232

ఈ. నందియా భక్తిని మున్నున * బాధలలో నితనింపజుండు బా

లేందుఁటిలుఁ జిత్తియోకేష్ట నవన్యలఁ గొల్పయింపిం

కం జనుమొన్న జూనవిధి * గాంజి నమించి తొండవలెనుం

గొండలు ద్వారజేశమునం * గోలలఁదాల్చి పడినవిమ్మగన్. 233

— ౪ హేమవదనంబు తిప్పి నంబ్రించుట —

గీ. హిమగిరిశ్వరుఁ డంత సారేశ్వరుండు, ప్రభుధనాథులతోడఁ దాపంబుజేయ
నోషధివృన్ధభూమిఁ దానినొంచెననుచు, విని నవిజచంబుతో దిచ్చి వేగిరముగ.

నీ. విరియఁబూసినమల్లెవిరుల మొత్తముల్లెల, చందమొప్పెడు మేనిఁచాయవాని
గండపుంబొడికన్నఁ * గరము ధావత్వంపు ననమోటు భసితలేఁపంబునాని
నెలదేటిదాటులఁచెలువుఁగలంచు నై, ల్యముమోటు నజుతభాగ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల * యందంపుపెంపు నై, రింపని యదుగుల * సొంపువాని

గీ. నమరు నటమోడ్పు కనుదోయి * నలరువానిఁ

త్రాధ నాసాగ్రిదృష్టియై * పరఁగువాని

నొనరఁ బద్మాసనమునఁ గూర్చున్నవాని

నఖిలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి * హర్షమునను. 235

ఈ. సాగిలి మొక్కి గంధ సుమసారముఁ బాద్యము సర్వమిచ్చి ని

ష్ఠాగరిమఁ మనోజ్ఞహరి * చందసపుష్పఫలార్చనంబులన్

వేగనొనర్చి యచ్చుమగు * వేడ్క భయంబును భక్తియున్ మదిన్

లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను * లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్. 236

క. బేవాది బేన! శంకర! నీవేకదా! సకలభువన + నికరమునకు ర

తొలపించుక కాంచు మహా, బేన! కపర్దీ! గనిష్ఠ + వీర్యతీక్రి!

సీ. నిర్గుణుని ననునిత్యంబు భక్తుల, నాకలగ సగుణుడౌ + చతురుడెవఁడు
సర్వలోకనివాస + చతురుడైనను బెండి, కొంచుయందు నాధుండెవఁడు

దేవరాజకన్య + దేవుండుతానయ్య, యోగిసూర్యులై + రాగియెవఁడు
ఏకాంక్షలెఱుంగని + యీశ్వరుండైన భ, కృప్రీతిఁగాంక్షించుధన్యుడెవఁడు.

గీ. త్రిగుణములకును నావ్రకృతికినినీశుఁ, డై విరాజిల్లునప్పుర + మాతృయెవఁడు
హరివిరించుల యూడిగమందు నెవ్వఁ, డట్టినీకు నమస్కార + మాదిమూర్తి!

క. వాగీశరమేశులక, వ్యాగీశరమేశ్వరత్వ + వైభవము సలక
బాగాప్ప నిడిన దాతపు, యోగీశ్వర! నీవకాదె + యుకుతరకరుణన్. 239

ఉ. నీదుచరిత్ర మెన్నరజానీకరశేఖర! శక్యమౌనె చా
మోదర కాంచనోదరముఁభోతమ నిర్జరచాళికెల్ల నా
మోద మెసంగభక్తజనాపుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాదర బుద్ధివారల రియంబునఁజేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యముగాదె నీవిటఁ గృ + పానభ! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్య మతిన్ దపోవ్రత భారంబు వహింపఁగఁ జేరుటెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిష్ఠు కుల + మున్నతిఁగాంచె వరించె నల్ల శా
భాగ్యరమామనోజ్ఞపరిభాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇకను మహేశ! సేవకున + కెద్దియునేని పనికీ ఘటించి తా
వకపరిచారకవ్రజము + వంక ననున్ గొని యీదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద + మంది యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవ స + మాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన + నీశ్వరుండు
నిని కనులువిప్పి పర్వత + విభుని వాని
గణమునుగూడఁ దాఁ బొడఁ + గాంచి యపుడు
మందహాసం జెనుంగ నిఁమాడ్కిఁ బలికె

చ. పరుము కళాధరేశ్వర! బ్రహ్మచరిగా నిను నెంచి నీకు పా
వనశిఖరప్రదేశమున * కళాధరశం బాసరింప జచ్చితినే
మునులకు నిష్టశేమగ్రిల కళాదాభరవచ్చుం తద్భద్రానిధియై
యొనరు మరున్నదీరురుచి * కళకపూతము నీతలు దిలకె. 244

ఉ. చేయుదు నిందు నే దపము * తీతమహీధర! కొన్ని నాళ్ళు నీ
నీయెడ కిష్టాదుల దిరుగ * నీయకు నాకు తపోంతరాయముల
సేయగనీయ కీయదియె * సేవయగున్ బరమాత్మనుంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రియత్నమింక * జేరుము నీకు గృహంబు నింబుగన్. 245

గీ. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు సోదీశ్వరునకు, జెప్పు నిని గట్లజేరవచ్చు * పొష్పమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనొనరింపం బె, నంగ జేనాధిరాధునిగముఖమందు, 246

క. ఏమని నెప్పుడు మీతో, బ్రేముడి నాప్రస్థమునకు * పచ్చేసి యహ
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లన, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ * గడలుకొనె మదిన్.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్కంఠాని * వేలుపు లుగ్రతంబుఁజేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడఁగ * నందకయందువు వారికట్లు నా
నిగ్గను భాగధేయమున * నీవ యిటుల గడుతానయంగవై
దగ్గఁ జేరినాడ విటు * తాపములింకె చుహర్షి! నాకింకన్. 248

తా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁ డీ జగములోననీ లేడు లెక్కింపఁగా
నాకీజైన నరుండునుక గలుగఁజెన్నన్ నాకు ప్రస్థుఁబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవుచేరి తపసున్ * యోజించుటన్జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ * నాగేంద్రచర్యాంబరా! 249

చ. పరఁగఁ దపంబుఁజేయుము సుపర్యశిరోమణి! యంతరాయముల
దొరయునె నీతపంబునకుఁ * దోరపుఁగూరిమిపేర్చి నీదు నా
కరు గిరిరాజవర్యుఁ డొడికమ్ముగ సేవయొనర్చు నింక ను
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను * జేకొని కైకొను నాదుసేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మున యమదను, నునితో నగరాజు వ్రయపు * నుడికారముచొ
ప్పునఁబలికి తనదు గేహంబునకేగి వచించె సర్వమును దన వ్రయపన్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి * యాతఁడనెన్ వినుఁడింకమీఁద స్వ
ర్గుని దిగునట్టిచోటి కెవరుక జనఁగూడదు పోయిరేని శి

క్షను బొనరింతు నా కలను * ఘాతుకరీతి నిజంబు నాడుతా

ననమిదియందుఁ బ్రథమున * జాటుదు నెల్ల తెలుంగునట్లుగాక. 252

వ. అని పనిచిన నన్నరలు.

క. గంగావతరణమున కేగంగాజగదెవరు గొంతకొలుబిటు లా

గంగావలె తేదేవరు గంగా శిక్షించు వాళ్లు * గవచినవారిక. 253

—* హిమవంతుడు పార్వతీ వరకైచ్చి గొంతుంబున శివుని సర్పించుట *

ఆ. ఇట్లు సాటుటయును * హిమవంతుడెంతయు, సంతసమున నీశు * సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్యప్రవృత్తలంబులఁ, గొనియుఁదనదుసుతను * గొనియుమతియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, ననఘుని లోకాధినాథు * నాబటఁగని వం
దన మొప్పజేసి పూల్వం,ద్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యొడయనికెదురుగాన్.

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి ! మహిమాన్నత పూతచరిత్ర ! నీదు సే

వాకుతుకమ్మతో నిటకు * వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్

జేకొనుమయ్య ! ప్రత్యహము * సేవయొనర్చు సఖిసమేతయై

తేకుపతోడ నాయెడ నిధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్.

256

—* శివుడు పార్వతీదేవిని జూచుట *

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

రీ. కనివిని యెఱుంగని * ఘనతరసాందర్యధుర్యయం చాత్మకుఁ * దోచుదాని

దక్షకన్యకకన్నఁ * దద్దయుఁ జక్కండ,నముగల్గి తీపుల * నమరుదాని

ఘనయోగులకునైనఁ * గందర్పవికృతి న,ల్పంజాలినట్టి రూపంబుదానిఁ

గాననంతయునుం బ్రకాశింపజేయు ది,వ్యంబైన కాంతిపుంజంబుదాని

రీ. నఖినవంబైన జవ్వనంబమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘుమఁఘుమలదాని

నఖిలలోకంబులకు మూలమైనదాని, బర్హతేంద్రకుమారియై * పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువతేకుల మించఁ * గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా * స్వంబుదాని

గండుతుమ్మెదలట్టి * కటికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన * గళముదాని

దమ్మితూడులఁబోల్పఁదగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమైతగువళిత్రయముదానిఁ

గమలకుట్టులవీన * ఘనకుటంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె * న్నడుముదాని

గీ. మెట్టదామరలన్ బోలి * మేల్మొకోను, లంబు మీజిన పాదయు * గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై * తనకుదాని, నవనిరమణీ శిరోమణియైనదాని

ఉ. చూచి తనగ శౌభ్యకపు * పాంపులు నింపు జనింప సంతతో
లోచనమున్ మోగిల్చి యవి * బొలము నుత్తమమైనమాత్యయం
దే చరియించుచున్న నక * శేక్వకుఁడంచీ గీతేక్వకుండు సం
కోచముతోఁదగుల్పొనిన * కందున బోలయొకర్చి యిట్లునెన్. 259

ఉ. దేవి! మహానుభావీ లిలి * విక్రమకాకర, శర్వః కంకరా!
నీకె చూచకంబులకు * తృముహూర్షము నిచ్చుదాత నీ
నీ నిభవంబొందులకు * నేరక వేదనంబులు శాస్త్ర మెం
తో వెరసొప్పుఁ జెప్పవలయున్ * పరులెవ్వరితన్ మహాశర్వరా! 260

త. ఎనను బలతేక్వక! యీ నీనుని హిమవంతుఁగనులు! దేజుచి భువదయన్
బూని భవదీయ దాసుని, నా నేర్పడఁజూడుమా బాగన్నుత చరితా!

చ. అనువివముకా మహాశర్వర! సుహృత్పజతోఁ జరుదెంచి నీదు ద
ర్శన మొకరింక గాఁచుచు ప్రకర్షమటేవో నెలవిప్పటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని * కయమొప్పుకం గన్నులు వికి. చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డప్రకు * భాగ్య మొసంగుచు మా గూఁడున్. 261

క. నాయొద్దకు నీవొక్క వ. నే యరుదిగ నుండెనుండి. నీ తనయన్
నీయింట నుండి రన్నలు, చేయిచో నన్నుగనుట చేకవదు సుమీ! 262

గీ. అని నిర్విరముగఁబల్కునమస్తాపేను, నకు గీతేక్వకుఁగిట్లసానాశ! యేమి
కారణము నింకరా! నడు నాను, నరము వది నీకుశేవనుండగదామేకా!

త. అని యిదిగి యాచువంతుడ. వినియెను నాతాధివాళిం * బాల్లారముతో
డను న్నాతావాళింబులు * కద లేదును నిరం బునెల * గతలదెంపుచున్.

తా. మాయామాకిణింబులు * జెడియెల నాకొన్నయ నా బోధించు ని
న్మా! యందున్ యవసరిన విశేషముజే దామహ్మాలో సూచించు
బాయన్ జేయదు రెండు జిత్తనింబులిన్ * దాటించి మోహనాద్భుతిన్
బాయన్ జేయదు రందుచే దవము విఘ్నంబాను గర్వంబుగా, 266

క. చిత్తకుల గుత్తపుం జను, గుత్తులనునే జగిరుమోవి * గ్రొందీవెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తజనడరొక్కొ యెట్టితపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీమిపుత్రుని హంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
జ్ఞేందునిభోజ్యులైనన కిది ద్రవదేన్యగమానయాం నే
నిందుఁ దపోవ్రతుండను నిరీహుండ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిడని * నాగకులేంద్ర! తలంచి చూచుమా ! 268

ఉ. నీవును దాపసేంద్రుల నీ నేకుల నేలెడుతోడవాగమాం
తావగతప్రబోధుండవు * న్యాయమెఱుంగవివాడవొక్కొ యీ
భావముమాను మీపగిదిఁ * బల్కుమింక నగాధిరాజ! యో
షావళియేడ? యోగుల సమక్షములేడ? యెడందఁ గాంచుమా ! 269

గీ. అనుచు నిష్కరముగ నిస్సృహంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న నీష్కరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి * గట్లతోడు
మిన్నకుండె వికాసంబు * తెన్నుడక్కి. 270

క. హరుని వచనంబు విని గిరివరుచకితాకృతినిఁ జూచి * పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మధురఘటల నిట్టులనెఁ జూతురచిరమతితోన్.

గీ. జేవ! నాతండ్రికి త్తతీ నీవు చెప్పినట్టి యంశంబునకు నదియైన యుత్త
రంబు నేజెప్పుదానఁ గళరంబుగనిక, రంబమర నాలకింపు హార్షంబుతోడ.

—* పార్వతి వరమేక్షకుల సాంఖ్యసేదాంతవధ వివరము *—

ఉ. తావనశక్తితోడగిలి * దండితపం బొనరించుచుంటి నీ
తావనశక్తితోడనే యుదారతపంబున నిచ్చగల్గె నీ
తావనశక్తియే ప్రకృతి * దా సఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
తోపమణింగఁ ద్రుంచెడు న * టుల్ గనుమేదొ యదీవెనండవొ. 271

ఆ. ప్రకృతియొకటిఁబాసి * పశుపతి! లింగరూ, పముననొప్పనీవు*వసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁడవునుధ్యానార్హుండ, వగుదువయ్యయెట్టులరసిచెవును!

వ. అనినంత.

క. పర్వతరాజసుత్రోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు * శాసనమును చా
నిర్వాహం బాసరించుచు, శర్వుంజీలువల్లె నుప్ర * సన్మాత్ముడై
చ, పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ * బట్టి యడుంచెద శుద్ధమూర్తియై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ * బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి శ్రయంబు నె
ప్పరునునఁ జెల్ల దేవికృతి * పాల్పడకెందును లోకవృత్తమున్
బారయొకయుండఁ జెల్లునిది * పొచ్చెముగాదు మహాధరాత్మజా! 276

క. అనజేగనె నగీత్రమృత, ననియెను గాఢకయు శశిక * లాభరనునితో
ఘనతరచరితా నీనుడి, యును బ్రకృతివశంబుగాక * దెబ్బంతొకఁడగునే 277

క. అందీనెక్కతమునఁ బ్రకృతి, కింహఁబినహఁదైతి * తెలుపు మఖిలమున్
సందియములేక బద్ధ మ, గుం దానన్ గాఢనందఁ * గూఢునె యనఘా! 278

గీ. వచన మాచానగమనముల్ * వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ * జూచుటయును
స్వర్మ మాశ్రూణమును రసఃస్థితయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్లు * వితథ వచన! 279

గీ. ప్రకృతాతీనవాఁదినెన్ * భవ్యచరితః, తపమఁజేటికి నీకిందుఁడ త్వమెఱిగి
నట్టివానికిఁ దపసుననవసరంబు, లేదు మాగ్వాదమున నేమి * లేదు లబ్ధి, 280

వ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రుగీకరింతువ * నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకముందు శిశుఁ లెంతవఱ కిందియజన్మ జ్ఞానాను
భవంబు గలిగియుండు రంతిదనుక ప్రాకృతతాట స్పష్టంబు.

ఉ. మాటలు వేయునేల వినుకమా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతిశేఖర బురుషుండివు నీవు సుంతయెన్
బూటక మేదిట * సగుణమూర్తిని నాడయిచొదు నీవు నా
కూటమి కాసి సుంతయొనఁగిగూర్చుఁగలరాడవె నిష్టయిండై. 282

అ. నన్నుఁజేరెకాదేనాభ! నీవెల్ల క, రత్నములఁజేయిటరయ * మహిమి నెప్పుడు
అట్లుగాక ప్రకృతికవ్వల నీవున్న, భయముఁదాసి నా సకపర్వ గొనుము.

అ. ఇట్లు సాంఖ్యసగణి * హిమగీకస్య దాఁ, జెప్పినట్టి నుడులనొప్పుమెజయ
నిని శివుండు పలికె! వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ * గాళితోడ.

—* శివుడు పార్వతి దరిదర్శనం గొనుట కంగీకరించుట *

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినీవి కాంక్షింపన్ నిషేధింప ని
వ్యరమా, నట్టులెచేయు ప్రత్యహము నిచ్చో నాకు శుశ్రూష నే
బరమేశానుడనేని మాయకు మరావస్థానభూతుండనేన్
దరమే! నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోకమాడామణి! 285

గీ. ఇట్లు గాళిఁజెప్పి శేలేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజనపరుఁడు హరుఁడు
నీదుస్రస్థులున్ దపోనిష్ఠులుండె, దను స్వరూపంబు నానందభువనముఁగనుచు.

క. నెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిట, నలుపుటకై తాపతానుశాసనమును ని
మ్ములఁగనక తపముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరికెని * నగరాజవరా!

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ. దేవదై తేయమానుషాఙ్గిష్ఠితంబు, లీ జగంబులకెల్లను * నీవె యీశ్వ
రుండవై యుండ దేవ! తుచ్చుండైన న, యే నెటుల నేను సెప్పుదు*నిండుఁగడఁగి.

క. అనవిని హిమవంతునిలో, కనుకంపదనర్హు గా మహాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ! జేశ్వంబువకేసుండన్న మురిసి*పోయిరి వారల్. 290

—* పార్వతి చెలులతోఁ జ్ఞాపింపదు శివునిని దరిద్రుడనెఱుఁగుట *

చ. ప్రతిదినమున్ గిరీశ్వరుఁడు * పార్వతిఁ దోడ్పొందిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను * గోత్రపరేణ్ముఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సభిద్వయము * చేరికదాశివుఁడేరి యామి భృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁబ్రసాధుల్ శివునానతి నావరాసతిక. 291

ఉ. పర్వతరాజనూక్తి యెడ * భర్తను గౌరవరావనముచేయ
పార్వతితోడ నిట్టులనె * బాలి! నీవిడ నీసఖివ్యయిన్
హర్షుగ దోడుగాఁ గొనినుఁ జంతికభూమికి నచ్చిరక్తిమేఱ
బర్హుగ సేవఁజేసి చను * ప్రత్యహమున వెఱపొంద కీలకమున్.

ఆ. ఇట్లుచెప్పి శివుఁడు * హిమగిరి కన్యకా, సేవనిర్వికార * చిత్తుడగుచుః
జేసొనుచు వసింఁచెఁజత్రమా విష్ణుంబు, తెరవుఁజెందియట్టి తెరవుఁజొరఁడు

క. కొండలదొర డెందంబున, నిందగు మోదంబుఁజెంది * నిలచుంబునఁ జా
నుండఁ బ్రియంబున జగదీశుండఁ, ప్వాత్మమును గనుచు * శోభిలెమిగులన్

ఉ. కాళి సఖిద్వయిన్ జతగఁ * కైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరున్
 జేతకుఁడే తత్పదవఁజేయు లభ్యధునిజలంబులన్
 యాతనచేసి యష్టువరిసంబును శ్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
 చేల్చుముతోఁ దశిశదుడుచుఁ * జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు నద్విధిన్.

జి. మరల మరల మ్రొక్కి * మానుగ నిత్యమి, బృంగి కీరుడై తపంబుసేయు
 శంకరుని భజించి * కైతేంద్రకన్యక, మగువఁజేరు: దండ * మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకమారి శివునిఁజేరి.

సీ. ఒకనాడు: కాళిక * సమీపలతో గాన, మొనరించె: గామవత్సనముగాఁగ
 ఒకనాడు పుత్రసమీపిద్వికచసుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి యశీర్వణముచేసె
 ఒకనాడు పుష్పమాళికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దానలంకరించె
 ఒకనాడు శివునిదానొంటిపై తెప్పవేయక చూచి కడువిస్మయంబుఁజెందె

గీ. అంత శివుడును నొంటిపైఁనవుడు తనదు
 మ్రోలనున్నట్టి యాజగన్మోహనాంగి
 గనియు భూతతనువున నొప్పినదటంచు
 దారగా గ్రహియింపఁగఁ * దలఁచకుండ.

297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుడు.

గీ. సంయతేంద్రియయై తన * చరణసేవనంబె మచిఁబూనియున్ననన్నగకులేంద్ర
 పుత్రినారసి కడుకృపాపూర్ణమతిఁ దలంచె నెమ్మనమందు నీలాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁదొడఁగుతనీమణి దా
 నపు డేనును దడయక లోలుపమతిఁ బెండ్లాడువాడ * లోలాక్షినిలన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిక దలంచి జగదీశ్వరుడంత నె ధ్యానయోగ మ
 క్లెప్పటియట్టులొంది మది * నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
 దవ్వక సేవఁజేయు వసుధాధరరాజవరేణ్యుఁడ
 నెప్పుడు చూచుచుండియు న * దేమొకొ చూడనియట్టులుండెడున్.

300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండిబాగుగ నతిభా
 స్మరమైన శివునిరూపం, బుజువుగఁజూచుచు మనమున * నువ్విశులూహ

వ. అంతః గోత్రకాలం బిల్లు చక్రవర్తః దారకాసుర బాధితైశ్చ నురలు పర
మేష్ఠి యగుమతుంబునః పార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనమునకై పచ్చవిలుతుం
బుత్తైంచ నతుంబు పరమేశ్వరు శంటిమంట్రే గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి
గర్వంబు దోటంగి ఘోరంబును తపం నొనరించుచు శివుండు సంతుష్టుండై
వివాహం బాడె ననిన విని నూతునకు శౌనకాదు లిల్లనిరి. ౩౦౭

గీ. తారకాసురుఁ డెవ్వఁడు? దారబలము, నాని కెట్లుబభించె? సు?పర్వలెట్లు
లంతకాంతకు మీఁదికి? నలరువిల్లు, బుపి ర్బెల్లుల నాతండు? పయనమయ్యె.
శ. ఎఱిగింపుము చక్కఁగ నిక, నఱుమఱ యొక్కింతలేక? యనఘాత్మక! మా
యుజవగు దగయడఁగఁగఁ గ్ర, చ్చుట ఘనమకరందమధుర? చారుతరగవిన్
వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వరవర్ణి నీసముదయశ్రేణీప్రకర్షాధ్య! వి
స్తాకాదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! శైలేంద్రజా శంకరా
ర్చారాజస్మధురాశయా! పతిహితాప్రాసంభసంరంభ! కా
శీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమనశ్రీభాగభాగ్యోదయా! ౩౦౮

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రథ మాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ విద్యాభ్యాసః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఐందము
ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికార్జునాతను
వా! హృదయమధుర ప్రసంగః పట్కాలశివా
ర్చామోదమానసాబ్జ! స
భామాన్యా! యనఘ! వీరభద్రాదరాధ్య!

వ. అవధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాదియహా మునీంద్రుల కిట్లనియె. 2

— * సూక్తుడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట * —

ఉ. సారసగర్భపాత్రుఁ డధి * శక్తి మరీచికుమారుఁ దాస్వయం
భూరుచి కన్యపుండు పద * మూఁగుర దత్తుని యాత్మజాతలన్
చేమిఁ బెండ్లి యాడ నటఁ * బెద్దదియైన దిలీభయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి * పుండు హిరణ్యవిలోచనండునుక. 3

ఆ. తనయైన జనించి * భాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖికులుగాఁగఁ * దొడరనపుడు
హరి స్మరింపనూక * రాకారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధావష్టులలర. 4

చ. దిలియును ఘోరదుఃఖమున * దీనతఁజెంది నిజాత్మనాకు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన * జిహ్వాఁడెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులికప్రయోగమున * సంతనె వ్రయ్యలు చేసినగా మహిమా
న్నతమగు కాశాపాంశ మది * నాశముగాక తనర్చె నెంతయుక. 5

గీ. నిదురఃఖోవుచునున్నయో స్వలఃతపోక్కు, నాడుదైవికయోగంబుననీ మరుత్తు
లనెడు సేరునః బెక్కురుతనయు లుద్భ, వించి నాకముఃజేరి సేవించిరిందుఁగీ

క. అందిందుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు * టనుజూచి కడుకా
వందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁజేరిచెప్పి * కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁగోరి యశిమ్మగువ మగని
వేడఁగా నతఁడిట్లనె * వెలఁది! వినుము
పదియువేలేండ్లు రాజీవ * భవునిఁగూర్చి
పావనాత్మకవైచేయు * పరమతపము. 8

క. ఆరీతి సల్పుగా నుతుఁడోరమణీ! నీకు బొడము * నుజ్జ్వలగాత్మిం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁడవుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

జ. ఇట్లు కఱపి పంప * నిందీవరాక్షి దా
నత్రైఙంగు తపము * నాచరించి
వచ్చి విభునిఁగొల్చి * వరుస వేకటిదాల్చి
నుతునిఁ గనియె నొకని * నురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, భ్యాతినగొనె నాహ్వాయంబు * సార్థకమొప్పన్.
జేతోమోదముఁగనె దితి, యాతంకముఁజెంది కుందిరమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నాకమ్మునకేగి. 12

* వజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కడసి మహేంద్రు నాహవము*ఖమ్మునఁబట్టి సురలోగలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టలుక*మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁజేసి నిర్జరస*మూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన*మారసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

గీ. దేవతలు చాలదీనులై * తీవ్రదుఃఖభరముఁజెందిరి తత్పతుల్*బహుల్యోక
సాగరంబున మునిఁగిరా*చందమెఱిగి, కమలజుఁడు కళకళనితోడఁ*గదలివచ్చి.

క. సామోక్తుల వ్రజాంగుని, తో మానసమలరఁ బల్కి* ద్రుహిణుండల ను
ప్రణామంబు నిలిపచ్చుకమ్మ, నో నుగుడన్ విడువఁజేసె* దోరంపుడయ్యెన్. 15
చ. అంత తనవ్రాగ్గొగ్గొచ్చునది, బోనుక్కుతనంబుండును నెర్పికాకుండును నిత్య
సంతుష్టంబును నగు నెవ్వొంగుం బట్టి ధాత యమమలి* బులికాకాదె
నకలాదితేయులనె బిడిచిపుచ్చి యత్రాత న్నిదా. 16

మ. పరమేశ్వీ! నిను మీ విడొడఁడు మహా నిష్ఠఁ జెట్టిరినెన్
గరుణన్ గాంచితి నన్నజీయజననీ * కన్నకలెబంబు కం
పరియై వ్రచ్చెలుకెనె పుష్పవదుడై * మూలిల్లి యుల్లంబు నం
దురఁజెనెన్ అలుమొర్లు నద్ది గుడిచన * దుఁబంబు నిక్కుం బెటుల్. 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలుగాక చులక నీ తుండెట్ల లోకేర. మ
జ్జనని తాననమొంది యివ్విధము శి*ష్యుల్ జేసితిన్ నీవు రా
జనకుండున్ ఇనుదెంచి యివ్విధము యా*చ్చున్ నల్పంగా జండునే
ధనసొంభంబునఁ జేయలే ధింబులఁ దిధ్యం బిద్ది భావింపుమా ! 18

జీ. ఒల్లను బారసారముల * నొల్లను రల్ప విభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రకర * మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది * యొక్కటిఁ గోరెడఁ జెప్పమయ్య! తా
నెల్ల నమస్తదుఃఖముల * నేవునఁబాపి నుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్యజండు హృది * యంబున నూరటఁజెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁడిక * భామిని వీనికి నేస్మజంతు నం
చెదను దలంచి యట్లె నృజి * యించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిన్
ముదముననిచ్చి యద్దితిజ * ముఖ్యునిపెడిలిచేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బక్కాంచనగర్భండును గశ్యపుండునుఁ దమనివాసంబుల కరిగి రట
వ్రజాంగుడును దామసభావంబులేక సాత్త్వికాంతఃకరణుండై యెల్లరతో
నిర్వైరంబుగ నుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు
సాత్త్విక భావంబునొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ జెనిమిటి నారా
ధించుచుండె.

గీ. అంతవ్రజాంగుఁ డెంతయుఁ * గాంతసేయు
సేవలన్ గడుపీతుడై * చెలువఁ గాంచి

పలికె నాతోడఁ దెల్పుకన్ * పాలతాంగి!

నీ మనోరథ మీఁడెత్తు * నిక్కిముగను.

22

మ. అనినన్ వేగ వరాంగి దావిని మహా * స్లోదంబుతో మొక్కి యి
ట్లనెదేవా! కరుణించెదేనిఁ దనయున్ * బ్రొచ్చెన్పులుక బాకకా
సనదుఃఖప్రదు లోక జిత్వరుఁ బ్రశస్తశ్రేయ నాకద్వనన్
జనియింపన్ బొనరింపుమట్లయిన నే * సంతోసముగ జెందెదక.

23

క. అనియడుగఁ బ్రియావాక్యం, బునువిని యక్కజముఁ జెంది * పురుషశ్రేష్ఠం
డును జ్ఞానియునగు నతఁడీ, ట్లని కొనియెమానసంబు * నం దాకులుండై.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము * కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
వ్వారయ కేనుబల్కితి నశిరాంగి సురావళితో విరోధమున్
గోరివచించె నట్టులొనఁగూర్చిన లోకము లార్తిజెందునే
నేరక తెచ్చుకొంటి నవిశీతుఁడనై యిటుఁబాపహేతువుక.

24

ఉ. కాదని యిట్లు మీఱుటది * కర్ణమె దోసముగాదె యెక్కడన్
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁబోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హితమెయ్యదియంచు విచారనాగరం
బీదుచుఁ గొన్ని నాశ్శీటుల * నే కడపెక్ గడు భీతచిత్తుడై.

25

గీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే * నతఁడు దార
హితమునే చేయఁదలఁచి భూమిష్ఠతపము
నజనిఁగోరి యొనర్ప నయ్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యిప్పితంబెద్ది * తెలుపుమనిన.

26

కా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజన్గని మహా * హర్షంబునన్ మొక్కి నా
నావేదోక్తుల నన్నుతున్ సలిపి వాఁజ్ఞాథా! మదీయాంగనా
భావాపూఢునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిదశతృప్యభ్యాతవిక్రాంతుఁ జే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతపస్తామాభిరామాత్మకుక.

27

గీ. ఇట్లుగోరిన వివిధ పరమేశ్ఠియట్లు, లగునుగాకని పలికి నిజాత్మమందుఁ
దలఁకుఁగొని శివు నెంతయుఁ దలఁచికొలిచి. చనియెనేగలుగును.

—* తారకాసుర (మ పుట్టుట) *

ఉత్సాహవృత్తము, అంతః దా వరాంగి గర్భః * మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది * చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఃబోత * నతిశుభంపువేశన
క్యాంతగ న్నెద్రిలోకజూరుఁ గాఁగుమారు నుజ్జ్వలున్, ౩౦

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి వణఁకె బిర్వతవనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం * తేనిఁదనరా
తోయదస్రకరంబు * పూయవర్షమునించె, నుప్పెనల్ వెలరేఁగెనుదధులందు
నుడిగాడ్చు రేఁగియొక్కుడురజంబులఁగుప్పెగొప్పమానులుపెల్లఁగూలెఁబడమి
పరివేషములువ్రభాఁకరచంద్రములఁజుట్టె, విఘ్నాతపాతముల్ * నెగడెమిగుల

సీ. శునకముల్ దలలెత్తి రో * దనముచేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు * గూసెఁ బనులు
కారణం బించుకేని లే * కయె రయమున
వదలె మూత్రప్రసముల్ * బెడరి బెడరి,

౩౧

క. ఇటుల మహోత్పాతము లు, తక్కుటముగ నవుడుప్పతిల్ల * గని మాధవనుల్
పటుతరవిప్లవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ గాంచిరి కలఁతన్.

౩౨

గీ. అప్పుడు కశ్యపసహితుడై * యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా * హ్వయమొనరెచ్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద * వరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుడై * గొప్పఁజెందె.

౩౩

వ. అంతః గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డప్పుడు శాశ్రవజయంబుఁ
బడయఁ దపసానరింపఁగాఁ * గడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువనభూమిఁ జేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁదొడఁగె ఛాతనుఁజింది.

౩౪

—* తారకాసురతపోవర్ణనము *

సీ. ఒకయొడ్డి నిలిచి బాహువుల బైకెత్తిచి, నేద్రుఁగన్గొనుచు నూత్రేడ్లుగడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠముననే నిలిచి యల్లె, యినునిగన్గొనుచు నూత్రేడ్లుగడపి

బకచేతనే నేలనింది తాఁ బలక్రిందులెగసి దర్పమున నూఁతేండ్లుగదపి
 ద్రుమమునాఁ తాదర్శ్యంబును నాలంబన, యెనుగఁ గావించి నూఁతేండ్లుగదపి

గీ. ఇది నాదర్పమును నూఁతేండ్లుగదపి
 మొలమి బలక్రిందులెగసి నూఁతేండ్లుగదపి
 యనువుగా దృఢదిత్తుడై యనింభవ
 బంబు సేయుచు నలండు లోపంబు నలిపె.

35

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు యిహాధ్యతిశేయగ నష్ట పాని శి
 హ్నాగ్రమునుండి యగ్నులు రోయంబున వెల్పడి చుట్టి మేడురో
 దగ్రతరాల్పులన్ భుజనదాహముచేయంగడంగఁగా నిలిం
 పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భయాతుగులై పరమేష్ఠిలోకమున్.

36

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు * సంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్య
 ద్యుని ఘనతాపసవ్రతమహిమాన్నతిఁ దెల్పి లదీయ తాపవే
 దన భువనంబు లన్నియును * దగ్ధము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గొ
 బ్బునఁ గరుణించి ప్రోవుమని * ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కునన్ సురల్.

37

గీ. అనిన విని వద్దనంభవుం * డాదరమున
 దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
 నమునఁ జింతించి వేలుపుగములఁ బంచి
 యసుర యున్నెడ కరుదెంచి * యనియె నిట్లు.

38

బ్రహ్మదేవుడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట :

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
 గోరిక లీయ వచ్చితిని * కోరఁగరానివటంచు లేవు నీ
 వారసి తెల్పు మీప్పితము * లన్ని యొసంగెద నన్న భాతతో
 భూరిముదంబునన్ దనుజ * పుంగవుఁ డప్పుడు మ్రొక్కి యిట్లనెత్.

39

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్రసన్నభావముఁ జెంద వే
 టొకటి దక్కువయందునే వర * మొంద నేఁ దగియున్నచో
 సకలనిర్జరరాజుఁ గెల్వఁగ * శక్తినిమ్ము పురారి క
 ర్భవుడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దతఁడేచివన్.

40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ కౌశలం వరంబు లీయుమని యడిగినఁ బితామహుండు తథా
 స్తని యొసంగి నిజభావంబు నాకరిగె. తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత
 పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో నుముహూ
 ర్తంబునందుఁ ద్రిశూలకదావ్యు పట్టాభిషేకంబుఁ జేపె. 41

—* దేవతాపీఠనము *—

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయః * నానించి నాశంబు పి
 క్రాంతిన్ జేరి పురంబునన్ గడిచి నం గామంబునన్ గెల్చి దు
 ర్దంతన్ దూర్తి నమస్తానకుల శౌర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
 శ్చింతన్ పారలచే నుగాయనములన్ జేపెదని నుగూతాహియై. 42

సీ. విరావతంచెచ్చె * హాహాయం దశలున, నవనిధు లొసఁగె నిశ్చరులతోడు
 వరుణుండు దివ్యాశ్వుఁడగుంబు లిచ్చెను. నుచ్చైశ్రవంబుఁ బ్రొద్దిచ్చెదలఁచి
 కామధేనువు నార్జునము సమర్పించె, దొగలవిందమృతమిమ్ముగ నొసంగె
 వసుమతియొసఁగె నుపవర్ణసన్మంబుల, రత్నంబులిచ్చె సంధ్రములరాజు

గీ. ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున * నిచ్చునట్టి వస్తువాహనములఁగొని * వైభవమున
 సకలలోకములేలఁ గాశలముమెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ విశారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలఁచి పేరుత్సాహ మొప్పంగ నై
 నికవర్గంబులతో నడిన్ జని ఘనానికంబునన్ వీక్షిసా
 యకజాలంబులఁ గేళుచు బొడవఁ బాహ్మికుండు పుష్టాత్మఁడై
 ప్రకటోదగ్రకతోరధారమగు చక్రం బెసె యార్చెన్ గడున్,

క. చక్రం బట్టెసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి కానవప్రభునటుతన్
 విక్రమముదక్కి నుమహా, రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య * రాజియలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ * మందివైరి
 జయము మది నెంచి తత్కాల * సముచితముగఁ
 దారకఁనకు విధేయుడై * తగులమెసఁగఁ
 బలికి నిజపురి కనిపెను * పాయమునను. 46

—* దేవతాపీఠనము *—

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా * త్రవజయంబుఁ
 బూర్తిగా నొంది వేల్పుల * నార్తిపెట్టి

యెల్ల జగముల దనయాజ్ఞ * చెల్లునట్లు
చేసి భాగ్యబులను బెల్లు * చెంచుచుండె.

47

వ. అంత దేవతలందఱు ఏరాజులై తారకాసురుని బాహ్యుల జెంది యెల్ల
వేళలవ్యాని గొలుచుచుండిరి.

48

నీ. మారుతుండీల్లు * మార్జనం బొనరించు, గలయంశిజల్లున * గాండభర్త
వై శ్యానకుండు మేలోనంటకం బొనరించు, రక్షకభటుడై దోరంగు జముండు
అశ్వినేయులుగొల్లు * రమరిక బెజ్జలై, బొక్కనంబులబెంచు * జక్కులదొర
తుంబురుం దొనరించు, దోరంపుగానంబు, నాట్య సుచ్చలలు బొనర్తురరసి

గీ. అనుదినం బినుండర్హమా * నట్టులెండ, గాయురేతే డు నట్లులే * ర్హమెఱిగి
వెన్నెలలునించునిందుండు * విధవమడెలిసి, వానగుంటిపించుదై తేయ * వరుసకదిరి

—* దేవతలు బ్రహ్మ దేవునిను ఓమనూర్తిక జెప్పికొనుట *

మగంధి. చాల కాలమిట్లు నేవ * నల్లి వేల్పు తల్లరున
జాలినొంది డీలుండెంది * నర్మలకమే యం
దోలగంబునందు గాంచ * నోడరుక బ్రపన్నులై
చాలభక్తిజేరి మ్రోక్కి * సంస్తులించి రెంతయున్.

50

చ. నలినజండ్రు వారల మనీనస్థితి వారిని గారినంపు పెం
పలరంగ నిల్లుబల్కె హృదయంబుల నెక్కగజెందియున్న య
ట్టుల మదిదోచె దాచక యిటులచెప్తుండయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకు దొలంగజేయు వితంజగకెడకాచి యెల్లభంగులన్.

51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మహాత్మా! నీకు నో నెంచెట్లుగాదొతో * గురుతరవ్య
ధావివన్నులనుగు మాయుడుతనువ, యెల్ల భావల సొత్తునంతై యలంప.

ఉ. తారకుండల్లు నీకడ మహిదారనంబుల జెంది వీరల
శ్రీరమణీయై వైధవవీ శేవవిభృంభితిదిన్యత క్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి * నాకము మున్నగుచోట్ల నెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి * యార్తులజేయుచునుండె మమ్మిటుల్.

52

ఉ. ఏమనిచెప్పవారమిక * నేవములే కలవాడు నేయు న
బౌములు పద్మసంభవ! సువర్ణులమెల్లర మెగుమాలి మా

దీనునమెల్లఁ గోలువడి * చేబెలమై కడు తున్నపుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి యోమిత్రున కున్నవ రాతిరింబవల్.

54

చ. కలకట యెట్టులోర్తుమొడి * కమ్మున శేక పోకమ్మునున్న న
క్కుటిలుఁ దీరెద్దియేని యెక * కూడవికావచ్చునుసెప్పి గొప్ప సి
ల్లలు నొడఁగూర్చు నెడయున * సంకపావచ్చును నుండలే
దెబులనొనర్తు మొందుఁబరిఁయింతుము శుభ్రులు పోకరాయకా!

55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట పునఃపుంసత్ లర్పియింపఁ బన్నరలో
గొప్పమునీర్వరుల్ కడును * భూకర్షణార్థ శేఖరన్ నజీవ
దప్పక తాళకాంగుని * బాధలుకేయక * పరివర్తతై
యెప్పటికప్పుకే గడువ * నెత్తురు కాలము నుంధవా!

56

ఉ. లేవు దరితిరి జన్నములు * లేవు ననంబులునున్ దపంబులు
లేవు నవగ్రహార్చనలు * లేవు యభోచిత దానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు * లేవు శుభక్రియ లెందునేనియున్
లేవిటుఁ గానబుండగు నిలింపవిరోధి కలమ్మునన్ విభా!

57

ఉ. ఇందట మిట్లు సర్వభవశక్త్యర! తారకపాదకార్ములన్
డింది కడున్ బాకాగుచును * నీకరిదేరితి మిప్పు డీ పుపే
క్షం దలఁపెట్టిచుండుదట * పుష్పన చాలి నలంచి మన్నెదో
వందనముల్ పోగు * పుష్పనైకము గల్గు నుదేము మెట్టులేక.

58

గీ. సకలరాక్షసలోక సైన్యముల * విధుల నుక ముని నజ్జన * నికరరక్ష
కంబునై యొప్పుకొట్టు * క్రియ రాగ, కామరసవికారమునఁ బుష్పహారమయ్యె.
క. ఆ పాపాత్ముని ను సేవించి * వాదతాములు క్రొంచుముఖులు * పటుబాహుబలా
టోపమునఁ గూర్చుకొనెదన్ * పటా పోమానె కాంచునోదర! మాకున్. 60

క. మించిన దమానునిక * మించిన నీతే మగంత * చింతాజలధిన్
ముంచిన నీతే మిట్లు * విధి భగవచ్చిదిం నెనరు. * గూర్పుము తండ్రి! 61

గీ. నన్ని పాతమహాత్ముల్ * సంప్రసాద
మందు మందులు జమ్ముగు * పూక్కి నన్న
దీయయత్నంబులెల్ల దై * తేయవిధుని
యందు వితలయ్యె నకట! యేమందు మనసు!

62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ మోరఁగఁగ నమఁగోత్తములెల్ల నిట్టు లా
పన్నతఁ బొక్కుచుగా వసు విపన్నతఁదెల్ప ననల్పదుఃఖనం
పన్నమనంబుతో నజుఁడు * పరల గొడవుడాలకించి యీ
పన్నతకంధరుండయి విచారముచూపి యొకింతసేవటుల్. 63

గీ. వేల్పులనుజూచి మిరియివెఱవఁదగు సెకాల మొకతీతిగానుండఁగలదెయెందుఁ
గడఁగిచీకటి గొన్నాళ్ళు * గానుపింప, వెన్నెలవెలుగు వెనువెంట * వేగిరముగ,

ఉ. నేన యెసంగినాఁడ రజనీచరనాధునకన్వరంబు న
ద్దానవుడేచి మిఱియిలఁ * దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతో నొచ్చె యిది * మంచిదే? సాధులఘోష పాటిగా
వానికి జేటుదెచ్చు నిక * వందుకుఁ జెందకుఁడె దకల్పషల్! 65

ఉ. వానితపంబు లోకము ల * వారణాశి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బర * మేశ్వరుఁ డాత్మజఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ * జూకి వధించు నతండు గాక య
వాని జయింపలేరొరులు * వారిజహించుఁడేని శర్వుడేక. 66

—* బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారబిచ్చార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున * మూర్తిబాసి, సట్టిజగదంబ దా నివు * డద్రాజ
దారగర్భంబుననెఱుఁగి * తనరె శివుఁడు, తపముసేయఁగ హిమగిరి * ద్రమునుజేరె

చ. శివునకు సేవఁజేయుటకు * శీతగిరిశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
శివను విధించె నాపెయును * సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను * బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
దృవమగు దానమివెతలు * వాయు సుఖం బొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ. ఇదియె చక్కనైన * హితమార్గ ముండిక, లేదు వేఱుతెరువు * లేఖులార!
కడఁగిమిరలట్టి * కార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూనిరేనిమికుఁ * బొనఁగుశుభము. 69

గీ. తారకునకేను మేలట్లు * దనరఁజేసి, యివుడునేఁగి * దుసలుపుట * హితముగాదు
విసపువ్రాఁకై ననున్ బెంచి * విఱుగఁగొట్ట, దగదు మూర్ఖునకేనియు * దారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకున * కెంతయు మంచి తెఱంగుఁజెప్పి యీ
వంకరలెల్లమాని త్రిది * వంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హంకృతి లేకయుండుమని * యారసి బుద్ధులుసెప్పినట్లెదన్
బొంకముమీఱ మిరియను * బోయి యెనర్పుడు తత్ప్రయత్నమున్, 71

మ. అని యిటు వేల్పులన్ జనిచి * యాతఁడు తారకువాలికిగో మ
న్ననలను వానిచేఁ జడసి * నాకము లేఖలకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురినుండి జగంబులనేలు మట్టులే
ననయము నీకు శ్రేయముగు * నాయమరొత్కరమొందు నూజటన్, 72

క. స్వారాజ్యంబేలులు నీ, కోరిన యదిగాదు నీవు * గోరిన జరమున్
మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జారఁగ విడం జనివిగొను మునురవర! దీనన్.

గీ. ఇట్లాడంబడఁజెప్పి తా*నేగె నజాఁడు, స్వర్గమా యను లేంద్రుండప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁజేరి య*చ్చోలునుండి, సర్వలోకంబు లేలె నిఁగ్గుంటకముగ.

—* ఇంద్రుడు మన్మథుని రప్పించుట *—

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరాజున్ జేరఁగాఁబోయి యా
జరమొప్పున్ జరమేష్టి సెప్పిన యదంతంబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ నలువ సు*త్రాముండు వాచస్పతి
త్వరితా దేశమునన్ దలంచె మదిఁ గండర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్, 75

చ. తలఁచినతోడఁ బచ్చవిలుదుంట * గరంబు ముదంబుతో మధుక్
విలిచి రథంబు వాయికముఁ * జెట్టఁగఁబంచి రతీనహయఁడై
చిలుకలు గోరువంకలుచు * సింహనదులులొనర్ప వైభవం
బలరఁగఁ దేరు నెక్కి త్రిదశాలయభూమికి వచ్చి హెచ్చుగన్, 76

క. భార్గికనిలయంబైన ను, ధర్మక్ దగఁజేరి జేవతలతోఁ ద్రిదగ
చ్చర్మంబు నరయఁ నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మొక్కి*నిలిచి యిలులనెన్.

గీ. పల నన్దలఁచితిని మ*హేంద్ర యేమి, పనిపానగెను నాతోడఁబలుకు నీదు
సెలవుశిరమునఁజూల్చి నే*శేయవాఁడు, నీదు కార్యంబుఁదడయక*నిక్కముగను

—* ఇంద్రుడు మన్మథుని దేవకార్యంబుఁ దెలుపుట *—

మ. అనఁ గండర్పునివాక్యమున్ విని మహా*హ్లాదం బెదన్ జెంది య
ఘనుఁ బ్రీతికి గని నిట్ట లేంద్రుడనియెన్ గ్రాహధ్వజా! మేలుమే

అనిశం నాప్తులకార్య మీపు నిజకార్యంబట్లు భావించు మె
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునె? దిశాస్తామంబు గాలించినన్.

71

గీ. పుష్పసాయక! నీవు దంభోళియును ము, దీయ జయసాధకంబు లెంతేనియశన్
కుంతితంబగు నపుడప్తుకొదవశేక, నీ వమోఘతేజస్వివై నగడ దెవుడు. 80

ఉ. అక్కతనక రమానుత! మహదాత్మసఖుండవు నీవు మాకీటుల్
పెక్కనమైన దుఃఖ మది వేపుచునున్నది నీసహాయమున్
గ్రహ్మనఁజెంది యిక్కడిది కాటియఁ బాయవలెన్ గడంగి నీ
పెక్కువ మక్కువకొని సుహృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్.

81

శా. నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడెప్పనిని దా నిర్వాహమున్ జేయఁగా
లేకుంటక భవదీయ విక్రమముఁ జెల్మిన్ గోరి రావించితిన
మా కీ యాపదయందు నేడుగడవై మన్నంగ నీభారమో
శ్రీకాంతానన! పద్మభాస్కర! మహా శృంగారపితృగణ!

82

శా. అపత్కలమునందు నెచ్చెలిని ఘోరాజన్ భట్రశేష్ఠు రొ
గావన్నుండగునట్లు పెండ్లమును సత్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని సత్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షిసేయఁదగు సట్టుల్ దల్లు రారోత్తముల్.

83

గీ. ఇప్పు డనివార్యమై మమ్ము నేచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బరీక్ష నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలికాడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య శౌర్యధుర్య!

84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబులాలకించి, పంచబాణుడు ప్రేమానుబంధపూర్వ
కముగ మొగమున లేనగవమరనిట్టు, అనియె నత్తఱి బృద్ధీధారితోడ.

85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద పహీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్చుకార్య మదియే దెలుపున్ విశదంబుగాఁగ డ
చ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ జేవయొకింతయుఁ జూపకున్న న
ప్పాలసుమెచ్చునే? జగము పల్కెలు మాటలఁకేల నీకడన్.

86

శ. ఎన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకుఁ జెప్పెదఁ బురుషూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూస నెవండుగ్రతపముఁబూసెనొ వానిన్. 87

౪. తుణమాత్రంబున మహిలే, తుణ శృంఖలఁ గట్టివేసిఁగాని యెవర్లున్
రణరంగ రిపువిచారణ, చణమగు కలిగెంబడేల * స్వల్పంబునకై. 88

౫. సురగుడుదోరగ ప్రథితశూరుల సేనియు సిద్ధసాధ్యుకే
న్నరనరయతూరాతుసక*నష్టనశౌర్యులసేని శారజే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల*సైతము నాకవిలాసినీమదో
ద్ధురకుచ్చశైలదుర్గముల * దూఱఁగఁజేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

౬. సామాన్యుల లెక్కింపఁగఁ నేమి ఘన మి కన్ జగత్త * యీనాయక! యు
ద్ధామమతినాకుఁ జెప్పము, నీమనము దెప్పఁ జడలు * నెక్కొనఁజేసెన్ 90

౭. అనిన నూనశరునకు సుచాసీదుం డిట్లనియె.

౮. సరవిగఁ జెప్పెదన్ గునుమ * సాయక! విన్మిఁకఁ దారకాసురుం
కురుతప మొంది బ్రహ్మవర * మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ నని * గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజ * లందఱ మోడితి మేమి సెప్పదున్ 91

అ. వె. ఇట్లుగెలిచి మమ్ము*నేవంపుపనులందు, బాదుకొల్పి యట్టివనులు గొనుచు
నన్నదీయ వైభ*వాతిశయంచెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల*నుల్లసీలై 92

ఉ. అంతియెకాదు నిర్జరుల * కాతఁ డనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్పుచుండు గరు*వంబున వాఁడొనరించు చెట్ట లిం
తింతలటంచు నాత్మ గణి*యింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతల నెల్లఁ బావఁగల * చేవగలట్టి వలంతివీవెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిట్లు హైమగిరి * సానువునందు నుదారమా తపం
బంకిలితేక చేసెడు హి*మాచలకన్యక శర్వుసేవకై
బొంకముమీఱ సన్నిధికిఁ * బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చ లా
టంకములేక నీవిఁక న*టన్ జని వారలఁగూర్పు నేర్పునన్. 94

క. శక్తి శివుల కట్టుల సం,యుక్తిన్ బాసఁగించితేని * యరువిక్రమ ను
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి * చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కాపున నెల్లదివ్యులకుఁ * గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
జేవయడంచి చంపుటకుఁ * జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్లిమై

నీ విప్రు డాడినట్టి నుడిసే స్మరియించి యొనర్చు మిప్పనినో
నీ వికదోదుకీర్తు లవనినో జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్.

96.

చ. అనిన లకాంతచాపుఁడు భయంపడి సుంతయుఁదోచ కత్తెలో
వనరుచు నిట్లువల్కె నురవల్లభ! యంతకహంతయేడ ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ? యనివార్యతపం బదియేడ? యందు మో
హనకలయేడ ? సర్వము మహావిపరీతవిధాన మారయన్.

97

క. మాటలవెంబడిఁ బక్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని శి నేఁగెల్చెదనం
చోటుక బాటు గాంచక, చేటున్ గొనితెచ్చుకొంటి శి సిద్ధం బరయన్.

98

ఉ. వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హుష్టనా
నేడకొపాటు పుల్లు లొకయేవపు వారునముల్ స్వరూపమే
జాడనులేని తెప్పెరలు శి చచ్చునజీరులు దోడుకుందురే
జేడబలల్ బలంబులు సరే యిక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

99

గీ. కాన నాపయిఁ గరుణించి శి మాని యీ మ
హూద్యమము నిట్లు వేటొక్క శి యూహనెంచ
గాఁడగును మీకు వేవేంద్ర! శి కష్టమిద్ది
కొండనెత్తి తలన్దాల్చుకొనఁ దరంబె ?

100

క. అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్రమా ! యిట్లనఁగా
ననువే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న నిందు శి నరయుము మదిలోక.

అ. పెక్కుకల్లలాడి శి యొక్కయిల్లును నిల్లఁ, జెల్లునండ్రు జనులు శి చెల్మికాండ !
పర్వతేంద్రసుతను శి బశుపతికిన్ గూర్చు, మంచిపనియె గాన శి కించపడకు.

క. పదునాల్గు భువనముల కీ, యడను మహావ్యసనజనకమై యున్నది దు
ర్బదుఁడగు నసురకతమ్మనఁ, బడపడి నీవలన మేలుఁబడయఁగవలయున్

103

గీ. వినుము పల్కురు గడగండ్ర శి వేగుచున్న
యపుడు దా నాయమొనరింప శి నర్హుడయ్య
నట్లొనర్పక యండిన శి నభుముఁజెందు
సాయ మొనరించినన్ జెందు శి సంపదలను.

104

క. చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్త నిపుడు శి సేయకయున్న
వాసి చెలంగునె? నీకున్, దోసము గాదొక్కొపాకుఁ శి ద్రోయఁగనాడన్

105

క. నిన్నొక్కఁడఁ జంపంగ మే ము స్నేహితుఁ డలంతుమే య * మోక్షువచన! నీ
వెన్నంటి నత్తుడము నీ నన్నుల జయ మొకపునట్టు*లోప్పబలుకుచున్ 106

గీ. అనిన విని తాను మున్నాడి * నట్టిచుడినఁ
దలంచి డైవేళ్ళతో విహిత్యమును దీలును
చేసి యింద్రునితో నట్లే * నేయఁగాడె
నని నెలవుఁడెంచి హేతుగని * తగ్గె మరలన్ 107

—* పర్వతముల నున్నవలె బాగునై నీవగు *—

వ. అంత

ఉ. నిన్నుల నిన్నుల * ది * దేవుడయి * నాకు నయ నున్నా
నెచ్చుట బిల్వనృకముల * యింకను గుంపులు పొప్పుట నుండు
నన్నుల * నీ భోగతప * మంచు విరాటము కన్నుల * నే
నచ్చుట తిల * పరమంబు * హామమున * త్రవ్వె 108

—* పర్వతాదయ వర్ణనము *—

ఉ. అంత వనంతులంగతవనాంతరభూమి నితాంతశోభ
క్రాంతమిందప్పందము * రాజవిరాజితమై నీగంధరి
క్రాంతతరస్సురన్నదవి * కర్ణితకున్ తమనా నూరి
దంతకమ * పుష్కరయ * తద్దయ భాసిల వృష్టికాంతమై 109

ఉ. నన్నులవంతులై మదికి * గాలపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
వెన్నకమీఁడు గాయు కను * నింపగు వెన్నలచేరిమాచి యు
త్పన్నుని నొన్నులకు మగల * నొక్కటఁ జూర్చుచు నొన్నుమీఁదె చా
నన్నునూర్చు చారల ప్ర * యానలఁ బాపుచు నుండె సెంతయున్ 110

గీ. అట్టిరీతి ననఁబోయెను మోక్షు, నూడఁజగిరిచివ్రాని లేకునమెనంగఁ
జేరినమిలకె గాన * నంతవేదముల, రక్తిమందెడు మన్నభావక్తిఁ జెలివె. 111

ఉ. ఇద్విధి నెల్లజాతువుల * కెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచున్
బుద్ధిలుకానిచేతలకు * బూన్చి యెసంగుచున్న యామనిన్
జివ్వనఁజూచి యాత్మగుఁడు * చిత్రము! కాలముగానికాలముం
దిద్విధ మెట్టులయ్యె నని * హేచ్చుగ నచ్చెరు ఎందె నాత్మలోన్, 112

చ. మనసున సుంతయున్ విశ్కత్తి * మల్లడినొందక ధీరచిత్తుడై
 మునునటెయట్లు గాఢతపఃముగ బొసరింపుచు నున్న యాశ్వరున్
 గని మదనముచు సొందెనుగాక శరణును వింటుంజూర్చి ప్ర
 కృష్ణ నెలుచుంటే. పోతుంటుంటే గాంధయు నెంతయు నింపుచూర్పంగన్.

శా. శృంగ రణమును నాటినానాటినో * మంతే రహిత్ మనస్విభా
 జ్ఞం నటించినప్రాప్తి చక్రికవ జేరిం విశ్రుతైచివ గా
 చం గం గుర్చులు పేను వామనం తెగి నునూరం గుర ప్పకే
 శ్రిం నాథాచీకవేమోదోగముల చొలగన్ జేలి కన్యార్పణిన్ 114

శ్రి. నతిరశమలర * చంద్రాబలన ద్విజయం నానెల్లవారెల్ల విజయగూర్తై
 తైవిజ్ఞాభియగ నుద్వేగత సాగన నానట మార్పగ నెననూర్పణమొందించు.

మ. తన చక్రాకాంత * పాదముల నుద్వేగ విజయగూర్తై భాగనా
 భాగనా చక్ర ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ
 ముద్వేగమై నానట లలాటలల * ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ
 శను దీప్యమృతసోగభీమ * పాదనా నానటగో ముద్వేగమృతసోగభీమ 115

---* ముద్వేగ ముద్వేగమై చక్ర ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ

శ్రి. అంత నగాధిరాజనుత * యుద్ధసభివ్యయి * కడ నీకా
 శృంగతికభూమిజేరి ఓపు * నర్చనసేవయగ వేచినానంబు గా
 లాతక నానటంబుననె * ధ్యానముచూచునె అతాంతనానటకుం
 జుంజుకెంద్ర మానసి * నానటమనానటము నొనె పొందగన్. 117

శ్రి. తనకు చక్రికాంతమున నుద్వేగ * నానట
 గాళికా గవగంబును * నానటంబును
 యుండులెలు లాగి మది నంత * నింపుచుండు
 బురహుని మోచి పేసెను * ముద్వేగ కలనా 118

---* ముద్వేగమై చక్రికాంత ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ ముద్వేగ

శ్రి. పార్వతియుక మహేశ్వరుని * బన్నుగ జేరి నమస్కరించి మేల్
 బర్వెడు వేద్యమైగొలిచి * ప్రక్క నీ నిల్చి సముల్లసద్వయో
 గర్వవిలాస దీప్తిజనుగట్లుల నొక్కట నిక్కజేయుచున్
 శర్వు నెగాదిగ * గనె మనంబొకయింత చలింప నీసుడున్ 119

౧. ఈశాళిక చక్కందన మేకోమలికేనిఁ గల్గిదిది నిక్కంబొ

నికాంత యోగి లాన్య జ్యోతిర నూ మరుని మోహానాన్త్ర ముయరయన్ 120

౨. తల్లియెవో నున్త్ర మోమో! కుముదమ్ములజంటయో! కన్నుదోయియో!
యన్ముగదిన్తో! కన్నోతులొ! * యశ్రములొ! కురుతొక్కొ! పక్కవిం
బములొ! నూకయో! తలను! ముఠాళొ! నానిరముక్కొ! మేటిచొ
య్యమ్మ మున్నోదేడియో! కన్నులముదొ! కళ్ళతో! కానారొ!

౩. స్వరమో! నోముల మెత్తొ! పులకెత్తొ! * చాన్తూరకంబొ! తళ
మ్మకమా! పుంబులయో! పుంబులవాన్తూరకంబొ! *
కంబులొ! మున్నోదేడియో! కన్నులముదొ! కళ్ళతో! కానారొ!
నానిరముక్కొ! మేటిచొ య్యమ్మ మున్నోదేడియో!

౪. కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ!
కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ!
కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ!
కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ! కన్నులొ!

౫. తలను! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!

125

౬. కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!

126

౭. కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!

౮. కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!
కలయ! కలయ! కలయ! కలయ! కలయ!

126

—* శిష్యుడు సర్వాత్మాపదమునొందుట *

చ. పలుమఱు చిత్తమం దిటుల * భావన చేసి మహీశుః డంత్రా
పలమదీః దిప్పి బోధనము * బాగుగఁజెంది విరాగియైతగన్
లలితను గారవించి భవనంబునకేగ విధించి యాత్మఁజూ
గలుపితఁ జెందినందులకు * గాటముగా నుదినొచ్చి శ్రచ్చఱన్

127

చ. సకలజగత్ప్రభండనయి * సర్వ మెఱింగి యిసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరింద్ర తనయినగని మోహము నేన చెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు * సుందరులౌ జవరాండ్రఁ గాంచివే
తోకలెఱుఁ గొందకుండఁగ ని * జోన్నతచిత్తముఁ గాపునేనుగదా

128

ఉ. కూడనితెర్వునకు జనితఁ * గోమలిపై నటు లానఁజేసితిన్
గూడె నిలుల్ దపంబునకు * గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడన్ గువర్ణనలఁ * బాడితి నోడితి విర్రమార్ద్రపుం
బాడను వీడితిన్ జడుని * చందమునన్ భృతిలోన నక్కటా!

129

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ * డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మికారణం * బరయుచుండె
బ్రక్కతి కవ్వల వెలిఁగెడు * పరమశివుఁడు
పడునె మోహంబునందు వి * భ్రాంతుఁడగుచు.

130

* శిష్యుడు పాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహిండుట *

మ. మరుడంతన్ శీవుఁ డాపలన్ నిలిచి పద్యం బిట్లు చాపంబునం
దిరనొప్పున్ దొలింపి మోహనశరం * బెసెన్ మహేశాన్నపై
హరుఁడెల్లఁ గలయంగఁజూచి తనపై * నాటోపమొప్పున్ శర
త్కరమున్ గుప్తచునున్న మాధవ్యదయన్ గామున్ గకెన్ గర్వితుఁడ.

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపుఁగాఁగ లాఁగి ఛాకతో
వడికవడిన్ మహేశుపైఁ బ్రహరమొప్పుఁ గుప్పినగా
బెడంద సుంతలేక వీర * భీముఁడున్ననంతనే
యడల్ గొనెన్ మరుండు తేజఃమంతఁ గోలుపోవుచున్.

132

క. జగమునఁ బేరొందిన నా శివగర్భ మార్గము లిందు * నీలగళునిపై
లింగేడి మోటుచుండెన్మొదలు * దిగ జెలఁపివారికేని * దర్శము శివుపై. 133

మ. అని యుట్టు కన్నవహునిం బరకథకంటగన బాచి రతికాంతుండు చింత
కాంతుండు. 134

జ. అలక నలి కన్నులనును * దురదృష్టమును గలండుగా నతం
డలఘులు వాంఛించును * నచ్చటి కన్నన నచ్చి యాత్మరుక్
విలయమ్మ కాచువానినిరి * క్షేత్రవేదవేద్యుని నాచి ధి
తిలి లగఁబెందుకొ * యని కేటవనఁ బుష్ప త్రమాంగులై. 135

క. వజ్రవ మేనుక * వర్షము నుపలొ నెట్లూపింపుచున్న * మానుగ నీతులన్
బెడనును నల్లుడు నుండిరి * మననెఱుగ నికార్య మెవ్వరివలదుటాదే. 136

మ. పరితస్పర్శనలపృథావశిఖాభస్మిక్మతాకారు మా
రు రతికామిని నూచి మూర్ఛితై నుపార్జ్యుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతనో బిట్టునుటించె బన్నమని యోపన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో * గేహంబు శరణ జనన్. 137

—* రతి విలాపము *

ఉ. కాంతునిపాటు గాంచ రతికాంతయుఁ బ్రాణమువోయినట్టులై
సంతయుఁ దెల్పిలేక పడి * చూపఱు లెల్లరు డల్లజిల్లగా
సంత నొకింత తెల్విఁ గొని * హా దనుజారిపమార! వేగ నా
చెంతను శేరరావె! యని * శేషడిలే! యని యేడ్చె ఘోలునన్. 138

సీ. అభవుని గెల్వ నీకలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌర్యాఘ్నఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ * బాల్పడవలదంటి, బరులు చంపుటకుఁదోష్యదుదురంటి
రుద్రునిమ్రొల నీరూపు రూపఱునంటి, మనుషంగఁ జాల రమ్యులంటి
ఒక్కతెనై నేను * దిక్కుమాలేద నంటి, రా రక్కజలకు నెవ్వారంటి

గీ. వేగిరమువలదంటి విశేష మొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నా!యాదు కూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబువలవదంటి, బట్టుదలవిడుమంటి నా!భాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చికుఱ్ఱ! నిను * నాఱడిఁబెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంతుకంటి సెగికింధనమున్ బానరించి తా మింకన్

జక్కలగ నిండ్లదేగి లెను * నారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమోలు కొందఱొకొ * నుంపమతిన్ జెడినాడ పీ నిలువో. 140

సీ. ప్రియ! నెడఁబాసిచోప్రేయసి కింక వేటు, గతిఁగొల్పుచే యీదాగంబునందు
నినుఁబాసి ప్రాణముల్ నిలుపఁగా నేటికి, కడ గి యుమిల్ వేడ్కు లిగాంతునాథ
పడుగులతో నెల్లఁబలుచున్న పోయితి, చాతే ననునది నీ లోలె గలసె
వేల్పులమదు లంతొ వేడ్కుఁజెందెనుగదా పరవలంబున సేమభంగపడితి

అ. దైవ మిట్లు చేసె * తలరి నా కివ్వాట, నేమిసేతు నింక * నందుఁజొత్తు
కనికరంబుఁద్రోసి * కాంతను బాసితే, పలుకవేల యికను * బ్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగునాలుగు గూర్పుల నా మనోవిభం
డకుటిలబుద్ధితో నుమచోయంబును గుప్పినచుల నీనిలువ
వికటకృశానునేత్రపరివృద్ధక రాశలరాద్వి నాల్గుఁ దా
వకహృదయంబునం దుచితభంగివిఁ గల్గుఁడఁగాఁ బశుప్రభా! 142

అ. మిమ్ము నాలుమగలమెలఁతువత్తోఁగూర్పు, వేడ్కుఁజేసు నాదు! విభుఁడు నీవు
మమ్ము నాలుమగలమజి వేటుఁజేసితే, దహును బాసి కఠినాలరచరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృతాంతవ్యంగిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చందత రేక్షణానలశిఖావృంజమ్మునం దాహుతిఁ
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునను * నన్ద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబునుజేరి సౌఖ్యముల వెంపుకే జెందఁగా మర్చితిన్. 144

చ. అని యిటు లార్చిమై రతి మహిమవ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి నొర్లుచున్ వడిఁ దలిన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబుసెడన్ గురుల్ చెదరఁ * గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు * నందురి రాత్మములుందుఁ బెల్లుగన్. 145

—* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికీలపుటకై శిఖినిఁ బ్రార్థించుట *—

౧. అంత నింద్రుండు మున్నగు * నమరవర్చులసమశేరురాణిదరిఁజేరి * యాదరమున
నూటడించి హితో క్షుల * నొనర నిల్చు, వలికిరాత్మములందు నభవుఁడలంచి.

చ. వగవును పించి యూరగిలు * పాఠికానానిరాణి | పాయమీ
యగడు లవంబు భస్మము నిజాంశుకముడు గ్రహించి యుంపు రూ
ధిగ నిక సేమనోహరు వశిష్ట ప్రతిమ నిర్మలము నేవు నీ
మగనిని గ్రహించి గొనెడు * మానిన నానా నిరంతరన్యధా. 147

జ. అమ్మరొ! విన్ను దేహులకు * నారాయ దుఃఖముగాని సాధ్యమే
నిమ్మహి నేవిధమ్మనను * నేరు ఘటించగలేకు వారి క
రమ్మగున గల్గుచుండు వది * మామన దేహితీరుగా గరం
బుమ్మలికమ్మనో మరల * మానిన మామగ నేల జేలవై 148

చ. అని యిటు పుష్పనానిని ప్రియన్ పుష్పాక్షర మూలమిచ్చి త
ర్పుని దగఁ దారించి నెనఁబున్ గొనునట్లు నుతించి పత్తిరా
యనిమిషం బామహేశ కరణాగతరత్నల మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె? నిద్రచిత్తమునలే దగ వారయన్ నలెన్. 149

చ. ఖలుదగు తాకకానుచు * భ్రేడిచెయ్యల కోర్కలెక లే
ఖలు పొనరించుడేసి యి * గోపము నూని మహేశ! యీనతి
తిలకము నీరతిన్ దగు గోతిన్ గృహించి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెక్క రక్షము నుగ్రహింపు జమియిపుమి మమున్. 150

మ. కినుకాజెంచి గమత్తనోముల ని గ్రహించుచుండుతో
డిను సంహారముచేసె లేయింబు పంపాకరి నీ మోక్షనిన్
నననిల్కానిన బలహింబు వెలిగెను వ్యాధులు కారుణ్యని
రనిధి! వేదవికింపుమి గృహగుహ్యప్రమ ముహ్సంగగన్. 151

గీ. నీవు మారునిగాల్ప పాపాల త దుఃఖంబు * ప్రియియే జేయుతెల్లరుచేద్దడిరి జ
గంబుతెల్లనుచెందె భావంబు నేమి? పడగి యారతినుఖంబులగడపు మిశను.

చ. పలగొని దేవత త్రిగుల * మదురుచున్ బ్రచికింపు మిష్ట పూ
వులవిలుకాని సంచయిల * భోయన బ్రార్థనసేవ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి * నారతినిన్ గని జాలిమై నిలుచో
వలికె సుధారసప్రసర * బంధురభావనిభాసురోక్తులగా. 152

—* శివుడు చున్నదని మహాకప్పుడు ప్రతుకింతునని వరమిస్తుట

చ. ఎనుచు నిలింపులార! వృధివిన్ నుభుకై టభవైరి బ్యావరం
బున వసు తేవనూనఁగియి * పుట్టి దడంగనయైన కుక్కిణి
వనజదళాక్షి గర్భమున * రాజివనామను దాత్తజన్మయై
జననము నొందు నారకని * శంబగుఁ బంబుభివై చుఁ తెన్నురని 154

గీ. అవుడు రతి శంబమనిపురామందుఁజేరి, మెలఁగి మిన్నోడంబున * మెలయుఁబాలు
నైత్తికొనిదోయి పెంపఁబెం * పెక్కియనతఁడు, శంబమనిఁబంపియూరతి * సత్తనిఁగొనును.

చా. హృద్యుండై నిరవద్యుండై సకలలోకైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోబ్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశక్తియై జగన్నోహవై
శద్యస్వస్వయంబునై సమృద్ధసకలైశ్వర్యుండునై ధీరుడై
ప్రద్యుమ్నుండనుపేర భాసిలు జగత్ప్రఖ్యాతచారిత్రుండై. 156

గీ. పగతుఁ బరిమార్చి తద్దనప్రకరములను, దెచ్చినచ్చినతనయు రతీనహయఁ
గని మనంబుల కుక్కిణి * కమలనేత్రు, లలరుచుండుదురెంతయు * ననవరతము.

గీ. అనిన విని దివ్యలెల్లరుఁదనివిఁగొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపు * తిరుగమారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁజాలమేము, ఏలుమేలుమనన్ బల్కె * నీలగళుఁడు.

చ. రతిని లతాంతసాయకుఁడు * రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుడై పుడమి * రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించినట్లచిరకాలములో వలరావడోడు నే
బ్రతుకఁగఁజేతు పైవుడు సు * రలో! రతి! సువ్రత! యంతనట్టిటుల్. 159

వ అనినంత రతియును

క. నట్టేటఁ బుట్టిమునిగిన, యట్టయ్యెను నాదుచంద * మమరులచేతన్
జెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలుపుదాన నేను * ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

అ. అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁడయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁదెప్పరిల్లి * కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁడమదు * వేళ్నంబులకుఁబోయి, రాత్నలందుఁగాల * హరునిఁడలఁచి

వ. అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్చునుంకించఁగ ని
ర్బలపు వెనుచి చాతన్, పోసి యటుల్ దెలువఁగా నతండు గడువడిన్. 162

గీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాలి * నిన్నుతోడఁ
గొలుదిగా నొక్కయడఁజేర్చి * నలిలరాశి
కడకుఁ గొనిపోవ నంత నొక్కడలి యజనిఁ
గాంచి పూజింప నమయె నిశ్శరణి నజాను. 165

క. హరుఁ డగ్గికంట విరివిల్, విడుదున్ * లిచిన యగ్గి * పెరిగి జగములన్
హరియింపఁజాలియుండఁగ, నరసి యటకుఁదెచ్చిజివి దోయన్ గను విూపున్.

గీ. దీని నిలోక ముప్పు మెంఁతెగ నలిల
మశనముగఁ గ్రోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన నచుచుండునున్ బడఁనాకృతిని బొ
డలెడు నాయ్గిం దనలోనఁ * చాల్చెనపును. 166

క. నలునయ. న చోగమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి దశ నిటను కేత బడబా
నలముని నున్నట్టి జలం, బలం బీల్చుచునుండె భవనములు నుఖమొందెన్

క. అని నూతనము నెప్పిన విని, ముగి లనురాగమున ననిరి * భూధరవరసం
దన మెలలతోడ నదనం, బునినన్ జని దేవయెనర్చెనుభనున్ చెప్పుమా.

—౨ పాశ్చాత్య భాషా సంకలనము —

వ. అనిన నూతనం డీట్లనియె.

చ. మరుని దహించి దండధరివర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి న
త్వరముగ రాజతాళలసోదమున్ గణములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున గడువే దలఁకి * కద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్మల్రొవ నరిగెన్ తెలు లిచ్చుచు దోడరా నడిన్. 168

గీ. వర్షతేళ్ళకుఁ బుట్టు కాండంబ దుగన్న, తల్ల మాలించి చాలవిస్తయముఁజెంది
కూతును దలఁచి భీతుడై * పంచమన్ రయంబుగాఁజేరనచ్చె భూటాశితోడ.

ఆ. శివునిఁబాసి మిగుల * చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న మైమివతినిఁజూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి * గారాబమమర నె,త్తికొని చనియెఁ దనదుఁదీమమునకు.

చ. అంత హిమోద్భవుతి విరహాన్వికాయై బలయంబు. నే ను
 ద్ధాంతమునందుఁ బల్లింగని * నా నభి సున్న * మొనరిల్లుగా
 స్వాంతమునన్ దలంచుమును * శివస్థనిం గావించు చాచి హాసి వి
 భ్రాంతినొకర్చు న్నవస్థురీతః ఘోసం మా విమలంబు * చె న్నెలయున్.

171

—* శివునిగూర్చి పోష్యుతి నరసింహుని పోష్యుతి *—

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు * లాసమొందున్ బావర్యసేయు న
 న్నక్కిటికన్ దలంపక మహాపరహంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
 నెక్కడి కేఁగుదాన నిక * నేగతి నిశ్వరుఁజేరుదాన నే
 దిక్కిఁక నాకు నీ రుచిరః జేహము దాహముసేయనే! యిలన్.

172

చ. అని యిటు లార్చిజేరోని మహావ్యసంబునఁ జిక్కుచున్ సఖి
 జనములతోడఁ బల్కుక నిశిత నిదురింపక స్నానపానముల్
 గొనక దురంతతాపమునఁ * గొండల మొందుచు నున్న మాతృనం
 దనఁ గని కుంది రెంతయు మహిమంబున మేనకయున్ గిరింద్రుఁడున్.

173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులుగఁ జెలులు హేతకప్రీతిఁ బోధించినన్
 దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ * దైవ్యంబుతో నశ్రుధా
 రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున గడపె గోత్రగ్రామణీబృత్రయ
 గ్గలికన్ బెగ్గిరి కొన్ని ఘనముల నాకల్పంబు లల్లెంతయున్.

174

—* నారదుఁడు హిమవంతపర్వతయొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివః రేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
 జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ * దెంతయు సులసమొప్పు గొల్పి య
 చ్చంద్రకిరీటు నాత్మసుత * చక్కఁగా గొల్చుటయుఁ శివుండు ని
 స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశర * హామయచేసెన యక్కథాంశమున్.

175

అ. చెప్పి యతఁడు చాలఁజిన్నవోయినమోము, పోదనున్నయట్టి హడఁజూచి
 శివునిగొలుపు నీమఱచింత లెల్లగు బాయు. నని మునిండుఁ డంతఃనగజఁజేరి.

—* నారదుఁడు పార్వతిని శిష్యులై తనందుఁ జేయుచునుట *—

క. అశోపకారమునకై, యాకాశికగోడఁ బలికె * నమ్మా విసుమా!

శకంకుడు రాజనులకుఁ, జేహుఁడు తపనుఁజేసి * చెందఁగవలయున్. 177

శ. శర్వముడు భక్తవత్సలుడు + సమన్విష్టానాం దవేతరాగుఁడా
సర్వజగత్పతిన్ గుటిచి + సబ్బ రహస్యం విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను + గాంచి బులు ద్విధి మాడుగాల్చి వే
దాల్చుడుచెందె నాత్మనక + భుంబ రయం బరయంగబూనుమా ! 178

చ. తపసానరించి తేని నిను + దర్శకవైది వరించు నిక్కమా
తప సానరింపకున్న నిను + దల్పడు చిత్తములోన నెప్పుడున్
గపటములేక చెప్పితిని + గాళిగ! యిందోకనిన్ వరించి నీ
వెప్పుదును జెట్టబట్ట విడి + యల్లయెటంగియె యిట్లు వల్కితిన్. 179

గీ. అనినఁ దానిని శర్వః శక్తజనని, పొంచె ముచ్చాసమొంది హార్షించి తపము
సేయఁగా డెండమం దపేక్షించి తపసి, తోడ విట్టులఁబల్కె సంతోసమెనఁగ.

శ. నారద ! నీదు బోధనమునన్ మనమందలికుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధముది + దారలెనె శివునందుభక్తి నే
కూరె దృఢంబుగా నిరకు + గొంతును జంకునులేక యంచితో
దామరిక బాధ త్త సహారంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరన్. 180

మ. కలలో నీకుండు మున్ను నాకు జెఱుంగఁగాఁ జెప్పిపోయెన్ మనసా
జ్ఞుల పంచాక్షర శైవమంత్రి మింక సాచిక్కిరఁ భువన్లోక ! నీ
పలుకున్ వే రుండుల్చి చెనెన నుదీక్ష నా తపం వీక్షకుఁ
జలితాంతకరణుల నానర్హుల నుదీక్ష + సాధించెదన్ బత్కృపక. 181

గీ. అనిన నారదమౌని యిట్లునయె మనల , పల్లె నీకల శివుఁడట్లు + దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబు సిద్ధిచొరలెన, సకలగండదియమున్న దేయరసిచూడు.
వ. మఱియు నఖిలమూర్తినాబులు సప్తచాక్షరీ మంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 182

— శ్రీమద్విశ్వకర్మ వైవర్తము ౪ —

నీ. బాలేందుమాని చూచుము చాల్చి దర్శించి, బరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యానిక! వాకాబుదాన, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
శైవవ్యత్రం జెలికల దీవియని నాక. యరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
ఎల్లతోర్ములను రంజిల్లఁదీర్చెను తల్పు, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవవంశచాక్షరంబు, అగమధనంబు శైవవంశచాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవవంశచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవవంశచాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమరుపుఁ యెఱ్ఱొని నిష్కమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మి.క శివనీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
బా వలపొంది వచ్చి నిను శివనర్మిలి. బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని శివనారదుఁ డంత యథేచ్ఛమై జనెన్. 186

—* పార్వతి మేనకా పార్వతవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట *

చ. అరసి గిరింద్రపుత్రక మశిహముని వాక్యము లాలకించి న
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ శివదామది నిర్ణయముక బొనర్చి యే
డైజు సఖురాండ్రతో జనకు శివదీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయక దపించెద నిశకన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుఁదక్క నిక శివనన్యగతిన్ నమకూరఁ డన్నచో
ప్పరసినవాఁడు గావున హిమాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూర్తు శివ శివస్థయు పెంచి తపంబె ప్పిడిన్
సరి యని ధీరచి త్తమునఁ శివజక్కగ నిట్లెయెన్ గుమారజోక. 188

క. అమ్మరొ! నాకిష్టమే మీ, యమ్మ నిటులె శారసించి శివడిగి సెలవుఁగై
కొమ్ము సఖురాండ్రొని వేగమ్ము తపముసలిపిరమ్ము శివకామశివుఁడనిన్.

గీ. అనినయంతనె మ్రొక్కి పెల్లలరి యార్య, తల్లికడకేగి వేగపాదములకెఱిగి
తపముసేయఁగ నడవికి శివదలుదాస, సెలవొనఁగుమన్న నమ్మేనదలఁకిమదిని,

ప. పలదు కుమారి! నీ యొడిలు శివపానకు నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లంత వడంగ నేటికి? భక్తియాస్పదమెందుఁ దపంబు గీములక
బలువురు వేలుపుల్ గలరు శివబాగుగ వారలొన నొక్కనిన్
జెలుపునిగా గ్రహింపు మి.క శివజేతురు నీకురువైన సౌఖ్యముల్. 191

చ. విను మటుగాకయున్నయెడ శివేశ్వమునందు వసించియే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము శివనక్కట పొక్కఁగఁజేయ కీ హతం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని శివమున్న భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁపున్ మలుపన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

అ. ఎందు వింటిమొక్కొ ! యగురుబోడులు పతిన్

గూర్చి తపముచేయి ! ధర్మోపదిక

భూమిఁజేరఁబడుట ! బుద్ధి నారయమివ్వఁ

బర్హలేంద్రపుత్రి ! బ్రహ్మగాత్ర !

196

క. అని మౌనక యవధిసత్పుణులు కెత్తిక వచ్చి బ్రహ్మ ! గూర్చిత్సృక మె
ద్దివిఁ బలుకక తగునట్టివో, నాని పాపముగల్గి వున్నవారఁ ! సుధరసరుణియువో.

చ. కనులందొరంగు బాష్పములు ! కంచుముక్త కదావంగు గుండు, కూం

లేను పరిమితి ఎవక్కడోబోలో ! కెందులకొనె బ్రతువోగతం

బాప బోవలెంచి కలుపు చింతింపేమిటి ! కలియక వెళ్ళులుకో

మహామరుణాత నిశ్చిత్తుడు ! ముగళతామరుణాత నిశ్చిత్తు.

197

గ. అని తన బాపిదారిబులు తన దొంగిలక, నాళి ! క్రొవ్వు కెలుకలొక

వన ముగిసఁబడుకొనె బాప, పాపెప్పుడు మిడు ! కన్నుబొంది ముగించుతా.

భా. గది గాత్రే ఎదుకా నుభాకరభద్రాః శ్రీస్వామ్యజ్ఞాన

జ్ఞానదాతా బ్రహ్మమూర్తి బాత కలహచిహ్నాదుః ! భావవి

స్మరమహ్మత్తను గాత్రమంతర ! భూకృతకాచాన్త ! కహ

ద్ధరహస్తీ ప్రళయోష్మగోష్మగలా ! భూదామహారాష్మగా !

198

గత్య. క్షవి శ్రీ బుభుజువిభేద ముగియక నాకటకేష్వర నామభేయ

ప్రణేతందైవ విచిత్రరాగములెల్ల పార్వతీఖండమున

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్

శ్రీ శివభూమి కల్యాణ సంఘం

వాఙ్మతే టండమ
ప్రసాదానమః

అంబేద్కర్ జయంతి
ప్రతిపదానంతరముగా ఆంధ్రప్రదేశ్ సర్కార్
వారు ప్రకటించినట్లుగా
ప్రతిపదానంతరముగా ఆంధ్రప్రదేశ్ సర్కార్

వారు ప్రకటించినట్లుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా

—* పాఠ్యం ప్రకటించినట్లుగా —

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సర్కార్ వారు ప్రకటించినట్లుగా

చ. తదుకతినాంగతంబులఁ బ్రాకాశతపం బొనరించి మించు న
కృషిఁ దిలుమన నీశ్వరని తనయై నన్ను తపంబుఁ బూచి తో
నడసే బహుకారించి నీనమైతిని యిట్టి తపంబు నెందు నె
ప్పుడు నని భవ్యవాచములఁ బూర్వుగ నల్పి రనల్పనై ఖరిగే.

గీ. ఇట్లు చిరకాలమేనుడు పొందునని ప్రకటనచేయునప్పుడొకప్పుడు నీవలఁచితిని
తంతజింతించి చేచి యిట్లేల నీమఁ బాసి నరమున బాసినా నీవలఁచితిని

శా. సర్వజ్ఞాంతపు సర్వసాయకుఁడవు నీ సర్వాత్మమై యొప్పు నో
కారాద్వా సర్వజగన్నియామకే నినున్ సర్వాత్మమై గోరి యి
ట్లార్థకారాని తపం బొనర్చు నను నీ భక్త్యంతమై జేరి నే
నిర్వాహం బొనఁపు నా తనను నిర్దిష్టప్రబోధావధానా !

ఉ. నీవు దయామయాత్మ్యభక్తుఁ ఁ నిత్యము భక్తులఁ బ్రోచు ప్రోడ మీ
నీవిమలాశయం తెఱుంగు నేరనిహితహృదా నివళా మనః
జేపఁ జనతఁ బుష్కలం దీరనిభక్తి భజించుచు నా
సేవల నాదరించి నుచు జేకొను దానిగ నానిగా నిశేషే.

ఉ. ఎన్నటికెని నీమ మది సెక్కఁబోదు మదియమహా శ్రమం
బెన్నితమీటు మచ్చికము హెచ్చుగఁ జేకొనరచ్చునంతకున్
నిన్నిత సేమఱన్ గలనె నే తడగండ్ల గణించునే విభూ !
గన్నుగ నీవు మెచ్చని తపంబు ఘనంబని విశ్వసించునే !

—* ద్వితరదగతి రగత *—

ఓ శివశంకరా ! యరుక్పానూపార !
శ్రీశాదినిర్వరాఙ్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి నాకురంగటడాము
ప్రీతిమై నీమదినిఁ బెద్ద జద్దును బాయు
నానుడిని వినక జన్మమున కేగిన దంచుఁ
బూనిన యలుక నిప్పుడు విడన్ మది నెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను నునురుఁబాసికరంబు
బడలించితిని నిన్ను బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపుటొప్పు నిది యెందైన

విక తొండుదొరక పీ ! వెలుగు నాయందైన
 కవిజదానికి నా ప్రి ! జరిగె నిచ్చటిదాఁక
 మనసు వొచ్చుటే నీకు ! మఱి నాదు పెనుకాక
 నవనీతదరయు మనము నీయది నిజము
 అవినయంబు ను న్నైచి ! యర్పింపు కరకజము
 నీ యడుగుల నొత్త ! నెఱిసిరి జేకూర్పు
 పాయని చెలిమి నా పైఁజేర్చిఁ జెతఁ దీర్చు
 జగమందు నీకెవరు ! నరతు తేదనదాన
 తగవొకటి ! నీకు ! చావొను మేలగాన
 అనుకరిచే నాకు ! ముద్దు నీ నయనింక
 కడుఁ గొంక కాన్పుజేరి ! గనకొనిదు నెలుకు
 పాతపచ్చుల చుట్ట ! నా కింక జరుఁగేరు
 నీకతనున్దిన నిద్రి ! విశిష్ట యుగాల జేతం
 జలలొక నీచువు ! గది కుంభింజనని
 తులనకొన్నిట కు ! తర నిరస మెచ్చెదను.
 నాదు నానంద బీజ ! నాదు భవం బీజ
 నాదు వైభవ బీజ ! నా విభవం బీజ
 నన్నలుదొర బీజ ! నా రెండెందల ! న
 నన్ను మెచ్చిదు తొలిఁనాని కెచ్చెల లదె
 తడవేల వారము ! దాక్షిణ్యనిధి ! పెగ
 కడుగొప్ప నీకూర్చి ! గన జెన్నటను బీగ
 నీకపర్ణము తోడు ! నీనాలకతి తోడు
 నీకనక్కాకోల ! నీలకంఠము తోడు
 నందిపెక్కెము తోడు ! నాగహరిము తోడు
 అందంబులైన రుద్రాక్ష పేరుల తోడు
 ప్రమథవర్గము తోడు ! పాశుపతము తోడు
 అమరిక నలదు భస్మాంగ రాగము తోడు
 కన్నియయట! నిన్ను ! గాంక్షఁజేసినదట!
 జన్నిగట్టెనట! చాంచల్యంబు లేదట!
 భువనమోహన! రమ్మ ! పుష్పేషుహర! రమ్మ
 కవిజనావన! రమ్మ ! కారుణ్యనిధి! రమ్మ.

క. అని యాదికక్తి యిష్టిభవమున భుజనునఁ జింతిచేసి * భుజుపటికన్నన్
భుజమగుతెఱఁ గొప్పతనం, భుజు జేయఁగఁదొడఁగెఁగడిచి * పూన్నియెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రచేశంబున

సీ. గున్నయెన్దులతోడఁగూడి నేస్తమునల్పుఁ, గొడమసింగంబులుగూర్చిగదుర
మొదవులమందలుపులులు చన్దున నొక్క, చోట నిద్రించు నేర్పాటులేక
పెనునాము లర్చిలి * పెంపుతోఁ బడిగల, గొడుగులబట్టు నశకులకులముల
మేఱల నందించు * మేటి బిడాలంబు, తెలుకల నోళ్ళకు * నెనక మెనఁగ

గీ. నిల్లు జాతివిరోధంబు * తెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిచి విశ్వాస ముంది
విస్మయముదోచ నచ్చోట * వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి తపంబుబలిమి.

ఉ. ఎల్ల కుజంబులున్ ఋతువు * తెల్లఁ దనరెచ్చెడు వైభవంబు నం
ధిల్ల నవప్రవాళముల * దివ్యవరేమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురిని * గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జల్లె ననాధిరాజనుత * సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్.

19

—* మేనకా హిమవంతులు నవ్వుత్రముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ * డాత్మయందు
గూఁతును దలంచి చాలఁగాఁ * గుంది తనదు
నతిని సుతులను గొని వనశ్రీలముఁ దేరి
పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ * పాటుఁ జెంది,

20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ * డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృథా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపసుఁ * బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు * మారి! నహంపదు మేటి తాపమున్.

21

ఉ. కామునిఁ గాల్చినట్టి కడు * కట్టిడివేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
బ్రేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి * భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజం
డా మహనీయచర్యుఁ డిటు * కాగమనంబానరింపఁ డమ్మిరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది * నిక్కము నందియ మిందు లేదికన్.

22

గీ. గగనమందలిచందురుఁ * గాంచి మెచ్చి, చేతనొడియంగవచ్చునే * చిగురుఁబోణి!
నిర్వికారతఁ బరఁగు నశ్నీలకంఠు, నెల్లు రంజింపఁజాలెద * విందుఁదలరి. 23

౧. గిరివతి యిట్లనా నరని : శేషినియున్ నుతు లట్లె వల్కి ర
 ప్పరునున నారి నాశ్రయములఁ * బాఠ్యత జా విని యల్లనవ్వి యా
 దరమున నిల్లువల్లెఁ దలిదండ్రులతోడను నన్నగార్లతోఁ
 దిరముగ నాత్మవైధవము * దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెల్లుల్. 24

మ. మును నీ నాశిన మాటలన్ మఱచితే * భూభృద్వరా! యిప్పుడై
 నను నాపూన్కి నెఱుంగుఁ డిందుభరు నానందింపఁజేతునీ దపం
 బున నత్యుత్తమ భక్తియోగమున మోర్పొండిండ్ల కిప్పట నే
 ఘనసిద్ధిన్ గొనినత్తు మిమ్ముఁడరియంగాఁ * గొంతకాలంబులోన్, 25

చ. మరుని హరించినట్టి యనఁమానుని యోగికులావతంసు నీ
 శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁజాలఁగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
 హరుఁ డరుజేరునట్లుగ మఁహాతపమున్ బొనరింతు మానుఁడి
 పిఱికితనంబు సత్యముగఁ * బేర్చి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అన నంతన్ గుణవంతమై యలరు * నార్యానూక్తి కగ్గోత్రమం
 దనుఁ డాత్మబంధుఁ బొంగి వేగ సతితోడన్ బ్రతనర్గంబుతోఁ
 జనె నాత్మావనధంబుఁ జేర నిట నంఁచదృక్తి నప్సారవృత్తి
 వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దవకీప్రాధిక్ దనర్చెన్ గడున్. 27

— * చిష్టాదులు శివ నన్నిది వేరే గలదు * —

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మఁహద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిసై
 కెంతయుఁ బ్రాకి నల్లదల * మౌచ్చగఁగ్రమ్మి బగత్సమూహాను
 త్యంతము గాల్చుచుండ విరుఁధాధిపముఖ్యుని నూచి భీతివై
 జింతిలి పద్మసంభవునిఁ * జేరి నచించిరి తద్విభావమున్. 28

గీ. ఆతఁడును విని మనమందుఁనక్కఱంబుఁ, జెప్పి వారిలతో హాళిజేరవరిగి
 యవ్వధంబెల్లఁ దెల్పుఁ * నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప * నీరకదోడగి.

చ. అరసితిఁ గాళికాతపను * నారసితిన్ భవనార్దిసాత మి
 త్తతఁ బరమేశుఁజేరి విహితమ్ముగఁ గాళితపక్షివకాగ మా
 హరునకుఁ దెల్పి శీతమథఁరాత్మజ నాలుగఁ గొన్నటంచు వే
 గిరముగ నవ్వరం బును కొంగిన్ దయనేయునుటంచు వేఁడఁడుఁడి! 29

గీ. అత్రుడు జగములకెల్ల మేలగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర యీ సన్నిభాన
మనకు బోధలెనన దేవపుంగవులగ, డింది యడలొందియిట్లు పరమహరిక.

గీ. మన్మథునిఁ గొల్చి పి-మవచ్చు మాదిఁ బొసి

ప్రలయకాలాంతకాకృతిఁ బరఁగి శీత

శైలముననుండి కైలాసపుద్గుమెంచి

నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో నలవి యెల్లు ?

౩౭

వ. అనిన సుపర్వగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. చలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన యి-శంబరవైరినిఁ గొల్చి చంపెఁ బే

రలుక మహేశుఁ డిట్లు శరణార్థులమై చని యితైఱుగు ను

త్తలమునఁ దెల్పి వేడిన యుదమ్మున శంకరుఁ డుద్రికన్యకన్

వలచి వివాహమాడు నిది యీ స్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్.

౩౮

ఉ. ఏనునుగూడ వచ్చెద మహేశేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే

దానలసర్వదేవపరిశ్రావవిభంజనుఁ డి-ల్లనత్కృపా

ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు యేటికనుంగొని యుదయన్ గృహ

బూని యనుగ్రహించు శుభానుష్ఠానంబు బాసరించు సుపర్వశేఖరున్!

౩౯

చ. అని వయనంబుచేయ నురశిలంబు నా హరిఁగూడి శైలవం

దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబుఁ గ

న్దొని యసమానతేజములఁ బి-గుప్తచు వెల్లు జగచ్చరణ్య నా

ర్యచు వినుతించి మ్రొక్కిరి సమంచితభక్తి విసమ్రుగాత్రులై.

౪౦

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁ జేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి యందనంబు

చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పిశివుల, దరిసెనముఁగోరి వేడఁగాఁదడయకతఁడు.

క. మృదుఁడేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి యి-నట్టితెఱుగుఁ దా

నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ డీయఁగొనెనటుల్.

౪౧

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రవటచ్చాయానిషణ్ణుడగు జగ
దీశ్వరున్ గానించిన నవ్వారలు.

విష్ణోదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట

వి. మగరాల నిగనిగల్ యి-నగఁజాలు డాలుచా, లఁగనీనుమేని సోయగమువానిఁ

గొమరారు నాణిముత్యములపే రమరికఁ జే నక్షమాలగాఁ జెలఁగువానిఁ

[illegible][illegible]

శ్రీ. జీవనమేమిటను కనుగొనడం కష్టం అని అంటున్నాను. అలాంటిది అవుతుంది. నువ్వు
కొంతమందిని కలుసుకోవాలని కోరుకుంటున్నావు. నువ్వు చెబుతున్నది సరే. నువ్వు చెబుతున్నావు.

[illegible]

ఉ, నీల సుధవర్షనన్దు లిటు క తెలవదు: జనమెవర క నా నివా
రాననుతై కన నొడుదు క పుల మొదల కనుపేరనూ: పళ్ళ
బొలి పువెపువచ్చు: పువెప్పిడ్డకను: పాపపురిలో: పల్కె: ప
ల్వాపక కాంకశాలికి విన్నానితొప్పున నా శిష్టులనా.

విజ్ఞాపనలు తిప్పణి వార్షిక వివరములు

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణాకటంపఃగ శత్రుముగానియట్లు లీ
దేవత లేను బద్మజుడు + వీండ్రముగా నల తారకాఖ్యుడౌ
నేవపు రక్కసుండు ఘటికీయించు దురంత నిరంతరాత్తియం
దీవిధి మ్రగుచుంటి మిఁక + నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో.

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుఁగోరి యల * మానిని శైలకుమారి యోర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ నితాంతతపోజనితాగును లేచి యీ

జగములఁ గల్పఁగాఁగదాగి శంకరఁ బుంక దమమితఁ వభూ-
తిగ నగభాజకన్యకు పడిన నరియించి లగంబు లొనఁమా !

46

శా. నీ తెలువచ్చునఁ బట్టునట్టి నుగంబు కలఁతే తక్కినవచ్చునట్లే
పై శేయ్య గ్రహంబులకు జరిపి కుగాఁ దాపయిలకఁగావు నే
వా ! తత్త్వంబున తెలుకావలెననునది నొప్పించి కౌన్తాదు యో
శీతాద్రిత్యదుఁ డాశ్చర్యభరింపి నానీన బెండ్లిసేయుక నిజా !

47

ఉ. దీనినె తెల్పఁగాఁగడఁగి శివసరపాలికి వచ్చినారి బూ-
దీనుల నీదు సేవకులఁ శివతీకనుంగొని యార్చి బాఁడఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁదఁ మంచియొనర్పము మాకుఁ జెచ్చెరకా
మానితవిష్యవై భవ సమంచితః సర్వజగన్ని యాహుకా !

48

—* శివుఁడు విష్ణుఁడులకుఁ గామనిదనములు చెప్పుట *

క. అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడఁ నారఁగుఁడిరల్
నువముల నొకనేఁ బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జక్కుఁబెకఁబా మరలన్.

49

ఉ. ఏనిక లోకనుండురి గిరింబ్రహ్మమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దా నల పార్వతీరమణి శివామామనొందిన మారుఁ గ్రమ్మితిన్
బ్రాహ్మణము లొందఁజేయు ను భ్రుశివంబుగఁ బంచశరండు మించి యీ
ధ్యానము యోగముకా జెఱచుఁ శివాసనవృత్తి నడంచు రూఢిగన్.

50

మ. మునులున్ దావసులున్ యతీశ్వరులు సమోద్బంధులతో ముక్తికాం-
తను దాయన్ జని మేటిభోగముల నానందింపఁగా నత్రనే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ నురిలఁ గంబరుండు వృత్తింబుఁగాఁ
జనునే యాశఁడు మున్నొనర్చిన పనుతో నైరింపఁగాఁ బోలునే.

51

సీ. కూతును గాంచి తాగుల్కొనఁగా మేలి, నలపు గల్గింపఁజే శివజలనకు
తోబుట్టువును దమితోఁగూడి కీడింప, నార్కాసల్పఁడె మరీచ్యాదులకును
అన్న భార్యనుబట్టి కన్నుఁగావక రత్న, లేలంగఁజేయఁజే శివపరుని
కాముఁ డీల్పాటి యశికార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సురశ్రేయమునకుఁ

గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పడకీక్రామ ముడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై తపము సేయుఁ
డక్షురంబై న పరమాత్మశివమందు సతము, కీడి సేయుఁడు బంధముఁబూడిపోవ.

క. కామవేదనః బాహునః ప్రోక్ష్య దీప్తిహిః శర్వాన మోహః కునఃకును దానా
దీనునయితే అభయః పౌనః, నానయః నకః కలః కాచయః కాదగః వివారణ్,

చ. నన్నుబోలి హాస మన్నుగా విల్లు త్వగంబుకేయూ సేవః * బాశములను
బాఝః కలః పృథ్వీ సుభద్రాదేవీ మృదూః * విక్మత్రిగాన * భూమిమలిని. ౩౪

గీ. అనిన విని తా జనార్దను * శాస్త్రమును
జనరి యిట్లనిపల్కె నో * వరద | యిప్పుడు
కడిది యుమ్మలికమ్మన * ద్రాగఁగుచున్న
మాకు దప సెట్లు లలచకు * జోక మెఱచు. ౩౫

ఉ. జకయెడనుండి వార్చుతి మిఁకాగా దరకు బాసరెనునుట జగ
ద్విరవముః గాల్పుచుండెను వివిక్తతరాగముం జల్లు వారకుం
దొకకడనుండి నిర్జరుల * నూర్చిరెనత్తుల నార్చి వెట్టుచునో
దికమకసేయుచుండె గణుఁతింపుము తెంపుము మాదు భేదగుట. ౩౬

ఉ. ఇప్పుటేలేని సీమదికి * నిండతి తొడలచాటు వాటిగా
నొప్పిఁగఁబోయె కన్నులి * నూల్కొనియుండెను పత్తు మిప్పు డే
తివ్వలులేక నిక్కముక * దీనకల్యాణి లయి కల్యాణి భుక్త్యా! యీ
ముప్పుడగించి లోకముల * ప్రోదానమునకు మహిమవహా కృపన. ౩౭

చ. అలముట మాని మెటితడఁమంది విరామముట్లు * దావ్యముకే
తెలిసి సుఖంపునుండి విటుఁ * భేదకు లేక! కరద్విహానమున
బలుమఱు పుట్టఁజేయుఁ * దని వాలససేయుడటందు లోకగదగి
సలిపితి వాఙ్గ రెండెలుల * యక్కఱునున్ మదిలోగ దలపుమా! ౩౮

ఆ. ఇప్పుడు పొంగి పొరలూసీమహావిదల్చి, నింకఁగనిలేని * మెలమి కలిసి
నీనియోగ మెందుఁబూనిక చూపిన, బండ నంచరించు * మనఃకు మేము నీతి

చ. అప సూనకుచుచున్న యలఁతన్నిని శైలకుమారి నింపుడు
నిపుడు వివాహమాహ నుడి నెంచి హిమార్చికి నేగి భక్త్యతో
లుపమతి నవ్వరం బునుకు * లోకతర్యా! నిమిగుగునుయ్య నీ
దు పనియెకాదె సర్వజన * ముఖిముఁ బాపుట నోకలంకరా! ౩౯

చ. అని యిటు వేల్పుల్లెరు మహాప్రసనంబున నొక్కపెట్టుగా
ననరుచునున్న చారిఁ గని * వైశమి శంకరుఁ డాదరంబునకొ

గని యిటు నర్చె మోసుడు నొగన్ బొగలన్ పెరవొనొకో యిటున్
వనరకుఁడింద ధైర్యమున వశ్యము పెంచుడు వేవనాయకున్!

61

వ. పుండరీకాక్షు నువలక్షించి

శ. తిరుగ వివాహమామ మని తేవకుఁ జెప్పచునుంటి వీవు తా
మకనదకాడ! ఎదుర్చి ననుచూ వ్యసనంబుల కాన్పదంబు బం
ధరభవకారణం బిఁగ నొకట! గడుమాయపునూతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు * రమ్యులిపోధసులై న నన్నునున్.

62

—: శివుడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మనుట :—

స్త్రీ. అపవిత్రములలోన * నగ్రినుండునుచోటు, బొంకులకెల్లను * బుట్టినిల్లు
కనటవర్తనముల! గనఁజేయ నెఱవఁగ, చెడుగోతర బడఁద్రోయఁచెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు * నైఁగజాలితవిద్య, నమ్మి యేలినచోటి నాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల * బంతవట్టి వలంబి, చాంచులగ నీయని * పరమధనము

గీ. ఓనరఁగాఁ గట్టుతాడులం * దుష్కునొలును
క్షణిగసంతోష మెసఁగు క్రొక్కాదురీగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁ బాత్తుఁ * జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేని * బద్ధనయన!

63

గీ. సంగములయందుఁ గామినీసంగ మెక్కు, డెంచునరయంగ శ్రీవతి! యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగమును విడంగఁ, జాల రెవ్వార లీ జగజ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బది, గానలసినవార లీ జగింబందు నెటన్
బూవుంబోడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్ట * నొడము రమేతా! 64

గీ. అనిన వనజాక్షుఁ డెంతయు * నాత్మయందుఁ
దలఁచి ముసిముసి నవ్వుల * తళుకులెనఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కిట్టులనియె మృదుల
మధురవాక్పాతురీగతుల్ * మలసికొనఁగ.

66

స్త్రీ. అఖిలతాపంబులహరియించు నొషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నొక
చిత్తంబు రంజిల్లఁజేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు * జన్మభూమి

ఉ. పున్నెములన్ని పంకె మముఁబూన్కిమచిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొసంగు మెఱేనిఁ గృపాంతరంగ! నీ
సన్ననొసర్తు మేవనియఁ జక్కఁగ నీయెడ నీను దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ * గోటిభవంబులకైన శక్యమే.

74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁడాదరంబున వారిఁ గాంచి యిట్టులనె విశాసమొప్ప
సప్తములు మీరు * సర్వవిజ్ఞానాధ్యు, లాత్మహితులు సతతశీమరయనాకు.

—* శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతి తపఃపరీక్షకై యనువుట *

కా. నీహారాచలప్రతి నన్ను బతిగా * నిండారుప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహాగ్రమైన తప మెంతో నిష్ఠతో జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు తత్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహిత్రాహి యటంచు జేరిరి సురల్ * రత్నార్థులై నన్నికన్

76

వ. కాపున

కా. శౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరాశ్కన్యన్ దగ్గ జేరిమీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి * ధ్యానిండులక సల్పిచే
తోరీతి స్ఫులతన్ గనుంగొనుడు చాతుర్యంబు రాణింపఁగా
నేరంబంచు దలంపఁబోకుఁ డెద సం * దేహింపకుం డింతయున్

77

క. నావను పిది సేయుండన, నాపద్మజనిభులు వల్లెయని సంతోష
శ్రీవరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకేగి * రతివేగమునన్

78

—* సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట *

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరా * జన్యాత్మజస్మన్ లన
ద్ధనతేజోమయవిగ్రహన్ సకలలోక క్షేమసంధాయనిన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమస్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనివల్కి రివ్వధమ లీ * కన్యన్న సూక్తంబులన్

79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను నిఁచోనిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ * వేండంపుగ్రీష్మాతపో
గ్నికే ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట * కుతీలాధిరాట్పుత్రి యే!
మిఁకొంటన్ గొనిపూనితీవు సెవుమా * మేమున్ వినన్ గూడినన్

80

క. అని పలికిన ముచులకు కన్నమున నందన మిడుచుఁ గాళి * మోదంబున ని
ట్లనియెను ముచులతలకులు! ఓనుఁదీ! నుడిబెదరు నాడు * వేడుటవిధమున్.

గీ. అపహసించుకుం డిందు నశిన్ననమలార, నీటిలో మేటిగోడను * నిలుప నెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య * మర్థిఁ గోరి, యుంచి నారదమకాని పోకొక్తి నొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో, దృఢకారణ శర్వమణిబంబునుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమై దవ, మవుఁ గాదన క్షిట్లు పూన్కినందితి ననఘులో! తితి

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా * నాకనంబు, నందు తెక్కలులేని నాకెండుమనెడు
పుల్లెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను, నరసి ప్రోచునుగాతఁ డింద్రార్థశూలి.

క. అన మును లన్యోన్యంబా, ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు * నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన! చనునే నారదుని నుడివి * సంధావించగా. 85

గీ. నారదుఁడు కూటవాది యశిన్వాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత * కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ * మనఘచరిత!
కడఁగి విను మేము సెపుదు మశ్కటవిధము.

86

ఉ. ధాతుమూర్కుడైన యల * దక్షునుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన * కాజ్ఞఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁజేరి నెన * రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చిచనెఁ * జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్

87

చ. తనయులు రాకమానుటను * దక్షుఁడెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది * వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపన వ్రతముఁ * గాంచఁగఁ బంపఁగఁ నల్లువారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు * ముక్తిపథం బుపదేశ మీయుడున్

88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ * బడసి తండ్రి, తేరకుండిన దక్షుఁడాతీరుఁ బెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదుఁకపట మెఱిగి, చెచ్చెరశపించె నాతనిచేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశిపుం డను దైత్యుని పూవుబోడికి
మానుగ దానవాంతకుని * మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్

గా నొనరించి లింగశ్రేణి - గావలెనట్టి మేటిమై రజున

బూసించి పంపింపెను పరి పుత్రుని నెమ్మదిత బ్రహ్మ

౧౧

౧. ఎట్టి పని గావించు నట్లు గాట్టి పంపింపెను పంపించు మోక్షము
నిజమియ్యించు నట్లు గాట్టి పంపించు నట్లు గావించు నట్లు గావించు

౧౨. ఇదియెను పంపించు నట్లు గాట్టి పంపించు మోక్షము

లాటిబిట్టల నూరగావలెనట్టి

ఘటించు పంపించు గాన పంపించు నట్లు గాట్టి

యిదియెను పంపించు నట్లు గాట్టి పంపించు మోక్షము

౧౩. తల్లిదండ్రు లెట్లు పంపించు కలుగునట్లు గావించు పంపించు

గావించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

౧౪. ఇంతకు నీవు గావించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

౧౫. కను పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

౧౬. సర్వజ్ఞుడని పంపించు, సర్వజ్ఞుని పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

౧౭. పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

౧౮

౧౮. కుండుటకు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

కుండుటకు పంపించు పంపించు పంపించు పంపించు

౧౯. కాన నీవింకడపమును, మానుతల్లి, తల్లిదండ్రులకడ కేగు తప్పకుండ

మంచిసంబంధమారసిమగనిగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలికమ్మువాయు. ౨౦

౨౦. ఇప్పుడె సెప్పవారము రమేశ్వరుడౌ పురుషోత్తమండు నీ

తొప్పిదమెనభ రయసితోతలమూ రి నునోపనియ్యు

గొప్పగమముఁ బెండు ననుకూలము నావున నట్టివాని నీ
వొప్పగుఁ బెండ్లిమాను గుంజుమొనెడు నొంబెడు వైభవములన్. 100

సీ. కల్పాద్యగణనిధి * కమలవనాదులు విష్ణునామ వాయు * కీలగభుండు
కామకప్రేమల * కాశలుండాహరి కామనిర్వాహణోగములు హరుడు
అనమానవైభవాదయనంబుపెండుండు నైత్యశిలుడు కృత్తివరసుఁడీతఁడు
కాస్తుభక్తాద్యైకలితములు ఇత్తి యుగైకగమక ప్రభుడు నూలి

సీ. ఇట్లు వివరింపబడినట్లునైనా చావకమ్మనుకొనలేదు నవనవమ్మ
హరిహరులనుకొనలేదు వాళ్ళయందు నర్వాణులనుకొనలేదు నవనవమ్మనుకొనలేదు.

క. తావున హరిచంద్రిని నీ వివిధమున విష్ణుగమల * పుత్రే శేషమా
శ్రీవిష్ణువు యుఁ బెచ్చి ముఁ జూతైభవమొప్పు పెండ్లి * ముంజుచే నుడవూ

— * పాశ్చాత్యీ సప్తద్వలలి రేవ వాహుమయం బెట్టుట జ—

౨. అనుభవ.

ఉ. పక్కనవన్మి యప్పగనకు * జలోచన మానికమ్మలన్
జక్కగఁ జూచుచున్ మిగుల * జారుర జాబుఁ యెప్పు నట్లకా
నిక్కములే తపస్వికుల*సీతశివంబములార * యీ నుండు
మిక్కిలి నారవంతములె * మెప్పుఁ ఘట్టిల్లగ కేయ గుంజు 105

అ. చాలఁ గలనుఁదైన * కైలరాశేంద్రుని హస్తకుగుటం జాల * గణితమము
నామనంబు విరుగునా యెన్ని జెప్పిన మోనులార * గుణనిధానులార 106

చ. పదలను నే హఠం బమరవంద్యుడు నారదమాని సెప్పిన
ట్టిదియెవిధంబుగాఁ దపము * సంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణ
స్వదుఃఖని కామలోలుఁడని * పన్నుగఁ గేశవుగూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును * నా హరుఁబాసి పరింప నన్యులకా. 107

క. శివుఁగుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుండని పేద యని మహాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి ట్టుల, శివతత్త్వముఁ బెలియఁగా విశేషము జగతిన్. 108

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని * వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో వెఱత్రోవల, నఱచితిరో నాదు మనము * నారయఁగ నిటుల్.

క. ఉత్పదించని సకలాన్ను యేశ్వరుడని హరివిరించుకేంద్రాది కలిం
శేషుడని కల్పించె, ఉత్పదించని నితని శ్రుతు లనన నిరతాకాశ్!

మ. త్రిగుణాతీతమ నిర్వికారుడు జగదీశ్వరుడు : క్తాచనా
ర్థగృహీతా శ్రుతి వేద వేద్యుఁ డమరాధ్యార్యచారిత్రుఁ డ
జ్జగత ప్రాధతభావమర్థమఁడు * విజ్ఞానాన్నమం దీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయల్లుకాదు నినుఁడి! * మాత్రేవకున్ మానుఁడి! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్య * జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపించఁ దలఁపఁడు * పెగ్గలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబుఁ * బాడుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక * బ్రహ్మబుఘలు! 110

నీ. విమలాత్మవిజ్ఞానవిహృతి నొందెడు ఘనుం, డరయునే యన్య విహారములను
నిర్వికారానందానిరతుఁడౌ భన్యుండు, విషయవికారంపు * వెట్టిఁగొను నె
ముక్తికాంతాభోగభోగ మొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ * మానవదు నె
స్వప్రకాశైక దర్శనచణుండగు యోగి, యిత రాతిశయముల * కింపు గొను నె

. భక్తరక్షణమున కెట్టిపాట్లుగాని, పడఁగ రూపంబుదొరకొన్న పరమపురుషుఁ
డన్యుడట్టులఁ దుచ్చసోఁఖింబులొందఁ, దలఁచునే యారయుండిరు * తద్వైలాఁ!

3. ఏనును భోగమాత్రమునకే యిటు లిచ్చయొనర్చి యూర్జిత
క్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ * జేకొనఁగోగను సర్వదైవతే
శానున కన్ముహేశునకు * జాయఁగనొటకె వాంఛసేతు న
ద్దాన నె సర్వమున దొరయుఁ * దాపనవంశపయోధిచంద్రముల్! 112

4. యోగివరుడీశ్వరుం జేను * యోగినిని డ, పస్వి నాథుఁడు శివుఁడు తా * వసినినేను
అల్లవారుఁడు మహాకాలుఁడనఘలార! * కాళినగుటేను జోడుగా * గలను దనకు

5. ఇంకను వినుండు.

6. శీతాంశుధరు నెంచు * చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు * పాణిపాణి
వ్రమథనాథుని జేరు * పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు * జిహ్వాజిహ్వా
విశ్వేశుకథ విను * వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు * కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు * భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికినొంచు * తనువుతనువు

సీ. పురుషాక్షుని గొల్వబూలుకల బుద్ధినిచ్చి, శ్రీశచాయనగజ మ్రొక్క శిరముశిరము
శిరమునకు వ్రేల్చి బుద్ధినిచ్చి కలగ నడుపు నడుపు, నా నామవలన నేమిండు శరణుడునరుడు.

ఉ. పల్లము కంకరాంభోరశముగ్నకమాశ్రయముక్తియు పొడలో
హల్లకబంధుహామను సోమర్పణమును నుడిచి హాహేశ్వర
హల్లలితాహ్వానుమ్మల చాహద్యనమును దిరుగుచేసి రం
జల్లుదు శివ్యరట్టి సురశేషులు శివ్యలు హాశ్రయ లిట్టువిన్. 115

సీ. పరమశివార్చనాశివదవి నొందుగలేని, యిక్కడ దది పాపహాక్కగాని
భండేందుభగ శక్తిఁగి గళకయున్నట్టి య, న్నరుడు గాఁ జాతండు శివజుగాని
శ్రీవంకరూర్తినిఁ జెలఁగి మ్రొక్కంగలేని, శిరముగా దది పాపశరణుగాని
భాగభూషణుప్రాజఁగి బూని సేయంగలేని, తేలుగా దది చెడ్డతేలుగాని

సీ. శంకరుని మదిఁజెందగాఁగి జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డఁగి తెవులుగాని
అద్భుతహేళ్యులు కొలుపుకైఁగి యనురచట్టి, కలిమిగా దది పేరడ్డుఁగి బలిమిగాని.

చ. శంకారతరమందైన.

సీ. రత్నాకరునిదక్కఁగి రహా కొక్కనదమును, జేరునే జాహ్నువి శిక్షమునులు
యజ్ఞోటినిదక్కఁగి యదవి సూకరమును, పనుమతి తెంబునఁగి పండ్యమూర్తు
లా భాగ్యునినిదక్కఁగి యల్ల ఛిద్రోతంబున గది విగసించునేఁగి కమలవల్లి
లల ఘనాఘనుదక్కఁగి సలలి యావిరితెప్ప, తేసి నాదామనిఁగి యేగునేము

సీ. సింద్రు లీశ్వరుదక్కఁగి సేదంక పోకఁగి, జెట్టుబట్టఁ దలంతునేఁగి చెనఁటినగుచు
నరసితిరె నాదు హృదయంపుటానుదిప్పు, జేని వినుడింగజెపుచు నట్టింతలేక.

—* పాల్కులీ గజర్వుడును దన శిష్యుల బాసఁ జెప్పుట *—

ఉ. అరుణగజర్వుని నానారాజలమం దుదయించి నా గడువ
దిరమగు మేరుసూరినుఁగి లేలికయై చలనంబు నొందినన్
స్ఫూరదలంబు శైల్యమునుఁగి జోద్యముగా నహియించినన్ శిలన్
గరసివ ముద్భవస్థలనుఁగి శిర్వునిదక్కఁగి విరివ లాఁతులన్. 116

ఉ. శర్వుడు నా నినుంచునుఁగి శంకరమొందక యుండలేఁగి నే
గుర్విన్ లా.తిప్రారుఘలఁగి నొప్పి నరింఁచెనె యద్భుతహేళ్యులన్

నవ్వజగత్తులిల్ మరల * జన్మమునొందియునేనిఁ జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యద్వైబది * యెట్లుగ నీయును రూఢజేసెదని.

119

గీ. అనిన మనులు జనుభ్రమలలో హర్షభరమె, సంగనొనరించి తార్వలలో బరణనళిన
ములకు మదిలోనతోతల సలిపి శివునిఁ జేరఁబని యద్విధంబెల్లఁ జెప్పి చనిరి.

—* శివుని పూర్వమున బసేయింపఁగై యాశ్రయించి నిలచుట

చ. మునికులచందు లిట్లు హిమభూధర రాజను హమనంబు
క్షును బొనరించి తెల్పిన ప్రళయకాలమెఱుంగి మహాభయంబు దిం
కను బరిశోధనేచ్చఁగొని * కృచ్ఛల వృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యాత్రకట్ట గొడుగున ధరించి చ నో హిమాద్రికిన్. 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి తరివంబుసేయు, తావునకుఁజని చెలులతోఁగదనరుదాని
వేదియం దనవద్యయై జెలయుదాని, భర్తలతఁబోలి యలరు నవర్ణఁగాంచి.

గీ. తారసించిన నుమ వృద్ధతాపసాకృ, తో దనరువిపుఁ గాంచి తరివీయదివ్య
తేజమున కాత్మలోమెచ్చిదివ్యసలిల పుష్పఫలముల నప్పించిఁపూజచేసి. 122

వ. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి * నెందులకేగుచు నేగుడెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల * నెంతయు వెల్లఁగఁజేయుచుంటి రా
మువ్వరువేల్పులం దొకరొ * మోదముతో నెఱిగించి మాకిశన్
నివ్వటిలంగఁజేయుడు వినిశ్చితవైభవ మీశ్వరోపమా ! 124

చ. అనిన నగేంద్రనందనకు * నాతడనొక రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను * దోయజగర్భుని వంశ్యుడన్ దపం
బనవరతంబుసేతు ననయంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది * పొందుగ విన్ను సరోరుహాననా ! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీపు ? రోహిణివా ? * యిందిరవో ? పరమేష్ఠి రాణివో ?
యవ్వనజాత్మపత్నివా ? నురాధిపు నాతివా ? వేదమాతవో ?
యివ్వనభూమియం దిటుల * నేటికి తీవ్రతపోవ్రతంబు నీ
విద్విధి నల్పుచుంటి వసిలేక్షణ ! నా కెఱిగింపు మింపుగన్. 126

౧. అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౧
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౨
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౩
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౪
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౫
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౬
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౭
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౮
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౯
 అక్షరములు : పదములు : వాక్యము : పద్యము : ౧౦

১৫৭
 ১৫৮
 ১৫৯
 ১৬০
 ১৬১
 ১৬২
 ১৬৩
 ১৬৪
 ১৬৫
 ১৬৬
 ১৬৭
 ১৬৮
 ১৬৯
 ১৭০
 ১৭১
 ১৭২
 ১৭৩
 ১৭৪
 ১৭৫
 ১৭৬
 ১৭৭
 ১৭৮
 ১৭৯
 ১৮০
 ১৮১
 ১৮২
 ১৮৩
 ১৮৪
 ১৮৫
 ১৮৬
 ১৮৭
 ১৮৮
 ১৮৯
 ১৯০
 ১৯১
 ১৯২
 ১৯৩
 ১৯৪
 ১৯৫
 ১৯৬
 ১৯৭
 ১৯৮
 ১৯৯
 ২০০

మ. తొలిజన్మమున దశపుత్రములు పుట్టినట్లు చెప్పబడినది. పరమేశ్వరుని సామర్థ్యమును గాఢముగా నెఱిగించుటకు దీనివలన సాధ్యమగుచున్నది. అందుచేత యోగాగ్నియే బోలియున్నది. నిలిచియున్నప్పుడు దగ్ధం గాంచును.

ఈ విప్రుడు పోయినట్లైతే దక్షయు + సేయుచునుండగల వారసించి న
నవిధమున ప్రాంతము వలన + ఉంత సుమాస్త్రుని కృత్య మాదివన
విప్రుడునుండేన కావచ్చును. + తరుగబోయెను దక్షునిచేసి య
శిష్టతని వివాహమానుండగల + నాల్గవది యుద్ధముననుకూలముగా!

[illegible]

అ. పోలవరపురాజు పట్టాభిషేకమునకు నామకార్యములు - తమకు నామకార్యములు పోలవరపురాజు పట్టాభిషేకమునకు నామకార్యములు - తమకు నామకార్యములు 189

గీ. అనిపలికి తాపసుడు నలదనుచు వార
 గంబు పేయచున్న నన్నలినవదన
 వేగమున స్వీ దూడగ + వీతిహూతుఁ
 డప్రదు చందనశీతలం దయ్యెఁ దలఁచి.

జి. కాళిక యష్ట చేయునది * గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
వైశ మల్లికమాని గరు+వంబున నిల్లనిపల్కె నగ్గి నిన్
గాలి! దహింపఁదయ్యె నెటు * గాఁక్షి తమున్ సమశూరదయ్యె వా
క్కెల్లిఁ దొలంగి తెల్పుము సఖి! యిఁక నీదు మనోరథంబులన్.

వ. వేదీయును.

చ. కలెన్ తపంబుచేసి యింకఁ * గాంధేడు వైభవ మెద్ది? నీతిలగ్న
వెలితి గనంగరాదు కడు * కేదుఁబాడెది న్నాళకోమల
జ్వలమగు నీ శరీరమును * జంజతవోర్చు గృశంపజేసి యి
ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని * యక్కట! బంగరుఁ బాఱవైచుటే! 135

—* జయ యతికిఁ దార్పత్ర ప్రహరణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరింద్రకన్యక నిజాశులకున్ గనుసన్నఁజేయఁ జ
య్యన జయ చారసించి వినయంబున నిట్లనివల్కె విన్ను న
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి * భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ * బూన్కిఁ దపించుచున్నదిట్లులన్. 136

క. నారదముని పనువున నీ, సారసదశమృదులగాత్రి * చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడుఁ సారెకుఁ దాపనవతంస * సంఘములలరన్. 137

గీ. శరము చిరకాలమయ్యె నిక్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేటికి * శివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్ని యితరాది * శేయనగుల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ * బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు ల*మేయదయాకరు లిద్దమూర్తు లీ
చారుశరీషగాత్రి నల * శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ * దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పఁ డెదఁ * గుండడఁగంగఁ దగంగవేడుకల్. 139

నీ. హంసతూలపు తల్పమందు నిద్రించుచా,ర్య వరుండు గఱకైన * రాలరేల
అమలకాంచన దుకూలములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరేల జిగిమీఱఁ గట్టు
మృగనాభిపంక సమ్మిళిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత పూయు * సమరబూది
కల్పవక్త్రఫలాళిఁ * గాంక్షించి తిను శివ, గాడ్పును మెసపు నాశకటికి నోర్చి

గీ. ఏమి నుడువుదు తుహిన గిరింద్రపుత్రి, బాలచంద్రధనుస్ గోరి * ప్రబలతాప
భరముఁజెందుచు నిట్లుండె*బరమపురుష!, శివునిచి త్తంబిదేటికో*చెమ్మగిలదు.

క. ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంధముసేయువేళ * నా యా మొక్కల్
కూరిమివేసె నిపుడు విస్తారఫలప్రసవరమలఁ * దనరెడు నవియున్. 141

గీ. ఇంక నేనివినకోరుకోరుకేయి, మనం గృతకయితశ్చయిం'డల్లనిష్ట
పాఠ్యతనె. బాచి యిట్లనిపల్కెనీడు, తెలియపల్కులునిజములే చెలువ! చెపుమ
మ, అనె. పార్వతి యిట్లవల్కె మునినాథా! నానభిభాషితం
బు నిబంబెక్కుడు ప్రేమబంధసున నెఱిపుణ్ వాద్యనాకాయన
త్తన మాశంకరు కొల్లునందె నమకూర్చి కేసి యిట్ల తపో
ధనసంపత్తి గొనన్ దలంచితి శివున్ * జప్వానా యుష్వానాకో. 143

క. అనిన విని వెక్కనంపడి, ముని యిట్లనిపల్కె దెలిసె! మొదల నిదేహా
ఘనకాంక్షిత మని యడి'తి, జనండు నేనిందునుడ! జన దిశమీ'డన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికే చనంగ! నెంచిన మునినాథుం, గాంచి యవును కాళి * కరముఖాత్తి
తోడ నిట్టులనియె! దొండర యేటికి, నిలిచి చెపుమ దేవ! నీవుహితవు. 145

—* యతి పాఠ్యతీర్థి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట *

బ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిలనిల్పి నీవు శ్రవణం బొనరింపం దలంపు చేసినకా
బన్నుగఁ దెల్పువాడ నికఁ * బధ్యము తథ్యమునై నమార్గమా
పన్నగభూషణున్ గుఱించి * బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఁక నజ్జటిలు * నెట్లు పరించితిన్ ప్రేయంబుగన్. 146

నీ. గజమేలి యొక ఘోటకమేని యున్నదే, గిటకపాతిన ముది * గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భుజిష్యులేన్ గలరె ద, య్యాలకూటువల నెయ్యములుగాక
కాశేయమేని రాజ్యవమేని యున్నదే, యేన్గు రక్కసిచర్మ * మేవగాక
ఘనసారమేని * జందనసారమేని యున్నదియె బూది విలేపశనంబుగాక

గీ. ఓగిరంబేని గలదె నీ * పూహసేయు, చటుల కాకోదగోరు విశంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో * యెఱుంగ లేవె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోకై'రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు దక్షుని సుశ్రుతియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టెబట్టి పలి * చందము గిట్టని తండ్రిచేత వి
ట్టోర్వంగరాని చిన్నతన! మొంది మహాధ్వర భూరివేదికా
బర్వునఁబాసె! బ్రాణములఁ * బార్వతి! వింటివిగాదె యిక్కలన్. 148

౪. శ్రీమత్తు మోక్ష మగునో, దారుణ మోక్షాది పర్యంతప్రభు డెలనో
భూతిత్వైవ్యభునుం డో కరుణీమణిరొ! తగునె? యుగ్రు వరింపనో,

సీ. క్షణంబు నటు పాఱు మైవి పాపాణశ్శ కలముఁ జేకొని మూటఁ డగ్గటినల్లు
చందనాంబువుఁ బాఱుఁ జల్లి పెల్లదనుగు, బొలుపుగా నొడలెల్లఁ బూయుపోల్కి
బంగారుజలలేరి పట్టపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి ఖద్యోతికాంతులఁ గలంచె యానందింపఁ నెంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి సాహామయ రజంబు
జెంది యానందమొందెడు యచందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల పాకశాస
నాదులను బాసి కామసంహారు వలచుట.

150

సీ. కస్తూరికా రజః కలితచందకగంధ, మేడ? చితాభస్మ యేడ? బాల!
రమణీయవల్లకీ విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వన యేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదులదుకూలం గయం, బేడ? గజాజనం యేడ? కాంత!
రంగస్మనోజ్ఞ మృదంగసంగతనాద, మేడ? ఉమరుఘోష యేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైడూర్య భూషణాంబుల వేడ?, ఘనక రాళ భుజంగసంఘంబులేడ?
తామరసన్నేత్ర! నీవేడ? దహన నేత్రుఁడేడ? యోజంపుచుంతరంబిగిలమున.

క. ఏడ సుపర్వసహాయం, బేడ విశాచానుసరణ యిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరిస్వన! మేడ గళధ్వని! యధార్థ మెఱుఁగుము తెఱవా!

చ. తరుణిరొ! యొక్కమాట విను దానక చెప్పెదనిట్లు కామసం
హరునికడన్ ధనంబుగల డన్నయెడన్ బదిమందిలో దిగం
బరుడయి యుండు పెట్టులొక వాసగృహం బది యుండేనేనియున్
దిరముగ గాటినే తనకు దీమము సేయుట యెట్లు కోమలీ!

151

గీ. మఱియువిను మొక్కమాట రామాలలామ!, వరగుణగణంబులందెల్లవామదేవు
నందునొక పేనియున్నదాయదియెఱింగి, కడగుమిశ్రిపుఁ బెండ్లాడఁగడిది వేడకు

గీ. లేదు వంగనపుంబన లేదు విద్వే, లేదు సిరియును సారేమిలేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేలయు లేదు నెందు, లేదు నిలువాకిలియును శూలికినొకింత.

ఉ. ఇంకను నీయెడన్ శివున కిచ్చయిలేకకదా రతీకు మే
నింకఁగఁజేసి నిన్నెడని యేగను వేటాకచోటి కిప్పు డా

మొకరినొకరు కేలుపును * మొదటియాదిన * మాన మేటియా
తొలిగానాన కాన్యకాన * వాగినెలకొ పుట్టకై అకన్యకా!

156

శీ. గానమును పునఃపఠించునదిగాన * పునఃపఠించునది యన్యునికే
ప్రసంగమైనదిగాన * కేవలమున * పునఃపఠించునదిగాన
నా నడనం దమోదమున * నన్యుకసేయము కేయమున
నిమిత్తం లెన్నుకొనెదము * లే పనుభక్తులు గన్యుకొన్నానె

157

గీ. అనియ నికన్యక మనబోవదు * అనియ
నొంది కేవలముగాన * కేయమునన్యు విన్న
జగజగముగాన * కన్యక మనన్యుకమున
కన్యక మన కన్యకాన * కన్యక మన

158

— 4 — పాశ్చాతీయ భావనలు. పునఃపఠించునదిగాన —

శీ. మోగుముతోడ నాదు లనమునా జెటువలె జరుపు-విశ్చయి నీ
కేవలము నన్యుగాన * మొగలికలులు వల్లభాతు నీ
వాగమత్యమైన * కేవలముగాన * కేవలముగాన
నా నెగ కేవలమున * కేవలముగాన * కేవలముగాన

159

గీ. నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన
నట్టి పరమాత్మ * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన

శీ. నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన
నట్టి పరమాత్మ * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన
నట్టి పరమాత్మ * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన

గీ. నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన
నట్టి పరమాత్మ * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన

శీ. ఎప్పునివాటిల * నెలమి * గాపురముందు, నిర్గుణముగాన
ఎవని కిరొంఘుల * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన
దెప్పునివాటిల * నిర్గుణముగాన * నిర్గుణముగాన

సీ. శరణాగ్రంథంబు కలహంబుజేర, భూతికేరంబు శిష్యాభిముఖ్యుడైవుడు
శులబద్ధులగు నామిహులైనవెన్ను నట్టి సకమేనందెలిమి నొకలవిడచి నె

న. భ. ౧. ౧౦

సీ. నీ వనినయు క్లృతకర్మమినిలగనందు, మాన నొకకేవలమై నీ తనలియున్న
దెలిలి తనచామధేయంబులగుచుచారి కల్పనాభ్యుంబులను నిచ్చి లిచ్చుచుండు

సీ. ఐన నొకమాట వినుము శివతాత్పర్య శివుడు
శ్రీమిశో భోగముల నిండు శీతయుండ
నా! యటులగాక మైరాగ్య * మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా! తలంపుము మనమున.

164

అ. ఇల్లు వెండికొండ * విల్లు బంగరుకొండ, కలిమి తేడు మైకాములను తేడు
కొలుచుదాను లెననికీలవానినిరీసి నె, ఊంగడర మెహమ్మదొంగతపసి. 165

సీ. గంగామహానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొండు * నైతిభంబు
అమలమాణిక్యచాయముల ముద్దించునే, వత్తగుల్లల నోలు * నమలు కొంగ
* మలమందసారమున కానించునే. బురదనుగ్రోలు దోర్దర మదెంచు
అచ్చముతాఫలాహారంబు వడయునే, జొన్నకింకుల కేగుచున్నకాకి

సీ. అఖలదేవాధినాథుడై నిఖిలపేద, సన్నుతుండగు శివునిభాస్వరచరిత్ర
మరసిమెచ్చుగఁజాలెదేశీయజ్ఞహృదయ, పొమ్మనీతోడనాకింక * బోరువలదు.

ఉ. భూతసహాయుడంటివికఁ * బొల్పుగవిన్ను మహేంద్రముఖ్యుల
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన * భూతము లేపున వేల్పుపెద్దలన్
సీతమెఱుంగఁగాగుదెల * నెత్తుల మొత్తుచునుండునట్టనీ
వాతగువారిచా గరువ * మారసి యెట్లు గణించెదొకచే.

167

వ. ఇక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యనివేకిన్ జంపవలయు * నటుదప్పినఁ ద
క్కునలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగానిమెడన్ దొలంగి * యేగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున సీవు బావడవు * గాన నవధ్యుడ విందునుండి పొ
మ్మ వెలకేనిఁ గుత్తితమతీ! యన నాతఁ డిక్కెద్దియో యనన్
బావగ వేగ నంతఁగని * పోవడితండు వితండి చూడు మ
దేవుని ధూళిబూసెడు నాదేజయ! పోదము వేలుపోటికిన్.

169

సీ. అని కనుక... పోయి దిగి మామిళ్ళు తిన్నె బాబులతో జేబుచోటికి జేరఁ దలచి
యొక్కముసలముగా కట్టివోయి బాబులను సమీపించును. వంతఁజొల్లాదరమున.

— పాశ్చాత్య శాస్త్రములు — పాశ్చాత్య శాస్త్రములు — పాశ్చాత్య శాస్త్రములు — పాశ్చాత్య శాస్త్రములు

శా. నా అందున్నది పోయి మామిళ్ళు తిన్నె బాబులతో జేబుచోటికి జేరఁ దలచి
యొక్కముసలముగా కట్టివోయి బాబులను సమీపించును. వంతఁజొల్లాదరమున.
లీలాలు కృతకోటి శుష్క శరణాతి తోట్ల నున్నాత్మతో
బ్రాహ్మణుల తలకల్య తలచుట కుంజ వాగవంతులమున్నె. 171

క. ప్రత్యక్షమొంది నాకోక కర్మముగా నుండు నాకొక అనియె ధైర్యము నీ
కర్మముగ నుండు నీ కర్మముగ నుండు నీ కర్మముగ నుండు నీ కర్మముగ నుండు నీ 172

జి. భూలోక భూభూతమున * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం 173

జి. భూభూతమున * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం
నూరిని పేరిమిగో గోమతి * గోమతి నదీ గోమతి ప్రసవం 174

క. ఏలే యిది నీలాంబు * ఏలే నా లేదు నిల * పూర్వకలకలా
ఏలే యిలుపరుగెత్తుట, ఏలేమిది కట్టికేమి * నెఱుంగము జగతిన్. 175

క. కమ్మా! నా నెంబడి వా. కమ్మా ననువ్రోచు అతిభారమ్మా నా నే
కమ్మా తలకలకలా, కమ్మరము నీదు మనము * రాజీవముభి! 176

క. పైరింపుము నా నేరిమి, వారింపుము భూలోక విరహభారజ్వరమున
గారింపుము విశేయమును వి, వారింపుము దేవి! పూర్వశాశ్వత్తములన్.

వ. అనినంతఁ బర్యంతరాజకుమారియు

సీ. తేజీమాదగరాని * దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు మాపంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య * కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనితక్కి * దనరువాని

కావ్యకర్తమునకు * గ్రామభావమువాని నిష్కృతంకాత్మడై * నగరమువాని
తనతనమునకు * వసుధాభావమునవాని, బ్రేమోన్మీ నలల మూన్మింపుచువాని
నీ, నఖలజగదీశ్వరుల మరే నొకరినొకరి కంటెల మోహనతనునకు కాత్మముదిని
తావమొల్లను ద్రోచి జోలలనొకప్పుడకములు మొగిల్చి యెట్లు నెరిగెరముభక్తి
— పాశ్చాత్య శిష్టసంస్కారముల నవగతము చేసి చలించు మునుట *

చ. సకల మెఱిగియుంటి సురసత్తను! దక్షుని జన్మమం దబుత్
వికలతనొంది గాత్రమును * విడియు చేవత లొక్కరు తా
రకపరిభ్రాతులై నను గగింబుభజింప నిలిపరక్షకై
యకలుషుడైన శైలవతి! యాత్మజనై జనియించితో విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని * నాజనతిల్లని మేనకానతిక
యోజనతోడఁ జేరి కడు * యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవై భవోత్పలవిభాసితలై వివాహమాడి నక
రాజతలై భుస్థలికి * రాజశిరోమణి! చేర్చు మోర్పునన్. 180

కా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలక * గాంచున్ గిరిమండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మననిన్ * గాధానుకంపాత్మనో
నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబి ప్థనా
మాన్యభ్యాతి వహించిమించు బుడమిన్ * మారావలేపావహా! 181

ఉ. మిన్నల దక్షునింట నను * మోదముతోడ వివాహమాడుచో
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి * బద్ధతనొందకపోయితివు నన్
గన్నఘనుండు దక్షుడును * గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్చుకుండ వగఁబొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి * చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ * బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి * యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథివీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షును వరియించి యాచనను * సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుడై
మనమున నీనుమాని యవమానము సేయఁగఁబూను మానినీ! 185

క. ఎంత భుజున్దోరుగా నా నంతటి నెఱవాడియైన * నంతటి చతురుం
కా నంతటియైన నంతటి గుంఠ మొకటి నడుగుబోవం * జలకనఁజెందున్.

చ. ఇంతకు నెఱవాడిన గణేశమును పర్యవేక్షింప మొందుమంటి నా
గతలము నీలవారిశ్రవ * నక్కగ నేయగుగాక భాత్రిపై
యొకటియు నెక్కుమై యెగిరియుండు నె నక్కము నృక్కమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదును * రాజముభి! జగముండొవిదుల్. 167

వ. వెండియు నిక విరుము, పట్టమునును, నృత్యతంత్రమును, నృత్యప్రదాసితుం
డును, గద్వితీయునునును నను నకటహస్తంబు నక్కకర్త్రీయగు నృత్యతితో
గూడే నగుదునును, నక్కరంధ్రంబును, నక్కలేఖ వాసితుండును, ననేకరూ
ప్రంబును నగుచు జగమున నలనాడు. ఇట్టి నృత్యతిను నుమామాయపు నీన!
మామామయంబు నక్కజగంబు నాత్మకంబు లేను నృత్యవాచిత్యే ననియుండు
తొక గ్రహంబులును, వారకాగణంబులు మున్నగునవి యెన్ని? నృత్యతిపురు
షులకు నమగ యర్హురచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి
అన్ని యుత్పాదించబడియె భక్తరక్షకార్థంబుగనా మన మిరువుర మిట్లు
గుణకారణంబు లొందుట, నిట్లెవయ్యును నర్హవ్యావారవారేణత్వంబున నగుణ
పును నూత్వంబైన మూలనృత్యతివయ్యును నర్హురభక్తరక్షామయపునైన
మాయపు నీవు! ఇక నిర్వికారంబును నిరీకారంబైననను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత
విగ్రహంబునకు నన్ను నర్హరూపంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినకా వాక్యతి
ప్రణమిల్లె శివున కిట్లనియె. 168

శీ. ప్రకృతి నే నాత్మ పిపు నృత్యస్వతంత్ర
లమును నిర్గుణలమునునై * యమరు మనము
భక్తవత్సల మై గుణభావ మిట్లు
పడసితిమి నత్వి మీయది * పరమపురుష! 169

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరగువానినిగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బట్టఁజేయఁదగు * నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణవేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినఁ గోరి యాకృతినఁ * గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. ఐనను దేవ! నామనవి * నారసి తప్పుఘటించ కర్మలిన
బూని హిమాచలున్ నకల * భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం

వానలు బద్ధిగోడు నడుచు నడుపుతలినొనడుపు తీర్తి నెం
 పేను బడర్లు చూడకుండు పాపపుగఁజాడి తెలివ నీకరిన్ 191

౩. జన్మజన్మమునందును నుండెడి నీకు, భక్తుడు చూచునట్లు, నీగ నిట్లురపుకృపను
 నేను నోనయ్యెలచే కడవి, కీర్తు నా వాద, తులుసు * నేర్పుమెఱయ.

—* పాశ్చాత్య దీక్షాంతముజేసి పర్లిరక్షణయొక్కది దోషము *—

౩. ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గొర్రేంద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకచుండునుతరంపు
 కనుగ నట్లే యొనర్చెడలగాలి యని తదీయ విరహాత్ముడై పోరెడిరుగ నెలపు
 క. అచ్చటి ప్రదుభులకెల్లను, పాపపుగ శివుఁ డిచ్చునీత్ర * మెఱిగింపంగ వా
 కెచ్చుగ సంతనమొంది ను, హూహుత్వరోత్సవము లప్పు * జొనరించి రటన్.

—* పాశ్చాత్య దీక్షాంతముజేసి పర్లిరక్షణయొక్కది దోషము *—

౩. అంత మహేశ్వరకాంత ప్రదుభులకయఁ జూసి హృదయంతరంబునన్
 సుతరమొంది చున్నట్లనఁ * బక్కఁగ. బూదలొనర్చి తాను ము
 న్నెంతయు వేక్కినాటిన మహేశ్వరహారాజనిఁ బ్రేమఁబూచి డి
 యొంతమునర్చి యాశులు జలయాపిరందున్ మునిముంగఁ బొంగునున్, 195

చ. నగరికిఁ జేరఁబోవ నిది నాభుఁ డెఱింగి తరంబుదొంగి య
 త్యగచేతవైభవంబున నిజాంగనతోఁ దనయాళివోఁ బ్రభా
 దగు నల పోరగాంధవ వితానముతోఁ ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
 మ్ముగ శుభవస్తువులగొని ప్రసాదముతో నేడు లేక నత్తతిన్. 196

౩. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, వానగు పల్లకులునున్ రోషనలన్ సాగసా
 మేనాలును నానావిధ, గానంబులుసెలఁగ జనులు * గదిలికెదురుగాన్. 197

౩. అంగోపలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను * గాంధ నెదురుగాఁ
 జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెను, తైలేంద్రున కతనినతికి * సాగిలి మ్రొక్కెన్.

౩. వారలు దీవెనల్ సలిపి * వక్షమునందుఁ గుమారిఁజేర్చి వి
 స్తారతరాశ్రుధారఁ గనుదమ్ములరాల్చి కుమారి! వచ్చితే?
 శ్రీరహిమీఱు భాగ్యమును * జెందితి మీదినమందు నేడె నిన్
 గూఁమిఁ గన్నవారలము * గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్గన్ ! 199

జ. తన పలుకూతుల కూర్చో వచనాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
 బ్బయ్యగారి వత్సలతో మువ్వనుగోబొందితి కాని పురంధులుతో నులాం
 గులము గానంకో బక్షి ॥ గాత్రముతో బొనరించి తెల్లనా
 కుడు గోరెనాపివాని కమలలతో నురిరించె ప్రవృత్తముతో.

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

[illegible][illegible][illegible]

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

శ్రీ. పేనకయన్న యచ్చ పుత్రుడేడకు శేరగబోయి శంఖు
స్వానమనూనలా డమరు * పాదనములే బొనరించె నాగర
ప్రీతిహంబుఁ బూరుషులుఁ * శిన్నలు పెద్దలు చేరినెండ వి
ద్యానిపురాత్మమేర్పడఁగ * దాండవమున బొనరించె మించుగళ.

క. ఆ గరిమమీటు నృత్యము, బాగుగఁ గని గెలినరేంద్ర ! భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, మానితనృత్యదుతఃజెంది యుల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటనంబుఁ జూచి యెవఁ నానందపుత్రిక మూర్ఛనొంది యె
తేట మనంబునకొ నటు బంగళేశ్వరదా గురుతింప నంత న
బ్రాసన కాతఁ గొండుభయఁబడై బహుమనృతినండరాంగుఁడై
మానితనాగరాజపంతుండనుఁడై గనుపట్టె నత్తతనన్. 208

చ. ఊమ యమితానురాగమున * నోయడురాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సర్వర్పిఃశినిగా నలుపకొ వరమిమ్మునాగ న
ర్పము దనరార శంకరుఁడు ! సత్వర మన్వర మార్పకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ముఁపాడ్చితలెల నొనర్చె గ్రమ్మటన్. 209

ఉ. మేనక యంత నర్తకు నమేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి న
స్మారము సేయఁగాఁగడఁగి * మానసుబంగరుపభృరంబులొ
జానగుముత్యములొ రవలు * చాలఁగఁగైకొని యాయుఁబోవఁగాఁ
దా నవి యొల్లకే మరలఁ * దాండవమాడుచు నుండె వేడుకకా. 210

వ. అంత మేనక యక్కతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెడననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనఁడు తార్పతి నిమ్మనుట *—

క. పుల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల * నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాక్షి! యీ, పుల్లసరోజాక్షి నీదు * పుత్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు నగమార్థన్యుని, దేవేరి ప్రభూతరోష! దీప్తేక్షణయై
నీ!వెడఁగ! భిక్షుకుండ! యో,రీ! వదరకు మివుడు పెండ్లి!యేయగు నిచటన్.

క. నీవన్నెకు నీ వానికి, నీ వాలకమునకు మేటి * నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోడియుఁ గావలె,నా! వింతగు నీదు తలఁపు * నట! శరహృదయా!

ఆ. తివిరి నక్కయేడ! * దేవలోకంబేడ?, బడుగునటుండవేడ? * బాలయేడ?
ఎంత యంతరంబా * యెఱుంగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ * గలుగుకతన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ * బోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు * తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న శ్రీ

శమ్ము వెఱన్ నటించుచును * ఇక్కడ నృత్తము సేయుచుండగా
నమ్మనుజుచి యగ్ర్యుని * నాలని కిమ్మనియెన్ బ్రయమ్మనన్. 216

న. ఇంద్ర మేనక యార్చివగంబుల కలుకల్ జెంది మందలింప నాలొకనుందరి
యునుగక మాటి నట్లే యర్చించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెడరించి గట్టు
రాణి యిట్లనియె. 217

శీ. పలదు చానుండ! యూరక * వక్షరఃభాగ
కన్నడినయట్టి యీ యాటగాని దళి
పోవఁ జూచెదవా? మంచి * బుద్ధివోడమె
మందరంబెఱుచెనెన్ * మూలకాదు. 218

ప. అనునంత

క. అలోపల హిమవ.తం. డాలోలిలి కరుగుడేర * నచ్చుటగాఁ
నాలకళాంగి నగేందుగ, తాలాగంధయను జెప్ప * వారం కలుకన్. 219

— * మే కా హిమవంతుల ముని విక్షింపఁబాడుట * —

చ. భటులిక పేరి నానటం * బుద్ధుడనన్ గునిమాది గాని
నలు నడలింప నారకిఁ దొనర్చునతేజః కరుణ దిగ్గజే
యునిటుఁ ద్రిప్పుచున్ నిజమొనర్చులరీతి విష్ణు గుప్తయై
కలుకశీరిటకుండల నికామ నడకడమేయముఁ ద్రియె. 220

చ. కనకద నా హిమాదలుడు * కొత్తకమోష్పంగఁ గాంచుచుండ న
ర్చనమునఁ దాను శ్రీపతికి * రాణదలిర్ప నమర్పణంబు చే
నిన నుమరాజ యథునుని * శీర్షమునం దగువట్టఁ జూచి విం
తనుగొని భక్తిభావమును * దాల్చినయంతనె యత నాతఁడున్. 221

ఉ. హంసము నెక్కి తోణితనిభావ్యతీతోఁ జతురాస్యుడై నుఖా
శంకదనేకజేద మను * సంతతిఁ బాడుచు సర్వదుఃఖి
భ్వంసముసేయవట్లు గనశవచ్చిన వచ్చెరువొంది పర్వతో
త్తంసుఁడు సూచుచుండెను * ముదమ్ము విధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్ముగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు * సంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపమున్ గొని దిశారతి నల్లడవెల్లజేయు న

శ్రీ. నాకధునీపది తభుచానప్రతిమానక బంధబంధుర

శ్రీకర. నుగిణాహ్వానము దీనకర్తృత్వపుణ్యమూర్తి! మృ

త్వేనామైవ నామానకాదీవ్యవచోమరందకందసు

త్వేనామైవ తేనామైవోపహామూనిత! లక్ష్మమాంబికా!

232

‘ద్యు. ఇదే శ్రీ’ బంధునామధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ

ప్రసేతంబైన శిష్యునిజాబందలి వార్తతీఖండంబునఁ

ద్యుతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ మహాస్వామి

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన

నా! నవనీతప్రతిమ మనస్సారస | వి

ద్యానందపూర! సుయశా

భానిధి! ముదిగొండ వీరభద్రదారాభ్యా!

వ. అక్కభక్తుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * విష్ణుడు వైష్ణవవేదముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చెట * —

చ. శివుడును రాజతాపలముః * జేరి హిమాచలుః దత్సలిన్ భ్రమా
వివసులః జేయు పొంపె నొక * విప్రునివేసముః బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుశంబులును * దండము గొడ్లును శావలొంది నై
వ్వవతిలకంబు నెన్నొనటః * జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్.

క. సాలగ్రామముః బటికపు. మాలికఃజేకొని తగన్ హిమధరునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్రపత్తిదలిర్పన్.

గీ. వందనముచేసి పాదారవిందములను

గడిగి యన్నీటిఁ దలఁదాల్చి * కనకరత్న

శీకము నొసరి పూజఁ గావించిన నగ్గ
జయముగొన వా రొనర్చిన * సర్వస్థులను.

4

గ. పాల్కి ద్వితీయంబలనన్, కాలముచోరంగ మొక్కి * పరమేశ్వరుగాఁ
దా లోపజేసి ముంపెను, చాలంగ దీవించె నగ్గ * జన్మండు వారిన్.

5

చ. అంత్రైతేంద్రుండును భరణు లేంద్రుని చుకలఁ బడిగి.

క. ఏదేశ మెనిపాదము, భూదేవకలానతంబి * పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము నినుఁ గను, శ్రీదయితం గాంచినట్లు * చిత్తంబలలెన్.

6

చ. అన సంతన్ హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ దోర్వంతులు సంతస్థుడై
యదియెన్ బర్వతరాజు, నైష్ఠపుడ బ్రహ్మశ్రీగుఁడత యోగదా
జనుడన్ లోకహితం బొనర్చుటకున్ * సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొందున్ భూతభవ్యంబులన్.

7

ఉ. కూరిమితోడులన్ గమలఁగోమలగాత్రివి నీదుపుత్రి నా
నీరజనైరిజాయివకు * నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము రోయమ్మన మాన్వంగడంగి వచ్చితిన్
మాంచిరోధిదక్క యొక * మంచివరుం డెవఁడేని జక్కఁడే?

8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితో? తానడగు నంజముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యశ్వయుత * నీలును గన్దొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయాననోద్వలత * చారసి మెచ్చితో? బువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియ * నందన నెట్లు త్రిశూలి * చెప్పదో?

9

మ. కల కేలుంబులు లేనినాఁడు ధనమే * కొంతేనియున్ లేనివాఁ
డిలుదున్ * కిలి లేనినాఁడు చదు మొక్కితేనియున్ రానివాఁ
డలనుం పెందయుమాలినట్టిఁడు భుజం * గాకల్పుఁ పెంతేని గ
శ్మలకన్నుండు దిగుంబుండు లగునే * కైలేంద్ర! యాబాలకున్.

10

చ. మతియఁ గుండె ప్ర కైష్ణవాశ్వము శిరో * మాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభ్రంసింపతి కెల్ల భాగకుండ వీ * చిన్నారిపొన్నారిమే
నితిసూచారను నా కపాలికినిగా * నీకెల్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి యిక్కార్యమునం చపార్యముగఁ దా * ర్మూలయ్యె భూభ్రష్టరా!

11

చ. నీ భరుసంబునొందినను * నీవగు చుట్టము లెట్టులాప్పిరి
 నీ వధు పి గుణాయకన * నీతివివక్షణ మేన యెట్లు కా
 నీవిధ మొప్పి మోసవిధాన * నీవిత విడిచి జెప్పకుండినక
 బావన! యిట్లుజేసి నిజ * బంధుల కాల్చి జెప్పిచూడుమా! 12

గీ. కాలికనుమాత్రమడుగను * కాళిచాల, సుద్రుసందుఁ బ్రదోహించిరూఢిఁజేంది
 యున్నయది రోగితేనమా * యుచితమావ, భంబుదీయంగనగు నపరిధ్యంబుభవిని,
 క. అని నొడివి బావఁ జట భోజనమొనరిచి చనియె నాత్మసద్గమమునకు నం
 తన మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనతర్రాశ్రునయనయై.

—* వైష్ణవ బోధచే మేఘక శివననుఁ బార్వతి నీయనముట *—

మ. విననయ్యెగద నాథ! నేడు ఖనుఁ దా * విప్రేంద్రుచే రుద్రువ
 ర్తనమంతక మనమంత బొక్క * నోర్వన్ నా తనూజన్ ద్రానే
 ప్రాన కీయకజమి! యెట్లు నివు పక నేన్ * దుఃఖిలుతో నర్థమా
 బున దూకన్ గలదాన * గనబడియో బోదున్ జమి యెందు నేకా. 13

గీ. కూతురు కుత్తుక కురిఁబోసి * కూపమందుఁ
 గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ * గూలుదాన
 చచ్చుదాన నిజం బిందు * సందియంబు
 లేదు ముమ్మాటి కన్పతంబు * లేదు లేదు. 14

క. అని క్రమ్ముచున్నదుఃఖి, మ్మున మేనక యవుడు కోపమునుఁజేంది రయ
 మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిది * సంతాపమునన్.

—* శివుడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోపధిప్రస్థమున కనపుట *—

కా. ఈలో రావ్యగిరిక మహేశ్వరుడు దా * రేచ్చాలసచ్చిత్తుఁడై
 దా లో సప్తమహర్షులక దల.వ సద్యస్కాల మవ్వా ర్మహ
 కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై * కైలాసమున్ జేరి య
 క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ * గావించిరంచన్మలిన. 15

మ. శివ! సర్వామరమాళి! తోషితసురార్చి! యస్మదీయంపు భా
 గ్యవికేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రాగ్జననంబునన్ సత్తపో

ద్రవిణం తాక్షణచేసివారము త్రయన్ * దక్షిణముగా నేర్పినా
ము * విక్ర దీర్ఘములూదీనము రహంబుల్ నల్పినా మన్నియన్. 19

గీ. వాఙ్మనఃకాయశ్చతప్తవ్యాప్తైర్ధనంబు, గలదని యశేషమునుగూడితాలదమన!
నీవు మమకృతంబున * నివృత్తియై, శేక కలునె యిట్లతిలోకలక్ష్మి. 20

ఉ. ఏ నకుచేసింగాన నిను * హృచ్చలినంబున భక్తిపశ్యుడై
దాను స్మరించినకాళకల * తాపము లింకఁగఁజేసి వాసిగా
నీ నిరవద్యవకాళ్యపదు * వెక్కిరియ నంబు దయాసముద్ర! నీ
వే నెఱిగింప మమకృతస్మరియింపదు మెంతటి భాగ్యమోకదే! 21

గీ. జనుపాంథుఁ దన్మనః * జనము లొందినయట్లు, శితి బధిరుఁ డాలకించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెట్టె * తొంద నెక్కినయట్లు, కడుఁజేద పెట్టుకొని * గాంచినట్లు
మూఁగఁబెట్టెను వాన్మనః * గురచొచ్చినయట్లు, మనరొక పొట్టుంబు * గొనినయట్లు
వామనుఁ డొక పట్టు * ఫలముఁ గోగినయట్లు, గొఁడూలు కానుపు * గొనినయట్లు
గీ. ఇప్పుడు నీచేతుఁ దలదొంది * యీశ. నీదు, దిగ్భవం జేయు నెఱుటదలఁపరాని
తలిమిఁజెంపఁజేయఁగొని * పలుకుచుతి, గారణంబునది నా మనఁగొంచనట్లు,
క. తలఁపున దరిసెనమన మా, లిలఁపుల నీదేర్చి తిలకను * దయతో నీ డా
నుల కొక పనిచేప్పి ముదం, బలఁపెదదే నెచ్చుగా ముఁధాఁగఁగొని! 22

చ. అనపుడు మూనులకా గవ శ్శివయ్యున నెట్లనియెన్ మునులో బంగ
బునఁ గడుఁబాల్చి లంఘన * బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేశ
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచినాడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టివని * నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 23

ఉ. తారకతైత్త్యచేతి విబుధప్రకరంబు జగత్త్రయంబు వి
స్తారతిరాత్రిఁజెంచుదు సుదీర్ఘనభృన్మృఖలేలు శేకమై
కూరిమితో హిమాచలునికూఁతును నాతిగఁ గొన్నబంబు నన్
గోరుట కట్లాడంబడితిఁ * గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాన్. 24

ఉ. భూజలపావకానిలనభార విశేతమయాఖిహోగ్య వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ * నాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వల * పేమియులేదట లిప్పు భూమిభృ
ద్రాజమూరిఁ గాళికు * దారనుగా వరియింపఁబూనితిగా,

చ. కృ. ౧౩

శా. ప్రాజేయాశుకస్య సాతోజిత దళభ్రంజౌ తపంబౌండ న
నాలావణ్యనిధాన తీర్థ్యత వరం * బాల్మేష్టుచాగారమా
శైలాధీశునిఁ దత్తుటంప్రసఁ దనుఁబాబాన ముద్మంతి నా
లిలన్ జక్క నెఱిగి యుచ్చుటగుఁ జెల్మిన్ గాంచి రద్వారలున్. 27

ఉ. అంతన వేను వారి హృదయంబులకున్ శ్రమగకొచ్చు పొంటె జ
ల్వితగ నొక్క మైవపుని * వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్దుకిచి * తద్దయు నిందకొనర్చ నల్లు నా
రెంతయుఁ జింతనొంది నుత * నిచ్చుట కిప్పుఁ దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కతన మీర లిపుడు హిమాలయమున
కరిగి నగరాజునకుఁ దడియూంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ
నీయకొలిపి ధలాదికం * బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి సమేళపుత్రోవ మృదూత్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యనుమానముఁ బాయఁగఁజేయఁగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరసుధీమణికిఁ దగునట్లు చెప్పి యె
క్లెనియుఁ గార్యమున్ శ్రమ వహించి పొసంగఁగఁజేయఁగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె * నధికపు విధియా
నేవాఁడు దాటనేరఁడు, పావన తేజోవిభూతిభాస్వరులారా ! 31

క. మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల * మెప్పుడలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డమేయచరిత్రుల్ ! 32

గీ. అరిన నిని మునివరులు తోకానినాథుఁచేతఁ బడసిన గౌరవ * శ్రీసమృద్ధి
కలులితానంద పారవశ్యమునుజెంది, భక్తితోడుత నిల్లని * పల్కిరపుడు.

శా. మేమేధన్యుల మీజగత్ప్రియమునకి మేమే మహాభాగ్యుల
క్షీమాంగల్యవిరాజమానులము మేమే పద్మమిత్రేందును
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్థులము తథ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీవాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 33

గీ. లోకసుఖజనకంబయి జోకమీలు, నీమహాకార్యమునకయి యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివినున్దుఃఖంబుపురుష! ఇంతకన్ననుభాగ్య మింకెద్దిగలదు. ౩6
౪. బగములకుఁ దుండ్రు వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి * యలనెలవలె వృ
ద్ధిగొని కడు నెగడు యుక్త! బగు పీఠంబంభ మవని * నయ్యతాంశుధరా! ౩7
౫. అని బువ్వ లేశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితం
బున హీమగిరిఁ జేరి యందలి వట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్త్రయంబొందుచుఁ
బరస్పరం బీట్లు చెప్పి కొనిరి

౩8

— * పునఃపర్యవృత్త వర్ణనము —

నీ. చంద్రకాంత స్తంభ సంభృతాద్దామచా, విరాటరాజకుమారిస్యాకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛముఁ బ్రాథమ్యచ్ఛతో, రణమహామహిమయాంగణగణంబు
ఒహుదివృషాదహావానభానురవనీ, రమణీయరాజేషి రాజరంబు
వరచతుర్ద్వారసుఁ దరతరాంశద్వజ్ర, విత్తరహాకారఁవేష్టితంబు
గీ. శుభశిశుకాంచకలహంహానికరమధుర, గానబంధుర వికసిత * కమలకైర
వోత్పల్లరసురంధరగంధనాగోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార ముద్దిరాట్టురవరంబు,
౪. అలకాపురంబు విభవం బల కాళారిపురి శోభ * నయరాజుని సాం
పల కాద్రజేయపురమై, చెలువగు భోగ్యవతి కలిమి * జేను విది విని
౫. భూధరరాజవట్టణపు * పోడిమి. గన్గొల మెచ్చివచ్చి న
ద్యాధరరాజపుత్రులును * దైవరరాజకుమారు లచ్చరల్
సాగుజనుల్ మునుల్ నటలచారణవై ణికపండితేంద్రు త
బాధలు లేకయండిరి సేబా సనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్.

41

౪. హీమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక యెఱుంగకయె మున్ను * నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, తొమరగు నీనగరు గనినఁ * గోరరు దానిన్.
గీ. అనుచు దివినుండి తనదెస * కరుగుదెంచు, సప్తముమల నరుంధతీసాధ్వీ నద్రి
రాజగన్గాని మిఁగుల హార్షంబునొంది, యర్చ్యవస్తువులెల్ల నా!య త్తపజువ.
గీ. మునులు ఒహుమానపూర్వకముగ నగేంద్రుఁ
దొనగినట్టి సవర్యుల * నొంది వీర
ముల నధిష్ఠించి శైలరాట్టుంగపునకు
మంగళాశాసనములఁ బ్రేమన్ బలికిరి.

44

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాఘుషీశ్వరులతో * నింపొప్ప నిచ్చొప్పుఁ బ
లక్ష్మ మహామానివతంసులార, దమరీలిలక మదీయంపుగే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలంబయ్యెన్ మణాత్మంబు భా
గ్యముఁగంటెన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవికన్ పైచేసితిన్ వాసిగాన్. 46

శీ. పృథ్వి నక్షాత్రశస్త్వయంబిష్ట్యుర నెదు, న డికినార్థముగ మిమ్ముఁబడసినాడ
ఘనులకేవల నాయంగుఁగలుగకున్న, నేదియేకజెప్పి యాదీను నేలకొనుఁడు

—* సప్తర్షులు పార్వతినీ శివునకమ్మని హిమవంతు నేమిగుట *

మ. అనిన మును లిట్లంది.

జి. సర్వజగన్నిదానుఁ డల * శంకరుఁ డాదిమహారుషం డీతా
సర్వజగచ్చయాంబిక తుఁపారగిరిండ్రి! భవత్కుమారి యీ
సర్వమెఱింగి వేగముగ * శర్వున కీ యమ నిచ్చి పెండిలిన్
బర్హదానంబునెయ, మిఁక * కడుగు పుట్టుక సార్థకంబగున్. 47

క. లోకగురుండగు శివుఁడు, బ్రాహ్మణుఁడగు న్నె నిడినఁ * బ్రాలేయధరా!
నీకన్న నాకు లెవ్వఁడు, పోతన్ సర్వగురుపదవి * వెలయుదు విలలో. 48

చ. అనుడు గిరిండుఁ డాఘుషుల * కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! దినుఁ * దాగ్రహమింశయు లేక మున్ను మీ
రినినవిభంబుగా శివున * కార్య నొసంగఁగఁ బూనియంటి వి
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పినాకివెఁగుర్చి వచించె నెగ్గలన్. 49

శీ. యెఱుగా నతఁ డని చన * వగడుఁజెంది
వగ శివామాత తన కూతు * వామదేవు
నకు నొసంగననుచుఁ గోవ * వికల యగుచు
హఠముతో నున్న దెవరేమి * యనిన వినదు. 50

జి. నిక్కముఁ జెప్పవాఁడ నెఁక * నేనును జ్ఞానవిహీనశేముషిన్
జక్కులతేనిసామియయి * నన్నులిఁగొన్నను భిక్షువండటం
చక్కరకంఠమూర్తికి మఁదాత్మజ నీయఁగ మానినాడఁ బె
క్కక్కట యేటికంచుఁ బరమాత్మ విమోహితుఁ డాతఁడాడఁగన్. 51

చ. మనముల న మృదుల శివుని * మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరిం
ద్రునిసతిఁ దేర్పఁబంపఁగ సరుంధతియున్ జని శోకమూర్చితా

త్వను శయనస్థితన్ గుధరఃపల్లజదారను జేరి వేగ ని
ల్ల నే మధురోక్తిచాతురి ప్రీతియంబు హితంబును వెంబడింపంగన్.

51

ఉ. మృగశః నాశ్చిన్ లెమ్మిగను + మీదగు నిమ్మనకే నరుంధతిన్
వహానివదుల్ గొప్పాటు లగుమాడెలు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినినున్నరోక్తిని సుమంచిత్తజేఖరి నాలకించి య
మృగశ డా నరుంధతీకే + మేలుగ మ్రొక్కి య నెక బ్రియం బిటుల్.

52

ఉ. అక్కజ మెంతపుణ్యము మహాత్మ! వశిష్టపురంధ్రి! పేర్చి నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మహాన్ జఃత్కారతఃగంటి దల్లి! నే
నిక్క మవత్తయుక్తముగ + నిదకు డాకుట క్షేరమాన! యిం
కెక్కడు ప్రేమతో నుడువు + మేవవియోగి మనఃకలహంబుగనా,

53

గీ. అని యరుంధతిః పోన్కొని + యా గిరిండు)
రాణీవానసుం యుద్ధు లాత్మ + రమణుఁ డున్న
యెడమఁ జనుదెంచె న మన్నుచుల్ + హితముతోడ
హిమగిరిండున కీట్లు + రింపుమెడయ.

54

ఉ. ఓ గిరిరాజవంశ! మగులగోక్షల! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము + భర్తను యోగవసుండు దారనం
యోగముఁ గోరఁ డా దారి ముగియకా + విడిచానరా
ద్యేగముఁ బావగోరి కెవఁ + రెందలి యానందబంధు వేడుటన్.

55

గీ. లోకరక్షణః గొరలు + నీనకరాజులకు నిగంధిన్ వరమును + గాంచియును శి
వుండు పెండ్లాడగోరిపోతా మనామ, భూభవేంద్ర! యదామాన్యపుణ్యసాంద్ర
వ. కాపుర నిల బాసమాని శీతనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి భన్యండపు
గమ్మలన + ముద్దునింపులకు హిమవంతుఁ డిట్లనియె.

56

—* వైష్ణవోక్తిగా హిమవంతుండు చెప్పినది గర్వ కీయనమట *—

మ. ప్రాణనామ! నిమిత్తమేది ప్రదముల్ + గ్రామఃపూర్వగోన్నమేల్
విధిగఁబెడియి లేడు పో నయనికన్ + దేవఁడె మాత్మీయుబం
ధు భట్రకేణి చివంగరాకు యదినా + ఘంఠెండు నిర్లిప్తుఁడా
యభక్తుం డాతం గొల్లు నాతనయ నీయకె డెల్లు నానీక్వరుల్!

57

చ. భయమునఁగాని యేగ గృహభాదము చేతనుగాని యాతత
 స్మయమునఁగాని యంచిత విచారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
 న్నియ కనురూపమారయక * నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగినన్
 రయమున నాతఁ డొందెడిని * కారవసుంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

ప. కావున

క. కందర్పారేఁ గన్నియ, నుం దానము సేయఁబూచ * నుజుఁడీ! ఋషిసం
 క్రందనులు! విూర లెఱుఁగని, చందము లే దరసి చెప్పుడు * చదురెదియేనిగ.

... * వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పట *—

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్ల నె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి * విధమును నీకెం
 దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకుంబు * మోదకరంబున్. 62

ప. శైలేందా! వినుము, లోకక వైదిగ కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై
 పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి, అం దసత్యంబును దాత్కాలిక నుందరం
 బును సుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును విటారంబొప్ప, నమిత్రుండు
 చెన్ననయ్యచి ముప్పుక గూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మే
 లందఁజేయు వచనంబు సాకలంబున హితబంధుజనుం దుపదేశించు. ఇఁకను
 వినుటతోడనే యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికనుఖసంపాద
 కంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గావున నద్దాని
 నారయుము. 63

చ. వెలుపలి సంపదల్ గనఁడు * విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
 జ్వలతరత త్వయోగఘన * సాగరభూరివిహార ధీరుఁడై
 యలరుచునుండు నాతనికి * నర్మిలఁగూర్చునె బాహ్యవైభవం
 బులు పదివేలకోట్లయిన * భూధరరాజకులై కభూషణా! 64

చ. ఇఁక నొక తేని కేనియు ధ * నేద్యున కేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
 న్యక నొసంగక వరుం డొక ఘోనంబగుమువ్వనఁ గూలునవ్వు క
 న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డనన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
 ఖ్యకలితఁ డాఘ్య డాశ్రితసుఖావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుండెవ్వని కింకరుం డల మరుత్త్యంతుం డనంతుండు కాం
 చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రశస్తంబొప్ప నెవ్వని చూ

పునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మెప్పున్ జేయునా రమ్మహా
 త్పుష్పి మృత్యుంజయు నెంచితీ వనదుగా * మూఢానుభావంబునన్. 66

ఈ. ఎవ్వడు రాత్రిలేక పవలేదియు లేక యసత్తు సత్తు దా
 మెవ్వియు లేక వీరకటి రఘిండుచునుండఁ జరించు నిత్యుడై
 యెవ్వనిఁ గొల్పుఁ దానల త్రయీతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
 బవిభుఁగా నెఱుంగు మది * నాదిమదేవు శేవున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీశుపత్ని యగు నీ * బాలావతంసంబు పా
 ర్వతి యేతజ్జనియందు నల్లెయగు నప్పాటిన్ విచారించి నీ
 దు తనూజునీ గిరిరాజ! శంకరుని కెంతో వేడ్కని మ్మిట్లు నీ
 మతి యట్లాప్సకయున్న నీ శివ శేవున్ * మన్నించి చేరున్ జమి! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బితి, నన్యగతిన్ గోలుపోకు * మఖిలాచల మూ
 ర్శన్యా! మా పలుకుల సామాన్యములని యెంచి చేయుమా! మా పనుపున్.
 ప. ఇదికను.

క. అనరణ్యం డను భూపతి, తనయన్ వరియించినట్టి * తాపనునకుఁ గ
 న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయముచు దననున్ గాచికొనియె * మున్నుగిరింద్రా!

మ. కావున నట్లు జగదీశ్వరునకు లాఠిఁదలంపక కూతునిచ్చి వివాహంబుచేసి
 కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుడవు గమ్మనిన నమ్మనివరునకు గట్టులతో
 డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యం డన నెవఁడా, యనఘుడు దనకూతు నెవని * కర్తినొసఁగెనో
 మునికలతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ * వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము —

మ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. ఇంద్రసావర్ణియనఁ బ్రభా నెనుగు మనువు, వంశమందుజనించి పేర్వాసిఁగాంచి
 నట్టి దనరణ్యుడ నెదుమూర్ధాభిషిక్తుఁ, దీశభక్తుండుగలఁడొకఁడీద్యగుఁడు.

చ. ఇభ్యుడు సభ్యవర్తనుఁ డహీనయశఃపరిభాసమాన సా
 రభ్యవరంపరాభర నిరంతరదిట్వికరాంతరుండు సా

బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభారముల
నాయిలముచేసి యొకనాటి * యహమునందు.

88

క. అదిరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి * యమరించి వడిన్
గాదిలినుత నల్లునితో, భూదయితం దనిపె నపుడు * మునివల్లియకున్,

90

ఉ. తానును సగ్రపుత్రు వసుభావతఁజేసి కొమారు లందఱిన్
సేవల నేలువారలనుఁజేసి మహేశుడు ముఖతాత్ముడై
కానకునేగి యచ్చొట నె * కాపురముండి తపంబు సేయుచున్
సూనకరాంతకున్ గడుఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్పుచుచునుండె నిచ్చలున్.

91

గీ. పద్మబద్ధోపమను దనభార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁజేరి*పరమమాని
యనతిలంపటుడగుచునిత్యంబువిహిత,ధర్మమొనరింపుచుండెను* త్తమపునరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యమేగుడు విశాంవతియై తగు కీర్తిమంతుడన్
ఘనభుజుఁ డప్పు తండ్రీకయి * క్రాగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్ల కాచుచు నితాంతము ధర్మపుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమతిన్ బొనరించుచు నుండె నిందుగన్.

92

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము * హిమనగేంద్ర! పట్టిఁబట్టి యతండు తా*వసునడిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయుమిక్కరణినీపు, శివున కీ శివనొసఁగి రక్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలతేఁ డిట్లు*లనియె మాని,వర్య! పద్మాశుభాంగి దాఁబలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁబెండ్లాడి *పేర్చి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁగంగఁదెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నబ్జాలయ పె
న్నునిఁబోలె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండె * గూరిమి పేర్చిన్.

—* ధర్ముడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ * డప్రభావగన్ జేరఁబో
స రహిన్ ధర్ముడు రాజరూపుడయి భాస్వన్నన్నధాకారుడై
పరమాలంకృతగాత్రుడై నవవయఃప్రాగల్భ్యతోచిష్టుడై
వరరత్నోరుకతాంగయుక్తుడయి యశ్భామన్ బరీక్షింపఁగన్.

97

న. తారసించి యిట్లనియె,

చే. నుండరి! యిందిరానతినిఁ + జూడఁ బురందరుమందగామినిఁ
 విందగులే. తపస్వనపు + వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
 యందము చందముల్ గాదిచి + మూరడిగేరకమాడి మీఱునిం
 దిందిరజేసి! రోజుమీఁద + పీచుని నీ పరిచారకున్ కమిన్.

98

చే. కడుముద్దురై బులకొడులి + కాటికిఁ గాళ్ళను బాలియున్న న
 వృక్షగుమునిఁ దగక గొలువ + వేడుక లేరుటనమ్ము నీకు నే
 బుడమిదొరన్ కతిప్రీయఁడ + భోగపరిభ్రమ నట్లైతి నీ
 కెడవక నాకరాలినయ + యెల్లగుబులుల నొప్పు కోకులీ!

99

మ. తను వత్సంతము భంగురంబలతి యీ + కాచున్ బుద్ధాని
 ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁడన మీ + రాంధారభాగంబులొ
 ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నానందోన్నతుల్ మీఱుగాఁ
 దనివిన్ జెంది భవజ్ఞున్ గడిమిమై + భవ్యంబుగాఁ జేయుమా!

100

మ. సొకనుచు గుల్మెడు కల్కులెక్కుడుగ నా + శుద్ధాంతమందుండి రా
 మగువల్ నీ చరిణంబు లొత్తుచు నినుఁ + మన్నింతు శ్రేష్ఠాద్ధులి
 మ్ముగ నీ యిప్తమువచ్చిన ట్లనిశముఁ + భోగింపుమి యింపులైఁ
 దగ దీ మానిఁబాసి నన్నెనయుమి! + లక్ష్మీశిరోరత్నమా!

101

క. అని మీఱుచున్న తపఃకంబున నరదము ద్విగేర + బూఁబోసిని జే
 గొన జాయుచున్న కవ్వలఁ జని యడలిచి యిట్లులనియె! సాధ్వీ గినుకతోన్.

— * పద్మాదేవి కోపించి భద్రునికు రాసు చెప్పెను. *—

శా. మూరంజేగుము మూరమేగుము శతా! + పద్మాప్త! రాజాధమా
 చీజనోజేనెడ నిన్ను ముక్కలుగ నా + కేలాసిచే నన్యకాం
 తారకుండిపు పాపనక్షత్రపు నా + నాథుఁ జగద్వంద్యుడే
 జోరింభోభినిధాను నాడెనె లో + మ్ముల్ పిన్నలాదున్ ఘనుఁ.

102

అ. ఎంత వేత్తలై + నెంత యుత్తములైన, నెంత కిడులైన + నెంత శూరు
 లైన నెంత కలతులైన బరశ్రీలఁ, జెఱుపడలఁచువారు + నెమరుకెందు,
 నుగఁది. ఓహి! నాదు శాపహేతి + నుక్కడంగి యిప్పు నీ
 వేరహిన్దొలంగి వేక్షయింతు విద్ది నిక్కమా

సారసాపుఁ డెంతయెం * శైత్యభావ నెబుందినన్
చారిచారి వేడియైన * బాసదప్ప విద్దిపో.

105

—* వచ్చును వచ్చునేక పోనీ గూడును రోమును —

క. అని బాసంబిత భద్రులు, చిట్ట మనముగఁ గొనబొంది * నేలనరూపున్
గొని పలిచి నయమొందున్. * కలశేషుల * బ్రులనిమె * వదలెను నంతట.

చ. రల్లి యనుగ్రహింపఁబడి * భద్రుల * నేను వృత్తమణిగాను నీ
యల్లము నారయంగ నెటు * లంఘమిమూని యెఱింగి బుచ్చితిన్
బల్లల బోలె నెట్ల వదిలి బాసలుఁ గన్గొనువాడె యెడలులే
దెల్లని నెచ్చుబూని యిటు * శిక్షకుఁడెదితి నిర్వర్తితిగాన.

107

అ. చెడ్డతెనువులోన * జేరి నదనువారికెల్ల కా * సినినగు * నిర్వరుండు
నుంచిమార్గమందు * గుంబరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె * శైభవముల.

సి. లెటు లేములను సోభ్యముల మోలులు, యెమున లెట్లఁ దొనుగు నెందుఁ
జెలిమియూ బగయను * కేకూర్చి క్రమి, క్రులఁజేయ నెడఁడు పోలెలునుపుడది
నీటఁ జల్లనను వఱిగ్నికే వేడిమిన్ జాల, మాధుర్యమెచఁడు నోమమునఁగూర్పు
మహాబాధికవదార్థ * మండిలి హేతువౌ, ప్రకృతి యెవ్వనికి లొంటిబడి తనర్పు

గీ. సర్గర తొలయంబుల * నలుపు నెడఁడు, ముగరుమూర్తుల కెవ్వఁడు * మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు * నర్థితోడ, సంపన మొనర్తు దురితంబు * డిందునడఁగ.

గీ. అని మనంబందు భునతరం * బైన లజ్జ
యను భయంబును బెనఁగొన * నూరకున్న
ధర్మచేవునిఁ గాంచి యా * తాపసేందు
రాణి యిట్లునె మనమందు * అన్వనొంది.

110

ఉ. నన్ను బరిక్షసేయఁగ మ * నంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటులే
జన్మతనంబు వైఖరిని * జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును * బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునక
బున్నెప్రవేల్పు వీవ గడుఁ * బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్.

111

క. నాశాపము వొలివో దా, వేళముతో నంటి నకట * నృపభస్మామీ!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు న్యవస్థ నిపుడు * దెలియుము దానిన్.

112

గీ. చందురుం డెట్లు కుయరుచుకొని పోది పాయు
వట్టె నీ విత్తైపులు పోది * మువలబాయు
మొదట కొక భంగి కుయమొండొదేని నీదు
కుయము. శర్వంబునకు నగు * కుయము నిజము.

118

గీ. కృతయుగమునఁ జరుమ్పదాకృతిని దరల
త్రేతఁజరణత్రీయంబున * భృతీ నిండు
ద్వాపరంబున రెండు పుభయులఁ గలియు
గమున నొక గాదమున నుండఁ గలవు కల్ప.

౧౧౯

గీ. ఇది విధిచోదింపఁ బం, ప్పొందెను గనుక త. వేద * శాస్త్రమునను పో
యెడ నేల తిలకంబునకు, రజయంబు నెలల ముద్దియొక పాల్వె కరువ నెడ. 118

— ౪ భద్రులకు పూర్వదేనిది వరము లెప్పుడు గలదు —

గీ. అప్పుడు గుంభంబు లొందుము రోయమ్మగ నెదు విభంబు దివ్యరూ
పమ్మను యార్జునావనము * భాగ్యమునుగో రతిభోగశూరత
గమ్మనెవ బుగ్గొనగనుచు చొలగిరరాయుక్తుఁ గాంచి మేటిపా
ఖ్యమ్మలందన్ను నిన్నుఁ బరఁబాలకు లాలాచున్ బొనర్చుమన్. 118

సీ. అలమృతండుమహాహావలెఁ బరంపరియై, వనన వివర మహాభవమందగుచు
అమరనాథునిపోల్చి * నైశ్చర్యవంతుడై, గోపిందుఁడట్టుల * శైవుఁడగుచు
కపిలమహారుని * కరణి నిర్ఘంఘ్రియి, చంద్రునిచామ్మ హస్తకరుఁ డగుచు
అంగీరిసునిభంగి * నతిమతిమీరింపఁడై, పరమేశ్వరిని ది * త్వష్టాఁ డగుచు

గీ. నీదు చాగ్గెళ్ళకుండ్లిబ్బాపగను నీరుల, నీవు నిచ్చలుయవత్తివై * నిరుపమాన
భోగనామ్రాజ్యములనొందిపుత్రదళక, మెలమింగ నెదుపత్తివతాతిలకాయిలను

చ. ఇటుల వరంబులియుచు మునిసింద్రపురంధ్ర కరంబు ప్రీతయై
పటుతర భక్తిభావము విభాసిల భర్తృనికన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన * యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెగొర్చి బలుఁబోటుల నెన్నుచుఁ బోయె భర్తృడున్. 118

గీ. ధర్మదొనగిన వరమునందరుణుడైన, విభునితో భోగసుఖముల వేగలముగ
దనిసిపదుగురుతనయులఁగనిముదమునఁ, దన రెంబద్దామహాదేవి * తియగ

ఉ. కావున శైలరాజ! యింకఁ * గాళిక నీకున కిమ్ము బంతమునో
బోవిడు మేడురోజులకుఁ * బూర్ణకలానిధి పుత్త్రయుక్తుడై
క్రీడిలసిల్ల రోహిణినిఁ * జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జేవుడు గ్రాల లగ్నవతి * చెల్వొగ లగ్నమునన్ వసిందఁగఁ. 120

గీ. విను శుభగ్రహదృష్టమై * వెలసి పాపదృష్టిగన దీముహూర్తంబు * దీనమూర్త
మానమున సామవారంబుమాపున * శివను శివునదిచ్చిరల్పుని * పామామరసి.

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి సార్వతిని శివున కిచ్చెదనిమట *—

వ. అని వశిష్టం డిట్లుపడేశించి మనంబునందు శివుఁ డలంపుచు నిన్నకున్నంత
మేనకాకాంతం డమ్మహాత్ముని నచనంబుల కక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యు
లగు కుమారకులను నుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలవర్వతరాజబంధువులనుఁగాంచి
యిట్లనియె. 122

ఉ. వీర విశిష్టవాక్యముల * వింటిరికాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! కళినద్బచ ప్రభవమంశరాద్రి! చా
మికరగోత్ర! నింధ్యగిరి! మోరలు కార్యమెఱింగి పేర్చిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మనఃపరియమొంది యొనర్తు జేనటునో. 123

ఉ. అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు * బాదటఁబల్కిరి దేవకార్య విం
పానరఁగఁ గూర్చనే యిటుల * నుద్భవమొందెను గాళి, యందు క
ర్వునికయి తాఁ దపోవత మహార్యముగా నొనరించి యీశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె విహితంబగు నిద్రి విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యింక నా, లేందుధరున కిమ్ము వేడ్క * లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లా,నందంబుగఁ జెప్పిరవుడు * నగరాజనకునో. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డెంతయును * నేడుకఁజెందె హిమాద్రిజాతయుఁ
ఘనముగ మానసంబున విశ్వాసమునొందె మహర్షి లాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ * గొండలమాటఁగ నవ్వనిష్ఠగే
హిని ప్రియవాక్చుత్కృతుల * నెంతయుఁబ్రీతముఁ జేసె జేతమునో. 126

చ. మునుల కదుంధతీనతికిఁ * బొందుగ నాధునితోడ మృప్తభో
జనములఁబెట్టి తాఁగుడిచె * శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యనఘులకుగా విడెంబులిడి * యంజలి చేసి మహాత్ములారా! నా
తరువు మనం బవత్వమును * ధాత్రీయు ఋద్ధియుఁ జంద్రమాళివే, 127
క, అని తనతనయను నాదర, మున నగల నలంకరించి * భూధరుఁడు వశి
ఘ్నికడకుంచి యనెన్ శ్రమ్యని సొమ్మిది నిశ్చితంబు * మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబుడేసి శివునికడ కేగుట *—

చ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ, శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; హతః శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యాత నొందు * కేర్పి గలదే!
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మాశ్రయ్య! నీదు
భాగధేయంబుఁ బేర్కొన * వలనుగాదు, 129

చ. ఎలనము పూజ నిట్లని మునిండుమ్రోలు పార్వతిఁ జేతనఁటి పెం
పలరంగ దీవెనల్ సలిపి * రమ్మరొ! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు * శర్వున కెప్పు వలతునటమం
దలి నెలకేరవోలె నుక్క * చచ్చి భవద్గుణరాజి రావిలున్, 130

క, అశాసించి యిటుల్ మా, నీతానులు ప్రహ్వచలము * విడి రావృక్ష శై
లేనునను వక్కలాములు, బ్రాహ్మణ్యముగాఁ గడిరి * అనిన మునులన్, 131

గీ, అగమశ్రేయఁడు మంగళాశాసనము గమకః
బహుఁ గుంకములును గొని * పరగఁ దనదు
నివాసము లలంకరించెఁ బోర్నికోఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మవ్వదేర్పించి రంత, 132

చ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభద్రవంగంబు లాచరించి యున్నంత నప్తకు
లరుంధతి నహితులై మేనకా చక్రరాజుల బిడ్డని నమెమూర్తియొనఁ
జైలానద్వానింబుఁజేరి నంత యనుమతిఁబడి మహేశ్వరాస్థానంబుఁజేరి పాస్తాం
గం పొరగి ప్రయత్ని యిల్లు కత్కాపించిరి 133

కా, దేవాధికీ! మహేశ! శక్త్యకుణాదీవృత్తముద్రా, భవ
త్యేవాసత్తులయైన మాసుడుల నెంతేంద్రీతి నాలింపు మే
నావామాక్షికిఁ బర్యవేంద్రునకు నానాభంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలివొంది నీ కునునిదంఁగాఁ జెప్పి రొప్పొందుచున్, 134

గీ. నాలుగోజుల కింకను లగ్నంబుజేవ !

సురలతో నీవు హిమగిరి కరిగి యందుఁ

బాంధవతనిఁ బెండ్లియాడు మధంగమోద

మెనంగంగఁ గుమారలచ్చి కై యిచ్చమెఱయ

135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతోషాంతరంగుడై మునివద్యుల కిట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనంగ నేమొకేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు కి లేకపోయె

నిందుఁ గడఁగి చెప్పుడీయేమివలయునో, నిగమవాదులార కేర్పిపేర్పి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని తాకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామూఢవులను వా, గ్రమణీభాతల శచీపురందరుల విభూ!

సమనోగణముల సన్నుని, సముదయముల నచ్చరలను కి సరంగబిలువుమీ.

క. వారెల్లనచ్చి సర్వము, నేకుపుతో సిద్ధపఱచి కి నెయ్యమెసంగనో

గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార! యింకన్ బోయివచ్చెడము సెలవిమ్మా! 140

—* హిమవంతుఁడు శిఖినకుఁ గల్యాణవత్సీకఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంభోత్తితో నిజభామంబుల కరిగి రంత నట హిమ

వంతుండు పుత్రమిత్రబంధువరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురో

హితునితోడ లగ్నవత్రికను లిఖించఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్రైంచినఁ బర

మేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాం

బరమణీమయాధరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంత

ప్తులై మరల హిమవంతున్ జేరి మహేశ్వార్పిత బహుమానంబులఁ గొన్నింపుడు

హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాంతుండై పరిజనంబులకు విశాహసామగ్రిన్

గూర్చి నాడేరించిన నవ్వారలం

141

—* హిమవత్పరిజనంబు పెండ్లిసానుగ్రహిని గూర్చుట *—

నీ. బియ్యంబు గోదమల్ కిపెనలు కందులు మిన్నులలచందలును సెనగలును గొండ

లుతేసి కూరిచి కి యందుఁ బెనల్ మొనల్లలవాని వప్పులు కి గాంగ విసిరి

యెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు కి నెనగించి నువ్వులా, వాలు మెంతులా మిరియీయాలు జీల

కఱ్ఱ యిమ్ములు నున్న కి కప్పురపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు కి చెఱువులగమి

గీ. తేనెచక్కెర హైయంగవీనములయు, నేలులును నాల పాల్ పెద్దకేర్లునూ నె

రావులును నేతిసూతులుకవనపుగుట్ట, లటుకులింగువ సొంటియిండ్లమరగగూర్చి.

గీ. మణియు ఖడ్గరక్షంబు గొల్పెదముఁ దనుల
పాపదోషులు పోకలొనగాకెలును ల
కుంకములు జాచెయ్య ల * వ్యాధివల్లె
యను నేలకిరాయల్ జెలయు సరవులు. 145

గీ. గనగనాల్ ధరియాల్ కలకంక వ్రాప, పండ్లచున్ దేడినూమిడివప్పుచాల్
పప్పు కుంకుమపూవు పదాదిపురుగు, కంకుమును జంకుకముగలకొట్లబాగు

గీ. అగరుబుక్కుగులాలును సత్తరువును గోరజము కస్తురియును బిల్వీరుఁ బచ్చ
కప్పురంబు గచోరముల్ గమ్మభూష, పుంబాకులుపున్ననత్తులు పొలుచుగదలు

జీ, బంగరుపల్లెరంబులును * బంగరుపాదరూపాలున్ మణిన్
బంగరరంజితాంగులును * బంగరుగిన్నెలు పైఁదిదొడ్డులున్
బంగరుపంచపాత్రములు * బంగరుచెంబులు పైఁదిపిండలున్
బంగరు వీటిపేరులును * బంగరుబుద్ధరణుల్ నమ్మిద్ధిగాన్. 146

గీ. పైఁదిపన్నీరుబుడ్లును * పైఁదిపంద,నంబు గిండ్లును పైఁదికంఠంబు గిండ్లు
పైఁదియత్తుబరణులు * పైఁదియగరు,వత్తులనురించు పాత్రముల్ వ్యధునమీఱు.

చ. వలిపపుబట్టలుబట్టములు * వన్నెల నన్నెల్లమించు పానదల్
జలిబిలి జాళువా నరిగిపోకలు బంగరు పట్టుపైకలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతెలు * పిత్తపిత్తపు పైఁదిపందనాల్
జలతెరువట్టుపేలువులు * నారగురాగ్నవజేలము ల్లునున్. 147

దు. మునునోరంబులు న భక్తులగీరిమినున్ * మాతీకృతాబరకముల్
గొనెయూమలతొరహరిములు ముక్తారత్న కేయూరముల్
కన్యమనస్సునొడిచూపురంబులును భాస్వదత్న కాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంధర్వవిద్వనూత్రమాలు ముఖభక్తువృథాగోష్ఠికల్. 148

క. నదిభాస్వరాంబు లాంబు, నదిరత్నంబులును పచ్చ * నదశంకులునున్
నదపండులంబులు. నదపచ్చగుళులును పచ్చ గొర్రెయొక బుట్టికలున్.

చ. అరిసెలు కక్కిలలులును * నచ్చడినుల్ వడేమంబు లింపునూ
గ్గరిజెలు లడ్డనంబులును * గమ్మరియైచ పూపముల్ జపుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగుంపూవులు ఘోవరు లానవంబులున్
బరిపరియూరుంగాయలును * పానకముల్ వలుతీరు లొవ్వగాన్. 149

వ. ముత్యము ననేక ప్రకారంబులైన సన్నప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక
మెఱయునుంచి రంధ్ర గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున పౌరను
వాసినీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి
తా మమూల్య దివ్యాంబరహరిద్రావందనకునుమాభరణాలంకృతలై

—* సువాసినలు పార్వతిని పెండ్లికూడును జేయుట *

గీ. మంగళస్నాన మాజగన్మంగళాంగి, కనువుగాఁగూర్చి తడియొత్తియందమైన
జలతరీజలుఁబట్టువల్పులను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబు*గుడురుపఱచి 153

గీ. పునుగు నెత్తావికలపంబుఁ * బూసి యటుతఁ
గై త్యమున హరిచందన * కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో * దారభూష
ణములఁ గై సేసి రుత్సవం * బమరనపుడు.

—* హిమవంతుని చుట్టూఱుట పెండ్లికి వచ్చుట *

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కాతుకమరుదొప్పగ బంధుమిత్రు * లంపటినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంతనె, విరచిత పార్వచ్చి రట్లు * పెంపుదలిర్పన్. 154

క. ఘనవిభవమొప్పుఁ గాంతా, జనములతోఁ బుత్రిమిత్రశీదనములతో నా
హనములతోఁ బరిచారక, జనములతో వచ్చిరపుడు * శైలగులబనుల్. 155

ఉ. శ్రీచెలువొందురత్నములు * చెన్నెసలారెడు నాణిముత్యముల్
పూఁచిన వైఁడితామర లశీపూర్వమణుల్ పనడంబుతీవెలున్
రోచనమిన్ మృగీకషము * రుక్మముఁ గాన్కలఁదెచ్చి రట్లు క్రౌం
చాచలకాంచనా చలగ*జాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ. ముత్యమున్ మందరచందనాయతనరామత్యౌధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీకాలంజరాహర్యముల్
చిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృద్ధాచలంబున్ రమా
కరమా పెంకల్పశైలరాజమును వేడ్కకొనఁజెచ్చి సత్యున్నతిన్. 158

గీ. ఇ. క. డి. కూటామృకూట మ*హేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవద్ధ్రావనరులు
బ్రహ్మపుత్ర సరస్వతీ * బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును.

క. పాపమును నుద్ధరించునామమును కల్పనమును బలమును మున్నె
 పాపమును నుద్ధరించునామమును కల్పనమును బలమును మున్నె

పాపమును నుద్ధరించునామమును కల్పనమును బలమును మున్నె
 పాపమును నుద్ధరించునామమును కల్పనమును బలమును మున్నె

న. ముడిగుడు.

ఈ కల్పితములను బలమును కల్పితమును బలమును కల్పితమును
 కల్పితమును బలమును కల్పితమును బలమును కల్పితమును
 కల్పితమును బలమును కల్పితమును బలమును కల్పితమును
 కల్పితమును బలమును కల్పితమును బలమును కల్పితమును. 168

శా. క్షిప్రదంబున బారవరాత్ర చాపకు లాక్షిణ్యము కైరావక,
 బారాజననరంబు నిచ్చుచగిదిలో మైరణ్యులన్ గ్రహించుచో
 క్షిప్రదంబున బారవరాత్ర చాపకు లాక్షిణ్యము కైరావక
 బారాజననరంబు నిచ్చుచగిదిలో మైరణ్యులన్ గ్రహించుచో. 169

క. ముడియొక్క బాపరసమును, నమముగ బాపరసమును * నమరెది నెడిగా
 నిలుగెల. మలసిక చామర, భరణుల రావరిగడముల * ననరంగ విలిపెక.

ఉ. ఇమ్ముగ నొకపాలకుల * క్షేరమును నెల్లరకు న్నగై
 హమ్ములతోడ నాత్మదయితాత్మజవాహన సైనికాస్త్రబృం
 దమ్ములతోడ నొక్కయెడ * దామములుండ జేసి నిల్పె మో
 నావ్యానుజేడి ప్రేమకు లుగళు! మని దూటికి మెచ్చునల్లుగాకా. 171

చ. ఒకయెడ పోయవద్దమున * నొప్పుగ భాతను బల్కుకల్కి హం
 నకులకలంశమున్ సగము * సంవయమున ననరాది యోగిరా
 జ్జీకరులు నారాదాగ ము! నిష్కరంబును సిద్ధనందమున్
 రంముగనల్పి నిల్పెను నొకరంబు ప్రయోజమునొంద నాగదుల్. 172

చ. చిలంబుతోని సెట్టవయి * శ్రీసతి నావము లొత్తునుండఁగా
 నలువయ నాధిపుష్కరమునన్ శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగా
 బలుగులతోడు తెక్కగవఁ * లొందుగ నీవన వేయుచుండఁగా
 నల నూరినికి రచించి కమ * నందముగా నమరించె నొక్కెవకా. 173

1. కృష్ణుని తల్లి అమ్మ అలిమెలి కన్నకన్నులు కలిపి చొక్కెముగు కన్ను
కన్నుల పర్యావృతముగా కన్నులు చొక్కెముగా కన్నులు కన్నుల పర్యావృతముగా

—* శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము పద్యములు —*

గీ. అంతఃసరస్వతీ భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి
చదివికొని నంతయు భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి భూమి

చ. పదునవవచ్చి ముత్తపతి శిష్యుని నా నవరేఖలయొద్దకుం
దెఱుగి నులింపుచున్నట్లును * నిన్నెదుః కాలనిలగాంచి కన్నుల
శ్చయి విను మదిరాజమత * చాల తడవూరవించి కన్నుల దా
లనిజయమాడు మంచగిరి * శ్రీకృష్ణుని కరంబొసంగితిన్ 123

గీ. నవ్వులు పలు తుదానాది * నంద్రుల కను
బోయి సుముహూర్త నిశ్చయంబును బొనర్చి
నికను నాల్గవనోజన * నే వివాహ
లన్న ముందుకై నికనలంకలయెల్ల 124

చ. అకలంక నానంద, ద్విమహానానంద నిట్లు * అకలంక నానంద
నవభువనం * భక్తులకె, మను ననుభూతులనగుటనున్ బ్రహ్మయ్యెన్

గీ. అకను నానుడనైన నా * తెద్దెయ్యె
బోనవనిదెల్ల ప్రియంబుడగు ముఖేశ
యనిగః బుసెత్తురుం డ్విట్లు * లనయె దివ్య
మాది వినుమః శుభ్రేదను సు * భూతమితయ 125

—* శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము పద్యములు —*

ఉ. దేవతల నుద్ధరించుట * ద్విమహానానంద
త్రావతిగోడః పొడ్డికి రతియచ్చుల రండిని పిల్వలావతెన్
నావచనం బిహించును జానయలకెల్ల వచింపఁగావతెన్
సేవిలు పిల్పవచ్చి కను * కర్పనః గార్వముః గూర్వఁగావతెన్. 126

గీ. ఎప్పుడే నిట్లు నా పెండ్లి * కేగుడంచ
లేని నాత్మీయవర్ణములోన నాది
నెఱిగి వెలిసేయుడనంగ మునీంద్రుని డలరి
మొక్కి నెలవొంది పోయె నాభోముఖమున. 127

వ. నాకదుం జతిత్వతలంబున జైతుండాది సకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజనంబుల
కల్లకడ నీకకల్పాదుల కెవరించి కలిచి వచ్చి యీశ్వరుక జేరిగొనియె
నయ్యుచుండెను. 189

సీ. క్రొందుకనుననుచు * ననబడేత్రులను నిన్నతో కలంకృతుడయి * తొడరివచ్చె
కత్తెనొకమనుచు * వరుడానుచు నల్లుడుగల్గితో * నేసికడలివచ్చె
అదికాలయమునుచు * హరిహయుండి డానెతో జయంతామలతోడవచ్చె
పావకాడికదిలా * పాలకులో తర్తన్ను వానములందుచు * వచ్చిరెలమి

గీ. వరుసగా ఘోషరాది సప్తగ్రహములు
సప్తమాతృక లలనిశోభనముఖము
మలుమునులు దివ్యరక్షణాభ్యులును నచ్చ
రలునువచ్చిరి గడుగులు * రంబు మెజయ

— * దేవపురంధ్రులు తివురి పెండ్లికొడుకుల జేయుట * —

వ. ఇక సనేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధివోరగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు
మ్రొకి నిలిచిరంత మహేశ్వరుడును వచ్చినవారిలనెల్ల యథాయోగ్యం
బుగ గారవిండును వారెల్ల బొంగిపొరలి మహోత్సాహంబున గార్య
భారంబు వహించిరపుడు కైలాసంబు నుహమ్మతోర్పించె యెందుకే నం
దోక్కినుముహూర్తంబందు సప్తరూప్యకలీశ్వరుడను మంగళాభిషేకంబు
గావించి సూరినంద నాకత పుష్పంబుల నలంకారంబుగావించిరి. 191

అ. విష్ణువేశ్వరునకు * విన్నవంబొనరించి, దేవ! చిత్తగించి * యీ విభావా
మర్థి గృహ్యుధిగ * నాదంపుము నిన్నె, యనునరించియెల్ల * రాచరిత్రు 192
ఆ. అనిన దేవదేవుఁ * డంగికంపుడు, బ్రహ్మదేవుఁడవుడు * ప్రాధిపతర
మంబునప్రతిష్ఠ * మతీయు నాందీముఖంబులనునల్పె దివ్యమునులగూడి.

ఉ. గౌతముడున్ వసిష్ఠుడును * గళ్యపుఁడతిశిలాద వర్ణముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మారీచి దధీచులు పైలుఁడుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుడును * గణ్ధుడు మున్నగు మానివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క. దక్షతమెజయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ * విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధృతునకున్ గట్టిరెలమి * దైవాజంగళ. 195

ప. వి. బా. ప్రకారమును ప్రకటించుచును నుండునట్లును వివరించుచును
 పాదములను వివరించుచును వివరించుచును వివరించుచును
 క. వి. బా. ప్రకారమును ప్రకటించుచును నుండునట్లును వివరించుచును
 పాదములను వివరించుచును వివరించుచును వివరించుచును

సా. భావానానా ముఖైర్లై చోదయన్తే నామో ముఖైర్లై
 ప్రేక్ష్య త్వం దేవతా నామో ముఖైర్లై చోదయన్తే నామో ముఖైర్లై
 తా. బా. ప్రకారమును ప్రకటించుచును నుండునట్లును వివరించుచును
 పాదములను వివరించుచును వివరించుచును వివరించుచును 198

ప. అ. త. గుడికేశ్వరమండ శివ సునుతినేడెంచి కొండలు గణపములై కైలాసము
 నంద యుంచి తక్కువగుల ప్రమథ చూరగణములై కైలాసములై
 మోక్షముగంజున కుత్సరపుంసరముగా గడలుండని మానవుల సంగత
 నబ్బొక యెత్తోల్పాహులున నలంకృతులై రమ భూముల సెల్ల మున్నడు
 తొంది కేళువేళుగ కన్నులూర్చునా జేసిరి. 199

సీ. తోటికలలుఁ దోడ్పొంది కలకళల్లుండు, నాలుగుకోట్ల సోనల విశాఖుఁ
 డైదుకోటుల సైన్యము మునుగ పాలాఖ్యుఁ డాదుకోట్లాప్పు సోదారకుండు
 ఎనిమిదికోట్ల కాఁపినితోడ యాదుభుఁ, డల్లె మాచేతనుఁ * డల్లె విక్రతుఁ
 డల్లె విష్ణుభక్తుఁ డల్లెలే చంద్రతా, పనుడింక మేరియా* పారిజాతుఁ

సీ. డలమి. దొమ్మిదికోట్ల కాఁపినులతోడ
 గేకరాఖ్యుండు పదికోట్ల * మూలకతోడ
 గుండపట్వితకులు పది * రెండకోట్ల
 బలంగములతోడ నడిచిరి * చలువసులకు 200

సీ. లగ్నిముఖుడొక్క కోటితో*నర్కమూర్తుఁ
 వొక్కకోటిభునావహుం*వొక్క కోటి
 నాచతుర్వక్రు* డేడుకోట్లల మహాబ
 లుండు దొమ్మిదికోటుల * దండులుండ 201

క. కరణుం డిరువదికోటులు, నలువదికోట్లాప్పుగాక*యాదోదరుడుగ
 మారువగు సోనబలరంగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాల*యంబునకు నడిన్ 202

[illegible][illegible]

204

౧. తొండము పుట్టిని నాడు. గొండము వాతాశుచరులు * గొండము బుచ్చరుల్
 గొండము వాతాశుచరులు మఱి, తొండము వివిధప్రదేశాశుచరులు సిద్ధుల్. 205
 ౨. తొట్టెనుంట్టాచరుల గ్రహములు జయనావాగు లలతో స సేకడమరుకంబునుంట్టా
 తొట్టెనుంట్టాచరుల గ్రహములు జయనావాగు లలతో స సేకడమరుకంబునుంట్టా
 ౩. తొట్టెనుంట్టాచరుల గ్రహములు జయనావాగు లలతో స సేకడమరుకంబునుంట్టా
 తొట్టెనుంట్టాచరుల గ్రహములు జయనావాగు లలతో స సేకడమరుకంబునుంట్టా
 206

266

2. తత్ ప్రకారమున నిర్మలములైన స్వాధ్యయము, భజనము, సత్సమాంగముతోడ
 పరజనములతో * భజనము జేయించును నుత్తమ ప్రత్యాపనముతోడ
 సర్వాంగములయందు * జాలంగ వెడలిండు, సర్వాభరణముల * సూర్యతోడ
 విజయస్మృతములతో * నిత్యభజనసేయు, తత్పరిచారికాశ్రమముతోడ

తైనను, దూరకృతగోత్రభేదగాహనంబును, రాజరాజాగారంబువోలె బహుష్ట
 లోగణద్రవిణకమహేంద్రదివ్యసిద్ధిసాధనభాండాగారమండితంబైనను, చహకృతకీర్తన
 రసేపురుషబృందంబును బహుయోజనామామిది కాలంబును నద్భుతంబును నపూ
 ర్వంబును నగు పాణిగ్రహణమంటంబును జడియారతరాశద్వితమానం బగు
 నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను ననుగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కు
 డక్కజంబొంది యొక్కొంతసేపు వితాకువడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్నం
 వనంబునఁ దెన్నుఁదప్పి చెడరి బెడరి యడరి వదరి తిరిగితిరిగి యరిగినురిగి
 యొటిఁగి వలంకులఁదొలంగి మలంగి కలంగి యలంగి వేసరియోసరిలి యెట్టకే
 లకు గట్టిమదిన్జేసి తెప్పరిల్లి యప్పడప్పర్వతరాజవర్యున్ జేరఁబోయి బెడ
 రుచు నాతని కిట్టనియె.

218

ఉ, పర్వతరాజవర్య! విను * భర్గుడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
 సర్వసుపర్వదవ్యులను * నన్నునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
 ధవ్యుల నెల్లఁ దోడ్కొని ముదంబున నీకుధరంబుఁ డగ్గతెన్
 హర్షుగ నీవిధానము రీయంబునఁ బెల్పు మకృశ్రిమంబుగన్.

219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్టనియె.

ఉ, నారద! శిల్పికల్పితకీనస్మణిమంటవదర్శనంబునన్
 ధీరతయెల్లఁ గోలువడి * తీవర మొందెద వేల యందు ర
 మ్మా! రుచిరాన్నపానముల * మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
 కూరిమిపుత్రులన్ గొనియు * గోపతినాహనుఁ జేరి యెచ్చెరన్.

220

త. గొనితెమ్ము నాకు పురమున, కని హిమవంతుండు మాని * కభ్యర్తితభో
 జనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మానితల్లజు పెంటన్.

221

— * నారదుని హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట —

గీ. అంత నట మాధవుడు మొదలైన సురలు
 దేవమునిరాక దడయుటఁ * దెలిసి చిత్త
 మందుఁ దత్తర మొందుచున్నంత నతఁడు
 శైలపుత్రులతో వచ్చి * సంభ్రమమున.

222

త. శివునకు జోహారుచేసి నిలువఁగేవముఖనిలింపులు మునితెఱఁగు శై
 రు కుమారులనుగని, లవముదలఁకి యనిరి మునిలాలామునితోడన్.

ఉ. ఏమి మునింద్ర! నీనియల! నంశయు విభవ మొందినట్లుగా
మాచుమలంబుదోడె గిరిమంజనుఁ డెప్పిఁగినుండె యత్సవ
క్రమము లేకన్నె యింక! గాళిక విశువకయ్యబూనెనో
నేడుమమారి తేజు మదిసెన్ నొనియందెనో తెల్పు మన్నియన్. 224

గీ. అనిన విని మాని శృష్టమా! యావిమోహి
తాత్పర్యై విభ విష్ణుల! నమరవిభువి
నేకతమ్మనఁ జేర్చి తా! నిట్లులనియె
తెదరుఁజెందిన పడుపున! విడుచు కట్టి. 225

చ. వినుచు విభాత! మాదన! శ్రీ! విష్ణువనాయక. త్వష్ట తేటిక
ట్రేను కలచెట్టి కేరవ కళియమ్మరుఁ గల్గె విచారానుండురం
బును నదియెల్లవారలకు! మోహముపుట్టుఁగఁ జేయు నట్టివా
నిని మునుముందు నేను గని! నివ్వెఁజెందితి నేమి నెప్పుడునో. 226

వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.

క. నగచేది! నీవు త్వష్టకు, చగనిడితివి తొల్లి యతఁడు! వదలక యిపుడా
పగఁదీర్చుదొడఁగి యివ్వెద, ముగ నొనరించుట్టు లెంచఁబోలుదృఢముగాన్.

ప. మఱియు నమ్మంబపంబుదు

క. గృతీమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృతీమనాశీకనయను! గృతీమశక్తున్
గృతీమన్విక్షరవర్మలఁ, గృతీమనాశకుని లలితె! గీర్వాణవతీ! 228

న. వారి కను గూర్చి కే విమల బ్రహ్మకవేంద్ర నివ్వెఁజెందితి ననుచు మహేం
దుగ్గి కదలిపడి చక్రేధరున క్ట్టలయె 229

ఉ. ఏకము త్వష్ట నన్ గదిపు! నీకజలోదకు! యావిచాహనుం
డెక్కరణిన్ మనంగఁదర! మందులకేగుదు నేమిసేతు నిం
తెక్కడిప్రాణముత హిమగిరిందుగ్గిఁదగూడ నరాతివర్ణము
దొక్కఁడు తొక్కిలన్ మును ర! యోర్ధతమృంపత యెల్లగల్గునన్. 230

క. అని కలశశతమకతమున, వరదురుఁ గడుగడలుచున్న! వానపుఁగని య
వ్వనరుచానేతుండెలనగ, వొనరింగ నిట్లనియె జడుపు! యడుపుచు వేగన్. 231

చ. వెఱువకు దేవరాజ! ధృతి! నీనరపోషఁగ నెవ్వఁడేని నిన్
బొలిగొనునంచు నంచకు ప్రాణుం కళితేశ్వరుఁ డిందు నేరితే

—* హిమవంతుడు శివు నేరుర్కొంటు *—

మ. పరమేశ్వరుడు సర్వభేదగమనంబు * భాస్వి నాత్మోపకం
భవించి కేవల కాలించి నిజగతిహృదయంబు సో
దరులకు బుద్ధుల తామసోత్తముల దోలన్ నారినాచుంగఁ బం
పి లహరి దానును కేరణంబు కు మెన్ * కృష్ణాక్ష విశ్వేశ్వరున్. 242

సీ. భేదములగణబృందమున్ 4 భేదీమాన్
యాత్మమున ధన్యతనుగంటి * ననుచు కలరె
దైవతాగ్రములును దరాదగలంబు
బాలి మది నుల్లసిల్లెన్ * పోష్యమలక. 243

శ. కృష్ణాక్షులకు బుద్ధులరా, కాంచ భుక్తేను 5 కేవల * కమలకణబలం
బుం బర్వతలమును నెరుచు బిరుదులన్ కలన్ గాను సాంబలకన్.

శ. కిరీటాకరు గాంచి * యురుతరానందంబు బాంసీదోరం దగిలి. బొదిరపును
తైలరాజనరుడు * శర్వునిజేరి నమస్కరించె హితకామస్వితముగ. 244

సీ. దగవిక్రమలకు గాంతి * దక్షోత్తరాం జేయు, దివ్యరక్షీకదీధిరులతోడ
కలభారతనగ మంచు * గదిలిపచ్చిన దరాన్, జను బరివర్తయానంబు నొక
మాడ్కులు మెగొండ * నాగనైర నన్నని, నావల్ల పట్టన శ్రుములతోడ
నెల్లజగంబుల * కెరకమిప్పిను భాస్వి త్రరాక్షేసు భూ కణముతోడ

సీ. మేటి కతనాల సామస్తల * నిశీమితోడ
నమి నుచు కెరగిరిక * నుర్రులబుద్ధోజ
ముఖపు చింతనప్తుఁ గొరలు సోమైగమమితోడ
నమరు సర్వేశ్వరుల గుం * లంబజపుడు. 245

సీ. ప్రభునివాపల చుండెన్ దక్షులందు, కాత్మమందు * కృష్ణాక్షులందు
బద్ధగుభువు బును గురుపట్టనా, కంజలియొచ్చి మ్రోగెన్ హిమవంతుడు

శ. పెనుకన్ మలరం గన్నె మెనగొందున్నట్టి దేవ నాథుని గుం
గని యుచ్చి మ్రోక్కరిగి నా దివప్రార్థక మింటు శివున్. * బాత్రాధింశన్.

—* హిమవంతుడు శివుని ప్రార్థించు *—

మ. సకలాబంధము లేలునట్టి దొర పి * సర్వామర శేషితో
నొకఁడొ కొండలకాపువీటి కిటులన్ * గొప్పొప్ప విచ్చేసి నా

నిరుమారిక భయః పెండ్లియాడు భలఃపనోవిశ్వైకచిత్రంబు తా
మరతాదుర్బాహుమాన్యే హారంబు చకటిబా నక్ష్త్రోజేష్వరా | 249

క. నిండాదుర్బాహుమాన్యే ముఖిగ నుము నిలికొనునది కలకొంటివి నూ
నిండాదుర్బాహుమాన్యే హారంబు చకటిబా నక్ష్త్రోజేష్వరా 250

గీ. అని యిందు శక్తిగొడి కైకొనెను సైన్య
నము నిండాదుర్బాహుమాన్యే హారంబు చకటిబా
నిండాదుర్బాహుమాన్యే హారంబు చకటిబా నక్ష్త్రోజేష్వరా
నిండాదుర్బాహుమాన్యే హారంబు చకటిబా నక్ష్త్రోజేష్వరా 251

— ౧౦ శ్లోకం జూడలేదు కేవలం ౧౦ శ్లోకం జూడలేదు కేవలం ౧౦ —

౧. పానపానములను నిర్మింప నున్న
శివు నెరుక్కొని చరమాది శేవాపాంతు
మేనకకు దెల్పినవాని శివు మున్నామపుణ
నాంబు నిర్మింప నున్న 252

వ. అంత నారదాదు నిగమింప నున్న మేనకాంతంబురంబునకు జనుడు
సన్నేహ మున్నవనునది నిర్మింప నున్న 253

గీ. ఈశ్వరుని దివ్యమామలనునది నిగమింప నున్న
మేనకకు దెల్పినవాని శివు మున్నామపుణ 254

క. అని యిండ్లను నిర్మింప నున్న
నాంబు నిర్మింప నున్న 255

— ౧౧ శ్లోకం జూడలేదు కేవలం ౧౧ శ్లోకం జూడలేదు కేవలం ౧౧ —

వ. శివుడును మేనకాభిషేకము జేసిగి యున్నవతి యహంకారంబునకు గినిసి
యాపె కజ్జానం బినుమడింపజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె. 256

క. మీ మీ సేనలు గొలువంగ, కుములతో నొక్కరొకరు * నేర్పున గిరిను
తామునిపురమున కరుగుం డామిఁదను నేను వత్తు * నభిమత మొప్పు 257

అ. అనిన హరివిరించులభవు నభిప్రాయ, మెఱిగి సైన్యమెల్ల * నొకపుమిఱ
వేటువేటిదిర్చి * వేగంబె సురలతో, సాగుడంచు వంత * నన్నసేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుడు దివ్యలన్దెల్ల నెఱింగించుట *—

- క. నందున గంభర్వులు చాగ, నుండున నులరార విలువసాములు దుస్తుల్
చాచుకొని బట్ట వెడలి, న. నుడువ నట్టలు చురుకుజతతో నడువన్.
- క. నారుచయుల్కొన వలవ, తిరుల : న్యమల మోగిత * జిత లలముకొనం
గా రిటు నూర్పుము తెంపాల్, నే నంజులచ్చియెంతో * సింగారముగా, 260
- గీ. వారక బడకొనడుత్తై కె యుగం, కనువీ న్వివచునిగాంచి పర్వతేంద్రు
నాతో నుండు నునవిండు రాజులగాను ముల, నెలకొనచు మనచి * యిచ్చుచునుడు
- క. శేరిరి సిగళార్చు చాడెయ్య, కిరకు చుండు నునులు * నీరారానగీ
తంకని నెలకొనెను, నే నంజులచ్చు నాచు నన్యగానన నుడువన్ 262
- చ. నీల నిల నేన ప్రావృతం, ననునానగ నును చక్కగ నుండునెలకొనగ : న
జ్జనకతియైన మనోన్, నుండు గంభాను న్మరకధి * పానం నుండునెన్,
- క. తరణే నాకిచ్చుచున, గానవీరింబని నానకును నునున * నింతలు ననలు
జనెలికల హిం, నాన నుండునెన్, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
- క. నారుచ నుండున, నెలకొన నీరారానగ నును చక్కగ నుండునెలకొనగ : న
నాడుగని నేనయిన నును నుండునెన్, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
- క. నావుడు నాడున, నెలకొన నాచు నుండునెన్, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
ప్రావృతం నాచునెన్, నాచు నుండునెన్, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
- మల్లతోకిరి, నుండునెన్, నాచు నుండునెన్, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
గంభాన వి న్మోక్షగాన, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
మతనంబున నీరారానగ నాచు నుండునెన్, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
ద్వింతోకిరిన మోక్షగాన, నీరారానగ నాచు నన్యగానన నుడువన్,
- తరల. అనుడు కాడన నంతలోన ముహూదలుండు బలంబులన్
గొని ముటామటె రాఁ గనుంగొని * కూర్చుని గొంతు తాఁ
గనుము మాని యితండా శివుడనఁ * నాడనంగ లతాంగియున్
ఘనుడికెట్టిదొ నాదు ప్రతికిఁ * గాంతుడంచెద నెంచుచున్. 263
- క. జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ * నరుదేరంగఁ బె
నక్కున నలకూబరునిన్, గ్రక్కునంగని మురిసి యితడె * గద శివుడనినన్

డి. కాండల మూలచెప్ప మునికాండముతోడ మహామ్రుం డత్తజీన్
 బాడెమిదోడగా నమవ * భు భరరాజ్యుతి గాంచి పొంగుచున్
 మీడెగదా శివుండనుడు * వృత్తిహారుం దితడెంచు నారముం
 దాడ నికెప్పడో శివుండటంచు నుదిన్ దలవోనె మేనయున్ 20

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంపుచుండ నోను * భీశుండెంతో నిలుగా
 దటాలునన్ బలంబుతోడ * దారసింపగబ్బురా
 మిటారి సంజరం బెసంగ * మిన్ను చుట్టి యట్టులన్
 జటాలుగాంచి యీవలంతి * శర్వుండేమొ కన్మనెన్ 21

అ. చంద్రుండితండు * శర్వుండుగాడని, పల్కె: దపసియంత*భాస్కరుండు
 కనులగప్పి వేయు*భరమరీచినహస్త, మడరివెలుంగరా శశిమంబునొంది. 272

ఆ. ఇతడె యితడెచూడు*మిశ్వరుండనమేన, మానిశివుండుగాడు*భానుండనుడు
 బ్రహ్మయుషులు మునులు*వరిధవంబుగంగొల్వ, నాహిరణ్యగర్భుండరుగుడెంచె

వ, కనుంగొని మేనకయును దాపననాయకుడొ.

వనమయూరవృత్తము: దేనముని చూడుమింక * కేటియినింపొ
 పావనకలామయుని * బ్రహ్మమునిగేయున్
 బూవిలుతుంగెల్చిన విభుండొకొయనన్ రా
 జీవభవుండెడని * చెప్పె మునియంతన్ 27.

సీ. కోటికండర్పుల*కొమరారు సామ్రాద్రి, యంగజాలు మేల్మిసోయగముతో,
 శంఖచక్రగదాది * సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హస్తములతోడ

కట్టిన మేల్మి బంగారుపుట్టుంబుల, దట్టుంబులొ తళ*త్రళలతోడ
 నుండుండు రవికాంతి * నొప్పారుచున్న ది,వ్యంజైన యల కాన్తుభంబుతో

గీ. డంబుమీఱిన మణిమకుటంబుతోడ, గడుచునోహరమైన ముఖంబుతోడ
 దయను వెడల్పు వనజసో*త్రములతోడ, విష్ణుదేవుడు విచ్చేసె*వేల్పులలర

క. కనుంగొని మేనక పెనుముద, మున నటలే దితడెశివుండు*మునినాయక!
 న్మనుడు నతడెడెడు కేశవు, డసఘుండు శివుండెంతకన్న*నధికుండు చేలి

ఉ. ఆతనికన్న మిన్ననొక * డైనను లేడిక నారడే జగ
 ద్రాతములేలువాడఖల * పాలకపాలకుండిధ వైభవం

జాతతదేవదానముకః । చంద్రిహరుండు హరుండు భాతిలో

నానాతేన్దు నిర్మలకః । చంద్రిలో నర్మలకః చూచితి ।

277

శ్రీ. ఆదిగః పరిమలచంద్రావతీమన్మయముః

జనమనీషామూర్తి మేగోజః । తమను శ్రే

మంచి శ్రేయముదాలవి శ్రీ. మంచి తనకు

జనకు శ్రేయ తలచె మున్ముగములంగు.

278

చ. మేదీయు నంతరంగంబున,

ఉ. భన్యుఁడొకన్ నిరీర్వుఁడు ॥ భక్తుఁడు శేషు నిజాత్మభావమున

భన్యరవంబునై భంజు ॥ భన్యరహిణి క నిర్మలమైన

మాన్యవిభవరంబునై చను నున్నట్లులు భన్యరనిర్మలమైన

ర్థన్యుఁడు నాడు పుత్రకను ॥ చాచురగానినై చంద్రిమ

279

శ్రీ. పేక్షతో మేన యిట్లు భావించుచుండ భక్తుని నీవొగ్గుచు నర్మరమున

నగనతీగర్వనిర్వాపిస్త్రమేయుఁ డగుచు మేనపక్ష నిసగవారియొకొలువ,

— ౪ — వంజుచు మేనకుఁ బుత్రిని బాన్డు.

క. పాదగాంధీ విరామిన్ నల్లదండో । గోదావరేత్రః । పుత్తనీయః

జడఃపదతో । బలసిలునుబడిగె నిష్వసిం గోదావరే । చక్రశ్రేణిః ॥ 281

వ. అనునంతలో నమ్మితిని శేషగమంబులతోడ భాగ్యము లొన గొలువ నివంగం

గొండలురూపభంగముల ని నాత్మరహమాహంబులనిపింపి రిహం గొండలురూ

తామర్మరభావములు మరెగొండరు కరుండులును గొండరుకక్రమంబులును

గొండరుచక్రమంబులును గొండరుశక్రమంబులును గొండరురూపులును

గొండరురూపులును గొండరుకరాళులును గొండరుహిమశే

లును గొండరుహరిశేషులును గొండరుముద్గరహస్తులును గొండరుభన్యరహస్తు

లును గొండరుపరశేషహస్తులును గొండరుసహస్తులును గొండరుశక్తిహస్తులును

గొండరుగదాహస్తులును గొండరుముసలహస్తులును గొండరుహలహస్తులును

గొండరుశూలహస్తులును గొండరుభిండివాలహస్తులును గొండరుచక్రహస్తులును

గొండరుత్రకచహస్తులును గొండరువేత్రహస్తులును గొండరులవిత్రహస్తులును

గొండరువిరుద్ధవాహనులు గొండరునిరుద్ధవాహనులును గొండరుశంఖవాదులును

గొండరుగోముఖవాదులును గొండరుఘంటావాదులును గొండరుడమరువాదు

హరి శత్రుగోపకృష్ణుని శత్రువుల సేవల నొప్పునబుద్ధుడనై
తన శత్రువులన్నియును విడిచిపెట్టెనాదోమనో బోధించుకె.

216

సీ. కెక్కడిచుక్కను నెరుగ నున్నానెందుల జూరీకై ప్రజ్ఞానవల్చె నెం
కెక్కడిచుక్క నాతనయ్య కెక్కడి వాజులను దెచ్చి నెరుగ నీం
కెక్కడి యుగ ప్రళయము కెక్కడి కెక్కడికిండ్లె యందుల దా
తెక్కగమైన ముఖమున * తే గురు పీఠాభిషేకములంబులెనె.

216

క. బోపంబును దాపంబు బోపంబును గమనించు గమన గటుపొన్నక
బాపంబని బెనుదీయక, తాపనము విజ్ఞుడొనఁగెఁ * జగత్తు మోలంబులెనె.

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

క. పీఠిఁ దున్నెనవ్వఁబడి, దాని * పుమెనె తేనె కలదున్న బిళితే!

జేరంబునూనుకొని నా, నా నా బుకుమారెఁ బుడఁ * గడఁ కెఱియలక. 218

ఈ చిన్ననాడె నీవు * కెత్తున తీ శివ నీయు, జంతులెప్పి తప్పుడప్పగింతు
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతు * గట్టులదొర తోడ, నే జనించె బెడఁద * యెంతయేని.

క. మరల నుల కేన్న దుడుని, మరలుకొననే జేయఁజాలు * మంతరమిడి దు
శ్చరతవముసేయఁ బంపితి, నరె! యావిభ్రమైన ఫలము * నమరించుటకై.

గీ. దాగి రిపుడెందుఁ దెల్లగళిద్దాల మేలి, యయ్యవారలు కెఱువదు! నార్తిదతుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట * జాతహోయె, మాయలాడి మునలిసాని * మాటలాడి.

వ. అని కుమారికాజేరఁబిలిచి కటకలుంబడి విలపించి యిట్లనియె. 212

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

చ. అశట కుమారి! నాకడుపు * నాఁడిపెట్టితి వదిలివంశముక
వికలతనొందఁ జేసితివి * విశ్వవిమోహకమైన నీదుపు
ట్టుకయును నందమందము లోటో వనధికో బడఁద్రోసి తోసి తా
వక మునివేక మెంతటి యశస్థుని దాఁగొనఁజేసె మాకిటుల.

213

సీ. రాజహంసమును బాఁటగఁదోలి వాయసం, బునగేలదాల్చుఁగాఁ బూనుమాడ్కి
దంతావళముఁ బాఁటవడిమి నైచి నికృష్ట, జంబుకంబును జేరఁచె నెడుచాడ్పు
తండులాన్నముఁ బాసి తవిటిరొట్టెనుగాల్చి, మెండుగా వేడ్తతో మెనపుపొల్కి
హైయంగవీనంబునవలబోఁజల్లి తా, నుగునూ నెఁద్రావకో గోవగువిధమున

గీ. బ్రహ్మవిద్యకు వినినాడే నాదులోక్త, తేల్చుతవుగాధలపై కనలగోడమాదిరి
 జేపడలంబుదిగవలె శేషశాసనమున బెండ్లజడమొకట నుండినాత్రి!

బ. నిందితమయ్యె నీమనము నీనిందితమయ్యె నీనిందితక్రిమునన్
 నిందితరూపయ్యె నాదుడుడు నిందితలైతి భవత్సఖిమనమున
 నిందితనైతి నే నకట నిందితరూపయ్యె నీతిర్వచండుచున్
 నిందితమయ్యె నర్థమున నీ నీరజలోచన నికతంబునన్. 295

వ. కట్టు పరిపరిసిధంబుల విడుకుచుఁ బడమిన్దోపి మూర్ఛిమిమ లెనును బ్రబల
 వ్యాకులయై యమైనక హాహాకారంబులెనంగ నేడ్చుచున్నది నివాహార్థంబై
 యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరఁగి యోదార్చు
 చుండ నారదుండు సాంత్యనంబున నీట్లనియె 296

చ. అలజడిమాను శర్వుని యధార్థపురూపముఁ జూడవైతి వు
 జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమద్ది యిం
 దులకయి యల్కఁబాసి పరిత్రామమునన్ శశిహాళికి శిష్య
 డలవులెనంగఁగా నిది ద్రుతముగఁ బెండ్లియొనర్పు మాడ్చురో! 297

—* బ్రహ్మాండ్రాదిదేవతః మేకమే సమాధానముఁ బెప్పుట

క. అనిన విని మేన మునిగన్గొని దవ్వులకేసు మిఁకను * గుటిల! యనుటఁ జ
 య్యన సంక్రందనములు ల్లిట్లనిరద్రీశ్వరున నతికి * నతివిచయమునన్. 300

గీ. మేన! నా మాదునుడిని నొమ్మిన్ శివుండు పరమనుఖదాత నీకూఁతుఁభద్రతపము
 మెచ్చి యిసెనమిచ్చి యిట్టిచ్చెవరము, లేక పడయఁగవచ్చు నేలొననాథు.

గీ. అనుడువిని మేనచాలఁగ నొక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియెయేదొడ్డయైన
 నుగ్రతనుడెగు చుద్రునొకసంగ నాత్మజాతను జపంచుమీకేమి నమ్మెయి పట

క. అనన ప్తవులు డగ్గటి * యనిరెట్లు గిరింద్రపత్ని! యరువుగఁగార్వం
 బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ * కనుచితపాక్కుల్.

గీ. అర్థయై జగదీశ్వరుం * దరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! * యాదరమున
 నాత్మజనాసంగి పాణిగ్రాహణముఁజరిపి, పంపు మొండన కిపుడువై * భవముదనర

క. అనినన్ మేనకయనెమీ, మనసొప్పగ టారిచేగు * మారిఁదునుముదా
 ననుగాని శివునకీయను, చనుడిఁక దవ్వులకు నాదు*సముఖము విడుదీ! 303

—* హిమవంతుడు మేనకకు సమాధానము చెప్పుట *—

మ. అనంతక నిరవాహుఁ డాత్మకఁడె డాఁయన్వచ్చి యోదార్పి యి
ట్లనియెన్ బేలబిడేల యెట్టిభువ లాఁక్కారమున్ జేరిరా
కన కవ్వారల నెక్కలాడఁ దగునే ? కల్పాజ్ఞః సర్వేశ్వరుం
డనభయం జాతసిరూప మారయఁగ శక్యంబానె నీకెంతయున్ 306

క. నానావిధ రూపములఁబూట బసులమోగఁగఁచు * ముద్ధేందుధకుం
డానీతి నీవెఱుంగక మానినె యింకఁబోరాది * మఱుగుటమేలే?

ఉ. మాను క కంట శోకముడ * నూనము తెమ్మ రయమ్మనన్ బ్రయం
బూని విగ్రహమున్ కలుపు ని మున్న తెమ్మనఁగ నున్ను నీవునున్
ననును గూఁచు పోకఁచు * పక్కముగా నెరంగుంగఁజెప్ప మే
త్రాణనతః మదన కలుపు * పన్నుగ నావహించు నీయెఱున్. 307

వ. అనిన విని మేనక కనుకమానక హిమాచలున ప్రియైనయె.

ఉ. నానదశయి కిన్నె కను * నాభి కి శతయనఁ ద్రామఁగట్టి యె
కాపనిలైన తెయఁబుడ * దార్పణి నంతయెఁగారి శూలికిన్
గవలెనంచు నీయఁబుడ * గవలెనంచు నీయఁబుడ * నీమిదు మున్నెన్ను మన * కిండు కిండున్నె కిండు నీమిదున్ 308

ఆ. అట్లుగాకఁ దప్ప * యనునందఁగఁ బట్టి పట్టి పట్టి పట్టి * మాధిగాను
కాయ మేను వానినందఁగఁ బట్టి పట్టి పట్టి పట్టి * తెల్లముగను.

వ. అని పలికి దుంపిల్లుచున్న తెల్లకేఁగఁడు మిల్లగుఁ గాల్పన నిల్లనియె. 309

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానము చెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యిదేల నీదుమది * లెదయు మాతెను దల్లఁగఁమగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము లునేక మెఱింగినదాన నీవియి
పొల్లుగ ధర్మమున్ విడువఁబోలునె ? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లనురాలి నేలెడు మఁహేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచిలే ? 310

వ. ఇక నందఁగాఁడు గాడందు వేని వినుము.

గీ. లీలచే బలుతెఱుగులఁబాలచంద్ర, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటుతత్తరంబుఁ
జెందవలదిక వేగననఁశివున కిచ్చి, పెండిచేసి యిలన్ బేనుపెంపుఁ గొనుము.

౪. అటుసేయకతక్క-క నే, విలులానునిదక్క నన్నునిన్ జేపట్టన్
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, విలుచెప్పితి లాఠియొక్కఁడెంచుతల్లి! 312
౫. ఇట్లుగాక యెట్టకేలకీవు దిట్టరసంబున రట్టసికోర్చి పెట్టిదంపుపట్టుతో నన్నుఁ
బెరవానిశిః గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకవముట్టు నారయుము, 313
6. పంచాననధనముగు నన్, గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిఁగొనఁగలడంబా!
పంచాననధనము నిలన్, పంచకమతి యొక్కనక్కఁవడయు నె యొందున్. 314
౭. అవినవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.
8. కన్నకడుపౌట నెక్కుడుకక్కురితిని, గాసిపడియిట్లు లలమటఁగొంచుటయ్యెఁ
గాకయొక్కరి కానైనలోకులట్టు, లేనును మిన్నకుండనేయెల్లఁగనుచు
9. వేడుకుగొన్నబాలయిని * వేడ్కవరించె గపాలి నెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును * గన్నడ రెండును నేమిసేతునం
జేడయినన్ గుణంబొకటి * యేనియులేదీక సాటివారిలో
నాడువిధుండు నేనుఁగడు * నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316
౧౦. మిగుల బుగులుసేయఁదగునొడలిబ్బంగిఁ, గరముచూడ్కికధికభరముఁగూర్చు
వెలయునీ త్రిశూలికిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుఁబోజిఁబట్టియీయవలయు
౧౧. మేన యిట్లు మేరమీటి దుఃఖంబుతో, నగడుఁజెంది పొగులనబ్జభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు * చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్వ * మొకపఱతు
౧౨. సర్వజగన్నిధానుడయి * సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి * సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి * సర్వనియామకుడై తనర్పు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁజాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319
౧౩. మది నిట్లుదెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోసమున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొడవఁగ ననియన విని నగఁ, బొగలుచు నగరాజవరునిబోటి యిటులనెన్.
౧౪. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగవెంచక చెప్పెదు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు * నెంచితి పట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ బ్రోయరాదె? విను * మీయను గుడున కేను బుత్రికన్
గోటు లిటులఁగించిననుఁ * గోవిదు లెంతకునైన దంటలే, 321

—* సనకాదులు మేనకకు సమాధానము చెప్పుట *—

గీ. అనుచు సనకాదిసిద్ధు లొట్లనిలి మేళ!
హ్నుకల విడు కంభండు * పరయకృపను
నీదు కూతును మెచ్చి మోన్సింపి యిట్లు
మెండ్లియాడంగ వచ్చె భా * వివు మదిని. 322

గీ. అనినవిని మేన వనరుచు * సనియె యిటు
నుగ్రునకు నాదు కూతు నే * నొకంగ నెవుదు
మాగొడవ యేటి కేక మీకు * మానిపొందు
సిద్ధులార! త్రిలోకప్రసిద్ధులార! 323

జీ. అనినయంతః బద్ధశబదాలింపులు, మునులు చకితలగుచు * మూర్ఖురాలి
యల్ల మెట్లు చక్కనొందివనగుననె, కలకంజెంచి వెజుంగుఁగొనిరంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుచునుట *—

జీ. మాటలపొం దెఱింగిన రమాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిటుపరు * వయిగఁ జెప్పె బురంధ్రిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నికను * బొల్పుగ విన్ను మదుక్తిఁ గన్ను నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె * ప్రాథవ మందును భాగ్యమందును 324

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గుఱిజోజ్జ్వల! మానులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మదిన్ బగదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున * నారసిచెప్పిరో యొప్పుఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ * శాలిని వీ వగ రాజగేహినీ! 325

జీ. ఐనను సుంతవిన్ను శివుఁ * డద్భుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండునొక * పోవడిఁ బోయెడువాఁడు గాఁడికన్
మానిని! యెట్లుసూచి యనుమానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁబాడుమీ మరల * మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్ 326

జీ. ఇత్తటి నీదుచి త్తమున * కెంతయు నచ్చిన నిమ్మ పుత్రిక
హత్తకయుండె నేనియును * నడ్డమెనీక మానివేయుమీ
యుత్తమమైన మార్గమిది * యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివిభాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 327

గీ. వామదేవుడు గాఢమృత్యుఁ యామదేవుఁ
డతఁడు మధుఁడు గాఢమృత్యుఁ యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁడభవుఁడుగాఢైకఁ యతఁడభవుఁడు
దెగడకారయు నగరాజుడేవి మదిని.

౩౨౯

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ. నిర్గుణుండయి ధాసిల్లు విశ్వపురుషుఁ డిట్లు లోకహితమునకై యెలమినవతఁ
రించె నీతఁడెకాఁడె ప్రకటించెజగము, తెల్లవేదంబులను నెల్ల నెఱుంగు మబల!

ఉ. ఈతనిచేతనే పాడమె యీశ్వరశక్తికృపాళువీ జగ
న్మాత యజుండు నేనిక నమర్తులు మర్తులు సర్వభూతముల
భ్యాతిగ నీతఁడే భువన యాండములన్నియు నేలుతేడు నీ
వాతరతనదొలంగి నిజమారసి భద్రములొందు మన్మథి!

౩౩౧

— * మేనక మరల శివునిజూచుట కొప్పుకొనుట * —

ఆ. వద్దనయనుఁ డిట్లువలకఁగ విని మేన, మనియొకింతబెదరు యీ మాని తుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె యీ గోవింద! యిపుడేను, మరలజూచుచానామారహరుని.

క. ఈమాతైనను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరెనేని యీ రామనొనఁగివే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాన్మము బొంపులే దుహీనదర్శితా!

౩౩౩

ఆ. అట్లుగాకయున్న నమృత, మీరెల్ల, కోటియన్నములను గూర్చినను మ
దీయతనయనీయదిట్లమిది నామాట, వినుడు దీనికన్న వేఱులేదు.

౩౩౪

క. అనుడు ననజాక్షములుగను, ననిమిషులకు లనుమతించి యభవునిచేరన్
జని రన సూతుని గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్పమనుచున్ బీతిన్.

శా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితానందోల్లసన్మానసా!
సూనాస్తాంతకలింగపూజనలసచ్చుభ్రాత్రేనాగాంబికా
ధీనాంతకరణా! దిగంతవిలసద్దీప్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! ధైర్యాతిహేమాచలా!

౩౩౬

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

వణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ

జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ప్రభుత్వము

శ్రీ శివ పురాణము

మొదటి భాగము
మహాభారతము

మ. ప్రిన్సిపాల్

మహాభారతమున కి. శ్రీ శివ పురాణము

మొదటి భాగము

మ. ప్రిన్సిపాల్

అక్కడకుండు శ్రీ శివ పురాణమున కి. శ్రీ శివ పురాణము

శ్రీ శివ పురాణమున కి. శ్రీ శివ పురాణము

శ్రీ శివ పురాణమున కి. శ్రీ శివ పురాణము

శ్రీ శివ పురాణమున కి. శ్రీ శివ పురాణము

శ్రీ శివ పురాణమున కి. శ్రీ శివ పురాణము

—* చివ్వు ప్రార్థన చే శివ పురాణమున కి. శ్రీ శివ పురాణము —*

గీ. అనుచు హరి యిట్లు అర్చింప * నబ్బచూడు, దమరకార్యచిక్కిల్లో * నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబునంది చూడ్చి, కలమికలిమిపొసంగగ * నెనకమెనగె.

వ. అంత నమ్మిహాదేవునిదివ్యరూపంబుఁ జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై
శిరఃకంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదునిజూచి మేనక నిటకు
దోడై మృదుడు నతండు మేనక జేరఁబోయి యిట్లనియె,

౧. రమ్మ మేర విశాలాక్షి * రాజ భూషణ
జూడు కరుణాభయార్పణ * సుకుచిరంపు
రూపుః శైవోన్మయవృక్షాః * శేషసూత్ర
నీయవిద్యాతమం బది * పాయు నిపుణు.

5

— :: మేలక దిగ్గజం బొలి నమాననిగిగిది * —

వ. అనిన విని మేనక యత్యంత కుకూహలన్వృంతియై సంతసంబునఁ బరిచారికా
శతంబుతోడ వచ్చి దపుడప్పులనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

నీ. కోటిమన్మథలీలః * గొనఁజాలు చక్కంద,నంబు మేలొందు రూపంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతః * గొఱతఁబెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమండలమువాఁడు
కోటివంద్రమనుల * కోమలకళల ర,మ్యంబైన నగులేమొగంబువాఁడు
కోటింద్రవిభవంబుఁ * గుడువపెట్టుకొను ది,వ్యంబైన మణిమండనంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు * చందనాను
లేవనసుగంధబంధురాటోప మెనఁగు
వాఁడు రుచితరామూల్యోవస్త్ర యుగ్మ
కలికుండగువాఁడు శంభుండు * గౌచరబడియె.

7

ఉ. పూచినచంపకప్రసవమున్ నిరసించెడి మేనిచాయవాఁ
డేచినతేల్లనిగ్గుల జంయించు కచప్రచయంబువాఁడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ * కావలమై యలరాసువాఁడవ
ర్ణాచరసంభృతో త్తమధానంబగువాఁడగుపట్టె మేనకున్.

8

రీ. గంగాయమున లింపుగదసి యిర్వంకలఁ, జామరంబులసేవ * నల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడుసుందరంబుగీత, శ్చత్రంబువేడ్కతో * సంతరింప
సిద్ధమకంబు వాసిన్బొంగి ముందటఁ, జెలువుగ నృత్తంబుఁ * జేయుచుండ
క్రాంతికేకపుల్ * సంతసం బిగురొత్త, జమనినాదంబు * సంపడింప

గీ. పరంగ విశ్వావసుండు నశ్చరలు మ్రోల
నాగుగా మృదుగీతులఁ * నాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యాహ్నాయములను జదువ
వలరు శంకరుఁ గాంచె శీతా దివత్తి.

9

క. నందియుఁ బుత్రుడై త్తము, నంది పసందొచ్చు మ్రోలఁ | నలకుచు నిలువన్
గంధుఁడై బుధుఁడు నమర కా, శేనుభద్రునిఁ జూచె మేనఁ యింపలమిఁకొనన్. 10

స. కాచి మేలక బా విన్నుఁ యిచ్చి నడు ప్రాసించి హర్షించి నుదిసిథా వించెన్ బిల్లు
వర్మనాప్తతి శేనునుభవ్యనిఁకను, భవ్యుఁడు గీం ప్రుః యెఁతయుఁ దభ్యముగను.

— * మేలక రచ యదహరమున ప్రాసించి యెచ్చి హర్షించుచు * —

క. అని మును శివదూమణ చే, నినదానిక హమ్మకొనుచు | శివుఁడను దా జో
తరుఁడేసి వినయమునుఁదర యనుచితముచు ప్రాప్తముచు | నంది చేసెల్.

సీ. శివు నెదుర్కొని చరమాట శేయుచు, అలకమవిభవాన్ధాత్మియై ధామమునకు
మేనచుడు జులిప్రం మనివాడవాద్యు, ములుసెలఁగట రాక్షసామునకుఁదరలే.

— * నాని ప్రేమ శివుని జూచుచు * —

క. మేళంబుల మ్రోలెలు విని, కాళికగు మగనిఁజూడఁగా నాగరథా
నాళిక నేత్ర లెంతయు, మైలంబుగఁ బనులు వదలి | వచ్చిరి తోడ్పాట. 14

చ. చెలువ యొకర్లు మజ్జనము | సేయుచు గుంతలబృందమందుఁ దా
పుల విలసిల్లు మూర్ఖమును | బొందుగఁజేర్చినజేత మేళముల్
సెలఁగుచు మ్రోయ శంకరుఁడు | శేరఁగవచ్చెనటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గముచ | నష్టకీలునిఁ గాంచె వేడుకన్. 15

ఉ. రామయొకర్లు నావని నుకమ్మనఁ జేరిచి ప్రవృత్తిమ్ముచున్
సోమకలావలంబునిఁ గొనుంగొనఁ గుజ్జని గించి చంద్రశా
లామహిఁజేరి విభ్రమవిలీలాసవిశేషములొప్పఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని | గోపతిశేఖరతేజసున్ దమిన్. 16

అ. పరితియొకటె శేస్తుఁడజ్జఁ జామరమును, తేరఁదాల్చి రసమ | చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు | నిచ్చేసె ననఁగనే. యట్టె నచ్చిచూచె | నభిప్రూపి.

మ. పులిసశ్రోణి యొకర్లు జల్లుపలువన్ | బొంతమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులలై లేంద్రనుతామసోవిభునిఁ గొన్నోనెంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని చామసాణి రశరణ | నాటంబుగాఁబట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్ననియె నశక్తిందర్పదర్పావహుణ్.

ఉ. శామినియోర్తు సాపదగఁ * గాంతరండు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గమవిభంబనప్రమథఁకాహాశతూర్వము లాలకించి స్వ
స్వామిశ్రీమొక్కి సెల్వఁగొని * చావడి బల్బడిఁ జేరిచూచెఁ గాం
తామఘరాంగనుండును సుధాధరశేఖరుఁ నోర్పులూరఁగన్

19

చ. కలికియొకర్తు కళ్ళులకుఁ * గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలము * బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక * హస్తమునందు శలాఁకదాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ * గామమదాపహుఁ గాంచె జెచ్చెరన్.

20

క. పెదవిశి లాక్షను గూడుచు, నదనున నొక యందకత్తె * యగు బవరా ల
య్యదె శివుఁడువచ్చెనని విని, మాదమున మొగసాలఁజేరి * మురిసె గనిమానుని

ఉ. నుందరియోర్తిపాదముల * సొంసెనలార నలకకంటు చే
తం దకుకొందురంజనముఁ * దా రచించుచుచు శావ్యసిన్వసం
బుఁ దమకంటఁగ * టపి ప్రామాదముతోఁ గిటికినఁజేరి చూ
చుం దుకేందుశేఖరుని * జెచ్చుగఁ బచ్చులు పుల్కరింపఁగన్.

21

గీ. బిక్కకచ్చకచ్చగంధి * యొకఁడొచ్చు
విల్లుకేళికి. బైకొనుకేళి శివుఁ
మేళములమోత * మెలత మగనిఁ
ద్రోసికొనఁబచ్చి వేగ నిండుధరుఁ గనియె.

22

సీ. సనసుండలమునఁ బూదనమొందుచునిశుఁ, జేరిఁన్గొనె నొక్క * చిగురుబోడి
వేసలిఁజేరిఁగిరివిలగూర్చుచులిపు, డాసి కన్గొనెనొక్క * లానురాంగి
మొగమునఁగస్తూరిఁబొల్లఁబీర్చుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క * తయవకంటి
పుక్కిటఁగప్పురంపున్ విడంబెనుచు, హరుఁజేరికనె నొక్క * యన్నమిన్న

గీ. కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క * గుబ్బలాడి, తివిరిబాలేండు శేఖరుఁ దేజిచూచె
పువ్వురజమున మేనిండెఁబూసికొనుచు, వచ్చిశంకరుఁగ నెక్క * వాలుగంటి.

సీ. వీణెమీటుచునొక్క * వెలదిబాతాయనం, బుననుండికాంచె శంక * థుని ముదమున
చిత్రంబువ్రాయుచు * సింగారియొక తె ముం, గిలిఁజేరిచూచెఁగో * ర్తులనుపీఠు
బంతులాడుచుమేడ * వయినుండికాంచెగు, బైతయోర్తిశివుఁడ * బెల్లలెసఁగఁ
గవనములుచు, జేత * గంటంబుదాల్చియు, పురమెక్కిశివుఁజూచె * భామయోర్తు

నీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని తామిగురుబోలుతె, ల్ల ఘంటాపథంబందు హిమగిరింద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరుఁ బొందిపొరలి, కాంచిరెంతయువిస్మయాఁత్రాంతలగుచు
వ. మఱియొక ముందఱిపేధిలో

నీ. తననవ్వుబోలు నందపుమేల్చిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసెనుఁ జెలువయొకతె
తనమోవిబోలు నెఱ్ఱనమించుకేవుల, హరుపదంబులఁ గుప్పెనతివయొకతె
తన మేనిచాయఁబోలిన కుందనపుంబుల, భవుమేనరాల్చెనుఁ భామయొకతె
తనకురులనుదీటుఁకొనునీలముల నలి గళుమేడఁజేర్చె సింఁగారియొర్తు

గీ. తనదుచూపులబోలు నిఁజ్జంపుటాచీ, ముత్యములనొక్కమదిరాక్షిఁముగ్ధచంద్ర
భ్రమకీటంబుపైఁ జల్లెఁదలిరుఁబోఁడు, లెల్ల మేడల నిట్లు రంజిల్లిరవుడు. 25
వ. వే తొక్కపేటయందు

త. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి యజ్ఞాతములు
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రశంసనములఁ బరపిరి వేడ్క.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

నీ. ఈ ధన్యుడేకదా యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుడేకదా యీ హరిబ్రహ్మది, నెలింప చక్రంబు నేలు తేఁడు
ఈచతురుడేకదా యీ ప్రపంచములకుఁ, బంచకృత్యముల యోజించు దంట
ఈ కుశలుడేకదా యిమ్ముగా వడ్లనైశ్వర్య సమృద్ధితోఁ బరిఁగు మేటి

గీ. ఈ సరసుడేకదా మన హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరివరివిధములఁ
జాలఁగాఁ బరిశీలించి మేలివరము, నొసఁగి పెద్దాడవచ్చిన యూర్జితండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోలులు మిద్దియలం గాచిఁకొని తమకురంగటఁ
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చాదామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

నీ. హాలాహలముఁ ద్రావి యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయాశీరుఁడితండె
త్రిపురదైత్యులఁగాల్చి త్రిభువనంబులనెల్లఁ, బ్రోచినమగసిరి ప్రోవయి పాడె
దక్షాధ్వరంబు విధ్వంసంబొనర్చి జే, తేల శిక్షించిన జెట్టి యితఁడె
కమలజ విష్ణుల కలనెడఁజేసి లిం, గాకారుడైన మహాత్ముఁ డితఁడె

గీ. చెలిమియలరంగ నమ్మఱ్ఱిచెట్టుక్రింద, ననకముఖ సంయములకు నొత్తరపచార
బోధనంబొనరించిన బొద్ధ యితఁడె, విశ్వములనెల్ల బోషించు విభుఁడితండె.

చ. ముందుముద్రాచితం గొప్పమును మేనకలమున గొమారి కి
 కుమారునిచ్చుచున్నది * బాంతుడుగా నొనగూడు తల్లి క
 భ్యంతి మును నున్న మన * బండలు మెమ్మెండు నోనిరానెం! య
 ర్పించును గన్నులొండె పుఖ * మచ్చెను జన్మము భూతాగతిన్. 31

క. వారే సిరిలవారలు, వారే చెలువుగలవారు * వారే పలతుల్
 వారే భదువలలిట నే, వారలు శంకరుని గనుల * బడయగలిగిరో. 32

ప. ఇంకను గొందలు మచ్చెకంటు లిచ్చమెఱయ నిచ్చొప్పున హెచ్చుగ నుచ్చ
 రించిరి.

చ. కువలయనేత్ర కి యుమకుఁ * గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
 సుఃఖితభంగి వల్లభుని * జొప్పడఁజేసిన దైన మెంతయున్
 స్తనమున కర్ణమయ్యె నినుదప్పి మతోక్క తెఱుగుచేసినన్.
 కవకవ దిట్టరొక్కో! కలకాలము భూప్రజలెల్ల గొల్లునన్. 34

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వాఁపుందరి పరమేష్ఠిబడసి * సొంపొంది రెటుల్
 కందర్పజయుని జేకొని. యొందునటులె చిరసుఖంబు * లుమ క్షమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకామిను * లతిగుడమునఁ, జాల కైవారములునల్పి * శర్వుపైని
 ముత్తయంబుల రవలఁ గెంపులను బుష్పములనుసేనలనున్జల్లి * మురిసిరంత.

క. భూరితరవై భవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ * దురువిభవాలం
 కారంబగు గిరిరాజా. గారద్వారంబుఁ దఱియఁగాఁ జనుదేఱన్. 37

- * హిమవంతుడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిరోఁ బ్రవేశపెట్టుట *—

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవిభ్రాజద్గిరింద్రాళితో
 పురవాసాగ్రజనుష్ఠకాండతతితోఁ * బుత్రప్రధానాళితో
 సరవిన్ శర్వున కర్ణమీఱ వరపూజన్ జేయఁగావచ్చె న
 గిరిరాజేంద్రుఁడు ద్వారభూమికి వడిన్ * గీర్వాణు లుప్పొంగఁగాన్ 38

క. మేనక సువాసి నీతలితో నిఖలేశ్వరున కెలమితో గుమ్మమునన్
 దాసిరాజనమిడ న, న్యూరామోదమునవచ్చి * యుత్సాహమునన్ 39

గీ. మరలఁజూచెను శివు ననఁమానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన * దేహుఁడుహిన
 గానుశకలావతంస విభ్రాజమానుఁ, గాంత గుంతాననుమదామ * కలితపక్షు 40

శ్రీ శకుంతల చూడ్చి మరల్చుగడ, దనచలమున్ గాకయున్న * దస్వీమణి చి
 త్త్రం వికటాద్వికటేన్ భగ్నైః యోగతః సైబ్బలౌ నిజాశీయుత్సరమతియై 41
 క ముది గానో పదగోః కెచ్చిన నిభమగువర్షు నిశల * బ్రీచమగు చక్కం
 దలమును చకలెన తివుడన, నుకమలరంగ వియ్యుడేరేమానినియంతన్ 42
 గీ. తోడవచ్చి యువతలుఁతుహివకిరణ, నూర్చిగని సంతసించియిమ్మా స్క్రిబలి
 రహహానిర్భ్రతిభాగ్యమేమనంగనచ్చు, నెఁతయందువుఁబడింభి * యించెదనక్ష
 త. ఎందైనను గంటిమె చ, క్కండనమును నీడుజోడు * గరగరికయు మె
 చ్చుండగు కల్పియుఁటులన్, బొందికగల వరు నటంచుభోరొకొనిరాగిన్, 43
 బ. అయ్యవనరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుడు ద్వారభూమి నొగిన్ బురోహితయుక్తుడై
 స్థిరమతిన్ వరపూజ నల్పెను * శీతరశ్మికిరీటిక
 వ్యసునవాద్యములెల్ల మ్రోయగ * వారితోడ గిరింజ మం
 దింముఁజేరె మహేశుఁడత్తత * దివ్యసంఘము గొల్వంగాన్ 45

కవిరాజ విరాజితము. } చందును మాత్మవిస్మితమై తగినట్టి వివాహపుమందిర మం
 విరాజితము. } విందుభిండు గణావళితోడ ముసీత్తతితో నమరావళితోఁ
 బొందుగ నర్చవిధిన్ దగుతాపునఁబూజితుడై నివసించెలలిన్
 విందులుసేయుచుఁగొల్పెనీతామపవిత్రచరిత్రుం డగేంద్రుడటన్

—* పార్వతి కులాంబాహార్యమై వేదబల *—

ఉ. అనమయంబునందుఁ మహానాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
 వాసముఁజేరి కోల్చుటకు * వాద్యము లొక్కట మ్రోగఁగొండెలల్
 బాసజనంబులున్ దనదు * తల్లియు విద్రసువాసినియెల్
 వాసిగఁజేరి రాబుసిడి * పల్లకినెక్కి చనెన్ ముదంబునకా. 46

గీ. అంబికాపూజనమునకై తిరుగుదెంచు, నట్టి జగదంబికనుగాంచి యఖిలమునులు
 ననిమిషులు విస్మితాన్యులై హర్షభరము, సుఖవిలొకనములఁబ్రదిక్కి ననుపుపడక
 నీ, అల్లనేరెడుపండ్ల * యండ మమ్మంగఁజాలు. జగిగ్రాలు మైసిగ * నిగలదాని
 చిఱునపుదొలకాడు * సింహారతిలకర, మృందైన ముద్దుమొ * గంబుదాని
 ఘంటారసుకుము ల * మర్చి కూర్చిన లలి, తందైన కబరిభోరంబు దాని
 నాణిమత్తంబుల * హారముల్ రత్నహా, రంబులు దనదు వ * తంబుదాని

గీ. చూచుచుండెల్ల కంకణంకలిరక, రద్యంబు బొప్పుదాని జీవములకమ్మై
తొన్నదిబోయిదమ్ముల నొనంగుదాని, శివునక గునురతాణి జేజేలుగసిరి.

క. ననుగొని మదిలోఁ దల్పద, వనజములకు మ్రొక్కులానఁగి శివారనిభక్తితో
జెనఁగొను మదమునఁబొదలుచు, మనములఁదాపంబులెల్ల మానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు నత్తజి, జగదుబను వికసితాక్షి శివారసముల ని
మ్ముగఁగని విరహజ్వరమున్, దిగనాడె మనంబులోని శివిగులెల్ల జనన్.

గీ. అంతఁ గాళి కులాంబాసశిమర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సింగారమమర
వైభవం బేపుమీఱఁగ శివచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ శివహమునకు

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖమరాగ్రగణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి యందు రయమునన్.

—* దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట *

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్త విశిష్టారభూష
ణావళిన్ గయిసేసిరి బాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. ౨౩

వ. ఆనమయంబున.

క. శైలేంద్రుడు బావలకున్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి శివస్నానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టి నామోదమునన్. ౨౪

గీ. అంతటఁ బురోధనుడు జ్యోతిషాగమప్రవీణుడును నగు గర్గుండువేగ శైల
పతినిగనిపల్లెనధిప! సాంప్రతమువడిగ, శివునిదో డెమ్ముపెట్టికై శివముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగు టారసి
సంతోషితస్వాతుంజై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగ్రజన్ములతో
శివునిదో డైరఁ బనువుడు వార లనేకపాద్యపురస్కరంబుగ శివసముఖమునకుఁ
జేరఁబోవుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబులొనందంబుతో వారి నెదు
ర్కొని నొరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమ
యంబాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యరింపఁ బరమేశానుండును
హృదయంబునఁబొంగి.

గీ. మంగళ దృవ్యములతోడ శివజ్ఞనంబు
సలిపి శుద్ధకులముల్ శివకృగట్టె

లిలకమును దీర్చి వృషమెక్కి * శేషమునిగ
గములు గొలుచుగ దివ్యుల పృథులు నెలుగ

53

— ౪ — పృథుల కళ్యాణమును బహుముఖము వచ్చును —

క. శ్వేతవృషత్రంబును బి న్యోతిత కామరయగము * నొప్పెడువావల
వీరికి నుండును. పునంగ, తలల గొంధర్వులకు * కీర్తనమేయ

60

క. రంభావ్రయుభాస్సుగలు, శుంభదగ్ధి కృత్తి పదు * బొప్పెడువా
జంభారియులర మేష్టియు, సంభోదాస్సుగలు * క్రమము నులచునా

61

గీ. అదితి మొదలుగ పృథులకు * కాంక్ష లెలవి

బువ్వలన్ జల్లుచుండు శంభుడు కుగ

యంపురుంబమున జేర * నరుగ కుగ

రలు వృషమునుండి వింపి శూర్వుల విక్రమమున.

62

క. కొండవన మణిమయశీతంబును నెక్కంగజేసి మొక్కి * పొంగుచు నీరా

జనమొక * శోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిడిగదై లిడి రొగిన్. 63

క. హిమవంతులు శుంభకంఠ, నమితామోదమున దాసి * యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి పరమగిరికు, క్రమముగ పండునముచేసి * గౌరవమెనుగదా.

గీ. కృత్యవిదుఁడౌ పుంధరవీరకృత్తి యెనుగ

నపుడు పుణ్యాహమనువాడి * యగపలేంద్ర

తల్లజనితోడ గన్వతా * దానమునకుఁ

జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁజేయ నతఁడు.

64

వ. పురోహితోక్తప్రకారంబున.

క. రథాబంధనము జగద్రక్షకునకుఁ గట్టి రెలమి * రాణింపంగాఁ

జతుశ్శ్రుత్యువవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము * వైచి రయమునన్.

65

గీ. హేమకలశోదకంబును * ప్రేమమీఱ

మేనకాదేవి వంచ నీశానచరణ

శమలయుగమును గడిగి తత్కాండధార

శిరసునన్ జల్లుకొని చాల * మురిసె భక్తి.

66

వ. అంత.

శ. చాచువలెనున్న నా పాపాచార్యులను నా హస్తాన నుంచును భుజికా
పూజనమునైనను నాకు నా పాపాచార్యులను నాకు భుజికా పూజనమునైనను

శి. తల్లలంబులైనను నా పాపాచార్యులను నా హస్తాన నుంచును భుజికా
పూజనమునైనను నాకు నా పాపాచార్యులను నాకు భుజికా పూజనమునైనను
యవనాచార్యులను నాకు నా పాపాచార్యులను నాకు భుజికా పూజనమునైనను
యోధులైనను నాకు నా పాపాచార్యులను నాకు భుజికా పూజనమునైనను

68

వ. కన్యాదానము జేయఁబూని.

ను, గిరిరా జప్పు పురోహితానుమతిఁ బొల్పెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణిః తండ్రితాతలను శోత్రంబున్ దగన్ జెప్పనాన్
దరహాసం బొనరించెనున్న యశవున్ * వాఁగాంచి యంచన్మతిన్
వరహాసింద్రుఁడు వారదర్శి యిటుల * వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పుగన్. 69

—* వారదర్శి హిమవతుఁడు శివుని యగనిర్వహించు జెప్పుట *—

శి. తదిని నాదియై యలరునట్టి డెవఁడు? గిరింజి: పందభూ
తాది యెవఁడు? నూయతిల * నాశ్రయమెన్నఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁడెవ్వ? డట్టి శివు * భావమునందు నెఱంగలేక గో
త్రాదులఁ డెల్లముం చిటులనాడుట పాడియె? చూచు చూపులోన్. 70

క. చిక్కలిని విక్కతినేని గుణాకాంతిని నొందనట్టి * యాదిమదేవుం
డీకరణి భక్తరక్షకునై కామ్యమున నగును? కయ్యెను గనుచూ! 71

వ. ఇంకను.

శి. నీదాసుతాతపోనియత * నిద్రకు లోబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్టి దురితాపహరుఁడు భర * నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనయ్యునే? యింక నీ పురుషులలోన ముసింద్రులందు నేక
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియు * పండితుఁ డెవ్వఁడో యెంచిచూడుమా! 72

వ. అనినంత,

నీ. నారదోక్తి నిజంబు * నమ్ము మనియె హరి, తగవిది యంచు విధాత చెప్పె
తేదితంబును నన్న * ముచినూదనుఁడువల్లె, బాగిదియనియె న * వ్రరసనుండు

[illegible][illegible][illegible]

3. ప్రజలెవరయ్య నీకు వ, గోత్రవ శ్రేణియు నూత్రుగూడునా యనియే
 చూడవలెనని పాత్రులను, పాత్రులనాశచేయి యనుచు భయపెడుచుండెదా.

17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538

৩২. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{3} \times \frac{1}{4} \times \frac{1}{5} \times \frac{1}{6} \times \frac{1}{7} \times \frac{1}{8} \times \frac{1}{9} \times \frac{1}{10} \times \frac{1}{11} \times \frac{1}{12} \times \frac{1}{13} \times \frac{1}{14} \times \frac{1}{15} \times \frac{1}{16} \times \frac{1}{17} \times \frac{1}{18} \times \frac{1}{19} \times \frac{1}{20}$
 $\times \frac{1}{21} \times \frac{1}{22} \times \frac{1}{23} \times \frac{1}{24} \times \frac{1}{25} \times \frac{1}{26} \times \frac{1}{27} \times \frac{1}{28} \times \frac{1}{29} \times \frac{1}{30} \times \frac{1}{31} \times \frac{1}{32} \times \frac{1}{33} \times \frac{1}{34} \times \frac{1}{35} \times \frac{1}{36} \times \frac{1}{37} \times \frac{1}{38} \times \frac{1}{39} \times \frac{1}{40}$
 $\times \frac{1}{41} \times \frac{1}{42} \times \frac{1}{43} \times \frac{1}{44} \times \frac{1}{45} \times \frac{1}{46} \times \frac{1}{47} \times \frac{1}{48} \times \frac{1}{49} \times \frac{1}{50} \times \frac{1}{51} \times \frac{1}{52} \times \frac{1}{53} \times \frac{1}{54} \times \frac{1}{55} \times \frac{1}{56} \times \frac{1}{57} \times \frac{1}{58} \times \frac{1}{59} \times \frac{1}{60}$
 $\times \frac{1}{61} \times \frac{1}{62} \times \frac{1}{63} \times \frac{1}{64} \times \frac{1}{65} \times \frac{1}{66} \times \frac{1}{67} \times \frac{1}{68} \times \frac{1}{69} \times \frac{1}{70} \times \frac{1}{71} \times \frac{1}{72} \times \frac{1}{73} \times \frac{1}{74} \times \frac{1}{75} \times \frac{1}{76} \times \frac{1}{77} \times \frac{1}{78} \times \frac{1}{79} \times \frac{1}{80}$
 $\times \frac{1}{81} \times \frac{1}{82} \times \frac{1}{83} \times \frac{1}{84} \times \frac{1}{85} \times \frac{1}{86} \times \frac{1}{87} \times \frac{1}{88} \times \frac{1}{89} \times \frac{1}{90} \times \frac{1}{91} \times \frac{1}{92} \times \frac{1}{93} \times \frac{1}{94} \times \frac{1}{95} \times \frac{1}{96} \times \frac{1}{97} \times \frac{1}{98} \times \frac{1}{99} \times \frac{1}{100}$

గీ. ఇరుదైత్యంగులనా విన్నవించి కృష్ణ మోక్షము
నొక్కి జెప్పినది మహిమ కలది ప్రపంచము నలల
సంతోషించి విష్ణు వాసానందము నుదయించు
కాల బుర్రోదయము నందుకై శివభక్తి ముద్రలు.

○ ১৯৪৬ সালের ১৯ জানুয়ারি

అ. ఈ పుస్తకమును పఠించుట నొకప్పుడు కష్టముగా నుండును. కాని
అ. ఈ పుస్తకమును పఠించుట నొకప్పుడు కష్టముగా నుండును. కాని

గ్రీ. అని శివాకరమును శిశువా న్నటించు, పండితయించి తీర్థశాస్త్రాభ్యాసమ్మొ
శంకరుండదివాచానానారసంబు, శుభకమునవాగ్రహించెఁబరమృజునను

సీ. తర్యను గ్రహించి “జ్యోతిష్య” 4 యశను మంత్రమును శివుడు వాచికాచారముగను జదివి

పల్నా “నాతిచరామియన్” బలుకుం బ్రకృతి
పురుషులగు తమ కొంబుత్తిరొప్పనగుటెట్లు.

62

క. జీరకగుడులు లగన, న్యారాదలూపు లిరువు * రన్యోన్యముగా
భూరిశ్రీతిన్ శిరసులు; డేదిని చూసందగరము * డేదిని దేహన్.

63

క. యవనికిను దీసివేసరి, శివుఁ దవలొకించె శివము * శివుని నటులఁ
శివయును నవలొకించెను, నవలొకింభావోపల్భుచూర్వోన్నత చూ.

64

క. రంగారు మేల్నిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజిమండనుఁబు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుం గట్టెను సమస్త భువనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసరల్ మునుల్ ప్రమధులెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండపీటిఁ గల * సర్వజనంబును నట్లు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁడేది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
ప్రోల్లనదిప్తవైభవసముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్.

66

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లనకు నిచ్చల్ హెచ్చు బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పువ్యరాగములునున్ * నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలొనేవళముల్ గడింది నకిషీమిర్ జాళు నాభాండముల్
చాలొప్పన్ హరణంబొసంగె సుమనోస్సంఘంబు లగ్నింపఁగాన్.

67

వ. మఱియును.

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్విలక్షనుహజన సైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియావులను * లక్షమదోద్ధతిమీఱు పెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను * లక్షవసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణముం దొసంగె నచిలాధిపతల్లజుఁ డబ్బమాళికిన్.

68

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల * నంది యొసంగ
నపు డుమాళిపు లంచితాహ్లాదమెసంగఁ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొకరు శిరసులఁ
జల్లుకొని పొంగిరెంతయు * సంతసమున.

69

శా. భేరీనాదములున్ మృదంగపటహాభీష్టధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రంభాద్యపసరాకామిని

బాగాంజ్ ప్రకృత్యుల్ దశక బిమ్మచాపకంఠశ్చ
 గాగాను ప్రమాదకంఠ గొలిక రుగ్గంఠా బ్రహ్మణ్.

శ. గణపత్నీలు మొదలత్నీలు, మొదట్నీలు చక్కలొక 4 ముతయల కుమార్తె
తరువోడు గణపల కొడుకే. వరుసనీలగా 2 ముతలొకొక ముదలకా. 91

[illegible]

బ. అంత హిరణ్యగర్భుడగు మహావిభూతి నుండి నా పుత్రుల జేష్ఠుల
 యజ్ఞశాలయఃస్థుల కోర్కె—నీకు యేమియు నున్నదంటే నీకు నన్నా
 సరణంబానన్న నన్ను జేస్తానీ ప్రాణము నన్నా పుత్రులను నన్నా
 యగ్ని ప్రతిష్ఠించి నీకు నీ అమలమరణములను నీకుంటి ప్రాణహానిం
 బను ప్రాణ హాని మను నన్నామలమరణములను నన్ను జేస్తాను
 నీ ప్రాణము నిష్ప్రళాభంబు నీ అమలమరణములను నన్ను జేస్తాను
 ప్రజ్ఞానంబునను నీయోగించిన నా కృతకోశుడ న్నీ పుత్రులకు
 నన్ను నీమూర్త్యాది సేవంబున,

౧౨

[illegible][illegible]

క. హాహాకారంబు ముని. పూహము వర్జితకనకమాహమన గిరి
పూహం బొనర్చె వివతుం, కై హరి పొక్కించె నెట్లు : అంకకవచనా. ౧౩

జ. దీనిచేతనే తిమ్మ పర, దీని! పరమేశ్వర! తన, ఆ దీనిచేతనే
దీనిచేతనే పర! దీనిచేతనే! తన! దీనిచేతనే! ఆ దీనిచేతనే!

జి. బి. చక్రవర్తి ప్రభుత్వం ద్వారా నిర్మించబడినది.

97

క. లే వాద్యంతము లింకను, లే వంతర్భాష్యములును + వీలాకాకా!
 లే లే వికృతులు నీశీల, గేవలచిద్భ్రహ్మమీవు + కీర్తనవిభు!

బి. ముక్తికాములైతఁ గుంటలు సంగముఁ బొని, నీకు నవములైతొనిష్ఠమెఱుఁగ
కరణమని యుపార్జింపఁబడుదును, నిర్వికల్పభాగ్యనిపుణమూర్తి! 99

గీ. వరద! కన్యకావదియూఁ " " స్పృహకయన్న
యదియు నవ్యయమయి యెలఁతారు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వశిష్ఠుల నొప్పు
నదియు నగు మైడి యొక్కండ " యగునుగాదె. 100

గీ. భువనర్చనాచనాలంబ " ధూరికృతులయందు ముఖ్యనిదానమందగుచు నెత్తు
నాథ! తదపేక్షఁబొడలుచు " రానిపుగానియరయననపేక్షుఁడవుపర " మాత్మ! నీవు.

గీ. తనివయ్యును నరయ ననాదివే న
గుణుడవయ్యును గనఁగ నిర్గుణుడ మెందుఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలయు న " స్ఫరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుడవు జగద్రపుఁడ వనఘ! 102

క. నీదరి సెనమున గిరి, చాటారా! భవ్యనల " మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తవనయనగ్న మోహ విమూఢ జజ్జరి " బ్రోవుము దీనుక.

వ. అనినంతి పశిష్ఠావిమును లిట్లని న్నార్థించిరి.

జి. నీదు రజోగుణాంశమున " నీరజసంభవుఁ డుద్భవితైఁదా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున " నీరజనేత్రుఁడు తృప్తి దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జరిపించెను గాలమహిగ్ని రుద్రుఁడుకా
నీదు తురీయతత్త్వ వివేక " శిర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్త్వపంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు " మనమహంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి " తీడించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేదవినుతకీర్తి! 105

జి. అంబుధులేదు వల్వలు దశాశలు భూరిభుజంబులంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిర " పంద్ర హుతాశనులుకా గనుల్ సమీ
రంబగు నాన నాకము శిరస్సు కృపీటధరంబులౌ కరుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృపానిధి! నీకు సుమంబు లింబుగన్ 106

క. నీకెటుల నురులమోదము, చేకూరంగఁ జేయఁగలము ? శివ! పరమేశా!

నాకులదేయ నుదీతే, బ్రాకటముగ నుదయించు భాసిలుమనబా! 107

గీ. అనఘ! కనుబాలినుండై సాయజ్ఞగర్భుఁ, గదికరంబున వర్ణించి కావుమెడనఁ

బావు నీకెదుఁ జేయఁదు, బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మనిఁ ప్పాలినిడకు
న, ఇంద్రాది లోకపాలురిల్లు వినుతించిరి,

గీ. కొటిసాదామిన్ద్రభామశల మస్తు, కోణము సుశోభనంబయి రాణదనరు

రూపము భరించి లోకమం దేవునిగాఁ, వెలయు నీకు నమస్కారములికజేచి!

క. వందాస్తున కభివ్రచకును, బందాకతోటిచూర్తి వాద్యునకు ది

గ్యాంచెరిదిమృచ్చులూ, నంద మాపునకు నీర్వశ్యునకు నుతుల్ 110

క. నీవ్యార త్వనుయనకు నువివ్యాధంబునకు కథల విభవకు నీవ్వ

న్రవృత్తిలాపి కల్పింపు, వాద్యునకును శంభునకు బోధాదు లికె శివా! 111

క. మృదునకు భక్తరమునకు, భద్రమనకు నమాత్యతైషపునకు ని

ష్టేక్షరంబుగాఁ, నిక రాద్రుకు వాద్యునకు నమస్కారము నుతుల్.

క. నీకొకటి నీకొకటి నీకొకటి నీకొకటి నీకొకటి నీకొకటి నీకొకటి

కా. నానీవాకును అట్లే నిష్టనలు నానీవాకునానిష్టనలున్

నానీవాకున గావుమం జెటుల పీఠర్థములలో జేయఁ

గానీనాథుఁడు నిస్సంబాధిని కమన్ ? నానీవాకునెడ న

వ్యేతకానంచి విరించి కలవ్వి నదిం గానీవాకు నిధేయమృతై. 113

క. కరుణాసాగర! శంకర! నరదాభయహర్ష! జేమనంద్యవదాహ్లా!

కరుణించి ప్రోవుమీ నను, మనీషము నైరించి వేగఁ బుహీనాంశుధరా!

క. నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, బాలం బీ భవన మలకు ? శంకర! రాబన్

మేలుగఁ బసరంబులక్రీయఁ, బాల నెఱింగితి మహాత్మ! ? విమయింపుమిశన్.

గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి ? యజుడు నీలువ

శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె ? సర్వమునులు

మరిలు గిరివరు లందఱు ? కరము నుఁబ

రమునఁ బొగడిరి తొడరి సోర్వజ్ఞ నపుడు.

116

గీ. అంత ధాతృవిమర్దితంబైన వీర్య, మపుడు కణికాసహస్రమై యమరవాని

చేజించిరి పెక్కండ్రు చెలువుమీర, వాలఖిల్యమునుల్ పరువంపుఘృణల

వ. అవ్వారిన్ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుడిగు గంధమాదన, మునకందుఁ దపంబు చేసి మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యననంతనె చనిరచ్చటికి చారుత్వరితగతులతోన్ 118

మ. త్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడవు మానుల * తోడ శర్వువివాహ మ
త్యాయతంబగు భక్తిఁబూర్తిఁ గఱినాచరింపఁగఁజేసి యా
రేయియంద ధ్రువేక్షణంబునెఁజీన్ బొసర్పఁగఁ జేసిబల్
మ్రోయఁజేసెను స్వస్తిపాఠము మోదమిం పెసలారఁగాన్ 119

క. పొందుగ మునులముడలనా, నందముతో శంకరుండు నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను జేజంబు మిగుల శివ మురుపాప్పన్ 120

గీ. అంతనాక పీఠఁ బేర్చిమై * నధివసించి
యున్న శివులనుగని సుర * లుబ్ధిరెంతొ
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు * జరుగ నెలమి
బ్రహ్మకీడఁ బూర్ణపాత్రంబు * భర్తఁడవుడు. 121

క. గోదానము యాజ్ఞకునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగి సకలించుచ్రే
యోదాయకంబులైన మహాదానములొసఁగె నగ్రజాగ్రణులకొగిన్ 122

క. వరుసగ వేత్వోతుగ భాస్వరరత్నంబులను రాంక వపుసాలువులకే
దరుణేందుమాళి విప్రుల, కిరపుగ సంభావనలను * నిచ్చె బిజబిజన్. 123

గీ. అపుడు వేలుపులును మును * లన్యులును మ
హాప్రమోదంబునొంది జయధ్వనుల నొ
నర్చి రచ్చరగములు గంధర్వజనము
లలితనర్తన గానముల్ * సలిపి రెలమి. 124

వ. మఱియు భేరిమృదంగ వేణువిణానిస్సాణకాహళర్పుల్లరీపూర్యవాద్యఘోషంబులు
మ్రోసి మహోత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు
మ్రొక్కి పారివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యందఱ
నామంత్రణంబుచేసిన నవ్వారందఱంగీకరించి సమధికాయామవైశాల్యంబును
నుప్రభాక్తముక్తాఫలానేకాచ్చగుచ్చాంతరాశసంయోజితానుపమసేసాలికా
కుండమందారవకుళచంపకాశ్లోకసుమమంజరీపుంజరంజితవితానప్రతానవిభాశ
లంబును క్షీరపాగరంబుభోత నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్ర

భవనంబువోలె నమృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వా
రంబువోలె ప్రద్యోదితద్యుమణివిద్యుజ్జ్వలితిర్విభాసితంబును గ్రహమండలప్రదే
శంబువలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమండమరుద్విలసితం
బును మహారమణీయంబునగు భోజనాయతనంబుఁ బ్రవేశింపుటయునందు. 125

—* పరవర్త భోజనములు *—

క. కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీతములందు వారిఁ జక్కఁగఁ గూర్చుం
డ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోస మొప్పఁగా నడటఁ దగన్. 126

అ. ప్రమథవర్షు లొక్కఁబంతి భూతచయంబు, లొక్కఁబంతి గణములొక్కఁబంతి
వీరభద్రముఖ్యఁధీరులు నొకఁబంతి, గూరుచుండి రెలమిఁ గొనలుసాఁగ.

క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గత్యవుండు సనకముఖ్యులు బృం
దారకగురుఁడు వశిష్ఠము, భోరుతపోనిధులు మాను లొకఁబంతియెడన్.

గీ. పరుస నింద్రప్రముఖలోకఁపాలురును న, వగ్రహంబులు నొకఁబంతి వాసుకిప్ర
ముఖనిఖిలపన్న కేశ్వరముఖ్యు లొక్కఁబంతి గంధర్వపరు లొక్కఁబంతిగాను.

వ. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినేయులు మున్నగువా లొక్కఁబంతిగను
గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరోప్పనోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు
వేటునేటుబంతులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున.

180

క. బంగారుపశ్యేరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచపాత్రలు మఱియున్
బంగరుటుద్ధరణులునున్, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ బర్యతభృత్సుల్. 181

క. సురభిశఘావద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రలందు సునిచి సుగంధ
స్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్మ లచట భాసురగతులన్. 182

గీ. చామరంబులు సురటీలఁజారుతరము, గాఁగవిద్యుద్వృశములఁజిక్కఁగనమర్చి
యించి రీరితిసిరులనుదంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజనశాలయందు. 183

క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్నమరుదగుశాకం
బులు నూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయిపులుసులు చేరుల్

క. జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింతలేక యరయుచు బంగ
రొదాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు వాసిగదోడ్పర్చున్.

క. మేనకయశమతిఁ బరమే, శాసుని లక్ష్మీపురోగ'నాధ్వీమణు లా
ర్యాసలిసేక్షణతో శ, య్యానిలయముఁ జేర్చి రప్పు * దానందమునన్. 136

క. పరమామోదముతోడ మ, ఘరహాస్యాలాపచయచ'తరిమ దనర్పన్
సిరిమోజ భోజనము చే, సిరి సర్వజనము లర్జు * శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. విదవ నాచమనముచేసి'పేర్చితోడఁ, బచ్చకప్రంపుతాపుల'హెచ్చుమీఱు
తమ్ములముఁగొనివిశ్రమా'ర్థమునంద, తొగిఁజనిరి వారు వారుము'న్నున్న యెడవ

వ. అంత

సీ. మణిదీపశతము ల'మర్చి కూర్చిన చోట, ముత్యాలమాలికల్ 'పాలుచుచోట
రత్నదర్శణపంక్తి'రాణమీతినచోట, ద్రాక్షతీగెలగెలల్ 'తనరుచోట
నానాసుగంధవి'తానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ * పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టి'మంబులు గలచోటఁ, బూవు సెజ్జలు రహిఁ * బూన్చుచోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు * వెలయుచోట, పంచభక్త్యాన్న పాత్రలే'ర్పడినచోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁగ'రచుచోట, ననుపక్షైశ్వర్యధుర్యమై * యలరుచోట

క. తరుణేందుధనుఁడు భూభృద్వరకన్యకతోడ నందు * వైభవముగ భా
స్వరరత్నసీతతలమున, హరువుగఁ గూర్చుండియుండ * నానమయమునన్.

చ. సురుచిరనూత్నయావనము * శోభిలువాని మనోజ్ఞహాసనుం
దరమగుమోమువానిఁ బ్రమ'దాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను * సౌగుగఁగట్టినవాని దివ్యమే
దూరమణిభూషలన్ బెడఁగు'దోపఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజ'కాంతలు గడుఁ బ్రశం,సించి సంతసించి * శివులకపుడు
గ్రంధిమోచనంబుఁ * గావించి నవదంప,తులను జూచుచుండి * రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చొటికి * శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును * ధాత్రి యదుంధతి స్వాహ రోహిణీ
నీగజగంధియు'దులసి * నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నువీ
వారిజనేత్ర) మన్మథుని'వల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్.

142

గీ. పరఁగ సావిత్రి మంథపం'థపునిరాణి, వాసముమఱెందతో దివ్య'భామలును ఘ
దోంధకస్వకలును సన్ను'నీందకస్వకలును శేరిరి లెక్కింపఁగానియట. 144

వ. పసిండిగద్దెయలం దెల్లరుగూర్చుండినపిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్
దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* చివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి విశిధప్రతిమంబగు నీప్రియాస్య ము
బ్బరముగఁగాంచి సేగివిడి + భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధురసుఖలీలఁ బ్రాద్దులను + ద్రోయుము సంతత మీపెతో నికన్
విరహముగల్గ దెన్నఁడును + విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా ! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బిడెమున్ బోడిడి శివ ! యీ, పడుచున్ గొగ్గిటను జెంది + పాలింపు మిశన్
బిడియంబేడది యేపెను, విడినన్ బ్రాణములు దవుల + వెడలునొ వేగన్.

వ. సావిత్రీ యిట్లనియె.

గీ. ప్రియకు మధురాన్నములు దినిపించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి + నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదంబొనరు విడెము
నొనఁగు మీశ్వర ! యాదరం + బెసఁగ నిపుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యారగించినంత మొ, గముఁ గడుఁటకొఱకు వేగఁగిగాముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగిమహిదుర్లభమా.

వ. ఆవేట జాహ్నువి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మీబంగారుతఘకులమించిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్రసాధనంబు
సేయుమీశ్వర ! భర్తలుసేయనదుప, చారమొనరించుఁ గామినీజాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ బొలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమియంతఁ దిరుగుచున్
వెతవడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కినేలు + పేర్చి మహేశా ! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలరుజోండ్లకు శయ్యాగృహంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ + బూజ్యపదము

గలదు గావునఁ జెప్పుదుమీఁ * కల్కివడుచు
నకు విడంబిడి రమియింపు * నాగభూష!

152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కొనఁగఁ దల్లియొప్పని, యీ కన్నెను నేనుగాదె * యిప్పించితి నీ
వాకతనఁ దోయపున్నుడి, జేకూరఁగఁజెప్పి * రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహుల్య యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధవేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుఁడవయి * నెగడుమిటులె
కూఁతుకొఱకుమిగుల * గొణఁగుచుండెడు మేన, నిన్నుఁ గాంచినుదిని * నెమ్మిఁగాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్ను నుమను గొనక * పువ్వటమ్ములబంబుఁ, గాల్చినట్టి నీవు * గడఁగి యెటుల
నాపశిష్టముఖుల * సామంధతకులఁ, బంపితయ్య చెపును * భార్యకొఱకు, 154

వ. స్వాహా దేవి యిట్లనియె.

క. సిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువి * లాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము * బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ. కామశాస్త్రవిశారద! * కాళికామ, మిఁకను దీర్చుము తడవిత * యేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామినీ * కామసాగ, రమును బారంబునొందింపు * రహియెసంగ

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె.

మగంధివృత్తము, కామపీడితాంగనాని * కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పఁగా నెఱుంగు * నేర్పుకాఁడ వీవఁకన్
మేము చెప్పనేల చాల * మేరమీటి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ * జక్కనన్ని జాడలక, 155

వ. తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. శ్రీ కేమిట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి * నేవింపు శివా!
అఁకట డస్సినవారికిఁ, జేకుట వన్నము వినాగ * క్షితిఁబెఱునుకముల్. 156

వ. చనపుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. బాలమేల యమ్మలార! * వడసాన్నవర్గతాం
 బూలములను బూవుసెజ్జఁ * బొందుపఱచినార మీ
 బాలచంద్రమాళి కిందు * బాల నప్పగించి గే
 హాలకున్ బదుండు పడర * కాగడంబు మానుచున్ . 160

వ. వాసియమర పరుణాని యిట్లనియె.

ఆ. వేగిరింపఁబోకు * వేగించఁబోకుమా, ముద్దరాలినెంతో * బుజ్జగించి
 నేర్పుమీఱఁదేర్చి * నెయ్యంబు తియ్యంబు, పెందనొందుమిందు * చేడెవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమ
 ణుల వచనంబుల కినుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల నశనంగఁదగునె?
 కొమరునం దెట్లు చావల్య * గుణము దనరు
 నిఖిలలొకైకల్యాణనిలయలార!
 తల్లులార! పురంధ్రీమతల్లులార!

163

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య * మహిలామణు లె
 ద్దీనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రగతపుత్రి * కాకృతు లమరగ.

ప. ఆనమయంబున.

గీ. మధురభక్త్యాన్నములను నుమాసహాయఁ
 డై మహేశుండు భుజయించి * యాచమనము
 చేసి మణిపీఠమున సుఖానీనుఁ డగుచుఁ
 గుతుకమున వీడియము వేసికొనుచునుండ.

165

వ. తక్కిన దివ్యవసితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
 యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరుఁ డగ్గరి మొక్కి యిట్లు
 ప్రార్థించె.

166

—* రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేడికొనుట *—

చ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ * గేరివిహారముతోడనుంటి వ
 పురుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె * పాల్పడి నాదయితుండు నిర్ణయో
 త్కరముల పంపునన్ దఱియఁగా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
 గిరముగ నా మనోహరు నొగిగ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్చుమా!

167

ఉ. నీమ వివాహముం దిచట * నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు సమోఘువచోఘున! నే నొకరైనే
భేదముతోడ నుంటినెక్క * శరణమున్ విడిచి నాటి నీనుడిన్
బాదుగ నాత్మలోడలఁచి * భక్తునితో ననుకేము మీశ్వరా! 168

క. నీవాకడుగాన జగముల, లోవేటాక్కండు గలఁడెల్లా కేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్చునమర్చుడు, భావించి యనుగ్రహంబు * బరపుముదేవా! 169

క. సకలజనోత్సవము తా, వకముద్వాహంబు దీన * వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁగూడఁ గ, వికరంబున నుకముఁగూర్చు * నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుడవు సదరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు * సామివి ఘనదు
మృగకార్యకర్త విట నా, కిరపుగఁ బరిదానమొసఁగు * మీశ! రయమునన్.

అ. లనుచు నాథ! నాథ! * యనిదురపిల్లుచు, జెజగుముడినివిప్పి * చెలువకామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ బదిలుంబుగానిచ్చి, వెక్కివెక్కియేడ్చే * విభునిఁగోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు డెంతయేని * బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలియెడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి * వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర! వితతదయానిధి! ప్రసన్న * బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయందవు, రతినతిఘోరా ర్తిఁ బాపు * రాజకలాపా! 174

* శివుఁడు మన్మథుని బ్రీతికించట *—

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతానిమలు యాచ్చ * సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్చ శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు * భాయతదృష్టిన్. 175

శీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ * పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ * నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు * మ్రొక్కి “మాంక్ష
మన్వశంకర! ఘనదయా * మండన!” యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా * జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డారీతిని చేరఁగాఁ గని రతీ * సాధ్యశిరోరత్న మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ * సల్పెన్ గడున్ బేర్చి నా
బరమొప్పున్ రతిన్ మరున్ గని జగ * త్కారుం దుదారాత్ముడై. 177

ఉ. రాతులుందు నెప్పు రతిరాజ భవస్సతి కిద్దమూర్తివై
ప్రీతియొనర్చుచుండు మతఃపరుడై పరులన్ బణంతులన్
బాహులతో బరస్పరము * సంగతమొందుగఁజేయుచుండుమీ
రాతిరయందు నందజకు * రాణ పతిర్వంగు కాచవట్టుమా, 178

వ. ఇళకు
క. మీనుతుల కెంతో సంతస, మాని ప్రసన్నుడనైతి * నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిఁపుము, నీ నిర్మలచాంఛితముల * నెయ్యంబలరక, 179

అ. అనుడు బుష్పబాణుఁ * దనియెచు దేవ! నా, యెడఁ బ్రసన్నభావమొందితేని
నాథ! వరము మదవరాధక్షును యొకండ్రి, కందు నీదు భక్తి * గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుఁ డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుడన్ వినుమిఁకన్ వెఱపున్ విదనాడు మన్మథున్
ప్రేమముతోడఁజే రిళకు * వెల్పుల నుండుము పొమ్మలన్న నా
తామరసాక్షనందనుఁ డుదారమతిన్ శివు భక్తి మొక్కి య
ద్ధామమునుండి వెల్పులికిఁ * దత్క్షణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై, 181

క. సరసిజనాభుని చేరువ. కరిగి తదంఘ్రులకు మొక్కి * యాత్మోద్ధంతం
బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని * స్తుతియించిరటన్.

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన * రాజబంధు
పులును దనయింటి జనముతో * భూధకేందుఁ
డారగించెను బరిజను * లపుడు సాప
డిరి విడెంబులనొంది రందఱు ముదమున. 183

— * లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట * —

గీ. అంత నిందిర మున్నగు * సమరపత్ను
లేదొ నెపమాడి పడకింటి * కెడగనేగి
రదిజను వామభాగంబునందుఁ జేర్చి
కామసుఖములఁ దన్నె శంకరుఁడు రహిని. 184

— * ప్రభాత వర్ణనము * —

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో వేగుచున్న * విశ్వగురుడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవాటె యామశీలనకేకే. 185

- క. ఉద్విఘ్నరుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము † నెక్కొనుతఱి లేఁ
బువ్వంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వసఁ దెలనయ్యె దెసలు † చెలువలరారన్.
- క. బిగువైన మగలకొఁగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న † లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి. ముగ్ధగఁ బడకగడులను బాసిపోయిరి వేగన్. 188

చ. అరుణమరీచి యంత నుడఁచూచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్ఫురదసమానమంజుకరఁపుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల † శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁగూడఁ బ్రమఁదమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188.

చ. మనులును సిద్ధులున్ సురలు † మున్నగు దివ్యవరేణ్యులవ్వియ
ద్ధని నవగాహముల్ సలిపి † తోయజమిత్రున కర్ఘ్యమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ దిరోహితదృష్టి యెసంగ నల్పువా
రును నిగమానువాకముల † రూఢిఁ బఠించెడువారలైరొగిన్. 189

గీ. కర్మతాగ్రసరుల్ ద్విజాగ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతనేదున † కమర నొసఁగి
హోమ మొనరించి రంతనా † ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జిమ్మె † నవని నెల్ల. 190

క. ఈలోమహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది † తానును శయ్యా
శాలన్విడి కాల్వ్యాచా, రాళిఁగడపి చనియె నిర్జ † రాంతికమునకు. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *

వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయు
చున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పోనకిపున్యం
బుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

క. జయ విశ్వేశ్వర! శంకర!, జయ నిఖిలాధార! శరన్! † జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా!, జయకాళివతి! మహేశ! † జయప్రకృతేశా!

క. జయనిష్కామా! సర్వణ!, జయలీలానిఖిలనిలయ! † జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ!, జయభక్తిప్రిత వితరణ † చణకరుణాధ్యా! 194

క. జయ వాఙ్మనసవిదూరా!, జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్యఃసత్యచరిత్రా!
జయ దీపబాంధవ! శివా!, జయ వికృతివిహీన! దేవ! † జయ సర్వాత్మా!

- క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వుఁ డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతన, మున సంభాషించుచుండ † భూధరుఁ డంతన్. 196
- ఆ. చేరి జగ్గి వేళఁ † జెచ్చెర నెఱిగించి, పిలుచునంత వారు † ప్రియముమీఱ
నరిగి శివునితోడ † సభ్యవహారంబుఁ, జెంది వీడెములను † జెందిరంత. 197
- మ. పరమేశానునితోడ మాను లమరుల్ † ప్రాణేయశైలేంద్రభా
స్వరసం యోజితనూత్నమంటప మహాఃపృశ్నేప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసఁగఁ గన్గొని మహానందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తితతులక్ † గీర్తించి రెంతేనియున్. 198

— * సాయంకాల వర్జనము * —

- ఉ. అంత దినాంతమై యలర † సర్యమజేవుఁ డపూర్వదిక్పతిన్
సంతనమొప్పుఁ జెర నది † జానుగ మాసికపునే నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిననారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వితగ సాంధ్యరాగరుచి † విశ్వవిమోహనమామ భాసిలెన్. 199
- గీ. గగనమనుమల్లెపోదలోన † గరిమమెఱయ
విరియఁబూసిన పుష్పప్రకరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని † ధాశకశ్య
మెసఁగఁ దనరారె దశదిశ † లెనకమెసఁగ. 200
- గీ. తనదుప్రభునివివాహమందనువుగా న, మస్తజనమరుడెంచినంబరముఁగాంచు
చుండిరిఁకవారికందజఃకుబ్బుఁగూర్చు, గామురువుమీఱఁజందురమామయమరె
- సీ. స్మరునాజ్ఞభామిని † సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యభస్మంబనంగ
కాలవూరుముఁడు రంగచృంద్రయంత్రంబు, నుండి జార్చిన వరిపిండియనంగ
చారునిశాంగనాజఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టినచల్వచీరయనంగ
దర్పకాగతి వేళధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేలకట్టనంగ
- గీ. సమయధక్తుడు పార్థివశర్వలింగ, మును శశిహరణ్యకలశంబుఁబూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెననంగమిగుల, వెన్నెలదనర్చె జగమెల్లవెల్లివిరియ.
- గీ. శైలమహిలామణుల్ శివన్జక్కగా న, లంకరించి శివునితో విలాసమెసఁగ
వాసమందిరమునుజేర్చివామదేవుఁ, డార్యజేకొని వేడుక † లనుభవించె,

ఆ. అంత రజని దఱుంగఁ శి నాకసం బెట్టనై, యందగించె దీపి కాంశునితలి
 వెల్లనయ్యె వేడి! వేలుపుపొడచూపి, మింటికెగ సెదమము శి తంటబాసె. 204

వ. మంగళవాద్యధోషపురస్కరంబుగ నాకావై తాళికప్రాధిక్యంబై మహేశ్వరుండు
 వాసాగారంబుఁబాసి కాల్యకృత్యముల దీర్చుకొని జనావాసంబుఁజేర నంతకు
 మున్ను సుస్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పర
 మేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రీతీంచుచున్న యథోక్షణాది దేవాధ్యక్షులు మహేశ్వ
 రునకు మొక్కి ప్రియాణంబుపేక్షించుచు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులా
 చలేశ్వండు దారించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

ఆ. పేదవారలనకఁ ప్రియముతోఁ గొన్ని దినములు జేవమునిగఁజములతోడ
 నాదుమందరమునఁనామనం బానంద, మొందనుండి చనుటయొప్పుదేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు
 సకలఁర్యాణమునిచోదయించై యొక్కనాఁడు జగమిషన్ బూని సప్తరుచు
 హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

— * పార్వతీ పరమేశ్వరుల కైలాస గమన సన్నాహము * —

క. వారలు గిరివరునకుఁ ద, ధారకు శివయాత్రఁ దెలువ శి దైన్యంబున న
 వ్వారలు దుగ్ధహచింతా, భారంబుల నభ్రుడు మూర్ఛఁబడిరి బడలుచున్ 203

ఆ. కొంతవడికిఁ దుహినఁకుంధనంబు దెలిపొంది, తనను సతనిఁ దేర్చుఁదాగిరింద్ర
 పత్ని వేగశివునిఁపాదంబులకుఁమొక్కి, యిట్లువిన్నవించె శి హితవుమెఱయ

కవిరాజ విరాజితము } పరమ కృపానిధిఁపాలనసేయుముఁ పార్వతి నెంతో కృపామతివై
 } యరయుచు దోషసహస్రములందును నాదటనోరుపునందు తగన్
 బరంగభవంబు భవంబున నీవదభక్తినిఁదాచిన బాలవిభూ!
 నిరతము స్వప్నము నెక్కొనినన్ శివ! నీకు భనామము! నేమరగుక

సుగంధి మేనయిట్లు చాలజాలిమీఱఁబల్కి కూతు నీ
 శాను కప్పగించి వగచె శి జాలసేపు దీనయై
 తానగేంద్రుఁడా పెకల్లు తాల్మిఁగూర్చి యంతయా
 త్రానుకూలపుం బ్రయత్న శి మాచరించె ధీకుండై 211

గీ. ప్రమథ భూతగణములు ను శి పర్వవరులు
 మునులు మున్నగు వారలు శి మోదమొప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు * సల్పియచటి
యపకనముఁజేరి తివులకై * యుండిరందు,

212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మమత * నంపఁగఁ జిత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో
ద్యులలితాంబరంబుల నశిన్ధుపుసాములఁ గూఁతు నద్రురా
ట్టుల్లననోరు మాక్షి గడు * పొంచికయొప్పు నలంకరించి భా
సిల్లఁగ నుత్సవంబానరఁ * జేసెను బంధునరీచయంబుతో.

213

—* చివ్రసువాసిని పార్వతికిఁ బరివ్రాతవృత్తంబు లెఱింగింపట *

గీ. అంతనాక పారవిప్రోత్తమాంగనామ
తల్లి మేనాత్మమెఱిగి భూధరికుమారిఁ
జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు * చెప్పఁ దొడఁగె
మంజుతరనూక్తిమాధురీ * రంజితముగ,

214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవిధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం
జితము నీనతందె స్రుతి * కీర్షములందును ధర్మనూతులం
దెల్లెడ నుత్తమంబనియు * నిభృతమంబని పేరుచెందె ము
న్నెల్లకులాంగనాజనము * లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్ముగనో,

215

* మ. అల సావిత్రి యసుంధరీసతియు లోపాముద్ర శాండిల్యయున్
జలబాహునయు సంజ్ఞ భారతి వ్రతీన్వాహుననాహుశచీ
నలినాస్థిత శతరూప మున్నగులకన్నాకీర్ణతంబుతో హేమా
చలుఁ జేపట్టినమేన యూతము నిచ్చిల్ నల్లువా రమృతా!

216

క. వారందఱీ పతివ్రత, మూరాధనచేసి మిగుల * నవనీకలిపైఁ
బేకును బెంపును గాంచిరి, క్షీరంజిల నకలచోక * సేవ్యచరిత్రై

సీ. విభుఁ డారగించినవిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మృత్యు భోజనము సేయంగవలయు
మగఁడనిద్రించినశివుఁడయింతనిద్రించి, మునుముందుఁదానమేలో * శౌనఁగవలయు

* టిప్పణి:— చూడం రాతీతి ముద్రా-రా ఆహుతే - సాంభవశీత్యముద్రా- విరహే పతి
కుశూమలోకే-అముద్రా-అసంకుప్త-లోపాముద్రా-ముద్రయనఁగా సంభోదముగలది - భక్త్యు
విరహకాలమందుఁ బతికుశూమ తేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.

గురుబాల ప్రబోధిక.

అకాగప్రశ్నేషవలన విశ్రమము చేయఁపైకది.

- పెనిమిటి గొట్టుచోఁ బెనఁగక విభుదయ, సేయుమా'యనుచు యా'చింపవలయు
పతి దమ్ముఁబిలిచినఁ * బనులన్నివదలి సాం, జలిబంధముగఁ జేరఁజనఁగవలయు
- గీ. భర్త సెప్పినవనిని సంబరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే 'యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణ వస్తువుల నెల్లఁ, జెప్పఁబడకయె తానయో'జింపవలయు
- ఉ. మండనమున్ బొనర్పకయే * మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండనమొందఁ గూడదు కు'మారిరొ! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను * దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు'లాంగన నిల్వఁగఁగూడ దెన్నఁడున్ 219
- మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమత'త్వంబింపుకే నొడ్ల కె
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాకువిడి ది'వ్యత్రేతతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవా'సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశములేక సేయఁదగ దో'చంద్రార్థబింబాలికా! 220
- క. తీర్థార్థినియేన్ బతిపద, తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁదెఱవ సకలన
త్తీర్థంబులందె వెలయు య, భార్థంబిద్దాన సంది'యము లేదంబా! 221
- క. తివిరి సమాజంబులకు, త్వవములకున్ జేరఁబోవఁ * దగదెన్నఁడునే
నవసరము లేకనుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ * దగదుకుమారి! 222
- గీ. తెంపుతో దేవప్రిత తి'ధిజనములకు
బంధుపరిచారబిక్షుగో * వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి * పూవుఁబోడి
దాను బోసేయవలయు ని * త్యమును వినుము. 223
- చ. పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ * బెల్లుగవ్యాధితుడైన వృద్ధుడై
నను గడుఁగృద్ధుడై యొనరి * నక నెఱతుంటరియైన నబ్జలో
చన విడువంగఁ బోలదిక * సర్వవిధంబుల భర్త్ర'కేయమే
యనుదిన మర్థిగోరుచుఁ బ్ర'యత్నముసేయుట యెప్పు మానిసి! 224
- గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యే'దోయభీష్ట
కేళిమెయున్న విభునిఁ * దావేళఁ గనక
లేళెపుంబని కోసమే * లేవదీయ
వలవదెప్పట సతికి * బర్కతకుమారి! 225

గీ. చెఱఁగు మాసిన మూర్తాభ్యు + చెలువ మగని

సముఖమున కేగి చూడఁగఁ + జనదు తనదు

పలుకు పతివీనులకు వినఁ + బడఁగఁ బలుకఁ

జనదు ముగ్ధేందు శేఖరు*సాధ్వి! వినమ.

226

క. నాలుగవ రోజున నుషకి, కాలంబున జలకమాడి + గ్రక్కున మగనిన్

బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల + మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ. పరగ సిందూరంబు*పసుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగకు క*జ్జలము లాక్ష

తమ్మలంబును గమ్మ*తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా + లందియలును

మాంగల్యతంతువు*మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక*ములును రత్న

ములపేరులును ముత్యముల పేరులును జడకుప్పెలు సవరముల్ తొప్పనగలు

గీ. రై కలును మేలిమునుఁగులు*రాజముఖకి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్ప*నెలఁత మగని

యాయురభివృద్ధికై వీని*హర్షమెనఁగ, సతముదాల్పఁగవలయుఁబ*ర్వతకుమారి!

ఉ. చాకితతోడ నెప్పుడును + స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్

బై కొని పోరుసేయుచెడు + భామినితో విధవానధూటితో

జోకగ సర్వమున్ దొరగి + జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్

జేకొనరాదు విన్నికను + జెల్లి కలాంగన లీకర్వప్రియా!

229

గీ. ఒంటిగా నెందునిలుచుండు*టొప్పదెపుడు, నగ్నయైతీర్థమాడఁజ*నదు వెలఁదికిఁ

గడవఁ దిరుగలి రోలు రో*కలిని సాన, రాతి నసిపీతిఁ గూర్చుండ*రాదునతికి

ఉ. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ + డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా

నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు + హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్

హెచ్చగ నిక్కుఁజెంది విభు + నెల్లిదమాడఁగఁ గూడదెంతయున్

నచ్చనటుల్ మెలంగవలె + నాథుని నమ్మది కెల్లప్రార్థలన్

231

గీ. భోగసమయంబునక*దక్క + పొలఁతికెపుడు

ప్రౌఢిఁజూపింపఁదగదాల్చె + వురుషునెదుట

భర్తకెచ్చోట మోదంబు + పరిధవిల్లు

నందె యనుర క్తయైసతి + యమరవలయు

క. పెనిమిటి సంతసముననుండినఁ జేడియ సంతసమున + నెగడవలెన్ గుం

దున వంధురుచుండినఁదా, నును బరితాపంబును* గ*నుట దగుఁగోమయన్

క. ఆపత్సంపత్తులయు, దోషికతో నొక్కపోల్కి * నుండఁగవలయున్
గావురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు * రంజిలవలయున్ 234

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు * లేప్పుడేని
శూన్యమగుదుఁ బతివ్రతా * నుండరాంగి
మగనితో నవిలేరని * మనసునొచ్చు
జేయరాదాఁడిబడఁ * జేయరాదు 235

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి నతి * యుండఁగ రాదిక దుష్టసన్నిధి
బున్నగ నిల్వరాదు తన * భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు * హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పువ్వుఁబోండ్లకు భూధర రాజకన్యకా ! 236

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయమకన్న * శర్యునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కర్ణవరనిభయాన యెఱుంగఁగాఁదగుమదితో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు * భామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వన స్నానమున్ సలుపఁ * జేసి లనద్రుచిరాన్న పానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడుఁమానగుమస్తుల మేల్మీసేడమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ * జక్కఁగ నొత్తవతెన్ మహేశ్వరీ! 238

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగ నిడుఁదోడఁబుట్టు * మితముఁగొడుకీడున్
హితముగ మగండ్రిసంఘన, మితముగ పొఖ్యములఁ బేర్చి * మెయి నిదిగనుమా!

గీ. విభుఁడై దైవంబు సతులకు * విభుఁడై గురుఁడు
ధర్మతీర్థ వ్రతములెల్ల * ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి * యలరుఁ బోడి
విభుని నొక్కని భక్తి సేవింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసియోదనముమెక్కినయోష, మేషియైచరియించు * మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరుఁపనికిలోనైనయ, కోమలి ఘూకమా * కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టినబదులు గొట్టిననారి, భూరివిడాలమై * పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడిఁ ప్రత్యక్తినిచ్చిన, పొలతుకగుక్కయై * పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁగ్రేగంటఁజూచిన * పణఁతిగిల్ల, కన్నులొందిజనించుజ * గంబునందు
సేవునీపని నాథునిసీతిమాలి, దెగఁడెడుగయాభిమాగయై * తగజనించు. 241

- క. ప్రాణంబు లేని దేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునో * మగనివిడినయ
జ్ఞానన యటు లశుచిత్వము, బూనుననుచుఁ జెప్పఁజాన్త్రుములు శివురాణ! 243
- క. ఆపెజనయిత్రికన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుఁడీధరావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయొ వుడమి * నిండునిభాన్యా! 243
- క. పితృమాతృవంశజులునున్, బతివంశ్యులు సాధ్వీపుణ్యభాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము. లతులితముగ నొండగలరు*హమిరిబోణీ! 244
- గీ. శీలభంగం బొనర్చినచేడ మాతృ, పితృకులమ్ములచారిని * విభునికొలము
వారినిన్ బడదోయు న*వారణంబు, గా నధస్థలమందు శంకరవధూటి! 245
- గీ. ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వీయా*నింతియడుగు, లీధరాభాగమునుస్పృశి*యించు నెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనంజై నమస్త, దోషచారణక్షమంబయి*తోచుచుబుడమి.
- చ. పరశువవీశుఁడైన యల*భాస్కరుఁ జాయమృతాంశుఁ జామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న*వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ * దాము స్మృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లుచవుగ నానచేయు శుచి*యున్ సలిలంబులు సాధ్వీ తామకై. 247
- క. వ్రతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరా*గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలుమ హేశ్వరు, నతులితకాకాణ్యసిద్ధి * నమరున్ ధరణిన్. 248
- క. గంగావగాహమును జే, యుగా దేహంబు పూత * మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్వీగన్గని, సంగల్మషమవియుఁ దాన*నంబఖలమగున్. 249
- క. పతిదేవత యమ యాపెహఁ బతియగువాఁ డీశ్వరుండు * పన్నుగనీదం
పతులను గొల్పుచునీమి ని, రతమిష్టములొందిపుడమి*రాజిల్లుగడుక. 250
- గీ. నిగమము పతివ్రతానారి * యగును బ్రణవ
మీశ్వరుండు తమసాధ్వీయా * నిగురుబోడి
తపము పశుపతి సత్క్రియ * ధరనపాంసు
లయుపదఫలంబు శివుఁడు క * ల్యాణమూర్తి! 251
- చ. ఇవిధంబునవ్యిప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్యంబులు నుప
దేశించి మెడియుఁ దచ్చేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలు తమ మధ్యమ కవిష్టాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురందు, 252

అ. పతినిఁ దక్క నెపుడు * పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్య*సీతఁబు
చేయనట్టి సాధ్వీ * చెన్నుగాను త్తమ, యనఁగఁజెల్లు నవని*హరుమితారి! 253

క. సుతువలెఁ దోబుట్టులవలెఁ బితవలెఁ బెరివారిఁగనుచుఁ*బెనిమిటియంద
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁజెల్లు * శైలవరసుతా! 254

క. వృధిచారము పులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు * నాత్మనెఱిగితా
విభిని భజింపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు * సేర్పడుఁబుడమిన్

క. పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరుని*సాంగత్యము న
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి*నగ రాజసుతా? 256

వ. ఇట్లనేక ధర్మనూత్తుంబు లెఱింగించి.

గీ. ఇత్తైఱంగునఁ బతిబక్తి*నెఱిగినడుపు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రి*యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవలఁ*డభవుఁడిఁకను, నినుఁదలఁచి సాధ్వీతాదురు*నలఁతలిలను

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు నీకెఱింగించితి నని యారకున్నంతఁ
బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యం
బుచేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి
కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్ గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ
బెల్లుగ నలందురె గునుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁగాంచి బాంధవ
ప్రీతిలును నాగరకాంతలును దేవపత్నులు మున్నగువార లెల్లరు చింతాదంతు
రాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి
తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

గీ. ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు*హినగిరింద్రుఁ
డాత్మజులతోడ నరుదెంచి * యార్యఁగాంచి
వెక్కసంబగు దుఃఖంబు * వెలయునాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ శీర్చి*కొని రయమున

250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుబోయెదవు * తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును * వేశ్యమునున్ విదనాడి యిప్పుడి
యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల * రెల్లు కనుంగొను జిన్నవోయెనీ
యిల్లును బట్లఁ బిల్ల * యేనెటుసైతు వచింపు మమ్మరో!

గీ. అనుచుఁ గన్నీరుదొరుఁగఁ మహావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి తుహినభూమి
ధరున కథ్యాత్మత త్వంబుఁ దజ్జడగువు, రోధ బోధించె నాత్మని + రూఢిదనర

ఉ. పార్వతి తల్లివండులకుఁ + బన్నుగఁ జెదల కెల్లవారికి
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు + కన్నుల నీరొలుకంగఁ జింతిలన్
సర్వపురంధ్రు లదివరు + సాధ్వీయుఁ బుత్రులుఁ దద్వభూమిఁబల్
పర్వతశేఖరుండును గృహన్ విలపించిరి కించతోఁగడున్

262

ఆ. విప్రులంత మరల + విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్న వేళఁ జెప్పనపుడు
ధైర్యముంది తుహిన + ధరుడుఁ రప్పించెఁ బల్లకినిఁ గాళియెక్కుటకయి వేగ
— * దేవుడు పార్వతీదేవిని వోవ్కొని తైలానంబున తేగట * —

అ. ప్రేమకౌశలంబు లురుకు + భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యండలంబు + నెక్కఁజేసి
పార్వ మరల గురులకందటికిని మ్రొక్కి, పయనమున్ బొనర్చెఁ భర్తవెంట
క. రాజోపచారముల గిరి, రాజ సుతకుఁ దనరఁజేసిఁ రాణవతిర్పన్

బూజార్చములగు చన్దువు, లోజంఘారిని మొరఁగి + యద్యత్త్రేమన్ 265

గీ. తానమోయఁ గొనుటలుఁ + దత్సత్తులును
నందొటు విహర వనవట + కరుగుదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ + విధవమెరుగ
శివుఁడుచేరెను రజతాద్రి + శిఖరమూసకు.

266

క. అందలి గణనకు లయితా, సందముతో నెమరనచ్చి + యధిగోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగోనుతాశివు, లం దుగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞఁలలితభవనమున్

వ. అత్తజీ మహేశ్వరుం డార్యాచిత్తంబునందలి గుహఁ వియోగజన్మంబగుకుందుఁ
బాఁపంగడంగి,

గీ. పార్వతినిఁజూచి యిట్ల నెఁ బ్రాణదయితే, చూచితే వెండిగట్టు లఁ మ్రొలకుపట్టు
తలపునచ్చెనె యిచ్చొట్టుఁ తలపునచ్చె, నేమనవిహరి గోష్ఠి పఁ ర్వేందుపదన!

క. హెచ్చగు పద్మలతినైలు, నచ్చపు వజ్రంపుగోన + లల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్, గ్రచ్చట నిటువచ్చెఁజూడుఁ కలికి నెవళ్ళన్.

క. నత్తాపులఁ బుత్రైంచుచు, బొత్తుఁదెలుపు జాదిపాదలఁ పొలకువఁగంటే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁగాంచుఁ మెలకల్పతరుల్.

- క. పొందములఁ జెంగలువల, నందములై యంచగముల : మాశమాశిరవశిన్
విందులకుఁ బిలుమఁగొలవలు. పొందువుగాజే మొయూరి' : వేడుక నివటగా.
- క. రంగులరంగుల తామర, లుం గలుకలు నలకు నంచకలుకే శ్రాందములున్
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగుడెంచము. బానిపుష్కరిణు లుయా! 273
- క. అవి నొడివిన విని శంభున. విశంబును ద్విత్వమైన : పుష్పతేశ్వరి యు
ట్లనె నవే ముజను నెవరా : నమేదియ పును నొత్త దానికె నికుకే. 274
- క. పరమ పాతాళాచారము, బాని నమవలయు : నది : బాణ్య కరితః నీ
కా సుచిత్రఁ దలఁచి నడువయ, పో నమపును కాక్యమెల్లఁ : నుష్టిమెనంగన్

— * ప ల కు ి తి * —

- ప. అనిన మహేశ్వరుడు సుభాధానాస్వాద్యుని ప్రాణప్రీత్యానవచనమున కమం
దానందంబునొంది లాట్లనియె. దేవీ
- త. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి పోషణములు దృఢవికాస : బోధాగతికా
శ్లేషణములు సుఖస్థితిఁ : పోషణములు మదికి నె మృదులభాషణముల్. 277
- ప. అనుచున్నంత గణపాలుని నాగార్జునుఁ ధర్మభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబు
చేసి వడ్డింపును నందఱు క్రిందుబుది భుజించి విడంబులనుగొని మహే
శ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నంద
ఱకుఁ గానకదుకూలాంబర మణిమయభూషణంబుల నుపాయనాబులిచ్చి లోకా
చారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును నందఱు
చేసె. బ్రహ్మర్షులును వితామహాచ్యుతులును తాకికమర్యాద ననుసరించి
పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచినవా
రందఱును హరివిరించినాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞనే గొని తమతమ నివాసం
బుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరచ్ఛారంబును నియమించి
తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁజేరి సుఖంబుండె. ఇట్ల
ఖల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయర్ధనవర్ధనంబును బ్రహ్మోద
కరంబును సకలజగజ్జీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీ కా
మోదంబునఁజెప్పఁబడియెనని సూతుండుశౌనకాదిమునీంద్రులకిట్లనియె.

— * ప ల కు ి తి * —

- త. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టకమనఃమై యాయుష్యం
బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ : బాఠకుల కిలన్. 279

సీ. ఎడఁబాటులేక పెల్లకరుడుఁడెదిపీర్లు, పోలియామనుజుఁడాఁరొగ్యమొందు
జోనుసేతులకఁగలఁగ్గోధంబుతోనున్న, పునఁపుండు పెండ్లాడుఁ * బుణ్యసతిని
సంతానమేలేక * నాలుగ్గళించు డు, నకులకొమ్మలుగా * నురుఁడుపొడముఁ
గుడువఁగూడును గట్టఁగోకయలేక ను పుట్టినదైత్యులకాఁగ్గంబుఁజెందు

గీ. ప్రబలమగి భావలుండగుఁవాఁడు పుణ్యశాలలలో గొను నవమృత్యుఁడతఁడుఁడైన
వాఁడతలపుర్యుత్యువుఁవాతఁడతఁడు నును నెగురీకృతిని జదివినచు నినిన.

శ. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ నడవివాహ * చరితము శుచియై
వినునిత్య మెనఁడు శుచియై, పరమంకరస్వామి చరమశిష్యునిజముగా

వ. అనిచెప్పినంత తొగఁగి యిహలోకంబు లెప్పటికన్ జెప్పమనుటయు

దు. చరశక్తిశ్చరపు-జనాభిరతభాగస్వర్ణశ్చరేంద్రుఁబా!
హరనీహరపటిరహకరదాభాదభక్తిర్నిరభా!
నిరతాన్నోజకదానోపితజహ! * నిర్వ్యయాలాపహ!
యుని-నోచితవర్తహ! హరితగ్రోహాన్మహాభాభాస్వద్దుహ!

గద్య భవి శ్రీ) బుధునవిధేయ నుదియొక గాగవిలేశ్వరనామధేయ
ప్రణేతం న శివప్రదానంబునది పార్వతీఖండంబునఁ
బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాస్తుతమ్

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

కు మా ర ఖ ం డ ము
ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత

మానితధర్మాచరణసమాహిత హృదయా!

నానాశిష్యాసుతమో

భానూ! శివమూర్తి! వీరభద్రదారాధ్య!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహాముల కిట్లనియె,

గీ. గిరిజఁ దోడ్కొని కైలాసగిరికి శక్తుఁ

డరుగుడెంచి సుఖంబుగ నచట నేమొ

నర్చె నాకెఱిగింపుము నలిననూతి!

యనుచు నారదుఁడడుగ నిట్లనియె నజుఁడు

2

క. నారద! చెప్పెదవిను చెన్నార దయావిభవుఁడైన నభవునిచరితన్

దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి ధరుఁగనుటయునున్

3

క. సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్థమాళి యమరుల బాధల్

పరహారము నేయఁగ మది, నరసి పృథ్వివశుఁడగుచునంత రయమునన్.

4

—* శివుఁడు మణిభవనంబందుఁబ్రార్వతితో సౌఖ్యమొందుట *

చ. అనుపమదివ్యరత్నములకాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం

దనరససేకభాస్వదవదాతమణిమయమైనచోట నూ

తనవికచప్రనూనదశః తల్పవిభాసితమైనచోటః బా
వనతరుమంజరీప్రకరః బాలసమీరము లొప్పుచోటునక

క. భోగనుఖదోషకరణ, శ్రీగరిమనెనంగుచోటః + జేతోజక్రీ
డాగతుల శర్వాతరిమై, రాగిలుచోటన్ మనోహారంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగః పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్యసంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు బ్రహ్మహంబుఁ జెందుఁ + జరకాలం బా
శివుదేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రహ్మహంబుఁ జెందు + జరకాలంబున్, 8

ఆ. చాలఁగాల మిట్లు + జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క + త్తణమువోలె
నరిగెనంత దివ్యవరులు మేరువుఁజేరి, గొడఁగఁదొడఁగిరవుడు + గొడవయడర.

చ. చలనమొకించుకేన్ గనక + స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి + యే గిరి కన్యను జెండ్లియాడి వె
గ్గలముగ నాపెతో సతము + కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁబాప నొక + పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ హరసంగతుల న + మరకుల తిలకుల్
ఁనుచుఁ దడవొట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడియొక్క + వాసరమందుక.

—*దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁజెప్పికొనుట*

గీ. అజునిఁదోడ్కొని నారాయణాంతికమును, జేరివందనమొనరించిభూరిదుఃఖ
భరముచేఁగడుపొగులుచుఁబరగనిట్లు, చెప్పికొనిరా ర్తమూర్తులైశ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడుశైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ జెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్వఁడకటవేల్పులవెతలన్. 13

ఆ. వుండరీకనయన! + పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ + దలఁపకుంట
రమ్ము పోదమివుడురాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయు శివుదయన్బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు + తాత్మకు శర్వు భజంపుఁ డిప్పుడా
యలఘుననుగ్రహంబున ర + యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గొలిచెడు వారికెట్లు సమః కూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పొలియును రాయరావలసి యుత్తరేంద్రులకు లున్నగకోపనుల్.

15

గీ. టవరమునేయడగ దిట్ట యిచ్చులార! కాలపరిపాక మొందిన యకార్యమెందు
సిద్ధిగాంచు దడవ్యంబులెడను దీని నెఱిగి యోచించి గావింపుఁ యిద్దమతులు!

వ. వెండియును.

గీ. శంకరుం డిట్లు సంభోగశుభ్రుడగుచు, ననవరతము రతంబులనలర నెవడు
భంగమొనరింపఁజాలెడు ప్రభుఁడె పూర్ణ, పర్వనాహస్రమున రతిపదలునిజము.

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్టపోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁగూర్చు నిది ను, వ్యక్తము పరికించి పాయుఁ యిద్దమవ్యధలన్.

వ. మఱియును.

క. శ్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ యిల్పడు భవినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీ పుత్రులఁ గోలుపోవు యిద్దంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, నన్నుత్రుడు ఋషీశ్వరుడు యిక్రమి రంభా
పున్నాగగతి సురతసం, పన్నుని విడచిసి కుడిచెఁ యితిఫలము వెనన్.

20

గీ. భార్య గడతేజ వేటొక యిడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొకవేయి దివ్యహాసములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి యూరలుఁగొనెఁ
బలుపు రిబ్బంగిగాఁ బ్రతిఫలముఁ గనిరి.

21

క. సకలమునిపేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ న్నట్టి యకాధారం బీ
యొకటియొకద యిద్దానికి, వికలతఁగూర్చుంగఁ దలచె యిబుధప్రవరుల్.

22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రం
బందుఁ గైలాసంబునకేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ
జేయు డవును స్కందుడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు
నని జనార్దనుం డుపదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్లఁ దమనివా
సంబులకేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునకు
సశేషగజకచ్ఛపంబగు ధరాతలంబుపీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు
స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాక్రాంతంబై పితామహున్ జేర నతండు

నారాయణుక్ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు నంతఁ
గమలాకాంతుండు శివశ్వామిసనున్న గణపాలురకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరశివలారా! సంకటహరులార! శర్వ + సాన్నిధ్యం బా

లింకమున వనరు మాకిట. శంకిపక కూర్పుడయ్య + సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుండు హరుం డిందు మమ్ము + స్థాపించి మహా
శ్వరితో రిరంస నంతః పురమున నివసించె నిపుడు + పోరా డటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు
వినతుండై మ్రొక్కి యొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబుం
డుండియే యార్తవాక్కుతోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి
మొఱవెట్టుకొనియె. 26

— * విష్ణ్వనుజై లాస. బుః మణిభవనశ్చారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట * —

గీ. ఏల వంశాచుకల్పక! + యిప్పటికిని, మాదు వెతలనుదీర్చగ + మఱచియుంటి
వసురపీడితబృంహర + కాలికివె, శరణ మేజాగునేయక + సాతుమితను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదండశూకనికరభా

సురగీతపుణ్యచరితా! సురచితనకలాజ్జఙాండ! + చూడుమింక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల విచుతిపూర్వకంబుగ దేవతలందఁ జొక్కయెలుంగున
మొఱవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడుకోలాహలధ్వనియగు టాలించి భక్తవత్సలుం
డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయసంచి పార్వతీ భయంబున
సంగించించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁజొచ్చి
బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

— * శివుడు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబుఁజొచ్చుట * —

గీ. ఏమివచ్చితి రిచటి కు + పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నై లింపగణముతోఁసుఖమెమీరు
చిన్నవోయిన మొగములు! చెన్నదఱిగి, కానిపించునున్నవత్కలము సెప్పుడు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందారకులందఁ జిందుధరపాదారవిందంబుల
కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ. దూయమాన మనంబుతోఁ దోయజాతుఁ, డిట్టులనియెమ హేశ! నీకెఱుంగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృద్యైశ్వరాసి, వగుచు మమ్ముడుగంగ నీకవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు * ఘోరపురక్కనుబారిఁ జక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున * రాపిడిఁజెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁగాంచు మమశీరప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ * దత్పరివారము లోకరక్షకై . 33

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున * నక్కటికంబునుజెంది యిట్లనె
వినుము ముకుంద! మామకపు * వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహించువారలఁ గనన్ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునం చవుడు * బార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణమున్ . 34

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి * నా శివవీర్యమునున్ గపాతమై
యొనరఁగ మ్రింగె నంత నమఁబోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత భా
దనమొనరించి రత్న వసుధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జవంబునవచ్చి కనెన్ సురావళిన్ . 35

—* పార్వతీదేవి దేవతలను నెఱిచుట *—

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ * డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నారములున్ హరున్ గొలిచి * నాదు విహారము వమ్ముచేసి నా
రోరిమిఁదక్కి స్వార్థపరతోన్నతి నన్నుడికింపఁజేసి యే
తీరున శ్రేయమొందెదరు! * దీర్ఘతరార్తిమఱుంగకే ధరన్ . 36

క. నను వంధ్యనుజేసిన యఘమున నిప్పటినుండి మీదు * పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురుగావులఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి * వంధ్యాత్వమునన్ .

గీ. ఇట్లు నిర్జరులను శపియించి పాపకునిఁ గనుంగొని యత్యంత * కపితయగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్యజగ్ధి! సర్వజగ్ధివగు దీపు భువి జాగుఁప్పన్ దొరంగి,

చ. అని యిటు శైలకన్యక హుతాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొనిపోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమిఁద శంకరునిఁ * బొందికఁగొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁగని తావమున్ విడె మరుద్గణ మెల్లరు బాగు బాగనన్ . 39

గీ. అక్కతను సర్వమును వేటాకప్పుచెప్పు. వాడెవడు వినం డిశబాహులేయ
జన్మచరితంబు దైత్యులగంహృతియును. దేవతలకెల్ల దుఃఖంబు తీటుటయును.

ఉ. వేటపు లంత నీశ్వరుని * వీర్యము మింగుటచేతఁ బాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జగద్గురు శంకరుఁగూర్చి యెక్కుడౌ
బాలిదనర్పణ బ్రాహ్మణము * నల్లుగ న్నల్ల తకల్పశాసన
క్కాలహరుండు వాటిటికి * గ్రచ్చజనన్ది కనక నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరునిగాంచి యాతుడై మోక్తి యిట్లనిరి.

ఉ. కేద! మహానాథాన! భవశీయ మహాబ్రహ్మల వీర్యమున్ మహా
శావళచి త్రతక మెగనఁ * బాలకహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధమున్ భరింపఁ దరఁమెట్లు కరంబు భరంబు తండ్రి! నీ
వీరగం బాపి యెల్లయిన * కలుము బాంకశంకశేఖరా. 42

త. లేకున్నఁ జెప్పు మిత్తటి, లోకేశ్వర! నీవుగాక * లోకంబున నీ
నాకవివాసుల యలబడి, బోకడఁచు ఘనఁడొకండు * పానఁగునె యెందున్.

ఆ. అని దహింప లచుచునాన్తిచేఁ దహతమా, పడుచునున్న నానుశివర్షవశిలఁ
గాంచి వేగవపుడు * కారుణ్యమెదనెంచి, భక్తవత్సలుండు * పలికె నటుల.

క. ఓహరియ! యోయము! యో, వాహీకృతమకర! యోనుశివర్షవశిల!
యోబామునంది న వీర్యము, బాహిర - గంగ్రక్కడవని బాముదొలంగున్

చ. అనుడు నిలింపు లంత నడి * నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగనె * సర్వసుపక్వాలు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి నీమలకుఁ * బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డట్లు శం
భుని యనుకంపఁ కలొనక * భూరితరాన్తి దహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయిచేమోడ్పరచియించి, నేరమికిని సైచునివ్తఁజూపి
దాహమార్పు చేస! * దానుడఁగానొకో, కరుణఁబరపుఁ మెగ్గుఁగడవుమికను

—*, అగ్ని దేవుని క్షోభం బారని శివుఁ డపాయము నెప్పుట *—

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నినగని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె.

క. అనుచితగతి నారేత, స్సును మెక్కితివట్లు వెరుకఁ * జూడక యగ్ని!
ఘనతరదాహం బిపుడి, ట్లానఁగూడిన దైనదలఁకు * నుడిగి వినుమిఁకఁ. 49
వ. ఎలనగవుతో.

క. కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్క * చక్రస్తనిని
ర్మలగర్భమొందు నాక్షణ, మలమటచను నీదుదాహమాఱు హుతాశా! 50

ఉ. నావుడుమొక్కి యాత్మనద * నంబునకున్ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని * భామ యదెవ్వతో నాదు ప్రాణర
క్షోపహమూర్తి యంచుమదిఁ * జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దైవనియుక్తి సప్తముని * తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ. చేడెలతోడ స్వర్ధునికె * జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు * హవ్యము లీయఁగ సప్తజిహ్వనిన్
బోడిగఁజేర్చి యాహతులఁ * బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగాఁ
దోడనె యగ్ని వేల్పులకుఁదుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడఁ. 52

—* అగ్ని సప్తరుభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ. అసమయంబునందు రుచిరాంగవయస్సువిలాసహాసశో
భాసముదీప్త లామునులభార్యలు మానులకేవలఁ సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మెలంగ ననంగశరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుండై వడి సదాగతిమిత్రుఁడు బాళిమిఁకఁగఁ. 53

ఉ. ఎందునునేనిఁ గాంచితి నె * యిట్టి యపూర్వవిలాసవిన్మూర
త్సుందరకామినీమణులఁ * జూచిన నేమిఁక భాగ్య మిట్టివ
శ్వేందునిభాస్యలగలిసి * యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుండడంగునె ఘటిల్లు నె మోద మభంగభంగిగాఁ. 54

ఉ. అన్ననవిల్తు విభ్రమములొకృతులన్ ధరియించి యిట్లు లా
సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ * జక్కని సన్నని కౌను లందమా
యున్నత పీఠర స్తనము * లుద్ధతచారునిలంబబింబముల్
కన్నులఁదన్ను ముద్దుల మొగంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ. ఏదొక పీఠి కాఁగిలు * నవ్విధి జేకొనువాడ నట్లు లీ
మానిను లాత్మనాథుల సమరులఁ బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్దాన మదీయమా సతనుతాపము పాయు నికేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుడ డార్తిమొయి * మ్రగుచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

గీ. అనుచు నక్కాంతలను స్వశిఖాగ్రములను
డాయఁగా నెంచు మునులదృఢపదీప్త
తేజములఁ గాంచి చక్షుఁడౌ * దీనదశను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ * జేవదక్కి. 57

క. మునివరుల హేమామకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్గి * యాస్థలివిడి పా
వనమైనయొక్క వసతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ * బాగలుచు వేగన్.

ప. అందు జలంబుల మునింగి ప్రిణంబులఁ బాఁపికొన సమకట్టుడు సంతఁ బరమ
పతివ్రతయును దత్పత్నియు నగు స్వాహాదేవి విభునిరూపయం బెఱింగి తన
యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కళత్రంబురూపంబుఁ
జెందివచ్చి పావకున కీటనియె. 58

* స్వాహాదేవి యార్గుడు మునిభార్యరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గీర్తించుట *

క. మునితల్లజఁడగు సంగిర, సునిదారను మొన్న నిన్నుఁ * జూచినది మొదల
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁగ్రాఁగితిమి విభా!

చ. చెలువుఁడ! నీవయికదగిలె * చిత్తము నాకును నా వయస్యలౌ
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ * జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి భవత్పదేశమును * దెంపునఁ జేరినదాన మించుచో
కల వెరవేఁజొకఁడచి * కామసుఖంబులఁదన్ను నన్నికన్. 61

గీ. నన్నతనుసౌఖ్యములఁ దేల్చి నాదుచెలుల, నట్లుదన్నుము భవదధీనాత్మలగుచు
వారలున్నారెచట హవ్యవాహ! నీవి, కన్యమెంచిసబ్రాణంబు లాసవడము.

ప. అనినంత

క. కడుఁబేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లాపెఁగాంచి * పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు * తుష్టియెసంగన్, 62

ప. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్నిభట్టా
రకునిఁ గలిసి సుఖించి యవల నగుంధలీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండ,
నీతిహూత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర వీర్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుబాసె. స్వాహాదేవియును
భర్తృవిముక్తంబును సతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరపీఠ్యంబు నిజగర్భం
బందు భరింపఁదక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదననీబాసె. శ్వేతా
ద్రియు సప్తేడిమికోడి మరుత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు. జంగవిభూషణము హూగ్రాగ్రసమధికతేజ
స్సంగమున కోర్వజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశ * వనిఁబడఁజమ్మెన్. 65

వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్ద కాలంబునకుఁ బరిచాకంబగుదు. 66

—* శ్రీ కుమారస్వామి జగదగు *—

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితమ, ప్తీమానిత సమయమందు * శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోమఁడు జన్మించె నకల * సురలుస్పృంగన్. 67

క. చారుమణిమాళులొప్పెడు, నాటుమొగంబులు * నాయు * ధాధ్యములగురెం
దాటుకంబులు రవిశత్రు, భారంజితగాత్రమమరి * బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమాతండయి సుందరుండయి జగచ్ఛ్రేయోపహంబై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షమఁడు నై * శూరావతంసుఁడునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై * విస్ఫూర్దితాశావ్రజం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దైత్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమయి * లత్యద్భుతమై
భవమొప్పఁగ సంగీతాత్మవముల గంగార్పవసులు * నల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత,

చ. జనులు మనీంద్రగేహినులు * సప్తరసజ్ఞు వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొంది యొక * పాపనిఁ గాంచినన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవమానమతిన్ దమ పత్నులన్ రియం
బున విడనాడి రాసతులు * పొక్కఁగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ. ఆత్మనాథులచేఁ బరిత్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభామిని వనరుచు
మునులకడ కేగి నేనమీ*బోట్లబోటి, బోటినై యలరితి నా విభుసముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచర్మితలగు నా, తృకళత్రంబులను బాయఁదగునే మీరల్
నుకృతాత్మలారః. వేగఁ గి, నకమాని కొనుండు గేహినుల జనమలరన్. 73

క. అని బ్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిగియు * మానివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మంబున రోసి గ్రహింపరైరి * పాలతుల మరలన్. 74

—* పట్కృత్తికలు కుమారసేయొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శరశాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాండఁగఁ * బుణ్యసతుల
జనుమొనలు పాలుచేవుడు * జక్కనపుడు
బాలునకుఁ బాల్గుడుపఁ బ్రేమభరితల * చు. 75

గీ. అందఱొకవేళయందె* స్తన్యంబొసంగ, రాగుమారకుఁ డాట వత్తములతోడ
నాటుగురుకృత్తికలమదుల్ * హనుసమొందఁ, బాలుదావెను లోకికలిలమెఱయ

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహం డగు నక్కుమారున్ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కులత్యాగితి నగ్గికి నిన్నుఁ గంటిమం
చు న్నెఱిమిఱి దుర్జనులు * చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
జన్నములాడి మమ్మిటులఁ * గాసిరి మాకిక దిమ్మ నీవె మ
మ్రొన్నికమోఁజు దల్లులుగ * నెంచి కృపామతిఁబ్రోవు మిమ్ముగన్. 77

అ. అనుడు శంభునూనుఁ * డడియెను వారిల, కనఘ లీడతల్లు * లాత్మజుండ
మానుడింకఁ వెతలఁ * బూనుడు సంబరం, బంబలార! గుణకదంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఁజే బద్ధజం డతిశయమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజ్వలైపుత్రునకుఁ * జెల్వడలిర్పంగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె * నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె * హర్షభరంబున మిన్నముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భం డాబాలకుని కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ. సురలకై ముక్కుంటిశుక్రంబుస్కందమై, యవతరించుటన్ సందనఁగబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం * దమరి జన్మించుట, నగ్నిభువుం డను * నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీగర్భజాతుడౌట, గాంగేయుడ నెదువిఁఖ్యాతిఁజెందు
శరవణస్థలమున * జననంబునొందుట, శరజన్ముడనియెడు * సంజ్ఞఁగొంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తి * కేయనామ
మొందు వారలు పలువురై * యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ * బ్రథనెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగ * త్పావనుండు.

88

వ. మఱియును

గీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁదేజమెనఁగ, నాయకుండయి దేవసేనాని యగుచు
నాత్మకీయచమారతుఁడౌ ధ్యుఁడై గు, హుండనుచునొప్పు మేరుకోదండసుతుఁడు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చి కు, మారుండను నామధేయ * మండితుడౌ వి
స్తారముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖ*సంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇఁకను క్రొంచాచలంబు భేదించి క్రొంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వాయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై .

86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాక్షునందనుఁడు లీ*లోల్లాసకేళీవశా
త్మకుఁడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రో*ద్యస్మత్తమాతంగయా
ధకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేంద్రప్రహా దీప్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిలిడ*ప్రౌఢోద్ధతిన్ దిర్బుచున్ .

87

క. మున్ను పురత్రయంబును స*మున్నతవైఖరిఁ గాల్చిదాన పే
రెన్నికమీఱు చాపమట * నీశ్వరుఁ డుంచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు * నుద్దవిడిన్ గొని యొక్కవెట్టి తా
నున్నతమా తదప్రీమకు*టోజ్వలశృంగముఁ ద్రుంచి బెట్టునా

88

5. అంతఃబోక.

* క్రౌంచగిరి భేదనము *

6. క్రొంచముహేధ్రము నొక్కయు, దంచ త్రరత్రివదుర్ధ*రాశుగమున భే
దించి మహాతాపాక్షాక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చెఁ బ్రలయాధ్రగతిన్. 89

క. దిక్కుంధికుంధనివయం, బుక్కటి భేదిల్లె నుదధు * లొక్కటంగలంగెన్
గ్రక్కన రిక్కలుకుల్లిన, పక్కుంధిని వడకై జకిత * యగుచు రయమునన్.
వ. అంత.

గీ. క్రొంచగిరి గహ్వరమునవ*సించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లు*దారనినద
ముప్పతిల్లంగ బాలుపైఁ*గుప్ప తెప్ప, లుగళరంబులంగురిసియా*ర్వంగనతండు

క. భీరుండై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రూరధార * న క్తంచరవి
స్తారనికరములజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి * మండలమద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భ*యంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులక బంబు*జన్మతి మీఱంగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకనూను నెమ్మనము*లందు నెఱుంగంగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు * వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. విను మమరాధినాథ! యొక * విక్రమధుర్యుండు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె య*పూర్వపునప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుఁడయి సర్వసత్త్వముల * దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికొదొడంగి వానిఁ బరి*మార్చుము తేహుము భూజనంబులక. 94

గీ. క్రొంచగిరి బాయకుండు ర*క్షకులంబు, నెల్లబొల్లొనరించె బం*హిష్టమైన
యన్నగంబుచు భేదించె*నంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ బుడమిఁగూల్చె.

క. ఇక సురలచేవఁ గనంగన, చకితుండై వచ్చు నిటకు*సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది వి*భాసిలంగ విభూ!

— * కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు సేయుట * —

క. అన విని యాతండును గ్రిందునుమీఁదును గనక కడియ * దోర్మదమునఁ జా
పని దారసించి యశనిన్, గొని యురమునవేసెఁ జండ*కోపనఁ డగుచున్, 97

చ. అశని శివాత్మజచ్చుహృద*యంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు నక్షమున * నీడ్యబలుండు విశాఖుఁడన్ రిపు
ప్రళమనుఁ డుద్భవించె నిరు * ప్రక్కలయందును శాఖనై గమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు*లాగ్రిహవిగ్రిహులై రయంబునన్. 98

క. వారు ముగుగు గుహుడును బృం, దారకనాథుని వధింపఁదలఁవడ నతఁడున్
ధీరతఁగోల్పడి యడలి కు, మారున్ శరణం బడిగె సమంచితఞ్జితిన్. 99

ఆ. అంత శంభుపుత్రుఁడతిదయామతి హరి చాయని తప్పిదంబుఁనవలఁద్రోచి
ప్రాణదానమొసఁగి * పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీరమతిరయమున. 100

చ. అచటఁ గుమారురాకకయి * యాత్రము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని * వేగని సంతసమొంది ధారలొ
ల్కుచుఁ గడుఁచేపుదుగ్ధములఁ * గూరిమిఁతోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార మద్దుఁగొనుచున్ ముదమొందుచు నుండిరెంతయున్. 101

గీ. ఇవ్విధము గొన్నిఘన్రంబులేగనంత, సర్వజగదేశరాజ్ఞ తుహారశైల
రాజనందన యొకనాఁడు * రాజమాళి,తోడఁగొలుపున్న వేశ సంతోసమొదవ.

చ. కరములుమోడ్చి స్మేరముఖకంజముతో విభుఁగంచి పల్కె దు
ష్కరిమహిళాజవంజవవికారనిరాకరణాఘృతైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు * సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁగొని యపారమహూన్నతిఁ గంటి నీ కృపన్. 102

చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్మఁడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెడు నీవు నాదుసం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల * కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని * మాన్సిరి స్వార్థపరాయణాత్ములై. 103

గీ. లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు
మెఱయు నీతేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె సేమిచేసిరో ను
రలు మహాత్మ! యమోఘసీర్షంబు నపుడు. 104

గీ. మోఘమై యెందుడిందదు * పుత్రుఁ డుదయ
మందియుండు మతెందేని * ననఘచరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి * యమరవరుల
నాదు పుత్రైకుఁ దెప్పింపు * నాథ! యిటకు. 105

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారుజ్జాలడుగుట *

ఆ. నావుడు శంకరుండమర * నాథుల మానులఁ బిల్వజేసి తా
నీవిధమొప్పఁగా నడిగె * నెలరునున్ వినుఁ జేనునాఁ డప

త్యావహమైన తేజమును * నాదటఁజేపితి యుమ్మదర్శమై
మీవశమయ్యె నయ్యదట * మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁదీ' 107

క. ఎటఁబొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁబెరుఁగుచునుండఁదేజ * మేమయ్యెను మీ
రిటులెఱింగింపక దాచినఁ, నుటలత యడఁగంగ శిక్షఁగూర్చెదనిపుడే. 108

గీ. అని కినుక దోఁప దృఢముగా * నడుగ దివ్య
లడలి యొండొరు లంతంత * నరసికొనుచు
నొడయనినఁగాంచి యొక్కొక * కుక్కుడక్కి
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కిరి * తత్త్వముగను. 109

వ. అందు విష్ణుఁడిట్లనియె.

క. గురునింజనేయు నట్టెడు, గురుదారిరతంబు నల్పు*కుత్సితుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదపఱచు * నీశ్వర! విజమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి.

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన*పాతకునిచే,లిమిఁగొని నిరంతరమును బు*డమిఁజరించు
వాని దాహపాపంబుఁబడయు నీదు, శుక్రమునుదాచినట్టెడు*శూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల సుపర్వులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు * ప్రతిపఁజేసి,పూర్తి యొనరింపఁజాలక * పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁదా*నూను నీదు, వీర్యమును మాటుచేసిన*వెడఁగువుడమి.

వ. దేవతల్ను లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య*థేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుదా
నెవ్వతె యన్యునినీ వలచి * యిటుశరాసనకేళి గూడు నిం
కెవ్వతె సంతం పెన్నిటియు * నెవ్వరులేకయె యేకయై మను
జవ్వనియద్ది తావకల*సత్తరతేజము దాచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీతేజమెవ్వఁ డా*చ్ఛాదనంబు, చేసె నవ్వఁడు రూఢిగా*శివ! భవత్స
మర్హణ బొనరింప న*సర్వుడగు న, సర్వుడగు నీదుభక్తజ*న్వార్హణమున.

—* అగ్నిప్రహులు శివునకుఁ గుమారని జాడలు చెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీప్త్యాభిమిషిభాస్వరో
దరమందుంచి రయంబున హృదయసంతాపంబు బోనాడితిక
భరచూ నీదురితంబు నైచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థి భజించువాడఁ గనుమీ శివాభ్యాసభావంబునన్. 115

వ. స్వాహా దేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన శివాస్వరవీర్యంబు, నేనదాల్చి యోర్వశీర కర్జు
నాదిశిఖరతలము శివండు విడిచితిని, సంతమీద నెఱుంగ శివభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావకదేవి జార్చివ విశివాస్వరమా భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పఁజాలక శివదేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని శివిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము నక దయామతి! శివకార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరుప్రార్థనంబున, జాలినగొని తావకాతిశయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నేనాలరినై నన్నుసయిపుమయ్య! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీన దేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోశవీర్యదుర్భవోగ్ర
వేదనన్ దపించి పీచుల శరవణం, బుదుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుమ!

వ. అంత వసుమతియిట్లనియె.

గీ. శరవణంబందుఁజేసె శివతేజ
మునఁ గుమారుండు వొడమె మఱియుఁడు ద్వాద
శకరుఁడుద్యతనహస్ర భాస్వన్నరీచి
మండలుఁడు బాలచంద్ర మోహాళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతం డిట్లనియె.

గీ. శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచు శివచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మోహనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యాశ! దివసావ సానమా శివేగితిఁబయి.

వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు పచ్చి శిశుఁగాంచి * కేరిముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి * కుతుకమొప్ప
తేయియం దేను నొకపది * తెండుఘటిక
లవఱకుండి కనుంగొంటి * శివ! యరయుము. 122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాటువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టెబట్టి * యధికప్రేమా
కులలై కాంచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము * దివిషన్మోరీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. ఒదరికాశ్రమభూమికి*బాలునెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతో*వారు*గొమరుఁజోలె
నకులవాత్సల్యమమరఁగా*నందునీదు, కొమరుఁ బెంచుచునుండి శే*కొదువలేక,

వ. వాసరం బిట్లనియె.

క. అసమానప్రేమమెయినే, బిసహదశనేత్ర లట్లు * పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజితాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విభాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీమపుత్రునకుఁ బ్రీ*తిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధి బొనర్చి మునిప*త్నీస్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ణిల్లుటఁ గార్తికేయుఁడను ది*వ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావల్లభ్యము నొందువాఁడవుట నే * నాన్యాభ్యయున్ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇక నిల్లే కొన్ని యన్వర్థంబులగు నాహ్వాయంబులన్ బిలిచితి ననుడు సంత
నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు * విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగకృంగమును * భూమిపయిన్ బడసేసెఁ గ్రాంచితే
దన మొనరించె నందమరు * దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురై న వాసపుని * గొంకక కింకరుఁడేసె వాసిగన్. 128

వ. అదరుచు నింద్రుండిట్లనియె.

ఉ. నీసుతుఁడంచు వేల్పులను * నెట్టనసాకెడుదట్టుఁ డంచు నే
వాసియెఱుంగలేక పెఱ*వారలు నెప్పిన కిల్చిపోతులన్

రోసముఁజెంది పోరుటకు * రోజుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్భాసుర తేజు చేతఁబడి * ప్రాణముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపక.

129

చ. అనవిని శైలరాత్తనయ * హర్షముతో నవరత్న రాసులక
గనకమునునీ ధనంబుల న * ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్చ్యుతుని * రాణియు రోహిణియున్ బుభోమజా
ద్యనివిషవత్సులున్ ద్రవిణ * మల్లెయొసంగిరి విప్రకోటికెన్.

130

— * శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బహిరవసంబున కంపుట * —

వ. అంత జగత్పభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేఘంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రమథభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెం
చిన నవ్వారలు వేగంబున బహిర కాననంబుఁజేరి యందలి షట్కృత్తికాశ్ర
మంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలుగాంచి చకితలై గుహుఁజేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్లు * ఘోరపైన్య
ములు మనకుటిరమును జుట్టెఁగలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్టు లే * తెంచెఁగడఁగి
యేమిసేయఁగఁ గలవార * మిందుఁజెపుమ!

131

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణవీరులు ధీరు లిఁకెందఱేని న
త్వరము దురంబుసేయుటకు * వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధరభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ * దూల్చెదఁ బేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతు * కంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్.

132

— * నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైచానంబునకుఁ దెచ్చుట * —

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం * డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డ * గ్గటి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుఁగూర్చి * గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁజక్కెర * లాలుకనవుడు

గీ. అన్న! విను కృత్తికామాత * లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడొ * యభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముదోడ్తేర * బార్వతీకు, మార! పయనంబుసేయుము * చారలీల

వ. నీవు పార్వతీయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు,

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై మిశ్రేష్వరు! వీర్య + మార్యవినా +

దా వెలుపడిగా నందీ, నావిశ్వావంబుఁ జెందితయ్య కుమారా! 136

ఉ. కావున నీదుతేజ మిది + కప్పుగఁగక్యమె యెప్పుడేఁ నిన్

జే పహించి దాచగల + చేపగనున్ గలహంసయేవమా

బావినిఁ గూలరాజులున్ + పన్నుగఁ గృత్తికలేడ వారి ప

ర్ణావసధంబులందు విమలాత్మిక! నీవు వసింపులేడగున్. 137

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతతాస్థానభూమి + రాజకిరీటుం

డోజఁ గొలుపున్నవాడిట, కోజననుతజేజ! కడలు + ముత్సాహమునన్. 138

క. గొనములకును దేజములకు, ననయము ప్రోపిపు నిన్ను + నరయనివారల్

వసజంబులతో నొక్కెడ, నుక్కినమను కప్పులనఁగ + నొప్పుకాగాదే! 139

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుఁ డిల్లనియె.

గీ. అన్న! త్రైకాలిక్షణాన్ + వరయమీపు, జంతువులు కర్మకనుగుణ + జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులును బ్రకృతికలలుమ, దీయమాతలుగామది + నెంచుమికను

క. సన్యంబాసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాధ్య లీయ + మాయకమూర్తుల్

ధన్యమనీమ! యిపుడొక, యన్యవలె ఏరిఁబాయ + గునేనాకున్. 141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే + నాతల్లి కేశ్వరుఁ డి

మ్ముగ నాల్పిండి యథార్థమాయకువు + బూజార్హు లే నాకు వే

ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూర్పుక దోస మార్యా! ప్రియం

బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ జెత్తుకట కిప్పు న్నీకటల్ నచ్చినన్ 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందమున నామోదించి సంతఁ గుమారుండు

ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యనరంబున. బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ

నిర్మితంబునుగాంచనా నేకరత్నసంఘటితంబును శతవక్రంబును బార్షద్రశేష్

వేష్టితంబునునగు నొక్కపుష్పకన్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు

స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాశ్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున

కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెదె కుమార! సమంజసమే? కడున్ బ్రహ్మ

దమున నినున్ దనూజునిగఁ + దద్దయు సమ్మికఁజెంది ప్రేమయు

- క్రమశినిఁ బెంపుచేసితిమి * తల్లుల మమ్మెలు లీవు పాయ దై
 న్యముఁగొని యెండుఁజేదెదమొ * స్వాంతమునన్ దలపోయు మీయెడన్ 144
- ఆ. అనుచు నక్కుమారు * నాత్మైక్షములందుఁ, జేర్చిఁగొని కరంబు * చింతనొండ
 స్కందుఁ డాలకించి * సంతాపమునఁగ న, భ్యాత్మసూక్తి వారినంతఁదేర్చి 145
- క. ప్రమథగణం బలర శతాంగముఁ దల్లులతోడ నెక్కి * కల్యాణధ్వా
 నములు సెలఁగంగ శివనగ,రముఁ జేరఁగవెడలఁ గ్రౌంచఁరంధ్రకరుఁడొగిన్
- ఉ. నందియు వేత్రహస్తఁడయి * నంద మెనుగ,గఁదోడరా మరు
 ద్బృందము వీరభూతగణ * బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
 ముందఱఁ గొల్వఁగా శివనిఁభుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
 నందముతోడ లాలస మొనర్ప గుహుండుచ నెన్ శివాద్రికిన్ 147
- ళా. భేరినాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ * బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్యవి
 స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతుల * దూర్యత్రికంబొప్పెగం
 భీరాంబ త్రరగుంధసంభరితవా * గృప్తందంబులన్ స్తావక
 స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెనఁగె భాస్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148
- * కుమాచిఁడు కైలాసముఁజేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *—
- చ. కొమరుఁడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ * గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
 ర్గములను గెంపుతాల మగ * తాలను బద్ధుల హెచ్చుమీఱు ము
 త్యములను బూల బాలువయి * నల్లనఁ జల్లెడునట్లు భేదర
 త్తములను బంచగా నవుడు * దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149
- ఆ. హరి విరించి ముఖను * రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరనట్టి * కొమరుసామిఁ
 గాంచి కరముమురిసి * ఘనతపోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క * రించిరంత.
- క. తనఁజేందుమాళియును బం,ధురహర్షాతిశయభరము * తోఁ బ్రమథులతో
 బిజుబిజు గోటహజారముఁ, దరియంగా నచ్చి చూచె * దనయుని వేడ్కన్.
- క. శివులను జగత్కుటుంబవి,భవులను గని తేరుడిగి * వర్వతజానం
 భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం,ఘ్రివ సేజంబులకు మ్రొక్కె * శీర్తింప సురల్.
- ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ * జక్కఁగ నక్కునగ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
 బాంకముతోడఁ జేర్చిఁగొని * మూర్ఖుగంధము లాని పూర్ణమై

ణాంకునిమీఱు నెమ్మొగమునందుఁ గడుకే గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింతచేందని దృఢప్రవచోన్నతి నొందె నెంతయున్,

జి. పార్వతి పుత్తునెత్తికొని * పర్వత స్తనము చేపునంతనే
యామృతపాలుఁద్రావెను నీజాత్యకు నొక్కతె ద్రావజేసె గం
ధర్వులు తముల్ మునులు దారముగా శ్రుతిభోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగేహినులు * సన్మణిహరతు లిచ్చి రెచ్చుగన్. 154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ * నాత్మనుతుని
భర్తృపార్శ్వసఖాలయాభ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి * స్వీయ దక్షి
ణాంకమునఁ బుత్తుని విహించి * యలరె మిగుల. 655

క. రత్నమయపీఠమున నవ, రత్నమయాభరణరాజ * రాజులఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజరత్నము లలరన్. 156

చ. గళముననున్న వాసుకినిఁ * గంఠమునొక్కిన పుత్తుని సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గవఁగా నొనరించి ప్రమాదమొంది శ్రీ
గళుఁడు మఱొక్కదివ్యమణి కాండనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతర తేజ నా గుహుని * వైభవమొప్పఁగఁ జేర్చి వేర్చెమై. 157

గీ. నలువతోడుత నుపనయనంబునలుపఁ, జేయ నాతండు గుహఃనకుఁ జెలఁగియజ్ఞ
నూత్రమును వేదములను గాఁయత్రిఁగుండి, శరిపిడాఁ జీవిన్యబ్రహ్మస్త్రమిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, హాలముఁ బినాకమును బరశువునుశక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును బ్రహ్మవిద్య, నొసఁగి యానందమొందెననుపమముగను.

—* విష్ణోరుతి కుచూచన తాపాయనంబు లిచ్చుట *

క. నవరత్నకీలిలములగు, ప్రవిమలచతురాంగదములు * నవమాలయు డా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రిచేతఃప్రీతి 160

చ. తపనుఁ డిడెన్ మనోజవరభంబు సుధాంశుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బవరిమి తార్ఘ్య రత్నముల * సబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల * విస్ఫురదు త్రమభూషణాళిఁ గాం
డవతి యొసంగె ఘోటకగణంబు ఘనంబుగ శంభునూతిన్ 161

చ. గరుడుడు వాహనార్థమొక * కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరులుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక * యందముఁ జిందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును * గీర్తివహంబగువైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల * దివ్యమనోహరరత్నహారమున్. 162

క. శారద యొసఁగెను నిండగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ * గొనబుగ నుమన
శ్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజులు వస్తువులును * శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని రఁజాంగణమందటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘనశక్తిమ మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను * శాంతిమెయి దయఁజూచు నూరకే
మొఱతురె లాఁతివారి యవశమానపుఁ జెయ్యుల శూరులెమ్మెయిన్ 164

గీ. సామమున మున్ను బతిమాలి * శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి * పరఁగ నిష్ఠ
దుత్తమంబగు కానక * నొసఁగి దయఁజ
బ్రాతమాటకు నమయమేర్పడియె నాకు. 165

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ
బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసం
గుట ప్రమోదావహంబుకానేర దిఁకను 166

—* ఇంద్రుఁడు దేవదేవను కుమారుఁడెచ్చి మెడ్డిసేయుట *—

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజగద్రణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల సురసంస్తుతిభాజన దేవదేవ యా
లలితకుమారి నీ శశిశిలామకుమాదున కిచ్చినన్ బ్రിയం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను * నర్మిలి సలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజఁ * గైసేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె నభాంగనమున కటనున్నవారు * గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యాయనన్యసామాన్య రూప రేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
మార్చించి యంతరంగంబునం దిటాటించె. 168

- ఉ. ఈ రమణీలలామను మహేంద్రుడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁ గనయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్లు నట్లయిన * మానినచో నికఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిక * దేవినిఁగాఁగొనఁగాఁ దలంచెదన్ 17
- క. ఏయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మంద * భాసిల్లుఁదమిన్
దాయన్ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ * గావించెననున్ 17
- క. బింబము వాలెఱ హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూరివిలసితమదనో
లంబముతుఱము రతీశా, లంబమువిరేభోశి భూతలంబం దరయన్ 17
- క. ఖంబునడు మతనురధచ, క్రంబు పిఱుండలరు నాదరంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి నుమ్మణా, శంబు బుజంబుల లలన్న శంబడుగులగున్ 17
- మ. అని యిబ్బంగి సభక గుమారుఁ డమరేంద్రాచార్యుడ౧నక్తిమై
ఘనమోహనాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి నక్తన్యానణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరిత * దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నెచ్చితి నర్మిలిక సోనుమ నెన్ * నాకేశ్వరుం దాదటన్ 17
- కా. స్కందం దప్పడు పార్వతీశ్వరుల యాజ్ఞా బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరున్నాభీకపత్రేక్షణ
బృందాధ్యంచిత యమాన సుగుణాశ్రీభామనక దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయానన బూర్ణచంద్రానవన్, 17
- అ. పెండ్లియాడి యొక్కపీఠఁ గూర్చుండిన. శక్తిజాగుహులను * జక్కఁగాంచి
ప్రమథ సేవమానిరాజ యశ్యంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున. 17
- క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవరాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గల యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది * రాత్నములందున్.
- మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు సీతారామభీష్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! * రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షి వరేణ్యులార! చెప్పుడి * నాకిట్లు మీయిష్టముల
నెఱవేఱన్ పరమిత్తు నిక్క మిది సంజేహింపకుం డెంతయున్. 1
- క. అన విని మనులును ననిమిషులును మనహల నలరి యనిరి * లోకావన!
వనచరణనలిన! మా వన,టను దీర్ప నిదే యదను గడంగుము కరుణన్.

చ. కొడుకును బంపి తారకునిఁ గొల్పఁగఁజేసి జగత్త్రయంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడెడఁబోయొన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మంతకాల మింకఁ న్కుందున కాజ్ఞయొంగి పంపు తృ
ప్యేడలఁగఁజేసి దైత్యు ననుఁయిందు సతంబునలగా జెనన్. 180

— * శివుఁడొ తారకవర్ధమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట * —

గీ. అనిన నంత దయామయుండుగు శివుండు
దత్తక్షణం బప్పగించెను ధనయు నమర
వల్లభుల కష్ట వారలు పెల్లుమురిసి
గుహునిఁ దోడ్కొని కైలాసశుభర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁజేరి త్వష్టను సమున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁడు
త్సుకుండయి తారసిల్లి శివునూనునికోసము రమ్యమా పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు వారి యొప్పుగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ బట్టణమట్టులె కట్టె నేర్పునకా
గీ. అందుఁబ్రమథులకుఁనుదిర్జరాగణులకు, వేతువేతుగ భవనముల్ వెలయఁగట్టి
మధ్యమందురచించె గుహారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమయముగఁజేసె.

— * దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట * —

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసింహాసనమున, శివకుమారునిఁగూర్చుండఁజేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించితిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁగట్టెనపుడు.

శ. వరుసగ నత్తటి హరియును, సరసీరుహసంభవుండుఁజంభారియునకా
సురలెల్లరు హరసుతునకుఁ గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులుగావించిరొగిన్

శా. ప్రాంచద్భంగి మహోత్సవంబునిటులకాబన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్చులన్ గని మహాస్థాదైకచిత్తంబుతోఁ
గ్రాంచారాతి యిటుల్ వచించెఁగడువేగన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమతఁ శ్రీలిచ్చవాడన్ నురల్!

ప. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మంబులం బొంగియోంకారధ్వనులును జయ
ధ్వను లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁదివృత్తాంతంబు
సెలవిమ్మనుడు.

మ. శరభాంబాహ్మదయాజ్ఞహేళివిలసన్చంద్రాంధ్రారణోటిరవ
 త్వరసీరుద్భవలాయమానహ్మదయా! శైశవావభీపూజనో
 ద్దురదీక్షాపరతంత్ర! బంధుజనసంగోహతిసంగోషకృ
 న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! నిర్మూలితాంహశ్చయా!

188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
 ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
 ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ కళ్యాణమ్:

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి

సేవాసంపుల్లహృత్కుశేషయ ! చిరసం

భావిత పశుపతిచరణా !

పావనగుణమణికదంబాపని ! లక్ష్మ్యంబా !

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిపద్మరులకొగని సత్కృపాత్త సం

రింభముతోడ నిట్లనియె * రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్

సంభ్రమింపితిశాస్త్రసువి ! చారువిశారదు దూత సంపియి

హ్నుభినిఁబాసి పొమ్మఁజూడు * గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్,

2

క. అటు లరుగక తక్కిన మత్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ * బరిమార్తు దృఢం

బటుసేయుం డన నమరొద్దటులు గడుకొబొంగి శక్తిధరున కని రిటుల్.

3

చ. వెఱవక తారకాసురని వేషసభూమికిఁ జేరి వాని కి

తైఱఁగు నచింపఁగాఁ దగిన * ధీరులు మాయెడలేరు మీరలే

యఱమరలేక యొక్కనిబలఁలాఘ్యని నర్హునిఁజూచి పంచియి

ట్లెఱుంగఁగఁజెప్పిరమ్మనుట * యెంతయు శ్రేయము శర్యసందనా !

4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహునిఁ దారకునియొద్దకు నందితై పంపుట *—

గీ. అనిన విని శంకరాత్మజం * డవుడు వీర
బాహుఁ డను తనయను సరఃప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి నసురకు * బ్రతుకు తెర్వుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు * చెలఁగివేగ. 5

క. వై హాయసరథమున మహి,తోహాగతి శోణితపురి * కరువేగమునఁ
దా హర్షంబునఁజేరి సు,బాహుండో వీరబాహు * భటభాస్కరుఁడుకా. 6

నీ. బహుపుష్పఫలభారఃభాసురాశోకసం, తానప్రముఖదిన్యతరువనంబు
స్వర్ణారవిందచిఃసగ్రాసమత్తమ, రాశకేళీసరోరంజితంబు
రవిహయజయ*జహు*రాణపర్వతఘన, గంధసింధురరాజబంధురంబు
శమనమనస్సాధ్యఃప్రదబహువీర, పురుషప్రకాండవిభూషితంబు

గీ. చంద్రమండలసంచరఃచ్ఛంబరీవి
లోకనవిశేషదేశికాలోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగఃపేమహర్మ్య
సముదయముఁ దత్పురముఁ గాంచి * సంతసమున. 7

క. తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో,లగమునకున్ జని సురారిలావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికె * బొలుపుగ నిటులన్.

చ. విను మనురోత్తమా ! భువనపీరుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాభుడై యతఁడు * నన్నిట నీకు వచింపమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధరాజనిఁబట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల * నాక్రమణం బొనరించి తేవునన్. 9

క. పెక్కిండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి * యరుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. దక్కదు నీకింకఁ ద్రిదశ * ధన మించుకయున్.

గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి*కాద్రీవేయ, లోకమున కాత్మజనముతో*వీకడటిగి
యరుగు మట్టైనఁబ్రాణంబులాసఁగాంతు, దప్పితవయేని మిత్తికి*దారవోతు.

క. అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డనురరాజ! * కార్యమెఱిగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స * బుద్ధి వరయుమీ! 12

* తిప్పణి = జాహురాణము = గుఱ్ఱము.

—* తారకుడు సుధిని నిరసించుట *—

ఉ. జంకొకయింత లేక తన * సన్నిధి జేరి కటూక్తులాడు నే
జేణాంకకిరీటపుత్త్రకుభటాగణి గన్గొని తాంకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహ్మసభదితస్ఫురదాననుడై యుపాత్తరో
మాంకితవృత్తి నిట్లనియె * సంబుధహర్షటిఁ గ్గిందు సేయుచున్. 13

శా. ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సేయింపంగ నై శాని యి
ట్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా? * యాదిత్యరథార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో * భోక్త్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? * నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ. ఈశునకేసిఁ దత్సుతున*కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియె*లేఖలకై యిటులెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను*వేపెదనం దదలించినంతనే
దేశముఁ బాసిపోవుటకు * దేబెలమంచుఁ దలంచె నేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును * జొప్పడుఁబోరిత మిట్లు వారికై
దురమున కీర్గడంగుటది * దూఱగు మానుడు మానరేని ని
బ్బిరుదుమగండు తారకుడు * భీతిలిపాటఁడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము * కాయజ్వైరితనూజ నిమ్ముగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వనసిధులింకినన్ సభము * వ్రాలిన భూమితలంబునందు న
వ్వనజహితం డరాశగతిఁబట్టివరించిన నెన్నఁజేరి దా
ననలము చల్లనైన నమఃరాంతకుఁ డీశ్వరు తారకుండు శ
త్రునివెఱిపొంది పాటుటది * దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ*తనుగని యిటుచెప్పుమనుచుఁ*దారకుడంపని
ఘనభుజఁడాతఁడు వీనికిఁ, జనునే హితబోధయనుచుఁ * జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ. తారకుఁ డప్పు మున్ దనకు * ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారమునెంచి నిక్కముగఁ * గ్రొంచవిభేదకుఁ డాత్మపంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని*కామభుజాలతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁబోర నెంచి వృత*నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ. వీరభాషువు చని తన * విభునిజేరి, తారకాసురుముందట * దా నొడివిన
యట్టి నుడులను చానికి నసురవిభుడు, గినిని యాడిన తెఱంగు వేగిరముదెలిపె.

చ. శివతనుజన్ముడ డప్పు సుర * సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
హవమున కెత్తఁగావలయు * నంచు నెఱుంగఁగఁజాటఁబంచె ది
వ్యసరులు పార్వతేయునిమహాభుజవీర్యసమాశ్రియంబునన్
బవరముసేయఁ చారకుని * పట్టణమేగఁగఁబూని రున్నతిన్ . 21

—* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీదికి యుద్ధమునకు వెడలుట *

గీ. అంత మఱునాటి వేదవ * యందునదితి, నందనులు శైలనందనా * నందనుని బు
రస్కరించి వరూధనీ * రాజతోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి * తారకువయి. 22

ఉ. అత్తటి శంకరానుమతి * నంబరభారతి యిల్లువల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని * వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితుండు దు
శ్చిత్తుని, దారకున్ గెడపి * శ్రీల నొనంగఁగలఁడు మీకు సం
పత్తులఁజెంది యెల్లవుడు * బాగుగ నుండుదు రింక నిర్దురుల్! 23

క. అను నభ్రవాణివచనము, విని సుర లొత్సుకృమొంది * వీరధ్వనుల్
బాసరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దుఃఖుని జెనకంగఁ దెగువ * చాల్చిరి వీరకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, పండుఁజుఁ దీర్చింగడఁగి * వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర, బృంద మసురపురముపొంత * విడిసెఁ గడిమిమై.

త. గుణభోగంబులతో ధీ, మణితోవిలయాంబువాహ * చటులధ్వనులొ
రణభేదల పరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రవుడు * సమధికలీలన్

—* తారకుండు సురనైస్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *

చ. అదివిని తారకాసురు డహంకృతిమీటి సమస్తనైస్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్షమును * భూషణముల్ మణిహారించాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖివిశి * భోజ్యలతాణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని * కాంచనరత్నరథాధిపాఁడై 27

క. వైణికులు మారజకులును, వైణవికులు పటపాపణవ * వాదిత్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననివదములను * జేయఁగవేక్కఱ 28

క. చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁగొని ను*రాదులుగొలువం
గా మహితదర్పమున నే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁగడు ఘనద్యుతిమెఱయన్
క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి * వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకుఁమ్రోల * నయమెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులని*భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవ * ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగుర*థమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడఁ * దూలుచునుండె ధరిత్రియత్తఱిన్

ఊ. మొగ్గర మొంది నిర్జరు ల*మోఘతరార్భటి నెందుఁజేరి పో
రగ్గివలె బానర్పఁగఁ బ్రియంపదుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గృధాయలశి*ఖాకులి తాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డు*దానుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ*కుంభిని యదు*వన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ బాఢంబుగనల్పి రవుడు * ప్రౌఢిదలిర్పన్. 33

గీ. విబుధులవ్వాని విని కడు*వేగ ఘనర,ణాభికాంక్షతనేకపద్మమున నెదురు
చనిరిపురుహూతుఁడద్రిజా*తనయుఁడనదు,ధవళవారణమెక్కి*ప్రార్థనయొనర్చె

గీ. వివిధరతోజ్జ్వలంబును*వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా*నము శివాజ్ఞ
దారసించినదానిఁ*గుమారుఁడెక్కి, యింద్రునైరావణగజంబు*నెక్కుమనియె.

మ. గుహనాజ్ఞన్గొని యింద్రుఁడెక్కె గజమున్ * నోవిందుఁడెక్కె భగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ * దత్తన్మహాయానముల్
బహుభేరిమురజాదివాద్యరవముల్ * భాసిల్లె నశ్రుధ్వలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె నుమనో*వృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రభాగమున * నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రి*యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ * గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు స*మంజస నైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

గీ. ఉభయసేనలు పొర నొంఁదొందుదాఁకు
చుండఁగానప్పు సంద్రముల్ * రెండుగలియు
పోల్కినగువట్టై దద్దానమును సముద్ర
ఘోషమున నొప్పె నెంతయు * గొప్పగాను.

— * దే వా సు ర ము ద్ధ ము * —

క. కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ * భీషణగతులకొ
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిఁ యడిదముల మహాద్భుతభంగిన్ 39

గీ. భూమియంతయు ముండముల్ * మొండెములును
దెగిపడినకాలుసేతులు * దెగిపడినర
ధములునుం గూలినట్టి గుఱ్ఱములుఁగూలి
నట్టి యేనుంగు లగువట్టై * గుట్టలట్లు 40

ఉ. కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ * గొందఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱిన్
గొందఱిపొట్టులున్ బగిలెఁ * గొందఱికంధర లూడె నింకనున్
గొందఱు నెత్తుపేర్లులుకఁ * గూలిరి గొందఱు క్రుంది రంతయుఁ
గందరగోళమయ్యె ఊణకాలములో లయకాలమట్టులన్ 41

క. మెఱసెడు కొత్తేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు * నీటెలుబా
కుల్ విఱివైన ముద్దరంబులు, పొరిగొనుచుండెను వడిక జహూతతి నెల్లకొ 42

క. ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిన్ దొరలాడె నుత్తమాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును దానవదేవాన్యోన్యకుట్ట * సంబులచేతన్. 43

గీ. భూతములునుకొ బిళాచముల్ * పేతములును
గాకులును గంకములును లూకములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి * కృవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బల్నంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డప్తసూచి కడు * దర్పమునన్ సురలక బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబుధప్రభుఁడేచి యెదుర్కొనెన్ మహే
దారులఁ దక్కుదైత్యకులతల్లజులన్ సురవద్యులొగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ * జన్యమునల్పి రనల్పవైఖరికొ, 45

గీ. తారకునితోడ శక్తిగ్రంథుడొందుభుతోడ, సప్తజహ్నుడు జంభుతోడ ముడుబలుని
తోడ నాశరుడతిబలుతోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు * బరవసముగ.

గీ. కరువవినువీరుతోడఁ గిన్నరవిభుండు

శంభుదైత్యునితోడ నీశానమూర్తి

శుంభుతో సూర్యచంద్రులు * కుంభకుంజ

రాసురులతోడ ననిఁ బూని * రక్కసుమెయి,

47

చ. గొడగొని స్పర్థతో నసురకొటియు దివ్యసమాహ మిట్లు దో

ర్మదమొదవన్ బరస్పరమమర్షపరాయణులై మహాగ్రహ

కదనము సల్పుచుండిరి నిశామబలాధ్యులు ధీరులెంతయున్

ముదమెడఁజెందఁ బంద లింక * భూరిభయంబునఁ గుది పాఱగన్,

48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బలశక్తిస్మరఁ గన్గొని తారకుండు గి

న్నడరి కరిన్ నిశాలవిశిఖమునఁ దూలఁగనేసి వాసపున్

బిడుగులఁ బోలి బాణములబిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా

బడలి యతండు జహార్షణడఁ * బాష్పములన్ విడువక మరుద్దరుల్.

49

చ. అనలునిఁదొట్టి నిర్జరవశాగ్రణులున్ జలమేది యుద్ధతిన్

దనుజులతోడఁ బోరితముదాయణభంగి నొనర్చి త

ద్భుతరవిక్రమోన్నతి నితాంతము చుస్సహమాట డస్సి వే

దనఁ గొని యమ్మునన్ దొరఁగి * ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై.

50

— * వీరభద్రుడు తారకునితో యుద్ధము చేయుట —

గీ. వారిఁగని దైత్యపర్యుల పార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి వెలఁగనంత
వీరభద్రుడొగ్గనొసఁ వేల్పుగముల. వెఱపుఁబోకాస్పి గణసేన వెలమఁజేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోడతె, సమరంబున కాగడిట్లు * చనుదేరంగా

నములు గ్రమ్మితి యుత్సా. హముదిఱ రణభికాంక్షులై తొడరుటయున్.

చ. మరలఁ బిఱుందఁజేర్చుకొని * శూరవరుండగు వీరభద్రుఁ డు

ద్భుతరవివేగమున * దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిక

బారిఁబారిఁ జంపుచున్ దదభిఁపుండయి ఘూర్ణిలుతారకాసురున్

బారిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున * మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్.

51

గీ. దాన ననురుండుమూర్ఛిలితా రథంబు, నందొరగె, సుంతకాలంబున మరవరులు
సంతసంబొంది యార్వఃగళవంతఁగొని ను, వారులొక్కింతసేపు దైన్యంబుఁజెంద
వ. అంత

ఆ. భయదశూలపాశఃపరశుపట్టినములు, భిక్షముఁగలగదలు † గిరముమెఱయఁ
బ్రమథవీరవరులు † రక్కసు లొందొరుల్. పోరి రనుపమానఃభూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పటిలి † దానవసంఘము పొంగ నాతత
స్తుత్యపతన్నవీరచయఃనూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నయ్యెరువిక్రమార్కులు † నార్పుచు వైవ నతండు దానినై
యత్యకరణశక్తిఁగొని † యంతనై క్రయ్యలు చేసి ధీరుడై. 56

గీ. ఇపుడె నమయింతు నైదైత్యుఁ ఘోరమతు, ననికడం గడు వారమంకతిరయమున
నచ్చియిట్లని నాక్రచ్చిఁపరదఁ యుడుగు, మీపు మహాభవభ్యుఁ ధీయింకవైరి
వ. అవినంత

క. కోపాస్త్రీపితుడై యా. లోపంబున రక్కసున్ దుఃకుపఁబూనియుఁ దా
నోపింఁగొని మరలెను ముని, యశాపాయకమైన వచనఁమందలి పేర్కి. 58

గీ. అంత మరలఁ గడంగినఁయిరురభ్యు, లొక్క పెట్టు నిశానుపై † నురవడించి
యంపవెల్లనిఁ బరగింపఁరాతఁడలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దానిఁవాసిమెఱయ.

ఉ. అందట కన్నిరూపులయి † యాతతశక్తిః కావశేర్వరుం
డందట లొక్కమాత్రె విలయంబు ఘటించఁ గడంగి బాణరా
జుం దనహేతులట్లడల † జేమంగ కేమంగ నాయునుర్వ్యుల
ప్రాండఁగరావి వేదనను † నొంది యలందిరి పుండుమన్ గడున్. 60

—* రాకత విష్ణుదేవత నమస్తనమ *

శా. వైకుంఠుండు గాంచి యార్వః భుజాః పుంభవేపార న
న్నాకాభిర్వరవైరి దగ్గటి బ్రహ్మరాచభారాతతిన్
జీకాకుఁ బడఁజేసి యార్చిన శునాసీరారి యాక్షాత్ముడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖంబునన్ గదిసి మర్దించెన్ సురల్ వందరన్. 61

చ. సాలయక యంతఁ జక్రి సురఃనూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశితాశుగముగ్మముతోడ దాని ప్ర

య్యలు పొనరించె యార్చి ఘనమై భయదంబయి యొప్పశక్తి బి
ట్టలరంగ విష్ణుపై వినర * నద్ది కళోరముగాఁగఁ దాఁకఁగన్.

62

—* తారక విష్ణు లొకిరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

అ. శోణితంబుదొరఁగఁనుడివడిహరి మూర్ఛ, గొని సుపద్మమీఁదఁగూలె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసియాహవంబున కెడ, గాఁగఁ జేర్చె నంతఁగంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డట్లు మూర్ఛవిడి * మోహర మొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక మురమ్మున నాటఁగ నేయ నాతఁ డ
త్తురుతరతత్ప్రహరమున * నొడ్డునవ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వజ్రదల్ తొరంగఁ గడుదుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్.

65

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుడు * చిచ్చువితమ్ముగ మండుచుకొ వడిన్
బచ్చనివల్వ వేల్పు పయి * బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పేరుపంబున సహింపక నింపె సహస్ర మమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లివ్వర సమీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్.

65

గీ. బౌజసికవరుడైన * దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు * విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్కద్రొక్కక * వెక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మొగసిరిపొంక మొప్ప

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివా
సంబుల కరిగిరి.

67

ఉ. చిత్రమగున్ బ్రహ్మమునఁ * జేవయెనంగఁ దమోనిశాటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల * దక్కొని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్తుఁడు రాజు వాని బహుశత్రుకరంబుల గెంటివైచి స్వ
తాత్రముఁ జూపి వచ్చిన యశంబును రీతినిఁ గుప్పెఁ గాముదిన్.

68

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన * సత్సమగ్ర
వసువును హరించినను గురువనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియింఁచెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ * గల్గెషముల.

69

క. కొవలయశ్రీరతితే, జోవినియోగమున స్రుక్కుఁచుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్షకుఁగని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ * దలఁకుచు నంతన్

క. పారిపారిఁ దేవాఁడఁగఁ దా, మరసభవుం డగుఁడెంచి * మరకర్షణ సం
హరతనయన కెఁజగి యిటుల్, పరమప్రశ్రయమెసంగఁబలికెన్ గలకన్.

—* బ్రహ్మదేవుడు తారతమ్యార్థమై కుమారస్వామినిఁ బార్థింపుట *—

తా. ఓ వందారుజనావనోద్భవవిబోధోద్భవస్మహాకంకణా!

ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! * యో దేవదేవోద్భవా!

నీ వాలంబును బూని దైత్యనిక ఖంఠింపంగ భావింపుమా!

దేవాత్మవ్యభిచిత్తంగా గడఁగుమా! * దీప్యత్కృపాంభోనిధి!

72

తా. ఈవిష్ణుం డల జిహ్వాదున్ మఱియు వహిష్ణుబ్రహ్మకాలాదులా

దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటున * దేహం బాకింజేసె లే

దీవిక్కార్యముఁ దీర్చుబుట్టితివి సుమీర్షా! లెమ్మింకా దారకా

భావంబున్ బొసఁగించి మాకుదయసాంభాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా!

73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది * యనికైనై యనికెనికె సెలవీయ నస్తాకదీప్తిఁ

బ్రహ్మవిభుభవమిలోపమ * భయదహూర్య, రమయలెసఁగఁగ సంగరాంఘ్రులైరి.

—* రైదవనాటి యుద్ధము *—

మ. వాయుసేవల్ గరిబ్బంహితంబులును ఘంటారావముల్ శించినీ

భయదధ్వానమఃలున్ శతాంగతేర * గస్ఫారోల్లసత్కింకిణీ

చయసు క్రేంకృతులున్ రథాంగజలై * వ్యాసంబులున్ యోధనం

చయవీరధ్వనులున్ జెలంగె దశది * కృతంబు దూటాడఁగన్.

75

గీ. ఆడరినైన్యంబు లొకతేవ * నవరివణక, మొగ్గరముఁబన్ని యార్వవి * బుధసపత్నుఁ

డాత్మకీయచమూరజం * బంబరంబు, గప్పఁగా నరుడెంచి శం * ఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుండును బూన్కితో దనుజ * కుంజరుఁ దీర్చఁగఁబూని యుల్లస

దృహుగణసన్నతుల్యైలయఁ * బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁజేరఁగా

మిహిరసహస్రవిద్యుతుల * మిఱిస తేజమువానిఁ బ్రజ్వల

ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని * తారకుఁ డాత్మదలంకి యుల్కునన్.

77

తా. ఈతనిఁబాడఁగా జగము * లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో

నాతలతక్తిఁద్రుంపఁగల * యాజసికుండనితోఁచు నీతఁడే

ధాతవరప్రకారమిటు * దారసిలెన్ నిజమాతతాయయై

యీతటియుద్ధమందు * జయమెట్లునఁగూడు నిలింపరాజితోన్

78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతఁడని, ధరణిన్ జరితార్థుడయ్యెఁ * దానీతందే
పరిమాట్చునన్ను దృఢమిది, నులకుఁ గడఁసంతసంబుఁ నొప్పుకునకటా! 79

చ. అని తృటికాలమిట్లు హృదయంబున నెంచి యనంతరంబెఱచా
యని యెనలేని విక్రమము * నారసి యీసున నిష్టె యీతనిన్
జెనకెడ నేమిలెక్కయని * సింహరవం బొనరించి దివ్యులగ్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ * గాటపు నేటగు నల్కయొల్కుఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వదుల సుపాలంబించుట *

చ. మగతన మితలేక సుకుమారుఁ గుమారునిఁ దోడుతెచ్చియి
మ్ముగ రణ మాచరింపుటకుఁ * బూనితి రోరిసురాధముల్! చలు
బుగ నిటువన్నినన్ బ్రతికి * పోవుదురెట్లు మదీయశక్తిచే
దెగుదురు మీరలిందఱును * దెంచుననియ్యఁడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

అ. కమలనయన! నీవుశక్తాంతాకృతివిభావ, వగఁజగలనఁజెనక * బలముగలదె
ఎవరి నెదిరెనాఁడ * వేనాఁడుయుద్ధంబు, జేసిరాఁడనీవుశేషమివుడు 82

చ. అల మధురైటభాసుడల * నంబుఁది మార్కొనలేక లేకివై
యలఁతెతనంబనాక యొక * యధివిధంబున దేవురించి య
ట్లాలసి నిధింజితవు మఱియొక్కపు డొక్క నెలంతవై సురా
యల శమ్యతంబు నెయకయె * చూపడగించితి వార! నారలన్. 83

తా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కపాటి యతఁడాహీనాత్మ్యంబునా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజనని * శోషంబు శోషింప జ
చ్చీసంతానపుపేశిశోశముల విశ్చేదించె వృత్తానురన్
మోసంబున్ బొనరించి నంపె నకటా! * మూఢాశయుండై యటుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁడాదితేయశోభిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహతి వజ్రధార * నసురను మోఁదెన్. 85

గీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండుఁ దారనినద, మడర నై రావణగజంబునవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నిండ్రువక్షంబు * జర్జరితము, సేయ సుర లాస వదలిరి * జిష్టుపెన.

— * విష్ణుప్రచారణనితో ముష్టముచేసి మూర్ఖిల్లుట *—

చ. అదిగని చక్రి చిట్టలిగి * యంతినై రాత్రినరేంద్రమాల్మిపై
నడటునఁ జక్రమునవిసర * నయ్యది ఘోరనిపాతతన దూరా
స్వయండగు తారకాసురుని * సంఘలు వెల్పుచిజేయ నారఁ డ
వృదనుననే హరికి గవిసిపట్టి యశ్రయబుడఁ గొట్టె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహాతిఁ గమలాక్షుండు * చటులతరని, పీడితుండయి ఘవిఁబడ * బీరునోయి
యమరసేనలు పాటఁగఁనంతఁదాచి * వీరభద్రుండు ఘనరోష * వివశుడగుచు

త. కరతలశూలముచేత నానురవరుబిట్టేయ నతఁడు * శూలమాతిధరన్
దొరఁగియు నరకుఁగానక శ్రమ్యుఁడతేచి ప్రచండకోప * మండితుండగుచున్

గీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, కటులచాత * మెనర దురమునఁ దాసింప * నుక్కుడక్కి
భూతలఁబునఁబడిమూర్ఛ * బొందెవీర, భద్రుఁడెంతయుల బనుఘలు * బాష్పములిడ

— * వీరశ్రవణివారిచి రిమాటలు ముష్టమునకుఁ బాగుట *—

ఉ. అంతః పీఠమునా నమఃకీర్త్యునకై ఘరి లేడె కైరినీ
కాంచకమాత్రి యుజ్జ్వలత * కాంచకరేఖ నా వీరభద్రుఁ డ
త్యంతతయోద్ధతిన్ బహు * దానదాహరివిభావిధాసితా
కాంతము. ధాన్యలేండుబహు * నార్ధసమజ్జ్వలమునీ శ్రీశూలమున్ 91

త. విశవిజగొని తారకురలు, అనుభవకుని యుత్తరసింహ * నినో పన్ముఖుండ
శ్రక్తి రయమున కప్పుకొని, నజీయుగాజన్మయూ * గి * తా నిట్లనియెన్. 92

చ. ముగియు సోదరా ! యమర * నుక్కుదెలిసిని చక్రింతు నీవిటుల్
జొడరఁగనేం వీనికయి ? * దొడ్లపు జాలునఁ జేసచాలు వేగి
ల్పిడిఁ గనుగొంచునుండు డింక * లేఖలు నీవును వీక్షిస్తైన యీ
దుడుకుఁగనంపఁ దీర్పు పరి * తోషముఁజూర్తు నిలింకకోటికె. 93

గీ. అని కుమారుడు దత్త * మణిమందు నాత్య
యికమలిక నెమ్మనంబున * హిమగిరి ద్ర
జానుహేశ్వరపదములఁ * జక్కఁగొలిచి
తారకాసురనధను ద్రుతిమున నెంచి. 94

క. భ్రమపడి యజాండమద్రువంగ, నమితపు గర్జనముచేసి యసురప్రవళే
ట్రముఖమునుజేర్చ సరదము, నమర్న మొప్పంగ జాచి యతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుడు కుమారుని యుద్ధంబును మానుమనుట *

ఉ. బాలుడ పీపు దుర్మతులు యాసటగాఁ గొని తెచ్చిరిట్లు ని
న్నాలముసేయ నీ కలవి యానొకొ యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యూడిగము సల్పుచు నుండిరి యంతవట్టిటుల్
జాలపు నీవు చేరు మిఁక సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పుడేని మేమరుదెంచం
గా జతనం బెదసేయము, రాజనునే యెత్తి యిట్లు రాణువతోడన్. 97

వ. వచ్చిననుగూడ నిప్పుడు.

గీ. చిటుతపాపనిజంపిన సిగ్గువొడము, న నెడు జంకొండెగానిలేదరయువేటు
తెఱుగు కొఱమాలిచెడుగులీసురలునిన్ను నూతగాఁజెచ్చిరిచ్చటికువిదలట్లు

చ. అనినఁగుమారుఁ డల్లనగి యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పడాలమున బంటుతనంబున నిల్వ లేకనీ
తనుజగణమ్మతోడ నిజదారయుతమ్మ రసాతలమ్మగ్ర
క్కునఁ జనియందయుండు మిఁకఁ గొండలమొందక యెల్లకాలమున్ 99

క. మాతెరువురాకయున్నను, నీతిదొరఁగి సురలకలిమిసీపుకొని యిటుల్
కాతరులఁజేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ గాంచుదుమెట్టుల్. 100

వ. మఱియు.

క. ననుబాలునిగాఁగఁ దలం,చినఁబ్రోడనుగాఁ దలఁచిన జింతయొనరది
వ్దనిజాతువు లావంతయు, దినబోవుచు రుచులనడుగఁ దెఱుగేయెందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *

గీ. అననవిని దనుకేశ్వరుండాగ్రహమున, నడరినిశితశరమ్ముల నంబికాత
నూజుపైఁబరసినగుహం డోజమెఱయఁ వానినన్నిటి నడుమనేవమ్ముచేసి

క. పెనుబాములవలె జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల సురంబుగాడఁగనేయన్
బెనుకినుక తారకాసురు, డనువుగతతకాండములఁ బ్రహరించెగుహున్ 103.

వ. అంతః గుహాదుః పలః తిగ్వోలయః .

చ. శరణున ఫాలమందు గవోమి నునందున బాహులందు ని

మృతతరశ్రీరకాగములఁ * జొన్పి నెడబును మ్రొచి విల్లుబో
విజీచి హయబులగా దునిమి * నేచిన తారకుఁ నక్కుడక్కి న
త్వరముగ శక్తి నూ తఱగొ * వాక్కుతిప్పత్తుని దాటి పడతో, 104

చ. హరనుతు మన్ రయోన్నతి రతాంశముఁ దాని పదాతియై నిష్ఠ
ధరణవపై న శక్తిఁగొని * దానవనాథు నెదిర్చి మాన్పా న
పరునున నొండొకఁ జెలఁగి * ప్రాశ్నన శక్తులు బోధనల్పి రా
దురమును జూడనెంచి కడుఁ * దోష మెనుగ గ వాగమునన్, 105

—* కుమార తారకత శక్తి యుద్ధమున వై హరితుఁ డామల *—

శీ. గరడగంధర్వసిక్ధశిష్నురులు నాధ్య
వరులు విద్యాభరాప్సరో * వర్ణములును
భునతరవిమానముల నెక్కి * కాంచుచుండి
రెలమి ఇలక రితిమృంబు * తన్నుకొనుచు, 106

ఉ. తారకకార్తికేయ లతి * దర్శకెచుగ గ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీవ్రీభూతముల * నల్పచు నొ జూగు లేకపేరులై
నేరిమి తూరతాగరిమ * నెక్కిగ నొనున మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాగఁ బొలిపి మోముతకరీతి నొన్ను నెరియున్, 107

మ. తలపై నెన్నొకటఁ హనుద్వయి న్నంధాంబు గాహుద్వయిన్
గళమందున్ గయిబోయియం దుదాభాగంబుమఁ బార్వద్వయం
బుల నన్యోన్యవిధేషులై పటునడుంబుల సేనుచున్ పీకతో
బలపద్ధాతములఁ బొనర్చికొని రశిస్సులన్ మృగేంద్రాభిలై, 108

క. విజుఁదివియఁ యొకేయఁ బిఱిపి నంగి పయికెగసి * బిట్టగ శక్తి
స్ఫుంధురుపారెంబుల నె త్రువఁబలుఁ దీతములును * దొరఁగించి రిలన్,

వ. ఆయ్యనరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమభుక్య లగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాశయికులై యట్లు యోజించిరి, 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిధబలు * లిద్దఱు యద్ధపటిష్ఠలైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు * లిద్దఱు విక్రమభుక్యులైనవా

రిద్దఱు సింహానంహనను * లిద్దఱు ధీరమనీషు లిప్పడీ
యిద్దఱిలో నెవం డని జంబించునో త్రుంచునో మూర్తు నేవునన్. 111

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యన్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ. భేదకులార! కాంచుడికఁ * గిల్పించుచున్న దారకానుగన్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవిశీలము హరాత్మజుఁ డీకుమానుఁ డీ
ర్పాచుచునుండ శక్తిహతిఁ * జొప్పడఁగించి వధించు నిష్ఠ సుం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ * గుండఁడగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

అ. అనిన దివ్యలెల్లారాత్మంబులన్ బొంగి రంబికాతనూజుఁడవుడశక్తిఁ
దారకానురేంద్రుఁ * దతీమి యుర్గంబున, మోదె నశనిశతనఁమూహనిహతి

క. దానఁగడు బడలి యనురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁదేవువఁగొనియెం
తేనలుక నాత్మశక్తి న, నూనప్రహరణమొనర్చె * నుద్దవిడి గుహున్ 115

— * తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఖిల్లుట * —

గీ. స్కంధుఁడద్దాన మూర్ఖిల్లి * క్షణములొన
ఋషిగణస్తూయమానుండై * యెఱుకఁజెంది
గంధసింధురవరముపైఁ * గడఁగునట్టి
కొదమసింగంబ నాదైత్యుఁ * గొట్టెశక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరువురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయఁచింతాలనులై
క్రొవ్వునఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందెద్రవ్వు * నికరము చదలన్ 117

క. పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజుఁదొరంగె నుర్వశరయు నానాశై
లవనగ్రామంబులతో, డ విచలితంబయ్యె నెదగఁడలు కొనఁగఁగడున్ 118

గీ. అప్పుడు తుహినగిరిశ్వరుఁడతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణస్థలినిఁజేరి
యాత్మదాహిత్రుఁగాంచిపెల్లడరుచున్న, నంతఁగనికందుఁ డతనికిఁట్లనియె వేగ

చ. అడలకుఁ డద్రరాజ! హృదయంబున నెవ్వగఁజెందఁబోకుఁ డి
ప్పడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ * బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగానికక
బుడమిజనంబు సంతసము * పొంపిరివోవరహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గలఁకాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివులను భక్తియెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత * కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురుని జంపట *—

క. భైరవరవ మునరంపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ + దారకు మోడన్
భూవికుల్లలైల మట్టుల, భూజీ యదువంగునాలఁ + దారకుడు వడిన్.

ప. కడునిశితప్రహరమున * గాత్రము ఖండితమై సితాబుఁ ద
య్యెడఁ బుడమిఁబడంగ నిక + నేమియునేయకయుండె మణ్మఖుం
డదరి జనంబులెల్లఁగన + నద్దనుజుండు లయంబుఁజెందె నీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును + బాజీరి నల్లడఁ గాండ్డికత్తై.

లయగ్రాహి : కొందఁ జలుకొంది ధృతిఁజెంది సురబృందముల
నుం మరమునం దెదిరి + మ్రొందిరి కడంకన్
గొందఁ జడరొంది గుహు + సూదరపదంబులకు
వందనము చేసి శరఁగొందిరి ప్రపత్తిన్
గొందఁ జెడఁ గుందుచుఁ బిఁజుండఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట + నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుడు + పొందుగ నిటు ల్లయము
నొందె ముదమందిరి ముఁకుందముఖలైఖుల్.

124

క. అంతఁగని భేదరులుగడు, సంతసమున గుహునిజయచుల్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁగూరిపించి రలకు + విరులనువృష్టిన్

—* పార్వతీవరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిజూచి యానందించుట *—

ఉ. శీతమయాఖశేఖరుఁడుఁ చెచ్చెరఁ బుత్త్రజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱింగి + శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
ప్రాతముతో రణావనికివచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతియెసంగఁ జేర్చికొని + ప్రీణమున్ బొనరించె మించుగన్

126

గీ. చాలఁబ్రేముడితో హిమశైలరాజ

తనయ సుతు ముద్దు చేసి యఁక్కునధరించె

గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగులఁకున్ బ్రయమున

శిరము సోకఁగ మ్రొక్కి సంబరముఁ గాంచె.

127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తజిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్ర + కూటముతోడన్

హిమకరకిరీటు నార్యు, గొమరునిఁగని కొనియెవెల్లఁగముదమున్

128

క. దేవతలందఱు శివుఁ డ, దేవికా గొమరుఁ గడున్ నుతించిరి గంధ
రీప్తివిసర ముప్పురోగణ, మానేత నుతోడఁ బాడి * యాదిరి ప్రీతికా

వ. అంత హరిహరణ్యగర్భావృక్షలీర్వానరీతోడులును జేపర్విప్రవహలు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహోత్సవంబు సంతరించి
నానావిధశీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్సరంబుగ కుమార
మహేశ్వరులకుఁ గుమారునకు విజయనీరాజనంబులు చేసి విజృంభించి యర్చించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారినందతి నభినందించి జగదంబిఁను జోడ్కొని ప్రమథ
గణంబులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెనంత

— * బాణాసుర ప్రళంబాసుర సంహారము * —

క. బాణాసుర పీడితుఁడై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ బొగిలి * క్రొంచాది యని
ద్రాణవరాక్రము మణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్పదముల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర ! నీదుయ్యధమునఁ * దేకువడక్కి పలాయమానుఁడై
యేవలనో వసించి యిపు * డివ్విన బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁజొచ్చి నిధిఁనం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను * నేలుము శంభుకుమార ! కూరిమిన్. 182

వ. అని దీనుడై యర్పించినంత.

ఆ. తారతారి దృప్తదైత్యఘ్నుఁడును శరణాగతావనుండు * నగుట నపుడు
బాణ గుఱిచివైచేఁబటుతరంబగు స్వీయ, శక్తివదియును నిశాఁబుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటకుకా, బోనీయక తటిమివంపి * పొందికతో నా
ర్యానందముకర మొండెను, నానాదివిజులు మునులు భువంబాగఁ బొగడన్.

గీ. క్రొంచుఁ బరికించి మణ్ముఖుం * జంచితము
కరుణ దొరయంగ నిట్లనె * త్పాదరేంద్రి !
సరవశేషంబుగ నశించె * నీ పగతుఁడు
బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి. 185

వ. అనిన నతండు పీఠుండై దయాసముద్గుండగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మొక్కి నిజధామంబుఁజేరె సంతలోన. 186

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబ దైత్యకుంజరుచేఁ బా
ణములు పొలిపోవకుండుట, కమరశుభావహునిఁ గిల్చిపాపహు గుహునిన్,

గీ. చేరి మొక్కిరిచివీడుఁ జెప్పినానయె, తుడిగి నీమూలఁజూచి పాతాళవిలముఁ
జేరిన కులఁ బడె న్నన్నఁ తాగకాను, వసుదనులఁ దెనన్నఁ సొంతకొనర్ప.

క. దీనజనకాంధపుఁ బడి, న్మూలదయాసింఘఁడపు మహామూగారాతి
ప్రాణశమనుడపు నాంధ్రత, మోసను కరకాస్తు మనువుఁమో కడిపి రిపుక.

గీ. అనినయంతనె హరనూనుఁడతన్దయఁడు, శివులచదలఁచి కరగునఁస్వీయకత్తి
నల్లప్రలంబానుభవఁజంపఁబంపఁకడియ, నబలముగ వానిఁదెగబొచ్చిఁకన్దుఁజేరె

తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁబల్కెను * నోవతిధ్వజపుష్కరఁడా
కుమతి దైత్యుఁడు * బడఁగెను * గుడిదంగెను నీవు త్రా
సముఁ దొలంగి గృహంబుఁ * జేరుము కర్పరాజకుమార! నా
బ్రతుడమైంది యతండు చెందె లిఁరాన నాత్మనివాసముక, 141

— * కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట * —

క. రక్షోవిశసనమొనరిన, యాత్మేత్రంబందు నమ్మి హాసేనుఁడు పా
వక్షయదములై యమరు మ, మోక్షాక్షధ్వజలింగములను నొప్పిన భక్తిన్, 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగా నెంచి సర్వదేవ, రాజ గొలువఁగ మంచిమా * ర్తంబునందు
తై వలింగచతుష్టయ * స్థాపనంబు, చేసె నార్చిజ్యమును మునుల్ * చెందియలర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండని
యును, గపాతేశ్వరుండనియును, గుమాదేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోవకంఠ
ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయ స్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబు
లర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిల నిలింపవ్రముఖులట్లై యచ్చోట శివ
లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని నూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకకృధనంబు శైలను * తాకుమార జయంబు మీ
ర్లోరినట్లుగఁ దెల్పితిన్ గడుఁ * గూర్చి నెవ్వఁడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన * సంతసం బరుదొండఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁ బొందు నంతమునందునక.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్య * లిట్లనిరి నూతల, పరమవిజ్ఞానభాగ్యవైభవవిధాత!
గుహునిలీల నింకను * గొన్ని నెప్పు, మనినఁ బౌరాణికుం డిట్టు * లనియెఁబ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటుఁ, గూరిచి జయమొందియున్న * గుహునిన్ గని బృం
దారకలందొఱుమొక్కి ను, ధామధురోత్తులు దలిర్ప * ధ్యాసించిరిటుల్.

— * దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట * —

శ్రీ. విశ్వమంగళునకు * విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు * విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం * తకునకు బాణాను, రఘునకును బ్రలంబఘ్ననకును
కల్యాణమూర్తి క * కల్మషాకారున, కీర్త్యరపుత్తుని * కిద్దమతికి
దేవరక్షకునకు * దేవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి * దివ్యకీర్తి 148

శ్రీ. కఖలరాశైకపతికి భక్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున * కభయదునకు
వీరమాళికిభంజిత * విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి మొక్కిద * మనవరతము

ఉ. దేవ! వివత్సముద్రమునఁ * దీక్షనితీరున నంగలార్చుము
మిష్టావిటు లుద్ధరించితివిఁ * కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లుమా
కీవె హితుండ వీశ్వరుఁడ * వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
త్రీవె మహాత్మ! జోతలివె * యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అనిమొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల * నభినవవరముల్
ఘనకృపనొసంగి శివనం, దనుఁ డమితానంద మపుడొనర్చెను బ్రీతిన్ 150

శ్రీ. హిమగిరింద్రుని సర్వగిరిశ్వరులచు గాంచి శైలంబులెల్లను * గలుషభారము
లై తవస్సంక్రయంబులై యలసుఁగాత. చాలయగుఁగాతనాతాత * తాపనులకు

వ. అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతేయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండం కరించినంత మహా
త్సవంబుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

— * కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట * —

శ్రీ. పుష్పకాయాధుఁడైన శంభుతనయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు * హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి * జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ * బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్వేశ్వర్య, గంధద్విపయానలెల్లఁ * శౌతుకమెసఁగన్
బంధనముల విడిచేసిరి, బంధుర గానములఁ దాండ * వంబుల లలిగాన్. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పరమాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమర్థింపలేక జేయుచు విశాఖుడు లేటులతోడ కావ్యభూ
ద్రము వడి: జేరి తల్లికిని: కండ్లికినిక బ్రేణమిల్ల నల్లు వా
క్కినునని: గుచ్చి యెత్తి యపగూహనముల్ బొనరించి రర్చిలిక. 155

మ. దివిషద్రాజయు రాజశేఖరుని: కన్యేవిన్ వెనకే గాంచి భ
క్తిచక్రోక్రేకముతో: కదంఘ్రిల: కలల్ + లించి నేవించి నం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లకత్యాహిత్యసాహిత్యజై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు పీవ్యచ్ఛంగ శోభిల్లంగాక. 156

— * దేవతల శివుని స్తుతించుట * —

సీ. తవిచితాభస్మభాదియు శివుడునై, తనకు కన్యనకు కంకనము లివియె
రూపయుక్తుడు విశ్వరూపు: కరూపు:డై, పరంగమాన్యున కడివాడనమిదె.
కర్తయు భర్తయు:హర్తయై జగముల, నలకు విశ్వాత్మన + కంబలులిపె
స్థావరజంగమసర్వాత్మయైయేని, కందని ధీరున + కభినుతు లిపె

గీ. శూలదండకృపాణహస్తనకు నభయ,హస్తన కభీష్టవరదానహస్తనకును
అభ్రగంగాజలాలున + కగ్ని నేత్రు,నకు: బొనర్చెదమపుడు వ్రాణామములిపె.

క. నిరతము మమరక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోకపాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱుకుందుము, కరుణాకూపార! సర్వకల్యాణకర! 158

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మపురుషులందెపు, నీలలోహితుడవు + నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందు: + గనకాద్రివరయ న,క్షత్రమండలిగోన: + జందురుడవు
ఋషులలోన వశిష్టఋషివి దిక్పాలర, యందు వాసపుడ వీ! వనఘమూర్తి!
అఖిలభూతములలో + నాత్మపు సాంఖ్యమ,తమున: బూరుషుడ వీ! వమలతేజ!

గీ. అభవ! నీ రూపకోటిసహస్రములను, రూపకోటిశతంబులనోపి పార
మొందనేర్తుమే! లోకహితోద్యమా! మ,హేశ! సర్వేశ! సకలనివేశ! యీశ!

— * దేవతలకు శివుడు వరంబు లిచ్చుట * —

గీ. నమ్మిలై యిట్లు నుతియించు + నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుడు గాంచి + సంతసమున
నిట్లు పల్కె దయాశుడై + యింపుగదుర
సజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు + శాశ్వతంబు.

గీ. దుష్టులగువారిఁ బొలియింప * శిష్టజనుల, రక్షణముసేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నేనిట్లు * చెన్నలరుట, దివ్యులార! మహాతపాభివ్యులార!

క. మీకెపుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నశ్చుదలఁపు * సేయుండవుడే
మోకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకర సాఖ్యంబు లెనఁగ * శేషదవేగన్ 162

గీ. అనిన నా పరమేశుడ * యకుసుసాఖ్య
మునకు సంబరమునుజెంది * మొక్కిహరిము
భామరులు సెలవొంది త * ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు * హాయియమర 163

వ. పార్వతీపరమేశ్వరులు జేవసేనాగుహలతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున
నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబును జెప్పట *—

ఉ. నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ * నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
భీరతుడై రహించునెడ * లీలగఁజేరి సమస్తలోకసం
చారమునందుఁ గాంచిన ప్ర * శస్తతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
గూరిమిఁజెప్పఁచుండెగడు * కోర్కెమెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్ 165

ఆ. చాలసేపుచెప్పి * జటిలుఁ డంతటఁజెప్పె, వినుము శంభుతనయ! * విన్నవించుఁ
గంటినొక్కచోటఁగన్నులవండువై, మనమునలరఁజేయు * మంచితోడవు 166

క. భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శ్రో, బిల్లుచుఁ దన రాసు సిరులఁ * బృథ్వీస్థలిపై
భిల్లులకెఱిమిఁడై న్తం, భిల్లగఁజేయును జగంబు * భీషణదృష్టిన్ 167

చ. శివుడను మానితల్లజుఁడు * శ్రీదయితాంశుఁడొకండు లోచనో
త్సవనవయావనన్ పారిణిఁ * జక్కఁగఁగాంచి భ్రమించి స్వీయపుం
బ్రవిమల వీర్యము * విడువ * బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
నవనశకోమలన్ గని వ * నంబునఁబాసి చనెన్ యధేచ్ఛమై, 168

ఉ. మానియు వీర్యపాతమున * మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
తేనియుఁ జంటిసేయుచు నె * లేజనె భిల్లవతంసుఁడాస్థలిన్
మానుగఁజేరి బాలను స * మంచితబాలశ కాంక్షఫాల న
మ్యానగభస్తిజాలఁ గని * యుత్సుకుడై గొనిపోయె నాదృతిన్, 169

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

170

[illegible]

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

గి. నమ్మక మున్న వారికి నమ్మకము లేదు
నమ్మకము లేదు నమ్మకము లేదు ? చిరునామములు తప్ప ?
అట్లే నమ్మకము నమ్మకము లేదు నమ్మకము లేదు
దయచేసి నమ్మకము నమ్మకము లేదు * నమ్మకము లేదు.

178

క. కమలము కమలము శశిబింబము శశిబింబము గాత * సరియగునా భువిన్
కమనీయకౌమలంబగు, రమణీయ మౌముత్తో న* రాతిపూజ ! 174

174

४. புணர்ச்சி புணர்ச்சி புணர்ச்சி, புணர்ச்சி புணர்ச்சி * புணர்ச்சி புணர்ச்சி
புணர்ச்சி புணர்ச்சி, புணர்ச்சி புணர்ச்சி புணர்ச்சி புணர்ச்சி. 175

175

మ. తరుణేశ్వరేశ్వరప్రసాదము శంకర్ బృహ్మింద్రము
చిరకాలం బటవిజిలనలుల దాశ్రిన్ దాపమున్ శంకర గా
ర్యైరమగ గంచెను దండనాక మిత నాట్యనక్రమకృత్తి తా
జారయ్య బాలక కుండలీంద్రతలన్ బాక్కున్ ధరామండలిగ.

176

గీ. *అతనువై భవమున నొప్పు • నాకెసుకుచు
తటితటలఁబోలెక యొక్కనున నడుము

[illegible]

తానవంబొందె నందురు * ద్రష్టలట్లు
కా దతయై భవంబునే * కాంచెనదియ.

177

గీ. అధిప! చంజనగంధిదేహంబుసార, భమున కలప్రచండ సర్పములు చేరి
సాయకన్నవి యేవేళఁబణఁతియారు, వేణియనుదంభమునఁగడు! వేడ్కమీఱ
గీ. తావితైతన్యమలరుకుఁడనపుబొప్పె, సైర్యువయవములుగల్గు! చవలయెపుడు
కుందునొందక యలరారు! నిందులేఖ, అరయ నఖిలజగన్మోహ! నాంగి రమణి.

చ. కమలజఁ డొక్కనాఁడు కుతు! కమ్మున సర్వజగత్సుప్త తథా
గ్యములను జెప్పుచున్ దొడరి * కాంతతరాంగకవల్లి క్రౌంచభి
ద్రమణియగున్ జమీ యనియె * రాజకీర్తికుమార! మేటిసా
ఖ్యముమొయి బల్కినాఁడ విను * హర్షుగ నీకడ నింతవట్టునున్.

180

చ. అని యవియవ్వి పొన్నునుడు * లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని * యానఁజి గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున * నారజసూక్తుల నాపటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనక బురుడు * లేని తమిన్ గొన నెంతయేనియున్.

181

— * నారజుఁడు భిల్లపురమున కేగుట * —

క. కొన్నిదినంబుల కా ముని, నన్నుతుండు పుళిందపురము * జక్కనరిగి నం
పన్నిధి యగు భిల్లపురన్, గన్నంత నతండు మ్రొక్కి * గారవముప్పన్.

182

గీ. తేజయను జారపప్పును! దీయనివలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి! భక్తితోడ
నిచ్చి సేపించి నిలిచిన! యెఱుకఁజేసి, గాంచిహర్షించియనియె నిశ్చరణిమాని.

ఉ. సేమమె నీకు నీనతిఁ * జెల్వగు నీసుతయైన వల్లికా
తామరసోద్భవుండు నిను * ధన్యునిఁజేయ తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్రికను * జేసె బ్రయంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మామె భవాంబురాశిఁ దరి! యింపఁగఁ జేయును నమ్ము నా నుడిన్.

185

గీ. అనినయంత నెయాభిల్లు! డాత్మసుతను, దెచ్చిచూ నికిమ్రొక్కించి! యిచ్చమెఱయఁ
బేర్చితనతోడఁగూర్చుండఁ! బెట్టుకొనిము, నీంద్రునకునిట్టులనియెనెం! తేనిఁబ్రీతి,

క. దేవుర! నాసుతకు మగం, డేవా డెట్టిండగునొకొ! యెఱిగింపుము పెం
జేనేత యగునొ మీమడి, యా వేదము వగిది * సత్వమందురు గలువల్.

—* నారదుఁడు వల్లకి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదుఁడునుగ్రంః దీప్తినియె,

చ. శివునిన శిష్టరాసుతకుఁ * జెల్వగునందనుఁ జాదితేయై
స్మవిభుండు భారకాసురనిహంతఁ ప్రలంబఃఖాతి బాణజై
తృప్తభక్తియందు క్రొంచరించారముఁ దాభ్యుడు రాత్రితేయుఁ దీ
లవలిని రాణిఁ గొవగలఁడు వృథులు వనేదరాగ్రహిణి 187

క. పూర్వజనికుండి పీఠల, కిన్నెకకుఁ బరన్నతేస్థుఁ * యెలరినాటన్
తర్కమూరుచే యా, పశ్చిమమఖన్ పరిఁచుఁ * పరమస్తోత్రాన్. 188

వ. వివాహము నడిచి వాంఛులొకఁడని లయమైన యుతేన్ద్రుని జనియెనంత నాం
దర్శనయ్య నుల్లంబున నుల్లసెల్ల వనితేన్ద్రుని మానెనెం ననినందిపురు
షర్మాచిగ్రహణమునకై నిశ్చిన్దుచుండె నంత నొక్కనాఁడు 189

క. నారదుని చెప్పినట్లున, నీరజముజ నల్లిరామనీయకతను జే
త్రోరావేళునున గదు, భారణయొనరించి క్రొంచ * దారణుడు దమిక్.

క. సంగారిమునకు నధియులు, రంగారు వనేదరాగ్రాఁరాయుతయలు! నా
కుం గేహు యగునని చ, రాగ్రంకత వాంఛుడు చెప్పెనటల వన సుతతోన్.

క. కావున నీ నా కల్లరి, జేచిన గుఁ నొనరియన్నుఁ * యెలఁబొకన్
యేనిభముగ్నతైన కృష్ణిఁగతరుఁ డు బాదిల్లి తేనో నవగ. 190

—* కుమారస్వామి వల్లమునని మాచుడని వల్లకా జేవచ్చుట *—

క. అని యొక నివాదరాణ్ణం, వసుమావనుఁ జెంది భిల్లతల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రయంగుననిఁ గాఁపునొనర్చెను వల్లిగాంచి * ఘరిప్రీతిక్.

చ. స్తుతియనుకొంటి నాదుఁడు * చోద్యముగా వచియించినట్టి యా
యతులితమోహనాంగివిధ * మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
సతిరుచిరాంగకంబులకు * సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షితి పరమేష్ఠిస్థుష్టి కిది * నేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 191

ఉ. ఇంచుక దవ్వులన్ నిలిచి * యిట్లు మదిక్ దలపోసి యంతనే
మించువసిండిబొమ్మ యగు * మీనవిలోచన చెంతకేగి మో

హించి యిటులే వచించె రమణీ! నినుగోరి భవత్పురం బిటులే
గొంచక యేకదెంచితిని * గోమలి! నాపయిఁ జూపు ప్రేముడిక, 195

ఉ. రాజవతంసనందనుడ * రాజముఖి! నిను భార్యగా వచో
రాజు నిధించె నాకు రతిరాజ మఱిన్ ద్వరపెట్టుచుండ నీ
రాజదుదారభావము విశిరాజలగా పరియింపు నన్ హరి
ద్రాజయు నీవెలుంగు దినరాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్ 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకలకొలికీ! వలరాచబాని * గొనదాటేఁబూ
ములికీ! చలమానక నా, పలు కీడేచ్చన్ దలంపు * పద్మజశాక్షి ! 197

క. అనుమానింపక మచ్చిక, గొనుమా! నానుడిని మిగుల * గుణదంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను * నిక్కుంబునుమా!

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువ*లేమార్చిఁబడనే
లే మామరునేలఁగ నా, లేమాకుల జొంపములఁ గలియఁగన్దొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతినుతుఁ, గని దిగ్గునలేచి బ్రమసి * కొతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం, చెను వల్లి నితాంతవిమల*శీలముతోడన్. 200

క. నారదముని చెప్పిన సొం, పారయ నీ తరుణపురుషు*నం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నామది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండ * భర్గసుతుఁడొకో! 201

క. ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీదన్ దెలియవచ్చు * నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున నేనె ద్రా, డొమధురిమధరవచఃప్ర*సాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులు*గలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాక*తరుణరాజ
భూషణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణము చేసితిని హృద*యంబతనికి

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంత నె యక్కుమారకుఁ * డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యింకన్ పరియింపుమీ నను * నేస్తమొప్పుగ నీసలిక
వనజబాణనియప్పుఁ దీర్చెద * వాస్తవంబుగ నిష్టనాక
వనజలోచన! పొంగి మ్రొక్కె న*వార్యహర్షవికాసయై. 205

....* భిల్లుడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

వ. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పుని దేశ్వరుండు నిజకుమారీందర్యనత్వరా
యమాణమావసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి శక్తి

ధనం బొక్కనమానానబడై నిలిచియుండ వట్టునచేరి యద్దానినలవోక నన
లొకేరక కం బుదకగాలి ని మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నన్నాలికనోదోప్తని
నిలువేకనంబు బొడవగాలి ని మద్దానినమా

— * సౌందర్యవర్ణి విరహము * —

చ. తొలుటటిమాతె నిన్నయను * బొంగునోయనఁ గూడ మను ని
మ్మలం జెలిరుకెబొసర్చి మనం * బొంగునోయనఁ తక్కు నేకొనక
నలయునటంబు నెంచగ న*వానిని విట్టిన గుడె నట్టికగ
గలికినె నేకొననోయను * పట్టి జిత్తులను * చట్టగుర్చితే! 206

నీ. రంగారు చనిపట్ట * రాని పట్టిక రాని జెలి నొక్క మా అమ్మల*జేర్చునైతి
కెచ్చనాచెఱం జూచి * యిచ్చునెడిదిగాని, యొర్చిదీరగం జేస*నాననైతి
క్రేమించు నగుమాము*సికిఁబా*తిం ని గోర్చులారగముద్దుఁ*గొనగననైతి
ఘననైన జఘనంబు*గరిమ మెచ్చితిగాని, తొడఁజేర్చి లాలించు*నిజగననైతి

గీ. ముమఘునుంఘుమఘుంఘుమలో * గుడ్డ నురిధి
కాంగలతికను గన్నెని * యానపడితిం
గాని రయమున దిగ్గరం * నాలోలింప
నైతి నపభిష్టహృదయుండ * నైతి నకట! 207

ఆ. కొట్టచేను నాకుఁ * కొట్టచేనయ్యె ని క్షేపకలంకంబున * నేమిలాభ
మనుచు నాద్యతే*యగుంరకం కట, గడపి తిత్తురాంతి*కమునుజేరి.

క. ఒక పద్మాకరవజ్రము. చకిరుండై చేరి నిలిచి * నమయదివృత్తా
త్మకండై యంనుడు జైవా,త్మకముఖవల్లియు నితాంత * దీనతతోడక. 208

— * సౌందర్యవర్ణి విరహము * —

నీ. అపధూలిపై పృష్ఠి*యంతరఁ గ్రుమ్మరువేల్పు, జడవారి యేటికి*చృటికివచ్చె?
వచ్చిన నామాల మెచ్చరించి * నహుండు, నతియగునం చేల * నదిరివలికె?
వలికినప్పటికి నా*భావమాయనఘ్నపై, ననురాగభర మేల * యలముగొనియె?
అనురాగపల్లినై * నమృహాత్మ్యుడు గనికరమంచి యిటకేల * కదలివచ్చె?

ఆ. వచ్చి తన్నుండెలిపి * ముచ్చటించినయంత, జనకుడగుఁగుడెంచి*చనపుమీఱు
మందిరంబు నన్నుఁ * జెందింపు టదియేల?, దైన మేల తప్పుఁ * దలఁచె నిట్లు?

ఆ. అలుకఁజెందెనొక్కొ! * యాడిపోసెనొక్కో! మనసున విసిగెనొక్కొ! * నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ * బయనమై పరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁ * జేమిసేతు!
వ. అని వితర్కించుచు.

ఉ. దాయనుబోలె బాసితిగ * దా యను వేతొకమాట దోచలే
దాయను నందె యుండవల * దాయచు బూవిలుకాఁడ? నాతో వా
దాయను గన్నె నేచవిరు * దాయను నేరికి * ప్పు జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగ * దా? యను వేగుచు వెక్కనంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేత తగ * దాతగదాఁగొనఁజేయు! నాథు న
స్మివిటుఁ గుండసేయఁదగు * నే తగు నేర మదేమిచెప్ప? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నల * యించిన యెంచనె రానివేనటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ * బూనికఁబూని కరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెనలేని విరహార్తి * నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నలమిన్న మ * హూన్నతంపు
టార్తిఁ గన్నొని నెయ్యంపు * టతివ లపుడు
వగచి రెంతేనిదోచక * వనటమీటి. 214

—* చెలిమికత్తై వల్లి గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

అ. చతురమతియనాఁ బ్రశస్తి వహించిన, పణతియొకతై దా ను * పహ్వరంబు
నరసి వల్లిహృదయ * మరసి యుత్తలపాటెఁజింగి యిట్టులనియెఁ * బ్రయముమీటి.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ! యేల? యిటు * జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ * జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను * నచ్చొటికే కొనిపోదు నేడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెల్లయిన * నమ్మరొ! యుమ్మలికమ్మరొ బాయమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పుడె చనఁడు దనయ * గారంబున కిం
దు నెలేని బొందియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి * వచ్చెద వేగన్.

గీ. అనివలికి కల్కి యవరోధ * జనము లెవ్వ
రెఱుంగనట్లుగఁ జని చాత్య * మెలమిఁకొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల * పార్వతీయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురు * లించిమించి. 218

వ. అల్లనల్లన దాయంబని.

వ. ప్రహ్వభూతియై జోహారుచేసి తన్నుదాఁడెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగు
వనినూడి పల్లికి జోహ్మనిచనిచదియెడలు వల్లిదేవి తనకై విరాళినొంది మద
నునిబెడలించులకదరి యుదిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయుఁ జదరుగ నెఱింగించి
యియ్యదనున పల్లికి గాఁచు ధారము తనయదికావిన్నవించినఁ గ్రొంచదారణుం
డలరి నేవేగనాపూవుఁజూడెన్ జోహ్మనిముహూమ్మనిన సబ్బిల్లపల్లవాధరి
వల్లికి జేరి స్కందునివిధుంబంతయు నెఱింగించి రహస్యంబుగ నక్క నైమిషన్
దోహ్మనివచ్చి యమ్మహాసేనుఁడను సమర్పించి యీ కహన్నుతేవ, నీధనంబు
దీని నెల్లకాలంబెడఁజెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న సత్కొమ్మ చెలికారంబున
కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె. 219

గీ. ఇందుమాఁఖ! యెంతదానవి * విల్లుచెప్ప. వలెకెయఁభిజ్ఞుడకపలు*వలుకులేల!
ఆణిముత్యాలపేరునా*యఱుత నీదు, చెలియ సత మిఁక దీక్షకై * చింతవలదు.

—* కుమారస్వామి వల్లిదేవితోఁ గ్రీడించుట *—

గీ. అన నిదిగో వత్తునని ధవళాక్షిపురముఁ, జేరె విర్భీతితోడఁ గు*మారుడవుదు
వల్లి నెడఁజేర్చితేర్చె ఛా*వజసుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ * వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. పల్లికాగానక యాబిడ, తల్లిగృహంబంత వెలికి * ధైర్యముతోఁ ద
ద్వలభునితోడఁ జెప్పడు, భిల్లాధ్యక్షుఁడు వివక్ష*భీషణుఁడు వడిన్. 222

—* భిల్లులు వల్లికుమారులఁజూచి కుమారునితో యుద్ధమునేయుట *—

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా*క్రోధైక సంరంభులగా
నీరంధ్రాభ్రసమానపద్మల మదాం * ధీభూతచేతస్కులన్
కై రాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్*బాలింపుచున్ వచ్చికాం
తారంబందాకచోటఁ గాంచె లవలీ * నాభీకనేత్రన్ గుహుగా 223

చ. కనిఘనమైన కిన్నఁగొని * కాండములన్విలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియు * తస్కరణంబొనరించితోర! నీ
తనువిదెకూల్తుఁజూచుమని * దారుణభంగిశరమ్ము లేయఁగా
ననువరులున్ జెలంగి వివిధాయుధధారల మోఁదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావళులన్ జేయుట *—

చ. ననలెడఁ దాఁకినట్లు వెనఁనారగముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువునఁదాఁకవచ్చుఁడు * తన్నికి ధైర్యముఁజెప్పి యాపె నె
మృనమును గందకుండ నన * మానమహామహిమాస్వరంబు మో
హనశరమేసి యార్చె శబఁరావళిపైఁ గనుమూసిరందొ జన్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు దశోద్ధ్రతేకమున్ దక్కియు
త్సుకతన్ బోవిడిసిల్లుచున్ బొరలుచున్ * భూఁగాఢుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మేలివ్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చికటాక్షింఁచె గుహుండు భిల్లులును సంప్రీతాత్ములై యత్తటిన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁజెంది వల్లన్ కుమారనకిచ్చి పెండ్లి జేసి యంపుట *—

చ. గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి * కొంతుచుఁ జేసి నమస్కరించివే
బహుతరరత్న రాజఁ బరిఁబర్హముగానిడి వల్లిదేవికేల్
గుహునికరంబునందునిచి * కూరిమిఁబెండిలిచేసి జేవ! మా
యహితవిధానమున్ సయిపుఁమంచు వచించిరి యొక్కతీరుగన్ 227

అ. అంత భార్యతేయుఁ * డచ్చారల నరుగ్ర, హించి వల్లితోడ * నిమ్మఁజేరి
దేవసేనకడకుఁ * దెల్విమైదనిమొక్కు, మనుచువల్లినంపె * నాపె ప్రీతి 228

క. చనిదేవసేనకెఱగిద, యనుబ్రోవుము నీదుదాసిఁనమృయనుఁజ
య్యనసర్వమెఱిగియాపెయ, ననురాగమెసంగ వల్లిఁనక్కునఁజేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశర్వరులు దేవసేనయు వల్లన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. వచ్చుఁబుండుపురందరఁజాతకెలమి, వల్లితెఱఁగెఱిఁగించియం * బామహేశ్వ
రులకువల్లియుఁదాజోతఁసలిపివారి, యనుచుతివసి చ్చెఁబత్నిద్వఁయంబుతోడ

క. ఈ కొమరుసామిచరితముఁ, జోకగఁజదివిన వినినను * జొప్పడు శుభముల్
సేకూరువై భవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతిచేరుఁ * జంతలు దీఱున్, 231

వ. అనవుడు సూతునకు మునింద్రు లిట్లనిరి,

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. సంబర మొందితిమిఁక హే,రంబుని చరితంబుఁజెప్పి * రమ్యోక్తుల డె
దంబందలి కొఱతను దీ,ర్పంబూనుము మాత! పరమ! పావనచరితా! 232

ప. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంశ్యపదావీణః శోభితమూర్తి! సిద్ధమ
 లేశ్వరలింగపాలితమహీశలశోభితశైవవార్భవా!
 శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజలజద్రుమరాయితచిత్తవీరభ
 దేశ్వరసాధ్వీ! నద్వినుతహృద్భవచిత్రి! జవిత్ర! లక్ష్మమా! 283

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీశ్వరనామధేయ

వ్రణితంబైన శివపురాణంబందలి కుమారభండంబునఁ

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యానము

శ్రీ శివ పురాణము

కుమారఖండము

తృతీయాశ్వాసము

పతిపండితవంశా

కూపారసుధాంశుతర్కః కోవిదవరగో

ష్ఠీవత్సంబయబుధభా

వా! పాపాంబానుజాతః శవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కడకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె,

—* పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట *—

చ. ఒకదినమందు హైమవతియొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
ధికలితసుప్రసంగములఁ జీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పాం
దికనుడి విట్లు ద్వారమునఁ జొక్కొను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశపరు లొక్కభటుఁడైననులేఁ దిట నస్మదీయైడె.

2

చ. శివునివశించునన్ గలుగుఁ జేటకులెల్లరు నస్మదీయైలే
లివయినునన్ మనంబలరిఁ జేరదు వారల నీయనుజ్ఞచొ
ప్పవహితప్పత్తి ద్వారతలఁమం దొక దక్షకుడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగుఁ భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్.

3

కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవేలయ సృజించి ద్వారానీమ నునిచినన్
సేవించువతఁడు జాగర భావముతో నీదు సేవాఁ జరమేశాసి!

4

- క. అనుడు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు | కాళిక యటులే
యొసరించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యహము | లరిగినమీఁదన్.
- గీ. అఖలజగదంబ మజ్జనంబాడుచుండ, భండకళిమాళి నుండిఁగదిమివేగ
లోనికేతేరఁగాఁ జూచిఁబోకజనన, లజ్జితాత్మయై లేచి లోలంచె నిట్లు 6
- క. చెలులాడినచదనము గడు, ఫలవంతుఁబలుసేరిభావ్యం బొకఁడెన్
బలవంతుండు మదీయుడు, గలఁజేన్ ద్వాకమున నెట్టి | కష్టంబెలుతా 7
- క. భాసిలబలవిశ్రము నుణ, భానురు నొక్కని కృతించి | వాకిటనుంచన్
నాసెలవు బిరుదాటక, దానుండై యెవుడునాడు | ద్వారముఁగాయున్ 8
- గీ. అనితలఁచి యొక్కనాటియిభామునజలన్ మాడి నుక్వర్తనముచేసి నట్టిమకిల
చేతనొకబాలు నిర్మించె | నాతిలబలు, నర్పలక్షణకంఠయతుః | జారుగాత్రు 9
- చ. అమలహిరణ్యవస్త్రయల | నన్నుతపోన్నతకర్మభూవలక
హిమగిరిజాత పుత్రప్రసవ | కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచును
తమముగ దీవెనలే నలిపి | తల్లినినేను నుతుండవీపు ప్రే
మమున మహాజ్ఞచక్రిలు పఁమారక! యంచునచివ నానఁడున్ 10
- క. జననీవదననబములకు, భువభక్తి ననుసక్తించి | కడునమ్ముండై
జనుండితఁడేమిసేయక, జనుఁజెప్పెముతల్లి! యున | శైలచవేగన్ 11
- క. నాదు గృహద్వారంబున, నాదర బుజినుండుమెచ్చ | కిరణానముతో
నాదు సెలవొండ కేడిన. సన్మష్టిన్ మీఁచగిడు | నిపుణురీహ! 12
- చ. అనిదృశమైరయస్థినోగ | జాతసికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుచిరంపు నెమ్మొగమునన్ దనివారగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడుకూర్మయెసంగంగ నిల్పె వాకిట
గొనబుగనాతఁ నుండెన విశుంఠితవైఖరినాప్తివాణియై. 13

— * నిజమిది ద్వారమున నిష్క్రమించుట * —

- శ. అంతః పురోమాత గృహసిందు యభేచ్ఛ పలుంబులాడుచు
న్నంతతివుండు దారసిలి | మాలయమేగఁగరా గణేశుఁడా
యంతకంట నాయక | యడ్డమునచ్చి మహాత్మా! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము | నాడుచునున్నది మాత యీతశీన్ 13

క. ఆయమసెలవున్ గొనకయె, డాయఁగఁ బోరాదటకు దృఢవిదియాటన్
వేయకుగు మరలి వెలువలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁడిట్లనివలికెన్ 15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వనినయగతి మూఢబుద్ధి! యజ్ఞానమునగా
శివుఁడ ననిదాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁడేశునతరయప్రిన్ 16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడీ, ననునెఱుఁగక మోఁడితీపు యాఁడు నాయి
ముగ్ధున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేమహంకారమునన్, 17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ యగినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమథనికరమునుజూచి పలికె యద్రోధధతుఁడై, 18

—* శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట *

చ. ఎవ్వఁడో వీఁడు మూర్ఖుఁ డొకఁయిండుక జ్ఞానములేక ద్వారముం
దివ్వొధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి యెంతయు మీఱుచునున్న వాఁడు మీర్
జివ్వన నారయుం డనుచుఁజెప్పి శివుండు బహిష్కలంబునన్
దవ్వన నిల్చియుండఁ బ్రమథపరమరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై, 19

ఉ. బాలునిఁజేరి యిట్లనిరి యాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్లు లీ
యాలయభూమిఁజేరితి? హంకృతి మృత్యువశంబుఁజెంద కే
వైశమ దూరమేగు మన యవారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డల ప్రలాపముల్? మరలుఁ యెవ్వఁడనైనను నేమి మీఁకికన్, 20

క. మీరెవ్వ? రేటికిచటికి, జేరితిరి? చనుం డనంగ యివకింకరు లెం
తే రహి హాస్యమునేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్, 21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము యెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ యేరితి మీవిఁక వీఁకఁబాసి పో
మృవితథమైనవల్కిది వృథా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను యాలనసేయరు విన్ను రూఢిగన్, 22

క. ఇరవుగ నాఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీకు యింద్రమదేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరివడదీకఁ జేటుమూఁడు యత్సరమరయన్ 23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె.

ఉ. నాభుఁడుగాని నర్వసురఁ నాభుఁడుగాని మహాత్ముఁడౌ జగ
 న్నాభుఁడుగాని యీ లోకము + నాభుఁడుగా నివు డిమ్ముఁడేర సం
 రోధముసేయువాడి నమఁరొధముఁడేనుక వేళగాదు పొం
 డోధిషణాద్యులార! చనుకుండిన నందఱు జత్తు లిత్రజిత్. 24

ఆ. చేటు మూఁడునట సిద్ధమెప్పురికేర్చి, యివుడు నాకొ మిఁకొ యెఱుంగవచ్చు
 ననుచుఁగదలకున్న + నాప్రదుభేదముల, బట్టి కొట్టె గట్టి + డిట్టయగుచు.

ఉ. అంతట వార లొక్కమొగి + నాగణవాభులైకిరా నతః
 డంతముజేని విక్రమము + చుడుచు నందఱ కన్నిరూపులై
 యంతకనుగ్రావోలె భయఁ దార్థ్యములన్ బొనరింపుచున్ వడిన్
 దంతులపైఁ జెలంగు నముఁ దారహారీ డమువోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి కొందఱి విక్రమము మఱియుఁ + కొందఱి తొడలన్
 కొందఱి నడుముల నికనుక, కొందఱి మూపులును విఱుగఁ గొట్టెయప్పిన్.

—* తిప్పుడు చండీశ్వరాదులను ముద్దమువకుఁ బంపుట *—

ప. అంతఁ బ్రహులు లాతని విక్రమంబున కోహటింపివచ్చి యీశ్వరుని కాయదం
 తంబంతయు నెత్తంగించిన నమ్మహేశ్వరుఁడు క్రుద్ధుడై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. క్లీబులవోలె వచ్చితిరి + కీడ్వడి సిబ్బితిలేక యిందఱి
 ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయఁరైతిరి వాఁడిల కేలవచ్చెనో
 దాబులు కొట్టుచుందురు కఁడకయు లావదిలేక యూరకే
 దేబెలు మిరు పొండికను + ధీరతలేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరుని బేర్లల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత + ధౌరేయుల ను
 ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొం దావలికనుపుఁడికను + బొంగఱ వానిన్.

ప. అనుడు నందికేళుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్
 దారసించి యిట్లనిరి.

క. చ నెడవ? లేదా? యీ యద, నన మిత్తినిఁ జేరెదవు కఁనుంగును మిఁక నీ
 ఘనత యది సాగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్ దలంచె + వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవు లేక యెరులను + ద్వారభూమి
 మీఱనీయకు మనఁ దల్లి + మేరమిఱి

నీర లీరితి చాడికి * వెడలుచుండి

రకట! కర్తవ్య మొదలయో * యరయఁబాల.

36

—* ద్వారమునందు యుండును విజయ పార్వతీదేవికి జెప్పుట *

చ. అని తలంచుచున్న సమయంబునందు ద్వార దేశ బంధులి కోలాహలాంబాలించి
గిరిజాప్రియసఖయగు విజయ యడంచె యచ్చటి వృత్తాంతబంతయు నరసి
మురిసి మహేశ్వరికడ కేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

గీ. శంకరుఁడు తద్గణులు * శంకలేక, మన గణాధీశుఁ బొదువఁగఁ * దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁబాడక * పాడిదప్పి, హఠముతో వారు చేరుట * దనుచితంబు.

క. మనగణపతి యొక్కనినై, నను జొరనీయందు శివగణము లెంతయు రం
తొనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, నడికి దొడరుచున్న వార * లరయు మిఁక శివా!

గీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ * డిల్లపఱచి
భవనమొందుదు రిఁక శివప్రమథవరులు
అదియు మన కెంతయును జగు * ప్పావహంబు
అరసి వర్తింపు మిందుఁ బ * ద్దాయతాక్షి!

37

చ. శివుఁడును జాపలాత్ముఁడయి * చేరఁగవచ్చెడు మాటికిమ్ము నీ
యవసరవేళఁ గన్నొనఁ డహంకృతిఁ జూపుచునుండు నిష్ప * డీ
యవినయమేల * బాలకుని * నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁదొకొ! భ * వాదృశ లీయది మెత్తురే శివా!

38

—* పార్వతీదేవి యుద్ధమున కంగీకరించుట *

చ. అనిన గిరింద్రపుత్రి హృద * యంబునఁ బంతముఁబట్టి భర్త య
ష్టానరిచినట్టి పట్టుదల * యున్ బ్రమథేంద్రుల దొమ్మిమోటువ
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ * తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ * ణాగ్రణి చెంగటికిన్ రయంబునన్

39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె * నా గణమూర్తికి మేలుచేసితి
వీ పురుషుల్ నినుక జెనక * నెంతరె యెంతటివారు వీరియా
టోపము సాగివచ్చునె యిటుల్ జయధుర్యు * డవైన నీకడన్
రూపతి పోదు రిద్ది యను * రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా!

40

గీ. అరుదు గదావతి యానందములికయిల్లె, బొంగి కలపాగువీర్చితోకంగియని
కమాగ్ధాలనమొగల్పియభవగణము నెనెడియట్లకేరంబు పెంపువెలయ.

మ. పానూనుడ నీదు మూల లహారాశ్చేయమా త్రాధార్మగుల్
జరమైనక ననుకల్పే పొం దనలకున్ * వన్నులు నేపన్ను నీ
శ్వరు జేరన్ జను డీర్చి నిర్ణయము ద్వాన్త శ్రేష్ఠులారా మహా
శ్వరివా.కుం డీతం డీరలు శివాశ్చాపాలకుల్ ఇర్లెరున్. 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేజినకుచుల్ * కౌధార్మకుల్ పెమ్మకీ
రలు నే నొక్కండ బాలకుండ నమరాశ్చాంభేజ్జంప ని
క్కలహంబందిక నాకు లోటాదవినన్ * ాడేరి కభ్యాతిమీ
వలనక బాటిల మీకు శంకరున కుంబాదేవకిన్ జేరుటన్. 43

క. అది దెలిసికొని దిట బుగం, గదనమునకు దిగుడు కురుకొకలలని పెం
పాదపంగ జెప్పిన లబ్ధ, స్వదులై వా రీశుండకుం * జని యని రిట్టుల్. 44

గీ. లంబికాపుత్రుడంట జేప! యనుషమాన
బలుడు బాలుడు పెచ్చుగం * బ్రబలియున్న
వాడు ఘోరాజ నోర్వంగ * వలయుగాని
వాని నలంతుల దీర్చంగ * వశముకాదు. 45

క. అని తెగజెప్పిన విని శివుం, మను మదియోజించి నెమిటులె యన్యముగా
దు నగేంద్రతనయ చేసిన, పని యిది యిపు జేమిసేయవలయునో యరయన్.

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలండిశు, నోడెనని యాడుమరులోకులొక్కవరున
నాయెడలనిగ్రహముసేయరాతి కను నెయగుచుగాకఫలంబొందునగజ నిజము

క. కానున్నది కాంగల దిగ, సేనలతో మీరలెల్లం * జేరి యనీకం
బే నడుపుం డరయుచుండెదం, బై సేనన వారలెల్ల * బలిసినచేపన్ 46

గీ. ప్రమథభూతగణములోనిబల్లిదులగు, జోమలను నొడుకొనియుమానూనువీర
భద్రునికొ గూడుకొని కడువడిగరాని, వారముకాము నగ్గణివరుని జేరి.

చ. తపవికసేల బాలకు నుదారతం బట్టుడు కొట్టు డివ్వు డీ
తిడు పొనరించెదేమొకొ యుదారవదాగణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుదనంబుమీఱుం గడుతొందరతోడ జెలరేగి యాచ్చుచున్
బుడుతనిపై నడిక బడిరి * భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై.

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

చ. అతఁడును సింహపోతముటు * లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
 ధృతగతిఁజేరి ఘోరతరఁదండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
 హతుల నదల్చుచున్ జదిచె * నష్టునవిక్రముఁ దేజీమావ నేక
 మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి * మాన్పడుచుండరి యొక్కతీరుగఁ. 51

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, కొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ * కొందఱి తలలన్
 కొందఱి యక్కుల నికఁసున్, కొందఱి ముక్కులను బగులఁగొట్టెన్ యస్త్రి.

క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, కొందఱు ప్రాణాంత్యదశను * గొనియుండి రిఁకన్
 కొందఱు నురుమై నురిగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ * గూలిరి పెలుచన్.

ఆ. ప్రబలదండధారఁబ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి * కాలఁజమురు
 చున్నఁ దెరలిమరలి*యువ్వెత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కక్రేవఁబఱచుచుండ

క. చని మృక్కులుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురు*గా నిబ్బంగిన్
 బెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాతెదరె యదరి * వీఁతఁడులారా! 52

ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు * శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఠినఁ
 బోవదె తేజముఁ యశముఁ * బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
 ల్గావలదే పదండిఁకను * గావఁగ నచ్చెద నేను ధీరసం
 భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు * భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 53

గీ. అనుచు వారల మరలించి*యద్రుజాకు, మారు డత్తటి గణనాథుఁ * దారసించి
 విక్రమోన్నతిఁ గన్గొని*వేడకఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నా*నందమొంది.

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోచు మది * కెంతయు మచ్చికఁగ్రుచ్చి కొఁగిటఁ
 బ్రాఁతిగఁజేర్చ సన్నిహిత*బాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
 యీతఁడు గానుపించు నిక*నెట్టుల నీతనితోడఁ బోరుదున్
 జేతము చెమ్మగిల్ల నికఁ * జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 54

గీ. కోకనదతుల్యమై మేల్మిఁగొమరుమీఱు, వీనిమేనున బాణముల్*విడుచు పెట్లు
 లేకయుండిన నీతఁడ*లోకక కి, నిపుడు నన్నేచునేమికో * యేపునూపి. 55

క. ఇది “హంసాశ్రయ” వనము, నలువంక చుట్టవలె యుద్ధావధతియై కమన్
తెలుపు గుర్రంబున నున్నది. వివేక విలు నిలవెటోడఁ * ప్రాధికారిర్పణ. 60

— * గణపతి ప్రసవశ్రోత్రమును వధించుట * —

ఉ. పీ గణపాశ్రయ! నమఃమా నమఃశ్రవణంశ్రయ! యిట్లు లీ
నీగణపై న్యమున జనుప * నేరయదానానా! మాఁడు వచ్చితిగా
నే గరిమును శోభిలఁగ * నీవిక నన్నిట వాయు వర్షిలో
బాగుగ నగ్గి తేవరల * నల్లము మాఁడు లుద్ధహినుగని 61

గీ. అనినదిని గణపాయము * వాచికాన
నూజుల గన్గొని తిమ్మనీ * గోడ మెచ్చి
దురము చాలించి న్నందు ను * మరును గాంచి
యిట్లు తలపోసె ఆత్మమం * దింపుగమర. 62

గీ. తోడలుట్టువునలెనాకు * దోచెనీతఁడెరిపెగనఁగొనిట * నెనయుపాంతు
యవనిపి. చుచునున్నది * యల్లమకట, బోదుమా నెవనిచవిని * పొందుగోరి
జ అనినదిని గణపాశ్రయమున నున్నది. ప్రస్తుత యొక్క గణపై నున్న సత్త
గణపై నెవరు. గణపాశ్రయమున నెవరు. దండతోడును మరుకృపాణపా
ణులై యొక్కనంగ. గణపాశ్రయమున నున్నది, మరలక గణ
నాధుగా బోదువబోవుచున్న సరిండు మరల. గణపై నున్న యంబరంబునకెగసి
ప్రయమానై గణపాశ్రయమున నున్నది.

— * గణపతి ప్రసవశ్రోత్రమును వధించుట * —

చ. కనియెనంగన్ నువర్ణుండు ర * గమ్మల బిట్టరణిల్పిరట్టు వే
క్కననుగు నేడైజన్ గని * కాలనుజేతను దండధారనున్
గనవొనరింపుచుండె గణ * కాంధము నయ్యెడ మమ్మలుండు నం
తనమెనంగ. గణపాశ్రయము ను * వారలత్తై బొగడన్ గణాధిపున్. 63

చ. ఎరిగలిచిచ్చు పెచ్చుడరి * యెంతయుఁగాననభూజరాజ ను
ధ్వరగతి. గాల్చుతేవఁ గడు * దోర్బలధువ్యుడితెండు సేనలన్
దరిమిడి కూల్చుచుండె బెడిదంబగు దండహతి రయంబునన్
గురుతర తేజాదీతఁడ విశుంఠిలవిక్రముఁడెల్ల భంగులన్ 66

క. ఉజ్జక తరవాయిఁగొని యిందఱి నివ్వధిమందఁజేయుఁదక్కునితని ని
త్రజీదఱిసి యెదురనేనియుఁ బోతఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథఃసూతగణములన్

—* విష్ణోద్దిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిన్ గొని సమరంబునకుఁదొడరుచున్నంత నత్రజీ నారదప్రబోధితులై
హరిహరణ్యగర్భాద్యభిలగ్నాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర
సహాయార్థంబై వచ్చితదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱఁగినిలిచిన వర మేశ్వరుండందుఁ
బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీడు కమఁలోద్భవ ! మద్భూతోరణంబునం
దుక్కునఁజేరి యడ్డువడి * యుద్భటభూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజసార మపార మదేమిచెప్పదున్
గ్రక్కున వానిఁజేరి యెడికమ్మనఁ దేర్పఁగబూను మీవిఁకక. 69

అ. అనుడు దేవ! యల్లెయని పితామహుఁడు ద్వాస్థలినిఁజేరిప్రమథదమనుజుఁచి
తఱియఁబోవుచుండ * దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁబెరికి యీడ్చిఁధాత్రిఁద్రోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులునున్, సవనవగాఁ జేరుచున్న * బాడఁగని జయా
సువధూటి యుమకు ద్వార,స్థవిశేషములెల్లఁ దెలుప * శైలజ యంతక. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి సంపుట *—

గీ. కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ * ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి యత్కుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వయంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు * బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కతె యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ
గవ్వారంబువిప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండ మఱియొకతె విద్యు
త్పింగాక్షులయై బహుహస్తసమాన్వితయై భయంకరయై యాదితేయ ప్రయుక్తా
యుధంబులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజులవైఁ బడవేయుచుండ సంత
గజేశ్వరుండు సంతప్తుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌశ్యకంబులఁగొని
వరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండ నయ్యవ
సరంబునఁ బ్రమథామరవర్షులెల్ల రాత్రింబులందు.

క. పోరఁగలే మీతనెలో, కీరుండితఁ డొకఁడెగలఁచి తీరున్ మమ్మున్
కాకావాదము నెల్లఁచు, గారింపదె మందరం బొకఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎండైనఁ బోదమనినన్, నందఁగు పడదితని యెదురఁ బావేశరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాథుని గదఁచే నొక్కమొగిన్ 75

గీ. అచ్చరలు పుష్పదండనహస్తలగుచుఁ,
జడలనెలిచిరి సంగ్రామఁ బయమరయుచు
మునులుగంధర్వులును మహాఁ మోదమొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను బలఁ చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లువలయుకాలాభీలంబై యున్న నయ్యధింబునం నించుకదవ్వులనున్న సైనిక
ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహన ప్రకారంబును మన్మథవీరభద్రుల యాదా
సీన్యంబునుగాంచి గణనాథాగ్ని కింధనంబులుగాఁ జాలక ప్రాణాతుల్యై హరున్
జేరి యవ్విధంబంతయుఁదెలుపన త్తఱినారదర్శి సమీపించి మహా దేవునకిట్లనియె.

గీ. దేవ! నీలిలగాదె యీతీరు నకల, మఖలభూతప్రమథగణాహంకృతిన్ హ
రించుపాఁతు రచించితిఁ వెంచియిట్లు, కావుమీరఁ బ్రమథామరగణము నెల్ల.

—* శిష్టఁడు విష్ణుఁడైతో యద్ధమునకు వచ్చుట *

వ. అనిచెప్పి చన నంత రుద్రుండమర్చి తుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల
బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారంద
తాగణపాలున్ జాట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలబోదువ నతండాభీలుండై
నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికిఁజూడరానితేజంబుతో నందఱకు వెగడుఁ
బుట్టింపుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబులనెల్ల బీనుఁగు పెంటలఁజేసి
నారాయణుగదసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గదఁ నుద్ధతివైచిన నాతఁడల్లి వి
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి భూరినదంబునఁబేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుండయి మందుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాథు గుండఁ బెలుచన్ బగిలించె నురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు వివణ్ణుండై హనున్ జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడుఁ బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిదిఁ కార్యముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే

తెఱుగుననైనఁ జంపవలె * దేవ! యనంగ ననంగవై య
చ్చెరువునుజెంది యిట్లునియె * శ్రీపతి శేషుడవర్చుజేయుచున్.

82

—* శివుడు గణపతితో భీకృతులు *—

మ. విశుమానంబగుఁడై యొక్క శిశు దీ * బృంహదక శ్రేణి ల
ట్టెనకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథాహీన ప్రతాపాగ్ని నీ
రసముప్పన్ బాలియించెఁ దావళమహానాగస్ఫూరవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యింకఁ గర్జంబొప్ప నిర్జించెదన్.

83

వ. అనిన విని శార్దూపాణి లజ్జతుండై

శ. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె * భర్త! యనుచు న
న్నాశీకాక్షుడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల * నుద్ధతిఁ గవిసెన్.

84

చ. గణపతి యంతః శేషపునః * గ్రీక్తున ఘోరగదాప్రియుక్తభీ
షణతరపాతమొప్ప భుజాసంధుల మోదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున * రాక్షసమర్దకుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనిమిసంగఁ ద్రుంచి నమరప్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్.

85

గీ. గణపదుండల్లి యగ్గదాఖండములకు, దిరుగ విష్ణునిపై వేయఁగరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁజేసి పేదకుక్కుమెఱసె, నర్భకుండంతఁనాగ్రహానిర్భరుడయి

చ. ఎగసి కరస్థయప్తిహతి * నేడైఱఁ బత్రరథేంద్రమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని * ఫాలము ప్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ * జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యప్తిహతి * దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్.

87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతిమీఱఁ బినాకమెత్త ర
వ్యంతయు వంతలేక యవఁలాధిపనందనకూర్మివట్టి బ
ల్వంతగ దానిఁగూడఁ బడవేసి భువిన్ బరమేశు మోడె దు
ర్దాంతతరోరుదండవాతి; దాన హరుండు కరంబు రుష్టుడై.

88

—* శివుడు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

శ. అమితోద్ధతిఁగదిసి త్రిశూలముచే గణనాథుశిరము * లాఘవముగఁగే
దముచేసి యార్చె జయ ఘోషముచేసిరి ప్రమథదేవ * సత్తములంతక

89

క. తప్పెటలు మృతంగములు, దప్పలు కాశములును ఘోరములుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి, యవ్వరమేవ్వరుని కణజాయా శంసముగాన్ 90

గీ. శివుడు కోపముజిగి కాలు * శిరసుజూచి
వగచె నెంతయు దుఃఖైక * వశ్యుడగుచు
వీరభద్రుడు గుహుడును * విష్ణువజ్రుడు
గూడినాత్మములందుఁ బల్ * కుచిరిపుడు.

—* నారదుడు పార్శ్వచికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పుట *

గీ. నారదుండవు ఉచికకోశేర్షి మొక్కి, సర్వమెఱిగించి యిట్లనెజనని యిపుడు
పట్టుచిడువకు మెందేనినెట్టిఘోర, చరితములగని నామె యిజ్జగమునందు,

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁజెంద నంత నమ్మహాదేవి 93

గీ. తగునెయిలు దుర్జయముసేయధవుడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియివ్వఱున నిష్ప
దేమిసేయగదగు నెలకేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హిమాద్రితనయ,

93

మ. తగునే సోదరతుల్యుడై యలగునా * దామోదరుం డివ్విధిన్
బగతో నాదుకుమారకున్ జదువఁగా * బల్ పన్నికన్ బన్నిమా
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుష్కార్యం బిటుల్సల్పుటి
మ్ముగ నీ పాపఫలంబులక గురువరే * పొంగార కంగారునన్.

95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలుపులనెల్ల వేవేగ * వెతకి చంపుఁ. డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల * నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార * లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి * ఘోరరీతి,

వ. అంత.

క. జయమేలని యగ్గించె వి, జయలగ్గానరించిలేనియె * సకలాభిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రుడినందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొసర్చిన యచేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్యుమగుచున్న దుఃఖమును * బాజుగఁదోలి గిరింద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె * వన్నుగఁజేరె సఖాలయంబు నా
దివిజలు గ్రహ్మరన్ బయలు * దేటుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్.

98

గీ. ఖంబ కాళి కరాళి బళిగళయు చిన్నమస్తయు విలంబమస్త భూమిమకతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దాని వ్య కుబ్జ, ఆమ విద్య మున్నగునాహ్వాయముల,
గీ. వెలయు శక్తులు వేనవేల * వింటికెగసి, క్రోధస్థానైరము దులై * ఘోరరీతి
నన్నిదరికొని చుండెడు * నట్టులేచి, నకలదిప్పుల నరయుచు * సత్వరమున.

చ. నటకుడు త్రుంచుఁ డడ్డపడి * నాకచరాధములంచు నొక్కవిశ్
బటనఁగ నీయకుండుఁ డేటఁ * బట్టిపలాత్తుఁడటంచు శక్తులే
డెఱ నలుమూలలన్ గవిసి * తేనున మూఁకలఁ జట్టుముట్టఁగా
మఱకువనొంది నాకచర * మండలి యొండెడఁ గాంచకాత్తులై 101

చ. ఒదుగుటకై నలేదు తెరువొండెక వీరలనోటఁ గూలనే
యదనఘటిల్లె నిప్పు వ్రలయంబగు కై నడిదోఁచె నెట్టులి
యది గడువంగ నేర్తుమని * యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులుక
బెదరుచు నాల్గుమూలలకు * వీతెడలై పరుగెత్తిర త్తతీన్, 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చొటనాశక్తులడరి * యాస్యకుహరముల్
విచ్చి ను రావళి నెల్లనుఁ విచ్చలవిడి మ్రొగుచుండ * వెఱపొందికడున్. 103

క. మొట్టోయనియెడి వారలు, కుష్టులనిఁకఁ జాడనునుచు * గొణఁగెడు వారల్
దుష్టునఁ బెదరెడు వారలు, మిట్టుబల్లంబుఁ గనక * మిడికెడువారల్

—* పష్టామలు మునులఁ బాఠ్యదేవియొద్ద కనుపుట *—

చ. గొదిగాని శక్తుల్ని లకికొవనలై ప్రయథామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి నురుగంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరస్యత్రము లమర్చుచుఁ గేరుడు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్ గని యజప్రసముఖామరవహ్ని తేకమై 105

గీ. తలరి యంబిక చేసె నీ * దండనంబు, మనకు నెల్లరి కిద్దాని * మాన్పఁదరమే
ఁ జగన్మాత కెప్పు డీ * యలుకదీరు, సంతనట్టిటు సంక్షోభమనురియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబఁజేరుటకు * నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునలను నారదున్ బిలిచి * భూధరరాజసుతాగ్రహంబుఁ దీ
ర్పను బనువంగ వారలు గంఠంబు భయంబును భక్తిగ్రాల న
జ్ఞననిఁజేరి మ్రొక్కి యిటు * సాంత్యమొప్పఁగఁ బల్కి రిమ్ముగన్. 107

— * మున్నె పాచ్చిచేసి తాంబూలముని గుండలు * —

ద. తిల! జగములు చుంకిత, విశిత్త, శామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! కుంభిత్త! కత్తి! శిశి! ధామ! నీల జగత్సమాశ్రితై
యవినశకుర్థవయ్యుం బ్రలయమూరౌమచ్చ తల్లి! శాంతిగో
న్ను! వికలమయ్యై కర్వజగమున్ ప్రతికేరు! ఘృణాస్వరూపినీ! 108

గీ. ఇట్లు నుకొయించి మొక్కిన * యాసురార్థై
దివ్యమునులను గనియు నొద్దియును బలక
కున్న నంబనుగని తొటకొరకని ముల
నంబలులడేసి యిట్లుచి * రవుడు మునులు. 109

క. కుమయింపుము పరమేశ్వరి! కుమయింపుము సకలలోకజననీ! యిక నే
రములకో దాచిను శ్వాసమేకన! యీ జగములనుగన నీర యంతన.

— * పాచ్చిచేసి గదవది నీవెంబడేసి తాంబూలముని గుండలు * —

క. ఇంచుక కవికరమన మున్నించి యిటుల్ మునులతో ననియె నాదు సుతుం
దంచినయొక పవిత్రుడై, మించిన జేడంబు మెళుకు * మెలగెడు నేనిన్. 111

క. వానిని మీరెల్లరు న, న్నానమునో గొలుచునెడల * మాన్పెద నీ మీ
దీనతియని నుడువంగ న, మ్మానులలరి చెప్పిరా యమరనయ్యలపన్ 112

గీ. వారలును సంతసించి యావ్వామజేవు కడదెడలి యవ్వకులెల్లనుడిచి మొక్కి
దయనుగోరిన నాతఁలు! వానిచ్చి, తోడి చిట్టనిపల్కె సంతోస ముదవ. 113

గీ. జనుడు దగ్గిఁగూరక పొక్కునామి, వొడతనేజంతె పగువడు! దొడరిదాని
శరసుఁడెగవేసి యిక్క శోభమునంపి, గూర్చుడెద్దానంగూర్చు! గొనలుసాగు

క. అది సెలవీయిగి విడుదా, ద్యవిమేషులు బాలునిగ! హనుఁడెచ్చి రయం
బుననీలుగడిగి యర్చన, మునుజేసి నతాంతహర్ష! పూర్ణాత్మకులై 115

అ. కత్తరాశక్తై మ! హాహస్యమూలన శేగ, గరటి యేకదంత! కంబాకండు
గానుపట్ట మస్తంబ ఛేదించి య, చ్చటికీదెచ్చి కూర్చి * శంభుజూచి 116

* శ్మియ గదవది నీవెంబడేయి * —

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవదీయ మహాబముచేతఁ బుట్టి ను
శ్రీవిలసిల్లుగాదె యిటు * చెల్వగు తావకతేజముడు సం

భావితరీతిః జేర్చియింక * బాలుని జీవితంజేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనుప్రశనం దమృతాంచిత దృష్టినింశుడు 117

గీ. అంత నిద్దురమేల్లాంచి నట్లు బాలుర, డలఁత యొక్కింతలేకయె * హాయియలర
జీవితండయి కూర్చుండ జేలఁగిదివిజ, వరులు మునులును సంతోషభరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి శక్తుల మరచ్చట *—.

క. గిరిజాదేవిః బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె * సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రమథులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁగించెఁబ్రియమనన్.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁగ నుతు నక్కునఁజేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను * నిధమణీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ * బేర్చి నొసంగె దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లరు దయాస్పదతాచుఁ దొలంగిరప్దనిన్, 120

మ. సురలష్టిశ్వరుఁ దోడిచెచ్చి సుతునిన్ * జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తయై సుతు నిజేశానాంకమందుంచ న
ప్పరమేశుండును దచ్చిరంబువయి దీవ్యత్రేమబంధంబునన్
గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బల్గారాబమేపారఁగన్, 121

....* శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము నేయించుట *....

గీ. వీఁడు ప్రమథగణేశుడై * వెలయునని తి
శూలము నొసంగి బమ్మనుజుడ నతఁడు
శివుని చిత్తమెఱింగి వేదవిహితప్ర
కారముగ నుపనయనంబు * గరిమఁగూర్చి, 122

వ. నిఖిలామాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసం
గఁబరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల
నొసంగి గారవించె. దామోదరుండు నామోదంబున నిభ్యసారభ్యవిభా
సింబగు వనమాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె సంత సకలామరప్రమథ
వర్గంబెల్ల నగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి
యర్పించిరంత గణేశుండుసంతుష్టుడై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి
హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱానం
దితులై నెల్లుగ నాకీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్రుని జూచి 123

గీ. బాలకుడవయ్య నీవిట్లు * ప్రాశవిక్ర, మంబు నెఱిగితి శక్తికొనుచుండవోట
నికలకంజీవివోచుగ * తేను డవయ్యనుఖములొందుమునిచ్చలు * నుభగమూర్తి
.... * శివుడు గణపతి కగ్రహజ్యోత నొసంగుట *

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు వీనలువ * నెట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానముతోడఁ బూచలను * మానుగఁ గొందుమొ యట్లె నీవుచన్
శ్రీనెఱయంగ సర్వసుర * సిద్ధ శాచరమానుషారగా
శీనియతార్చనంబులను * లీలగనొందు మనెందితోన్నతిక్ . 125

వ. అందుఁగూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర, లోకంబునకన్న నీవు * లోకమున మొదల
చేకొ నెదుగాక, పూజల, శ్రీకరగుణనాంద్ర! * సర్వ * సిద్ధగణేంద్ర! 126

క. విను మఖిలకార్యముల నా, దిని నిను బూజించి జనులు * దృఢతఁ గ్రహియసి
ద్ధినిఁగొనెదను విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెవుడు దేవ * గణపతి! జగతిఁ.

— * శివుడు గణపతిప్రకరణంబు జెప్పట * —

గీ. భాద్ర శుద్ధపక్షంబు ను * దృఢవముఁజెంది, నాడవగుట నాదివసంబు * నన్ దృఢర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ * నత్తు రెల్ల, వాని వారికి మేలు నేకకారఁగలదు.

గీ. సింధురాన్యూడవోటచే * సింధురమునఁ, బూజితుండవయ్యమిక్కిలి * పొంగుఁగాంతు
వట్లె దూర్వాజ్ఞురార్చల * వధికమైన, వార్ష మొండెద వార్యాము * ఖాబ్బపేళి!

క. ప్రతివత్సరమున భవదవ, చితి ని త్రిఫియందు భక్తి * జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతనకు నవ్వొడు విఘ్న * వేధితుండవయ్యన్.

ఆ. ఈ చతుర్థినుండి * యేడాదివఱ కిట్లు, నీ సమర్చనంబు * నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు * నగజాపమారక! సర్వసిద్ధిదంబు * శర్మకరము. 127

వ. అద్దాని విభానం జెఱిఁగింతు వినుము.

ఆ. భాద్రపక్షపక్షంబు * బ్రాతిరారంభకా,లమున వేగ మజ్జ * నము నొనర్చి
నివ్యకర్షియలను * నెఱవేర్చి విజ్ఞతా, బ్రాహ్మణులను బిల్వ * వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరభాతువులనేని * బవడముతో నేన్
జిత్రాక్షరకముగ గణ, సత్రమ! నీ విగ్రహంబు * నలువఁగవలయున్. 128

అ. మంటపం బమర్చి ముచ్చిగ నీవిగ్గి, హముఁ బ్రతిష్ఠచేసి * యర్చనంబు
 నల్పవలయు డోడ * శప్రకారోపచారముల ముత్రపూర్వకముగ విధిగ. 134

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండు * మల్లె సంపగి జాజి, విరచాది నాగ * కేసరము కొండ
 గోగుమోదుగు రేల * గోరంట మరపొన్న, పొన్నమంకెన తుమ్మి * పొగడగడియ
 మొగలిమున్నగు వాని * పూలఁబొందమ్ములఁ, జెందొవప్రోవుల * శ్రీతులసియు
 మాతేడు జమ్మి య * మూచి విష్ణుకాంత, యమ్మెత్త దానిమ్మ * యుత్తరేశి

గీ. రేగు జల్లేడు వాకుడు * రేల దేవ, దారి వావిలి రావి గ * న్నేరు మద్ది
 మామిడియు జాజి గలిజేరు * మరువము మొద, లగుతరులపత్రిఁబూజసే * యంగవలయు

వ. మఱియు నిఁక దూర్వాఙ్గురార్చనంబందు వితస్తిమాత్రప్రమాణంబులుగను
 త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండుదూర్వాఙ్గురంబుల నూట
 యొక్కటిఁగానిఁ బత్యంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూ
 జింపవలయును.

గీ. చెలఁగి యిరువదియొక పుడు * ములను నరఁటి
 పండ్లు పెంకాయలును జామ * పండ్లు వెలగ
 పండ్లు చెఱకులు నేరేడు * పండ్లు ద్రాక్ష
 పండ్లు నైవేద్యమిడవలె * భక్తి మెఱయ. 137

వ. అనంతరంబందు.

గీ. భక్త్యభోజ్యాదియుతముగఁ * బ్రణవ ముచ్చరింపుచు మహానివేదనం * బింపుమైర
 చింపవలెనంత బ్రాహ్మణ * శ్రేణితోడ, నావ్రసాదంబు భుజియింప * నగుజగమున

వ. ఇట్లాకవత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబుసేయవలయు
 నద్దాని విధంబెఱింగించెద,

—* గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము *

గీ. అస్థలో వజ్రవారఁ దో * యంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబ * మర్చి స్వర్ణ
 ఘటిలమాధవదీయవి * గ్రహముపస్త్ర, యుగ్మముననుంచి పూజించు * టావ్వనంత

గీ. సండిలముఁ గూర్చి యం దవ్వు * దళమునందు
 నగ్ని ప్రతిష్ఠచేసి వే * దాభిహిత వి
 ధానముగ హవనముచేసి * ద్యాదళాగ్ర
 జన్మలకును సువాసిని * జనములకును.

గీ. వటుయుగమునకుఁ దనివిగ * భక్త్యుభోజ
నమును దాంబూలదక్షిణలో * గ్రమముగా నొ
సంగి లే వేగి యమ్మొలుసటి యహంబు
నందు నుద్వాసనంబు సేయంగవలయు.

142

వ. అటుపిమ్మట నక్కలశంబును సవస్త్రియుగ్మంజైన సావర్ణవ్రతమును దక్షిణతో
నాచాయ్యునకొసంగి, యాశీర్వచనంబుఁ బడయవలయు నీయది యుద్వాపనవిధా
నంబిత్రైఱం గెవ్వరాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్
జెంది యఖిలనుఖంబులఁ దనియును రిదినత్యంబెల్లపర్ణంబులవారలు స్త్రీలు
పురుషులీ వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాకయని సంతఁ
దత్రత్యదేవమునివరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ మొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్ని
ధ్యంబున నెరపి గణనాథు సకేకసువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుడు
నమ్మహాత్మవంబెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞ యత్యంతానందంబునఁ
బొడలె నయ్యవసరంబున దేవదుందుభిధ్వానంబులేపు మిగిలిసెలఁగె గంధర్వా
ప్సరోశీత నృత్తంబులు బహుధంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె సంత
నారాయణ ప్రముఖాఖిలగీర్వాణశిరోమణులును ముసలును దమవరిజనము
లతోఁ బరమేశ్వరానుచుతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతృప్త
యగు మహేశ్వరిన్ గారవించి లోకరత్నార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండె
నని నూతుండు శౌనకాదిమునులన్ గాంచియిట్లనియె.

144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుక, పావనచరితంబుఁ గూర్చిఁ * బరియింప వినం
గా వజ్రులన్ సిద్ధులు నా, నావిభవోన్నతులతో జనంబులకు భువిన్.

144

క. అనవిని మునివరు లపు డింకను తుశ్రోమలయి యని రొకలుషచరిత! నీ
కనదమృతరసమయోత్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను * వేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశిపు లొగిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము * నున్నతినుండిరి తారకారిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము * తోసము నివ్వటిలంగఁ బ్రేముడిన్
వజ్రులుచు నుండి రెంతయు సుహృద్యవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చగక.

146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యును స్వాత్మజస్మృలయిన నా
యిర్వరలో నొకనికే గడు, హయ్యుగఁ గట్టన్దలంప * సంత రయమునన్.

క. శరజన్ముడు దనకనియన్, గరివదనుడు దనకె యనియు * గాఢస్పృహ
భరులై తలిదండ్రిల వే, సరజేయంగ నరసి యొక్క * చక్కటివారల్.

—* శివుడు గజాధ్యక్షపదమునకు భూవ్రహ్మణఃబు ఫణంబుగా నేర్పఱచుట *

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు * గొంతులేక
యెవడు మీయిద్దఱందు భూయిష్టశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి * మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికిఁ బట్టంబు * చెందఁగలదు.

149

క. ఇది మేమొనరించిన పన్నిద మీయది మీర లెవరు * నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికిఁడెదమనఁజే, ద్బదమునఁగదలెను గుహండుపుడమిఁదిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధంబారసి హేరంబుండు లంబోదరుండొటకు మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁజెంది కుంది తన * కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్పు సేయునదిగాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యూ
రటఁగొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వారన్ దరిసిచి కడున్ బ్రవత్తిలం
వటుడయి మ్రొక్కి యిట్లనియె * మంజుతరోక్తుల యుక్తి పెంపునన్.

152

శా. తల్లీ! తండ్రి! భవత్పదాబ్జముల నుద్వృద్ధక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాడఁ గరుణన్ * యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని రత్నోదాత్తపీఠిక విరా
జిల్లన్ వారలఁజేచి కొల్చి ప్రణతి * స్థేమాభిరామాకృతిన్.

153

గీ. వెరవునఁ బ్రదిక్కిణంబుల * నిరుపదొక్క
మాటు లొనరించి మ్రొక్కి యిమ్మాడ్కిఁ బల్కె
గట్టుఁ డీక మీరు నాకు సాకతముమెఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు * సత్వరముగ.

154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలాహర్యాటవీర్థప
త్తనవిస్ఫుర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రాత్రిధ్యంబుగా నీకె య
ఘనపట్టంబు నొసంగువార మన నగ్గంధేభవక్తుండు పా
వనమా నాకృతి నల్పినాడ ససక్యద్యారంబు లంబాపితల్!

155

ఆ. అనిన నిందయుండి * యవని నెట్టులఁజాట్టి, వచ్చినాడవనిన * వక్రతుండుఁ
డనియెయమృదంక్షి * వవరుహార్చనమును, దమప్రదక్షిణములఁదలఁపుఁడత్త

చ, ఇరువదియొక్కమాటు తమకిప్పు ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
 సరవిగ నల్లి భూభ్రమణః సత్కుల మిర్వదియొక్కమాటు నే
 వెరవునఁజూటి శాస్త్రములు పేరిము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
 నరయరె యేటికిత్రైత్యుఁడు నాలముసేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల నన్నిధి సల్లసిలుచు, వేఱుభూముల కేగుట పట్టిగాదె?
 వెరవిడి కుమారుఁడిప్పట్ల పరిమెయమరె, నాకు మిక్కిల న్నిలు సుల్లొకులార!

సీ. తల్లిదండ్రుల పనోదకముఁ బోలంగలే, దాకాశగంగా మహాజలంబు
 మాతాపిశలతో సమానతఁ గనబాల, రఖల గీర్వాణమాదాగ్రమంబు
 జననీజనకుల పుష్కముతో నరిఁబోల, దేదేవప్రాజనంబేని బుడమి
 పూర్వపుణ్యములేక పానఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనంబడ్డిలేక

గీ. తమకు కేఁడెప్పుఁడనే తధ్య మరసి
 సరళమతి యుష్మదుక్తి సౌష్ఠవము నెంచి
 సేయుఁ డీక గణమూర్ధాభిషక్తుఁగాఁగ
 జాగుసేయక నను గృహపాజలధులార! 159

—* పార్వతీవరమేష్వరులు గజాననునకు గజేశపట్టంబుఁ గట్టుట *—

వ. అనినంత.

క. నూటియగు సామజాన్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి మత్కురిని మదిన్
 బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకములేక పూని రట్లానరింపన్. 160

గీ. నగరుఁ గైసేయఁబంచి గణములఁ బిల్వః
 బంచి యాక్షణమందు నిబ్బరపు పూని
 గంధసింధురవదనునిఁ గరుణతోఁ గ
 సత్కనకపీఠి నుంచి గానములుసెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలవరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్టి
 నిచ్చి నవరత్నఖచితాస్తాపదకీరీటకుండలార్చికల ముక్తాహరంబుల వివిధమణి
 భూషణంబుల నొసంగి యఖలగణాధినాథపట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వా
 మరులును బ్రమథభూతగణంబులు హేరంబు ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచి
 రంత షడాన్యుండు వేగంబున నిలాసుండలం బెల్లదిరిగి నోజుచువచ్చి తల్లి
 దండ్రుల కెఱిగించినఁ గ్రొంచారి కవ్వారలట జరిగిన పృత్యంతంబంతయుఁ

దెలిపిన సతందు బమ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండైనను
విశ్వాఃపిబుద్ధివైశద్యంబున కలరి తిత్తీక్షన్గొని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల
మీఁదట.

— * విశ్వరూపుఁడు తనకూతుల నిర్వరను గణపతికిచ్చి పెండ్లి సేయుట * —

గీ. విశ్వరూప్రజాపతి * విఘ్ననాయ
కునకుఁ దనపుత్రికల సీయఁ * గూర్చితోడ
వచ్చి శివునర్థిగోరుడు * వామదేవుఁ
డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది.

163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి * నీడ్యుడతండు మహూత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను * నాత్మజలక్ గణభర్త కిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ * గాంచనగర్భనిదొట్టిమేటులా
నమరులు మానులున్ ఋషులు * హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్

164

చ. తేభకు మెఱుంగు చూడ్కులును * దద్దయుముద్దులు గుల్కు నెన్నదల్
బెభకుహారంగు బంగరపు * బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్ గడుక్
హుళికి గఁదోచు నెన్నడుము * లొప్పెడునొప్పుల కుప్పలాసతుల్
బలితప్రబాళిఁగొల్ప గణ * పాలకుఁ డొందెఁ గడిందిసౌఖ్యముల్

165

— * గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట * —

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా * కోమలాంగు
లందు సిద్ధికి షేమాఖ్యుఁ * డల్లబుద్ధి
కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు * లవతరించి
మించి రంచితవైభవా * మేయులగుచు.

166

వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్రిద్వ
యంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిల
పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినవారలందు

ప ల క్తు తి

సీ. విశ్వార్థియగువాఁడు * విద్యనుజెందు ద్ర, వ్యార్థియానతఁడు ద్రవ్యంబుఁజెందుఁ
గన్వార్థియగువాఁడు * గన్యనుజెండ్లాడు, బుత్సార్థియగువాఁడు * పుత్తులఁగను

భోగార్థియగువాడు భోగములనజేందు, మోక్షార్థియగువాడు ముక్తి నొందు
రాజ్యార్థియగువాడు రాజ్యమార్జించు యశోర్థియకానాతడు యశముబడయు

గీ. రుక్మిణుడై కందునట్టి డా'రోగ్యమొందు
ఋణధరాకాగ్రాంతః డొందును * ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గ'గ్గోలువడెడు
వాడు నిర్వృతిజేందును * వాస్తవంబు.

169

ప. అనిచెప్పిన నూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వ
రులలీల వేటొక్క డెఱింగింపుమనుటయు నరంజిట్లనియె.

క. శుంభద్యుజవిక్రమసంఘంభులు జంభారిముఖసురభయంకరులౌ
శుంభనిశుంభాసురులు విజృంభించి జగంబులేచ * సేగిగొని నురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *

గీ. ధాతకడకేగి యవ్వారి * దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతడు గనలి య'న్యూనమైన
వారివరబల మారసి * వామదేవు, వలని కేటెంచి వారి కా * వరముడెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను పృథివీధ్రసుతాస్త్ర! వరం బొసంగితి
బూరుషులేరు వారలను * బొంకమణంపంగజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుల * సంగతిజెందని జోటివారలన్
మారణమున్ బొనర్చునటు * మంటయదయ్యె జగత్త్రయంబునన్. 172

చ. ఇలగల పైదలుల్ నలుపు * తెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్యమీ
లలిత భవత్పురంధ్రియై లలిలత్కరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలగి వధింపఁగావలయుఁ * జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయన్
ఛలమెదియేనిఁ బన్ని త్రిదశప్రియయన్ బొనరింపు మీశ్వరా! 173

—* శివుడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనెన నామెగినిసి నిష్కలోప్తులౌడుట *

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వయంభుమూర్తి, కన్వరంబిచ్చి పంపిని*జాతమందు
వెరపునరయుచు నొకనాటి*వేశగాలి, యనిహాసింపెనునిందించి*నట్టు లునుచు

ఉ. ఆనుడి విన్నతోడనె య'గాత్మజ వెగ్గలమైన యల్కదన్
బూని మహేశు రోషభర * పూరితదృష్టులఁజూచి యిట్లనెన్

గానవె నాటనుండి ననుఁ గాళిగ నీకిటుఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాల్కిటుల * మ్రాన్పడ నేల కలాదభూషణా !

175

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ గోరుదువీవెటు లిక్కతాననే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను * మానమునేయక నేనె ముగ్ధునై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు * చెల్వగు నేచెలియేని దానయై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది * పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్

176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యలఁమానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు పనిఁగాయువెన్నె లటు * లక్కట! యెట్టిసుఖంబులేనియున్
మగువల కింపొనర్పవిఁక * మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ * వెక్కనమా తను వెంచి చూడఁగన్

177

గీ. కానఁబాసెద వేగనీకాలవర్ణ, తనువువేరొకఁడేనియుఁ * దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పకుండిన నేమనితల్లడిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకునేగి * పద్మగంధి

178

అ. వెక్కి వెక్కి యేడ్చి * విభునకిట్లను దేన! సెలవుచేయు తపముఁ * జేయుదాన
ననుచు గద్గదస్వరాంచితయై వేడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వఁగురుఁడు వెఱచి,

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *

ఉ. కెందలిరాకుఁబోఁడి! యిటు * కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్లెదవె? * యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యీడురాఁగలుగుఁ * జూడఁగఁ దప్పిదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్బడన్ సయివు * మంఘ్రులవ్రాలి యొనర్తు సేవలన్.

180

కి. నీయెడ నాకు వేడుక జనింపకయున్న నికెందుఁగల్గునో
పాయకయెంచు మాతృమున * భామరొ! వేమటు చెప్పనేల? యీ
స్థాయదనంతవిప్రుపవిభాసితసంతతి కీపు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుందు విఁక * సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా !

181

ల. అట్లగుటఁజేసి నీయందునరతి నాకు, నెట్లులేర్పడు నిఁక మన * యిద్దఱుండు
సురతలాలస మచునిచేఁజొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జగంబుపొడమె,

లి. విను వృధగ్జనరతి కలిఁవేణి! పంచ, బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నేర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథుని స్రమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట * సిద్ధమగునె !

క. మరుడును నను వేల్పులతో, సరిగఁదలఁచి కలఁచి భస్మశాత్రుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్ప్రకారం, బరియుము మన యిర్వురకు విశ్రాంతి బవనిన్, 184

ఉ. ఇత్తటిఁ బల్కుఁగూడ నిక * నేదియొగాని జగచ్చభార్థమే
హత్తఁగఁ దోచునది భవదాత్మవశంబయి పొల్పు నింతలో
బిత్తరి! రిత్తయల్క నికఁ * బెంపొనరింపకు సాకతమ్మునన్
జిత్తమునందు నీ చరణశేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్, 185

గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల * నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవైకల్యమణఁవఁ
జాల వాచాలత దనర్చ * నాంత్యసంబు, చేసినను దేశక నితాంత * చింతతోడ.

గీ. వేడిసిట్టూర్పు విడిచి పూఁబోడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక * నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోగి * నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలీల నివుడు. 187

గీ. మగనికిన్ బ్రయగాకున్న * మగువప్రాణ, ములనుబాయఁగఁదగునట్లు పూసకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు * నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు హలహలగో

ఉ. ఎంతయు నీకు నాతనువు * హేయముగాఁ గనుపట్టకున్న *
స్థితటి కోర్చి నన్నిటులఁ * నెల్లిదమాడెదె కాలియంచు ?
నింతటి నల్పుడనవగు * టింతయు దోసము నీదిలేదు త
న్వంతముసేయుదున్ జదురులాడకు నీవిక మేటి మచ్చికన్. 189

— * పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని నెలవడుగుట * —

గీ. శ్రీలయందిట్లు కార్ణ్యంబు * చెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దాస * గాఢతపము
చేసిపాయదు నెల్లంబు * జెలఁగియిచట, నుండఁగానోపయడ్డంకి * యుడుగుమార్య!

గీ. అనినవిని శంకరుండు దరహాస మమర, నిట్టులనె విరిబోడినీ * కేల తపను
పాయఁగాఁజేతుఁగార్హ్య మి * ప్పొటనేను, లేక నీవేని బాయఁగఁ * లేవె చెవుము.

వ. అనిన మహా దేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీసహాయ మదియొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతి నొంద దటు * లుగ్రతపస్సావరించి కాలిమన్
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను * బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకిచ్చన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయ * సేయుము సెల్వైక జోతచేసెదన్, 192

గీ. అనుడుఁ దప సెవ్వరినిఁగూర్చి * యాచరింతు
వజ్రముఖ! యన్న నామె * యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు * దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార * గాత్ర మేను.

193

— * శివుని నెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి తేగుట * —

క. అనిన మహాదేవుఁడు దే, వినిఁ గని చిటునగవు నగుచు * వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న * నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గందివదక్షిణముచేసి * కాంతుని విరహ
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరింద్రమిథున * మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనముచేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుకచేసి * కూరిమితో ము
న్నెందుఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి * యాదర మొప్పన్. 196

— * పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట * —

గీ. భూషణంబుల విడనాడి * పూవుఁబోడి
గగనధునిఁ దానమాడి వ * ల్కలముఁగట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి * నిష్కమెఱయ
తై వలింగార్చనంబుఁ ద్రి * సంధ్యలందు.

197

క. నలువుఁడు దపసొనరించెను, ఫలదశజలభక్షణముల * బహుకాలము నె
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు * కూఁతురుప్రీతిన్.

.... * వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *

క. ఇటులఁ జరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్కఘోర * గోహరి యుమ న
చ్చటఁబొడఁగని యశనేచ్ఛన్, జులగతిఁ దాయ శైల * జయుసాజముగాన్

గీ. చెలులతోఁబాటుఁగని దాని * నలుకులేక
తొంటివలెనుండ వ్యాఘ్రమా * తుహినకుధర
జాతనూర్భూతరోచుల * స్తబ్ధతను వ
సాంచియుండఁ గరమువిస్మ * యించి యందు.

200

చ. ప్రబలబుధుడు గోల్పులి భారాధరిపుత్తని దానియుని యదా
తల్లిబలవిభూతతాపయ్యుని * ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహః గోల్పుచు వశేచరభూతుక సత్వరాజ కేం
దు బిరుదువిూతు శాస్త్రయ్యుని * దోచెను నిచ్చలు గాపుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ * ల్కొనఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁజేసెఁ దత్సఖులు * దారును నెఱుఁదలంపరై గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థత నెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజనానిన్ భజించుచునుండె దండెగన్. 202

గీ. దుష్టన త్వంబులకుఁ గాని * దుర్మతులకుఁ
గాని యత్తైత్తి చూచుట * కేని వలను
గాకయండెను జగదీశ * కాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు * గావుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత ని,రంతర తప మెంతయేని * రాజలెఁ గడు దు
ర్దాతులగు దైత్యవరుల ని,తాంత్రకమ డస్సి సురలు * ధాతను వేడన్. 204

-* బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపమనుట *-

క. అతఁడు వెరవున నమర, వాతముతోఁ దుహినగిరికి * వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృదానిఁగని సంప్రీతిమెయిక్ మొక్కి నుతులఁ * బెల్లుగ నల్పన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్తి కడు * గారవమొప్పఁగఁ దమ్మిచూలిక
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ * నూరిమి స్వాగతముగ బానర్పణ
వనరుహసంభవుండలరి * వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గొని యిటు వల్కెనజ్ఞగతి * కోమలవేశలమంజులొత్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి * దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి నీ
వెల్ల జగంబులేలు పర * మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్కువే
వెల్లుగ మున్ దపించి యలవిశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి నీ
వల్ల నుధాంశుమాళివిర * హంబె బుసైవఁగనోపితీయెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన * యనియె నలువ
కాదిసర్గంబునగ బరమాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజించుటన్ జేసి * నీవునాకు

సుతుడవై చెలువొందెద * వతుల తేజ!

208

క. మరలఁ బ్రహస్పదమునం, దిరవుగ నీయలికమున మహేశుఁడు పొడమన్

గురుతఁదగుశ్వశురుడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ * చాతవు ధాతా! 209

వ. కావున రాణినాసంబు ముచ్చటనెట్లు నీయెట్లు యెదుర గుట్టువీడి రట్టడిగోర్చి
మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము,

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు * నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై

నాదరబుద్ధి మానితిని * నచ్చప్పుడెడియుఁగూడ నీదురా

లేదనుమేను నూన నొక * లీలఁగ నిల్లు తపించుచుంటి నీ

నీదు సమాగమం బివుడు * నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్.

211

గీ. అనిన బినరూపభవుఁ డిట్లు * అనియెఁ దల్లి !

యింతమాత్రమునకె తపం * బిట్లు దుస్స

హముగఁ జేయంగవలయునే * యైన నీదు

లీల లోకహితార్థమై * క్రాలుఁగాదె ?

212

క. శుంభనిశుంభాసురులు విజృంభితులై సకలసురల * చేవయడఁచి యి

క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాళి! * కడవు మువారిన్. 213

ఆ. శక్తివీపుదక్కఁన క్తంచరేంద్రులఁ, బెరలుచంపఁజాల * రరయుమంబ!

వరము వారికిడితిఁ * బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేబా * కారునట్లు,

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి సేవదవ * నేజములన్ భజియింతు నీజగ

చ్ఛర్మముఁగోరి నీవిఁకను * సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ

చర్మముపేరితోఁ జిఱుత * శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ

దుర్మతులైన రక్కసులఁ * ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా!

215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గొలికిఁబుట్టించి తానుగోరియగుట *—

క. అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరిసుత చర్మకోశ * మెలమివిడిరయం

బునఁగనక కేతకిసుమ, కనదు తమగౌరియై ని * కామంబలరెన్.

216

గీ. అంబ త్యక్తోశమునఁ ద్యక్తమైన శక్తి, కాశికినామధేయయై * కాలమేఘ

నిధిమధాకారకన్యయై * నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి యలరెఁగరంబు

సీ. కంఠవక్తగదాది*నగలవాళవలయు, తాబ్బమనఁగల * మైనదాని
 భావనీలయల * నెకనగ్నమాడు క.మృగజైన కృష్ణకా*త్రయదాని
 నూర్వచుఁ ద్రాగ్గుల * బాంపుఁగట్టెపు కీ వృద్ధకృతకృతి*యంబుదాని
 ననున్నానితనవ*ష్టవెట్టికొజ్జ్వల, త్కలెత మిచ్చార్క*తేజముదాని

గీ. మేల్మీ బంగళవలయల * మెజనుదాని. ముగిసితిలకఁబయి * చొప్పుదాని
 పునఁపన్నకృ నెఱుంగనిపురాపురాని, కలయడలేవకావ్యాధి*మజనకపును.

వ. అంతఁ గాంచుగన్మును కినునై యన్మునుదేరినఁగను మెలగుడున్న
 తార్దులవలయునొంది విట్టినుండై యదానినై కల్లలంబు వాత్సల్యంబుఁ
 బజపు నప్పునేళ్ళి కలం విట్లనియె. 219

ఉ. అమ్మ! యిదేల ప్రాకమృక*మఁ జిలు లక్ష్మటికన్ బాకరైడి
 విమ్మకీ నానుఁబాముచు * నింపుల బాలచు బోసిచ్చు నె
 క్కమ్మకు ప్రారస త్త్వమును*గా దిది యొక్క నిశాబళాతుమం
 డిమ్మయి దీనిపై నెనరు*నించ జనించు వివత్సరంపరల్. 220

ఉ. ఎన్నియొ గోవులన్ దినియె * నెండఱనో ద్విజులన్ వధించె నిం
 కెన్నియొ బన్నముల్ నలిపె * నెండఱిలో యిక నిట్టి నీచునైఁ
 జన్న భవత్కృపాసుధను * జల్లంగఁ దల్లిరో! యిద్విధంబునన్
 మున్నొనరించినట్టి యఘ*మున్ గుడిపిఁబంగ జెల్లు నెడికన్. 221

వ. ఇంతకు నిసర్గదామృదగు నీనితో నీకుఁ బరిరేపనవి నవ్వుపేళ్ళరి తప్పిచూలి
 కిట్లనియె. 222

— * పార్వతీదేవి తనను నేవించుచున్న వ్యాధ్రుమును గరణింతుననుట *—

ఉ. నీవనినట్టు లెట్టి యవి*నీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
 న్నీవిపినంబునన్ దఱిసి * యెంతయు భక్తి భజింపుచుండ నే
 కావలుండైన నన్విధముఁగాంచను నేనిట దుష్టరత్నవి
 ద్రావకుడై ననున్ గొలిచె * రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223

ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁ*గాఁగని నా నిలయంబునన్ మహా
 దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక * దివ్యగదాగ్రణిఁ జేసెదన్ సుహృ
 ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ * బన్నుగ నింతటికన్న మిన్నలే
 దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియమెంచుము దీనిఁ బయోజనంభవా! 224

- బ. అనిన బ్రహ్మజేవుఁ ఁ డనియెను జనని! నే, నెఱుంగ కివుడు నీని ఁ యింగితంబు
దొంటిపైత్త మిల్లు ఁ దొడరిచెప్పితి నీదు, భక్తిఁజెందెనేనిఁ ఁ బరపు దయను.
- క. పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ ఁ గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమలి! తావకాంఘ్రి శ, రణ్యుండగు భక్తుఁడెందు ఁ రవ్వఁగనఁడిలన్, 226

—* బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

- సీ. నీయధీనముగదా! నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సంఘాప్తి భువిని
వరమశక్తిని నిన్నుఁ బొసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిఁజెందు? ఁ నవని జనుఁడు
సర్వభావములందుఁ స్యయమభవపునైన, నీవె యూతపుగదా! నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షోదిదీప్యగ్రామమునకు నీ, యాజ్ఞ యైశ్వర్యభాగ్యావహంబు
- గీ. కడచి రెండఱా నీయాజ్ఞాగరుడకేత, నాజ్ఞభవు లింక రాఁగల ఁ రట్టివారు
నిన్నుఁగొలువక పురుషార్థమెన్నఁడేని, జెందఁజాలము దృఢమిదిశివునిరాణి!
- శ. శక్తివిహీనుఁడు వుడమి న, శక్తుం దేవనినిఁజేయఁజాలం డరయక
వ్యక్తమగు నిద్ది యే య, వ్యక్తులకుఁ గూడ విష్టవత్యియజననీ! 228
- క. నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను గావించువు గనపుగాఁగఁ ఁ గరుణగలిగెనే
నేవెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ ఁ చిత్రం బంబా! 229
- గీ. అఖిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బరశమాత్మయు నగు, శివున కీవింకఁ బుట్టుకఁచేటు లేని
యా సనాతనశక్తివిఁయైన లోక, యాత్రకై యొక్కరూపంబుఁ నందితిల్లు, 230
- చ. ఇట్టి నీవిభూతిప్రకారం బెవ్వరెఱుంగఁగలరు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీశార్దూ
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహిమన్నతసిద్ధిన్ బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన నవ్వనజసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కాశికిన్ దేవకార్యంబు
సల్పుమనుటయు. 231

—* కాశికి కుంభనికుంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట *—

- ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమదంబున నాపెయనుజ్ఞఁ గాశికి
హల్లకపాణి రక్కసుల ఁ సంతముసేయఁగఁబూని ధాతతోఁ
జెల్లుగ వింధ్యశైలవరశృంగినిఁజేర నజుండు పేర్ని సం
దిల్లుగ నొక్క సింగమును ఁ దేవికి వాహన మిచ్చు మచ్చికన్. 232

- క. తనవములఁ బలవములఁ గడు, మీనరపుంజలజముల నఁజేయూహాహో
హృదయిహృదయముల, వాసిగ నిడి కొల్చి నువ నఁ జరగ రయమునకా.
- చ. తా ననేగఁగ్గిఁ బోయియొట్టిండ్రి, వాసితోడ నమరఁజనుడు శేరి
దైత్యవసులఁ బోలివి నఁ జూచునుకా జంపె, నరవిత్తులఁ గామఁశరనివాతుల.
- వ. లోకకంటకులగు న్నాత్రేయగ్రామములమరణంబున కలఁ నలినసంభవుండు
శేషలతోఁ నొకకిక్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింశ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి
యంద కాపురంబుండ నర్థించి యుంచె. 235

—* శివుడు పార్వతిదేవయొద్దకువచ్చి కోపోపకమనంబుజేయుట *—

- క. అంత శివుండు మనుమన, స్మరితహితకార్య మెలమిఁ నఁ జక్కవఱచి య
త్యంతము కాంచత్కాంచన, కాంతాంశయగుట యరసి నఁ జదువేగమునన్.
- చ. దాయవచ్చియనెఁగఁదానిబొమ్మఁగి మది, గుడురువడెడఁడంబు నఁ నొప్పుజేంజె
రమ్ము! పోదమివుడు నఁ రాజతాద్రికివేగ, ననుచు నొరి బిగ్గ నఁ నక్కుతేర్చె.
- ఉ. అలలితాంశున్ విధుని నఁ యంధ్రులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచె నఁ మెడయై మెడవంచి నిలన్బడంగ న
బృలకశాంకశేఖరుడు నఁ ఛామను దాసి కరంబు కౌగిటన్
మేలుగఁజేర్చి యెత్తికొని నఁ మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టలన్. 238
- గీ. కనుము సర్వాంగసుందరి! నఁ కరుణనివుడు
గడచె నాచళ యెద్దాన నఁ గాటవైన
యనునయోపాయ మదియు నిరరకంబు
గా మణిగెనల్కఁ బార్వణ నఁ సోమముఖిరా! 239
- సీ. రమణిరొ! స్వచ్ఛావి నఁ రాజితాకృతులమై, పరమభావంబును నఁ మఱచుటెట్లు
కలుగ వెన్నడు చిత్త నఁ కాలువ్యహేతువు, లరయు సుందరిరా! తథ్యంబుగాఁగ
పెరివారికట్లు విప్రీయకారణముమన, కన్యోన్యమొదవఁగానడఁగు జగము
వాగమృతంబెల నఁ నాగ! నీవచ్చమా, నధామృతంబునే నఁ నవనియందు.
- గీ. అరయు వాగర్థమయము ను నఁ మృఖలలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం నఁ బెద్విధమున
విప్రియుక్తంబగుట కోవు? నఁ విమ్రమాస్తి!
శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధ మీ నఁ బాడఁ దెలియు. 240

క. అగ్నిశిరోనిఘండఁ గ్రతు, భుగ్నుత! విను మేను నిక్కముగ సోమశిరో
భాగ్నిలయ వీపు విశ్వం, బగ్నిహోమాత్మకముగ * నరయు మఖిలమున్.

క. విద్యవు నీ వజ్రముఖి!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను * విశ్వంబం దీ
విద్యావేద్యాత్మలమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుండు * మెడఁబాటెటులొ.

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ * జంపుట వేటొకకర్మచేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు * దోచఁగఁజేసెద మమాకాజ్ఞవై
నిగరపుటాజ్ఞయే బలిమి * నేతకు నిచ్చలు వద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు పాభవంబుఁగను * తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 243

ఆ. ఎందుఁగాని మనకు * నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ * మద్భుతంబు
లోకరక్షకొఱకుఁ * జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల * యగునె వృధగ!

. దేవతలకార్య మెదలోఁ, భావించియె కాళి యంటి * భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని, దై వెలసెనె యలుగనేల * యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బాదవెను నీయందికన్య * మొదవదు పేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం, వదుడగు విభునూక్తులరసి * వాసిగ నంతన్.

....* పార్వతీదేవి యచకఁదొలఁగి శివునకుఁ గొశివృత్తాంతంబు చెప్పుట*....

గీ. సకలశృంగారభావైక * జన్మభూమి
గౌరి తథ్యం బెఱింగి య * ల్కూన్ దొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు * మల్ల డింపఁ
బలికెఁ గొశికి నెన్నుచుఁ * బ్రభునకిట్లు.

247

ఆ. దేవర! చూడవైతి వతిదివ్యతనూజ్వలయైన కాశికిన్
దేవహితార్థమై సలిపితిన్ భవనంబులలోన నెందునే
నావనితాకృతిక గనఁగ * నొనొకొ దానవవీరవర్యులన్
గావలులన్ వధించితగఁ * గాపుర మొందెను వింధ్యభూస్థలిన్.

248

వ. ఆద్యాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁదనుకుఁ జతురాననుండే యెఱింగింపఁ
గలందని యాభిజనంబులకు శార్దూలానయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు

